
NAZIONALE
13
11 D
2

PRIVILEGIORUM
IN PERSONA
SANCTI PETRI
ROMANO PONTIFICI
A CHRISTO
DOMINO
COLLATORUM
VINDICIÆ
In duas Partes, & quinque Tomos distributæ

A F. HIEREMIA A BENNETTIS
CAPPUCCINO

PARS I. TOMUS II.

ROMÆ MDCCLVI.
TYPIS HÆREDUM JO: LAURENTII BARBIELLINI

SUPERIORUM FACULTATE.

APPROBATIONES.

Opus, Cui Titulus: *Privilegiorum in Persona S. Petri Romano Pontifici a Christo Domino collatorum Vindiciæ in duas Partes, ac Tomos quinque distributæ* a R. P. F. Hieremia a Bennettis nostri Ordinis Cappuccinorum Prælectore, ac Guardiano, summa vi, acri ingenio, ordinata methodo, ac luculentissimo stylo elaboratum, attente, nec non jucunde perlegi, jubente Reverendissimo P. Seraphino a Capricolle meritissimo Generali. Et quia nil Catholicæ fidei dissonum, nil Christianis moribus adversum in eo offendi, ideo publicis Typis dandum nedum existimo, imo peropto: in hac etenim sum sententia: Polemicum Armentarium istud esse, quo sive gladios ad feriendum, sive scuta ad hostilia tela retundenda Studiosi cuncti desumere possunt, ac præcipue debent S. Francisci Filii, pro illius nimirum Cathedræ defensione, ac munimine, cujus infallibili veritati, ac concessæ divinitus potestati Seraphicus S. Pater illos subditos esse speciali lege devovit.

Romæ hac die 21. Januarii 1756.

F. Hilarion à Feroleto Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Cappuccinorum Ex-Provincialis, ac Definitor Generalis.

Quod de Privilegiis Romani Pontificis a primis usque sæculis sensit, tenuitque ipsa universalis Ecclesia a Reverendo P. Hieremia a Bennettis Concionatore, ac Philosophiæ, & Theologiæ Exlectore, nec non Guardiano Cappuccino in opere, cui Titulus: *Privilegiorum in Persona S. Petri Romano Pontifici a Christo Domino collatorum Vindiciæ in duas Partes, ac Tomos quinque distributæ*: de mandato Reverendissimi Patris Seraphini a Capricolle totius nostri Ordinis Ministri Generalis, summa animi mei voluptate perlecto, mira eruditione in lucem prolatum, plurimisque undique petitis argumentis confirmatum, constabilitumque sum admiratus. Ea propter quum nihil, quod vel mores, vel fidem lædat, offenderim, quo Romani Pontificatus, vel Heterodoxis Osoribus, vel Orthodoxis Censoribus omne præcludatur effugium, atque ad eorum omnium utilitatem, qui ad capessendam veritatem optime sunt instituti, ac comparati, publica luce dignum censeo.

Romæ apud Immaculatam Conceptionem die 15. Januarii 1756.

F. Josephus Maria a' Savorniano Ordinis Minorum S. Francisci Cappuccinorum Ex-Provincialis, & Definitor Generalis.

NOS

NOS F. SERAPHINUS CAPRICOLLENSIS
Totius Ord. Fratr. Min. S. FRANCISCI Cappuccinor.
Minister Generalis (licet immeritus).

Reverendo in Christo P. F. Hieremiæ a Bennettis Concionatori, & Prælectori nostræ Provinciæ Cappuccinorum Pedemontanæ salutem, & omne bonum.

CUm juxta Apostolicas, nostrique Ordinis Constitutiones per duos idoneos, ac Definitores Generales, veluti Theologos Censores revisum fuerit quoddam a te Opus compositum, cui Titulus: *Privilegiorum in Persona Sancti Petri Romano Pontifici a Christo Domino collatorum Vindiciæ in duas Partes, ac Tomos quinque distributæ* &c. Tenore præsentium ad salutaris obedientiæ meritum, facultatem tibi impertimur, quatenus, servatis servandis, pro utilitate publica Typis mandare possis.

Datum in nostro Conventu Urbis die 24. Mensis Januarii anno 1756.

F. SERAPHINUS, *qui supra*.

A. M. D. G.

OPus hoc Rev. admodum Patris Hieremiæ de Bennettis ex Ordine Minorum Cappuccinorum jussu Reverendissimi Patris Josephi Augustini Orsi S. P. A. Magistri accurate, cogitateque a me lectum *Omnia Privilegia B. Petro Apostolorum Principi, in ejusque Persona Romano Pontifici a Christo collata* ita copiose, & orthodoxe explicat, ita erudite, solideque confirmat, ut non immerito pulcherrimum, absolutissimumque Opus appellari possit; ac dignum mihi propterea visum sit, quod ad majorem Christianæ Reipublicæ utilitatem Typis edatur; quum in eo nihil offenderim, quod a Fide Catholica, aut bonis moribus abhorreat.

Ex Aracæli 16. Kalend. Junii anno 1756.

F. Johannes de Luca Venetus Episcoporum Examinator.

IMPRIMATUR

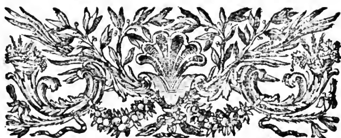
Si videbitur Revmo Patri Magistro Sacri Pal. Apostol.

F. M. de Rubeis Patriarcha Constantinopolit. Vicesg.

IMPRIMATUR

Fr. Vincentius Elena Ordinis Præd. Reverendiss. Patris Mag. Sacri Pal. Apost. Soc.

EX

EX TRADITIONE
SS. PATRUM
ECCLESIÆ ORIENTALIS

ARTICULUS VII.
DE AUCTORITATE SS. PATRUM
PROLEGOMENON.

ANimo natura recte comparato, qui præjudiciis nullis, nulloque studio partium abstractus sit, & abreptus, statim, satisque perspicuum, persuasumque sit in rebus ad Religionem, moresque spectantibus, Majorum illorum maximi ponderis fore, magnique facienda dicta, qui cum sapientiæ, tum sanctitatis laude exornati, locoque Patrum proinde habiti, a Christo Servatore nostro, cui coævi vixerunt, vel ab iis, qui coævi, continua successione, quæ nobis tradiderunt, dogmata accepta referunt, aut se accepisse testantur; quique quum Traditionis testes sint liquidi, & locupletissimi, quominus decipi, aut decipere potuerint, aut voluerint, prohibet qua sapientia, qua sanctitas, quibus excelluerunt. Dixi dum in rebus ad fidem, moresque pertinentibus traditioni testimonium perhibent: nam aliæ

de iis nobis insidet menti sententia, dum audiunt illi ut Doctores, qui suum de rebus dubiis judicium proferunt, aut alienum exquirunt: dum ut Oratores, qui nihil certo definiunt, sed de rebus ornate, eleganterque disserunt: dum ut Historici, qui rerum gestarum narrationes subtexunt, aut temporum ætates narrationibus adsignant: dum ut Philosophi, qui in rebus ad supradicta non attinentibus proprias opiniones proponunt, aut alienas insectantur. Quibus in rebus quanti Patrum dicta fieri debeant apprime docent S. Augustinus lib. 1. contra Julian. cap. 2., lib. 2. de peccato origin. cap. 23., & epist. 19. ad S. Hieronymum; S. Hieronymus epist. ad Ctesiphont.; & Vincentius Lirin. Commonit. cap. 39: nempe non tanti, atque de rebus fidei. Et quidem magis eorum dicta, & dogmata pendenda fore, si ipsa dogmata ab illis ad nos demandata undequaque dispiciantur, hincque, & illinc nil nisi sacrum, orthodoxum, sanctum, institutæ Religioni apprime consentaneum, instituendisque moribus apposite conducentissimum, reique christianæ pro loco, & tempore consonum redoleant, & referant. Quid enim in iis latere periculi, aut imminere ex iis piaculi, inferrique incommodi potest, ut ad Traditionis nomen trepidetur, & paveatur? Et quidem maxime, si inter se illorum cohors cohæreat, æqualisque sit; si in eo scribendi, docendi, & credendi genere illorum multam partem non peccasse perspicuum sit; si summa diligentia, studioque curatum, cautumque ab illis sit, ne sibi ullo modo subreperetur, aut obreperetur; unde falli ipsos fraude, aut falsis alios fallere possent: si uno verbo istæ tres regulæ serventur, non est cur Traditiones in dubium revocentur, vel concedentibus Critices intemperantioris viris Launojo dissert. de Sulpitio Severo §. 16., & Richardo Simonio hist. crit. lib. 1., scilicet 1. Si de re tradita diversis & temporibus, & locis scriptum sit a pluribus exploratæ fidei viris, qui producantur in testes. 2. Si scriptores illi, si non verbis, certe sensu conveniant in testimonio de re accepta per Traditionem. 3. Si iidem scriptores ad rei gestæ originem, quæ veritatis caput est, continua serie rem traditam referant; vel ipsimet continua successione reducantur. Si iterum, ut morosiori cuique Critico occurram, ac satisfaciam, si, inquam, aliæ nonnullæ in summam veniant regulæ, quæ emun-
ctioris

ctioris naris viris arrident, Dupinio de doctrina Christi cap. 11., & Thjerio differt. 1. de Lacryma Vindocinensi, & in exercit. adversus Launojum, videlicet 1. Si illud, quod traditum Patres testantur a prisco ævo obtinuit, deinde ab uno ad alium in Ecclesia manavit, deque illo omnium, aut penes omnium sæculorum, iique graves scriptores testati sunt. 2. Si Ecclesiæ universæ illud a prioribus sæculis in more positum concorditer habuerint; pro illoque Patres plurimi testimonium perhibuerint; neque contra ab aliis Patribus pugnatum sit. 3. Si moris istiusmodi initium, & institutio ab Apostolis deinceps non adpareat, in eoque more tradito appareat nihil vanum, nihil superstitiosum, nihil vitiosum, nihil inutile, nihil incredibile, nihil veritati, temporibus, usibus, moribus, ritibus adversum. 4. Si qui tradiderunt, non inconsulta ratione, non incaute, ac sine caussa tradidisse constet: nec e contra sint, qui ab iis tradita oppugnarint, difficultatesque opposuerint difficillime eludendas; iique fuerint vel ejusdem, aut proximi ævi, paris ferme auctoritatis, diligentiaque haud absimili in eo studio versati. Tandem Traditionis, ac certæ, indubiæque quidem auctoritatis loco habenda sunt juxta Vincentium Lirinensem Commonit. cap. 3., quæ semper, quæ ab omnibus, vel fere omnibus Patribus retenta, prædicata, ac propugnata sunt: ex quo tres regulas esse observandas circa Traditiones, *Universalitatem*, videlicet, *Consuetudinem*, *&* *Consensum* colligit Gravina de præscripr. lib. 4. art. 6: vel juxta S. Augustinum lib. 4. contra Donatist. cap. 24. *Quod universalis tenet Ecclesia, neque a Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur*: ideoque ejusmodi Traditionis indubii sunt testes SS. Patres. Ex quo tres regulas depromit doctiss. Melchior Canus de loc. Theolog. lib. 3. cap. 4: scilicet si Patres juxta temporum suorum successionem illam doctrinam tenuerint, oppositamque ut hæreticam impugnaverint. Si ejusmodi doctrina Patrum communi consensione fidelium probata fuerit, neque fluere potuerit ab humana potestate. Si Patres uno ferme ore restentur talia dogmata ab Apostolis dimanasse. Vel juxta S. Irenæum lib 3. adversus hæres. cap. 3., ex quo eam laudat Bellarminus lib. 4. de verbo Dei cap. 9., pro dogmate ab

te ab Apostolis tradito procul dubio habendum, si illud semper custodierit, servarit, & tenuerit Ecclesia aliqua, in qua integra, continuata, & illustris sit successio Episcoporum ab aliquo Apostolo: (cujusmodi præ ceteris est Romana a S. Petro Apostolorum Principe, cujus proinde præ ceteris summo loco habendæ sunt Traditiones:) hoc est, in qua ascendendo per Episcopos sibi succedentes pervenitur demum ad Apostolum aliquem, a quo ejusmodi Ecclesia immediate est instituta; nec adparet ab aliquo ex Episcopis illis novum dogma introductum. Si ista scilicet interveniant, [ampliora enim desiderare nescio si Criticus vel fastidiosior possit,] SS. Patrum dicta, & dogmata ceu Dei verbum traditum indubie habenda esse, atque a verbo Dei scripto secundum locum obtinere asseverantissime ajo.

Atque ut ita ajam, efficit 1., Quod id sacra Scriptura jubeat: 2. Quod id ipsa divina Traditio doceat: 3. Quod id Catholica Ecclesia teneat: 4. Quod id ratio Theologica suadeat. Equidem principio in Lege naturæ, qua nondum Scriptura sacra exstabat, Traditiones extitisse divinas Adamo adspiratas, ab eoque in posteros diffusas oportet, quibus homines ad Deo cultum impendendum, & ad æternam salutem assequendam dirigerentur. Quum enim id sine fide divina fieri nequeat; neque sine revelationibus fides divina esse possit; palam fit revelationes divinas viva voce dumtaxat traditas, & conservatas; neque ullo ab auctore ex Dei inspiratione conscriptas fuisse, quum omnium primus sit Moyses, qui a Deo inspiratus sacra volumina litteris consignavit. Traditione igitur divina in Lege naturæ docebantur homines existentiam unius Dei, qui justorum, & impiorum esset remunerator, & vindex: immortalitatem animæ, quæ pro meritis in cælis præmium æternum, pro demeritis in infernis pœnam æternam consecutura esset: originale peccatum, ejusque expiationem: pro expiatione peccatorum, hominumque redemptione adventurum Messiam: actus fidei, spei, charitatis, & contritionis perfectæ ad expianda peccata: actus religionis, sacrificia, & ritus colendi Deum, aliaque ejusmodi. In lege Mosaica præter Scripturam sacram extitisse divinas Traditiones perspicuum fit ex Scriptura ipsa sacra Deuter. 32, 7; Psal. 43, 1; Psal. 77, 5, 6; Ecclesiastici 8,

11;

11; Isaiæ 38,19; Jeremiæ 6, 17: Malachiæ 11, 7, &c: atque ex eo, quod pleraque fide divina credebant Judæi, quæ nonnisi Traditione divina tenere poterant: quemadmodum S. Scripturæ libros in canonem relatos auctoritatis esse divinæ, atque a Deo revelatos; peccatum originale expiari, ac deleri per remedium aliquod a Deo institutum cum pro fœmellis, tum pro masculis ante diem octavum obeuntibus. Origenes equidem hom. 6. in Johann., & S. Hilarius enarrat. in psal. 2. auctores sunt Moysem quamvis Pentateucho legem digessisset, quædam tamen separatim ex occultis Legis secretiora mysteria 70. Senioribus, a quibus reliquum Judæorum vulgus oretenus edoceretur, tradidisse, traditione deinceps tantummodo conservanda: hujusque traditæ doctrinæ meminisse Christum D. Matth. 23, 21, *Super cathedram Moysis &c.* Non is sum ego sane, qui fabellis delecter Judæorum; non ero tamen, arbitror, ingratus, nec præter rem, eamque adeo gravem agere putarim, si arrepta opportunitate, quod alibi operosius agam (Deo dante, & vita comite) nonnihil de Judæorum traditionibus promam.

Judæi itaque traditiones suas legem oralem appellant, sicuti Pentateuchum Moysis legem scriptam: quam perdurasse ajunt usque ad obitum Simonis Justi, quo tempus scripturæ desiit; ab obitu Simonis vero, videlicet ab anno 292. ante Christianam Æram incepisse tempus legis oralis, seu traditionis, seu Misnæ; adeo, ut qui traditionibus hujusmodi minus deferrent, uti Caraitæ, continuo veluti hæreticos haberent. Videlicet ad tempus usque, quo magna Synagoga permansit, (permansit vero usque ad Simonem Justum Synagogæ magnæ postremum,) nulla ferme præter Scripturam Judæis erat fidei, morum, rituum, religionisque norma, & regula: ab eo autem tempore cœpit id esse lex oralis, seu Traditio, seu Misna, seu secunda lex, quique eam tradebant Doctores Misnici audire cœperunt. Verum ab ovo, ut ajunt, sive ab exordio res est repetenda. Moysi igitur in monte Sinai una cum lege digito scripta, a Deo traditam oretenus legem alteram, exinde oralem dictam, eamdemque deinde a Moyse velut depositum Senioribus populi traditam ad posteros transmittendam jactant Judæi. Utramque esse divinam, parique jure servandam ajunt,

ajunt: ſcriptam, ſubdunt, obſcuram eſſe, implexam, & ambiguam, ac proinde nec intelligi ſine orali poſſe; nec obſervari abſque modo ab orali præſcripto oportere. Quo fit, ut traditionem facile Legi ſcriptæ præferant; factumque ut ſcripta poſthabita orali dumtaxat adhæſerint adeo, ut ad ſcrupulum non modo, ſed ad ſuperſtitionem traditiones ſuas colant, & conſectentur. Qua de re a Chriſto Domino Marci 7, 13. graviſſimis verbis objurgati ſunt. Poſt Moyſem a laxata captivitate, ſicut Eſdræ reſtauratam legem ſcriptam referunt, ita eidem referunt acceptam legem oralem. Subinde ſola Seniorum traditione ſervatam ajunt; quæ ita facile quoque augeri potuit uſque ad tempus Rabbi Judah filii Simonis Juſti (qui Judah ob vitæ ſanctimoniam dictus a ſuis eſt Haccadosh, ideſt Sanctus, atque ſcholam Tyberitenſem regebat, ac Synedrio præerat) a quo primum lex oralis in libros digeſta eſt. Hic igitur Haccadosh hacce in ſe ſuſcepta provincia legem oralem, ſeu traditiones in volumina colligendi, eas omnes 6. libris complexus eſt, quibus 63. tractatus comprehenduntur: hoc eſt celebre Miſna circa annum 150. a Natali Domini adornatum, Judæiſque adeo carum, ut cum Hieroſolymis, tum Babylone commorantes in illud ſtudium omne ſuum contulerint, illudque commentariis illuſtrarint. Ejuſmodi commentaria in Miſna una cum textu, ſeu Miſna conſlant illa duo Judæorum *Thalmuda*, ideſt Hieroſolymitanum, & Babylonicum; quæ commentaria vocant *Gemmara*, hoc eſt ſupplementum, quod nimirum Miſna illuſtret: unde *Miſna* eſt lex oralis, *Gemmara* ejuſdem legis explanatio. Ex utroque vero, ut innui, conſtat Thalmud, vel Hieroſolymitanum an. 300. Æræ chriſtianæ eo loci elucubratum, conſtatque vol. 1. in fol.; vel Babylonicum an. 500. Babylone adornatum, cujus poſtrema editio Amſtelodamenſis eſt vol. 12. in fol.; quibus duobus Thalmudis univerſa Judæorum lex comprehenditur: ſed quanto nunc a Judæis Hieroſolymitanum ob ſui obſcuritatem poſthabetur, tanto majori in pretio habetur Babylonicum, cui Judæorum ſuperſtitio omni modo coaptare ſe ſtudet. Qui vero in traditiones ſtudia ſua Hebræorum doctiores contulerunt, vocati ſunt quando *Tannaim*, hoc eſt traditionem dantes; quando *Amoraim*, hoc eſt traditiones Miſnæ dictantes; quando *Seburaim*, vide-

videlicet opinantes circa Thalmud ; quando *Geonim*, ſcilicet Doctores ſublimes: nunc jam uſitato nomine Rabbi donantur. Si plura aveas, poteris adire (ſi licet) Majmonidem in præfat. ad *Seder Zeraim*, qui Thalmud in epitomen redegit, inſcripſitque *Jad Hachazakah*, ideſt digeſtum legis, opus Judæis apprime acceptum; David Gantz in *Zemach David*; Calmetium in diction. Bibl. V. *Maſſora*; *Cabala &c.*, Buxtorfium de opere Thalmudico, & Synagoga Judæorum; Schichardum in *Bechinath Happerushim*; Hottingerum in Theſauro ; Ligtfoot in harmonia 4. Evangeliſt.; Pridæum hiſt. Judæor., & popul. vicin. lib. *16.*; Baſnagium in contin. Joſephi tom. *6.* lib. *9.* cap. *7.* ; Vorſtium in obſerv. ad *Zemach David*, alioſque. Jam enim pudet, pigetque in his diutius, quam par eſt, immoratos eſſe, pretioſumque adeo tempus in hæc triviſſe. Niſi ea ratione trivi, ut tandem intelligant Hetherodoxi quanto in pretio apud Hebræos Traditiones habitæ ſint.

In lege Evangelica Traditiones a Chriſto Domino accepiſſe Apoſtolos, Eccleſiæ univerſæ concredendas, ideoque ab eadem religioſe cuſtodiendas liquet ex Johan. *16*,12, & 13: *Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo; quum venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*: ex Johan. 20, 30. *Multa quidem & alia ſigna fecit Jeſus, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc*; quem locum ipſe Johannes Clericus diſſert. 2. canon. 3. intelligendum ait, non de ſolis Chriſti miraculis, ſed etiam de Chriſti doctrina verbis tantummodo tradita; quamvis more ſuo ſubdat eadem dicta verbo tradita, nec ſcripto concredita ad ſalutem neceſſario non ſpectare : ex Act. 1, 3, *In multis argumentis per dies* 40. *apparens eis, & loquens de regno Dei*: quibus illud exprimitur, quod ait Tridentinum ſeſs. 4. decreto de Canon. ſcript. Apoſtolos, quas nobis traditiones reliquerunt, quarumque Patres teſtes ſunt locupletiſſimi, partim ex Chriſti ore, partim ex Spiritus S. afflatu accepiſſe. Liquet ex Act. 15, 40, Paulus electo Sila... *Perambulabat Syriam, & Ciliciam confirmans Eccleſias, præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum*: ex Act. 16, 4, *Quum pertranſirent* (Paulus, & Timotheus) *Civitates, tradebant eis cuſtodire dogmata, quæ erant decreta ab Apoſtolis*. Quibus illud ſignificatur traditiones, quas uno conſenſu Patres profe-

ferunt, ab Apostolis profluxisse. Liquet ex Johann. epist. 2, 12; & epist. 3, 13. *Plura habens vobis scribere, nolui per chartam, & atramentum, spero enim me futurum apud vos, & os ad os loqui*: ex Corinth. 11, 2. *Laudo vos fratres, quod per omnia mei memores estis, & sicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis ... cetera quum venero disponam ... Accepi a Domino, quod & tradidi vobis*: quæ Apostoli loca de traditionibus interpretantur SS. Patres Basilius lib. de Spiritu S. cap. 29; Epiphanius hær. 61; Chrysostomus hom. 26. in 1. ad Corinth.; atque Augustinus epist. 118. ad Januarium. Liquet ex epist. 2. ad Thessalon. 2, 14. *Itaque fratres state, & tenete traditiones, quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram*; & cap. 3, 6. *Denuntiamus vobis fratres... ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non secundum traditionem, quam acceperunt a nobis*. Quibus locis traditiones ab Apostolis relictas Ecclesiæ, quibus edoceretur, affirmant S. Cyprianus in epist. ad Pompejum; S. Basilius lib. 3. contra Eunomium; Ambrosiaster in 2. Thessalon. 2; S. Chrysostomus hom. 4. in epist. ad Thessalon.; S. Johannes Damascenus lib. 4. de fide orthod. cap. 17.; Oecumenius, & Theophylactus in cit. epist. 2. ad Thessalon. cap. 2. Liquet tandem ex 1. Timoth. 6, 20. *Depositum custodi, devitans profanas vocum novitates*; ex 2. ad Timoth. 1, 13. *Formam habe sanorum verborum, quæ a me audisti in fide, & dilectione in Christo Jesu ... bonum depositum custodi*; cap. 2, 1, 2, *Quæ audisti a me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere*: & cap. 3, 14. *Permane in iis, quæ didicisti, & credita sunt tibi, sciens a quo didiceris*. Quo loco depositi nomine significatas traditiones interpretatur Vincentius Lirinensis in Commonit. cap. 27.

Apposite auctor Eusebius est lib. 3. hist. Eccles. cap. 18. a S. Matthæo non antea Judæis conscriptum Evangelium, quam prædicatum: lib. 2. cap. 15. a S. Marco Romanorum rogatu Evangelium exaratum; lib. 6. cap. 14. a S. Luca exemplo aliorum permoto Evangelium litteris demandatum: & lib. 3. cap. 24. a S. Johanne multo post tempore a prædicato Evangelio istud publici juris factum; ob idque, ut de Christi Divinitate, de qua ceteri parce, ipse liquido, & luculentius sermonem texeret.

Sat erat ergo sola Traditio Ecclesiæ instituendæ : nec ullo Christi præcepto compulsi sunt publicis litterarum monumentis Evangelium commendare . Audiatur Hugo Grotius in vot. pro pace Ecclesiast. , ubi plurimum Rivetum perstringit , efficaciterque exagitat : *Cur ergo eadem , inquit , quæ tradiderunt Apostoli non & scripsere ? Dicam , quia scripsere ex occasione nata , & quæ tempus ferebat , non aliquod corpus doctrinæ , ac regiminis : illa autem quæ ad regimen , & pacem Ecclesiarum pertinebant , magnis sane scripta erant litteris , usu conspicuo earum Ecclesiarum , quas Apostoli fundaverant*. Et infra . *Jam vero non omnia , quæ sic dixere Apostoli fuisse perscripta , testatur ipse Paulus , quum obediri vult iis , quæ docuerat sive per sermonem , sive per epistolam .... Par ergo doctrinæ utriusque jus est*. Ibidem Riveto objicienti respondens Grotius , *At vult* , subdit , *de scriptis nobis constare , de dictis non item : id vero ego pernego : in scriptis varietates sunt innumeræ ... particulæ non paucæ in aliis codicibus apparent , in aliis non apparent : in vocibus , tum singulis , tum conjunctis magna diversitas . Quid in his verum sit discernere ingens labor , nec semper felix . Traditionem autem esse Apostolicam quomodo probetur , quærit D. Rivetus : dicam : primum justa præsumtio est ab Apostolis tradita , quæ ubique in Ecclesiis reperiuntur , & quorum alia origo non apparet. Deinde si accedant testes aliquot pii , prudentes , atque magnæ in Ecclesia auctoritatis , qui affirment hoc velut ab Apostolis traditum , jam probationem habemus tantam , quanta in hac materia sufficit ; nec minorem ea , per quam scripta Apostolica a non Apostolicis dignoscimus* . Quod invenerunt in Ecclesia, tenuerunt ; quod didicerunt , docuerunt ; quod a Patribus acceperunt , hoc filiis tradiderunt , *ait Augustinus ... Si quis sit tam pertinax , tam facile effugia contra libros reperiet , quam contra Traditionem . Sed conveniebat Divinæ providentiæ curare , ne aut libri in rebus maximis , aut etiam Traditio adulteraretur ; & id præstitit* . Ita Grotius ille , quem æque atque Hammondum SS. Irenæo , & Justino facile præfert impudentissimus Clericus . A Grotio vero, dic, sodes, non ab homine communionis nostræ dicam , quid his expressius , disertius , efficaciusque desiderare est ? Ex dictis autem hactenus liquet tam impudenter , quam per-

perperam affirmasse Kemnitium de 7. gener. Tradit., Brentium in prolog. de Tradit.; Hamelmannum lib. de Tradit.; aliosque plures e grege Protestantium Apostolos omnia prorsus, quæ oretenus a Christo acceperunt, aut de quibus interius a Spiritu S. instructi fuerunt, in suis epistolis ad epitomen regessisse.

Post hæc idem docet auctoritas Patrum, quorum si quæ, ac sicubi, in hac Traditionum doctrina, major desiderari consensio nequit, una voce divinis Traditionibus testimonium dantium. Per singulas Ecclesiæ ætates cursim excurram, atque ex eis, qui præcipuo in honore habiti sunt, nonnullos attingam, ex quibus quæ ceteris sententia insederit similiter intelligatur; siquidem persequi ad unum omnes velle, nec vacet, nec præstet. Itaque ex I, & II. sæculo Ecclesiæ S.Ignatius Martyr in suis genuinis epistolis de Quadragesimæ jejunio, de die Dominico, de minoribus Ordinibus, deque aliis in Ecclesia receptis disciplinis, & ritibus, non ex Scriptura, apud quam ne vola quidem, sed ex sola Traditione perspectis, atque in Ecclesia receptis agit: atque ut de illo narrat Eusebius lib. 3. hist. Eccles. cap. 36, per Asiam captivus pertractus Christifideles hortabatur, inter alia, ut Apostolorum traditionibus tenaciter inhærerent. Legendæ S. Ignatii epistolæ ad Magnesianos, ad Smyrnenses, ad Philadelphios, &c. quas quidem Dalæus,Salmasius,Blondellus &c.pseudo-epigraphas contendunt, vindicarunt tamen, genuinosque S. Ignatii fœtus demonstrarunt Pearsonius, Hammondus, Vedelius, Isaacus Vossius, Usserius; Petavius de Eccles. Hierarch. lib. 5. cap. 8, Du Mesuil discipl. Eccl. lib. 3. n. 30, Natalis hist. Eccl. ad sæcul. I. dissert. 23; & recens P. Mamachius orig., & antiq. Christ. lib. 4. cap. 4, quem præ aliis ut adeas tibi auctor sum. S. Polycarpus, ut est apud Eusebium lib. 5. cap. 20., & apud S. Irenæum in epist. ad Florinum apud cit. Eusebium, & lib. 3. adv. hær. cap. 3, multa referebat, quæ a Christo Domino dicta de Apostolorum ore ipsemet audierat, subditque S. Irenæus: *Studiose audiebam, non in charta, sed in corde meo ea consignans, & semper per Dei gratiam exacte ea mente revolvo*. S. Papias lib. 4. exposit. serm. Domini, & apud Eusebium lib. 3. cap. 39. Apostolorum dicta ab his, qui cum illis versati fuissent, se excepisse refert. Papiam autem

Johannes Erneftus Grabbius vir e Proteftantium grege in fuo Spicilegio Patrum fæculi II , quamvis quoad opinionem de millenario Chrifti regno laudibus fe temperet , quoad reliqua præconiis cumulat ; contenditque contra Valefium Eufebii lectioni lib. 3. cap. 36. intrufa minime efse verba illa de Papia , quibus appellatur , *Vir imprimis difertus , ac fcripturarum peritus* . S. Clemens Romanus , ut eft apud S. Irenæum lib. 3. cap. 3 , ad Corinthios , quos diro fchifmate divexatos intellexerat , epiftolam infcripfit , *Annuntians , quam in recenti ab Apoftolis acceperat Traditionem* . S. Juftinus in apologia 2. prope fin. pleraque a Chrifto Domino Apoftolis dicta , & tradita refert , quæ religiofe in Ecclefia cuftodiuntur , nullibi autem in Scriptura facra leguntur : inter quæ de aqua vino mifcenda in calice ; de Euchariftiæ non communicando ante Baptifmum ; quam quidem traditionem de calice offerendo aqua temperato Dominicam quoque appellat S. Cyprianus lib. 2. epift. 63. Hegefippus , ut eft apud Eufebium lib.2. cap. 22 ; lib.3. capp. 20 , & 32 ; & lib.7. capp.8, & 12 , Apoftolorum traditiones , ut audire poterat ab eorum difcipulis , quibus coævus fuerat , quinque libris comprehendit : cujus tamen cave , ne exiftimes effe , quæ circumfertur , hiftoriam excidii Hierofolymitani libris quinque digeftam . A laudibus hic abftineo S. Dionyfii Areopagitæ in lib. de Ecclef. Hierarchia cap. 1 , ubi afferit ab Apoftolis Ecclefiafticas inftitutiones partim fcriptis , partim non fcriptis traditas , quia quamvis ipfius opera genuina reputent inter alios Baronius , Bellarminus , Sixtus Senen. bibl. lib. 2 , Poffevinus in appar. ; Abraham Echellenfis in epift. ad Johan. Morinum ; Natalis hift. Ecclef. ad fæcul. I. differt. 22 ; Laurentius a S.Laurentio Ord.Minor. ; Nourius, Corderius &c. Contra tamen pugnant poft Laurentium Vallam , Rivetum , Sculterum , Pearfonium , Dalæum , Blondellum , Erafmum , Cavæum , Dupinium , Launojum , Morinum , Lequiennium , Tillemontium , Labbeum , Bollandum , Sirmondum , Pagium , &c. eruditi Critici ; quam in rem vide Cabaffutium notit. Ecclef. ad fæcul. VII. in Concil. Conftantinopol. II ; & Scriptorem *Problematis fapientibus propofiti* anno 1708. de Auctore oper. , quæ S. Dionyfii Areopag. nomine circumferun-

 tur ;

tur; unde incerto auctori nolim tantam concredere caussam.

Ex III, & IV. sæculo S. Irenæus lib. 3. adv. hær. cap. 2, 3, 4, & 5. multis celebrat Traditiones, maxime Romanæ Ecclesiæ, quibus hæreticos illas pernegantes, ac præsertim Marcionitas perstringit, ajens inter alia: *Maximæ, & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, & a gloriosissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo Romæ fundatæ, & constitutæ Ecclesiæ Traditionem, & annuntiatam hominibus fidem per successionem Episcoporum pervenientem usque ad nos indicantes, confundimus omnes eos*. Clemens Alexandrinus in lib. hypotipos. apud Eusebium lib. 6. cap. 13. Pantænum magistrum suum laudat, quod traditiones a Majoribus acceptas posteris commendans exponeret; & Stromat. lib. 1, 6, & 7. scribit a Christo D. Apostolis non omnia scribenda contradita; nec ab Apostolis omnia omnibus, sed pleraque, ac paucis in occulto tradita. Origenes in præfat. lib. 1. Periarchon Traditionem Apostolicam certissimam veritatis regulam affirmat: tract. 29 in Matth. Traditionem esse regulam ad discernendas scripturas apocryphas, quas obtrudunt hæretici, ab authenticis, quas usurpat Ecclesia, monet: lib. 1. exposit. in Evang. S. Matth. ait traditione se accepisse quatuor tantummodo Evangelia admitti in Ecclesia; & in cap. 6. epist. ad Roman. asserit ab Apostolis traditione accepisse Ecclesiam etiam parvulis baptismum esse conferendum. S. Serapion Antiochenus Episcopus in lib. de Evangelio Petri, cujus fragmentum exhibet Eusebius lib. 6. cap. 12, illud Evangelium a Marciano quodam hæretico obtrusum ideo rejicit, quod Traditio illud S. Petro falso adscriptum doceat. Tertullianus lib. de Coron. milit. capp. 3, & 4. traditiones non scriptas pluribus vindicat, earumque observantia Christifideles adstringi affirmat, in quarum censum refert ceremonias, ritusque multos de baptismo; de anniversariis diebus Defunctorum; de jejunio solvendo die Dominica; de geniculatione in orationibus; de crucis signo &c., post quæ, *Harum*, inquit, *& aliarum hujusmodi disciplinarum, si legem expostules scripturarum, nullam invenies: Traditio tibi prætenditur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix*. Idem lib. de carne Christi cap. 2, & lib. de præscript. capp. 17, 18. &c. hæreticos scripturis non solum

lum revincendos, sed imo Traditione admonet. S. Cyprianus, quem Patris loco se habere, ac magni pendere affirmat Johannes Fellus Anglus Episcopalis præfat. in oper. S. Cypriani, lib. 2. epist. *63*, vinum aqua temperatum in Altari offerendum ex Traditione probat; epist. 70. ex Traditione docet ungendos esse, qui baptizati sunt; & lib. de spectac., si tamen genuinus ejus fœtus est, multis non scriptis, sed traditis nos utiliter, recteque uti scribit.

Eusebius lib. 1. demonstr. Evang. cap. 8. auctor est locuples Apostolos,& discipulos a Christo D. multa Traditione accepisse, multa ex Christi Domini jussione oretenus servanda tradidisse. S. Athanasius in epist. ad Afros, & lib. de decretis Nicænæ Synodi affirmat Nicænos Patres non tam Scripturæ testimonio, quam sacra Traditione edoctos vocem *Omousion* Symbolo apposuisse, & Traditione Arianos in eam vocem insurgentes perstringit, & arguit. Idem in libro de Synodis Nicænos Patres non quidem ad Scripturam, sed ad Apostolicam traditionem, cujus jam certus assertor extiterat S. Victor, ceu ad certissimam regulam decretum de Paschatis celebratione exegisse perhibet. S. Basilius hom. 24. adversus Sabellianos, Arianos, & Anomæos, & lib. de Spiritu sancto capp. *9*, & 27, Spiritus sancti Divinitatem, & consubstantialitatem adversus hæreticos illos traditione adstruit: eademque traditione nos edoceri ait, ut Confirmandi signo Crucis signentur; ut ad Orientem versi oremus; ut in Missa sacratiora voce submissa recitemus, &c. Legendæ quoque ejusdem epistolæ 243. ad Episcopos Italiæ, & Galliæ, & 2*61*. ad Sozopolit. S. Gregorius Nissenus S. Basilii germanus lib. 3. contra Eunomium, istius errores traditione ab Apostolis continua successione accepta exagitat. S. Epiphanius hæresi 75. Aerium Purgatorium, & orationes pro defunctis impugnantem ex sola Traditione refellendum sumit; & hær. *61*. affirmat oportere traditione uti: *Nam non omnia*, inquit, *accipi possunt a Divina Scriptura*. Legenda præterea, quæ scribit hær. 35, vel 55; hær. 4*9*, vel *69*; hær. 5*6*, vel 75. S. Cyrillus Hierosolym. Cathech. 5. multa ex Traditione docet. S. Gregorius Nazianz. orat. 3, seu 1. contra Julianum dogmata S. Scripturæ mirabilia visa Juliano inquit,

quit; sed majorem, subdit, & insigniorem esse Ecclesiæ doctrinam traditione acceptam, ac religiose servatam: cujus traditionis inter exempla recenset Ecclesiæ politiam, disciplinam, ordinem; item rationem psallendi; modum pœnitentiæ; Sacraria in templis; Cœnobia Monachorum, & Virginum, aliaque plura ex sola traditione profecta. S. Ambrosius lib. de myst. cap. 2, lib. de Sacram., & lib. de Elia, & Jejunio cap. 10. ex traditione multa, ac præclara profert.

Ex V, & VI. Ecclesiæ sæculo S. Johannes Chrysostomus hom. 4. in 2. ad Thessalon. perspicuum ait pleraque ab Apostolis etiam sine scriptis tradita: *Quamobrem*, inquit, *Ecclesiæ quoque traditionem censeamus esse fide dignam*. Idem multa de Traditione habet hom. 2. in psal. 118; hom. 3. in epist. ad Rom.; hom. 26. in 1. ad Corinth. cap. 11; hom. 3. in epist. ad Philip.; hom. 5. in 2. ad Thessal. cap. 3; & lib. de Virgin. in illud 1. Corinth. 7, 12. S. Proclus Constantinopolitanus in epist. ad Armenos adhortatur, ut traditiones a Patribus auditas diligenter custodiant. S. Hieronymus in dialogo adversus Lucifer. cap. 4. ex Traditione, etiamsi ex Scriptura non constaret, Confirmationis sacramentum constare tamen ait: idem in epist. 28. ad Lucinium, & 54. ad Marcellam traditiones Ecclesiasticas, inter quas Quadragesimam, quæ præsertim fidei non officiant, ita observandas, ut a Majoribus traditum est, admonet. S. Augustinus epist. 54. ad Januarium scripta non modo, sed tradita custodienda esse scribit, quemadmodum quod Domini Passio, & Resurrectio, & Ascensio in cælum, & adventus de cælo Spiritus sancti anniversaria solemnitate celebrantur. Idem lib. 2. contra Donatist. cap. 7. affirmat Ecclesiam Apostolica traditione edoctam ab Anabaptismo abhorrere: cap. 14. eadem traditione Ecclesiam ad altare non baptizatum non admittere: lib. 4. cap. 6, & cap. 24. superius a nobis recensitam profert de Traditione regulam: *Quod universa tenet Ecclesia; nec a Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur*: lib. 5. capp. 23, & 24. ex eadem traditione Ecclesiam credere asserit etiam parvulis baptismum prodesse. Nec modo Donatistas, sed & Pelagianos Traditionis pondere S. Doctor premit lib. 2. contra Julian., testimonio

monio SS. Irenæi, Cypriani, Rheticii, Hilarii, Olympii, Gregorii, Ambrosii, Innocentii, Johannis, Basilii, & Hieronymi obnoxios peccato originali homines universos probans. Sed & eumdem legere est lib. 1. contra Cresconium cap. 33; lib. 1. de peccat. merit., ac remiss. cap. 24; & lib. 10. Genes. ad litt. cap. 23 instituti enim nostri fines excedimus, si omnia proferimus. Capreolus Carthaginensis in epist. ad Patres Concilii Ephesini act. 1. inserta ex jugi SS. Patrum doctrina fidei controversias finiendas, ac decernendas probat. S. Cyrillus Alexand. in Apologetico pro 12. Capitulis adversus Orientales in defensionem anathematismi 8, Patrum traditione depellenda prava dogmata, decernendamque rectam fidem docet. Legendi Vincentius Lirinensis commonit. cap. 3; S. Petrus Chrysologus serm. 85; Vigilius Tapsensis lib. 1, & 4. contra Eutychem; & Cassiodorus lib. 1. divin. instit. in præfat., & cap. 11.

Sequiorum sæculorum prætermitto Patres, ne ultra metam excrescat oratio; quandoquidem una est, ac priscorum, posteriorum omnium sententia, quorumque sententias revisere apud infra citandos Scriptores facile poteris. Neque vero ab eorum testimoniis iccirco supersedeo, quod sciam a Novatoribus SS. Patrum catalogum ita coarctari, ut vix, ac ne vix quidem post sextum Ecclesiæ sæculum Patres ullos admittant, eorumque seriem non ultra eos fines producant: non enim nescio inficiari eos nullo modo posse sequioribus etiam sæculis Patres floruisse præstantissimos; sed eorum interest, ut postquam parum æqui in priscos, in posteriores iniquius insolescant, utrosque suæ caussæ contrarios experti. Quamvis alioquin, ubi vestigium appareat quidquam ex ipsismet exculpendi, quod erroribus suis patrocinium adferre possit, avide confestim arripiant, ad ravim usque ajentes se id ex penu non depromere, sed Patribus acceptum debere. Pessimam hancce, parumque sibi cohærentem Protestantium agendi rationem paucis accipere non te pigeat. Principio universim Patres usque ad sæculum VI. recta dogmata tenuisse, ac docuisse non diffitentur: at a sæculo VI. deinceps a vera doctrina turpiter deviasse obganniunt Calvinus lib. 1. instit. cap. 2. §. 13; Bullingerus adv. Brentium par. 1. cap. 1. §. 40; Kechermandus lib. 3. cap. 14.

cap. 14. systcm. logical.; Jacobus Rex Angliæ in Basilicodoro; Auctor oper. de concord. Bernensis Eccles. cum doctr. Apostol.; Auctor apolog. Anglic. &c. Ubi vero eorumdem errores attinguntur, qua confestim indignatione, invidiaque commoti hæretici homines vel in priscos Patres non insaniunt, non insolescunt? ac inter istos Calvinus in quæst. de orat. pro Defunct., & in epist. ad Regem Angliæ; Lutherus lib. adv. Regem Angliæ, lib. de Missa privata &c.; Melanchon comment. ad cap. 3. epist. 1. ad Corinth. agens de cæremon., & cælib.; Beza epist. 1. Theolog.; Hospinianus in hist. Sacrament.; Witgistus in defens. pag. 472; Auctor confess. Helvetico-confœderat. &c. Insultant schomatibus speciatim S. Ignatio M., & S. Augustino Calvinus lib. 1. cap. 14, & lib. 3. cap. 20. §. 20; SS. Irenæo, Chrysostomo, Gregorio Nazianz.; Ambrosio; Gregorio M.; & Bernardo Melanchon. in cap. 14. ad Roman.; & Magdeburgenses Cent. 2. cap. 10, Cent. 4. cap. 4, & Cent. 12. cap. 10. Clementi Alexandrino Heshusius lib. de servo arbitrio. S. Hieronymo Lutherus lib. de servo arbit.; & Genevenses in Scuto fidei dialogo 6; aliisque passim alii. Quum vero è re sua esse summopere comperiunt, Patribus se plurimum deferre deprædicant. Ita Lutherus in cap. 5. epist. ad Galat. perhibens a Patribus, ac præsertim a SS. Hilario, Cyrillo, Ambrosio, Augustino, aliisque Evangelium, & fidem Christi pure traditam fuisse. Illyricus in præfat. suar. demonst.; Melanchon in epist. ad Oratorem Uratislav., *Existimo*, inquiens, *ad confirmandas mentes consensum Vetustatis plurimum valere. Optimi magistri, atque Duces nobis esse possunt Irenæus, Tertullianus, qui plurima hujus generis posteritati reliquerunt.* Calvinus lib. 3. instit. cap. 3. §. 10. maximi præ aliis faciens S. Augustinum, & in epistola ad Regem Galliæ, se Patres haud despicatui habere confirmans, quinimo ipsorum suffragiis dicta sua comprobari tam falso, quam præfidenter affirmans, eò insuper impudentiæ progressus, ut quidquid in scientiis profecisset, illud Patribus acceptum referret, suamque novam doctrinam ex Augustino hausisse penitus prædicaret: cujus morem imitatum postea Jansenium scimus. Eam autem pravam Calvini calumniam depulit dudum doctissimus P. Fronto Ducæus in libro *Anthithefeon Augustini, & Cal-*

& Calvini : Jansenii vero posteriorem criminationem explosere P. P. Johannes Martinonus in suo *Anti-Jansenismo*; Franciscus Annatus in suo *Jansenio a Thomistis condemnato*; Ferrier; Daniel; Descamps; Nicolai; Baronius; Casalas; Serrius in Augustino vindicato; & Paulus a Lugduno Ord. Cappucin. in suis gallicis *Anti-exaplis*. Confer eos pariter ex Protestantibus quam plures, qui ex S. Scriptura non modo, sed etiam ex SS. Patribus errores suos confirmare enixi sunt, quos tom. 1 ad calcem art. 6. §. 2. indicavimus.

Cæterum si plura sequioris ætatis Patrum de Traditione testimonia desideres, præsto tibi sunt, & quidem ex sæculo VII, & VIII. Anastasius Antiochenus lib. 1. de rectis dogmatibus fidei; ubi fidei dogmata a SS. Patribus exacta traditione ad nos pervenisse testatur. S. Maximus Martyr. commentar. in Dionysium Areopag. cap. 1, ubi, *Uno ordine*, ait, *ponendæ sunt & sacræ Scripturæ, & Episcoporum Traditiones*. Ven. Beda in cap. 6. S. Marci, ubi ex traditione docet oleo ab Episcopo benedicto inungi energumenos, & ægrotos. S. Johannes Damascenus lib. 4. orthod. fidei cap. 13; cap. 17. de SS. Imaginibus; epist. de Trisagio; & orat. de defunctis, docens ex Traditione orare nos ad Orientem versos; adorari Imagines, & Crucem; in Ecclesia cani Trisagion *Gloria Patri* &c., precesque fundi pro defunctis ad Deum. S. Bonifacius Moguntinus in epist. ad Cudbertum. S. Paulinus Aquilejensis in epist. adversus Felicem Urgelitanum, traditionis pondere illum premens. Ex sæculo IX, & X. Carolus Magnus in epist. ad Episcopos Hispaniæ. S. Nicephorus Constantinopolitanus in dialogo de Imaginibus. Amalarius Fortunatus de rebus Eccles. lib. 1. cap. 12. Photius in Nomocanone tit. 1. de fide cap. 3. Jonas Aurelian. lib. de cultu Imagin. Theophylactus ad cap. 11. epist. 1. ad Corinth., & ad 2. Thessalon. cap. 2. Simeon Metaphrastes in vita Theodosii Cænobiarchæ. Radulphus Flaviacensis lib. 5. in Levit. cap. 4. Fulbertus Carnotensis epist. 2. Berno Augiensis de spectantibus ad Missam cap. 7. Guitmundus Aversanus lib. 3. de Sacram. Corp., & Sang. Christi. S. Anselmus in cap. 11. epist. 1. ad Corinth. Oecumenius in 2. Thessalon. cap. 2. Theodorus Balsamon in epistolam S. Gregorii Thaumaturgi. S. Ber-

nardus epist.174, & 190, ubi Petrum Abaelardum diris, asperisque objurgat, quod posthabita SS. Patrum traditione proprias opiniones consectaretur. Catalogum hic claudo, quandoquidem sicut SS. Patrum Græcæ Ecclesiæ S. Johannes Damascenus; ita SS. Patrum Ecclesiæ Latinæ postremus circumfertur S. Bernardus: non eam quidem ob caussam, quod post Damascenum apud Græcos, & post Mellifluum apud Latinos defecerint in utraque Ecclesia Doctores, iique omnigena, ac gemina sapientiæ, & sanctitatis gloria præstantissimi, uti de Alexandro Alensi, Alberto Magno, SS. Thoma, Bonaventura, Antonio Patavino, Antonino Florentino, aliisque latini eloquii hominibus; & de SS. Germano, & Nicephoro Constantinopolitanis; SS. Theodoro Studita, & Eulogio; Simeone Metaphraste, Marco Eremita, S. Nicone Armeno, Mose Barcepha, S. Methodio, S. Ignatio, Johanne Becco, seu Vecco, aliisque liquet; sed quod una cum scholastica disputandi methodo, quæ in Orientali Ecclesia usurpari sæculo VIII, quo florebat S. Johannes Damascenus, incepit; in Occidentali autem sæculo dumtaxat XII, quo in vivis agere desiit S. Bernardus, obtinuit, tunc recens invecta in scholas, alia etiam nominum ratio in Ecclesiam inlata sit, novique tituli a Doctoribus fuerint usurpati. Interea si posteriorum adhuc temporum a mox recensitis Doctorum testimonia pro Traditione expetas, adire poteris Jodocum Coccium, ut innumeros alios prætercam, in Thesauro Catholico lib. 6. de sacris Scripturis art. 32, in cujus tamen lectione admoneo, ut tibi consulas a scriptoribus, & scriptis pseudo-epygraphis, a quibus vir ille alioqui doctissimus, sed Criticæ artis non satis peritus, præcavere sibi satis nescivit. Manum non retraham, nisi SS. Thomæ, & Bonaventuræ hacce in re gravissima testimonia proferam. Ille igitur 3. p. q. 25. art. 3. *Apostoli*, inquit, *familiari instinctu Spiritus Sancti quædam Ecclesiis tradiderunt servanda, quæ non reliquerunt in scriptis, sed in observatione Ecclesiæ per successionem fidelium*. Iste vero Centiloquii par. 3. sect. 38. de tribus fidei Symbolis Apostolico, Nicæno, & Athanasiano disserens, quæ indubie traditione dumtaxat in Ecclesia obtinent: *Caussa*, inquit, *conditionis 1. fuit certa traditio fidei: Caussa 2. fuit certa fidei propalatio: Caussa 3. fuit erro-*

errorum pullulantium exterminatio. En tria, quæ juxta S. Doctorem præstat traditio Apostolorum, & Patrum. Legesis illum eo loci præclare docentem.

Præterea ex perpetua in Ecclesia custodita consuetudine, & iteratis, cum in Conciliis, tum extra Concilia ab Ecclesia sanctionibus evincitur ea, qua par est, SS. Patrum recipiendas integra animi submissione Traditiones. Enim vero traditione consuevisse Ecclesiam hæreses profligare, & prosternere, omnis ævi exemplis constat. Contra Arium vocem *Omousion* in Concilio Alexandrino, & Nicæno ex traditione adsertam testantur S. Athanasius lib. de Synodis; de sent. S. Dionysii; & epist. ad Afros; Theodoretus lib. 1. cap. 8.; & Socrates lib. 1. cap. 8., & lib. 6. cap. 20. Contra Macedonium in I. Constantinopolitano traditione defensam Spiritus S. Divinitatem eruitur ex SS. Basilio, & Nisseno locis cit. Nestorium ab Ephesino traditione prostratum patet ex epist. Capreoli Carthagin. ad Ephesinos Patres act. 1. inserta, Patrumque suffragiis probata; ex Commonit. 2. cap. penult. Vincentii Lirin. affirmantis ab Ephesinis Patribus Nestorium post expensa SS. Patrum testimonia proscriptum; & epist. Synodica ad S. Cælestinum, qua se nec a Scriptura, nec a Traditione discrepasse Synodus scribit. Eutychem a Chalcedonensi traditione confossum liquet ex S. Leone in epist. ad Flavianum, qua Patrum testimonia congerit; ex S. Flaviano in epist. ad S. Leonem SS. Patrum testimonia integra, & inviolata esse servanda scribente; & ex Patribus Concilii act. 2., 4, & 6, S. Leoni concinentibus, atque Patrum testimonia concelebrantibus. In eodem Chalcedonensi Concilio act. 1. refertur a Mamante, & Theophilo presbyteris a Concilio missis ad Eutychem, qui se in Monasterio ægritudine detentum simulabat, eumdem fuisse traditione refutatum. In Constantinopolitano II. tria Capitula traditione confixa constat ex collat. 8. Traditione etiam duas in Christo esse naturas, & unam personam unica adoratione colendam in eodem Concilio decretum constat ex can. 8, & 9. In Constantinopolitano III. Monothelitis anathema irrogatum ab Episcopis traditione edoctis liquet ex act. 10, & 18., quibus SS. Patrum testimonia laudantur; & ex epist. S. Agathonis ad Imperatores lecta act. 4., qua contra Mono-

thelitas traditione decertat. Præluserat universis S. Martinus I. in Concilio Later. secret. 5. traditione Monothelitas damnans. In Iconomachos anathematis telum intorsit Nicæna II. Synodus traditioni innixa; nam traditione Imagines colendas ibidem asseruit Euthymius Sardicensis Episcopus; imo Synodus ipsa in definitione fidei inquiens: *Fatemur nos unanimiter Ecclesiasticas traditiones sive scripto, sive consuetudine valentes, & duratas retinere velle, quarum de numero est Imaginum affiguratio*. Tandem Concilium IV. Constantinopolitanum, seu Synodus VIII, & Synodus Tridentina traditiones retinendas, ac necessario observandas differte definiunt: illa quidem act. 20. cap. 1. his verbis: *SS. Patrum decreta, veluti inextinctæ quædam, semperque lucentes faces, sequenda sunt... Traditiones enim sive per sermonem, sive per epistolam Majorum nostrorum, qui vitæ sanctitate nobis præluxerunt, acceptas diserte magnus Apostolus Paulus tenendas monet*: ista vero sess. 4. Decret. de canon Script., cujus verba volenti præsto sunt, quam ut heic proferam. Operosum profecto esset, quæ ex Conciliis Provincialibus ad vindicandas traditiones suppeterent, omnia velle sermone complecti: igitur quæ ex iis præcipua habentur, paucis accipe. Traditione actum est in Concilio Romano sub S. Cornelio contra Novatianos. Traditione actum in Concilio Antiocheno sub S. Dionysio contra Paulum Samosatenum. Traditione actum contra Pelagium in Concilio Millevitano sub S. Innocentio I. Traditione actum contra Priscillianistas in Concilio Bracarensi sub Johanne III. Traditione actum sub S. Martino I. in Concil. Lateranensi contra Monothelithas, quos traditione Stephanus Dorensis, & Sophronius Hierosolymitanus, ut legitur secr. 2., confutarunt; atque traditione suffultus anathemate Martinus I. confixit. Traditiones retinendas, religioseque observandas edixerunt Concilia Laodicenum c. 24.; Trullanum can. 8, & 9.; Arelatense II. cap. 27, & 28; Arelatense IV. cap. 1; Carthaginense III. cap. 47.; Gangrense can. 20.; Toletanum XII. cap. 4; Senonense can. 5, & Trevirense can. 4.

Post hæc Traditione controversias in Ecclesia dirimere Pontificibus Maximis solemne semper fuit. Ita Pascha die Dominico, non etiam

etiam Luna 14. celebrandum decrevit S.Victor I. contra Asianos. Ita ab hæreticis baptizatos non iterum baptizandos definivit S.Stephanus I. contra Afros, ea de re laudatus a Vincentio Lirin. in Commonit.cap.9.Ita S.Damasus epist.ad Episcop.Illyrici apud Nicephorum lib.2. cap.31. SS. Patrum retinendas esse sententias, ne variis doctrinis, ac variantibus consiliis seducantur, illos instruit. Ita S. Siricius epist. ad Himerium Anabaptismum inter alia sola traditione rejicit. Ita S. Innocentius I. in epist. ad Decentium Eugub., si instituta ab Apostolis tradita servarentur, inter sacerdotes nulla suborienda dissidia asserit. Ita S. Cælestinus in epist. ad Galliar. Episcop. vocum novitatibus objiciendam vetustatem docet. Ita S. Sixtus III. in epist. ad Johannem Antiochenum, *Nihil ultra liceat*, inquit, *novitati, quia nihil adjici convenit vetustati.* Ita S.Leo Magnus serm. de Quadragef.; serm.2. de Jejunio Pentecostes; serm.9. de Jejunio 7.mensis; & epist.8. ad Flavianum, docet perpetuo traditiones Apostolicas a Spiritu S.dictatas omni devoto modo observandas esse. Ita S. Hormisdas in epist. ad Possessorem Africanum errare hæreticos edicit, ac in devia abripi Semipelagianos præsertim, eo quod a recta, quam docuere SS. Patres, via deflecterent: *Errat*, inquit, *is, qui a via, quam Patrum electio monstravit, exorbitat.* Ita S. Gregorius Magnus, lib. 2. epist. 37.; lib. 7. epist. 61.; lib. 9. epist. 6. totus in id incumbit, ut Traditiones in Ecclesia receptas retinendas esse doceat, jubeatque: e quibus rite baptizatos ab hæreticis ad Ecclesiam confugientes recipi vult, aut sola unctione chrismatis, aut impositione manus, aut sola professione fidei. Ita S. Agatho in epist. ad Constantinum Imp., & ipsius filios dogmata traditione accepta religiose custodienda, ac retinenda docet. Ita S. Leo II. in epist. ad Constantinum Imper. Synodum VI. confirmans de fide in ea definita a S.Agathone, ac a Synodo VI. accepta ex traditione, & testimoniis Patrum, nulli dubium esse fide divina eadem esse credenda scribit. Ita Hadrianus I. in epist. ad Constantinum, & Irenem B. Petri Principis Apostolorum traditione Christi Domini, ejusque Sanctissimæ Genitricis effigies venerandas asserit. Ita S.Nicolaus I. in epist. ad Carolum Regem admonet, ne Apostolicæ Sedis privilegia, & statuta SS. Patrum vilescere, aut vio-

violari patiatur. Ita Innocentius III. dist. 4. Ecclesiam Romanam multa ab Apostolis accepisse affirmat: subditque: *Multa sunt in Evangelio omissa, quæ per Apostolos sunt suppleta scripto, & verbo*. Multo plura infra proferemus.

Postremò ratio Theologica evincit traditiones esse admittendas, tenendas, & observandas, quandoquidem plurima sunt, quæ a priscis ævis integra, & inviolata observat Ecclesia, quæ tamen ex verbo Dei scripto vix, ac ne vix quidem constant, aut in eo obscure admodum, implexe, ambigue, impervie continentur. Enim vero nonne Traditione a Majoribus derivata, sub arcani disciplina tribus sæculis religiose ab Ecclesia reserata, jugi tamen serie ad nos transmissa accepta referenda Apostolis sunt, quæ usu venerunt de Religionis cultu; de morum regulis; de Sacramentorum ritibus; de Ecclesiasticis dignitatibus, & Officiis; de Ministrorum electionibus, & ordinationibus; de peccatorum pœnitentiis, & remissionibus; de pœnitentium gradibus, & stationibus; de Cathecumenorum speciebus, & institutionibus, horumque similibus multis, de quibus adeundi Schelestratius dissert. de disciplina Arcani; Martenius de antiq. Eccles. ritib.; Morinus exercit. Eccles. lib. 2. cap. 1; & Cardinalis Bona rerum Liturgic. lib. 1. cap. 16. Nonne quæ in Ecclesia præcipuo habentur loco dogmata, a quibus neque Protestantium multi plerumque abhorrent, Traditione obtinent? Quid quod sacræ Scripturæ authenticæ ex Traditione evaserunt? De ea Clemens Alexandrinus lib. 6. hypotip. apud Eusebium; S. Irenæus lib. 3. adversus hæreses cap. 1; S. Serapion apud Eusebium lib. 5. cap. 19; Origenes tract. 29. in Matth.; Tertullianus lib. 4. adver. Marcion. cap. 5; pseudo-Athanasius in Synopsi; S. Cyrillus Hierosolymit. in Cathec.; S. Hieronymus in prolog. galeat.; S. Augustinus serm. 191. de tempore; lib. 11. contra Faustum cap. 2, & sæpe in libris de Doctr. Christian.: Concilia Laodicenum can. 60. relato in Capitulari Aquisgranensi Caroli Magni cap. 20; Carthaginense III, cap. 47; Romanum sub S. Innocentio I. epist. 3; Romanum alterum sub S. Gelasio relatum cap. *Sancta Romana Ecclesia* dist. 15., & Tridentinum sess. 4. decreto de canonic. Scripturis. Protestantes ipsi S. Scripturæ divinam auctoritatem nonnisi Traditione tenere, divinam-

vinamque hanc Traditionem loco se habere profitentur. *Hanc Traditionem*, inquit apud Lindanum lib. 1. Panopl. cap. 3. suorum nomine Johannes Brentius, *affirmamus esse certam, firmam, indubitatam, imo necessariam, & omnibus modis amplectendam.* Cur vero non etiam ceteras? Quid quod sacræ Scripturæ sensus non-nisi ex Traditione liquido hauritur? Ita S. Irenæus lib. 4. cap. 63; Clemens Alexand. lib. 7. strom.; S. Basilius lib. de Spiritu S. cap. 27; S. Augustinus lib. contra epist. fund. cap. 5. Quid plura? Confer, si libet, subjunctas notas, (quas cur subjunxerim in proleg. jam prænotavi, sed & paulo infra subtexam): ex quibus liquido adparet SS. Trinitatis (1); & Incarnationis Dominicæ (2) mysteria: B. Vir-

(1) SS. Trinitatis Mysterium potius quam ex Scriptura, ex Traditione probat Synodus Sardicensis. Nomen *Ingeniti* de Patre dictum ex traditione haberi affirmat S. Gregorius Nazian. orat. 5. Nomen *Consubstantialis* de Filio ex traditione defendi ait S. Augustinus epist. 174.; Concilium Nicænum decrevit, ex Socrate lib. 1. cap. 8.; S. Athanasius testatur in epist. ad Africanos, & epist. de Synodis Arimin., & Seleuciensi. Divinitatem Spiritus S. post Synodum Rom. ex traditione vindicavit Concilium I. Constantinopolit. adversus Macedonium. Spiritus S. processionem a Filio ex traditione patere fassus est Joseph Patriarcha Constantinopolitanus in Concil. Florent. sess. 25. Spiritus S. coæqualitatem, & consubstantialitatem ex traditione agnovit Synodus Illyriciana a S. Damaso edocta; & probat S. Basilius lib. de Spiritu S. cap. 27.

(2) Divini Incarnatio Verbi, seu assumtio carnis, non ita inhabitatio in carne, ut volebat Nestorius, nec item conversio in carnem, ut contendebat Eutyches, ex Traditione definita est a Conciliis Ephesino, & Chalcedonensi; a SS. Cælestino, & Leone Pontificibus maximis; demonstrata vero adversus Nestorium a S. Cyrillo Alexandrino. Apage autem Rodonem Davidem Calvinistarum deterrimum, qui lib. de supposito, quo ab errore Nestorium expurgare, S. Cyrillum afflare non erubuit. In Christo duas naturas, duas voluntates, & duas operationes ex Traditione ostenderunt S. Martinus I. in Concilio Later., & S. Agatho in Concilio III. Constantinopolitano. Christum Dominum descendisse ad inferos, & Patres inde eduxisse, ex traditione haberi testantur S. Ignatius in epist. ad Trallianos; Tertullianus lib. 4. contra Marc.; S. Irenæus lib. 5. cap. 31.; Origenes hom. 15. in Gen.; S. Athanasius de Incarn. Christi; S. Chrysostomus hom. 4. in S. Marcum; S. Ambrosius ad Ephes. cap. 4.; S. Hieronymus epist. 23.; S. Augustinus lib. 20. de Civitate Dei cap. 15., & epist. 99. ad Evodium. Dominicæ Crucis signum dæmonibus esse terrori, hominibus saluti; & omnia Sacramenta eo signo perfici traditionem esse Apostolicam affirmant pseudo-Clemens lib. 8. constit. apostol.

B. Virginis Mariæ Divinam Maternitatem (3), & a culpa omni immunitatem: Sacramentorum (4), numerum, materiem, formam

stol. cap. 12.; pseudo-Dionysius lib. de Ecclesiast. hierarch. cap. 5.; S. Ignatius in epist. ad Philippenses; S. Irenæus lib. 2. cap. 41.; S. Cyprianus epist. 56; S. Cyrillus Hierosol. cath. 4, & 13; S. Gregorius Nazianz. orat. 3, & 19; S. Augustinus tract. 118. in Johan.

(3) B. Virginis Mariæ Divina Maternitas ex Traditione definita est a S. Cælestino, & Concilio Ephesino. Perpetuam ejusdem B.V. Virginitatem constare ex traditione auctores sunt Origenes hom. 7. in Lucam; S. Athanasius serm. de S. Maria, & Joseph; S. Cyrillus Alex. lib. 2. de recta fide; S. Hieronymus lib. 1. contra Jovin. cap. 18, & contra Elvidium; S. Ambrosius epist. ad S. Siricium; S. Epiphanius hæresi 78; S. Augustinus lib. de hæresibus cap. 84; S. Leo M. epist. 4. ad Episcop. Siciliæ; S. Sophronius in Synod. ad Sergium lecta in VI. Synodo; Theodorus Hierosolym. in Synod. lecta in VII. Synodo act. 3. Ejusdem B. Virginis Mariæ immunitatem ab omni peccato actuali, seu personali, haberi ex traditione testantur, S. Justinus in q. 136, si tamen verus est auctor; Origenes hom. 1. in diverf.; S. Epiphanius serm. de laudib. S. Mariæ; S. Cyrillus Hierosolym. homil. in dormit. Deip. laudatus in Synodo Hierosolym. anno 1672; S. Augustinus lib. de nat., & grat. cap. 36; S. Gregorius in 1. Reg. cap. 1; S. Paulinus Aquilej. in symbolo fidei; S. Bernardus serm. 2. de Assumt.. Ejusdem in Cælum assumptionem anima, & corpore ex traditione docuere Eusebius in Chron. ad annum 48; S. Epiphanius hær. 42; S. Ambrosius de assumt.; S. Damasus de Dorm. B. V. M.; Eutychius Alex. lib. 3. hist. univer. cap. 40; V. Beda hom. 7. in var. ser. B.V. M.; Concilia Lugdunense, & Moguntinum.

(4) Sacramentorum (Lutherus anno 1520. unum; 1527. duo; 1530. tria: Calvinus duo, Baptismum, & Cœnam agnovere) septenarium, materiam, formam, effectus, & cæremonias ex tradiione constare universim docent Concilia Londinense II. c.2; Coloniense II. c.7; Moguntinum II. c. 11; Moguntinum IV. cap. 11; Senonense cap. 10; Constantiense; Florentinum, & Tridentinum sess. 7. Dist. 11. cap. *Ecclesiasticarum*; cap. *Ad abolendam* de hæreticis; & sequentia evincunt. Baptismum ex opere operato, ut inquiunt, conferre gratiam docent ex traditione pseudo-Dionysius lib. de Ecclesiast. hier. capp. 4, & 7; S. Justinus apolog. 2. ad Antoninum Pium; S. Irenæus lib. 3. cap. 19; Clemens Alex. lib. 1. pædagog. cap. 6; S. Cyrillus Hierosol. præfat. in cath.; S. Gregorius Nazianz. orat. 4; S. Cyrillus Alex. lib. 2. in Johann. cap. 72; Tertullianus de Baptismo; S. Cyprianus epist. 2, & 76; S. Ambrosius de Sacramentis lib. 1. cap. 7; S. Augustinus lib. 1. contra duas epist. Petil. cap. 13; S. Gregorius M. lib. 9. epist. 39; Leo X. constit. 40. *Exurge*. Concilia Illiberitanum c. 77; Lateranense IV. c. 1; Viennense Clem. *De fide*; Londinense I; Moguntinum IV. c. 13; Coloniense II. cap. 3; Florentinum in decreto unionis; Tridentinum sess. 7. Confer dist. 4. de Consecr.,

mam, effectus, characterem, Ministrum, aliaque nonnulla ad-

secr., ibi plures Canones. A baptismo characterem imprimi habent ex Traditione pseudo-Dionysius loc. cit.; S. Basilius in hortat. ad bapt.; S. Cyrillus cath. 3, 4, & 18; S. Epiphanius hær. 8; S. Augustinus lib. 2. contra Petil. cap. ult.; S. Petrus Damiani lib. 4. cap. 10. Baptismo abluendos parvulos, ut habetur cap. *Majores* de baptismo, & de consecr., dist. 4. cap. *Non illud*; & cap. *Baptismus*, docent ex traditione pseudo-Clemens lib. *6.* const. cap. 15; pseudo-Dionysius de Eccles. Hier. cap. 7; pseudo-Justinus q. *16*; S. Irenæus lib. 2. cap. *39*; S. Basilius ubi supra; S. Chrysostomus in psal. 14; S. Cyprianus epist. *59*; S. Hieronymus in dialog. 3. adver. Lucifer.; S. Augustinus lib. 4. contra Donat. cap. 23. Concilia Carthaginense V. cap. *6*; Millevitanum can. 2; Senonense c. 17; Moguntinum IV. can. 13. Baptismum in necessitatis articulo a quolibet conferri posse constat ex traditione apud Tertullianum lib. de baptismo cap. 17; S. Hieronymum in dialog. adver. Luciferianos; S. August. lib. 2. contra Parmen. cap. 13; S. Gelasium epist. ad Episc. Lucaniæ; S. Isidorum lib. de offic. Eccles. lib. 2. cap. *29*. Baptismum ab hæreticis collatum non esse reiterandum liquet ex traditione, cujus locupletes testes sunt S. Stephanus in epist. ad S. Cyprianum apud ipsum; S. Augustinus lib. 2. contra Donatist. cap. 7; Concilium Nicænum; S. Siricius in epist. ad Himerium laudans Liberium decessorem suum; Concilia Arelatense I. c. 8; Lateranense IV. c. 1; Moguntinum IV. c. 13; Tridentinum sess. 4; S. Zacharias epist. 10; S. Innocentius I. epist. 22; S. Gregorius M. lib. 2. epist. 32, & 33, & lib. *9*. epist. *61*; S. Nicolaus I. ad consulta Bulgar. c. 104; S. Gregorius III. epist. 1; Concilia Cabillonense III. c. 27; Toletanum I; Senonense c. 10; De consecr. dist. 40. C. *Quamvis*; C. *Solet*; cap. *Aliud est*, C. *Quomodo*; cap. *Nullus autem*; C. *Cum tantum*; C. *Satis*; C. *Ab antiqua*; c. *De Arianis*; 1. q. 1, cap. *Quod quidam*; De Trinit. C. 1.

Sacramentum Confirmationis a Christo Domino institutum docet sacra Traditio testibus pseudo-Dionysio de Eccles. hier. par. 2. cap. 2; S. Irenæo lib. 1. cap. 20, & lib. 4. cap. 75; Clemente Alex. lib. *6*. Strom.; Origene hom. 8. in Levit.; Conciliis Nicæno can. 55. Arabico; Laodiceno can. 48; Trullano can. *96*; S. Cyrillo Hierosol. in Cath. 4. mystag.; S. Gregorio Nazianzeno orat. in S. Lavacrum; S. Epiphanio hær. 21; S. Chrysostomo in cap. 8. Act. Apost.; S. Isidoro Pelus. lib. 1. epist. 450; SS. Innocentio I. epist. 1; Gregorio I. lib. 3. epist. *9*, & 27, & lib. 8. epist. 46; Gregorio II. epist. 14; Concilio Illiberitano can. 38; S. Ambrosio de initiandis S. Myst.; S. Augustino lib. 2. contra litteras Petiliani cap. 104; Theodoreto in 1. Cantic.; Conciliis Londinensi I. c. 3.; Senonensi c. 10; Constantiensi sess. ult.; Coloniensi II. cap. 10; Moguntino IV. c. 17, & 18; Florentino, & Tridentino. Confirmatione gratiam conferri, & imprimi characterem traditione constat apud Patres Conciliorum Cabillonensis III. cap. 27; Florentini, & Tridentini; apud S. Cyprianum serm., si ejus tamen est, de ablut. ped., & epist. 72, & 73; S. Cyrillum cath. 3; S. Hieronymum in 2. ad Corinth.; S. Augustinum loc.

juncta, ut Baptismus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, ex-

cit.; S. Gregorium II. epiſt. 14; de conſecr. diſt. 5. C. *Sollicitus*, C. *Manus*; C. *De his vero*; & in 6. C. *Quoniam*; S. Pacianum ſerm. de baptiſ., & epiſt. 1, & 3. ad Sympron.; S. Optatum lib. 7. contra Donatiſt.; Concilium Illiberitanum can. 38; Arelatenſe I. cap. 8; Arelatenſe II. cap. 17; Arauſicanum an. 440. cap. 1; & 2. Ex S. Leone epiſt. 37, & 88; S. Gelaſio epiſt. ad Epiſc. per Lucaniam, & Siciliam conſtit. cap. 7; Johanne III. epiſt. ad Epiſcopos Germ., & Galliæ; S. Gregorio Magno ſupra laudato; Concilio Aurelianenſi apud Gratianum de conſecr. diſt. 5; Toletano IV. cap. 15; S. Iſidoro lib. 2. de officiis cap. 26; V. Beda in pſal. 26, in 22. Luc., & 8. Act. Apoſt.; S. Gregorio III. epiſt. 2, & 4. ad S. Bonif.; Alcuino de divin. Offic. cap. 19; Concilio Cabillonenſi II. cap. 27; Pariſienſi an. 829. cap. 33, Meldenſi cap. 6; S. Nicolao I. epiſt. ad Rodulphum Bituricenſem; Innocentio III. epiſt. ad Vicarium Conſtantinopolitan. Confirmationis miniſtrum (ordinarium intellige) eſſe Epiſcopum ex Traditione docetur a Concilio Illiberitano can. 38; S. Johanne Damaſceno epiſt. 4; Concilio Wormatienſi I. can. 8; Londinenſi I. can. 3; Senonenſi can. 10; Conſtantienſi contra art. 28. Wicleffi; Florentino in decreto unionis; Trident. ſeſſ. 7; Johanne V. epiſt. unica; S. Innocentio I. epiſt. ad Decentium; S. Gregorio I. epiſt. 9, & 26; Concilio Pariſienſi VI. cap. 27; Hiſpalenſi II. can. 7; Toletano VIII. can. 7; De conſecr. diſt. 5. C. *De his vero*; C. *Noviſſime*; C. *Ut Epiſcopi*. De conſuetudine c. 4. Innocentio IV conſtit. 4. *Sub Catholicæ*.

Sacramentum Euchariſtiæ gratiam conferre digne ſuſcipienti ex Traditione teſtantur, ante Eugenium IV. in decr. union.; Leonem X. conſt. 40, Concilia Colonienſe II. can. 3; Moguntinum IV. c. 20; Tridentinum ſeſſ. 17, pſeudo-Clemens lib. 8. conſt. cap. 14; S. Ignatius in epiſt. ad Epheſios; S. Irenæus lib. 4. c. 37; Clemens Alex. lib. 2. pædag. cap. 2; Origenes lib. 8. contra Celſum; S. Baſilius lib. 1. de baptiſm. cap. 3; S. Gregorius Niſſenus orat. cathech. cap. 37; S. Chryſoſtomus hom. 11. in Matth.; S. Cyrillus Alex. lib. 4. in Johan. cap. 17; Tertullianus lib. de reſurrect. Carn. cap. 8; S. Cyprianus epiſt. 14; S. Hilarius lib. 8. de Trinit.; S. Ambroſius lib. 5. de Sacrament. cap. 7; S. Auguſtinus in pſal. 33; V. Beda in pſalm. 21. In Miſſa vino miſcendam aquam liquet ex Traditione Dominica, cujus meminere S. Juſtinus apolog. 2; S. Irenæus lib. 4. cap. 17; S. Cyprianus epiſt. 63; Concilium Carthaginenſe III. can. 24; Liturgiæ nomine SS. Clementis, Petri, Jacobi, Marci, Baſilii, Chryſoſtomi &c. inſcriptæ. Sacramentum Pœnitentiæ conferre gratiam ex opere operato, tribuſque partibus conſtare, contritione ſcilicet, confeſſione, & ſatisfactione, jugi Traditioni innixi nobis reliquere S. Clemens in epiſt. ad Corinth. apud Cottelerium; S. Irenæus lib. 1. cap. 9; Origenes hom. 2, 3, & 11. in Levit.; Concilium Nicænum can. 11; S. Cyrillus Hieroſol. cath. 2; S. Baſilius ſerm. de pœnit.; S. Gregorius Nazianz. orat. 39; S. Chryſoſtomus de compunctione cordis; Tertullianus lib. de pœnit.; S. Cyprianus lib. de lapſis, & epiſt. 12; S. Ambroſius lib. 1. de pœnit. cap.

extrema Unctio, Ordo ſacer, & Matrimonium, rite, digne-

cap. 4; iſti ſcilicet de contritione docent. De confeſſione pſeudo-Dionyſius epiſt. 8; S. Irenæus loc. cit.; Origenes ibidem; S. Baſilius in regul. 288; S. Gregorius Niſſenus orat. in eos, qui alios acerbe judicant; S. Chryſoſtomus hom. 33. in Iohann.; Lactantius lib. 4. inſtit. cap. 17; S. Hilarius in 18. Matth.; S. Pacianus in Paræneſi ad pœnit.; S. Ambroſius in exhort. ad pœnit.; S. Hieronymus ad cap. 10. Eccleſiaſt; S. Auguſtinus hom. 49. ex 50. pſeudo-Auguſtinus lib. 2. de viſit. infirm.; S. Innocentius I. epiſt. ad Decentium; S. Leo epiſt. 8; S. Gregorius hom. 26. in Evang. De Satisfactione Tertullianus lib. de pœnit. cap. 9; S. Cyrillus cath. 2; S. Chryſoſtomus ſerm. de confeſſ.; S. Leo epiſt. 91; Theodoretus lib. 4. hæret. fabul. cap. 10; Julianus Pomerius lib. 2. de vita contempl. cap. 7; Sidonius epiſt. 14; S. Audoenus in vita S. Eligii cap. 7; Concilia Arelatenſe cap. 24; Valentinum can. 2, & 3; Toletanum I. can. 5, & 6; Nicænum I. can. 11; Cabillonen. an. 813. can. 17; Turonenſe III. can. 22; Rhemenſe II. can. 12; Pariſienſe VI. can. 32, & 46; Moguntinum an. 847. can. 26; & Wormatienſe an. 868. cap. 25. De Sacramento Pœnitentiæ, non ſecus, ac Confirmationis, & ſacræ Ordinationis auctor tibi ſum, ut conſulas doctiſſimos Morinum; l' Herminier; Berti; auctorem libb. de re Sacram.; Juveninum, Tournellium, Concinam, & Chardonum.

Extremam unctionem eſſe Sacramentum ex Traditione nos edocent S. Irenæus lib. 1. cap. 18; Origenes hom. 2. in Levit.; Canon 69. Nicæno-Arabicus; S. Ephrem de vita ſpirit. cap. 7; S. Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdotio; S. Cyrillus Alexandr. de adoratione lib. 6; Victor Antiochenus; Theophylactus; & Euthymius ad cap. 6. S. Marci; pſeudo-Ambroſius in Miſſa; pſeudo-Auguſtinus lib. 2. de viſit. infirm. cap. 4; S. Auguſtinus ſerm. 215. de temp.; S. Hieronymus in cap. 14. Oleae, & in vita S. Hilarionis, S. Innocentius I. in epiſt. ad Decentium; S. Gregorius Turonenſis lib. 6. hiſt Francor. cap. 7; Alcuinus de divin. offic. cap. 40. de infirm.; Ven. Beda ad cap. 6. S. Marci; S. Petrus Damiani ſerm. 1. in dedicat. Eccleſiae; Rupertus lib. 1. de divin. offic. cap. 18; S. Anſelmus in elucidario. Idem Sacramentum ſalutare eſſe, idemque a ſolo ſacerdote miniſtrandum, atque quidem oleo ab Epiſcopo conſecrato traditio eſt, cujus teſtes ſunt S. Innocentius I. in epiſt. ad Decentium; Ven. Beda in cap. 6. *Marci*; Concilia Florentinum in decreto unionis; Conſtantienſe in conſtit. Martini V; Lateranenſe III. cap. 22; Regiaticinenſe cap. 8; Moguntinum IV. can. 24; Londinenſe II. can. 3; Senonenſe cap. 10; Tridentinum ſeſſ. 7, & 19. De verbor. ſignif. cap. *Quæſivit*, & cap. *Licuit*. Ordinem Sacramentum eſſe a Servatore noſtro inſtitutum ex traditione credimus, cujus teſtes ſunt pſeudo-Dionyſius de Eccleſ. hier. cap. 1; S. Ignatius in epiſt. ad Smyrn., ad Epheſ., ad Polycarp., ad Magneſ., ad Trall., Theophilus Alex. allegoriar. cap. 6; Concilia Ancyranum cap. 13; & Chalcedonenſe cap. 2; Tertull. exhort. ad caſtit.; S. Baſilius lib. 2. de baptiſ. cap. 8; S. Gregorius Nazian. orat. 21. de S. Athana-

ſio,

que, ut decet, oportetque, sive administrentur, sive susci-pian-

sio; S. Gregorius Nissenus orat. de S. Baptis.; S. Chrysostomus lib. 3. de Sacerdotio; S. Ambrosius lib. 4. de dignit. Sacerd. cap. 4, & in 1. ad Timoth.4; S. Hieronymus in cap. 58. Isaiæ, & dialog. 3. adver. Lucif.; S. Augustinus lib. 1. contra Donatist. cap. 1, & lib. 2. contra Parmen. cap. 13; Theodoretus in cap. 5. epist. 1. ad Timoth.; S. Innocentius I. epist. 11. cap. 3; S. Leo epist. 81, & 87; S. Gelasius epist. 16; S. Anastasius II. epist. ad Anastasium Imp.; S. Gregorius in 1. Reg. 10; S. Isidorus lib. 2. divin. offic. cap. 1; Ven. Beda lib. quæst. in Josue cap. 15; Alcuinus lib. de divin. offic. cap. 35; Victor Antiochenus in cap. 3. S. Marci; Theophylactus in cap. 19. Luc., & in 2. ad Timoth. 1; Œcumenius in 2.ad Timoth. 1; Amalarius de divin. offic. cap. 6. lib. 2; S. Petrus Damiani epist. 11., & 15; Ivo Carnotensis epist. 180; aliique apud Coccium lib. 8. de Ord. art. 1; Concilia Hispalense II. cap. 5; Carthaginense IV. can. 3; Bracarense II; Londinense II. can. 2; Senonense can. 10; Toletanum XXII. can. 25; Constantiense contra 28. art. Wicleffi; Florentinum, & Tridentinum locis cit. Varii Ordinum gradus habentur ex constanti traditione apud pseudo-Clementem lib. 2. constit. cap. 15; S. Ignatium in epist. ad Smyrn.; pseudo-Dionysium de Ecclef.hier.; Concilium Laodicenum can. 24; S. Hieronymum epist. 2, & in cap. 2. epist. ad Tit.; Concilium Carthaginense IV. a can. 1. ad 10; S. Gregorium epist. 54. Episcopos jure divino superiores esse Sacerdotibus Traditio constantissime retenta nos admonet, ut constat ex S. Clemente in epist. ad Corinth.; pseudo-Dionysio loc. cit.; S. Ignatio cit. epist. ad Smyrn., Ephes., Magnes., Trallian., & Polycarpum; Origene serm. 3. in Cantic., & hom.17. in Luc.; Canone 60. Nicæno-Arabico; S. Innocentio epist. ad Decentium; Conciliis Bracarensi I. can. 37, & Bracarensi III. can. 3; S. Epiphanio hær.29, 75, & 78; Tertulliano lib. de præscript. cap. 32, & lib. de baptis. cap. 17; S. Cypriano epist.37, & 68; S. Augustino lib. de hæres. cap. 53; S Irenæo lib. 3. cap.3; Concilio Illiberitano can. 36, & 37; S. Paciano epist. 1. adversus Sympronianum. Quam in rem legito post Petavium de Ecclef. hier., Cotellerium in epist. S. Ignatii, & Witassium, dissert. 44. doctissimi Natalis in hist. Eccl. Sæculi IV; eruditissimi P. Berti Theolog. discipl. lib. 36. cap. 11, diligentissimi Chardoni hist. Sacram. tom. 3. de Ord. lib. 2. cap. 1. & seqq.; & clarissimi Mamachii orig. & antiq. Christ. lib.4. cap. 4; a quibus argumentum hoc ad umbilicum usque præ aliis perductum est; quique Protestantium,& Presbyterianorum Anglorum, seu Puritanorum maxime argumenta in oppositum non oppugnarunt modo, sed expunxerunt, & penitus exploserunt. In sacra Ordinatione characterem imprimi nunquam delendum ex traditione item docent S. Gregorius Nissenus lib. de baptis.; S. Cyprianus ser. de ablut. pedum, si tamen ejus est; S. Augustinus de bono conjugii cap. 24.

Matrimonium esse novæ legis sacramentum ex Traditione luculenter demonstrarunt S. Irenæus lib. 1. cap. 1; Tertullianus lib. 2. ad uxor. cap. 9; S. Innocentius I. epist. 9; S. Ambrosius de Patriarcha Abraham; S. Augusti-nus

piantur: Christi Domini (5) in Eucharistia Corpore, Anima, & Di-

nus de bono conjugii lib. 1. cap. 7; S. Chrysostomus in Genes.; S. Cyrillus lib. 2. in Johann. cap. 22; S. Petrus Damiani serm. 1. in dedicat. Ecclesf.; Hugo Victorin. lib. 8. de Sacram. cap. 19; Concilia Lateranense III. tit. de sponsal. c. 31; Senonense tit. de Matrim. c. 10; Londinense II. c. 9; Moguntinum IV. cap. 39; Coloniense II. cap. 40. Matrimonium ratum non consummatum dissolvi per solemnem professionem religiosam ex traditione docetur cap. *Verum* de convers. conjug.; cap. *Ex Puber.*; & cap. *Desponsatam* 27. q. 2. Matrimonii impedimenta ab Ecclesia jam pridem inducta liquet ex S.Ambrosio lib. 8. epist. 66. ad Paternum; S. Augustino lib. 15. de Civit. cap. 16; Concilio Agathensi an. 506. cap. 61; Illerdensi cap. 4; Toletano II. cap. 5; Lugdunensi II. an. 585. can. 4; S. Gregorio M. lib. 12. epist. 32; S. Isidoro lib. 9. Etymolog. cap. 3; S. Gregorio III. epist. ad S. Bonifacium; Concilio Romano sub S. Zacharia; Moguntino an. 813. can. 54.; S. Nicolao I. ad consulta Bulgaror. cap. 39; Concilio Wormatiensi an. 868. cap. 32; Johanne VIII. epist. 198; Alexandro II. 35. q. 5; Ivone Carnot. epist. 114, 156, & 263. Mitto sequiorum temporum decreta. Matrimonia clandestina improbata sunt ex traditione apud S. Ignatium epist. ad Smyrn. ajentem: *Ducentes uxores, & nubentes cum arbitrio Episcopi jungantur*; & apud Tertullianum lib. de pudicitia. In Matrimonio benedictionem Sacerdotis adhibendam liquet ex Tertulliano lib. 2. ad uxor.; & lib. de veland. Virgin.; S. Gregorio Nazianz. epist. 57; S.Siricio epist. ad Himer.; S.Ambrosio epist. 10; S. Hormisda apud Ivonem, & Gratianum. Vide Petrum de Marca opusc. de Matrim. Post quæ quis patienti aure excipiat vel Christianum Tomasium, vel Johannem Lyserum utrumque e Protestantium grege, quam impure, tam impudenter pugnantes legi naturæ, aut juribus connubii non adversari Concubinatum, aut Polygamiam! Hanc de Sacramentis spartam admodum egregie adornarunt, quos ut adeas consulo, uti qui traditionis momentis, quæ nos vix prægustavimus, undequaque ita communiant, vindicent, & sarta tecta servent, ut contra mussitare Novatoribus non sit, præ aliis de hacce re dogmatica optime quoque meriti, Arcudius, Goarius, Petavius, Hallier, Habert, Morinus, Tournellius, Renaudotius, Laurea, Martenius, Natalis, Juveninus, Witassius, Gotti, Renatus Hiacyntus Honoratus Drovin auctor. duor. volum. de re sacram., Berti, Assemanus, Chardonus, Antoine, aliique suis laudati locis.

(5) In Eucharistia præsentem adesse adesse Corpore, Anima, & Divinitate Christum Dominum, eumque in ea adorandum Traditio docet a SS. Patribus ad nos integre, intemerateque transmissa, e quibus, & quidem primo e Græcis laudantur, S.Ignatius in epist. ad Romanos, ad Ephes., & ad Smyrnenses, quam laudavit Theodoretus dialog. 3; S. Justinus in Apolog. 2. ad Antonin. Pium, quæ tamen prima reapse est scripta an. 150; S. Irenæus lib. 4. adv. hær. cap. 34, & lib. 5. cap. 2; Ammonius Alex. in harmonia 4. Evang. cap. 15; Origenes hom. 13. in Exod, 7. in Numer., 5. in divers., & lib. 8. con-

& Divinitate, ſub Speciebus panis, & vini præſentiam: eidemque prop-

contra Celſum; S. Dionyſius Alexand. epiſt. ad Sixtum Papam; S. Petrus Alex. ſerm. de pœnit. can. 8; Concilium Nicænum I. can. 18; S. Athanaſius orat. de fide apud Theodoretum dialog. 2; Euſebius lib. 1. demonſt. cap. 12. S. Cyrillus Hieroſol. cath. 3, 4, & 5; S. Baſilius exhort. de baptiſ.; ſerm. 2. de baptiſmo cap. 31, & epiſt. ad Cæſaream Patritiam; S. Gregorius Nazian. orat. 2, 3, & 11; S. Gregorius Niſſenus orat. catechet. cap. 37, & lib. de vita perfecta; S. Ephrem adhort. 3. de extremo judicio, de natura Dei, & epiſt. ad Johannem Monachum; S. Macarius hom. 37; S. Epiphanius in Anchorato; Theophilus Alex. epiſt. 1, & 2. paſchali; S. Chryſoſtomus hom. 1. in Iſai., hom. 3. de Dei natura, hom. 7, 60, & 83 in Matth., hom. 2, & 61. ad populum, hom. 3. in 1. ad Epheſ., hom. 24, & 27. in cap. 10, & 11. epiſt. 1. ad Corinth., hom. de prodit. Judæ, ſerm. de Euchariſtia in Æncenniis, & orat. de S. Philogonio. Ejus nomine inſcriptam epiſtolam ad Cæſarium, ex qua Petrus Martir, Pleſſæus Mornæus, Picceninus, & Jacobus Baſnagius fidem de tranſubſtantiatione elevare conati ſunt, perperam S. Patri ſuppoſitam oſtendunt viri clariſſimi Marchio Scipio Maffei, & Roncalia animadv. hiſt. Eccleſ. ad ſæcul. IV. Natalis cap. 6. art. 30, Lequiennius diſſert. 4. prælimin. ad opera S. Johannis Damaſceni, & Cardinalis Gotti de vera Chriſti Eccleſia tom. 2. par. 2. art. 12. §. 13. Quamquam qui genuinam putant, nihil patrocinii peſſimæ ſuæ cauſſæ a Proteſtantibus poſſe ex ea extundi pugnant. Quo de argumento paullo poſt. S. Nilus apud Turrianum lib. 4. de epiſt. Pontif. cap. 19; Philo Carpathius in Cant. cantic. cap. 7; Palladius in vita S. Johan. Chryſoſtomi; Theodotus Ancyranus orat. de Nativ. Chriſti habita in Synodo Epheſina; Caſſianus Collat. 22. cap. 7; S. Proclus in tradit. divin. liturg., ſi tamen ejus eſt fœtus; S. Cyrillus Alex. lib. 13. de adorat. in ſpiritu, & veritate, epiſt. ad Calloſyrium, & epiſt. ad Neſtorium; S. Iſidorus Peluſiota lib. 1. epiſt. 123, & 169; Theodoretus in dialogo 2, & 5; Victor Antiochenus ad cap. 14. Marci; Titus Boſtrenſis in cap. 15. Lucæ; Procopius in Exod. fol. 253; Olympiodorus ad cap. 9. Eccleſiaſtis; Johannes Maxentius dialogo 2. cotra Neſtorium; Cyrillus Eremita in vita Sancti Euthymii; Eutychius Conſtantinopolitanus Patriarcha apud Nicetam lib. 3. Annal.; Anaſtaſius Antiochenus adverſus Gainitas; Heſychius Hieroſol. lib. 2. in Levit. cap. 8; Evagrius lib. 4. cap. 35; Johannes Climacus grad. 15, & 23; Johannes Moſcus in prato ſpirit. capp. 48, 78, & 86; Euſtachius presbyter in vita Eutychii Patriarchæ; Leontius in vita S. Johan. Eleemoſinarii; Georgius presbyter in vita S. Theodori Archimandritæ; S. Sophronius Hieroſol. in vita S. Mariæ Ægypt.; S. Maximus in expoſit. Liturgiæ, Concilium VI. gener. act. 8, & Trullanum can. 26, & 102; S. Germanus Conſtantinopolitanus in Theoria; S. Johannes Damaſcenus lib. 4. de fide orthodoxa capp. 13, & 14, & in hiſt. Barlaam, & Joſaphat cap. 19; Coſmas Hieroſol. hymno 6. de magna Feria 5; Elias Cretenſis in orat. 1, & 4. Nazianz.; Concilium Nicænum II. act. 6; Ignatius Nicænus in vita S. Tharaſii; Con-

propterea supremum, quem Latriæ vocant, cultum impendendum

Constantinus Tyrus orat. de S. Euphemia; Photius in cap. 1. epist. 1. ad Corinth.; Theophylactus in cap. 26. Matth., 14. Marci, & 6. Johan.; Simeon Metaphrast. in vita S. Stephani junioris, & S. Theoctistis; Oecumenius in cap. 11. epist. 1. ad Corinth.; Euthymius in cap. 26. Matth.; Glicas par. 3. annal.; Nicolaus Methonensis orat. de Eucharistia; Nicetas Choniates de gestis Alexii Angeli; Samonas Gazæus disput. de Eucharist. Nicolaus Cabasillas de Liturgia capp. 1, 16, 27, & 39; Georgius Pachymerius in cap. 3. Eccles. hier. S. Dionysii; Nicephorus Callistus lib. 1. hist. Eccles. cap. 28; Gennadius Scholarius de sacrificio in azymo sect. 4., & 6; Marcus Ephesinus de Eucharistia; Bessarion Nicænus de Eucharistia; Hieremias Constantinopolitanus resp. 1. cap. 13. de Sacram. usu, & resp. 2. cap. 4; Zagazabo Patriarcha Æthyopum in professione fidei; Sulaka Patriarcha Nestorianorum in professione fidei; Hypathius Ruthenorum Legatus in professione fidei, de quibus paullo post.

Ex Latinis (omissis pseudo-epigraphis decretalibus veterum Pontificum SS. Anacleti, Alexandri, Pii, Pontiani, Hilarii &c. apud Burchardum, & Gratianum) Tertullianus lib. de orat. cap. 6., & 14., lib. de resurrect. carn. cap.8., lib. de pudicit. cap. 9., lib.1. cont. Marc. cap.14.; S.Cyprianus epist.54. suo, & Concilii nomine ad S.Cornelium Papam, epist. 56., & 62 ad Cæcilium, lib. de lapsis, & serm. de Cœna Domini, si ejus tamen est; Concilium Arelat. II. can. 15.; Juvencus lib. 4. Carmin.; Marius Victorinus lib. 3. adversus Arium; Julius Firmicus Maternus lib. de erroribus prophanar. Relig.; S.Hilarius lib.8. de Trinit.; S.Ambrosius lib. de initiandis cap. 9., & lib. 4. de Sacram. capp.4., & 5., & lib. 3. de Spiritu Sancto cap. 12.; S. Optatus lib. 4. contra Parmen.; S. Hieronymus comm. in psalm. 145., in cap. 1. Malachiæ, in cap. 26. Matth., in cap. 5. ad Galatas, in cap. 1. ad Titum, epist. 1. ad Heliodorum cap. 7., 85. ad Evagrium, seu verius ad Evangelum, & 150. ad Hedibiam, & in apolog. ad Pamach.; S.Gaudentius Brixiensis tract.2. in Exodum; Rufinus in psalm.22. S. Augustinus, cujus præ ceteris pessime auctoritate abusi sunt Sacramentarii apud Albertinum, S. Augustinus, inquam, lib. 9. confess. cap. 13., lib. 3. de Trin. capp. 4., & 10., lib. 2. contra advers. leg., & Prophet. cap. 9., lib. 2. contra litt. Petil. cap. 37., lib. 17. de Civit. cap. 20., lib. 12. contra Faustum cap. 10., lib. 1. retract. cap. 17., & lib. 2. cap. 3., enarrat. in psalm. 33., 39., & 98., lib.1. de peccat. merit. cap. 20., Enchirid. cap. 91., quæst. 57. in Levit., serm. ad Neophitos, & 113. de diversis, & epist. ad Casulanum; S. Maximus Taurin. serm. in Domin. Palm.; Arnobius senior in psalm. 4.; S. Leo Magnus epist. 33., nunc 46. ad Cler., & popul. Constantinopolit., serm. 6. de Jejunio 7. mensis, serm. 4. de Quadrag., & serm. 7. de Passione Dom.; S. Petrus Chrysologus serm. 31., 34. & 95.; S.Eucherius Lugdun., seu auctor sub nomine Eusebii Emisseni hom.5. de Pasch., & hom. in ramis palmar.; Sedulius lib.4. Paschali; Claudius Marius Victor lib.3. comment. in Genes.; Salvianus lib. 2. de Eccles.; Victor Vitensis lib. 1., & 3. de persecut. Vandal.; Vigilius Tapsensis lib. 3.

dum a quotquot, qui Christiano nomine censeri velint: in Eucha-

lib. 3. contra Eutychem; S. Gelasius Papa relatus de consecr. dist. 2. cap. *Comperimus*; S. Avitus Viennensis lib. 5. de transitu maris rubri capp. 10., & 20., S. Remigius Remensis apud Hincmarum in ejus vita; Arator lib. 1., & 2. Carminum; Cassiodorus in psal. 109.; Concilium Turonense II. cap. 3.; S. Gregorius Turonensis lib. 1. de glor. Martyr. cap. 86; S. Gregorius Magnus lib. 4. dialog. cap. 58, & hom. 14., & 22. in Evang.; S. Isidorus Hispal. lib. 1. offic. cap. 15., & 18.; & lib. 6. orig. cap. 19; Concilium Hispalense II. cap. 7; S. Eligius hom. 8.; S. Germanus Parisiensis Episcop. in exposit. Missæ apud Martenium tom. 5. anecdot.; Theodorus Cantuariensis in pænitentiali rubrica 41.; Concilium Toletanum XII. cap. 5., V. Beda in lib. Boetii de Trinit., hom. in Epiphania, & in cap. 22. Lucæ; Alcuinus lib. de divin. offic. cap. 39; Egbertus Eboracensis in excerpt. cap. 38.; Usuardus in Martyrologio 15. Augusti de S. Tarsitio; Hajmo in Christi Passione secundum Marcum, & in cap. 11. epist. 1. ad Corinth.; Amalarius lib. 3. de offic. Ecclesiasticis capp. 24., & 25.; Walafridus de rebus Eccles. capp. 16., & 17., Strabus in cap. 11. epist. 1. ad Corinth.; Christianus Druthmarus in cap. 26. Matth.; Hincmarus Rem. in vita, & in encomio S. Remigii; Florus in Can. Missæ; Remigius Antisiodor. in psal. 21., & de celebrat. Missæ; Paschasius Ratbertus de Corp. & Sang. Domini capp. 1, 19, & 20., Auctor operis inscripti; Altercatio Synagogæ, & Ecclesiæ cap. 8., Radulphus Flaviacensis lib. 14. in Levit. cap. 4.; Smaragdus in diademate Monachorum cap. 49.; Fulbertus Carnot. in epist. ad Adeodatum; Berno Augiensis serm. de Nativ. B. Mariæ V.; Osbertus Cantuariensis in vita S. Dunstani cap. 44.; Glaber Rodulphus lib. 5. hist.; S. Petrus Damiani serm. de Nativ. B. Virg., & serm. 2. de S. Johan. Evang.; Theoduinus Leodiensis Epis. in epist. ad Henricum Galliæ Regem; Radulphus Ardens hom. in epist. de Cœna Domini; Lantfrancus Cantuar. lib. de Corp., & Sanguine Domini; Adelmannus Brixiensis epist. ad Berengarium; Hugo Lingonensis in epist. ad Berengarium; Aldrevaldus Floriacensis opusc. adv. Bereng. apud Dacherium tom. 12. Spicilegii; Micrologus de Eccles. observ. cap. 10.; Algerus lib. 1. de Sacram. Altaris cap. 7., & 8., & lib. 2. cap. 3; Guitmundus Aversanus lib. 1. de veritate Eucharistiæ; S. Brunus Segniensis in cap. 11. epist. 1. ad Corinth.; S. Anselmus Cantuar. in cap. 7., & 10. epist. ad Hebr.; Anselmus Laudunensis in cap. 11. epist. 1. ad Corinth.; Ivo Carnot. serm. de conven. veteris, & novi Testamenti; Serm. de excell. sacr. Ord., epist. 233, & 234.; Hildebertus Cenomanensis de Myst. Missæ Odo Cameracensis in Can. Missæ; Rupertus Abbas lib. 3. de oper. Spiritus Sancti, & in cap. 6. Johan.; Hugo Victor. lib. 2. de sacram. p. 8. capp. 7. & 9.; S. Bernardus serm. in Cœna Domini, & in vita S. Malachiæ; Magister sent. in 4. dist. 11.; Petrus Cluniacensis epist. contra Petrobrusianos; S. Hildegardis de Corp., & Sang. Christi fol. 108., & epist. ad Moguntinenses in bibl. PP.; Sugerius in vita Ludovici Crassi; Petrus Cellensis lib. de Panibus cap. 13. Guntherus lib. 3. de gestis Friderici; Guerricus serm. 5. de purif. B. Virg., Innocentius III. lib. 4. Myst. Missæ cap. 17.; Concilium Later. IV. cap. 1; Jacobus

Euchariftia perinde (6) panis, viniqne fubftantiæ utriufque in

bus de Vitriaco ferm. in cœna Domini; Cæfarius Halberftadenfis lib.9.cap. 51.; Honorius III. lib. 3. decretal. tit. 41. de celebr. Miffar.; S. P. Francifcus in admonit. ad Fratres; Gregorius IX. lib. 1.decretal. cap. 1.; Guillelmus Arvernus de facr. Euchar. cap. 1.; Johannes Parifienfis tract. ad Walramum Epifc.; Innocentius IV. in appar. fuper decretal.;Alexander Alenfis p.4. q.10. mem.5. art. 3.; Albertus Magnus lib; de myft. Miffæ.; S. Thomas in Sequentia, & 3. p. q. 75. art. 1.; S. Bonaventura p. 6. breviloquii cap.9. Urbanus IV. in Clem. de reliq. & venerat. Sanct.; Concilia Conftantienfe feff. 13.; Florentinum in decr. union.;Tridentinum feff. 13.; Mitto ceteros videndos apud Jodocum Coccium in Thefauro tom.2. lib.6. art.1, & 7., Cudbertum Tonftal Epifcop. Dunelmen. in tract. de præfent. Chrifti in Euch., Claudium Sanctefium Epifcop. Ebroicenf. de Euch.;Perronium tract. de Euchar.; Arnaldum, & Renaudotium de perpet. fid. circa Eucharift.; Crefpetium in fumm. Eccleſ. pag. 356.; Bellarminum, & Bouchatium de Eucharift.; Witaffium tract. Theolog. tom. 4; Natalem hift. Ecclef. ad fæcul. XI., & XII. differt. 12; Tournellium de Eucharift. q. 2. art. 4; Berti de Theolog. difcipl. lib. 33. cap. 8. Sed hocce de dogmate plura infra.

(6) In Euchariftia veram fieri fubftantiæ panis, vinique in Corpus, & Sanguinem Chrifti Domini converfionem, quam Ecclefia aut Tranfelementationem, uti Græca, aut Tranfubftantiationem, uti Latina nuncupat, ex Traditione divina docent ii ferme omnes Patres,qui pro Chrifti præfentia in Euchariftia pugnant: videlicet ex Græcis S. Ignatius in epift. ad Smyrnenfes; Prefbyteri Achajæ in actis S. Andreæ, fi tamen germana funt; S. Juftinus in apolog. 2., refp. 77. ad Gentes, & in dialogo cum Triphone; S. Irenæus lib. 4. cap.34., & lib. 5. cap. 2.; Origenes hom. 7. in Num., & lib. 8. contra Celfum; S. Athanafius lib. de paffione Imaginis Chrifti, qui citatus eft fub nomine S. Athanafii a Nicœna II. Synodo act. 4., quamvis S.Athanafio illum abjudicandum cenfeant viri eruditi; S.Cyrillus Hierofol. cath. 1., & 4.;S.Gregorius Nazianzenus orat.2. in Pafcha; S.Gregorius Niffenus tract. de tranfmut.Corp., & Sang. Domini, feu orat. Cathechetica cap.37.; S.Epiphanius in Anchorato, S. Chryfoftomus hom. 83.in Matth.; hom. 21.in Acta;hom. 6. ad popul.;hom. de Eucharift., & hom. de refurrect.; S. Cyrillus Alexand. lib. 13. in Levit., & in epift. ad Neftorium; Theodoretus dialogo 2.; S. Proclus in tradit. divinæ Liturgiæ, fi tamen ejus eft opus; S. Ifidorus Pelufiota epift. 100., & 123; Evagrius lib. 4. hift. Ecclef. cap. 35.; S. Germanus Conftantinopolit. in myft. contempl. rerum Ecclefiaft.; S. Johannes Damafcenus lib. 4. de fide orthod. capp.13.,& 14.; Oecumenius in cap. 10. ad Hebr.; Theophylactus in cap. 27 Matth., 17. Marci,& 6. Johan.; Euthymius, aliique in c.1. Malach.;Hieremias Conftantinop. in cenfura Lutheranæ confefs. refp. 1. cap. 13. Ex Latinis Tertullianus lib. 4. contra Marc. cap. 4., & lib. 5. cap. 20.; ubi verbis illis *In fimilitudinem hominum factus* oftendit veram Chrifto humanitatem non excludi; itaque cap. 40., ubi Euchariftiam figuram corporis Chrifti nuncupat, non ide-

Christi Domini nostri Corpus, & Sanguinem veram, reque ipsa fieri

ideo veram transubstantiationem inficiatur, unde ab Hetherodoxis injuriam subit, dum in erroris consortium ab eisdem vocatur. S. Cyprianus serm. de orat. Domin., serm. de lapsis, & epist. 54., & 63.; Juvencus lib. 4, poemat.; S. Hilarius lib. 8. de Trinit.; S. Ambrosius lib. 4. de Sacram. cap. 4., & lib. de initiandis cap. 9.; S. Hieronymus epist. 1. ad Heliodorum; epist. 150. ad Hedibiam; & in cap. 1. Malachiæ; S. Augustinus serm. 28. de verbis Domini, lib. 3. de Trinit. cap. 4., tract. 27. in cap. 10. Johan.; in psalm. 98.; & epist. III., & 118.; S. Eucherius, seu Eusebius Emiss. hom. 5. de Paschate; S. Petrus Chrysologus serm. 33.; Cassiodorus in psalm. 109.; S. Gregorius Turonensis de glor. Martyr. cap. 88.; S. Gregorius Papa hom. 22. in Evang.; & lib. 4. dialog. cap. 58.; S. Isidorus Hispal. lib. 1. de offic. Eccles. cap. 18.; S. Eligius hom. 8; Concilia Bracarense III. can. 1; Toletanum XII. can. 5.; V. Beda in Boetium de Trinit., in 22. Lucæ; hom. de Epiphania; & lib. 4. de gestis Anglorum cap. 22.; Alcuinus lib. de offic. cap. de celebr. missar.; Carolus Magnus lib. 6. Capitul. cap. 163.; Aponius lib. 3., & 6. in Cantica; Autpertus lib. 2. in Apocalyp.; Haimo in passione Dom. secundum Marcum; Rabbanus lib. 1. inst. Cleric., si tamen ejus est auctor; Strabus in cap. 11. epist. 1. ad Corinth.; Remigius Antissiodor. in psalm. 21; Paschasius; Lantfrancus; Algerus; Guitmundus locis supra cit.; Chrysolanus Archiepiscop. Mediolanensis de concord. Evang. lib. 4; S. Petrus Damianus serm. de Nativ. B. Virg.; S. Anselmus in cap. 7, & 10. epist. ad Ephes., & cap. 1. epist. 2. ad Timoth.; Rupertus lib. 3. de oper. Spir. S. cap. 21., in 6. Johan.; & lib. 8. de offic. cap. 4.; Gotefridus in opusc. de Corp., & Sang. Domini, opusc. 8.; Hugo Victor. lib. de Sacram. p. 8. capp. 7., & 9; S. Bernardus serm. in cæna Domini; V. Petrus Clunian. epist. advers. Petrobrusianos; & lib. 1. de miraculis cap. 1. art. 2.; Magister sent. in 4. dist. 11.; S. Thomas 3. p. q. 75. art. 1., 2., & 3.; S. Bonaventura par. 6. Breviloquii cap. 9.

In dissertatione, quam de utroque dogmate de Eucharistia adornavi, pleraque alia profero in hancce rem testimonia, inter quæ 1. testimonium Conciliorum Nicæni I. can. 18., & in diatyposi ejusdem Concilii apud Gelasium Cyzicenum lib. de actis Nicæni Concilii apud Photium cod. 88.; Ephesini in anathem. S. Cyrilli Alex.; Nicæni II. act. 6.; Trullani can. 22, 26, & 101; Constantinopolitani anno. 1642; Herosolymitani anno 1668; Bethlemitici an. 1672, & Jassiensis in Moldavia contra Cyrillum Lucarem, & confessionem Calvinisticam. Celebratorum vero in Ecclesia Latina Lugdunensis II. in formula fidei; Viennensis Clem. unica de Reliquiis; Lateranensis IV. C. 1.; Constan. sess. 8.; Florentini in decreto union., Tridentini sess. 13. Particularium quoque Parisiensis anno 846, Romani sub S. Leone IX. an. 1050; Vercellensis, & Parisiensis eodem an.; Florentini sub Victore II. an. 1055.; Romani anno 1059. sub Nicolao II; Rothomagensis an. 1063; Turonensis an. 1055; Pictaviensis an. 1065; Romani an. 1078., & 1079. sub S. Gregorio VII. 2. Testimonium ex Liturgiis cum Latinis auctoris Const. Apost. sub nomine S. Clementis, & altera S. Petri, Romana, Mediolanensi, Gal-

fieri conversionem, quam Ecclesia aut transelementationem, ut
E 2 Orien-

Gallicana, Mozarabica, Latina Mathiæ Flacci Illyrici: item inscriptis S. Julio & S. Sixto I., & Sacramentariis Leoniano, Gelasiano, & Gregoriano apud Morinum, V. Cardinalem Thomassium, Pamelium, Angelum Roccam, Mabillonium, Hugonem Menardum, & Assemanum; ex quibus coaluere Sacramentaria Sandionysianum, Metense, Coloniense, apud Cointium, Brajetum, & Brunium; Missale etiam Romanum, & Ordines Romani, seu libri Ecclesiastici Romanæ Ecclesiæ apud Cassandrum, Ittorgium, Panvinium, Mabillonium; Sacramentaria etiam Gottico-Gallicanum, & Mozarabicum apud Cardinal. Bonam, Thomassium, Mabillon. Tum ex Liturgiis Græcis inscriptis S. Jacobo, S. Matthæo, S. Marco, S. Johanni Evangelistæ, SS. 12. Apostolis, S. Dionysio Atheniensi, S. Ignatio Martyri, S. Eusthatio Antiocheno, Nicænis Patribus, S. Marutæ Catholico, S. Epiphanio, S. Basilio, S. Chrysostomo, S. Gregorio Nazianzeno, S. Cyrillo Alexandrino, Cyriaco, S. Gregorio Illuminatori, Dioscoro Alexandrino, Theodoro Mopsvesteno, Nestorio; Æthiopicæ, Malabaricæ, Cophtæ, Maroniticæ, Armenæ: Moysi Barcephæ, Johanni Barsasæ, S. Proclo Constantinopolitano, Filixino, aliisque aliis inscriptis apud Assemanum, Gabrielem Sinoitam, Abrahamum Echellensem, Sollerium, Morinum, Renaudotium, Brunium, aliisque.

Profero 3. testimonium ex fidei professionibus frequens editis ab Orientalibus qua catholicis, qua hæreticis; inter quas 1. est professio fidei, quam a Saracenis recens conversis exposcebant Græci apud Silburgum; 2. Professio fidei, quam Græcis e schismate, aut hæresi revertentibus præscripsere Romani Pontifices, præsertim Græcis Hadrianus IV., & Alexander III; Nestorianis Æthiopicis Tarariam incolentibus idem Alexander III.; Armenis, & Bulgaris Innocentius III.; Epirotis, & Armenis Honorius III.; Constantinopolitanis, & Jacobitis Gregorius IX., Græcis, & Ruthenis Innocentius IV., & Alex. IV.; iisdem, & Imperatori Palæologo Urbanus IV., Clemens IV., & Gregorius X; Orientalibus omnibus Nicolaus IV., & Bonifacius VIII.; Cypriis, & Armenis Joannes XXII., Benedictus XII., & Clemens VI; Græcis iterum Innocentius VI., & Urbanus V.; Æthiopibus, & Jacobitis Eugenius IV., & Nicolaus V.; Georgio Regi Bohemiæ Callistus III.; Duci Moscoviæ Sixtus IV.; Georgianis Alexander V.; Congi Regi, & populis Julius II; Maronitis, & Abyssinis Leo X.; Maronitis, & Americanis Clemens VII.; Syris Nestorianis, eorumque Patriarchæ Sulachæ Julius III.; Malabaris Pius IV.; Militibus Gregorius XIII.; Ruthenis, & Græcis Clemens VIII.; Maronitis, Chaldæis, Armenis, aliisque Paulus V.; Asiaticis, Africanis, aliisque Innocentius XI., de quibus fuse par. 2. Vindiciar. art. ultimo agendum erit. 3. Professiones fidei, quas ab Orientalibus Patriarchis, & Episcopis magna copia impetravit anno 1672. D. de Nointel Orator Galliarum Regis apud Turcarum Imperatorem, quæ exstant Parisiis in bibl. S. Germani a Pratis, quarumque excerpta exhibent clariss. viri Renaudotius tom 4. perpet. fidei; Ricardus Simonius lib. de fide Eccles. Orient. circa transubstatiationem, ad cujus calcem exhibet dissertationem Græco-Latinam

Orientalis, aut Transubstantiationem, ut Occidentalis, juxta uni-

tinam Meletii Sirigi Protosyncelli de Transubstantiationis dogmate a Ruthenis, Græcis, Orientalibusque universim admisso; Juveninus differt. 4.de Euch. q. 4; Natalis ad sæcul.XI. differt. 12.art.3;P. Parisius Canon. regul.S.Genovefæ tract. de fide Eccles.Orient.; & Brunius differt. in Liturg.; quarum

Præcipuæ sunt 1.Nicolai Spadarii Moldaviæ,& Vualachiæ Principis;2.Basilii Ducis Moscoviæ apud Possevinum ; 3. Ruthenorum, ut patet ex magno ipsorum Cathechismo part. 1. art. 6 ; 4. Cypriorum, ut patet ex Synodo ab ipsis Leucosiæ an. 1668. habita ; 5. Melchitarum, qui tum Hierosolymitano, tum Alexandrino, tum Antiocheno Patriarchæ subsunt, apud Dominum de Monconis in suo itinere ad montem Syon ; D. Thevenot in suo itinere Orient. cap. 77, & D. Tavernierum tom. 1. suorum itiner. lib. 2. cap. 2 ; 6. Cophtorum apud Renaudotium, P. Bonjuor Augustinianum, P. du Bernat Soc. Jes. tom. 2. monum. mission. Orient., Vanslebium in hist. Copht.; 7. Aethiopum seu Abyssinorum apud Franciscum Alvarez in hist.Æthiopiæ; Damianum Goez de morib. Æthiop.; Patrem Nicolaum Godignum Soc.Jes. in relat. de Abyssin. rebus; P.Balthassarem Tellez Soc.Jes. in hist. Æthiopiæ ; & Iacobum Poncet in relat. itineris Æthiopiæ ; 8. Jacobitarum apud Assemanum in bibliot. Orientali; Renaudotium; Echellensem in notis ad catalogum lib.Chaldaicorum Ebed Jesu ; Raynaldum ad annum 1444.,& Pagium inEugenio IV; 9. Nestorianorum, qui tum Syriam, Mesopotamiam,& Persidem incolunt, ut est apud Simonium, Renaudotium, & Monfauconum, tum Malabariam, Tartariam, & Sinas pervaserunt, ac impræsentiarum ibidem moram trahunt, ut est apud Mullerum, Renaudotium, & P. Coupletum agentes de celeberrima inscriptione anno 1625. inventa in Urbe Siganfù provinciæ Xinsi characteribus Sinicis, & Syriacis exarata, in qua Nestorianorum omnia dogmata tradi ostendunt, atque apud P. Antonium Goveanum in hist. Mission. Malabariæ Alexii de Menezez, Pagium in crit. Baronii ad an. 1177.; P. Heliotum in histor. Ord. Religios. tom.1,& Raynaldum ad annum 1244.10.Armenorum apud P. Clementem Gallanum in conciliatione Ecclesiæ Armenæ cum Romana;Jacobum de Vitriaco in hist. Armen., Raynaldum ad annum 1206,& Pagium in Johanne XXII. 11. Maronitarum apud Abrahamum Echellensem in notis ad catalogum libror. Chaldaicor. Ebedjesu ; Gabrielem Sinoitam in epist. ad Niusium, quam refert Allatius opusc. pag. 279 ; Faustum Naironum differt. de orig.,& Relig. Maronit.,Stephanum Eudoxium Assemanum in bibl. Orient.; Renaudotium tom.3.perpet. fidei ; D. de la Rocca tom. 2. suor. itin. in Syriam. 12. Orientalium omnium inter Turcas in Thracia commorantium, ut patet ex professionibus fidei exhibitis Domino de Nointel a Monachis Moromolanis, & incolentibus Insulas Principum ; a septem Metropolitis Peræ degentibus ; a quatuor Patriarchis Constantinopolit., Alex., Antiochene, & Hierosol. iterum a 33. Metropolitanis anno 1672.; ab Episcopis Colchidis, & Hiberiæ datis P. Iosepho Mariæ Zampio Cler. regul. Theatino ; ab aliis pluribus Orientalibus Constantinopoli degentibus exhibitis D. Andreæ Ridolpho Epi-

uniuscujusque Idiotismum, nuncupari consuevit: quamque in fidem ita

Episcopo Calaminæ, Vicario Apostolico, aliisque apud citat. auctores. Adeo constans est, exploratаque Orientalium omnium circa dogma Eucharistiæ, & Transubstantiationis fides, ut Synodus Hierosolymitana an. 1678. sub Dositheo Patriarcha coacta, ut os Galliarum Calvinistis obstrueret, obtestata sit Orientales omnes orthodoxos non modo, sed etiam ab Ecclesia segreges Nestorianos, Armenos, Syros, Cophtos, Æthiopes, cum qui sub linea æquinoctiali degunt, tum qui sub tropico Capricorni, qui vulgo Campesiani nuncupantur, cum Ecclesia Catholica convenire, tam circa Sacramentorum numerum, quam ac maxime circa Eucharistiæ doctrinam, ac propterea hæreticis manum ori imponere jusserit, neque amplius Orientalibus adversus fidem quidquam sublesti affingere. Confer Confessionem orthod. Eccles. Cathol., & Apostol. Orient. advers. Cyrillum Lucarem editam a clariss. Panagiotio viro Græcorum doctissimo; nec non Synodum a Maronitis anno 1736. in monte Libano habitam, quam Benedictus XIV. Pontifex maximus anno 1741. Constit. 31. comprobavit

Quid imo quod ex hæreticis ipsis non pauci veritate compulsi Orientales in dogmate de Eucharistia cum Occidentalibus consentire ultro, citroque fassi sunt; e quibus præcipue Crusius; Sandius lib. de variar. Relig. cap. 42; Grotius in discussione Apologetici Riveti; Forbesius in consider. de Sacram. Eucharistiæ cap. 4; Danavertius in tract. advers. Allatium; Allixius in oper. Dosithei, & Nectarii; de Vigne ea de re ad Ecclesiam reversus in tract. de Euch.; & Arnoldus Bootius in epist. ad Usserium inter Usserianas 198.? Quocirca mirari subit effronti, effrenique inverecundia ausos fuisse apertissimæ veritati tenebras offundere, ita ut Græcorum circa fidem Eucharistiæ elevare conati sint Fridericus Spanhemius in stricturis contra fidei exposit. Bossuetii, & Thomas Smith in lib. de Ecclesiæ Græcæ hodierno statu, quos pro meritis castigant Renaudotius in lib. perpet. fidei, & Simonius in lib. de fide Eccles. Orient.; Cophtorum Claudius Salmasius in Liturgia Cophtorum, quem profligant cit. Renaudotius, & Brunius dissert. in Liturg. Jacobit.; Æthiopum Ludolphus in hist. Ætiop.; Nestorianorum Malabariæ Crouseus in hist. Christ. Indiæ; Armenorum cit. Claudius, & Thomas Smith, quos refutant, ac refellunt non modo ex nostris Assemanus, Echellensis, Arnaldus, Renaudotius, Simonius, Brunius, aliique, qui provincia hacce feliciter perfuncti sunt; sed imo ex ipso Protestantium grege Schroderus in Thesauro linguæ Armenæ; Olearius Lutheranus in epist. adversus Calvinistas tom. I. perpet. fidei; Ricautius in relat. Ecclesiæ Armenæ, aliique superius citati. Ex quibus perspectum fit quam impudenter effutiant Novatores dogma, nomenque Transubstantiationis recens inventum esse ab Innocentio III. Pontifice in Concilio Lateranensi IV. an. 2151. primum invectum: quandoquidem dogma istud quoad rem Ecclesiæ coævum esse ex dictis constat; quoad nomen quoque esse antiquissimum, & quidem apud Græcos; [quorum antiquiores etsi verbo μετουσιώσεως Transubstantiationis usi non sint, sed verbo μεταβολῇ, aut μεταποιήσει, mutatio-

ita constanti, unanimique consensione utraq; jugiter Ecclesia convenit;

tationis, idem tamen significatum voluere ex subjecta materia, quæ mutatur, quæ est substantia: quamquam eorum aliqui, ut S. Cyrillus Cath. 4., & S. Gregorius Niss. orat. Cathechet. verba *Transmutari*, & *Transelementari* usurparint; Græcorum vero posteriores, atque quidem ex priscorum sententia verbum μετουσίωσιν transubstantiationis adhibuere, ut Grabriel Philadelphiensis in apolog. pag. 15., & Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus in censura adversus Calvinistas resp. 1. cap. 13., & resp. 2. cap. 4., quam Latinitate donantes Theologi Virtembergenses Lutherani e regione Græci vocabuli μετουσίωσιν, & μεταβολὴν latinam vocem *Transubstantiatio* apposuere. Apud Latinos vero Transubstantiationis vocabulum legitur expressum in confessione Albigensium, cujus meminit in litteris datis anno 1160. Petrus tituli S. Chrysogoni Cardin. apud Baronium tom. 12. annal. ad cit. annum; in epist. 140. Petri Blesensis, qui sub Alexandro III. floruit; in epist. Gaufredi ad Episcopum Cardinalem Albanensem apud Baronium ad an. 1188.; in tract. de sacram. Altaris cap. 13. circa an. 1160. exarato ab Stephano Eduensi Episcopo. Plane a Ratramno Corbejensi, quem Berengarianæ hæreseos labe inquinatum contendunt Basnagius, Albertinus, & Salmasius, doctrinam potius de Transubstantiatione traditam affirmant Magdeburgenses Centur. 9; a Berengario ipso primum in catholicis reprehensum, ac postea quum ad meliorem frugem sese recepisset, ab ipso met assertum vocabulum Transubstantiationis auctor est Mabillonius præfat. 2. in sæcul. VI. Benedict.

Quid plura? Johannes Hus apud Pezibramum, & Hocherium Transubstantiationis dogma confessus est. Hieronymus Pragensis teste Poggio Florentino in epist. ad Leonardum Aretinum apud VvonderHart in act. Concil. Constant., transubstantiari panem in Eucharistia professus est. Philippus Melancthon in lib. edito adversus Oecolampadium accumulatis veterum Patrum testimoniis propugnavit panem in Eucharistia transubstantiari. Philippus Mornæus in mysterio iniquitatis pag. 141. scribit transubstantiationem jam auditam tempore Caroli Magni, & Hadriani Papæ. Postremo admissa præsentia Christi in Eucharistia, negari amplius transubstantiationem non posse scribunt e Protestantibus Zuvinglius in epist. ad Johannem Bugenhagium; Theodorus Beza lib. de Cæna adversus Vvestphalum; Zacharias Ursinus Hidelbergensis in Cathechef. q. 78. de consubstantial.; Scharpius in cursu Theolog. art. de Cæna cap. de consubstantial.. Plura vide in libro inscripto *Consensus Orthodoxorum Sacram.*; & in altero inscripto *Conversio Johannis Georgii Rhaeti* pag. 418, & 420. Lutherus ipse aliquando, in lib. scilicet de abroganda missa pag. 253, & in confess. magna de Cæna Domini professus est dogma transubstantiationis, laudibusque celebrat Nicolaum II, quod Berengarium adegerit ad errorem ejurandum: ea de re Lutherum increparunt, quod nobis eo in dogmate consenserit, Musculus in epist. ad Bucerum; Bullingerus, Scultetus, aliique apud eumdem Scultetum in decade 2. annal. Post quæ quem mirari summopere non subeat, jam non dicam de impudentia Johan-

venit;ut miserere hæreticorum sit,qui adhuc dubitant:Missæ (7) sacro-

hannis Placetæi, Johannis Melchioris, Johannis Tillotson, horumque similium e Protestantium furfure hominum, sed Ludovicum Dufour de Longuerue virum alioqui catholicum, ac doctum de hocce Transubstantiationis dogmate adeo in confesso, inque aprico posito talia dixisse, ut ejus dissertatio Petro Allixio, cui erat amicitia conjunctus, potius tribuenda aliquando visa fuerit? Confer interea Lindanum Episcop. Gandav. in apolog. Relig. Cathol.; Bossuetium in hist. variat; Cardinalem Gotti de vera Christi Ecclesia tom. 2.pag.2. art. 12. §. 14; Natalem hist. Eccles. ad Sæcul. XV., & XVI. art. 12; Thomam Vualdensem; Cardinales Bellarminum, & Perronium; Coeffetellum, Petavium, Tournellium, Bouchatium, Vvitassium, Vallemburgios, Berti, sexcentosque de Schola Theologos doctissimos in hoc disputandi genere magna cum laude diligentissime versatos, nam aliò nostram properare orationem oportet.

(7) Missam esse verum, ac proprium Sacrificium, neque tantummodo Eucharisticum, & Latreuticum, sed etiam propitiatorium, atque impetratorium, ideoque jure, meritoque Deo offerri tam pro vivis, quam pro defunctis, Traditio divina est, cujus testes sunt celeberrimi præter Liturgias omnes utriusque Ecclesiæ usu consecratas, quas supra commemoravimus, ex Græcis Patribus S. Ignatius in epist. ad Smyrnenses; S. Justinus in apolog. 2, & in dialogo cum Triphone; S. Irenæus lib. 4. adversus hær. cap. 23, & lib. 5. cap. 2; Origenes hom. 12. in Levit., & lib. 8. contra Celsum; Constantinus Imper. in epist. ad Episcopos Tyri congregatos; Eusebius lib. 1. demonstr. capp. 10., & ult.;& orat. de laudib. Constantini; Concilium Nicænum I. can. 14, & inter diatyposes apud Gelasium Cizicenum; Alexandrinum in epist. ad Episcopos omnium Ecclesiar. apud S. Athanasium in apolog. 2; Laodicenum can. 58; S. Athanasius apud S. Johannem Damascenum serm. de defunctis; S. Cyrillus Hierosol. cath. 5; S. Basilius hom. 19.,& lib. de baptis. in respons. ad quæst. 2; S. Gregorius Nazianzenus orat. 1.3,4, 19,& 30;S. Amphilochius in vita S. Basilii; S. Epiphanius hær. 55; & in epist. ad Johan. Hierosolym.; S. Gregorius Nissenus orat. 1. de Christi resurrect.; S. Chrysostomus in psal. 95; hom. in encæniis; hom. 12., & 61. ad populum; hom. 21, & 27. in Acta; hom. 3. in epist. ad Ephes.; hom. 2. in epist. 2. ad Timoth.; hom. 17. in epist. ad Hebræos; hom. 3,& 4. de incomprehensibili Dei natura; orat. 4. contra Judæos; orat. in S. Eustathium Antiochenum, & lib. 3, & 6. de Sacerdotio; Sinesius epist. 57. & 58; Philo Carpathius in Cantica; S. Proclus de traditione divinæ liturgiæ; S. Nilus in epist. ad Anastasium Episcopum; S. Cyrillus Alexandrinus lib. 13. de adorat. in spirit., & verit., epist. ad Nestorium, lib. in Isaj. cap. 25, & in declaratione anathemat. 12; S. Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 401. ad Benjamin Hebræum, & lib. 3. epist. 75; Ischyrion Diaconus Alex. in libello ad S. Leonem Papam; Theodoretus in Philoteo cap. 20, in cap. 2. Malach., & cap. 8. ad Hebr.; Justinianus Imp. Cod. de Episcop. & Cleric. L. 41., Novel. constit. 7. apud Julianum Patritium; & consht. 115. apud eumdem; Synodus Constantinopolitana sub Menna act. 1; Timotheus Alex. de miraculis S. Mennæ Martyris;

crosanctum Sacrificium in illius memoriam a Christo Domino institu-

ris; Cyrillus Eremita de S. Johanne Silentiario, & de S. Euthymio; Andreas Hierosol. hom. in Dominic. Palm.; Anastasius Synaites serm. de S. Communione; Eustachius presbyter in vita S. Eutychii Constantinopolit.; Johannes Moscus in prato spirit. cap. 199; Leontius in vita S. Johannis Eleemosinarii; Georgius presbyter in vita S. Theodori Archimand.; Synodus Trullana, can. 28, & 32; S. Germanus Constantinopolit. de contempl. rer. Ecclesiast.; S. Johannes Damascenus lib. 4. de fide orthodoxa cap. 14, & hist. Barlaam, & Josaphat cap. 39; Synodus VII. act. 6; Timotheus presbyter Hierosol. orat. de accus. Christi; Elias Cretensis in orat. 19. Nazianz.; Ignatius Nicænus in vita S. Tharasii; S. Methodius Constantinopolit. orat. de iis, qui abnegarunt; Theophanes presbyter orat. in exilium S. Nicephori Constantinopolitani; Photius ad cap. 11. epist. ad Corinth.; Leo Imperator Philosophus lib. de apparatu bellico cap. 19, & in encomio S. Johan. Chrysostomi; Theophylactus in capp. 5, 7. & 10. epist. ad Hebr.; Simeon Metaphr. in vitis S. Clementis Ancyrani, S. Abrahami, & S. Gregorii Armeni; Œcumenius in capp. 5, & 10. epist. ad Hebr.; Zonaras in can. 3. Apostol.; Samonas Gazæus de Eucharist.; Cabasillas de liturg. cap. 32; Cedrenus in Monomacho; Nicolaus Methonensis orat. de Eucharist.; Balsamon in can. 3. Apostol.; Nicephorus Callistus hist. lib. 1. cap. 28, lib. 8. cap. 31, & lib. 4. cap. 51; Gennadius Scholarius de Sacrificio in azymo sect. 7; Hieremias Constantinopolit. in cens. resp. 1. cap. 13. Confer. liturgias, aliaque monumenta Eccles. Orient. paullo superius laudata.

Ex Latinis (ut missa faciam testimonia a nonnullis excerpta ex pseudoepigraphis lib. 6. constit. Apost. cap. 12. S. Clementis; actis S. Andreæ; epist. S. Martialis ad Burdigalenses cap. 3; lib. de Eccles. hier. cap. 3. S. Dionisii; Decretalibus SS. Anacleti, Alexandri, Sixti, Telesphori, Higini, Pii, Aniceti apud Burchardum lib. 5. cap. 29, & Ivonem par. 2. cap. 38; Soteris apud Gratianum de consecr. dist. 1; Fabiani, Cornelii, Felicis, Eutychiani apud Gratianum 11. q. 3. cap. *Si quis*; Marcellini, Eusebii apud Gratianum de consecr. dist. 1; Silvestri, Julii in epist. ad Episcop. Ægypti apud Burchardum lib. 5. cap. 1, Ivonem p. 2. cap. 2, & Gratianum de consecr. dist. 2, & Felicis IV. epist. 1.) Tertullianus de cultu fœminar. cap. 11, lib. de orat. cap. 14, lib. ad scapulam cap. 2, & lib. de veland. Virg. cap. 9; S. Cyprianus in epist. 16, 60, 63, 66, 68, 73, & 77; & ser. de orat. Dominica; Concilium Arelatense I. capp. 15, & 20; S. Optatus Millevit. lib. 3. contra Parmen.; S. Hilarius Pictav. lib. 3. adv. Constantium Imper., & in psal. 67; Marius Victorinus lib. 1, & 2. adv. Arium; S. Julius I. in epist. ad Orient. apud S. Athanasium apolog. 2; S. Ambrosius lib. 1. offic. capp. 41, & 48; lib. 4. de Sacr. cap. 6; in psal. 38; in 1. Lucæ; in 4. epist. 1. ad Timoth; in exhort. ad virg., lib. 10. epist. 85, & epist. 33. ad Marcellinam sororem, & lib. 5. epist. 53; Auctor libri Pontificalis, ubi de SS. Alexandro, Sixto, Telesphoro, & Felice; S. Hieronymus in 26. Matth.; in 1. ad Titum; lib. advers. Vigilant. cap. 3, lib. 1. advers. Jovin. cap. 19, lib. 1. adv. Pelagian. cap. 9.

ſtitutum, quod olim in Calvariæ vertice Sacerdos ipſemet, & ſa-

cap. 9., & lib. 3. cap. 5, in dialogo adv. Lucif. cap. 2, epiſt. 57. ad Damaſum, & epiſt. 150. ad Hedibiam q. 2; Ruffinus lib. 1. hiſt. Eccleſ. cap. 22; S. Gaudentius tract. 2; S. Siricius epiſt. 1, cap. 5; Concilium Carthaginenſe II. capp. 3, & 8; Carthaginenſe III. capp. 41, & 88; S. Auguſtinus lib. 10. de Civit. cap. 20, lib. 17. cap. 20, & lib. 22. cap. 8; lib. 83. q. cap. 61, lib. de ſpir., & litt. cap. 11, lib. 1. de orig. animæ cap. 9; lib. 21. contra Fauſtum cap. 21, lib. 9. confeſſ. cap. 21, in pſal. 33, ſerm. de tempore 91, & 251; ſerm. 113. de diverſis, & epiſt. 23. ad Bonifacium; Paulinus Presbyter Mediolan. in vita S. Ambroſii; Concilium Millevitanum cap. 12; Idacius lib. adv. Varemadum Arianum; Severus Sulpitius in dialog. 2. de vita S. Martini cap. 1; Poſſidius in vita S. Auguſtini; Veranius Presbyter in vita S. Paulini Nolani; Concilium Vaſenſe II. cap. 4; Carpentoractenſe in epiſt. ad Agretium; S. Leo I. ſerm. 8. de Paſch.; epiſt. 75. ad Leonem Imp., & 81. ad Dioſcorum; S. Eucherius Lugdun., ſeu Euſebius Emiſſ. hom. 5. de Paſchate; S. Proſper, ſi tamen ejus eſt fœtus, de promiſſionibus, & prædictionibus par. 4. cap. 6.; Concilium Arelatenſe cap. 3; S. Cæſarius Arelat. hom. 5; Victor Vitenſis lib. 1, & 2. de perſecut. Vandal.; S. Fulgentius lib. 2. ad Monimum capp. 2, & 5, & lib. de fide ad Petrum cap. 19; Synodus Romana ſub S. Symmacho; Ennodius Ticinenſis lib. de Synodis ſub Symmacho; Concilium Agathenſe capp. 21, & 47; Gerundenſe cap. 1; Aurelianenſe III. cap. 14; Primaſius in cap. 2. epiſt. 2. ad Timoth., & cap. 10. epiſt. ad Hebr.; Juſtus Urgelitanus in Cantica; Caſſiodorus in pſal. 109; Vigilius Papa in epiſt. ad Profuturum cap. 5; Concilium Turonenſe II. cap. 4; Fortunatus lib. 4. de S. Martino; S. Gregorius Turonenſis lib. 5. hiſt. Francor cap. 14, de glor. Confeſſ. cap. 95; Concilium Toletanum III; S. Gregorius Magnus hom. 37. in Evang.; lib. 4. dialog. capp. 55, & 56, & lib. 4. epiſt. 12; S. Iſidorus lib. 1. offic. capp. 15, & 18; S. Eucherius lib. 9. in Geneſ. cap. 18; S. Eligius hom. 8; Concilium Bracarenſe III. capp. 1, & 3; Toletanum XII. cap. 5; V. Beda lib. 4. hiſt. Anglor. cap. 22, lib. 2. de tabernaculo cap. 2, in pſal. 109, & in Boetium de Trinit.; Jonas Abbas in vita S. Wolfrani; Alcuinus de divin. offic. cap. 39. de celebr. Miſſar.; Carolus Magnus lib. 5. Capitul. capp. 111, & 219; lib. 6. cap. 173, & lib. 7. cap. 201; Haimo in cap. 11. epiſt. 1. ad Corinth.; Wandelbertus in vita S. Goaris; Amalarius lib. 7. de offic. Eccleſ. cap. 25; Walafridus de reb. Eccleſ. cap. 16; Concilium Arelat. IV. cap. 2; Angelomus in 1. Reg. 21; Hilduinus Abbas in vita S. Dionyſii Areopag.; Rabbanus, ſeu auctor lib. 1. de inſtit. Cleric. cap. 32; Eginhardus in hiſt. SS. Petri, & Marcellini Martyr; Florus in expoſit. Canonis; Paſchaſius Radbertus de corp., & ſang. Domini cap. 9: (hujus librum publici juris anno 1528. fecerat Hiobus Gaſtus Lutheranus diſpunctis locis illis, in quibus Miſſæ ſacrificium; & panis tranſubſtantiatio aſſerebatur; falſarias haſce depravationes detexit Mamertus Lucemburgenſis, qui an. 1550. Paſchaſii integrum opus typis Colonienſibus vulgavit); Concilium Nanetenſe cap. 1; Vvi-
tichin-

crificium confecit; quodque Eucharisticum, & Latreuticum non mo-

tichindus Corbejensis lib. 2, & 3. gestor. Saxonicor.; Stephanus Leodiensis in vita S. Lamberti; Fulbertus Carnot. in epist. ad Adeodatum; Berno Augiensis in vita S. Uldarici cap. 21, epist. ad Hitelradum Abbatem, & epist. ad S. Stephanum Ungariæ Regem; S. Petrus Damianus serm. in natal. Dom., & epist. 11. cap. 4; Adelmannus in epist. ad Berengarium; Algerus lib. 1. de Sacram. Altaris cap. 16; Stephanus Eduensis de Sacram. Alt. capp. 9, & 13; Humbertus contra Nicetam Pectoratum; Alexander III. apud Gratianum de consecr. dist. 1; S. Anselmus Cantuar. in cap. 2 epist. 1. ad Timoth., & 10. epist. ad Hebræos; Hildebertus Cænoman. de myst. Missæ, & epist. 11, & 16; Ivo Carnot. epist. 284; Edinerus Anglus in vita S. Anselmi lib. 2; Honorius Augustodun. in gemma animæ lib. 1. cap. 86; Rupertus lib. 2. divin. Officior. capp. 2, & 10; Odo Cameracensis in canon. Missæ dist. 3; Smaragdus in diademate Monachorum cap. 48; Regino lib. 1. de disciplina Eccles. cap. 8; Concilium Remense; Goffridus Abbas opusc. 1. de Corp., & Sang. Domini; V. Petrus Cluniacensis epist. contra Petrobrusianos; S. Bernardus serm. 2. de omnibus Sanctis; epist. 2. ad Fulconem, & in vita S. Malachiæ cap. 43; Ricardus Victor. in Cantica cap. 30; Magister sent. in 4. dist. 12; Hugo Etherianus de regressu animar. cap. 27; Potho Prumiensis lib. 2. de statu domus Dei; Otho Frisingen. lib. 7. hist. cap. 32; Guibertus Gemblacensis lib. 1. de miraculis S. Martini cap. 6; Innocentius III. lib. 5. myst. Missæ cap. 2; Concilium Lateranense IV. sub eodem Innocentio capp. 3, & 9. de celebr. Missar.; Honorius III. Extra. de celebr. Missar. capp. 10, & 12; S. P. Franciscus Assisias in epist. ad Sacerdotes Ordinis; Guillelmus Arvernus lib. de Sacram. cap. 2. de Euchar.; Hugo Cardinal. in 22. Lucæ; S. Thomas 3. p. q. 82. art. 1, q. 83. art. 1, 3, & 4, opusc. 65, & 66; S. Bonaventura de sex alis Seraph.; Durandus in rationali divin. officior. lib. 4. capp. 1, & 41; Scotus in 3. dist. 9. q. 1; Erasmus etiam tract. de amabili Ecclesiæ concordia; Concilium Trident. sess. 22. capp. 1, & 2, & can. 1, 2, 3, & 4. Mitto ceteros Scholasticos legendos apud Scriptores paullo superius laudatos.

Faciunt ad hæc Liturgiæ omnes superius a nobis commemoratæ, non secus ac exhibita monumenta de jugi consensu Ecclesiæ Orientalis: exploratissimum enim fit ex illis dogma hocce de sacrificio Missæ. Quamobrem sese a priscis Patribus, atque a tota retro antiquitate, & traditione recessisse fassi sunt primo hæretici ipsi, Lutherus lib. de captivit. Babylon., lib. de abroganda missa privata, & lib. adversus Regem Angliæ; Zuvinglius in Epicheresi de Canone missæ, & in respons. Senatus Tigurini ad Episcopum Constantiensem; Calvinus lib. 4. instit. cap. 18: quamquam postea, ut hæreticorum moris est nunquam in sententia manendi, nonnullis responsionibus Patrum testimonia eludere conati sint Lutherus cit. lib. de captivit. Babyl.; Zuvinglius in explanat. articuli 18; Calvinus cit. loco; Petrus Martyr classe 4. locor. commun. loc. 12; Kemnitius in exam. Concilii Trid., quos tamen late cala-

modo, sed etiam impetratorium sit, & propitiatorium: Missas (8)
 pri-

calamo post Bellarminum, præ aliis perstringit Natalis hist. Eccles. ad sæcul. XIII, & XIV. dissert. 13: qua de re pessimæ caussæ patrocinium suscepit P. le Courajer, dum opusculis editis sub eo titulo: *Dissertation sur la validite des Ordinations des Anglois: Et deffense de la dissertation sur la validite des Ordinations des Anglois*, Anglicanæ Ecclesiæ fidem cum Romana ut conciliaret, ab Anglis in missa agnosci adversus Romanæ Ecclesiæ Theologos veram sacrificii rationem consistere adhuc, etsi in ea verum Christi Corpus, verusque ejus Sanguis non offeratur, scribere non est veritus, eaque de re cum ab Anglis ob eorum dissimulatam doctrinam, tum a Catholicis ob deformatum dogma pessime audivit, eumque vellicant, ac plurimis invicte profligant doctiss. Tournellius tract. de Sacram. Euchar. q. 8. art. 1.; Michael Lequiennius in tract. de Ordinat. Anglor.; Franciscus Vivantius Doctor Sorbon. in tract. contra validit. Ordin. Anglor., & Jo: Laurentius Berti.

(8) Missas privatas quod attinet, contra quas adeo obganniunt Protestantes, antiquitus frequentatas hic obiter est observandum. Provinciam hancce naviter exornarunt Cardinales Bona de rer. Liturg.; Bellarminus lib. 2. de missa; Johannes Tillet Episcop. Briconiensis in tract. de antiq., & solem. Missæ; Teraizius, P. Le Brun, Werltius, Boquilotius, aliique rerum liturgicarum tractatores, atque controversias contra hæreticos agentes, a quibus prolata ea de re momenta satius hic erit indicasse. Ergo missas privatas olim celebratas fuisse, quin in illis cum Sacerdote communicaret populus patescit 1. ex Canone 9. Apostolorum, quo præcipitur Clericis, ut facta oblatione communicarent, nisi rationabilis intercesserit caussa; ex Tertulliano lib. de Jejunio; S. Cypriano epist. 104; S. Optato lib. 6. contra Parmen.; Ambrosio in cap. 3. epist. 1. ad Timoth., lib. 2. epist. 14. ad Marcellinam Sororem; S. Hieronymo epist. 28. ad Lucinium; & apolog. contra Jovin.; S. Augustino lib. 9. confess. capp. 1, & 2, epist. 54. ad Januar., & lib. 10. de Civit. cap. 4; Concilio Toletano I. an. 400. can. 5; S. Basilio epist. 289. ad Cæsaream patriciam; S. Chrysostomo hom. 31, & 51. ad popul. Antioch., & hom. 5. in epist. 1. ad Timoth.; S. Epiphanio in exposit. fidei Cathol.; Socrate lib. 5. hist. Eccles. cap. 21; & S. Innocentio I. epist. ad Decentium; ex quibus, inquam, patescit in Ecclesiis Africæ, Hispaniæ, Italiæ, Cæsareensi, Alexandrina, Cypria, Antiochena, Constantinopolitana (si tempus excipias Quadragesimæ, quo in Ecclesia Constantinop. diebus tantum Sabbathi, & Dominicis missæ agebantur) quotidie missas fuisse celebratas, in quibus tamen non semper, aut omnes fideles communicabant. 2. Patescit ex actis S. Marcelli, ubi refertur in domo Lucinæ missam celebrasse; ex actis S. Saturnini apud Ruinartium, ubi privatim sacrum factum perhibetur; ex actis S. Stephani apud Surium ad 2. Aug.; ex S. Dionysio Alex. apud Eusebium lib. 7. cap. 22; S. Cypriano epist. 5, & Auctore constit. Apostol. lib. 6. cap. 30. olim in cryptis, cœmeteriis, ac carceribus missas celebrari consuevisse enarrantibus; ex S. Gregorio Nazian. orat. 19, qua affirmat a Patre suo Episcopo rem divinam privatim in cubiculo

privatas, in quibus nec omnes, nec semper Christifideles, qui ad-
sta-

culo peractam; ex Philostorgio lib. 2. hist. Eccles., ubi narrat S. Lucianum Martyrem supra pectus suum rem sacram egisse; ex S. Paulino in vita S. Ambrosii, quem refert Romæ in quadam domo sacrificium obtulisse; ex Uranio in vita ejusdem S. Paulini, quem paucis ante obitum horis in altari ante lectulum suum præparato rem divinam fecisse commemorat; ex Theodoreto, qui in hist. relig. cap. 20. testatur ab se oblatum sacrificium in cellula Maris Monachi; ex Leontio Cyprio in vita S. Iohan. Eleemos. cap. 41, quem perhibet in Episcopio privatim potuisse missas celebrare, celebrasse vero in Ecclesia ob utilitatem fidelium; ex S. Gregorio hom. 37. in Evang., in qua auctor est S. Cassium Narniensem quotidie missas celebrasse; ex Mabillonio præfat. in sæcul. II. Benedict., qua refert S. Goarium Anachoretam, S. Geremarum Abbatem Flaviacensem, & Licinium Andegavensem Episcopum, aliosque quotidie rem divinam confecisse, sive adessent, sive non, qui communicarent. 3. Patescit ex S. Cornelio Papa in epist. ad Fabium Antiochenum apud Eusebium lib. 6. hist. Eccles. cap. 43, qui scribit sub id temporis Romæ adfuisse 44. Presbyteros; quos quidem verisimile est saltem aliquando eodem die sacra fecisse; ex S. Gregorio Magno, qui hom. de Natali Dom. vetustissimæ consuetudinis meminit, ut in die Natalis Domini singuli Sacerdotes missæ sacrificium ter celebrarent, quibus singuli sane fideles non communicabant; ex eodem S. Gregorio, qui lib. 5. epist. 43. ad Johannem Episcopum Syracusanum ipsum admonet; ut omni studio redire in gratiam conaretur cum Venantio præfecto, & si opus foret, etiam missas in ejus domo celebrari permitteret, imo & ipsemet celebraret: (eum usum postea prohibitum refert Martenius lib. 1. de antiq. Eccles. ritibus cap. 3. art. 5.; reveraque interdictus legitur a Conciliis Laodiceno an. 365; Epaonensi an. 517; Cabillonensi II; Aquisgranensi an. 816; Parisiensi VI. an. 829.) ex S. Gregorio item, qui Sacerdoti cuipiam, ut pro anima Justi Monachi continuis 30. diebus sacrificium offerret præcepit; ex Auctore Constit. Apost.; S. Ambrosio in funere Theodosii, & Palladio referentibus pro defunctis missas celebrari consuevisse ab aliis tertio die, ab aliis septimo, ab his 30, ab illis 40; ex V. Beda in vita S. Leofredi, quem quotidie usque ad diem obitus missam egisse refert; ex Eddio in vita S. Walafridi apud Mabillonium p. 1. sæcul. IV. Benedict. perhibente omni die pro Walafridi anima missam singularem celebrandam constitutum fuisse ab ejusdem successore Episcopo Eboracensi; ex S. Gregorio Turonensi narrante a muliere quadam, ut singulis quibusque integri anni diebus pro defuncto viro missa ageretur, curatum fuisse; ex S. Gregorio iterum lib. 5. epist. 5. ad Palladium Episcopum Senonensem, qua ab ipso Palladio Ecclesiam constructam, in eaque tredecim altaria erecta commemorat. Idem in Ecclesia SS. Apostolorum septem altaria extitisse, ad quæ quotidie missæ conficerentur, narrat. 4. Patescit ex disciplina circa laicam communionem.

Missam equidem absque plurium communione celebratam primum non fuisse constat ex SS. Canonibus id præcipientibus, scilicet can. 10. Apostol.;

ſtarent, communionis participes fierent: Communionem (9) laicam

ſtol.; 28. Illiberitano; 2. Antiocheno ſub S. Julio I; 13. Toletani I; eamque diſciplinam viguiſſe in Eccleſiis Italiæ præſertim pateſcit ex S. Hieronymo epiſt. 28. ad Lucinium, & 50. ad Pammachium. Quinimo ejuſdem diſciplinæ quoſdam, ac IX. quidem ſæculo in Germania adeo retinentes fuiſſe, ut ſi pluribus Miſſis eadem die intereſſent, in ſingulis communicarent, teſtis eſt Walafridus de Eccleſ. offic. cap. 22. Nihilominus eam diſciplinam non ubique, aut pro omnibus integram viguiſſe,atque jampridem rariorem,aut non ſaltem quotidianum fuiſſe communionis uſum conſtat ex legibus pœnitentiæ publicæ, cui qui erant addicti miſſarum celebrationi intereſſe quidem poterant, Euchariſtiæ non etiam participes fieri. Vide Brunium tom. 4. diſſert. 15. in uſum ſecret. Miſſæ art. 8. Ex Laudatis SS. Patribus S. Chryſoſtomo hom. 5. in epiſt. 1. ad Timoth., & 31. ad populum; S. Ambroſio lib. 5. de Sacr. cap. 4; Ambroſiaſtro ſerm. 34; S. Auguſtino epiſt. 118. ad Januarium; & Gennadio lib. de Eccleſ. dogmat. cap. 54. Quare Concilium Antiochenum anno 341; & Toletanum I. anno 400. frequentem communionem præcepere; Agathenſe vero anno 506. can. 18, & Turonenſe II. anno 570. can. 50. juſſere, ut Sæculares in die Dominico miſſam audirent, & ter in anno, ideſt in die Natalis Domini, Paſchatis, & Pentecoſtes Euchariſtiam ſumerent; Colonienſe I. an. 1536. cap. 21. idem juſſit. Confer de Conſecr. diſt. 2. cap. *Etſi non frequentius*; cap. *Omnis homo*; & cap. *Sæculares*. Quinimo etiam poſt Concilium Lateranenſe IV. a quibuſdam Eccleſiis priorem uſum de communione ter in anno a Fidelibus percipienda retentum fuiſſe patet ex Concilio Toloſano an. 1229. cap. 13, & Albienſi an. 1254. cap. 29. Illud obſervandum hic denique cum Edmundo Martenio lib. 1. de antiq. Eccleſ. ritib. cap. 8, quod per ſex priora ſæcula, ideſt uſque ad tempora S. Gregorii Magni, ut conjicere eſt ex ejus epiſt. 30. ad Mauritium Imper., & 31. lib. 6. ad Eulogium Alexandr., & Anaſtaſium Antioch., in Eccleſia Occidentali eum morem viguiſſe, ut in Eccleſia eadem unicum extaret Altare, & Presbyteris eo in altari, in quo Epiſcopus ſacrum egiſſet, eadem die celebrare non liceret: ne Presbyteri vero a ſacrificio abſtinerent, eoſdem una cum Epiſcopo concelebrare fas, ac frequens erat. Ut obſervat vero Cardinalis Bona lib. 1. rer. liturgicar. cap. 14, Græci antiquum morem retinuerunt, & hactenus retinent, iſque etiam num Moſcovitis eſt communis, ut in Eccleſia nonniſi unum altare habeant, nefas eſſe putantes intra eamdem Eccleſiam Sacrum eadem die iterare: plura tamen ipſi Eccleſiæ proxima, muroque disjuncta habent ſacella, ſive oratoria, quæ *Parecclesiæ* ab illis appellantur, in quibus Miſſas ii faciunt, quibus eas in Eccleſia faciendi non eſt facta poteſtas, ſed hactenus de his.

(9) Licitam Laicorum ſub una tantum ſpecie communionem, & in Eccleſia uſitatam eſſe ex traditione accepta, atque ad nos transfuſa docuerunt SS.Patres, ex quibus perſpectum fit 1. aſſervatam antiquitus fuiſſe Euchariſtiam ad communionem domeſticam, qua cuique domi Euchariſtiam ſumere, ob metum præſertim incumbentis perſecutionis, ac maxime in eremis ſolitariam vitam

cam sub unica dumtaxat, videlicet panis specie, licitam, ac lau-
dabi-

---

vitam agentibus fas fuerat: ita enim testantur Origenes hom. 13. in Exod.; Tertullianus in lib. de orat., & lib. 2. ad uxor. cap. 5; Clemens Alex. lib. 1. Strom.; S. Cyprianus in tract. de lapsis; S. Basilius epist. 289. ad Cæsaream Patriciam; S. Hieronymus in epist. ad Pamachium; S. Gregorius Nazianz. orat. 11. de laudibus sororis suæ S. Gorgoniæ, cui tamen peculiari privilegio ob ejus sanctimoniam concessum, ut domi altare erectum haberet, atque in eo utramque Eucharistiæ speciem servaret, observavit Lupus tom. 3. in dissert. de S. Leonis IX. actis; S. Ambrosius orat. funebri de obitu fratris sui Satyri; Iohannes Moschus in prat. spirit. cap. 79; Simeon Metaphrastes in vita SS. Indæ, & Domnæ; S. Gregorius lib. 3. dialog. cap. 36. Occurrunt moris ejusmodi frequentissima in historia Ecclesiastica exempla. A Dorotheo Episcopo Thessal. Eutychiano homine ingenti copia plebi Eucharistiam distributam domos asportandam ad S. Hormisdam scripsere Johannes, & Epiphanius tom. 4. Concil. pag. 1523. Monachis S. Apollonii discipulis, nec non sub S. Oresio degentibus frequentissimum fuisse privatæ Eucharistiæ usum, perhibet Palladius hist. Lausiacæ cap. 52. Ejusdem privatæ communionis solitariis usitatæ plurima exempla exstant apud Janum Nicium; Abrah. Echellensem; Arcudium lib. 3. cap. 59; Combessisium tom. 2. auct. bibl. P. P.; Fleurium hist. Eccles. tom. 8. Baronius ad an. 57. morem huncce domi Eucharistiam servandi privatim suscipiendam perseverasse affirmat in Ecclesia Occidentali usque ad tempora S. Hormisdæ Papæ; atque in Hispania primum abrogatum fuisse a Concilio Cæsaraugustano an. 381. can. 3, quod confirmavit Concilium Tolet. I. an. 400. cap. 14. Repugnat vero Tournellius tract. de Eucharist. q. 4. art. 2, eo quod Concilium illud Cæsaraugustanum non sub Hormisda, sed sub Damaso habitum sit: prohibitio vero illa facta a Conciliis Cæsaraugustano, & Toletano I, ne privatim asservaretur Eucharistia, non fideles, sed solos spectabat Priscillianistas, qui fidelium synaxibus se se immiscentes, Eucharistiam acceptam, indeque asportatam secreto dein abjiciebant: atque ita exponit Concilii Toletani I. prohibitionem Concilium Toletanum XI. an. 675. can. 11. Præterea priscam illam consuetudinem asservandi domi Eucharistiam viguisse VI. sæculo ostendit vir eruditus ex S. Gregorio mox laudato; viguisse VII, & VIII. sæculo ostendit ex V. Beda lib. 4. hist. Anglor. cap. 24, de quo infra; viguisse IX. sæculo ostendit ex Michaele Studita apud ipsum Baronium ad an. 816; viguisse sæculo X. ostendit ex responso Archiepiscopi Corinth. in actis S. Lucæ junioris apud Combessisium tom. 2. auct. bibl. SS. P. P., & apud Bollandum die 7. Februarii; viguisse imo sæculo XII. ostendit ex actis S. Laurentii Dublinensis apud ipsum Baronium ad an. 57. Certe etiam post sæculum XII. morem viguisse, ut sanctimoniales, qua die Deo devovebantur, Eucharistiæ integram hostiam acciperent, ex cujus frustulis per dies octo semet communicarent, auctor est Martenius de antiq. Eccles. ritib. lib. 1. cap. 5, art. 1. Demum domesticæ communionis consuetudinem ut abolerent, ob invectos abusus nihil non egere Episcopi. Videsis

dabilem esse; idest Laicis licite, ac laudabiliter ab Ecclesia Cali-

desis apud Reginonem lib. 2. de discipl. Eccles. cap. 120. decretum Concilii Remensis: apud Hincmarum in capit. de visit. Eccles.; apud Ratherium Veron. in epist. ad Cler. tom. 2. Spicilegii. 2. Eucharistiam olim ad absentes delatam testantur S. Irenæus in epist. ad Victorem Papam, qua significat morem fuisse, ut Romani Pontifices recens salutati Episcopis in communionis signum Eucharistiam mitterent, quo de argumento luculenter, Deo dante, agemus in differt. de Azymo, ubi de decretis Melchiadis, Julii, & Siricii; sed & Valesius in notis ad Eusebii lib. 5. hist. Eccles. cap. 24, quo S. Irenæi laudatam epist. recitat, observat morem fuisse promiscuum Episcoporum in signum mutuæ fidei, & pacis ad se invicem Eucharistiam transmittere; quem morem postea abrogavit Concilium Laodicenum can. 14; S. Justinus apolog. 2; Fulbertus Carnot. epist. 2. ad Finand.; Simeon Metaphrastes in vita S. Luciani Martyris apud Surium ad diem 7. Januarii, & Baronium ad an. 311, quem perhibet postquam supra pectus suum vice altaris sacrum perfecisset in carcere, peracto sacrificio, cujus ipse primus particeps fuisset, Eucharistiam quoque ad absentes transmisisse. Quamquam aliquando Eucharistiam vini speciebus prius aspersam ad absentes vitam præsertim solitariam agentes missam apud Allatium de Missa præsanctif. cap. 4. legere est.

Asservatam etiam olim Eucharistiam in Ecclesia testantur Auctor constit. Apostol lib. 8. cap. 13. ajens eam a Diaconis in pastophorio reverenter esse recondendam; Concilium Nicænum can. 63. Arabico, Œconomo Ecclesiæ præcipiens, ut curam loci habeat, in quo Eucharistia servatur; S. Amphilochius in vita S. Basilii, sive alter ejus vitæ auctor tom. 7. spicileg., referens S. Basilium confectam Eucharistiam in tres partes divisisse, quarum quidem unius particeps fuit, alteram reservavit secum consepeliendam, tertiam vero imposuit columbæ aureæ, quæ pendebat super altare; Concilium Turonense II. an. 570. cap. 3. præcipiens, ut Corpus Domini non in armario, sed sub Crucis titulo componatur; Auctor lib. Pontificalis in SS. Silvestro, Innocentio I, & Hilaro referens ab illis turrem, & columbam super altare collocatas, recondendæ sane Eucharistiæ; Flodoardus lib. 1. hist. cap. 18, & lib. 2. cap. 6. commemorans turrem auream super altare Ecclesiæ Remensis collocatam a Landone, & S. Remigio Remensibus Archiepiscopis. Dacherius tom. 5. Spicilegii testamentum recitat Perpetui Episcopi Turonensis an. 474. vita functi, in quo Amalario Presbytero reliquit capsulam unam de serico, peristerium, & columbam argenteam ad recondendam Eucharistiam. Felix Bituricensis apud Fortunatum lib. 3. cap. 23, cujus moris etiam meminit S. Gregorius Turon. lib. 1. de glor. Mart. cap. 86., anno 570. argenteam turrim ad reponendam Eucharistiam construxisse legitur, quæ ad id usque temporis in aureis, vel argenteis columbis recondi consueverat. Mabillonius in Analectis refert S. Aredium Lemovicensem testamento reliquisse turres quatuor, cum coopertoriis holosericis, conservandæ plane Eucharistiæ. S. Chrysostomus hom. 31. ad popul. ait Eucharistiam repositam super

Calicis usum interdictum: eam ob rem Eucharistiam (10) olim sub

super altare Spiritu Sancto convestitam, idest columba reclusam. Synodus Constantinopolitana an. 536. sub Menna act. 5., & Turonensis II. an. 567. can. 3. similiter columbæ meminere. In his ergo columbis repositam, servatamque Eucharistiam docent Æneas Parisien. apud Dacherium tom. 7. spicilegii; Durandus libro 1. de ritib. Eccles. cap. 16; Rosvveidus in notis ad epist. 12. S. Paulini; Novarinus in agno Eucharistico lib. 5. cap. 55; & Gonzalez in 3. decretal. tit.44. In turribus vero præfatis repositam, servatamque Eucharistiam negat Harduinus embolo 2. de Sacr. altar. cap. 1, quas potius censet capsulas fuisse hostiarum consecrandarum; quam suam conjecturam eruit ex Pontificali, & Sacramentario Gallicano apud Mabillonium tom. 1. Musæi Italici, a quibus turris adnumeratur inter vasa sacra; & ex S. Gregorio Turon. lib. 1. de gloria Martyr. cap. 86. referente Diaconum ad altare retulisse turrim, in qua *Ministerium* Dominici Corporis habebatur. Verum exinde contrarium magis colligere debuerat Harduinus, scilicet turrim vas esse hostiarum consecratarum, non vero consecrandarum. In eamdem conjecturam concessit Thierrius dissert. de Altar., & Mabillonius in dubitationem adductus est dissert. de Azym., & Ferm. Verum loco τo *Ministerium* legendum *Mysterium* ex fide Mss. Codicum S. Gregorii, quotquot ab ipso collatorum, admonet Ruinarius in not. ad eum locum, subdens ita eum locum acceptum olim a S.Odone Clun., scilicet *Capsam cum Corpore Domini*. De iis turribus, colombis, similibusque reponendæ Eucharistiæ vasis vide Mabillonium itin. Italic.p.186; Thierrium cit.dissert.;& tract.de exposit.Euch.;& Marteniumlib.1. de antiquis Eccles. ritib. cap.5. art. 3. Ad hæc pœnitentiale Romanum lib.15. cap.1. apud Burchardum lib.1. decretor. capp.50,& 51 dies 40.pœnitere presbyterum jubet, cujus incuria mures comedissent Species reconditas; Concilium vero Lateran. IV. can.20. relato in 3. Decret. tit.44. cap. *Statuimus* decernit, *ut si is cui incumbit Eucharistiam servare, incaute diligentiæ defuerit, tribus mensibus ab officio suspendatur; & si per ejus incuriam aliquid nefarium in re contigerit*, puta sacrilegum furtum, aut ejusmodi profanatio, *graviori subjiciatur ultioni*. Postremo Innocentius XIII, & nuperrime BENEDICTUS XIV. decretis editis,& in segnes,negligentesque custodes atrocibus pro meritis ejaculatis pœnis,sacratissimæ Eucharistiæ custodiæ cautum,consulumque jusserunt.

(10) Eucharistiam olim ea ratione in turribus, columbis, aliisque hujus generis Sacrariis asservatam, ut inde ad infirmos deferretur, testantur S. Dionysius Alexandr. apud Eusebium lib. 6. hist. Eccles. cap. 44. referens S. Serapionem prope moriturum misisse puerum ad Presbyterum, ut ab eo Eucharistiam perciperet, a quo missam Eucharistiæ particulam manu pueri susceperit, paulloque post vitam cum morte commutavit; Concilium Nicænum can. 13. præcipiens legem antiquam servari, ut egressurus de corpore Eucharistia non privetur; Concilium Aurelianense anno 1017. apud Dacherium tom. 2. Spicilegii asserens Eucharistiam servari ægris de hoc sæculo exituris ad viaticum ministrandam; Goarius in notis ad Euchologium Græcorum, & Arcudius lib. 3.

sub unica panis specie in vasis Sacris asservatam pro communione

Pars I. G vel

lib. 3. cap. 55. observant a Græcis Feria 5. majoris hebdomadæ pro toto anni decursu consecrari Eucharistiam pro infirmis. Egbertus in excerptis cap. 22. Sacerdoti injungit, ut Eucharistiam servet infirmis communicandis, antequam morte occumbant. S. Leo IV. anno 847. decrevit, ut Eucharistia in pixide pro infirmorum viatico custodiatur tom. 8. Concil. Labb. pag.34. Similes sanctiones legere est lib.1. Decret. tit.24. cap.*Officium*, & apud Burchardum lib.5. capp. 9, & 10. Prope diem vero morituros non nisi una panis specie pro viatico refectos constat ex S. Ambrosio, qui teste Paulino in ejus vita morti proximus Eucharistiam, administrante S. Honorato Vercellensi cælitus ad id officii præstandum admonito, accepit: ex Adelino Sagiensi, qui in vita S.Opportunæ, eidem prope morituræ, ac petenti allatam Eucharistiam, eaque accepta vitam finisse refert: ex S. Uldarico afferente lib. 3. antiquar. consuetud. Ord. Cluniacen. cap. 28. apud Dacherium tom. 4. Spicilegii Monachis infirmis consuevisse Eucharistiam sub unica panis specie prius vino non consecrato madefactam præberi: ex Mabillonio sæcul. II. Benedict. recitante vitam S. Columbani, in qua habetur ejusdem Monachos morti proximos unica panis specie communicasse: ex V. Beda lib.4. hist. Anglor. capp.14, & 24. referente binos infirmos prope morituros sola panis Eucharistici specie refectos: ex Carolo Magno lib.1. Capitul. cap. 160. præcipiente, ut Eucharistia semper parata sit infirmis communicandis: ex Aimoino lib.5. de gestis Francor. cap.19. narrante Ludovici Imperatoris ægrotantis cibum per dies 40. fuisse dumtaxat Dominicum corpus: ex S. Elizabetta Schonaugiensi anno 1170. testante in lib.1.viarumDei sorori infirmæ communicandæ allatam in pixideEucharistiam.

Ab anno circiter 1110. unica tantum panis specie communicasse senes, & infirmos constat ex Rodulpho Abbate apud Cardinalem Bonam lib. 2. rer. liturgicar. cap. 18. præscribente, ne Laicis Eucharistia præberetur sub vini specie, idque ad præcavendum cum effusionis periculum, tum simplicium errorem, ne putarent, quod sub utraque specie integer non adsit Dominus Jesus. Id adeo verum, ut ingenue testatus sit etiam Thomas Smith de Eccles. hod. statu p. 107, & seq. Quamquam aliquando infirmis datam Eucharistiam tum sub specie vini in Hispania non negarim, constat id enim ex Concilio Toletano II. anno 675. can.11; quin imo aliquando infirmis etiam datam sub utraque specie concedo, id enim liquet ex veteri Rituali ms. S. Remigii Rem. apud Menardum, quo formula præbendi speciem vini infirmis præscribitur; liquet ex epist. S. Chrysostomi ad Innocentium I.,ex qua inEcclesiaConstantinopolit. pro infirmis reservata species vini apparet. Id etiam innuit S. Sophronius in vita S. Mariæ Ægyptiæ, quam prope morituram utramque Eucharistiæ speciem à S. Zosimo accepisse perhibet. Id innuit S. Hieronymus in epist. 4. ad Rustic um referens a S. Exuperio Tolosano Christi Corpus gestatum in canistro vimineo, & Sanguinem in vasculo vitreo: innuit & Sugerius Abbas in vita Ludovici Crassi apud Duchesnium tom. 4. script. gall. hist. ejus in cubiculo celebratam missam, ac eidem sub utra-

que

vel vita periclitantium; vel (11) Martyrio propinquantium; vel pere-

que specie administratam Eucharistiam enarrans. Gemina occurrunt Giraldi Comitis apud S. Odonem: S. Benedicti apud S. Gregorium lib. 4. dialog.; & S. Isidori Hispal. in ipsius vita. Urbanus II. in Concilio Claromontano anno 1095. jussit communicantes separatim communicare sub utraque specie, nisi tamen infirmi necessitas, vel effusionis periculum aliud postularet; & Paschalis II. anno 1118. in epist. ad Pontium Cluniacensem Abbatem apud Baronium ad eum annum jussit, ut utraque species separatim sumeretur, exceptis parvulis, ac omnino infirmis, qui panem deglutire non possent.

(11) Eucharistiam etiam sub una panis specie olim consuevisse tradi propinquantibus Martyrio, vel peregrinantibus in longinqua, vel proficiscentibus ad bellum tradunt Anastasius in vita S. Stephani I. Papæ; V. Beda in Martyrolog. ad 15. Augusti, & Usuardus in Martyrologio de S. Tarsitio Martyre Eucharistiam gestante, qui Paganis sciscitantibus, ac disquirentibus quid rei gereret, mortem potius subire, quam ante porcos margaritas projicere ratus est; apud quem post mortem nihil de Eucharistia a Paganis repertum fuisse narrat. Methaphrastes apud Surium die 10. Novembris testatur ad Virginem S. Theoctistem in insula Pharo vitam solitariam agentem a viro sæculari venatore inventam anno sequenti allatam Eucharistiam, qua accepta ad Cælum conscendit. Græcos Monachos non antea se itineri committere consuevisse; nec Maronitas ad bellum properare, quam ad collum appensa Eucharistia auctores sunt Arcudius lib. 3. de Sacram. cap. 59; & Gabriel Sionita epist. ad Berthold. Nihus. apud Allatium in Symmict. S. Ambrosius lib. 1. de obit. Satyri ab eo in navi linteo involutam, ligatamque collo Eucharistiam gestatam refert. A S.Birino prædicatum Evangelium in Britaniam proficiscente appensam ad collum Eucharistiam delatam testatur S. Gregorius lib. 3. dialog. Idem in more positumS.AdalbertoPragensi liquet apudBollandum ad diem 9. Maij. Idem Monachis in Germania, Anglia, & Gallia, antequam itineri se committerent ex SS.Bonifacii Mogunt., & Colombani institutione usu venisse legitur apud Dacherium tom. 9. Spicileg., & Mabillonium sæcul. I. Benedict. p. 37. Veterem esse morem, ut Romani Pontifices, dum iter adgrederentur, Eucharistiam ad collum appenderent, exemplis Stephani III, Stephani V, Gregorii VII, Urbani II, Paschalis II, Gelasii II, & Alexandri III, ostendit Angelus Rocca: cui subrogatus dein is est Eucharistiam ante ipsos deferendi; cujus quidem testes accedunt de Gregorio XI. Petrus Amelius; de Benedicto XIII. pseudo-Pontifice Paulus Emilius; de Pio II. Gobelinus; de Alexandro VI. Brocardus; de Julio II.,& Leone X. Paris de Crassis de Clemente VII. Blasius Cæsenas; de Paulo III, & Gregorio XIII. Philippus Bonanni de Hierarch. Eccles. cap. 93. Indultum id etiam Regibus Galliarum Roberto, & S. Ludovico legitur. Johannes Sacranius auctor sæculi XV. in elucidario errorum ritus Ruthenici cap.18. auctor est consuevisse Ruthenos euntibus ad bellum in antecessum panem consecratum præbere, ut incumbente mortis periculo eo refici suapte possent, antequam morte præfocarentur. Gilbertus Genebrardus auctor Sæ-

peregrinantium in longinqua;vel proficiſcentium ad bellum: (12)
 in

Sæculi XVI. in libro de Græcorum ritibus refert in Paſchate poſt auricularem confeſſionem Græcos communicare ſub utraque ſpecie; ad ægrotos tamen panis dumtaxat ſpecies deferri. Arcudius lib. 3. concord. cap. 59. aſſerit Græcorum Monachorum moris eſſe, ut ſecum in itineribus Euchariſtiam deferant. Johannes Lanciſcius ſcriptor ejuſdem ævi ad cap. 11. Theologiæ Moſcoviticæ teſtatur apud Moſchos ejuſmodi morem vigere, ut peracto Sacro panes, ex quibus ſunt particulæ exciſæ, adſtantibus diſtribuantur; quæ autem ſuperſunt conſecratæ, eæ in uſum & peregre euntium, & morientium ſerventur.

Euchariſtiam ſub una tantum ſpecie infantibus duodecim ſæculorum decurrente ſpatio in utraque Eccleſia conceſſam,& traditam, & quidem aliquando ſub ſola vini ſpecie perhibent S.Cyprianus lib.de lapſis;S.Auguſtinus epiſt.23. ad Bonifacium; S. Gregorius in Sacramentario, quo prohibet infantibus lac præberi ante communionem; Urbanus II, & Paſchalis II.ſupra laudati, qui infantibus communionem ſub una tantum ſpecie præberi permittunt; Guillelmus a Campis Epiſcopus Senonenſis S. Bernardo amicitia copulatus apud Mabillonium præfat. in ſæcul.III. Benedict. ſola vini ſpecie communicandos parvulos præcipiens; Hugo Victor. lib. 3. de Sacram. cap. 20. ajens Euchariſtiam infantibus in ſpecie vini miniſtrandam fore digito Sacerdotis facile ab illis ſugendo. Hæc quoad Latinam Eccleſiam. Quoad Græcam teſtantur Jobius Monachus auctor V. ſæculi lib.3. de Incarn. Verbi cap.18. apud Photium cod.222. pueros poſt baptiſmum ſpecie Sanguinis communicari; Leo Allatius in annotat. de commun. Orient. additis ad lib. de conſenſ. utriuſq. Eccleſ.; Goarius in notis ad Eucholog. Græcor.; & Arcudius in concord. lib.3. cap.40. eumdem uſum præbendi pueris poſt baptiſmum Euchariſtiam ſub ſpecie vini apud Græcos viguiſſe, & etiam num vigere affirmantes. Solam ſpeciem panis iiſdem pueris paullo grandioribus aliquando adminiſtratam, ac præſertim reliquias communionis Chriſtifidelium auctores ſunt Evagrius lib.4.hiſt.capp.35, & 36; Nicephorus lib. 17. cap. 25; Arcudius loco paullo ſuperius laudato; Concilium Matiſconenſe II. anno 585. cap. 6; V. Beda lib. 4. hiſt. Anglor. cap.14; Zagazabus Patriarcha Æthiops in confeſſione fidei Æthiopicæ apud Damianum Goez ea ipſa die, qua pueri baptizantur ſub exigua panis ſpecie eoſdem communicari aſſerens; & Armeni in Liturgia apud Brunium tom. 3.

(12) Euchariſtiam ſæpe ſæpius ſub una tantummodo ſpecie in Eccleſia diſtributam, & acceptam res eſt extra dubitationis omnis aleam poſita, quam probant teſtes locupletiſſimi S. Leo ſerm. 4. de Quadrageſima, & S. Gelaſius relatus de conſecr. diſt. 2. cap. 12. de Manichæis referentes, quod ii ſe fidelibus ſacris in ſynaxibus immiſcentes Euchariſtiam ſub panis ſpecie ſumebant, a ſpecie vero vini, a quo ſummopere abhorrebant, abſtinentes; unde jubent ad eoſdem detegendos, ut communicaturi omnes utramque ſpeciem perciperent. Baronius,aliique animadvertentes ſub S. Melchiade, ideſt ſub an. 311. morem viguiſſe, ut Eulogiæ iis, qui Miſſæ intererant, nec communicarant, diſtribuerentur. S. Hieronymus epiſt. 22. ad Eutychium, ubi Vir-

in Ecclesiis etiam certo tempore, certasque personas sub una panis

Virgines Deo dicatas a vino abstinentes calici non communicasse commemorat. S. Augustinus serm. 253. de temp. perhibens mulieres consuevisse nitidum linteolum adferre, in quo Eucharistiam acceptam deponerent. Concilium Nicænum I. can. 14, alias 18, alias 20. apud Ruffinum concedens Diaconis, ut absente Presbytero Eucharistiam dispensent. Concilium Carthaginense III. cap. 38. indulgens, ut Diaconus a Presbytero jussus, si necessitas cogat, Eucharistiam eroget: solam igitur speciem panis erogabat servatam. S. Gregorius Turon. lib. 3. de vita Patrum cap. 3. referens de S. Gallo, quod sciens se prope diem moriturum, convocato populo, omnibus confracto pane Communionem præbuisset. S. Gregorius lib. 3. dialog. cap. 3. enarrans, quod quum Agapitus sacro peracto cuidam muto, & claudo in os corpus Dominicum misisset, illa diu muta ad loquendum lingua statim soluta est. V. Beda lib. 2. hist. Anglor. cap. 5. tradens, quod circa annum 613. fatis functo Sabareto Orientalium Saxonum Rege christiana Religione imbuto, ejus tres filii, qui Pagani remanserant, ab Episcopo, quem videbant Eucharistiam populo præbentem, petierunt quoque eam sibi dari dicentes: *Quare non & nobis porrigis Panem nitidum, quem & Patri nostro dabas, & populo in Ecclesia dare non desistis?* Respondisse vero illum, iccirco illos panis sancti participes esse non posse, quod salutari Lavacro abluti non essent. Auctor lib. altercat. Synag., & Eccles. cap. 8. affirmans sufficere, si una tantum Sacramenti species exhibeatur multitudini, & ad vitandum calicis periculum solam panis speciem esse porrigendam. Fulbertus Carnot. in epist. ad Piccardum referens sua ætate, hoc est X. sæculo, ab Episcopis comprovincialibus approbatum ritum, qui obtinuerat, ut Episcopus presbytero recens ordinato per dies 40. in memoriam 40. dierum, quibus Christus cum Apostolis commoratus fuerat, Eucharistiam sub una panis specie porrigeret. Guillelmus Abbas S. Theodorici lib. 1. vitæ S. Bernardi cap. 11. commemorans Monachum, quemdam, qui indigne communicans Eucharistiam trajicere ad interiora non poterat, ad S. Bernardi pedes advolutum aperto ore ipsam Eucharistiam ostendisse, eumque postea pœnitentem, confitentem, & absolutum Eucharistiam deglutiisse.

Ad hæc Latinam Ecclesiam sub sæculum XIII. jam recepto more consuevisse, cujus moris invecti rationes optimas reddit Rodulphus Abbas Divion. apud Card. Bonam lib. 2. cap. 18, Laicis Eucharistiam sub una specie panis præbere constat ex Alexandro Alensi in 4. q. 11. mem. 2. art. 4; S. Thoma lib. 4. de Sacram. altaris cap. 29; S. Bonaventura in 4. dist. 11, & scholasticis ejusdem, & sequioris ævi. Quantum spectat ad Ecclesiam Græcam in eadem a priscis ævis frequens fuisse, ut sub una tantum specie Eucharistia sumeretur, constat ex veteri consuetudine apud Græcos sacra, cujusmodi apud Latinos viget in die Parasceves ex Ordin. Rom.; Alcuino; Amalario &c., qua toto Quadragesimæ tempore, exceptis solis Sabbatis, Dominicis, & Annuntiationis Deiparæ V. diebus, sacra non conficiunt; sed die Dominica consecratum

nis specie Eucharistiæ participes fieri permissas: sacras Cæremonias

tum panem reservant, quem reliquis, singulisque hebdomadæ diebus in Missa, quæ iccirco appellatur Præsanctificatorum, offerunt, & accipiunt: cujus quidem consuetudinis vim induxere Concilim Laodicenum can. 39, & Trullanum can. 52, ubi confer Allatium differt. de Missa præsanctif. in fine operis de consen. Eccles. Occid.; Goarium in notis ad Euchologi. Græcor. pag. 205. & seqq.; & Arcudium lib. 3. de Euch. cap. 56, & seqq. Quo circa nuperis usibus magno numero invectis connummerandum usum, quo nunc Græci quibusdam Sanguinis guttis Eucharistiam aspergunt; sive pro missa Præsanctificatorum, sive pro infirmorum communione reservandam, observat Clar. Bossuetius tract. de Comm.; tum ex Cærulario apud Beveregium, a quo ne vola quidem hujusce ritus habetur; tum ex Harmenopulo ep. can. sect. 2. tit. 6, tradente eum ritum sive traditioni S. Chrysostomi, sive Ecclesiæ Constantinop. veteri consuetudini esse contrarium. Ex Sozomeno lib. 8. cap. 5, & Nicephoro lib. 13. cap. 7. referentibus de muliere quadam Macedonii hæresi maculata, quæ quum, ut se catholicam simularet, a S. Chrysostomo Eucharistiam acceptam clam Ancillæ dedisset, ab ea vero communem panem loco Eucharistici comedendum sumsisset, panis ille continuo in lapidem mutatus est. Ex epistolis Abrahami Echellensis, & Gabrielis Sionitæ apud Allatium loc. cit. affirmantium Syros, & Maronitas rusticos, & pastores, ægrosque Ecclesiam adire non valentes sub una panis specie communicare. Ex P. Johanne Baptista Solerio Soc. Jes. in append. ad Patriarchas Alexandr. a Papebrochio in tabulas adcensitos sect. 3. Cophtos infirmos non communicare sacro calici ostendente. Ex Genebrardo in lib. de Græcor. ritib. affirmante ægrotis Græcis Eucharistiam sub sola panis specie præberi. Ex Hypatio Ruthenorum Legato an. 1595. ad Clementem VIII. in sua fidei professione fatente sub altera tantum specie totum, atque integrum Christum, verumque sumi Sacramentum.

Apposite itaque consuetudinem dandi Laicis Eucharistiam sub sola panis specie ad evitanda pericula, & scandala pro lege sacra, quam infringere non liceat, habendam decrevere Concilium Constantiense sess. 13; Basileense sess. 30; Tridentinum sess. 21; Coloniense II. can. 15; Coloniense III. tit. Censuræ; Moguntinum IV. can. 32: quamque facultatem gravibus permotus rationibus Germanis fecerat Pius IV, gravioribus impulsus revocavit S. Pius V: ut propterea magis confidenter, quam vere Georgius Cassander, homo alioqui nostræ Communionis in consultatione de Commun. sub utraque specie scripserit eam semper antiquitus usurpatam, exceptis quibusdam casibus necessitatis, qui legi, & consuetudini præscribere non possint; perperam vero, ac falso ex Protestantibus scripserit Callixtus Helmestensis libro ad id adornato, Orientales numquam communicasse sub una specie, quem pro meritis castigavit Nihusius in annot. ad differt. Allatii de Missa præsanctific.; frustra denique, ac pessime in Ecclesiam ea de re, quod Laicis calicem subtraxerit, debacchentur Protestantes; ex iisque Johannes Melchior

nias (13) sive in confectione, sive in administratione Sacramentorum

chior invidiam Bossuetio propterea conflare præsumpserit. Quamquam ab Ecclesiæ primordiis ad sæculum usque XII. laicis passim sub utraque specie communicare fas fuisse nemo ex nostris inficias it, ut legere est apud Bellarminum lib. 4. de Eucharistia; Alphonsum a Castro tit. Eucharistia; Lindanum lib. 4. Panopliæ cap. 56; Estium dist. 12; Bossuetium in lib. de commun. sub utraq. specie; Mabillonium præfat. 1. in sæcul. III. Benedict.; Ludovicum Thomassinum in tract. de comm. sub utraque specie; Martenium de antiq. Eccles. ritib.; Cardinal. Bonam lib. rer. liturgicar., aliosque de re Sacramentaria optime meritos, ex iisque Juveninum de Euch. q. 8, cap. 4; Tournellium; Drovinum; Berti &c.

(13) Cæremonias Ecclesiæ usu sacras in confectione, & administratione Sacramentorum in Traditione locum habere, eaque in Ecclesiam inlatas sequentia te docent. In Baptismo adhibendam aquam prius sacrari solitam, adjecto etiam S. Oleo, testantur pseudo-Dionysius de Eccles. hier. par. 2. cap. 2; S. Basilius lib. de Spirit. S. cap. 27; S. Ambrosius de iis, qui Sacram. initiantur cap. 3, & lib. 1. de Sacram. cap. 5; S. August. serm. 180. de temp., & lib. 6. de baptism. contra Donatist. cap. 8; Concilium Moguntinum IV. can. 14. Baptizandis susceptores dari consuevisse intelliges ex pseudo-Dionysio de cælest. hier. capp. 2, & 7, ubi eos appellat *Anadoxos*; pseudo-Justino q. 56. ad Orthod.; Tertulliano lib. de Corona Milit., & lib. de baptismo cap. 18, ubi hos vocat *Sponsores*; S. Augustino serm. 116, ubi eos nuncupat *Fidejussores*, & epist. 23. *Fidei Doctores*; Auctore veteri apud Baluzium in not. ad Capitul. tom. 2. pag. 1178; Synodo Moguntina IV. cap. 47, ubi *Compatres* nominat: *Patrini* vero a pseudo-Higino apud Gratianum de consecr. 4. can. *In cathechismo* appellantur. Confer Concilia Eboracense an. 1195. cap. 4; Salisburgense an. 1217. cap. 14; & Coloniense an. 1280. cap. 4. Baptizandis nomen dari ex traditione scribunt Patres Concilii Carthaginensis IV. can. 85; S. Cyrillus cath. 3; S. Chrysostomus hom. 21. in Genes.; S. Siricius epist. ad Himerium; S. Augustinus lib. de cura pro mortuis; lib. de fide, & oper.; & epist. 155. In baptismo exorcismos, & insufflationes adhibendas ex Traditione admonent S. Gregorius Nazianz. orat. in S. Lavacrum, & orat. 4. in Julian.; S. Cyprianus epist. 7; S. Cyrillus Cath. 1; S. Augustinus lib. 2. de nupt. & concup. capp. 17, & 18; S. Optatus Milev. lib. 7. contra Parmenian.; Severus Patriarcha Alexandr. lib. de ritib. baptismi; Concilium Moguntinum IV. cap. 14; De consecr. dist. 4. C. *Postquam*; C. *Sicut Notis*; C. *Sive parvuli* In Baptismo abrenuntiationis Satanæ emissæ meminere pseudo-Dionysius cit.; Origenes hom. 5. in Num.; Tertullianus lib. de Corona Militis cap. 3; S. Basilius lib. 7. de Spiritu Sancto; S. Gregorius Nazianzenus orat. 40; S. Chrysostomus hom. 21. ad Popul.; S. Cyrillus cathec. 1; S. Ambrosius de Sacram. lib. 1. cap. 2. Immissio salis in os baptizandi ex traditione commemoratur ab Origene hom. 6. in Ezechiel.; S. Augustino lib. 1. Confess. cap. 11; Concilio Carthaginensi III. can. 5; S. Isidoro lib. 2. de offic. cap. 20. Impositionis manuum

torum rite, ac religiose ab Ecclesia nunc, atque olim adhibitas : ex

nuum super verticem baptizandi, & impressionis signi Crucis in baptizandi fronte mentio occurrit apud pseudo-Dionysium; Concilium Carthaginense sub S. Cypriano; S. Cyprianum epist. 56, & serm. de lapsis; S. Basilium lib. de Spiritu S. cap. 25; S. Cyrillum cath. 4; S. Augustinum de Symbolo ad Cathec. cap. 1. Baptizandi verticem, & aures sputo liniendas, ceu vetus Traditio agnoscitur a S. Ambrosio lib. 1. de sacram cap. 1; S. Augustino tract. 44. in Evang.; & Concilio Constantinopolitano can. 7. Fidei professionem vel ab ipso baptizando, si adultus fuerit, vel a Patrinis in susceptione baptizandi emittendam ex traditione docent pseudo-Dionysius, & pseudo-Clemens lib. 7. Constit. capp. 41, & 72; S. Cyprianus epist. 70; S. Dionysius Alexand. epistol. ad Sixtum apud Eusebium lib. 7. cap. 9; S. Cyrillus Cathech. 2; S. Hilarius in cap. 26. S. Matth.; S. Hieronymus in dialog. contra Lucifer., & in cap. 2. Proverb.; S. Ambrosius lib. de myster. cap. 5; S. Augustinus epist. 23. ad Bonifacium; S. Optatus lib. 1. adversf. Parmen.; S. Nicetius Episcop. Trevirensis in epist. ad Justinianum Imp. apud Duchesnium tom. 1. hist. Francor.; S. Bonifacius Mogunt. in Statut. apud Dacherium tom. 9. Spicilegii. Baptismo adultorum præmitti debere cathechismum docent S. Hieronymus comm. in Matth. cap. 28; S. Ambrosius de initiandis sacris myster. Trina Immersio in baptismo usurpata ad significandam fidem unius Dei, & trini ex traditione profluxit testibus Apostolis can. 50; Tertulliano lib. contra Praxeam cap. 26; pseudo-Athanasio q. 125; S. Ambrosio lib. 2. de Sacram. cap. 7; S. Hieronymo in dialog. adver. Lucifer.; S. Chrysostomo hom. 24. in Johan.; S. Gregorio Magno lib. 1. epist. 41. In capitis vertice baptizandum chrismate innungi ex traditione referunt pseudo-Dionysius; pseudo-Justinus q. 137; Tertullianus lib. cit. cap. 7; S. Basilius loc. cit.; S. Gregorius Nazianzenus orat. in S. Baptis.; S. Cyrillus catech. 2; S. Chrysostomus hom. 6. in epist. ad Coloss.; S. Siricius epist. 10. ad Episcop. Galliar.; S. Ambrosius de Sacram. cap. 5; S. Augustinus lib. 15. de Trinit. cap. 26, & lib. 4. de Symb. cap. 1; Leidradus Archiep. Lugdunensis lib. de baptismo cap. 2. Baptizatos albis vestibus indui consuevisse constat ex S. Ambrosio de init. myst.; S. Paulino Nolano in epistol.; Eusebio lib. 4. vitæ Constant.; S. Gregorio Turonensi lib. 5. hist. cap. 11; Rabbano lib. 1. de instit. Cleric. cap. 29, si tamen ejus est fœtus; S. Augustino serm. ad competentes. Recurrente anniversaria die baptismi celebrari a baptizatis olim consueverat festum sub nomine Paschatis Annotini: de quo videas Bailletum; cujusque mentio occurrit in Sacramentario Gelasiano, & Kalendario Romano apud Frontonium, & Allatium.

In Confirmatione Chrismatis benedicti delinitio habetur ex traditione, cujus assertores sunt S. Cyprianus epist. 13; Tertullianus lib. de baptis. capp. 7, & 8; S. Hieronymus adv. Lucifer.; S. Augustinus lib. 15. de Trin. cap. 26, & lib. 3. de baptismo cap. 16; S. Hilarius hom. de Pentec.; S. Eligius hom. 8. in die Cœnæ; S. Isidorus lib. 2. cap. 26; S. Gregorius

ex his autem Cæremonias (14) speciatim erga augustissimum Eucha-

gorius in cap. 1. Cantic.; Concilia Eliberitanum can. 38; Laodicenum can. 7; & Bracarense II. cap. 4. Consignandam confirmandi frontem ex traditione præceptum testantur Tertullianus loc. cit.; S. Cyrillus catech.21; Concilium Constantinopolitan. I. can. 7; S. Innocentius I. epist. ad Decentium; S. Augustinus epist.141. Confer Sacramentaria Gelas., & Gregor.; Eucologia Græcor.; Æthiop. &c. Pontificale Erberti Eborac., & Ruggierii Bellovac. De alapa tum ab Episcopo infligenda videndum Concilium Coloniense. Confirmandos jejunos esse oportere ex traditione admonent Concilia Aurelianense, & Parisiense can. 33. In confirmatione susceptores adhiberi liquet ex caussa 30. q. 1. can. *Si quis*, & C. *De His*; & q. 4. C. *Si quis*; de consecr. dist.4. can. *In Cathechismo*, & S. Cælestino V. opusc. 8. par. 2. cap. unico. Confer Jodocum Coccium in Thesauro tom. 2. lib. 5. art. 12, & seqq.; Maldonatum lib. 1. cap. 27; Echium hom. 23. de chrism.; Martenium, Chardonum &c.

(14) Erga sacratissimum Eucharistiæ Sacramentum, quæ servantur Cæremoniæ, ex Traditione manasse ostendunt. De figura rotunda panis consecrandi S. Chrysostomus hom. 83. in Matth.; S. Gregorius lib. 4. dialog. cap. 15. De forma verborum canonis Liturgiæ in utraque Ecclesia Orient., & Occid. usurpatae. De elevatione in missa S. Basilius lib. de Spiritu S. cap. 27; S. Chrysostomus hom. 27. in I. Corinth. De verbis *Dominus vobiscum*, *&* *Pax vobis* Concilium Bracarense I. can.2. De Collectis S. Justinus apolog. 2; Tertullianus lib. de spectaculis cap. 25; S. Augustinus epist. 106; S. Hieronymus in epist. ad Galat.; S. Ambrosius de initiand. myst. cap. 2. De scripturis sacris recitandis, uti Evangelio, Auctor constit. Apostol. lib.2. cap. 57; S. Justinus apolog. 2; Tertullianus apologet. cap. 39; S. Augustinus lib. 22. de Civit. cap. 8, & serm. 10. de verb. Apostol. De offertorio populi sacerdoti facto Tertullianus ibidem; S. Cyprianus de oper., & eleem. cap. 16. De secretis Auctor constit. Apostol. lib. 8. cap. 12; Concilium Laodicenum can. 19. De præfat. Auctor constit. ibidem cap.16; S. Cyprianus de orat. Domin.; S. Chrysostomus hom. 3. in cap. 3. ad Coloss.; S. Ambrosius lib.3. de Spiritu Sancto. De Trisagio Nicephorus lib. 18. cap. 51; Alcuinus de officiis. De prima parte Canonis Auctor constit. cap. 12; S. Augustinus lib. 10. de Civit. cap. 9, epist. 59, & 100; Concilium Africanum cap. 48; S. Gregorius in 4. Reg.37. De 2. parte, scilicet de *Memento &c.* S. Innocentius I. epist. ad Decentium; S. Augustinus epist. 59. De 3. parte, scilicet *Communicantes* pseudo-Dionysius lib. de Eccles. hier. cap. 3; pseudo-Clemens loc. cit.; S. Cyrillus cath.5; S. Augustinus tract. 84. in Johan., & serm. 17. de verb. Apost. De 4. parte, nempe *Hanc igitur &c.* Johannes Diaconus in vita S. Gregorii lib. 2. cap.17; V. Beda lib. 2. hist. cap. 1. De 5. parte, nimirùm *Quam oblationem*; & de 6. parte, nempe *Qui pridie* S. Ambrosius lib. 4. de Sacram. capp. 5, & 6. De 7. parte idest *Mysterium fidei*; & de 8. scilicet *Unde & memores* liturgiæ SS. Clementis, Jacobi, Marci &c. De 9. parte, idest defunctorum commemora-

chariſtiæ Sacramentum, quæ in Eccleſia uſu antiquiſſimo, ac-

Pars I. H ce-

morationis S. Chryſoſtomus hom. 3. ad Philipp., & hom. 69; S. Johannes Damaſcenus hom. *De his, qui in fide dormierunt.* De 10. parte, ſcilicet commemorationis Apoſtolorum, & Martyrum, S. Auguſtinus lib. de 5. virg. cap. 45, & lib. 20. contra Fauſtum cap. 21. De Crucis ſignis in miſſa S. Chryſoſtomus hom. 55. in Matth.; S. Auguſtinus ſerm. 18. de temp., & ſerm. 19. de Sanctis. De oratione Dominica S. Cyrillus cath. 5; S. Ambroſius lib. 5. de Sacram. cap. 4; S. Hieronymus lib. 3. contra Pelag.; S. Auguſtinus epiſt. 59. ad Paulinum; S. Gregorius epiſt. 63; Concilium Toletanum cap. 17. De vaſis ſacris S. Athanaſius apolog. 2; S. Ambroſius lib. 2. de offic. cap. 28; S. Gregorius Turonenſis de gloria Martyr. cap. 85; S. Auguſtinus in pſal. 113; S. Chryſoſtomus hom. 3. in epiſt. ad Epheſ., & hom. 61. ad popul. Præter turres, & columbas, de quibus dictum ſuperius, Euchariſtiæ conſervandæ adhibita olim tabernacula liquet ex veteribus monumentis apud Mabillonium, & Thyerrium locis indicatis: Pixides etiam liquet ex Hugone Flaviniac. in chron. Virdunenſi: vaſa item vitrea ex S. Hieronymo de S. Exuperio Toloſano teſtante, & S. Gregorio Turon. lib. 1. de glor. Martyr. cap. 47. Confer Goarium not. in Euchol og. p. 16, & 18; Noentellum in relat. apud Renaudotium de perp. fid. lib. 8. cap. 4; Rupertum Tuit. hiſt. Monaſt. Tuit.; Brunium explic. Miſſ. tom. 2. p. 271; Mabillonium, Thyerrium loc. indic.; Chardonum hiſt. Sacram. tom. 1. lib. 3. cap. 13. De templis, & aris conſecratis S. Ignatius epiſt. ad Magneſ.; & ad Philadelph.; S. Athanaſius epiſt. ad Conſtant. Imp.; S. Baſilius in pſalm. 114; S. Gregorius Niſſ. lib. de baptiſ.; S. Ambroſius epiſt. 1. ad Felicem; Concilium Carthaginenſe II. can. 6. De lampadibus S. Chryſoſtomus hom. 60. ad popul. De cereis S. Hieronymus epiſt. 20. ad Marcellam; S. Auguſtinus ſerm. 115. De thurificatione S. Ambroſius in Luc. cap. 1. De confeſſione Sacramentali Euchariſtiæ ſumptioni præmittenda S. Cyprianus ſerm. de lapſis; & Auctor ſerm. de Cœna Dom. apud ipſum; S. Auguſtinus de ſalutar. docum. cap. 33, & lib. 5. hom. 50. cap. 9; S. Chryſoſtomus hom. 8. in Matth.; Concilia Senonenſe can. 17; Colonienſe II; Moguntinum IV. can. 35; Leo X. conſtit. 40; Trid. ſeſſ. 13. can. 7. De Euchariſtia ſumenda a jejunis, exceptis infirmis, S. Auguſtinus epiſt. ad Januar. 54. novæ edit.; Concilium Carthaginenſe III. can. 48; & in Cod. can. Afric. can. 41, & 47; quibus tamen Feria 5. in Cœna Domini etiam excipitur; Bracarenſe II. can. 10; Matiſconenſe II. can. 6; Antiſiodorenſe can. 19; Moguntinum IV. can. 35; S. Nicolaus I. ad conſulta Bulgar.; de Conſecr. diſt. 1. can. *Sacramenta*; diſt. 2. can. *Liquido*. De vino aqua mixto conſecrando in Euchariſtia Concilia Triburienſe I. can. 19; Vvormatienſe I. can. 4; Lucenſe II. can. 55; Aurelianenſe IV. can. 4; Florentinum in decreto union.; Tridentinum ſeſſ. 22. can. 7; de Conſecr. diſt. 2. can. *In Sacramentorum*; can. *Sic in ſanctificanda*; & can. *Oportet*. De Euchariſtia ſervanda in pixide S. Leo IV. hom. de cura paſtorali; Concilia Rothomagenſe an. 1188., Eboracenſe I, Londinenſe I. cap. 2; Odo Pariſienſis Epiſcopus in

con-

ceptoque venerunt: Confeſſionem (15) peccatorum in Sacramen-
to

conſtitut. Synod. anno 1198. editis n. 35; Colonienſe II. par. 7. can. 16; Ravennatenſe II. ſub Clemente V. can. 7; Lateranenſe IV. can. 20; Oxonienſe an. 1287. cap. 12. De Euchariſtia ſæpius renovanda, ſcilicet omni die Dominica, Concilia Bituricenſe an.1031. can. 2; Rothomagenſe an. 1072. can.6; Ravennatenſe loc.cit.; Londin. I. can. 2; Clemens VIII. conſtit. 33. *Sanctiſſimus* §. 2. De Euchariſtia deferenda cum decenti veſte, lumine &c. Concilium Londinenſe I. can. 2; Colonienſe II; Honorius III. ex Cirone de celebr. Miſſar., de Celebr. Miſſar. cap. *Sane olim*; Clemens VIII. conſtitut.40. *Ex omnibus*. De rebus liturgicis auctor tibi ſum, ut legas doctiſſ. Cardinales Bonam, & Thomaſſium; Renaudotium, Aſſemanum, Boqnilotium, Vertium, Martenium, Pougetium, Brunium &c., a quibus præclare provincia hæc occupata fuit. Confer & Nicolaum de Thou Epiſcop. Carnot. de cærem. miſſæ; Coccium tom. 2. lib. 6. de Euchariſtia art. 9, & ſeqq.; Michaelem Teraiſium de miſſæ cærem., & ſolem.; Petrum Vallemontium tract. de ſecret. miſſ., contra quem Beaudovinus fruſtra pugnavit; Chardonum hiſtor. Sacram. tom. 1. lib. 3. &c.

(15) Confeſſionem peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ debere eſſe integram ex Traditione docent Concilia Cabillonenſe I. cap.8; Remenſe an.813. cap.12; Turonenſe III. an. 813. cap. 22; Cabillonenſe II. capp. 32, & 38; Mogantinum an. 840. cap. 26; Vvormatienſe cap. 25; Nannettenſe cap. 4; Claromontanum can. 22; Cabillonenſe III. can. 32; Senonenſe cap. 10; Lateranenſe IV. can. *Omnis utriuſque*; Florentinum in decret.; Tridentinum ſeſſ. 14., de Pœnit. diſt. 3. cap. 42. *Sunt plures*; Sixtus IV. conſtit. 17. *Licet* contra Petrum Oxomienſem. Plurimis quoque exemplis, ut ſequioris ætatis vix indicem exempla confeſſionis S. Audardi Narbon. apud Bolland. 1. Maji; S. Annonis apud Surium 4. Decemb.; S. Geralli Anachor. apud Ordericum lib. 3. cap. 8; Michaelis Palæologi apud Nicephor. Gregoram lib. 4. in fine; Caroli Martelli apud Labbeum in bibl. tom. 2; Pippini apud Baillet 7. Maji; Conſtantiæ Auguſtæ apud Bolland. 2. Maji iu vita Joachimi Abbatis Floriac.; S. Segolenæ apud Mabillon. ſæcul. III. Bened.; Ludovici Pii apud Ducheſnium tom. 2; S. Philippi Bituric. apud Martenium tom. 3. anecdot.; B. Petri Luxemb. apud Bolland. 2. Julii; Agnetis Imperatr. apud Surium 27. Julii in vita S. Petri Damiani, aliorumque plurium, quos recenſere non vacat, exemplis, inquam eorum, qui antiquitus peccata ſua confeſſos fuiſſe leguntur apud Eccleſiaſticos Scriptores, veritatem hujus dogmatis docemur. Itaque S. Irenæus lib. 1. cap. 9. edit. Maſſuetii cap. 13. & poſt ipſum S. Epiphanius hær. 34; refert mulieres quaſdam a Marco hæreſiarca, & præſtigiatore corpore, animoque vitiatas, facti tandem pœnitentes, & ad Eccleſiam redeuntes crimen ſuum fuiſſe confeſſas; S. Cyprianus lib. de lapſis nonnullos commemorat, qui peccata quoque cogitationum ſacerdotibus aperiebant. S. Ambroſius, ut in ejus vita refert Paulinus, pœnitentium confeſſiones excipiebat. Euſebius lib. 6. hiſt. Eccleſ. cap. 9. narrat unum e calumniato-

to Pœnitentiæ secreto, dolenter ac integre quoad numerum,
H 2 spe-

niatoribus S.Narcissi Episcopi Hierosol. ad meliorem frugem se recipiens peccatum confessum fuisse, deque eo duram egisse pœnitentiam; cap. 34. Philippi Imperatoris pietatem laudat in suis peccatis declarandis: quamquam fateor hancce Eusebii narrationem minus vero consonam, atque viris eruditis fictitiam visam de Philippi Imperatoris christiani nominis professione: & cap. 43. refert nonnullos Confessores a Novato seductos ad Ecclesiam demum reversos crimina sua confessos. Socrates lib. 5. cap. 19, & Sozomenus lib. 7. cap. 16. celebre illud exemplum retexunt Matronæ cujusdam nobilis, quæ prius presbytero crimen privatim confessa, postea graviori dolore, sed imprudenti impulsa publicam de eo confessionem in Ecclesia edidit, ex qua gravissimum in Ecclesia subortum scandalum occasionem præbuit, ut a Nectario Patriarcha Constantinopolitano publica pœnitentia sustolleretur. S. Eleutherius Episcopus Tornacensis, ut narrat in ejus vita Guibertus apud Cointium tom. 1. annal. Franc. ad an. 449, Deo revelante cognovit occultum Clodovei Regis peccatum, quod ex verecundia confiteri ille non audebat, propterea ei auctor fuit, ut absque timore illud confiteretur. Johannes Moschus in prato spirit. cap. 135. refert de quibusdam Monialibus, quæ a Dæmonis infestationibus confessionis adhibito remedio liberæ abierunt. S. Theodorus Archimandrita teste Georgio presbytero in ejus vita, eis, qui sincere, ac integre apud se confitebantur, opportuna adhibebat remedia, qui occultabant præ verecundia admonebat, ut rite confiterentur. S. Johannes Eleemosinarius, referente Leontio in ejus vita, mulieris diu ob verecundiam reluctantis crimen in confessione excepit. Nicephorus Carthophilax scriptor sæculi IX. in tract. de potest. ligandi, & solvendi scribit olim ad Episcopos confessionem fieri debuisse; Episcopos vero multitudine defatigatos id muneris in Monachos transtulisse. Simeon Metaphrastes in vita S. Jacobi Eremitæ narrat mulierem quamdam eidem S. Jacobo peccata sua valde pœnitentem confessam fuisse. S. Eustachius, narrante Jona Scoto in ejus vita, quoties pœnitentis peccata in confessione excipiebat, ita lacrymis perfundebatur, ut ad lacrymas pœnitentem facile inflecteret. S. Corbinianus, ut refert Aribo Frisingensis in ejus vita, Grimoaldum, qui incertis nuptiis se copularat, una cum adulterina conjuge facti pœnitentem, atque apud eum confessum absolutionis beneficio donavit. S. Isidorus Hispalensis morte impendente palam omnibus peccata sua confessus est; quæ scripto excepit Redemptus ejus Clericus, cujus quidem exemplar confessionis extat initio oper. S. Isidori. Robertus Episcopus Cenomanensis prope moriturus propriarum culparum confessionem scripto direxit ad Episcopos Andegavi commorantes apud Carolum Calvum, cujus exemplar exhibet Sirmondus tom. 3. Concil. Galliæ. S. Fulgentius formulam confessionis pœnitentibus præscripsit, quam exhibet Menardus in notis ad Sacramentarium S. Gregorii pag. 225. S. Eligius Novomiensis Episcopus, referente S. Audoeno Episcopo Rothomagensi in ejus vita, quam exhibent Surius mense Decembri, & Dacherius tom. 5. Spicilegii, peccata sua omnia

species, ac circonstantias Sacerdoti pro tribunali sedenti ad aures fa-

omnia ab adolescentia patrata coram sacerdote confessus est. S. Theodorus Studites in vita S. Platonis apud Surium die 16. Decemb. commemorat eum ab adolescentia sacerdoti confiteri consuevisse usque ad intimas cordis cogitationes. S. Tillo Abbas, ut legitur in ejus vita apud Bollandum die 7. Januarii, omnia ab adolescentia patrata peccata coram sacerdote confessus est. S. Richerius, referente Alcuino in ejus vita apud Mabillonium sæcul. II. Benedict., & S. Bavo peccata sua sacerdoti confessi leguntur. V. Beda lib. 4. hist. Anglor. cap. 25. de Adamano testatur sacerdoti crimen suum confessum esse.

Quid quod olim cathecumeni antequam baptismo abluerentur, ut confiterentur peccata admoniti, aut confessi leguntur? Ita Tertullianus lib. de bapt. cap. 20. ad peccata omnia confitendum ante baptismum adhortatur. Rigaltius hunc locum de pœnitentiæ actibus intelligi vult: at de iis eodem loci paullo ante Tertullianus dixerat: unde verius Pamelius de secreta peccatorum confessione interpretatur. Ita Eusebius lib. 4. de vita Const. cap. 61. Constantinum ante baptismum peccata confessum perhibet. Ita S. Gregorius Nazianz. orat. 40. cathecumenos ad peccata confitenda pudore omni postposito adhortatur. Ita Socrates lib. 5. cap. 17. Ethnicos nonnullos ad Christum conversos peccata ante baptismum confessos refert. Ita apud Surium 8. Octob. Thais post conversionem de peccatorum confessione præmittenda baptismo admonita legitur. Ita apud Martenium de antiq. Eccles. ritib. cap. 10. legitur S. Brietta ethnicos adhortata, ut ad fidem conversi peccata confiterentur, ac baptismo abluerentur. Absit equidem, ut confessiones ejusmodi sacramentales autumem: indicium erant tamen sacramentalis confessionis antiquitus usitatæ. Quamobrem mirari subit non quidem Dallæum effutire potuisse nulla ab antiquitate veneranda confessionis exempla posse exculpi, sed virum doctissimum Mabillonium dixisse in præfat. ad sæcul. III. Benedict. parte 1. se ante sæculum XIV. Ecclesiæ non legisse exempla presbyterorum, qui sua confiterentur peccata: horum quoque exempla profert P. Edmundus Martenius lib. 1. de antiq. Ecclesiæ ritib. cap. 6. art. 2. Ad hæc Occidentali Ecclesiæ in re confessionis jugiter consensisse Orientalem ostendunt Morinus, Martenius, Allatius, Echellensis, aliique; & quidem etsi minus frequentem presbyterorum præsertim, quam apud Latinos, viguisse tamen confessionis usum apud Græcos constat ex citatis not. 4. Patribus, & paullo supra scriptoribus Græcis, quibus subnecto Michaelem Glicam part. 1. annal.; Nicetam Choniatem lib. 4. orthodoxæ fidei cap. 27; Theodorum Balsamonem in canon. 52. Apostol., & in epist. 1. S. Dionysii Alex.; Nicolaum Cabasillam in exposit. liturg. cap. 29; Nicephorum Gregoram lib. 3. vitæ S. Germani Patriarchæ; Græcos in professione fidei Cardinali Guisiano an. 1570. exhibitæ; Hieremiam Patriarch. Constantinopolit. in censura Calvinist. resp. 1. capp. 11, & 21. Viguisse apud Cophtos, Æthiopes, & Ægyptios constat ex confessione fidei Zagazabi Patriarchæ Æthiopum apud Renaudotium, & Coccium; ex Amba Severo altero

faciendam: Publicas Ecclesiæ preces (16) ad Dei beneficia sive devo-

ro Patriarcha in tract. de Confessione, qui exstat in bibliot. Regis Galliarum; ex Vanslebio in hist. Ecclesiæ Alexandrinæ; & Sollerio in appendice ad Patriarchas Alexandrinos. Denique id demonstrant antiquissima pœnitentialia Johannis Jejunatoris Patriarchæ an. 586; Johannis Monachi; Simeonis Thessalonicensis, Gabrielis Philadelphiensis, aliorumque apud Naironum, Morinum, Allatium epist. ad Morinum; Bollandianos act. SS. August. tom. 1.; Renaudotium perpet. fid. tom. 5. cap. 9; Echellensem epist. ad Morin.; Assemanum bibl. orient. tom. 2. p. 172: etsi non inficier aliquando confessionis usum abolitum a Cophtis, Nestorianis, & Jacobitis, sapientioribus tamen aliis contradicentibus, qua de re adeundi mox laudati scriptores; ut propterea impudentissime dixerit Dallæus nullam unquam fuisse apud alias gentes, præter Latinam, sacramentalis confessionis consuetudinem, quem tamen pro meritis castigant præ aliis Natalis ad sæcul.XIII, & XIV dissert.14, & Tournellius in tract. de sacram. pœnit. q. 6. Doctrinam de Casuum reservatione a traditione descendere docent Tertullianus lib. de pudicitia; S. Cyprianus epist. 16; Origenes hom.8. in Levit., & epist.118., & Concilium Carthag.III. can.32. De reservatis generatim adeundi Richardus Salisbur.Const.cap.28; & Fleurius tom. 2. hist. Eccles. pag. 259. Reservatorum Pontifici exempla extant apud Mabillonium sæcul. IV. Bened. Plura, qui de veteri confessionis privatæ usu scire aveat, adeat S. Johannem Climac. scal. grad. 4; S. Udalricum in constit. Cluniac. lib.3. cap. 26; Aritonem Basileens. Capitul. artic. 18. tom. 6. Spicilegii; S. Honoratum in vita S. Hilàrii Arelat.; Alcuinum de divin. offic. cap. de jejunio; Ratherium Veron. in Synod. ad Presbyt. diœcef.; Theodulphum Aurelian. capit. 36; S. Adelardum Corbejen. lib. 1. constit. tom. 4. spicileg.; Crodegundum regul. 32; Burchardum lib. 191; Theodorum Cantuarien.; Egbertum Eboracensem apud Morinum in append. de pœnit.. Mitto cæteros ne sim longior. De confessione auriculari egregie agunt Dionysius SanMarthanus; Jacobus Boileau doctor Sorbonicus &c.

[16] Publicas Ecclesiæ preces, Litanias, processionesque traditione a Majoribus acceptas frequentari produnt pseudo-Dionysius Eccles. Hier. cap. 4; Tertullianus lib. 2. ad Uxor. cap. 4, & lib. de præscript. cap. 43; S. Ambrosius serm. 83, & epist. 29; Synodus Laodicena cap. 17; Marcus Gazæus in vita S. Porphirii; S. Hieronymus epist. 22. ad Eustochium; Ruffinus lib. 2. hist. Eccles. cap. 33; S. Augustinus lib. 22. de Civitate cap. 8; Severus Episcopus Minoricensis epist. ad Ecclesias de Reliquiis S. Stephani; Sozomenus lib.7. cap.10; Socrates lib. 3. cap. 16; S. Leo I. serm. 3. de jejun. 7. mensis; & epist. 82. ad Dioscor.; S. Cæsarius Arelatensis hom. 33. de Litania; Ennodius in vita S. Epiphanii; Sidonius lib. 5. epist. 14; Theodorus Lector lib. 1; Justinianus Imperat. authent. 123. de Episcopis, & Cler. capp. 31, & 32; Agathias lib. 5. cap. 3; Evagrius lib. 4. cap. 26; S. Avitus Vienn. hom. de Rogationibus; Concilium Aurelianense II. anno 506, cap. 29; S. Gregorius Turon. lib. 3. hist. Franc. cap.29, & lib.4. cap.5; Fortunatus in vita S. Germani cap.34; S.Gregorius M. lib. 11.

devote promerenda, sive grate recolenda frequentatas: Divinæ Psal-

lib. 11. epist. 2; Concilium Toletanum IV. cap. 25; Toletanum V. cap. 1; Toletanum VI. cap. 2; Eustathius presbyter in vita S. Eutychii; Georgius presbyter in vita S. Theodori Archimandritæ; Synodus Nicæna II. act. 4; V. Beda lib. 1. hist. Anglor. cap. 26; S. Zacharias in epist. ad Bonif.; Alcuinus de Divin. offic. cap. 15. de festo Palmarum; & cap. 23. de Rogationibus; Paulus Diaconus lib. 14. variar. historiar., & lib. 3. de gestis Longobardor. cap. 25; Carolus Magnus lib. 6. Capitul. cap. 74; Haimo serm. de Litaniis; Concilium Moguntinum cap. 33; Hincmarus in vita S. Remigii; & in epist. ad Clerum, & plebem Cameracensem; Rabbanus, sive auctor lib. 2. de instit. Cler. cap. 40; Nothgerus lib. 2. vitæ S. Remacli cap. 15; Simeon Metaphr. de gestis Cornelii Centurionis cap. 11; Fulbertus Carnot. epist. 46; Glicas par. 4. annal.; Hugo Floriacensis in Chron. lib. 6; Micrologus de Ecclesiast. observat. cap. 57; Cedrenus in Justiniano, & Mauritio; Nicephorus Callistus lib. 14. cap. 3; Rupertus lib. 7. offic. Eccles. capp. 20, & 21; S. Bernardus serm. de Process. in die Purific. Litaniæ, quæ nunc a duobus dumtaxat Choris recitantur, olim ternariæ, quinariæ, & septenariæ dictæ sunt, quod ter, quinquies, & septies a Choris divisim repeterentur. Videsis Walafridum de rebus Eccles. cap. 28.

Adhæc apposite Campanarum, aliorumque similium instrumentorum usum, quibus Clerus, populusque ad preces hujusmodi congregatur, earumque benedictionem, usum imo adversus tonitrua, & tempestates in Ecclesia sacrum esse docemur a S. Ephræmo in parænesi 23; S. Gregorio Turonensi lib. de vita Patrum cap. 4; S. Audoeno Episc. Rothomag. lib. 2. vitæ S. Eligii cap. 21; V. Beda lib. 4. hist. Anglor. cap. 23; veteri Ordine Romano; S. Zacharia Papa in privilegio concesso Monasterio Cassinensi; Alcuino de divin. offic. capp. 17, 19, & 38; Ludgero Monasteriensi Episc. de S. Suitberto cap. 9; Concilio Aquisgranensi sub Ludovico Pio cap. 131; Amalario lib. 3. divin. offic. cap. 1, & lib. 4. cap. 21; Walafrido de rebus Eccles. cap. 5; S. Eulogio Toletano in memoriali Sanctorum; Luitprando lib. 3. cap. 8; Nothgero in vita S. Remacli lib. 2. cap. 6; S. Anselmo in elucidario; Ivone Carnot. epist. 167; Ruperto lib. 1. de divin. offic. cap. 16; Honorio Augustodun. serm. in Cœna Dom.; Hugone Victor. Eruditionis Theologicæ lib. 5. tit. 18, & 42; S. Bernardo serm. 3. *Quomodo malum cooperatur in bonum*; Johanne XXII. extra. de *Officio Custodis*; Concilio Coloniensi II. anno 1536. par. 9. cap. 14. Consule, si plura aveas, rerum Ecclesiasticarum tractatores Menardum, Martenium, Thyerrium, Thomassinum &c. Porro Campanarum inventionem Sabiniano Papæ anno 604. Ecclesiam administranti attribuunt Polydorus Virgilius lib. 6. de inventoribus rerum cap. 12; Panvinius in epist. Rom. Pontif., & Ciacconius: sed de Sabiniano nihil tale refert Anastasius. A S. Paulino Nolano, qui V. sæculi initio florebat, adinventas tradunt alii: sed nulla satis firma conjectura id affirmant. Cardinalis Bona lib. 1. rer. liturgic. cap. 22. multa præclare disputat de Campanis, quarum usum in finem VII. sæculi conjicit. Verum ex dictis liquet longe antiquiorem eum usum esse. Sed & ex vita S. Columbæ, quæ

Pſalmodiæ pium, ac feſtum ritum, diurnamque Horarum (17) Cano-

quæ anno 599. obiit, Campanarum uſum tunc jam viguiſſe obſervant Mabillonius ſæculo I. Benedict.; & Pagius in critic. Baronii ad cit. annum: Edmundus vero Martenius in tract. de antiqua Eccleſiæ diſcipl. in divin. offic. celebr. cap. 2. oſtendit ante ſæculum VI. Chriſtifideles ad divina officia campanis convocari conſueviſſe. In Burgundia jam anno 615. Campanarum uſus invaluerat; exinde in ceteras Occidentis Eccleſias propagatum nonnulli putant. Baronius ad ann. 865. refert ab Urſo Patricio Venetiarum Duce dono miſſas Michaeli Imper. Græcor. 12. campanas mirificæ artis, ac mire ſonoras. Iterum anno 872. a Venetis dono miſſæ ad Baſilium Imperatorem campanæ ſunt. Itaque a Latinis earum uſum mutuati ſunt Græci. Idem rurſum ad ann. 968. a Johanne XIII. conſecratam refert pro Eccleſia Lateranenſi miræ magnitudinis campanam. Edmundus tamen Martenius lib. 2. de antiq. Eccleſ. ritib. cap. 21. obſervat Campanarum benedictionem antiquiorem ſæculo X. longe eſſe; quandoquidem earumdem benedictionis mentio occurrit in Capitulari Caroli Magni Aquiſgr. capit. 18; in pontificali libro Egberti, & in aliis antiquiſſimis Ritualibus. Earumdem mentio occurrit in Concilio Triburienſi anno 795. præfat.; & benedictio indicitur a Concilio Ravenn. II. anno 1311. rubrica 8. Adiſis, ſi plura aveas, præfatum Martenium; Cardinalem Bonam lib. 1. rer. liturgic. cap. 22; Boquilotium in tract. hiſtorico de liturg. lib. 2. cap. 6. & Thierrium in tract. de campan. fuſe de campanis agentes: de quibus par. 2. redibit ſermo.

(17) Pſalmodiæ ritum, & horarum Canonicarum recitationem deſcendere ex Traditione teſtantur pſeudo-Clemens lib. 8. Conſtit cap. 34; S. Ignatius epiſt. ad Magneſ., & Philip.; pſeudo-Dionyſius in epiſt. ad Demophilum; S. Juſtinus in apolog., & dialog. cum Triphone; Tertullianus in apologet., lib. de corona Militis; lib. 2. ad uxor., & lib. de jejunio; Origenes lib. 1. contra Celſum; Clemens Alex. lib. 7. ſtrom.; S. Cyprianus lib. de orat. Dominica; S. Zeno ſerm. 1. ad Neophitos; Minutius Felix in Octavio; S. Cyrillus Hieroſolym. cath. 5. & 13; Concilium Laodicenum can. 18; Arnobius lib. 1. contra gentes; S. Athanaſius lib. de virginit., & in apolog. ad Conſtant. Imper.; S. Baſilius in regul. q. 37; & ſerm. 1. de Inſtit. Monachorum; epiſt. 69. ad Neocæſareenſes; & epiſt. ad S. Gregorium Nazianz; S. Gregorius Nazianzenus orat. habita coram 150. Epiſcopis; orat. 1. contra Julian.; orat. 2. in Paſcha; & orat. 11. de laud. S. Gorgoniæ; S. Ephræm Syrus ſerm. de Beatitudin.; & parænesi 19, & 21; S. Gregorius Niſſenus epiſt. ad Olympium; S. Cæſarius dialog. 4. interrog. 191; Sineſius hymno 1; Theodoretus in Philotheo; S. Gaudentius Brixienſis ſerm. 1, 4, 8, & 9; Theophilus Alex. epiſt. 1. paſchali; S. Epiphanius in epit. hæreſ.; Palladius in hiſt. Lauſiaca cap. 7; S. Hilarius in pſal. 118; S. Ambroſius in eumdem pſal.; ſerm. ad virg. lapſ., & ſerm. 25. in die ciner.; S. Chryſoſtomus in pſal. 118; hom. 59 ad Popul.; & hom. 14. in I. Timoth.; S. Hieronymus epiſt. 22. ad Euſtochium, & 27, ſeu Epitaphio S. Paulæ; S. Auguſtinus ſerm. 2, 26, & 140. de temp.; hom. 26. inter 50; lib. 9. Confeſſ.; & epiſt. 119. ad Januar.; S. Paulinus natali 7; Concilium Vaſenſe anno

Canonicarum recitationem: Monachorum [18] Evangelícam institu-

no 440. cap.3; Agathenſe cap.30; Gerundenſe cap. 10; Aurelianenſe III. cap.14; Turouenſe II. cap.24; S.Gregorius in Sacrament. Conſule, ſi plura exoptes de Pſalmodiæ antiquitate, Palladium in vitis SS. Pachomii, & Antonii; Metaphraſtem in vita SS. Severini, & Theodoſii Cœnobiarchæ; Roſveidum lib. 1. de vitis Patrum in vita S. Heleni; Surium die 6. Junii in vita S. Guduvali Eremitæ; die 28. Septemb. in vita S. Charitonis; in vita S. Baſilei; in vita S. Feброniæ Virg.; die 28. Octobr. in vita S. Abercii Hieropolitani; die 27. Decembr. in vita SS. Indes, & Domnæ Martyrum; die 29. Decembris in vita S. Alexandri Abbatis, qui auctor fuit Acæmetarum. Conſule & Coccium lib. 8. de Ordine art. 9. Pſalmodia perennis erat apud Acæmetas teſtibus Surio loc. cit.; & Nicephoro lib. 5. hiſt. Eccleſ. cap. 23. Perennis quoque inſtituta a S. Columbano in Monaſterio Luxovienſi teſte S. Bernardo in vita S. Malachiæ. Perennis item in monaſterio Agaunenſi Thebæis Martyribus ſacro inſtituta a S. Sigiſmundo Rege, & Martyre teſte S. Gregorio Turon. hiſt. Francor. lib. 4. cap. 6, & lib. de glor. Martyr. cap. 7. Perennis iterum invecta in Monaſterium S. Martini Turonenſis a Gumtramno Rege teſte Aimoino de geſtis Francor. lib. 3. cap. 80. Perennis inlata a S. Germano in Monaſterium S. Vincentii; a Dagoberto Rege in Monaſterium S. Dionyſii; & a S. Amato Abbate in Monaſterium Virginum teſte Surio 13. Septemb. Perennis inducta a S. Aicardo Abbate in ſuum Monaſterium teſte Fulberto apud Surium 15. Septembris. Perennem inſtituit in Eccleſia Miſnenſi S. Benno Epiſcopus. Simili modo exercuiſſe ſe in divinis laudibus Monachos S. Publii, & Zoſimæ; & Thebaidis referunt Theodoretus in Philotheo cap. 5; Sophronius in vita S. Mariæ Ægyptiacæ lib. 2. de vitis Patrum cap. 4. Adiſis doctiſs. Cardinalem Bonam de divina pſalmodia cap. 184. Denique de Cœmeteriis, & mortuorum curatione legendi Euſebius lib. 6. cap. 13; S. Dionyſius Alex. apud eumdem lib. 7. cap. 11; Tertullianus apologet. cap. 13; S. Hieronymus in cap. 10. S. Matth.; S. Athanaſius in apologia pro fuga ſua; Auctor. Conſtit. Apoſtol. lib. 6. cap. 29, aliique.

(18) Inſtitutum Monachorum ab ApoſtolicaTraditione profectum probant pſeudo-Dionyſius lib. de Eccleſ. Hier. cap.6; pſeudo-Clemens lib. 3. Conſtit. cap. 1; S. Ignatius epiſt. ad Philadelphios; S. Juſtinus in apolog. ad Antonin. Pium; Theophilus Antiochenus lib. 2. allegor. in Marc.; Athenagoras in apolog. pro Chriſt.; S. Dionyſius Alexandr. apud Euſebium lib. 7. cap. 34; Tertullianus lib. de veland. Virgin.; lib. 1. ad Uxor., & lib. 1. contra Marcion.; Clemens Alexandrinus lib. 3, & 4. Strom.; Ammonius Alex. in harmon. 4. Evang. cap. 9; Origenes lib. 7. contra Celſum; hom. 4. in Levit.; & hom. 23. in Num.; S. Cyprianus lib. de diſcipl., & habitu virg.; S. Athanaſius in apolog. ad Conſtant.; lib. 1. de Virgin.; & lib. de paſſion. Dom.; S. Baſilius in cap. 3. Iſaiæ; epiſt. 1. ad Amphiloch.; lib. de virg.; ſerm. 1, & 2. de inſtit. Monach., & Regulis; S. Cyrillus Hieroſol. Cath. 4, 6, 12, & 16; S. Epiphanius hæreſ. 80; S. Ambroſius lib. 1. de offic. cap. 50; in 1. ad Timoth. 3; & epiſt. 81. ad S. Si-

ſtitutionem, ideſt ad ejuſdem vitæ, qua diſcipulos, Apoſtoloſque

Pars I. I ſuos

S.Siricium; S.Gregorius Nazianz. orat. 20,& 31;S.Hieronymus lib. contra Vigilant. cap.1; lib. contra Jovinian. cap.17;epiſt. ad Philem.;epiſt.22. ad Euſtochium; epiſt. ad Heliodor. cap. 9; epiſt. ad Marcellam cap. 6; & in pſal. 115; S.Chryſoſtomus hom.2. in Job; hom.33 in Gen.;hom.52, & 77 de SS. Martyr. Bernice,& Proſdoce;hom.56. de pœnit.; hom.57. de elemoſ.;hom.8. in Matth., & contra vituperatores vitæ Monaſticæ; Caſſianus Collat.18. cap.5; S.Ephræm in parænesi 49; S. Auguſtinus lib. 4. de adulter. conjug. cap. 20; lib. de morib. Eccleſ. cap. 31; lib. de Virginit. cap. 13; in pſal. 99; lib. 2. contra Fauſt. cap. 12; epiſt. 137, & 235; S. Innocentius I. epiſt. 2, 12 & 13; S. Siricius epiſt. ad Himerium; S. Paulinus in natali S. Felicis; Paulus Oroſius lib. 7. hiſt. cap. 33; Severus Sulpit. dialogo 2. de virtut. S. Martini cap. 11; & in vita ejuſdem cap.7; S.Iſidorus Peluſiota lib.3. epiſt.35,& 75,lib.2. epiſt.2,& 82; S. Maximus hom. de S. Agnete; Socrates lib. 1. hiſt. Eccleſ. cap. 8, & lib. 4. cap. 18; Sozomenus lib. 3. cap. 13, lib. 6. cap. 3; & lib. 9. cap. 3; Theodoretus q. 19. in Deuter.; lib. 9. de curand. Græcor. affect.; & in hiſt. SS. PP. cap. 17; S. Eucherius Lugdunenſis hom. 3. ad Monach.; hom. 4, & 5; S. Leo epiſt. 82. cap. 4, & 90. cap. 3; S. Gelaſius epiſt. ad Epiſc. Lucaniæ; S. Fulgentius præfat. lib. ad Monim.;Concilia Chalcedonenſe can.4; Trullanum can.40; Carthaginenſe IV. can. 11; Agathenſe can. 9, 19, 20, & 28; Aurelianenſe I. can. 25;Toletanum II. can.17;Claromontanum can.12;Aurelianenſe IV can.19; Turonenſe II. can. 10, 11, 15, 16, & 17; Matiſconenſe I. can. 11,12, & 19; Lugdunenſe II. can. 1; Toletanum III. can. 5, & 10; Hiſpalenſe I. can. 3; S. Benedictus in regula capp.33, & 58; S.Gregorius Turon. lib. 10. hiſt. Francor. cap. 29, & lib. 6. capp. 8, & 37; Evagrius lib. 1. hiſtor. Eccleſ. cap. 21; S. Gregorius Magnus lib. 1. epiſt. 42; lib. 15. moral. cap. 11; in dialogo 2. cap.1; & hom.17. in Evang.;Moſchus in prato ſpirit. capp.108,& 118; S.Iſidorus hiſpal. lib. 2. de offic. cap. 20; & lib. 2. de ſummo bono cap. 40; Concilia Toletanum IV. can. 20; Toletanum VI. can. 6; Toletanum VIII. can. 5, & 6; Toletanum IX. can. 10; Antiochenum apud V. Bedam lib. 4. cap. 5; S. Bonifacius Moguntinus epiſt. ad S. Zachariam; Stephanus II. in epiſt. ad Pippinum; S. Maxims Martyr in Centuriis de charitate cent. 2. capp. 32, & 87; Cent. 3. cap. 84; & Cent.4. cap.68; V. Beda in cap.1. Lucæ; S. Germanus in Theoria rer. Eccleſiaſt.;S.Johannes Damaſcenus lib.4. de fide orthod. cap.25; Alcuinus lib. de virtutibus, & vitiis cap. 18; Carolus Magnus lib. 5. Capitul. cap. 226, & lib. 6. cap. 139; Concilia Forojulienſe cap. 12; Turonenſe III. cap. 24; Nicænum II. can. 18; Moguntinum can. 11, 12, & 13; Aquiſgranenſe can. 6;Aimo homil. de Martyr.; & in epiſt. ad Timoth. 3; Simeon Metaphraſtes in vita SS. Euſebii, & Euphroſinæ Virg.; Rabbanus lib. 4. de univ. cap.10; & lib. 7. in Exod. cap. 8; Concilia Pariſienſe can. 46; Meldenſe can. 9; Triburienſe can. 26; S. Nicolaus I. epiſt. ad Albinum; Johannes XIII. epiſt. ad Theodoricum Metenſem Epiſcopum; Œcumenius in 1. ad Timoth. 3; Theophylactus in 1. ad Corinth. 7; S. Petrus Damianus ſerm. 5, & epiſt. 3; S. Anſel-

suos Christus D. recte instituit, exemplar, rationemqu e exactam ; nul-

selmus in 2. ad Roman.; in 1. ad Corinth.; ad Hebr.7; S. Bernardus serm. 65. in Cantic.; & epist.203; Hugo Victorin. lib.2. de Sacram. p.4.cap.4; V.Petrus Cluniac. lib. 1. de miracul. capp.9, & 22; & lib. 2. capp. 27. & 28; Concilia Later.III. p.1. cap. 10; Later.IV. cap. 12; Innocentius III. in fest.omn. Sanct.; Pius II. epist. ad Morbiscum Turcarum Principem; S. Laurentius Justinian. de vita solitaria cap. 12; Confer Coecium lib. 4. art. 2, ubi multo plura congerit. Magister Sent. in 4. dist. 37; D.Thomas opusc.19. cap. 1. ; 2. 2. q. 186; & S. Bonaventura in apologia eodem de argumento agunt; de quo ego pluribus 2. parte in Parergo.

Cæterum etsi id credam Traditione Apostolica institutos Monachos, in eam tamen non invitus concedo sententiam primo, alterove Ecclesiæ sæculo Monachos privatim vitam, votis in Domino nuncupatis, cælibem actitantes nondum in cœtum convenisse. Primi enim, qui Religiosorum agmina coegerint, laudantur in Ægypto S. Antonius, in Palæstina S. Hilarion, testibus S. Athanasio in vita S. Antonii, & S. Hieronymo in vitis S. Pauli, & S. Hilarionis. Monachis omnium primi regulas conscripserunt IV. sæculo in Oriente SS. Pachomius, Ammon, Oresius, uterque Macarius, & Basilius. Quod tamen, ut mox innui, nihil officit, quo minus jam pridem Monachi extiterint, qui privatim vitam transfigerent, e quorum numero ii fuerant, a quibus institutum S. Antonium perhibet S. Athanasius; fueruntque, qui postea summum Pontificatum adepti sunt circa annum 127. S. Telesphorus, & circa annum 254. S. Dionysius : fuitque aliquando Marcion, quem cælibatus legibus se devovisse, ac Monachum egisse testatur hæresi 42. S. Epiphanius. Eorum vero maxime in Ægypto Monasteria crebra erant teste S. Athanasio in vita S. Antonii. Triplici vero genere distinguebantur Monachi: aliis in Cœnobiis, unde Cœnobitæ, sub unius Præpositi disciplina degentibus; aliis in Lauris, seu cellulis ad invicem dissitis in solitudine, unde Anachoretæ, vitam instituentibus; aliis absque præposito proprio jure permissis, qui bini, aut terni, aut paullo plures simul demorabantur. Ista constant ex S. Hieronymo in epist. ad Eustochium, & Cassiano collat. 18. capp. 7, & 8. De Monachis Orientalibus sanctitate celebribus IV. sæculo legesis Socratem lib. 4. hist. Eccles. cap. 23; Sozomenum lib. 6. hist. Eccles. a cap.28. ad 35; & Theodoretum in hist. religiosa. Non tardius in Occidente coacti sunt Monachorum cœtus, etsi incompertum a quo, & quando inceperint. A S. Ambrosio in suburbiis Mediolani extructum, institutumque Monasterium auctor est S. Augustinus lib. 8. Confess. cap. 6. Vercellis Monasterium viguisse sub S. Eusebii disciplina scribit S. Ambrosius in epist. 82. S. Martinum Pictavis, & Turonibus monasteria extruxisse, optimaque ratione Monachos instituisse testatur Severus Sulpitius lib. de vita S. Martini : primaque Monachorum in Gallia propago ista videtur. A. S. Benedicto demum longe, lateque per Occidentem monasticum Ordinem propagatum nemo ignorat. Sed & IV. Ecclesiæ sæculo Clericalis, & Monasticæ vitæ conjunctio coe-

nulloque non tempore in Ecclesia retentam : Sacratam Monachis,
I 2 at-

cœpit, seu inter Clericos invectum Monasticum institutum. Primus omnium S. Athanasius Clero Alexandrino Sacerdotes ex Monachis dedit: multosque ex Monasteriis ad Episcopatum assumptos testatur in epist. ad Dracontium, & asserit Cassianus loc. cit. S.Eusebius Monasticum institutum Clero Vercellensi adjunxit teste S. Ambrosio cit. epist. 82. S. Augustinum egisse, ut Clerici in Monasterio collecti vitam monasticam agerent, ex quo plurimi Episcopi Ecclesiis dati fuerint, refert Possidius in vita S. Augustini cap. 11. A S. Martino Monasticam vitam cum Clericatu conjunctam constat ex cit. Severo Sulpitio. Sequiori ætate in Ecclesia Cantuariensi a S.Augustino Anglorum Apostolo eosdem Monachos jussos, qui Clerici, ex V.Beda liquet. S.Siricio tandem Summo Pontifice id præcipiente in epist.ad Himerium Tarracon.Monasticum institutum Clericatu adauctum est. Eadem tempestate, qua Monachorum cohortes sub uno præceptore congregari cœperunt, incepisse pariter Sanctimonialium Parthenones compertum est. Nam S.Antonii sororem Virginum Monasterio Magistram datam testatur S.Athanasius in vita S. Antonii; & simile enarrat de S. Syncletica in ejusdem vita. S. Pachomium sorori suæ non longe a virorum Cœnobio monasterium extruxisse constat ex ejusdem vita. Idipsum cum S.Scholastica sorore actum scimus ex dialogis S. Gregorii a S.Benedicto. Puellarum Collegium institutis monasticis imbutum a S.Basilio discimus ex S.Gregorio Nazianz.orat.20.De tribus Virginum Monasteriis in Bethlehem a S.Paula constructis legendus S.Hieronymus epist. ad Eustochium de epitaphio Paulæ Matris. Mediolani institutas virgines in Monasteriis, ac vota sua Deo nuncupasse legimus apud S. Ambrosium in epist. ad Virg. lapsam, in exhort. ad Virgines, lib.3. de Virginib., & epist.12. ad Symmachum Urbis præfectum. Hoc tandem loci observa quadruplex olim Virginum fuisse velum, professionis, consecrationis, prælationis, & ordinationis. Velum professionis erat, quod suscipiebant virgines eo tempore, quo vota sua Domino nuncupabant; quod tempus erat ab anno decimo, & deinceps, ut constat ex S. Hieronymo epist. ad Marcellam; quo velo sumpto resilire a proposito absque sacrilegio non poterant, ut liquet ex S. Innocentio I. in epist. ad Victricium Rothomagensem, & S. Leone in epist. ad Rusticum Narbonensem. Velum consecrationis erat, quo virgines ritu solemni in Ecclesia benedicebantur in die Nativitatis, aut Resurrectionis Dominicæ, vel alia hujusmodi solemni festivitate recurrente; quod illis non conferebatur ante 25. ætatis annum, ut constat ex Concilio Carthagin.III. can.26. Velum prælationis erat, quo Virgines Monasterii regimini præficiebantur; quam provinciam ipsis imponi prohibuerant ante 40. ætatis annum Concilia Agathense an. 506. can. 19; & Cæsaraugustanum can. 8; vel ante 60. S. Gregorius Magnus lib. 3. epist. 2. ad Maximianum Episcopum Syracusanum. Velum ordinationis tandem erat, quo Virgines, imo Viduæ univiræ Ecclesiasticis ministeriis deputabantur, & Diaconissæ fiebant impositione manuum Episcopi; quod ante 60. annum juxta S.Basilium epist. 2. canonica ad Amphilochium; aut ante 40. juxta Concilia Chal-

atque Clericis Majoribus ab Ecclesia indictam Caelibatus (19) legem:

Chalcedonense can. 15, & Trullanum cap. 14. non conferebatur. Cave tamen ne credas Ordinem eum fuisse, quippe erat cæremonia, nihilque præterea. Abolitæ denique sunt Diaconissarum ordinationes sub S.Leone I. a Concilio Arausicano I. can. 26; & sub S. Hormisda a Concilio Epaonensi can.21. Adisis Cabassutium notit. Ecclef. sæcul. II. differt. 2, & 3. de Diaconissis, & sacris Virginibus: nam de his satis pro nostra instituti ratione. Confer P. Semerium; Doctiss.Cardinalem Gotti de vera Christi Ecclef. tom. 2. p. 1. artic. 5, & Ludovicum Bulteau hist. Monach. Orient.

(19) Quum vero id, quod præsertim salacissimis Heterodoxis in monastico instituto displicet, Cælibatus sit inviolata, jugisque lex, non abs re erit obiter animadvertisse hancce legem Monachis ex æquo, atque Episcopis, Presbyteris, Diaconis, & Hypodiaconis fuisse communem ab Ecclesia edictam. Cujus quidem legis testes locupletes sunt S. Cyrillus Hierosolym. cath. 12; Origenes hom.33. in Num.; S. Epiphanius hær. 79; & in exposit. fidei cathol. cap. 21; S. Isidorus Pelusiota lib. 5. epist.74; S. Gregorius Nissenus lib. de Virginit. cap. ult.; Eusebius lib.1. demonstr. Evang. cap. 9; S. Gregorius Turon. lib. 1. hist. Francor. cap. 44; S. Hieronymus lib. 1. advers. Jovinian.; lib. adv. Vigilant.; in apologia ad Pammachium; in cap.1. epist. ad Tit., & epist. 50.; S. Ambrosius de offic. lib. 1. cap. ult.; S. Augustinus lib.2. de adulter. conjug. cap. ult.; S.Siricius epist. ad Himerium cap.7; & epist. ad Afric. Episc. cap.9; S. Innocentius I. epist.2. ad Victricium cap.9; & epist.3. ad Exuperium cap.1; S. Leo I. epist.84. ad Anastasium cap. 4; & epist. 92. ad Rusticum cap. 3; S. Gregorius Magnus lib. 1. epist. 42, & 50; lib. 7. epist. 39, & lib. 11. epist. 42, & 43; S. Zacharias epist. 1. ad S. Bonifacium Moguntinum; S. Nicolaus I. epist. ad Adonem Viennen.; S.Leo IX. epist. ad Cunibertum Taurinen.; & S. Gregorius VII. epist. 62. lib. 2. ad Sychardum Aquilejensem; Concilia etiam Illiberitanum can. 33; Taurinense an. 397. can. 8; Carthaginense II. an. 390. can. 2; Turonense I. an. 461. can. 1, & 2; Carthaginense V. an. 398. can. 3; Toletanum I. an. 400. can.1; Arausicanum I. an. 441. can. 22; Agathense an. 506. can. 9; Arvernense an. 535. can. 13; Aurelianense III. an. 538. can. 2; Aurelianense IV. an. 541. can. 17; Aurelianense V. an. 549. can. 4; Turonense II. an. 567. can. 12; Matisconense I. an. 581. can. 11; Lugdunense III. an. 583. can. 1; Toletanum III. can. 1; Toletanum VIII. an. 653. can. 5, 6, & 7; Troslejanum an. 909. cap. 9; Romana sub Nicolao II; Alexandro II; & Gregorio VII; a quibus iis, de quibus dixi, continentiæ lex omnino præcepta, ac præscripta est, ut propterea mirari subeat effronti, effrenique inverecundia potuisse effutire Piceninum ante Gregorium VII. Sacerdotibus indiscriminatim licitum fuisse conjugii usum; Cælibatus sacratissimas leges potuisse impetere. Justum Jonam; atque Stanislaum Orecovium operam suam omnem impendere voluisse, pro impetranda Presbyteris matrimonii venia. Legesis Natalem hist. Ecclef. ad sæcul. IV. differt. 19. prop. 2; & Thomassinum vet., & novæ disci-

gem: Religiosam Jejuniorum (20) in Quadragesima, statisque aliis

discipline p. 1. lib. 2. cap. 60, ubi contra Natalem historiam Paphnutii explodit, & censet cælibatum a Christo, vel Apostolis institutum.

Tantum etiam abest, ut Therapeutas, quorum meminit, institutæque vitæ rationem texit Philo lib. de vita contempl., quosque Eusebius, S. Hieronymus, S. Epiphanius, Sozomenus, Dionysiaster, Cassianus; eosque consectati Baronius, Bellarminus, Godeau, Petavius, Serarius, Tillemontius, Papebrochius, Montfauconus, Lequiennius, Bachinius, Heliottus, & Natalis; & ex acatholicis Beveregius, Brunus, Vossius, Parcherus, Vvistonus, Makentius, aliique viri de re litteraria optime meriti, aut christianos, aut imo Monachos existimarunt, Monasticam vitam consectatos esse credam, ut magis in oppositam opinionem, quam pro aris, focisque propugnatam perspicio a Cotelerio, Pagio, Dupinio, Bougero, Vallesio, Cellierio, Orsio, Mamachio, & ex Protestantibus ab utroque Basnagio, Blondello, Caveo, Clerico, Hunchio, Junio, Kippingio, Moynio, Placetæo, Pridæo, Richardsono, Seldeno, Salmasio, Scaligero, Turnero, Grotio, Adamio, Budeo, Moshemio, Fabricio, aliisque, manibus, pedibusque concedens, Therapeutas Judæos potius, atque quidem de secta Essenorum putem; meque ita putare id cogit, ut paucis, quæ illi pluribus prosequuntur, uti videre est apud Pridæum hist. Judæor. lib. 13, & Mamachium orig., & antiq. Christ. lib. 1. cap. 1. §. 5, comprehendam, quod Therapeutæ carmina canebant, quæ sacra non erant ex scripturis delecta: quod unum Sabbatum sanctissimum, & maxime solemnem diem habebant: quod in considerandis numerorum viribus, superstitione turpissima peccabant, quique præ ceteris quinquagesimum numerum sacratissimum rebantur: quod mensam, in qua vino non utebantur, quamdam ob memoriam illius, quæ erat in vestibulo Hierosolymitani templi, venerabantur: quod in Conventibus bacchantium more choreas ducebant. Quæ omnia liquent ex Philone loc. cit.; quem item librum de vita contemplativa si Philo adornavit, antequam legationem ad Cajum obiisset, atque de ejusmodi legatione alterum librum conscripsisset, ut multis suadet doctiss. Mamachius, consequetur librum de vita contempl. fuisse a Philone ante an. 40. Æræ Vulgaris perscriptum, quo sane tempore quum nulli adhuc essent a S. Marco in Ægypto sacris nostris initiati, nulli item in Ægypto, ubi tamen eosdem ingenti numero, ac maxime Therapeutas viguisse cit. libro affirmat Philo, ut Therapeutæ haud christiani, multo minus Monachi fuerint necesse est. Nihilominus momenta isthæc elidere, atque evertere adnixus nuper est adversus Petrum Jannonem pugnans, atque quidem Therapeutas christianos non modo fuisse, sed etiam Monachos propugnans Doctiss. P. Jo: Antonius Blanchus adeundus tibi, si aveas, de polit., & potest. Eccles. tom. 4. lib. 2. cap. 2. §. 1: nam aliò properat oratio nostra.

(20) Jejunium Quadragesimæ, aliorumque temporum originem suam ab Apostolis nactum esse tradidere S. Irenæus in epist. ad S. Victor. Pontif. apud Eusebium lib. 5. cap. 24; Tertullianus lib. de jejun. capp. 2, & 14; S. Dionysius

aliis temporibus inductam observantiam : identidem ciborum de-

le-

---

nysius Alex. in epist. canon. ad Basilidem ; Concilium Nicænum can. 5; Laodicenum can. 50 ; S. Athanasius in apolog. ad Constantin. ; & in epist. ad Orthodoxos ; S. Cyrillus Hierosol. cath. 1 ; S. Basilius lib. 1. de Jejun. ; S. Gregorius Nazianz. orat. 40. in S. Lavacrum ; Concilium Gangrense can. 19 ; S. Epiphanius hær. 75 , & in exposit. fidei ; S. Chrysostomus hom. 1. in Genes. , & hom. 6 , 12 , & 16. ad popul. ; S. Ambrosius serm. 26 , & 31 , si ejus sunt ; & lib. de Noe , & arca cap. 13 ; S. Hieronymus in cap. 58. Isaiæ; epist. 15. ad Marcellam ; & in cap. 10. Daniel. ; S. Augustinus serm. 64. de tempore ; lib. de morib. Eccles. cap. 33 ; & epist. 119. ad Januarium ; S. Maximus hom. 3. de Jejun. ; S. Leo serm. de Quadragesima ; S. Petrus Chrysologus serm. 66. de Quadragesima ; Cassianus collat. 21. cap. 24 ; Dorotheus Abbas doct. 25 ; Concilia Toletanum VIII. can. 9 ; Trullanum can. 56 ; Senonense can. 7 ; S. Isidorus lib. 6. Orig. cap. 19 ; & lib. 1. de offic. cap. 36; S. Thomas 2. 2. q. 147. art. 5. Jejunia pro publica necessitate imponi , ac imperari populo posse , non quidem a potestate sæculari , sed Ecclesiastica , puta Episcopo , patet ex S. Nicolao I. ad consulta Bulgar. cap. 58 ; Concilio Erfordiensi I. can. 5 ; Ravennatensi I ; Turonensi III. can. 47 ; Moguntino can. 135. Non jejunandum esse diebus Dominicis constat ex Conciliis Agathensi can. 12 ; Bracarensi I. can. 4 ; Lucensi II. can. 57 ; Aquisgranensi sub Ludovico Pio can. 68 ; Cæsaraugustano can. 2 ; Gangrensi can. 18 ; Carthaginensi IV. can. 64 ; de Consecr. dist. 3. cap. *Placuit* ; cap. *Jejunium* ; cap. *Nequis* ; dist. 5. cap. *Quadragesima* ; dist. 30. cap. *Si quis tanquam* ; & cap. *Si quis Presbyter* ; & dist. 76. cap. *Utinam* . Jejunandum quatuor anni temporibus liquet ex lib. 6. Capitular. Caroli Magni cap. 186 ; S. Leone serm. 6. de Jejun. decimi mensis ; serm. 2. de jejunio Pentecostes ; & serm. 9. de jejunio 7. mensis ; Conciliis Arvernensi cap. 27 ; Constantiensi an. 1094 ; Salegunstadiensi an. 1022 ; Moguntino 813 ; Rothomagensi an. 1072 ; Oxoniensi an. 1222; Ænhamensi an. 1009: quamquam certæ anni tempestatis certos diea ei jejunio non fuisse consecratos ex iisdem Conciliis constat . Jejunatum olim ex pietate fidelium , non ex Ecclesiæ præcepto 4 , & 6. feria liquet ex Tertulliano lib. de Jejuniis capp. 13 , & 14 ; & lib. de orat. cap. 14 ; Clemente Alexandr. lib. 7. Strom. ; Auctore constit. Apostol. lib. 7. cap. 24 ; S. Epiphanio in exposit. fidei ; S. Augustino epist. 86. ad Casulanum ; S. Innocentio I. epist. ad Decentium ; S. Isidoro lib. de offic. cap. 41 ; S. Fulgentio in ejus vita ; S. Nicolao I. ad consulta Bulgar. capp. 4 , & 5 ; Conciliis Matisconensi I. can. 9 ; Ænhamensi can. 17 ; Cojacensi an. 1050. can. 2. Jejunium Sabbato olim ab Ecclesia Latina religiose servatum ; non vero ab Ecclesia Græca , constat ex S. Ambrosio apud S. Augustinum in epist. 86. ad Casulanum ; S. Hieronymo epist. 28. ad Lucinium ; S. Augustino epist. cit. ; & epist. 119. ad Januarium ; S. Innocentio I. epist. ad Decentium ; S. Leone epist. 81. ad Dioscorum ; in quam legendus (si licet) Quesnellus ; Cassiano lib. de instit. Cœnobiorum cap. 10 ; Socrate lib. 5. cap. 22 ; Conciliis Illiberitano

lectum tenendum; (21) solvendique demum Jejunii decretam, ob-

ritano can. 26; Agathensi can. 8; Aurelianensi IV. can. 2. Confer cap. *Placuit*, & cap. *Sabbato* de Consecr. dist. 3.

(21) Jejunii tempore a carnibus abstinendum liquet ex S. Nicolao I. ad consulta Bulgar. cap. 4; S. Basilio hom. 1. de Jejun.; Theophilo hom. 3. Paschali; S. Cyrillo cath. 4; S. Chrysostomo hom. 1, & 2. in Genes.; & 6. ad popul.; S. Hieronymo in cap. 10. Daniel.; S. Augustino serm. 64. de temp.; S. Leone serm. 4. de jejun. quadrag.; S. Maximo hom. 3. de Jejun.; Conciliis Trullano can. 56; Toletano VIII. can. 9; Moguntino IV. can. 47. Imo abstentum olim etiam a vino constat ex SS. Basilio, Cyrillo, & Theophilo locis cit.: item a caseo, & ovis abstinendum esse constat ex Concilio Trullano cit.; S. Gregorio Magno dist. 4. cap. *Denique*; Concilio Mediolanensi I. par. 2. tit. de Jejunio. Imo etiam ab oleo abstentum olim constat ex Concilio Laodiceno can. 50; Tertulliano lib. adv. Psychichos. Praeterea abstinuisse a piscibus Graecos refert Balsamon ad can. 69. Apostol. Jejunium quadragesimale XII. priscis saeculis, non nisi ad vesperam solvi licuisse, patet ex S. Basilio hom. 1. de jejun.; S. Paulino epist. 6. ad Amandum, quae est in ordine 24; S. Chrysostomo hom. 4, & 6. in Genes.; S. Ambrosio serm. 8. in psal. 118; S. Hieronymo epist. 22. ad Eustochium; S. Benedicto in Regula cap. 41; Theodulpho Aurelian. in epist. ad Clerum suum; & refertur a Gratiano de Consecr. dist. 1. cap. *Solent*; a S. Burchardo Wormat. lib. 13. cap. 11; Ivone Carnot. p. 4. cap. 45; S Thoma 2. 2. q. 147. art. 7. tribuentibus Concilio Cabillonensi, in quo tamen *non* legitur; Monacho S. Galli auctore vitae Caroli Magni lib. 1. cap. 12; Magistro in regula cap. 43; Micrologo lib. de reb. Ecclesiast. cap. 49; S. Bernardo serm. 5. de Quadragesima. Extra Quadragesimam hora nona solvi jejunium consuevisse, quod tunc usurpata phrasi dicebatur stationem expungere, vel dirimere apud Tertullianum lib. de Jeiunio capp. 10, & 14, ut explicat Ludovicus de la Cerda in suis adversariis capp. 138, & 140, constat ex S. Athanasio lib. de virginit.; S. Epiphanio in exposit. fidei; S. Hiernymo epist. 22; S. Ambrosio serm. 33, & 39; S. Augustino epist. 119. ad Januar. in fine; Palladio in hist. Lausiaca cap. 139; Johanne Climaco gradu 13; Johanne Cassiano collat. 31, capp. 23, & 26; Prudentio hymn. 8; Micrologo loc. cit. Verum saeculo XII. ad exitum vergente, ineunteque XIII. aevo vetus, & canonicus jejunandi usus immutari coepit, ac hora quidem nona in quadragesima; hora vero 6. extra quadragesimam. Quin imo saeculo XIV. tandem cadente ipsum quoquo quadragesimale jejunium hora 6. solvi coepisse constat ex S. Thoma 2. 2. q. 147. art. 7; atque ex eo tempore nullo suffragante canone superaddi coepit sub collationis nomine refectio vespertina, quam utinam saltem ad aliquam moderationem repagulum aliquod coercere quiret!

Certe olim in diebus jejunio nec dicatis consuevisse Christifideles prandere ad horam 6. patet ex Cassiano collat. 21. cap. 23; & lib. 10. de spiritu acediae cap. 1; S. Nilo lib. de spiritu acediae; S. Basilio serm., cui titulus: *De*

observatamque horam: Indulgentiarum (22) pias elargitiones; qui-

De homine quod sit Imago Dei; S. Pachomio initio Regulæ; Theophylacto in cap. 27. S. Matth.; S. Gregorio dialog. lib. 3. cap. 15; Auctore libri *De modo bene vivendi* inter opera S. Bernardi serm. 52; Hugone Victorino in exposit. regulæ S. Augustini cap. 3; S. Thoma 2. 2. q. 147. art. 7. Unde Cardinalis Bona divinæ Psalmodiæ cap. 9. §. 3. observat erratum esse a nonnullis canonum interpretibus, Archidiacono, & Turrecremata ad cap. *Quod dixit* dist. 41, quod horam prandii tertiam esse dixerint; nisi forte suorum temporum consuetudinem respexerint. Quin imo, ut ibidem observavit, idem olim Majores nostros magis temperantiæ, & sobrietati studentes semel tantum in die, vel ad Vesperam, vel ad Nonam, vel ad Sextam cibo refici consuevisse narrant Clemens Alex. lib. 2. pædag. cap. 1; S. Cæsarius hom. 9; S. Chrysostomus hom. 59. in Matth.; S. Isidorus lib. 20. Orig. cap. 21; Salvianus lib. 1. de Provid.; Cassiodorus in psal. 14; Boetius de consolat. Philosoph. lib. 2. metro 5. Consule doctissimos Cardinalem Bonam de divin. psalmod. cap. 9; Cabassutium notit. Eccles. sæculi II. dissert. 15; Thomassinum tract. de jejunio; Natalem hist. Eccles. ad sæcul. II. dissert. 4, ubi illud quoque observat cœnulam, seu refectiunculam, quæ hodie collatio dicitur, atque in die iejunii ad vesperam adhibetur, originem duxisse ex eo, quod religiosis viris olim labore defatigatis ante collationem spiritualem, quæ vespere fieri solebat, potus sumptio permissa fuerat a Conciliis Aquisgranensi an. 817. cap. 12; atque a Trecensi an. 1128. cap. 16. Sed de his jam nimis.

(22) Indulgentias non a Leone X. cœpisse, ut blaterant Novatores, sed Apostolica traditione edoctam Ecclesiam eas elargiendi sibi fas esse semper agnovisse constat 1. ex veteri Ecclesiæ disciplina, qua remissiones pœnarum, quæ post absolutionem sacramentalem residuæ erant, ab Episcopis impertiebantur; vel pœnitentiarum canonicarum relaxationes ad Martyrum preces ab Episcopis indulgebantur. Ergo pœnitentium reconciliationes quotannis in die Cœnæ Domini fieri solitas fuisse, quæque nonnisi pœnæ post Sacramentalem confessionem residuæ remissiones erant, patet ex epist. 2. ad Corinth. cap. 2, qua incestuoso cuidam in Corinthiorum gratiam in persona Christi aliquid donasse S. Paulus affirmat: quem quidem locum de satisfactione ei remissa intelligunt S.Chrysostomus hom. 4; Theodoretus; Theophylactus; & Œcumenius ibidem; S. Pacianus lib. 3. contra Novatianos; & S. Ambrosius lib. 6. de pœnit. cap. ultimo. Videsis S. Thomam in addit. ad 3. p. q. 25, & 26; & Porrectam ibi. Et ut prætermittam pseudo-Clementem lib. 2. constit. Apost. cap. 16, & pseudo-Eutychianum apud Burchardum, & Ivonem; ex S. Cypriano epist. 11. ad Martyres, & Confess.; Tertulliano lib. ad Martyr.; Conciliis Ancyrano II; Nicæno I. can. 11; Africano in canon. pœnit.; S. Basilio epist. canon. can. 77; S. Eligio hom. 11. ad popul., & 13. in quadrages.; Concilio Carthaginensi IV. can. 76, 78, & 80, in quos legendæ notæ Binii, & Albaspinæi; Agathensi an. 504. cap. 11; S. Augustino epist. 80. ad Honoratum; & serm. 57. de temp.; S. Ambrosio lib. de pœnit. cap. 15; S. Hil-

quibus, quoad fieri poterit, peccatorum reliquiæ expientur, at-

que

S. Hilario can. 18. in S. Matth.; S. Paciano in parænesi; S. Ponifacio Moguntino in decrer. pœnit.; S. Leone M. epist. 91. ad Theodorum; S. Gregorio hom. 29. in Evang.; lib. 7. epist. ad Recaredum Regem Visigot.; & epist. ad Alphonsum Regem Hisp.; S. Nicolao I. epist. ad Carolum Episcopum Moguntinum; Ordine Romano apud Mabillonium; alio Ordine Romano edito a Georgio Ferrario Romæ an. 1591; Pœnitentiali Romano edito Ingolstadii a Stevartio; alio Pœnitentiali Romano apud Gratianum; & Pœnitentiali Ecclesiæ Augustanæ. Confer Pœnitentialia alia apud Francolinum lib. 1. de pœnit., & Morinum. Pœnitentiæ quoque canonicæ relaxationem ad intercessiones, & merita SS. Martyrum ab Ecclesia concedi olim consuevisse liquet ex Tertulliano lib. de pudicitia cap. ultimo; lib. ad Martyres cap. 1; & lib. de pœnit. cap. 9: vide Lupum tom. 6. ubi de Indulg.; ex S. Cypriano epist. 10, & 11. ad Confess.; serm. de lapsis; epist. 17, & 23; S. Ambrosio lib. 1. de pœnit. cap. 15; & lib. 2. capp. 7, & 10; Sozomeno lib. 7. hist. Eccles. cap. 16; Ordine Romano; Clero Romano epist. 30. ad S. Cyprianum, inter Cyprianicas; videsis Pamelium in scholiis ad cit. epist. S. Cypriani, ubi ejusmodi pœnitentiæ Canonicæ ad Martyrum preces concedi olim solitas mitigationes hodiernis indulgentiis prælusisse adnotat.; ex S. Leone serm. 1, & 10. de jejun. 4. temp., & quadrag., quibus pœnitentiæ, & pietatis operibus, ac sanctorum suffragiis, & intercessionibus, peccatorum veniam a Deo deposcendam fore, foreque, ut impetretur, sperandum docet.

Constat 2. ex jugi Ecclesiæ consuetudine, qua erga peccatores ipsa non nihil de injuncta a sacris canonibus pœnitentia relaxandum judicabat justa interveniente caussa, vel mortis instante articulo. Id autem constat ex peregrinationibus, quæ olim ex toto catholico Orbe ad sepulchra SS. Apostolorum Petri, & Pauli fiebant, de quibus fuse agit Gretzerus lib. 2. de peregrin. a cap. 9. ad 16, quò confluebant præcipue, ut pœnæ canonicæ relaxationem a Romano Pontifice Christifideles impetrarent intercessione SS. Apostolorum, ut testantur Concilia Cabilonense an. 813; & Salegunstadiense anno 1022; epistola Cleri Lugdunensis apud Eusebium lib. 5. hist. Eccles. cap. 11, qua a SS. Martiribus Lugdunensibus pro lapsis apud Ecclesiam interpositas preces, atque impetratam veniam refert; ex Tertulliano lib. de pudicit. cap. 1, quo jam Montanista factus S. Zephirino exprobrat, quod Mœchis indulgentiam concesserit; S. Dionysio Alex. in epist. apud Eusebium lib. 5. capp. 41, & 42, qua Martyres Alexandrinos cum lapsis benigne egisse refert; Celerino confessore epist. 21. inter Cyprian. ad Lucian. pariter confessorem; & Luciano epist. 22. ibidem ad Celerinum; S. Cypriano epist. 23. ad Cler. Rom.; & Clero Rom. epist. 30, & 31. ad S. Cyprianum; ex quibus colligitur, quod prius lapsi pœnitentiam agere debebant, sub qua sacerdotum orationes fiebant pro ipsis, tum Martyrum pro ipsis preces interponebant suas, atque ita ab Episcopis ad pacem, & indulgentiam admittebantur; ex actis passionis SS. Dativi, Saturnini, Felicis, Ampelii, & aliorum Martyrum

que pœnitentiæ canonicæ redimantur : Indulgentiis (23) adnexas le-

tyrum Africanorum sub Proconsule Anulino apud Albaspinæum ; S. Gregorio Thaumaturgo in epist. canon. ; S. Petro Alexandrino in pœnitent. ; S. Basilio in epist. canon. ad Amphilochium ; S. Gregorio Nisseno in epist. canon. ad Letojum ; Johanne Jejunatore in suo pœnitent. ; ex Conciliis Carthag. II, & III. pro lapsis sub S. Cypriano ; Romano sub S. Cornelio pro lapsis ; Cirtensi an. 305. pro sacrorum codicum Traditoribus ; Alexandrino sub S. Petro pro sacrificatis ; Illiberitano an. circiter 305. can. 32, 57, 61, & seqq. ; Ancyrano an. 314. can. 2, 5, 7, 15, 16, & seqq. ; Neocæsareensi eodem anno can. 2, 3. &c. ; Nicæno Œcumenico can. 11, 12, & 13 ; Laodiceno an. 363. can. 2 ; Carthaginensi IV. sub Aurelio an. 398. can. 75, & 76 ; Arelatensi II. can. 10 ; Valentino can. 3 ; Trullano can. 2, & 12 ; Agathensi can. 60 ; Aurelianensi can. 16 ; Aurelianensi IV. can. 8, & 27 ; Toletano III. can. 11 ; Triburiensi can. 51 ; ex Summis Pontificibus Zephirino apud Tertullianum lib. de pudicit. cap. 1 ; Cornelio apud S. Cyprianum epist. 30, 31, & 54 ; Siricio epist. 1 ; Innocentio I. epist. 1 ; S. Leone I. epist. 79 ; & Zacharia epist. ad Pippinum, & Episcopos Galliarum.

(23) Post sæculum VIII, quo pœnitentiæ publicæ usus imminui cœpit, invaluit priori subrogatus usus canonicas, seu publicas pœnitentias redimendi Missis, aliisque suffragiis ; vel eleemosinis ; vel sacris peregrinationibus ; vel precibus, aliisque piis operibus ; vel flagellationibus, aliisque corporis afflictationibus ; quibus quum multa pars de earumdem pœnitentiarum rigore detrahi cœptum sit, non nisi secunda veluti specie Indulgentiæ Ecclesiam uti cum peccatoribus incepisse putandum est, ut egregie adnotavit doctissimus Mabillonius in præfat. ad sæcul. V. Benedict. Atque ita rem se habuisse constat 1. ex Conciliis Cloveshoviensi an. 747. cap. 26 ; Triburiensi an. 895. can. 56, Wormatiensi can. 25 ; Meldensi apud Burchardum lib. 9. cap. 68 ; Moguntino apud eumdem lib. 17. cap. 21 ; S. Gregorio III. in excerpto apud Labbeum tom. 6. Concil. ; S. Nicolao I. in epist. ad Ratholdum Argentoratensem Episcopum apud Rischævium Justum lib. de anno sæculari Jubilæo ; Johanne VIII, a quo, ut refert Mabillonius in præfat. ad sæcul. V. Benedict., his, qui in bello contra Paganos an. 878. occubuerant, vel in futurum occumberent, indulgentia concessa est ; eademque concessa a Johanne IX. petentibus Bajoariæ Episcopis pro Arnulpho Imper., cujus animam ipsius auctoritatis potestate absolvi postulaverant. Unde putat mortuis primum indulgentias concessas laudatus Mabillonius. Ex Pœnitentiali V. Bedæ lib. de remediis peccatorum can. 14 ; Pœnitentiali Theodori apud Burchardum lib. 19. cap. 21. & seqq. ; Pœnitentiali Romano apud Gratianum cap. 11 ; Jona Aurelianensi lib. 1. de Institut. laicali cap. 10 ; Reginone in antiqua collectione lib. 2. cap. 440. apud Morinum ; Balsamone in canones S. Basilii 59, & 74 ; Petro Pictaviensi in suo pœnitentiali fol. 7 ; S. Petro Damiano epist. ad Alexandrum II. cap. 3. de de S. Rodulpho ; & cap. 7. de S. Dominico verba faciente ; Alexandro Alensi par. 4. q. 23. art. 1., & 2, & q. 24. art. 4 ; S. Raymundo

leges; aut illarum indictas loco pias ad Deum preces, asperas
K 2 cor-

mundo in summa lib. 3. de poenit. Ad exitum vergente saeculo XI. poenitentiis illis, tum peregrinationes ad limina Apostolorum, aut ad loca sancta Hierosolymorum, aut ad S. Jacobum in Compostella, tum expeditiones sacrae adversus Turcas, vel haereticos, aut schismaticos, suffectae sunt, ideoque indulgentiae plenariae, seu adaequatae satisfactionis canonicae relaxationes demum iis indultae, qui vel iis itineribus se committerent, vel iis Cruciatis nomen darent. De peregrinationibus constat ex Gerardo in vita S. Uldarici Augustani, quem Romam profectum, inde indulgentiarum donis acceptis reversum refert; ex S. Bernardo in serm. exhortatorio ad Milites templi cap. 5. & epist. 246, qua scelestos homines indulgentiae spe allectos pro redemptione peccatorum hujusmodi peregrinationes suscepisse testatur; ex S. Romualdo in ejus vita, qui Othoni Imperatori pro peccatorum satisfactione peregrinationem ad Ecclesiam S. Michaelis in vertice Gargani Montis injunxit. Extat quidem epistola S. Patritio Hibernorum Apostolo adscripta, qua narrat ab Eleutherio Papa SS. Thaganum, & Peruvianum indulgentias impetrasse; seque a S. Caelestino 12. annorum indulgentiam pariter acquisivisse; sed Henschenius ad 27. Martii hanc explodit epistolam, atque S. Patritio abjudicat, apud quem videas argumenta, quibus id agit.

A S. Gregorio Magno stationibus Romae indulgentias affixas ajunt S. Thomas in 4. dist. 20. q. 1. art. 5; & Guillelmus Antisiodorensis lib. 4. tract. 6. cap. 9; sed Papebrochius in conatu Chronico-Historico dissertat. 17, & Pagius in brev. hist. crit. in Sergio II, etsi stationum auctorem S. Gregorium agnoscant, Indulgentias tamen stationum nonnisi saeculo XI. institutas ostendunt. Quamquam Mabillonius praefat. ad saecul. V. Benedict., & Pagius ibidem saeculo X. a Romanis Pontificibus indulgentias petentibus, ac Romam proficiscentibus indefinite concessas fatentur; cujus rei exemplum proferunt S. Uldarici Augustani paullo superius recensitum; & Salomonis Constantiensis Episcopi, qui Romam profectus veniam procuratae necis trium suorum adversariorum impetravit, indulgentiamque adeptus est, ut inquit Echerardus par. 1. pag. 45; quibus addenda, quae supra ex Gretzero de peregrinationibus Romanis indicavimus. Fertur imo S. Lutgeri epistola 100, qua narrat a S. Leone III. anno 803. in Germaniam profecto plerisque Ecclesiis indulgentias collatas; sicuti & Werdae S. Suitbertum catalogo Sanctorum adscriptum. Hanc tamen & Canonizationem, & Indulgentiam, & epistolam ut suppositi-tias rejiciunt scriptores Bollandiani in vita S. Lutgeri, Henschenius, & Morinus lib. 10. de sacr. poenit., quorum argumenta relege apud ipsos, eorumque exscriptorem Eusebium Amort hist. Indulg. part. 1. sect. 1. indulg. 43. Fertur quoque praesertim apud Baronium ad ann. 847. Sergius II. indulgentiam elargitum esse trium annorum, & trium quadragenarum Ecclesiam SS. Silvestri, & Martini visitantibus; sed & hanc indulgentiam Mabillonius, Papebrochius, & Pagius locis cit. exagitant, multisque explodunt. In actis S. Silvestri indulgentiae leguntur concessae tam Basilicae Lateranensi, quam Basilicae

corporis afflictationes, perdifficiles in longinqua peregrinationes

filicæ S. Sebastiani, quas pari modo pseudo-epygraphas conjiciunt locis cit. Papebrochius, & Pagius in S. Silvestro, vel ex eo quod in lapide Basilicæ S. Sebastiani legatur: *Eamdemque indulgentiam* (a S. Silvestro largitam) *successores ejus in festis duplicibus, & in quadragesima duplicarunt*: quum tamen duplicium festorum appellatio sæculo XIII. primum cœpisse videatur; nam de iis alte silent Ordo Romanus, S. Isidorus, Albinus, seu Alcuinus, Amalarius, Rabbanus, Walafridus, Berno, Ivo, Micrologus, qui de reb. Ecclesiasticis scripsere; primusque legitur Bonifacius VIII. in 6. decret. lib. 3. tit. 22, qui festorum duplicium meminerit, quum antea, non nisi Solemnitates, Dominicalia, & Ferialia festa apud Scriptores occurrant. Verum etsi ante sæculum XI facile non sit inveniri speciatim concessas indulgentias, unum tamen, vel alterum nobis exemplum suppetit indulgentiarum ante sæculum XI specialiter concessarum. Scilicet Mabillonius tom. 1. Musæi Italici laudat Romanum vetus Sacramentarium in Bibliotheca Vallicelana asservatum 700, & amplius annis antiquius, adeoque sæculo IX, in quo die 22. Junii Sanctorum Martyrum 1480. (reliquiarum scilicet) memoriam recolentibus, vigiliam jejunio celebrantibus, atque Ecclesiam invisentibus indulgentiæ annus concedebatur. Similiter P. Johannes Dominicus Musanti Soc. Jes. testatur se reperisse in Chronico Monasterii Farfensis, quod an. 1060. die 6. Julii Nicolaus II ejus Ecclesiæ trium annorum indulgentiam largitus sit. Qua de re Papebrochius dissert. 29. sententiam suam, qua dissert. 17. dixerat ante sæcul. XI. non inveniri specificatam aliquam indulgentiam, corrigi jubet: quamquam subdit a Baronio ipso ad an. 1177. adnotatum ante sæculum XI Romanis Pontificibus usum non fuisse concedendi indulgentias, quæ unius anni terminum excederent, præter quam in expeditione terræ Sanctæ. Sæculo vero sequenti idest XI. indulgentias ad certum tempus, vel in perpetuum, & quidem passim occasione dedicationis Ecclesiarum concessas observant Papebrochius, & Pagius. Celebres præ aliis sunt indulgentiæ impertitæ ab Alexandro II. in dedicatione Ecclesiæ Cassinensis, ut habetur lib. 3. Chron. Cassin. cap. 31; Ab Urbano II. Ecclesiæ S. Nicolai Andegavensis, ut legitur apud Dacherium tom. 10. spicileg. pag. 369; a Callixto II. Ecclesiæ Maurianensi prope Stampas, ut refert Ducheinius tom. 4. pag. 369. Confer Mabillonium, & Papebrochium locis laudatis, ubi alia indulgentiarum exempla a sequioris ævi Pontificibus Eugenio III, Bonifacio VIII &c. proferunt. Episcopos olim indulgentias concedere consuevisse observat Pagius in Silvestro II, inter alia exemplum promens Pontii Arelatensis Episcopi, qui anno 1000. visitantibus Ecclesiam Montis Majoris; & Raimbaldi item Episcopi Arelatensis, qui anno 1065. visitantibus Ecclesiam S. Mariæ de Correno tertiam partem pœnitentiæ remisisse, & Indulgentiam ad unum annum impertiti leguntur tom 4. spicilegii Dacheriani. Postea tamen, & quidem ante ann. 1274, hanc Episcoporum potestatem coarctatam fuisse ex eo probat, quod eodem anno Simon Bituricensis Archiepiscopus Cruce signatis visitantibus Ecclesiam Abbatiæ Angliæ Diœcesis Pictavien-

nes: ad hæc facras adverfus Chriftianæ Religionis hoftes (24) expe-

viensis auctoritate quidem Apoftolica, cujus Legatus erat, dies 100, fed propria dies dumtaxat 40. indulgentiæ contuliffe legitur apud Baluzium tom. 4. Mifcellaneorum. Tandem a Concilio Later. IV. fub Innocentio III. can. 62. Epifcopis jus afferitur Indulgentias elargiendi, fed coercetur, ita ut in die dedicationis Ecclefiæ non ultra annum, in die anniverfario vero, aliifque diebus non ultra 40. dies indulgentia extendatur. Legitur in 6. decretal. cap. *Quum ex eo*, de pœnit.

(24) Jam de expeditionibus facris adverfus Turcas, Hæreticos, aut Schifmaticos decretis dicendum. Ergo ejufmodi expeditionibus nomen dantes a Romanis Pontificibus indulgentiis frequens, iifque fpecialibus cumulatos fuiffe conftat ex Bullis Cruciatis innumeris, quæ fæculo XII. cœperunt, quarum catalogum ab anno 1084. a Pontificatu S. Gregorii VII. cruciatarum 91. ferie contexta ufque ad Innocentii X. Pontificatum, ideft ann. 1644. exhibet cit. loco fect. 2. P. Eufebius Amort. Idipfum conftat ex Jubilæis, quorum inftitutio non antevertit annum 1300; debeturque accepta Bonifacio VIII, atque legitur cap. *Antiquorum*, extravang. de pænit., & remiffione. Jubilæorum omnium ideft 88. accuratam hiftoriam a Bonifacio VIII. an. 1300. citato, ufque ad Benedictum XIII, hoc eft an. 1725. habes apud laudatum doctiffimum Eufebium Amort hift. indulg. part. 1. fect. 3; qui tibi fect. 4. hiftoriam indulgentiarum, quas in dedicatione Ecclefiarum, & Canonizatione Sanctorum a fæculo XII, & deinceps Romani Pontifices conceffiffe leguntur; fect. 5. Indulgentias Religiofis Ordinibus impertitas; fect. 6. conceffas Hofpitalibus, & Confraternitatibus; fect. 7. Indulgentias aliis de cauffis perfonis variis, locifque diverfis tributas; & fect. 8. Romanæ Urbis feptem Ecclefiarum, Terræ Sanctæ, & Compoftellanæ indulgentias improbo labore ab fe collectas, ac in feriem intextas exhibet. Eum inter alios, utpote qui præ aliis hac in re diligenter verfatus eft, atque fpartam hancce apprime ad cumulum ufque exornavit, complevitque, ut adeas, fi plura defideres, auctor fum tibi. Nam fatius eft fi Pontificum, & Conciliorum, a quibus a fæculo XII, & deinceps pro variis, quæ ab illis exprimuntur, pietatis operibus, indulgentiæ impertitæ funt, epocham, nomenque indicemus. Sunt vero Pontifices fummi S. Gregorius VII; Urbanus II; Gelafius II; Honorius II; Callixtus II; Eugenius III; Alexander III; Gregorius VIII; Cæleftinus III; Innocentius III; Honorius III; Gregorius IX; Innocentius IV; Alexander IV; Clemens IV; Nicolaus IV; Bonifacius VIII; Clemens V; Johannes XXII; Benedictus XII; Clemens VI; Innocentius VI; Urbanus V; Gregorius XI; Urbanus VI; Johannes XXIII; Martinus V; Eugenius IV; Nicolaus V; Callixtus III; Paulus II; Sixtus IV; Innocentius VIII &c. Mitto ceteros ne longior fim. Sunt autem Concilia Lateranenfe IV. fub Innocentio III. an. 1216. can. 62; Ravennatenfe an. 1314. can. 20; Ravennatenfe alterum an. 1317. can. 20, & 22, quo indulgentias ad 40. dies elargiendi facultas Epifcopis reftringitur juxta can. 62. Later. IV; Avenionenfe an. 1326; Eucrrenle an. 1351; Vaurenfe an. 1368; Narbonenfe an. 1374; Conftantienfe

expeditiones, notiori altero nomine Cruciatas: adeo ut, (25) qui ad

se an. 1414; Coloniense an. 1452; Pisanum an. 1409; Frisingense an. 1440; Petricoviense an. 1551; Tridentinum sess. 25; Narbonense an. 1609; Mediolanense 4, 5, & 6. sub S. Carolo. Confer Alexandrum Alens. p. 4. q. 23. art. 1, & 2; q. 24. art. 4; et q. 26. art. 4; S. Raymundum in summa lib. 3. de paenit. et remiss. §. 63, & 64; Guillelmum Antisiodor. lib. 4. de relaxationibus; Hostiensem in summa tit. de Remissionibus cap. 4, et seqq.; S. Bonaventuram in 4. dist. 20. q. 1, & seqq.; Albertum Magnum in 4. dist. 20. art. 16, et seqq.; Innocentium V. in 4. dist. 20. q. 3. art. 1, et 3; S. Thomam in 4. dist 14. q. 2. art. 1; & dist. 15. q. 1. art. 2; Henricum Gandav. quodl. 15. q. 14; Richardum de Mediavilla in 4. dist. 13. q. 3; Augustinum de Ancona lib. de potest. Eccles. q. 22. art. 3, et 4; Scotum in 4. dist. 15. q. 1. art. 1, 2, et 3; q. 2, et seq.; dist. 15. q. 1.; dist. 19. q. 1, et 2; et dist. 20. q. 1. Mitto ceteros legendos apud laudatum P. Amort par. 2. sect. 3.

(25) Pro coronide observes velim obiter 1. cum Clariss. Lupo dissert. de Indulg. cap. 6. in Ecclesia Orientali perrarum olim extitisse indulgentiarum usum, cujusmodi a saeculo XIII. in Ecclesia Occidentali invaluit. Post Turcicam tamen captivitatem apud Graecos obtinuisse frequentes quaestuarias Indulgentias, quas Episcopi illi, dum mendicandum circumeunt, contribuentibus concedunt, testemque vocat Martinum Crusium in Turcograecia. Caeterum apud Graecos viguisse fidem de Indulgentiis, ex Patribus Graecis supra laudatis patet, non secus ac de hodierna fide Graecorum, ex libro inscripto: *Legationes Alexandrina, & Ruthenica ad Clementem VIII. pro unione an.* 1595. In eo enim leguntur Legati Alexandrini, & Ruthenici professi: Indulgentiarum etiam potestatem a Christo Domino in Ecclesia relictam fuisse; illarumque usum Christiano populo maxime esse salutarem. Observes 2. cum Cardinali Pallavicino hist. Concil. Trid. lib. 1, & 2. per plura capita a Luthero primum, a Germanis postea, ac postremo a Suavi accusatos Clementem V; Clementem VI; Callixtum III; Sixtum IV; Julium II; Leonem X; Hadrianum VI. turpissimae, ac sacrilegae nundinationis, qua venales fecerint Indulgentias; excessuque improbo, abusuque rei adeo sacrae quaestum ex indulgentiis quaesierint, & compararint. Improbis, impudentissimisque hujusmodi hominibus obstruit ibidem ora doctissimus Pallavicinus ostendens Indulgentiarum thesauros, si quando munificentiori manu reserarint Romani Pontifices, non aliam ob caussam, eamque plane maximam id fecisse, quam ad inferendum Turcis bellum, vel illatum ab illis, aut Haereticis, aut Schismaticis sustinendum, ut constat ex Bullis Cruciatis; vel ad reparandas Romanae Urbis Basilicas praesertim S. Petri; ut de Julio II, ejusque successoribus in confesso est. Alia cit. loco Suavis dicteria retundit clariss. historicus. Observes 3. ex laudato Eusebio Amort sect. 4. par. 2. plurimum vivis non prodesse indulgentias, nisi strenue, ac serio pro suis peccatis satisfacere pariter adlaborent. Id vero probat Eruditus vir plurimis; inter quae 1. quod in Ecclesia Graeca usque ad saeculum XV. nulla legitur concessa indulgentia, qua pec-

ad Indulgentias lucrandas se comparant, ipsis propositum esse de-

peccator ab omnimoda obligatione congrue satisfaciendi Deo solutus fuerit. 2. Quod in Ecclesia Latina usque ad sæculum X. nulla fuerit collata Indulgentia, nisi ea lege, ut prius per se congruam pro suis peccatis præstitissent satisfactionem, ut ex superius dictis constat. 3. Quod etiam ante sæculum XI, quo cœperunt Bullæ Cruciatæ, nulla indulgentia plenaria certæ hominum conditioni; nec ante sæculum XIII, quo Jubilæa celebrari inceperunt, ulla plenaria indulgentia universæ Christifidelium multitudini collata legitur: & alioquin indulgentiæ concessæ præcipuis Orbis Christiani Ecclesiis, Romanis, Hierosolymitanæ, & Compostellanæ, non erant plenariæ testibus Baronio ad an. 1116; Panvinio lib. de septem Ecclesiis; Paulo de Angelis in descript. Basilicæ S. Mariæ Majoris; P. Quaresmio Ord. Min. in elucidario Terræ Sanctæ lib. 2. cap. 3; Mabillonio; Papebrochio; & Pagio loc. citatis. 4. Quod Romani Pontifices, & Concilia in concessione indulgentiarum eam semper legem apposuerunt, ut iis lucrandis Christifideles dignis satisfactionis operibus se aptare adniterentur. Ita Alexander II. homicidæ cuidam 28. annorum imposita pœnitentia, demum post tres annos reliquum indulsit pœnitentiæ spatium. Ita expressis verbis eam conditionem exegisse ab Episcopis Lincolniensi, & Senensi S. Gregorius VII; a S. Eduardo Rege Angliæ S. Leo IX; a Crucesignatis Urbanus II; a Romipetis Innocentius III; ab iisdem Bonifacius VIII; ab omnibus Bonifacius IX. in epist. ad Episcopum Ferrariensem; Paulus II; Alexander VI; S. Pius V; Gregorius XIII; Sixtus V; Clemens VIII; V. Innocentius XI; Innocentius XII; Clemens XI &c. in suis Jubilæis, aut aliis Bullis indulgentiarum leguntur. Ita eamdem conditionem, ut scilicet dignis pœnitentiæ operibus Deo pro peccatis suis satisfacere sedulo curent, exquirunt Concilia Salegunstadiense, Lateranense, Ravennatense, Constantiense, Basileense, & Tridentinum loc. supra laudatis. 5. Quod SS. Patres constantissime docuerint a Christo non applicari suæ passionis fructum, ac proinde omnium peccatorum veniam impertiri, nisi congrua satisfactione Christifideles cooperentur. Ita S. Justinus in dialogo cum Tryphone; Tertullianus lib. de pœnit. cap. 6; Origenes hom. 15. in Levit.; S. Cyprianus serm. ad Lapf. Lactantius lib. 4. instit. cap. 17; S. Hilarius in psal. 118; Lucifer Calarit. de Regibus Apostat.; S. Ambrosius epist. 82. ad Ecclesiam Vercellen.; & lib. 1. de pœnit. cap. 16; S. Pacianus de pœnit.; S. Basilius hom. 3; S. Augustinus hom. ult. inter 50. cap. 5; in psal. 44, & 50; in Enchirid. cap. 70; S. Chrysostomus hom. 2. de lapsu prim. hom.; & serm. de confess.; S. Innocentius I. epist. 1. cap. 7; Cassianus collat. 23. cap. 15; S. Isidorus Pelusiota lib. 3. epist. 295; S. Leo epist. 91. cap. 2; S. Petrus Chrysologus serm. 167; S. Eucherius hom. 5; S. Cæsarius Arelat. hom. 1. in quadrag.; S. Gregorius Magnus lib. 9. moral. cap. 17; S. Isidorus Hisp. lib. 2. de summo bono cap. 13; S. Eligius hom. 4. in cœna, & hom. 11. de pœnit.; V. Beda in Esdram lib. 2. cap. 8; Alcuinus de divin. offic. cap. 13; Anastasius Nicænus q. 76; S. Petrus Damiani serm. de S. Andrea; Michael Psellus in disput.; S. Anselmus ad cap. 3. S. Matth.; & in 1. ad Corinth. 11; ali-

debeat offenso Deo pro virili parte facere satis, neque minus per se

aliique apud Coccium, & cit. Eusebium. Ad hæc Indulgentiæ fructum cujusque dispositioni, fervori, ac satisfaciendi studio commensurant Theologi celeberrimi Alexander Alensis; Guillelmus Antisiodor.; S. Raymundus; Hostiensis; S. Bonaventura; Innocentius V; Albertus Magnus; S. Thomas; Richardus, Augustinus Ancon. locis supra laudatis, aliique 66. celeberrimi Theologi, quos eo loci recenset Amort, e quibus præcipui sunt S. Antoninus p. 1. tit. 10. art. 3; B. Angelus de Clavasio in summa V. Indulgentia; Hadrianus VI. in 4. de Clavibus conclus. 2; S. Carolus Borromæus in pastor. serm. ad Romipetas an. 1575; Baronius ad an. 1073; Pallavicinus hist. Trid. lib. 2. cap. 4; Hieremias Patriarcha Constanrinopolitanus in professione fidei apud Stanislaum Socolovium in censura Orient. Ecclesiæ cap. 12; & Cardinalis Denost in pastor. apud Genetum tract. 6. cap. 7. q. 4.

Observes 4. velim ex cit. Amort loco laudato sect. 5. Defunctis indulgentias prodesse quidem per modum deprecationis, non vero per modum absolutionis, aut solutionis; idque probat 1. Quod ante Johannem VIII, hoc est ante sæculum IX, vix ulla legitur concessa pro defunctis indulgentia; atque ante sæculum XV. perrarus quoque usus fuit concedendi pro defunctis indulgentias: igitur agnoscebat Ecclesia nullum alium suppetere modum juvandi animas defunctorum, nisi deprecatorium. Ita constat ex Nicolao IV, qui orantibus pro Carolo Rege Siciliæ dies 10 indulgentiæ concessit: ex Clemente V, qui orantibus pro anima defuncti ejusdem Caroli nonnisi 20. dies de injunctis pœnitentiis relaxavit: ex Innocentio IV, a quo impensuris orationum suffragia pro anima Berengiæ matris Ferdinandi Regis Hispan. dies 40. indulgentiæ concessi sunt: ex Johanne XXII, qui dies 20. indulgentiarum impartitus est iis, qui ad Deum pro anima Ludovici Galliarum Regis preces fudissent; similem indulgentiam largitus est pro defuncto Philippo Rege. Adisis Raynaldum ad an. 1322: ex Paulo II, qui septem annos Indulgentiarum concessit orantibus pro animabus Isabellæ, & Ferdinandi, & progenitorum Regum Portugalliæ. Videsis Papebrochium ad 5. Junii in vita Ferdinandi: ex Pio IV. constit. *Divina*, qui mille annos orantibus pro defunctis Archiconfraternitatis Orationis, & Mortis indulsit: ex Clemente VIII. constit. *Ex debito*, qui plenariam quidem indulgentiam concessit Confraternitati suffragii, sed vivis pro defunctis preces effundentibus. Exinde enim constat ad id usque temporis viguisse usum concedendi indulgentias non quidem pro defunctis, sed vivis, qui orarent pro defunctis. 2. Quod Sixtus IV. an. 1477. constit., quæ incipit *Romani Pontificis provida diligentia*, declaravit indulgentias defunctis tantum prodesse per modum deprecationis; cujus quoque sententiæ esse constat Johannem VIII. apud Baronium ad an. 878; Johannem IX. apud Mabillonium cit.; Gelasium II. apud Oldoinum in ejus vita; Alexandrum VI. in Bulla Jubilæi; Julium II. in Bulla *Liquet omnibus*; Leonem X. in Bulla indulg. Ord. FF. Minor. defunctis; Gregorium XIII. in Bulla *Salvatoris nostri vices gerentes*; Pium IV. in Bullis *Regimini*; & *Inter assiduas*;

se viribus, parique voluntate præstare: cultum, & invocationem

fiduas; Sixtum V. in Bulla *Laudemus*; Urbanum VIII. in Bulla *Quum ficut accepimus*; Clementem X. in Bulla *Cælestium munerum*; Benedictum XIII. in Bulla *Exponi nobis*. Prætermitto alias, ne legentibus fastidium creem. 3. Quod impræsentiarum intra duos, vel tres annos plures indulgentias plenarias applicari defunctis mathematice demonstrari possit, quam Purgatorii pœnis deputari ab origine mundi ad hæc usque tempora animæ potuerint, adeoque indulgentias frustraneas evadere, aut nullam in Purgatorio animam reliquam esse oporteat. Si enim calculo inito a P. Kolb in sua Geographia part. 4, quo computat constare Europam hominum millionibus 150; totidem Africam; 200. Americam; 300. Asiam, addas ex abundanti 200. milliones, summam habebis mille millionum, quot nempe componi universum orbem censuit quoque P. Ricciolius. Si vero quoquo anno ex 25. hominibus mortem vix unus obit, uti ex calculo inito Londini, ubi ex 700000, quibus constat Urbs, exurgit numerum mortuorum vix, ac ne vix quidem in annis singulis ascendere ad 28000; Parisiis pariter, ubi 600000. computantur, numerum mortuorum neque ascendere ad 24000. compertum est; consequens est ex mille millionibus intra annum in toto Orbe non mori 40000000, idest quadraginta milliones, ideoque intra unum diem in toto Orbe non mori ultra 110000, centum videlicet, & decem millia hominum. Si rursus ex eo numero detrahas tres Ethnicorum, Turcarum, & Hæreticorum partes ad minus, reliqua Christianorum erit 18333. Si denuo ex hoc Christianorum numero demas partem unam Infantium, & partem alteram Adultorum ad pœnas inferni descendentium, reliqua Purgatorii pœnis deputata erit 7000. Jam vero christianorum numerus tertiam partem hominum conficere dicitur: christianorum vero dimidiam partem conficit numerus catholicorum, idest 250. milliones: fac igitur singulis trienniis hos lucrari 6. indulgentias plenarias pro defunctis, jam lucrabuntur intra annos tres 17. milliones, adeoque longe plures, quam in Purgatorio degant animæ. 4. Quod Theologi magni nominis, multoque numero aut dubitarint, an indulgentiæ valerent pro defunctis, atque degentibus in Purgatorio indulgentiæ a Pontifice applicari possent, uti Johannes Major in 4. dist. 20. q. 2; Hostiensis in summa tit. de remissionibus cap. 6; Gersonius sess. 2. pro defunctis q. 9; & in tract. de Indulg. §. 11; Bertholdus Chiemensis in Bavaria Episcopus tract. de Indulg. cap. 89. aut docuerint, etiamque nunc doceant Indulgentias pro defunctis pendere ab acceptatione Dei arbitraria, adeoque eas dumtaxat applicari defunctis per modum deprecationis, ita Alexander Alens. p. 4. q. 23. art. 1; S. Raymundus lib. 3. de pœnit. §. 63, & 64; S. Bonaventura in 4. dist. 20. q. 5; Astesanus lib. 5. tit. 40; Cajetanus tract. 16. q. 5; Latomus lib. advers. hæreses art. 7. de Indulgen.; Estius in 4. dist. §. 11; Feltanus lib. 2. de purgat. cap. 16; Henriquez lib. 7. de Indulg. cap. 7; Layman, Vivaldus, Toletus, Navarrus, Corduba apud Bonacinam; Durandus, Canus, Petrus Sotus, Bellarminus apud Prognolum tract. 14. de Indulg. cap. 26; ad quos accedunt Nata-

Sanctorum cum Christo regnantium in Cælis (26) qua licitum, atque

Natalis in Theolog. dogmat., & morali lib. 2. de Indulg. regula 16; Passerinus tract. de Indulgentiis q. 115. laudans Lezanam, Bonacinam, Layman, Amicum, & alios. Sed de his jam ultra modum, & institutum nostrum.

(26) Cultum, & Invocationem Sanctorum a Traditione descendere auctores sunt ex SS. Ecclesiæ Græcæ Patribus, Ecclesiæ Smyrnensis Presbyteri in epist. encyclica de martyrio S. Polycarpi apud Eusebium lib. 4. hist. Eccles. cap. 15; S. Justinus in apolog. 2. ad Anton. Imp.; S. Irenæus lib. 5. adv. hær. cap. 19; Origenes lib. 8. contra Celsum; lib. 2. in Job.; hom. 16. in Josue; & hom. 26. in Num.; Eusebius Alex. de venerat. sanct.; S. Antonius Abbas epist. in biblioth. Patrum; S. Athanasius serm. de Deipara; Eusebius Cæsare. lib. 13. præpar. cap. 11; lib. 6. hist. Eccles. cap. 5; & lib. 4. de vita Const. cap. 58; S. Basilius orat. in 40. Martyr; epist. 291. ad Ponticæ Diœceseos Episcopos; & in psal. 114, S. Ephræm in lament. B. Virg.; in orat. de laudibus ejusdem; serm. de virg.; & lib. 1. de contemp. corp. cap. ultimo; S. Gregorius Nissenus orat. de S. Theodoro Martyre; orat. de 40 Martyr.; & orat. de obitu Meletii; S. Gregorius Nazianz. orat. 3, 6, 18, 19, 20, & 21; S. Cyrillus Hierosol. cath. 5; S. Epiphanius serm. de laudibus Deiparæ; & hær. 79; S. Chrysostomus hom. 31, & 41. ad popul.; hom. de SS. Bernice, Prosdoce, & Domnina; hom. de SS. Martyr. Juventino, & Maximino; hom. de S. Pelagia; hom. de S. Meletio, item de S. Ignatio; de S. Romano; de S. Juliano; de S. Babyla; de S. Barlaam, & de S. Luciano; S. Cyrillus Alex. lib. 6. in Julian.; hom. 6. contra Nestorium; & hom. 2. de S. Johan.; S. Asterius Amasenus in encomio SS. Martyr.; Theodoretus lib. de curandis Græcor. affect., serm. 8; & in hist. relig. cap. 21; S. Maximus Abbas, & Martyr in exposit. Missæ cap. 5; & centur. 5. Theolog. cap. 99; S. Germanus serm. de Assumpt. B. Virg.; Olympiodorus in cap. 15. Job.; S. Johannes Damascenus lib. 4. de fide orthod. cap. 16; Œcumenius in cap. 1. epist. 2. S. Petri; Cabasillas in exposit. liturg. capp. 33, & 34. Mitto Liturgias SS. Jacobi, Matthæi, Marci &c., nec non pseudo-Dionysium lib. de Eccles. hier. p. 3. cap. 7; & pseudo-Clementem lib. 5. Constit. cap. 8. Ex Patribus Latinæ Ecclesiæ S. Cyprianus epist. 37, & 57, & lib. de discipl., et habitu Virgin.; Tertullianus lib. de carne Christi cap. 17; S. Hilarius in psal. 124, et 129, nec non in cap. 18. Matth.; S. Ambrosius lib. 1, et 3. de virgin.; lib. de vid. cap. 9; lib. 10. in Luc. cap. 21; et epist. 22. ad Marcellinam soror.; S. Maximus, seu auctor serm. S. Ambrosio adscriptorum serm. de SS. Apost. Petro, et Paulo; ac de SS. Nazario, et Celso; S. Hieronymus lib. contra Vigilant.; epist. ad Riparium; epist. ad Paulinum; atque in capp. 10, 12, et 20. Danielis; S. Augustinus lib. de cura pro mort. cap. 16; lib. 7. de baptis. contra Donatist.; lib. 20. contra Faust. cap. 21; epist. 187; nec non serm. 25, et 26; Paulus Orosius lib. 7. hist. cap. 39; S. Paulinus Nolanus epist. 12, et 31; serm. de S. Felice; ac serm. de S. Celso; S. Maximus hom. 1. de Natali SS. Martyr.; Prudentius hymn. 1, 2, 5, aliisque; S. Gauden-

que justum; & qua laudabilem, atque utilem: ad hæc Imagines (27)

dentius tract. 17. de dedicat. Eccles. SS. 40. Martyr.; S. Petrus Chrysologus serm. 14., 129, et 143; S. Eucherius Lugdun. hom. de S. Stephano; et hom. de SS. Martyr.; S. Prosper lib. de vita contemplat., si tamen ejus est; Victor Vitensis lib 3. de persecut. Wandalica; S. Fulgentius serm. de B. Virg.; ac serm. de S. Steph.; S. Benedictus in regula cap. 14; Cassiodorus in psal. 120; & lib. de divin. institut. lect. 23; S. Gregorius Turonensis lib. de glor. Confess.; & lib. de glor. Martyr.; S. Eligius hom. 2. de purificat. B. Virg.; S. Idelphonsus de virginit. B. Virg. capp. 11, & 12; V. Beda in cap. 1. Lucæ; lib. 4. in Cantic. cap. 24; & hom. in Domin. 2. quadrag.; Alcuinus lib. divin. offic. cap. de celebr. Miss.; Carolus Magnus Capitul. Aquisgran. cap. 42; Aimo hom. de Divite, & Lazaro; Rabbanus epist. ad Nothgerum; S. Odo in tract. traslat. corpor. SS. Martyr. cap. 5; Radulphus Flaviacensis lib. 1. in Levit. cap. 4; Auctor altercat. Eccles., & Sinagogæ capp. 16, & 20. inter opera S. Augustini; S. Petrus Damianus serm. de nativ. B. Virg.; & serm. omn. Sanct.; S. Anselmus lib. de excell. B. Virg.; Rupertus in Cant. cap. 17; & lib. 4. in Zachar. cap. 10; Richardus in Cant.; S. Bernardus serm. 62. in Cant.; & serm. in Vigilia SS. Petri, & Pauli; V. Petrus Cluniac. lib. 1. epist. 1. contra Petrobrusianos; S. Thomas 2. 2. q. 82. art. 4, & 11. Ex Conciliis Gangrense can. ultimo; Chalcedonense act. 3, & 11; Nicænum VII; Carthaginense III. can. 47; Senonense can. 13; & Tridentinum sess. 25. Ex Pontificibus summis S. Leo serm. de SS. Petro, & Paulo; de S. Vincentio; & 5. in Epiph.; S. Gregorius Magnus hom. 32. de SS. Processo, & Martiniano. Mitto S. Cornelii epistolam de traslat. corpor. SS. Apostolor. Petri, & Pauli, quæ nec Baronio probatur; & S. Felicis II. epistolam de contemp. Sanct., quæ ab eruditis pseudo-epigrapha profecto æstimatur. Heu miseram Novatorum obcæcationem, dicam magis obstinationem, quibus potius in Sanctos insolescere, & insanire arridet, quam illos prosequi cultu, atque in patronos adsciscere: tantæque Patrum, tamque in Sanctos propensæ phalangi potius quam aures præbere, seque erudiendos permittere, ceu cæcæ superstitioni devinctam, eamdem lacessere dicteriis, scommatibus proscindere, violatique Numinis inverecundo ausu traducere!

(27) Imagines, Reliquiasque Sanctorum in honore, ac pretio habendas docet Patrum ex Apostolica traditione descendens auctoritas. Atque quidem ex Græcis id docent Ecclesia Smyrnensis in encyclica epistola de Martyrio S. Polycarpi apud Eusebium lib. 4. cap. 15; Ecclesia Hierosolymitana eximio cultu prosecuta Cathedram S. Jacobi Apostoli, ut est apud eumdem Eusebium lib. 7. cap. 19. versionis Valesianæ; S. Justinus, sive Auctor quæst. 28. ad gentes; S. Athanasius orat. 4. contra Arianos; S. Basilius orat. in 40. Martyr.; in psalm. 115; epist. 241; & epist. 408; S. Cyrillus Hierosol. cath. 12, & 18; & lib. 6. adv. Julian.; S. Gregorius Nissenus orat. de S. Meletio; orat. de S. Theodoro; orat. in 40. Martyr.; & orat. de Filii, & Spiritus sancti Divinitate; S. Gregorius Nazianz. orat. 3. in Julian.; orat. 4, & 18. in S. Cyprianum; S. Chry-

atque Reliquias Sanctorum, in honore, uti par est, ac pretio haben-

S. Chrysostomus hom. 32. in epist. ad Rom.; hom. 8. in epist. ad Ephes.; hom. 40, & 45. ad popul.; & locis supra laudatis; S. Ephræm in encom. omn. Sanct.; S. Asterius Amasenus in encomiis Martyr.; orat. de S. Euphemia; & orat. de S. Phoca; Heraclides Nissenus in epistolis contra Messalianos apud Photium cod. 51; S. Maximus in disput. contra Pyrrhum; S. Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 55. ad Hieracem; Theodoretus orat. 8. adver. Gent.; & in hist. relig. cap. 26, ubi de Imaginibus ubique Romæ erectis S. Simoni Stylitæ agit; S. Nilus epist. ad Olympiodorum præfectum; Eusebius lib. 5. hist. Eccles. cap. 1; & lib. 8. cap. 6; Moscus in prato spirit. capp. 40, 45, 151, 179, & 180; Nicephorus epist. ad Leonem III; Theophylactus Simocatta lib. 2. histor. apud Photium cod. 65; Suidas in Constant. Iconom.; Euthymius in psalm. 134; Zonaras adv. Leonem Isaur.; S. Sophronius Hierosolym. orat. de miraculis SS. Cyri, & Johannis; & in vita S. Mariæ Ægyptiacæ; Leontius Neapolitanus in Cypro Episcopus in apologet. pro christianis serm. 5; Simeon Thessalonicensis act. 5. Synodi VII; S. Simeon. Stylita Junior epist. ad Justinum Junior. Imperator., quem ad ultionem de Samaritanis capiendam adhortatur, a quibus Crux, & SS. Imagines contumelia fuerant affectæ; Auctor Græcus disput. Judæi, et Christiani laudatus a VII. Synodo act. 5; S. Germanus Constantinopolit. Patriarcha epist. ad Johannem Synnadensem, & Thomam Claudiopolitanum Episcopos; S. Johannes Damascenus orat. de SS. Imaginibus, aliique.

Ex Latinis Tertullianus in apologet.; et lib. de pudicitia cap. 10; S. Cyprianus epist. 12. Pamel. 37; S. Ambrosius epist. 22 ad Marcellinam sororem; in exhortat. Virgin. cap. 2; serm. 91. de invent. SS. Gervasii, et Prothasii; ac 93. de SS. Nazario, et Celso; S. Hieronymus in cap. 4. Jonæ; epist. 53; et lib. contra Vigilant. capp. 2, 3, & 4; S. Augustinus lib. 1. de cons. Evang. cap. 10; lib. 22. contra Faustum cap. 73; serm. 323, & 324. nov. edit.; lib. 9. confess. cap. 7; epist. 103; & lib. 22. de Civit. Dei cap. 8; S. Paulinus epist. 11, et 12; Prudentius hymn. 3, 5, 9, & 11; S. Gaudentius loc. supra laudato; S. Gregorius Turonensis lib. de glor. Confess., et de glor. Martyr. cap. 44; V. Beda lib. 3. hist. cap. 11; lib. de templ. Salom. cap. 19; atque in cap. 4. Lucæ; S. Maximus Taurinensis serm. in Natali SS. Martyr. Taurin.; Rabbanus (si tamen ejus est) lib. 2. de instit. Cleric. cap. 15; et lib. 4. cap. 10; Jonas Aurelian. lib. 3. de Imaginibus; Sigebertus in chron. ad an. 650; S. Thomas 3. p. q. 25. art. 2; in 3. sent. dist. 9. q. 1. art. 2; q. 2. ad 1; & 2. 2. q. 94. art. 2. Ex Summis Pontificibus, prætermisso pseudo-Clemente lib. 6. Constit. cap. 29, S. Leo I. serm. 11. de Natali SS. Apost. Petri, et Pauli; S. Gregorius Magnus hom. 22. in Evang.; lib. 3. epist. 30; lib. 5. epist. 50; lib. 7. epist. 5, 11, 54, 88, 159; et lib. 9. epist. 9; S. Vitalianus epist. ad Osvvium Northumbriæ Regem apud V. Bedam lib. 3. hist. Anglor. cap. 29, qua ipsi Reliquias Roma mittere significat; S. Gregorius II. epist. 1. ad Leonem Isaur.; S. Nicolaus I. epist. 2; Hadrianus I. epist. ad Constantin., et Irenem; Innocentius III. in Concil. Later. Ex Conciliis, ac

bendas esse: fuisse vero, quemadmodum non unius genus (28) contume-

ac generalibus quidem, Concilia Trullanum can. 82; Nicænum II. act. 3, et 7; nec non in definit. fidei; Constantinopolitanum I. can. 2; Lateranense IV. sub Innocentio III. can. 62; Constantiense sub Martino V; ac Tridentinum sess. 25. Ex particularibus vero Concilia Gangrense can. 20; Carthaginense V. can. 14; Gentiliacense sub Pipino an. 767; Bracarense III. can. 6; Epaonense can. 25; Senonense can. 14; Cabilonense can. 45; Moguntinum IV. can. 36; Pictaviense II. sub Paschali II. can. 12; Romanum sub S. Gregorio II; & Romanum sub Stephano III. Mitto reliqua, ne moram faciam ultra modum. Confer de Consecr. dist. 3. cap. *Perlatum*, cap. *Sextam*, et cap. *Venerabiles*; de Offic. ordin. in 6. cap. *Si Canonici*; atque Urbani VIII. constit. 37. *Sanctissimus*; et 51. *Sacrosancta*.

(28) Ex eo item docemur 1. quod antiquitus solemne erat Ethnicis, & Hæreticis, maxime Manichæis, hancce erga SS. Imagines, & Reliquias religionem Christianis exprobrare, quod de Juliano Apostata patet apud S. Cyrillum Alex. lib. 6. contra eumdem Julian., de Eunapio Sophista patet in vita Ædesii; de Fausto Manichæo liquet apud S. Augustinum lib. 20. contra Faustum. 2. Quod Ethnicis, atque Hæreticis olim frequens fuit, ac ut poterant, familiare Sanctorum corpora disperdere, reliquiasque supprimere, ne a christianis colerentur; ita de Martyrum Lugdunensium Reliquiis sub M. Aurelio testatur Eusebius lib. 5. hist. Eccles. cap. 1; de SS. Martyr. Vitalis, et Agricolæ corporibus testatur S. Ambrosius in exhort. ad virg., ac epist. 55: de SS. Martyrum Reliquiis e sepulchris erutis, igneque concrematis a Juliano Apostata testatur S. Gregorius Nazianz. orat. 3. in Julian.: de Reliquiis SS. Martyrum admixtis aliis profanis corporibus, aut etiam animalium ossibus testantur Theodoretus in hist. Relig. de SS. Martyr. Palæstinis; Sozomenus lib. 5. hist. Eccles. cap. 8; ac Surius ad diem 2. Octob. tom. 5: de SS. Martyribus in mare, aquasque projectis, ne eorum Reliquiæ a christianis colligerentur, Eusebius lib. 8. hist. Eccles. cap. 6; nec non Martyrologium Roman. 4. Idus April., & 5. Kalend. Maji. Quorum omnium impium morem imitati Iconomachi, Wicleffistæ, ac Calvinistæ Sanctorum Urnas violarunt, Reliquiasque qua aquis deleverunt, qua ignibus cremarunt. 3. Quod Hæreticis mos fuit alias quoque Reliquias priorum, legitimarumque loco ponere, ut fidelium pietatem fallerent, illuderentque cultui illi, qui pretiosis Sanctorum exuviis præstabatur. Ita actitatum a Circumcelionibus narrat S. Augustinus lib. de oper. Monachor. cap. 28; de nonnullis Græcis Romæ commorantibus S. Gregorius Magnus lib. 3. epist. 30; de quodam Eremita S. Gregorius Turon. lib. 2. hist. Franc. cap. 6. 4. Quod Christifidelibus olim tanta pietas inerat, ut nec impensis, nec periculis parcerent, modo sibi fas foret reliquias acquirendi, aut saltem ea, quæ contactu earum sacra essent. De cura adhibita a Christifidelibus in committendis cum honore humo SS. Martyribus legesis S. Chrysostomum hom. de SS. Juvenco, et Maximo; S. Gaudentium orat. de 40. Martyr.; Ruffinum lib. 2. hist. Eccles. cap. 26; Surium ad 8. Septemb., nec non 2. No-

tumelias, quibus ab Ethnicis, Hæreticisque in eas insanissime de-

2. Novembris; Martyrologium Roman. 3. Januarii, & 15. Martii. De opera impensa imo ab aliquibus, ut sacra pignora e locis, quibus recondita fuerant, suffurarentur, lege S. Gregorium Turon. lib. 1. de glor. Martyr. capp. 44, et 90; Adrevaldum lib. 1. de mirac. S. Benedicti cap. 11; Paulum Diacon. lib. 6. histor. Longobard.; Walafridum lib. 2. vitæ S. Galli; Surium ad diem 12. Januar., ac 16. Octobr.; Ansossium lib. de reliq. cultu. dist. 22; Glabrum lib. 4. hist. cap. 2. Non defuisse tamen exempla, quibus Deus non semel in eos, qui falsas Reliquias confinxerunt, severe animadvertit constat ex Mabillonio sæculo IV. Benedict. p. 1; et Bollando tom. 2. Jan. pag. 290, atque alibi. 5. Quod Christifidelium pietati erga Sanctos ut satisfieret, olim mos fuit Sanctorum reliquias in partes dividere, ut liquet ex Theodoreto de curandis Græcor. affect. serm. 8; S. Gregorio Nazianz. orat. 2. in Julian.; S. Gaudentio hom. in dedicat. Basilicæ SS. 40. Martyr.; ac S. Paulino in natali S. Felicis. 6. Quod consuetudo vetus erat, ut non dedicaretur Ecclesia absque SS. Martyrum reliquiis, ut constat ex S. Athanasio in apologia ad Constant.; S. Ambrosio epist. 22. ad Marcellinam; S. Gaudentio loc. cit.; S. Gregorio Turonensi lib. de glor. Mart. capp. 20, et 23; ac lib. de mirac. S. Martini cap. 8; Johanne Diacono in vita S. Gregorii cap. 31; Concilio Nicæno II. can. 7; aliisque Conciliis supra citatis. De earumdem quoque in Processionibus delatione adeundi sunt S. Augustinus lib. 22. de Civit. cap. 8; S. Paulinus; & Evagrius. 7. Quod saltem non erigerentur Altaria, nisi supra corpora, aut reliquias Martyrum, Ecclesiæ disciplina olitana erat: cujus testes sunt locupletes S. Hieronymus lib. contra Vigilant.; S. Augustinus serm. 32. de diversis; serm. 315. de S. Cypriano; nec non 318. de S. Stephano; S. Gregorius lib. 3. epist. 30; lib. 5. epist. 50, et lib. 9. epist. 71; Concilia Agathense an. 506, Epaonense an. 517; Carthaginense III. can. 14; atque Africanum can. 50. Vide Nicolaum de Plove tract. de Missa Gallic.

Ad hæc facit 8, quod nihil antiquius haberent olim Reges, Magnates, ac Christifideles, quam ut Sanctorum Reliquias impetrarent, qui ipsis suffragio, & patrocinio præsto essent. Id de Regibus Francorum Childeberto; Pippino; Carolo Magno; Ludovico Pio; Hugone Capeto; Henrico I; Ludovico Crasso; Ludovico VII; & S. Ludovico ferunt S. Gregorius Turon. lib. 2. hist. cap. 37; Aimoinus lib. de gestis Francor. capp. 20, 21, & 29; & lib. 4. capp. 86. & 89; Sigebertus in Chron. ad an. 508; Baronius ad an. 562; Nicolaus Gillas in Pippino ad an. 761, & 802; Sugerius Abbas in Ludovico Crasso; Rogerius in annal.; Azorius instituti. moral. lib. 9. cap. 8. q. 11; Duplexius, & alii. Idem de S. Helena; Pulcheria Augusta; S. Radegunde Regina Galliar.; Sylvia, & Bassula ejus sorore S. Paulinus epist. 11. ad Severum. Vide etiam Baronium ad an. 270. Adeo excrevit hoc fidelium reliquias Sanctorum obtinendi desiderium, ut legibus opus fuerit, quibus frænum hisce desideriis imponeretur, præcaverenturque fraudes, & furta exinde facile consecutura. Ita cautum jussere Imperatores Valentinianus, Theodosius, & Arcadius *L. Nemo* Cod.

defævitum eft, varias venerationis fpecies, quibus ipfis impenfe

---

Cod. de Reliquiis, ubi dicitur: *Nemo humatum corpus ad alium locum fine Augufti affatibus transferat*. Ita cautum voluere Concilia Mediolanenfe, Bononienfe, Burgenfe, & Moguntinum anno 813; Pontifices quoque Maximi Clemens VIII. an.1603,& 1604;Paulus V. an.1613, & 1614; & Urbanus VIII. an.1624. Confer dift.1. de Confecr. cap. *Corpora Sanctorum*.9. Quod fi non fas fuiffet SS.Reliquias adipifcendi, faltem id curabant fummo ftudio Chriftifideles, ut lintea, veftes, vela, fudaria, cinctoria, & id genus alia, quæ *Brandea* nuncupabant,quæ Sanctorum corpora attigiffent, vel fupra eorum Capfas, aut Lypfana pofita fuiffent, impetrarent fumma devotione cuftodienda, atque horum ope a Deo auxilia fe impetraturos fperantes. Ita teftantur Johannes Diaconus lib. 2. de vita S. Gregorii cap. 42; S. Ambrofius epift. 87; Evodius lib. 2. de mirac. S. Stephani cap. 12; S. Auguftinus lib. 22. de Civit. cap. 8; S. Gregorius M. lib. 3. epift. 30, & lib.5. epift. 6; S. Gregorius Turon. lib. 2. de glor. Confefs. cap. 7; lib.2. de glor. Martyr. capp.28, 30, 46, & aliis; lib. de vita S. Nicetii; de mirac. S. Martini, & lib. de vitis SS. Patrum; Sozomenus lib. 9. cap. 2; V. Beda lib. 1. hiftor. Anglor.; Baronius ad an. 416, 460, 519, 726, 740, & 766; Sigebertus ad an. 441. 10. Quod olim fedulam Ecclefia operam in id navaret, ut per epiftolas encyclicas ab una ad aliam Ecclefiam SS. Martyrum notitiam una cum actis tranfmitteret; ut ubique illis cultus impenderetur. Id conftat ex cit. epiftola encyclica Smyrnenfis Ecclefiæ de S.Polycarpi, & encyclica Ecclefiæ Gothicæ de S. Sabæ Martyrio apud Ruinartium pag. 527; ex epift. S. Cypriani ad Moyfem, aliofque Romanos Confeffores; ex epift. S. Ignatii ad Romanos apud Ruinartium pag.15; ex actis S. Dionyfii Areopagitæ apud Surium ad diem 9. Octobr.; ex epift. Martyrum Lugdun. apud Eufebium lib.5. capp.3, & 4; ex actis S. Vigilii Tridentini Epifcopi apud Bolland. ad 26.Junii; ex S. Gregorio Magno lib. 8. epift. 29. ad Eulogium Alex. acta Martyrum ab ipfo petentem. Plura de his proferemus part.2. Vindiciar., quum de jure Pontificis Rom. in SS. Canonizatione fermo erit. 11. Quod ficubi ficuti Chrifti Domini, Sanctorum fic reliquias noftris hominibus habendi facultas non affuiffet,Imagines fufficiebant;quibus cultum impenderent: qui quidem Imaginum ufus etfi frequens non fuerit, fuiffe tamen conftat ex ftatua ahéna, quam Chrifto Liberatori erexit Paneade mulier illa a profluxu fanguinis liberata; uti teftatur Eufebius lib.7. hift. Ecclef. cap.18; ex Tertulliano lib. de pudicit. cap. 7. referente Chriftum Dominum fub fpecie paftor's ovem perditam ad ovile humeris fuis reportantis in calicibus depingi confueviffe; ex Concilio Illiberitano can. 36. prohibente picturas in Ecclefia fieri: quo fatis fignificat jam tunc imagines in Ecclefia extitiffe, quas certis de caufis, de quibus controverfiâ, impofterum prohibuit. 12. Quod ad memoriam rerum geftarum recolendam, ac fidei dogmata fub oculis veluti fubjicienda Ecclefiæ Romanæ, nec non Græcæ ufu antiquitus venerat five mufivis, five picturis Concilia generalia in templis exprimere. Ita imaginem fex generalium Conciliorum in Ecclefia Conftantinopolitana depictam perhibet

ſe Majores noſtri ſe ſe devovebant: atque ex iis quidem (28) Imagines

bet Anaſtaſius. Imo earum Synodorum memoriam imaginibus ita dedicatam Græci, & Moſchi in ſuis Mæneis apud Bolland. tom. 1. Maii ſæpius recolunt. Eorumdem Conciliorum Imagines Romæ a ſummis Pontificibus expreſſas, ideſt Nicæni in Baſilica Lateranenſi a S. Silveſtro; Conſtantinopolitani in Baſilica S.Laurentii a S.Damaſo;Epheſini in Liberiana a S.Sixto III;Chalcedonenſis in Paulina a S.Leone M. auctor eſt Hadrianus I in epiſt.ad Carolum Magn.de SS. Imag. Mitto morem Romanæ Eccleſiæ ſacrum in Eccleſiis pariter Imagines Pontificum depingendi; de quo liber Pontif. in SS. Leone I; Symmacho; Agathone; Johanne VII; & Leone III.

(29) Quamvis priſcis Eccleſiæ ſæculis Sanctorum,ſed Dei præſertim,atque SSmæ Trinitatis Imagines maxime in uſu non fuerint, ne ſcilicet Gentiles, & Cathecumeni putarent Chriſtifideles Deum corporeum colere, aut Imaginibus illis Latriæ cultum impendere; qua de re hujuſmodi depictas Dei, & Trinitatis imagines improbarunt Tertullianus lib. de ſpectacul. cap. 23; Clemens Alex.lib.6. Strom.;Origenes lib.8. contra Celſ.;Minutius Felix in Octavio;Lactantius lib.2; inſtit. cap.2; S.Auguſtinus lib.de fide,& ſymbolo cap.7;& Concilium Illiberitanum can.36,quem editum ad amovendum ſcandali periculum, quod exinde Gentilibus, & Cathecumenis forte imminebat, interpretati ſunt Albaſpinæus,& Cardinalis Lucinus; quandoquidem ſimili de re Arcani diſciplina,de qua Lupus differt. de quibuſdam PP. locis; Bullengerus exerc.16. in Caſaubonum; præſertim vero Emanuel Scheleſtratius, ſecretiora Chriſtianæ Religionis Myſteria tunc temporis occultabant, ne a Gentilibus profanarentur; neque Cathecumenis ſcandali periculum ingenerarent.Confer Petavium Theolog. dogmat. lib.15. de Incarn. cap.13. Nihilominus ab ipſis Eccleſiæ incunabulis, præſertim ubi hujuſmodi periculum aberat procul, uſurpatas fuiſſe Imagines,cum Dei,tum trium Divinarum Perſonarum patet liquido ex mox laudatis Patribus, qui quum illas improbarint, oportet ſane quod illas frequentari conſpicerent: patet ex S. Baſilio, a quo Columbas Spiritum Sanct. repræſentantes in templis ſuſpenſas refert Amphilochius; ex S. Paulino, qui in Baſilica S. Felicis Trinitatis imaginem depingi permiſerat; ex act. 5. Synodi VII, in qua refertur libellus ſupplex Clericorum, & Monachorum Antiochenæ Eccleſiæ contra Severum Acephalorum Ducem, quo inter alia crimina illi objecta illud quoque referunt, quod aureas, & argenteas Columbas in typum Spiritus S. ſuper Altaria, & divina Sacramenta (ſacros ſcilicet fontes) ſuſpenſas abſtuliſſet. Deinde a ſæculo V, & deinceps imagines Dei, & SSmæ Trinitatis in Eccleſiis magis frequentatas fuiſſe res eſt adeo omnibus confeſſa, ut ei demonſtrandæ non ſit neceſſe operam impendere. Etſi vero Dei, & SSmæ Trinitatis imagines tribus primis ſæculis non adeo frequentes fuerunt, Chriſti Domini tamen ſub diverſis ſpeciebus, ac ſymbolis depicti, nec non Sanctorum imagines in Templis, Cœmeteriis, & Sarcophagis uſu frequentatas fuiſſe probant veterum SS. Patrum teſtimonia S. Gregorii Niſſeni orat. de S.Theodoro; S. Aſterii ſerm. de S.Euphemia; S. Paulini epiſt. 12. ad Severum,

gines coloribus exprimendi, Rreliquiisque sufficiendi religiosum
Pars I. M usum,

rum; S. Nili lib. 4. epist. 61. ad Olympiodorum; S. Augustini lib. 22. contra Faustum cap. 73; S. Ambrosii epist. 53; S. Chrysostomi hom. 45. ad popul.; S. Gregorii Magni lib. 9. epist. 9. ad Serenum; Eusebii lib. 3. de vita Const. cap. 49. Confer ceteros paullo supra commemoratos.

Probant idem vetera monumenta præsertim apud Arringhium lib. 6. Romæ subterraneæ; Bottarium in opere inscripto: *Sculture, e pitture de Cimiterj di Roma*; Boldetum in opere, cui titulus: *Osservazioni sopra i Cimiterj*; Fabrettum in Inscript.; Bonarrotium in observat. in fragm. vasor. veter. vitreor., a quibus multo numero proferuntur vetera monumenta a veteribus Romæ ruderibus, Cryptis, Sepuchris, Cœmeteriis eruta, in quibus frequentissime occurrunt tum Christi Domini imagines, tum Apostolorum, aliorumque Sanctorum effigies qua sculptæ, qua pictæ sub diversis speciebus Piscis, Agni, Columbæ, inter. quas præcipuæ sunt illæ, quæ extant in summo Basilicæ S. Clementis abside, quasque exhibent Bosius lib. 6. de Cruce cap. 21; Ciampinus tom. 1. veter monument. cap. 21; Gretzerus tom. 3. de Cruce lib. 1. cap. 33, & Mamachius orig., & antiq. Christ. lib. 1. §. 9: nempe est Imago Crucifixi, seu Christi Domini Cruci adfixi, Crucis brachiis duodecim Columbæ insistunt, quibus Apostoli denotantur, quasque corona ex liliis intexta circumdat: & illa, quæ in quodam Sarcophago reperto in Cœmeterio Vaticano exhibetur ab Arringhio lib. 1. cap. 10, scilicet in ea conspicitur impressus introitus triumphalis Christi in urbem Hierosolymam: item Zachæus in Sycomoro: iterum Christus Dominus medius inter Petrum, & Paulum monticulo insistens, a quo flumina quatuor Paradisi egrediuntur: rursus idem Dominus inter lictores: inspicitur item Pilatus manus lavans: in arcæ operculo repræsentantur Nabuchodonosor Rex coram aurea statua, tresque pueri in fornace ignis laudes Deo cantantes; sed & in eodem exhibentur Christi Nativitas, & Magorum adventus. Idem Arringhius lib. 3. cap. 13. exhibet veterem alterum Sarcophagum, in quo imagines inspiciuntur Lazari a mortuis revocati; Marthæ coram Servatore deflentis; Petri Apostoli a Christo admoniti de perjurio futuro; Moysis e manu Dei tabulas accipientis, & e rupe aquas educentis; Abrahami Isaacum immolantis; Pilati manus abluentis; Christi a Judæis vincti; Danielis in lacu leonum; Zachæi in Sycomoro; Cæci a Christo lumen recipientis; ac prodigii de quinque panibus, & duobus piscibus. Probant denique vetustissima monumenta de erecto Christo Domino simulacro in urbe Paneade apud cit. Eusebium; & Christi expressa specie sub imagine Pastoris apud Tertullianum laudatum, de quibus paullo supra. Item insignis inscriptio sæculo IV. adornata, quæ Laodiceæ reperta fertur, eamque sibi ostensam a Johanne Jebbio Anglo viro refert Lequienius tom. 1. Orient. Christiani pag. 794; quaque affirmatur Eugenium Episcopum Laodicenum, qui Maximiano Imperatore miles fuerat, templum in urbe Laodicena excitasse, quod sculptis, pictisque imaginibus exornavit, ut populum, qui eodem concurreret, ad pietatem excolendam, magis, magisque excitaret.

Id

usum, ritumque: Dei gratiam (30) necessariam esse ad salutem
æter-

Id vero effecit Eugenius eo primum, quo Imperio potito Constantino respirare paullulum Christiani cœperunt. Quæ quum ita sint, mirari satis non est tanta fronte, tam falso, & tam fraudulenter dictitare Dallæum aggressum esse, quod dogma hocce Latinorum traditio sit singularis: quod ipse hancce nedum adversus Latinæ, sed etiam Græcæ Ecclesiæ traditionem Sanctorum impugnandas reliquias, & imagines suscipiens id effecerit propugnando: tum nulla extare hujusce traditionis ex tribus primis Ecclesiæ sæculis argumenta: tum vetustissimos Christianos non coluisse, ne ipsos quidem Divos, quorum esse dicuntur reliquiæ, vel imagines: tum a Paganis post annum quidem tercentesimum, non autem prius, Christianis earum cultum exprobratum fuisse: tum a priscis Christianis ante quartum sæculum ad Martyrum sepulchra orare insuetum fuisse, atque inusitatum: nam ex dictis hactenus satis liquet navum huncce Novatorem magno esse in errore versatum. Ejus autem, ejusque symmistarum objecta retundunt inter alios Tournellius tract. de Incarn. q.ultima; Natalis hist. Eccles. ad sæcul.V. differt.25; & ad sæcul. VIII. differt.6. Confer. Doctiss. P. Honoratum a S. Maria animadv. in regulas, & usum Crit. lib. 5. differt. 6; eruditissimumque Lambertinum, seu Benedictum XIV. de Servor. Dei Beatif., & Beat. Canoniz. lib 1. capp. 3, & 4; & lib. 4. capp. 21, & 26: dicta etiam a nobis art. 2. de Conciliis §. 4, & Cabassutium not. Eccles. sæculi VIII. de Concilio Nicæno II, seu VII Synodo.

(30) Dei gratiam necessariam esse, sufficientemque saltem a Deo conferri ad malum fugiendum, & bonum faciendum tradunt etiam Patres, Pontifices, & Concilia. Ex Græcis pseudo-Dionysius de cœlest. Hier. cap. 1; & de divin. Nom. cap. 4; S. Irenæus lib. 3. adv. hær. cap. 19; S. Justinus apologia 2; Clemens Alexandr. lib. 2, 4, & 5. strom.; Origenes hom. 9. in Josue; hom. 1. in psal. 36; & de princip. lib. 3. capp. 1, & 2; S. Athanasius de communi essentia Patris, & Filii, & Spiritus S.; in vita S. Antonii; & de virginit. servanda; S. Basilius hom. 22. de humilitate; hom. *Quod sine divina ..... gratia resistere satanæ ..... non possit quisquam*; orat. *Quomodo baptizetur quis in mortem Christi*; in psal. 33, & 115; hom. in illud Moysis *Attende tibi ipsi*; & in regulis brevior. resp. 176; S. Cyrillus Hierosol. Cath. 1; S. Ephræm de timore animi; de divina gratia, & serm. exhortat. ad pietatem; S. Gregorius Nazianz. orat. 42. in illud Evang. *Quum consummasset Jesus sermones*; & in carm. de virtute humana; S. Chrysostomus hom. de Adam, & Eva; hom. 18, 23, & 39. in S. Matth.; in psalm. 3; hom. 2, & 9. in 1. ad Corinth. 1; hom. 2. in epist. ad Philip.; & hom. 8. de pœnit.; Palladius in hist. Lausiaca cap. 95. de Stephano lapso; Philo Carpathius in Cantica: ad illa *Terror, vel stupor*; & *Pulchra ut Luna*; Cassianus Collat. 3. capp. 12, & 13; S. Cyrillus Alex. lib. 1. de adorat. in spirit., & verit.; lib. 5. in Isai. 60; lib. 10. in Johan. cap. 8; & lib. 3. contra Julian.; Theodoretus q. 6. in Deuteron.; & in 1. ad Corinth. cap. 4; Johannes Maxentius Monachus in epist. ad S. Hormisdam, & in libello fidei; Isaias Abbas orat. 8. de mundi renunt.; Procopius Gazæus in 30. Deuteron.;

æternam assequendam; sufficientemque saltem a Deo conferri
M 2 omni-

teron.; Hesychius Hierosolym. lib.2. in Levit. cap.7, & lib.7. cap. 26; S. Sophronius Hierosol. orat. in Nat. Christi; S. Maximus Martyr de Charit. Centur. 2. cap. 28; Thalassius Hecatontade 4. cap. 46; S. Johannes Damascenus lib.2. fid. orthod. cap. 30; & de duabus in Christo volunt., & action.; Elias Cretensis in orat. 19. Nazianz.; Tharasius Constantinopolitanus epist. ad Episc. Antioch., Alexand. &c; Anastasius Nicænus q. 5; Theophylactus ad capp. 11, & 15. Matth.; ad 12. Luc.; ad cap.4. Corinth. 2; ad 2. cap. ad Galat.; Œcumenius ad cap.2. ad Philip.; Cabasillas in exposit. liturg. cap.36. Scilicet adeo explicate a Græcis traditum est dogma istud, ut Jansenius ipse fateri ingenue sibi illos adversari coactus sit.

Ex Latinis S. Cyprianus lib. 3. ad Quirin. cap. 4; epist. 2, & 77; & de baptismo Christi; Arnobius lib. 2. contra Gentes; Lactantius lib. 1. instit. cap. 11; S. Hilarius in psal. 118., & 123; S. Ambrosius de fuga sæculi cap. 1; & in cap. 3. Lucæ; S. Hieronymus lib. 1. adver. Pelagian. capp. 3, & 4; & lib. 3. cap. 1; in psal. 140; in cap. 5. Isaiæ; in cap. 5. Matth.; & epist. 139; S. Augustinus in locis innumeris, præsertim epist. 89. q. 2. ad Hilarium; epist. 105. ad Sixtum presbyt.; epist. 107. ad Vitalem; epist. 200; lib. 1. ad Simplician. q. 2; lib. de spiritu, & litt. capp. 33, & 34; lib. 8. Confess. cap. 8; lib. de nat., & gratia capp. 43, 67, & 69; lib. de corrept., & grat. capp. 2, & 7; lib. 3. de lib. arbitr. cap. 9; serm. 17. de verb. Apostoli; & serm. 61, & 191. de tempore; Arnobius Junior de Deo trino, & uno; S. Prosper carm. de ingrat. capp. 14, & 45; Gennadius de Ecclesiast. dogm. capp. 22. & 27; Salonius in proverb.; & in Ecclesiastem; S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum capp. 9, & 11; lib. de Incarn., & grat. capp. 17, & 20; lib. de fide ad Petrum cap. 32; epist. 4. cap. 3; & epist. 6. cap. 6; Primasius in cap. 7, & 9. ad Romanos; Junilius Africanus lib. 2. de partibus divinæ legis cap. 52; Cassiodorus in psal. 3, 67, & 117; Fortunatus in exposit. orat. Dominicæ; S. Isidorus Hispal. lib. 2. de Eccles. offic. cap. 23; & lib. de summo bono cap. 5; S. Eligius hom. 3. in Quadrag.; S. Eucherius Lugdun. in lib. 4. Reg.; S. Ildefonsus serm. de Purif. B. Virg.; Apponius lib. 1. in Cantic.; V. Beda lib. 2. in Esdr. cap. 8; lib. 2. in Proverb. Salom. cap. 20; in capp. 8, & 15. Lucæ; in capp. 1, & 6. Johan.; & in cap. 5. epist. 1. Johan.; Alcuinus in psal. 118; 7. pœnit.; in cap. 9. Ecclesiastis; & lib. 2. de Trin. cap. 8; Ambrosius Ansbertus lib. 4. in Apocalyps.; Idiota de amore divino cap. 9; Haimo ad capp. 2, & 15. epist. 1. ad Corinth.; & ad cap. 3. epist. 2. ad Corinth.; Haligerius lib. 1. de pœnit. cap. 5; Rabbanus lib. 4. de Universo cap. 10; & lib. 5. in Jerem. cap. 9; Ædelinus in vita S. Opportunæ; Auctor altercat. Synagogæ, & Eccles. capp. 4, & 11; Radulphus Flaviac. lib. 5. in Levit. capp. 1, & 3; & lib. 19. cap. 8; Smaragdus in prologo exposit. Regulæ S. Benedicti; Berno Augiensis serm. de concord. offic. cap. 5; S. Anselmus in cap. 3. epist. 2. ad Corinth.; & in cap. 2. ad Philipp.; Hildebertus epist. 15; Honorius Augustodun. lib. de prædestin., & libero arbitr.; Rupertus in cap. 15. Johan.; S. Bernardus serm. 2. in Pente-
cost.;

omnibus tam ad malum fugiendum, quam ad bonum faciendum: qua

coſt.; de grat., & libero arbitr.; et epiſt. 341; Hugo Victor. lib. 4. inſtit. Monaſt. cap. 3, et lib. 4. eruditionis Theolog. cap. 33; Petrus Lombard. in 2. diſt. 39, et in 4. diſt. 28; Richardus Victor. lib. 7. in Apocalypſ. cap. 8; de ſtatu hom. inter. cap. 16; de erudit. hom. inter. lib. 1. capp. 3, et 30; Petrus Bleſenſis epiſt. 9, et 78; Petrus Cellenſis lib. de panibus cap. 3; Arnulphus Lexovienſis ſerm. habito in Concil. Turonenſi; Jacobus de Vitriaco ſer. 3. poſt Pentecoſt.; S. Antonius Patavin. ſerm. in Evang. Dom. 2. Advent.; Alexander Alenſis par. 4. q. 13. mem. 2; S. Thomas quodlib. 1. art. 7; S. Bonaventura par. 5. breviloq. cap. 3; Thomas a Kempis lib. 3. de Imit. capp. 43, et 60; S. Laurent. Juſtinian. ſerm. in Epiphan.; S. Johannes a Capiſtrano in ſpeculo conſcientiæ par. 1. n. 56; Vide alios apud Coccium in Theſaur. lib. 1. art. 4.

Ex Summis Pontificibus gemina de gratiæ neceſſitate, ac ſufficientia tradidere S. Innocentius I. epiſt. 24, & 25. quæ ſunt ad PP. Concilii Carthag.; & Milev.; S. Zoſimus epiſt. ad African.; S. Cæleſtinus epiſt. 8, quæ eſt ad Epiſc. Galliar.; S. Leo ſer. 5. in die Epiphan.; & ſerm. 5. in Quadrag.; S. Gelaſius epiſt. 5, et 6; S. Hormiſdas epiſt. 11 ad Poſſeſs.; S. Gregorius Magnus hom. 9, et 17. in Ezechiel; lib. 35. cap. 16. in Job; in pſal. 7, lib. 7. epiſt. 55; et lib. 5. in cap. 10. lib. 1. Reg.; Innocentius III. ſerm. de uno Martyre; Innocentius X, et Alexander VII. adverſus Janſenium. Item ex Conciliis, quæ non minus, quam 24. enumerantur a Garnerio, et Noriſio, Carthaginenſe I. an. 412; Hieroſolymitanum an. 415; Dioſpolitanum an. eodem; Carthaginenſe alterum an. 416; Milevitanum eodem anno; Romanum ſub S. Innocentio I; Conſtantinopolitanum an. 417; Carthaginenſe aliud an. 418; Antiochenum; Carthaginenſe ex 224. Epiſcopis; Africanum, quod apud Garnerium dicitur ſecundum an. 418; Carthaginenſe alterum ex tota Africa; Romanum ſub S. Zoſimo; Carthaginenſe iterum an. 419; Anazarbenſe an. 421; Conſtantinopolitanum ſub Attico an. 424; Romanum ſub S. Cæleſtino an. 425; Africanum ex tota Africa an. 425; Arelatenſe ſub S. Honorato an. 427; Anglicanum an. 429; Romanum aliud ſub S. Cæleſtino an. 430; Epheſinum œcumenicum an. 431; Arauſicanum II. an. 529; Valentinum an. 855; Senonenſe an. 1528. part. 1. cap. 15; Colonienſe an. 1536. part. 7. cap. 32; et Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 11. Confer doctiſſimos viros Coccium in Theſaur. lib. 1. art. 4, et lib. 3. art. 2; Garnerium in Marium Mercat.; Noriſium in hiſt. Pelag.; Bellarminum lib. 6. de grat., et liber. arbitr.; L'Herminier tom. 4. pag. 130; Iſaacium Habertum lib. 1. Theolog. Græcor. Patrum; Tournellium de gratia Chriſti q. 4. art. 2, et q. 7. art. 2; & Berti de Theolog. diſcipl. lib. 14. capp. 4, et 5, et lib. 15. capp. 3, et 4. Sane Arnaldus ipſe, et Abbas de la Lane purus, putuſque Janſeniſta in libro gallico, cui titulum fecit *Defenſe de la Conſtitution d' Innocent X*, quo totus ſtudet gratiam ſufficientem ex S. Auguſtini ſententia explodere, et expungere, non diffitentur Theologos omnes huic articulo firmiſſime adhærere; atque ex iis ſcholæ Thomiſticæ Theologos, quos Alvariſtas appellant, eo quod putent ab Alvaro primum in D. Thomæ ſcholam hanc ſententiam invectam. Equidem laudat Arnaldus

qua ad bonum, qua ad malum (31) liberum etiam post lapsum in

naldus ex veteribus Theologis stare pro se, et contra gratiam sufficientem Thomam Brandvvardinum, et Gregorium Ariminensem. Verum ex Brandvvardino Wicleffum multa mutuasse observarunt viri eruditi: de Ariminensi Lutherum dicere consuevisse: *Da Magistrum*, quum ejus libros postulabat, compertum est: cur igitur illos Theologos jactat Arnaldus, nisi vindicando Jansenio, Vvicleffo, et Luthero suppetias quærere non erubescat? Quamquam quæ aliquando orthodoxis disputationis æstu (quod præsertim Brandvvardino adversus Pelagianos acriter disputanti accidit) abreptis minus cauta excidunt, ab Heterodoxis avide arripi, in pejorem partem accipi, et amplificari perspectum est.

(31) In homine, etiam post lapsum, arbitrium cum ad bonum, tum ad malum reliquum esse, et liberum abire tam a coactione, quam a necessitate; atque per ipsum stare, ut Deo ad bonum vocanti, et moventi obediat, aut Diabolo ad malum suadenti, et seducenti obsequatur, affirmant jugi Traditione ad nos pervenienti Patres qua Græci, qua Latini. Atque ex Græcis quidem pseudo-Clemens lib. 6. constit. cap. 20; et lib. 3, et 5, Recognit.; pseudo-Dionysius de Eccles. Hier. cap. 9; et de Divin. nom. cap. 4; S. Ignatius in epist. ad Magnes., et ad Smyrn.; S. Justinus in Apolog. 1. ad Gentiles; et 2. ad Anton. Imper.; et in dialogo cum Tryphone; Tatianus orat. contra Græcos; Athenagoras in apolog. pro Christ.; S. Irenæus lib. 4. adv. hær. capp. 9, 71, et 72; Clemens Alex. lib. 1, 5, et 7. strom.; Origenes hom. 12, et 20. in Numer.; in præfat. lib. 1. de princip.; et lib. 2. contra Celsum; S. Proclus apud S. Epiphanium hær. 64; S. Methodius serm. de resurrect.; Eusebius lib. 6. præpar. cap. 5; S. Athanasius orat. contra Idola; in vita S. Antonii, et in exhort. ad Gentes; S. Basilius hom. *Quod Deus non est auctor malorum*; ad cap. 1. Isai.; et lib. 3. contra Eunom.; S. Ephræm de spirituali vita cap. 93; et de extremo judicio lib. 5; S. Cyrillus Hierosolymit. cath. 4; S. Macarius hom. 15, et 27; S. Gregorius Nazianz. orat. 1, 31, et 40; S. Epiphanius hær. 16, et 67; S. Gregorius Nissenus hom. 4. in Cant.; orat. cathechet. capp. 30, et 31; Theophilus Alex. epist. 3. Paschali; S. Chrysostomus hom. 2, 19, et 22. in Genes.; in psalm. 9; in cap. 1. 19. Isai.; serm. de proditione Judæ; et serm. 8. in epist. ad Philipp.; Philo Carpathius in Cant. ad illud: *Terror, vel stupor*; Cassianus collat. 13. cap. 12; Theodorus Ancyranus orat. de nativ. Salvat.; et hom. in nat. Salvat.; S. Isidorus Pelusiota lib. 2. epist. 129; et lib. 3. epist. 363; S. Nilus apud S. Damascenum in parallelis lib. 1. cap. 9; S. Cyrillus Alex. in cap. 1. Isaiæ; lib. 6. contra Julian.; et lib. 3, 8, et 9. in Johan.; Theodoretus in cap. 3. ad Rom.; et de curandis Græcor. affection. serm. 5; Titus Bostrensis in 15. Lucæ; Victor Antiochenus ad 3. Marci; Nemesius de natura homin. cap. 39; Petrus Constantinopolitanus Diaconus lib. de Incarn., et gratia cap. 8; Olympiodorus in capp. 1, 3, et 12. Ecclesiastis; Andreas Cæsar. ad capp. 9, et 22. Apocalyp.; Procopius Gazæus in capp. 1, et 4. Genes.; Anastasius Sinaita lib. 1, et 8. Hexameron; Johannes Climacus gradu 1; Hesychius in cap. 1. Levit.; Antiochus hom.

in homine arbitrium, ut per se ipsum stet, aut cadat: se solam sive

hom. 107; Leontius in vita S. Simeonis cap. 1; S. Maximus Martyr de Incarn.; et de charit. Centur.3. capp. 27, 91, et 92; Synodus VI. in serm. acclam. ad Constant. Imp.; S. Johannes Damascenus lib. 2. ortod. fid. cap. 25; et in hist. Barl., et Josaph. cap. 15; Photius in cap. 9. ad Rom.; Theophylactus ad 22. Matth.; ad 6, et 13. Johan.; Simeon. Metaphr. in vitis S. Pachomii, et S. Auxentii Abbatis; Moses Barcepha de paradiso par. 1; Œcumenius in 7, & 9. epist. ad Rom.; Euthymius in 6, & 12. Johan.; Nicephorus lib. 1. hist. cap. 3; Hieremias Constantinopolitanus resp. 1. cap. 18, & resp. 2. cap. 2.

Ex Latinis Tertullianus lib. de anima capp. 20, & 21; lib. 2. adv. Marc. capp. 5, 6, & 8; in exhort. ad castit. cap. 2; Minutius Felix in Octav.; S. Cyprianus lib. 1. epist. 3; lib. de unit. Eccles., & lib. 3. ad Quirin. cap. 52; S. Zeno Veron. lib. de spir., & corp.; Arnobius Senior lib. 2. adv. Gentes; Julius Firmicus Maternus lib. de errorib. profanar. relig. cap. 29; S. Hilarius in psal. 2, & 18; & lib. 1. de Trinit.; S. Ambrosius lib. 1. de Jacob cap. 1; in psal. 40, & 118; lib. 2. in Luc. 2; & epist. 84; S. Optatus lib. 7. contra Parmen.; S. Philastrius hær. 80; S. Hieronymus lib. 3. adv. Pelagian. cap. 1; in capp. 49, & 55. Isaiæ; in 5, & 7. Ecclesiastis; lib. 2. contra Jovinian. cap. 2; in 5. ad Galat., & in 5. Matth.; S. Gaudentius tract. 3. de Pasch.; & tract. 13. de Natali Dom.; S. Augustinus lib. de quant. animæ cap. 36; lib. 5. de Civit. cap. 10; lib. de Spiritu, & litt. capp. 30, & 34; lib. de grat., & lib. arbitr. cap. 2; lib. contra duas epist. Pelag. cap. 5; lib. contra Faust. cap. 2; lib. 4. contra Julian. cap. 8; lib. de prædest. Sanct. cap. 3; lib. 1. ad Simplic. cap. 2; epist. 47, 89, & 106; tract. 72. in Johan.; serm. 15. de verb. Apost., & sexcentis aliis in locis; S. Paulinus epist. 2; Arnobius Junior de Deo trino, & uno; & in psal. 90, & 117; S. Eucherius Lugdun. hom. 9. post Pascha; S. Prosper lib. de grat., & lib. arbitr.; & in resp. ad 6. object. Gallor.; S. Innocentius epist. ad Afr.; S. Cælestinus epist. ad Gallos; Concilium Carthaginense epist. ad S. Innocentium I; S. Cæsarius Arelat. hom. 21, & 25; Boetius lib. 5. de Consolat. prosa 2, et 6; S. Fulgentius de Incarnat., et grat. cap. 20; Ennodius Ticin. de lib. arbitr.; S. Laurentius Novarien. hom. 1. de pœnit.; Cassiodorus lib. de anima cap. 15; S. Gregorius Magnus lib. 13. cap. 6. in Job; lib. 16. cap. 10; lib. 33. cap. 20; et lib. 1. in Ezech. hom. 5; S. Isidorus Hisp. de summo bono lib. 2. cap. 2; de doctr., et fide cap. 20; Concilium Toletanum IV. cap. 56; V. Beda in 2. Genes.; et ad 20. Lucæ; Alcuinus in Genes. q. 84; et de Trinit lib. 2. cap. 8; Haimo in cap. 1, et 49 Isaiæ; et ad 1. Malachiæ; Rabbanus in cap. 18. Jerem.; et lib. 4. de Universo cap. 10; Concilium Valentinum cap. 6; Auctor altercat. capp. 4, et 5; Radulphus Flaviac. lib. 12. in Levit. cap. 1; S. Leo IX. epist. ad Petrum Antioch.; S. Petrus Damiani serm. de exalt. S. Crucis; S. Anselmus lib. de lib. arbitr. capp. 5, et 10; et de concordia gratiæ, et lib. arbitrii; Honorius Augustod. in psal. 17; Rupertus in cap. 2, et 12 Johan.; Hugo Victorin. in 4. Genes.; et instit. Monast. lib. 4. cap. 3; S. Bernardus serm. 5. in Quadrages.; et tract. de gratia, et lib. arbitr.; Magister sent. 2. dist. 25; Potho Prumien-

sive ad justificationem, sive ad salutem (32) fidem non sufficere; sed

miensis lib. 1. de statu domus Dei; Hugo Etherianus de regressu anim. cap. 2; Innocentius III. serm. de uno Martyre; et lib.3.Myst. cap.8; Alexander Alens. p. 1. q. 26. mem. 4. art. 3; Albertus Magnus in cap. 4. Johann.; S. Thomas 1. p. q. 19. art. 8; q. 83. art. 1; et 1 2. q. 119. art. 3; S. Bonaventura par. 5. Breviloq. cap. 3; S. Laurentius Justinian. de contemptu mundi cap. 8; S. Bernardinus Senens. tom. 3. serm. de convers. peccat.; S. Johannes a Capistrano in speculo conscientiæ par. 1. n. 38, 56, et 57; Concilium Senonense cap. 15. de libero arbitr.; Concilium Trident. sess. 6. cap. 1, et sess. 10. capp. 3., et 7; Martinus V. contra Vvicleffum; Leo X. contra Lutherum; Gregorius XIII, et S. Pius V. contra Bajnm; Innocentius X, et Alexander VII. contra Jansenium. Plura tibi suppeditabunt Jodocus Coccius in Thes. lib. 1. art. 5; Nicolaus L' Herminier tom. 5. a pag. 298; Boucat tom. 8. differt. 5. art. 3. Allata sat nobis sunt, et super. Consentiunt Gerardus Vossius; Salamon Glassius; Hugo Grotius tom. 4. oper. Theolog. pag. 158, aliique Protestantium animo melius comparati. Confer Bellarminum, Beccanum, Vegam, Valentiam, Valemburgenses, Veronium, Gravinam, Gonzalez, Gotti, Turrianum, Tournellium, Bossuetium, Berti, sexcentosque alios de Schola tractantes de Controversiis.

(32) Sola fide non justificari hominem; neque fidem solam sufficere ad salutem consequendam, sed ulterius necessaria esse opera meritoria, perpetuo docuere SS. Patres: Auctor constit. Apostol. lib. 3. cap. 12; Auctor lib. de Hier. Eccles. par. 3. cap. 7; S. Ignatius epist. ad Ephesios; vetus Auctor lib. 3. similit. 5; S. Justinus in apolog. 2; S. Irenæus lib. 1. adv. hær. capp. 1, et 20; Theophilus Antioch. lib. 3. ad Autolychum; Clemens Alex. lib. 2, 3, 4, 5, 6, et 7. strom.; et in parænetico; Origenes hom. 1. in Ezechiel.; hom. 3. in Cant.; tract. 32. in Matth.; et in cap. 2, et 3. ad Roman.; Eusebius lib. 1. hist. Eccles. cap. 4; S. Antonius epist. 1; Didymus Alex. ad cap. 2. epist. Jacobeæ; S. Basilius serm. de ascesi, seu de exercit. Monast.; et hom. 12. in Proverb.; S. Cyrillus Hierosolym. cath. 1, et 15; S. Ephræm de vita spirit. cap. 91; et de Virginit.; S. Gregorius Nazianz. orat. 28, et 40; S. Gregorius Nissenus hom. 8. in Ecclesiastem; orat. 1, et 2. de pauperibus amandis; Theophilus Alex. epist. 1, et 2. Paschali; S. Chrysostomus hom. 5, et 42. in Genes.; hom. in Job. et Abraham; in psal. 142; hom. 16, et 70. in Matth.; hom. 11. in Marc.; hom. 9, et 30 in Johan.; hom. 5. ad Roman.; hom. 2. in epist. ad Philem.; hom. 7. ad Hebræos; hom. de Anna, et Samuele; orat. 5. adv. Anomæos; et serm. admonitorio de Eucharistia in encæniis; Auctor Græcus resp. ad eos, *Qui de baptismo dubitant*; et de his *Qui putant operibus se justificari* cap. 17. quamquam hunc auctorem sæculi X. caute legendum monet Bellarminus de script. Eccles., uti cujus opera erroribus scatentia ab hæreticis depravata existimet. Philo Carpathius in Cant. *Pulchra es, & in hortum descendi*; S. Nilus instit. ad Monachos, et in capitibus pareneticis; S. Cyrillus Alex. lib. 10. in Johan. capp. 14, et 18; et in exposit. symboli Nicæni; S. Proclus Constantinopoli-

ſed inſuper ad cumulum accedere opera bona oportere : Peccatum Ori-

politanus in epiſt. ad Armenos ; S. Iſidorus Peluſiota lib. 3. epiſt. 73, 118, et 158 ; Theodoretus q. 63. in Exodum ; in pſal. 96; et in cap. 5. epiſt. 2. ad Corinth. ; Baſilius Seleuc. orat. de reſurrect. Lazari ; Titus Boſtrenſis in 11. Lucæ ; Procopius Gazæus in Levit. pag. 343 ; Olympiodorus in cap. 7. Eccleſiaſtis ; Andreas Cæſareenſis ad cap. 7. Apocalyp. ; S. Johannes Climacus gradu 1; Antiochus hom. 1. de fide, et hom. 79. de agone ; S. Sophronius Hieroſolym. orat. in nat. Chriſti ; S. Maximus dialogo de Incarn. ; et centur. 1. capp. 26, et 45; S. Johannes Damaſcenus lib. 4. de fide orthod. cap. 10 ; et in hiſt. Barl., et Joſaph. cap. 11 ; Michael Syncellus de laud. Dionyſii Areopag. ; Anaſtaſius Nicænus reſp. 1 ; Photius in cap. 12. epiſt. ad Rom. ; Theophylactus in 7. Matth. ; in 5, et 15. Johan. ; ad 15. ad Rom. ; et in 4. ad Hebræos; Œcumenius in 1. ad Rom. ; in 3. epiſt. 2. ad Corinth. ; & in 2. S. Jacobi ; Euthymius in 28. Matth., et 16. Marci ; Græci in Concilio Florentino in apologia exhibita Synodo ; Hieremias Conſtantinopolitanus reſp. 1. cap. 4., et reſp. 2. cap. 3. Et hi quidem ex Græcis.

Ex latinis vero Tertullianus lib. de reſurrect. carn. cap. 48 ; lib. 2. contra Marc. cap. 6 ; & in Scorp. cap. 6 ; S. Cyprianus de unit. Eccleſ. ; de oper., & eleem. ; & epiſt. 14, & 77 ; S. Zeno Veron. orat. 5. ad fontem ; S. Victorinus in apocalypſ. ; Lactantius lib. 3. Inſtit. cap. 9, & in epitome cap. 12 ; S. Hilarius in Matthæum can. 5, 6, 7, & 28 ; nec non in prologo ad pſalmos ; S. Ambroſius in cap. 11. Lucæ ; lib. 1. de offic. cap. 15 ; lib. 2. cap. 2 ; & lib. 10. epiſt. 82 ; Ambroſiaſter in cap. 6. epiſt. ad Roman. ; ad Tit. 2 ; & ad Hebr. 4 ; S. Hieronymus lib. 1. contra Jovinian. cap. 6 ; lib. 2. capp. 1, & 15 ; in 5. ad Galat. ; & in 7, & 25. Matth. ; in 3. Sophoniæ ; in 3. Micheæ ; & epiſt. 22. ad Euſtochium ; S. Gaudentius Brixien. in præfat. tract. 3, & 4 ; & ad Geminium de villico iniquitatis ; S. Auguſtinus mille in locis, maxime autem lib. 15. de Trinit. cap. 18 ; lib. de ſpiritu, & littera capp. 9, & 26 ; lib. de fide, & oper. cap. 14 ; lib. de grat., & lib. arbitr. cap. 7 ; lib. de prædeſtin. Sanctor. cap. 7, ſerm. 39. de verb. Dom. ; ſerm. 16, & 22. de verb. Apoſt. ; tract. 15, & 77. in Johan. ; & in cap. 6. Johannis ; S. Paulinus epiſt. 26 ; S. Cæleſtinus I. in capit. ad Gallos ; Arnobius Junior in pſal. 106 ; Concilium Arauſicanum cap. 18 ; S. Proſper in reſp. ad cap. 6. object. Gallor. ; & in pſal. 3, & 125 ; S. Petrus Chryſologus ſerm. 43 ; S. Leo ſerm. 4, & 5. de Collectis ; & ſerm. 2. de Epiphan. ; S Eucherius in 4. Reg., & ſerm. in Dom. 4. Advent. ; Sedulius in capp. 3, & 4. ad Rom., & 5. ad Epheſ. ; Salvianus Maſſilien. de provid. lib. 4 ; Ferrandus Diaconus in pædagogo regula 5 ; S. Cæſarius Arelatenſis hom. 2, 11, & 25 ; S. Fulgentius lib. 2. de remiſſ. peccat. cap. 1, & ſerm. de Confeſſor. ; S Hormiſdas Pontifex epiſt. 6. ad Anaſtaſium Antioch. ; Primaſius in capp. 3, & 5. epiſt. ad Galat. ; 5. ad Epheſios ; & 4. ad Hebræos ; Caſſiodorus in Cant. cantic. cap. 7 ; S. Gregorius lib. 4. moral. cap. 31 ; lib. 7. cap. 13 ; hom. 9. in Ezech. ; 29. in Evang., & epiſt. ad Francor. Reges Theodoricum, & Theober-

Originale (33) pessime genus omne prorsus hominum [demptis

bertum; S. Isidorus Hispal. de summo bono lib. 2. cap. 2; de differentiis cap. 30; Apponius lib. 6. in Cant.; V. Beda in cap. 16. Marci, & 1. Johan.; S. Gregorius III. epist. 2. ad Germanos; S. Zacharias epist. ad Pippinum; Alcuinus lib. 1. in Johan., cap. 1; & lib. 1. de Trinit. cap. 1; Haimo in cap. 4. epist. ad Hebr.; Angelomus lib. 3. reg. 7; lib. 4. reg. 13; Halitgerius lib. 2. de pœnit. cap. 3; Christianus Druthmarus in cap. 7. Matth.; Rabbanus lib. 4. in Ecclesiasticum cap. 6; & in cap. 4. Esther; Ratherius Veron. in Synod. ad Presbyt. suæ Diœcesis; Remigius Antisiodor. in psal. 77; Radulphus Flaviac. lib. 15. in Levit. cap. 4; S. Anselmus enarrat. in Evang. Luc. 17; in cap. 3. ad Rom.; & 5. epist. 1. ad Thessalon.; Ivo Carnot. tract. de Sacram. Neophit.; Rupertus in cap. 4. Michea, & 1. Apocal.; S. Bernardus serm. 2. de resurrect., serm. 11. de modo bene vivendi; & serm. 24, & 68. in Cantica. Mitto ceteros legendos apud Coccium lib. 3. art. 2. Confer D. Thomam 1. 2. q. 83, 109, 114, 122, & 123; & 2. 2. q. 137. art. 4; Concilia item Troslejanum anno 909. cap. 15; Lateranense IV. cap. 1; & Tridentinum sess. 6. a cap. 5. usque ad 12; Cardinal. Pallavicinum hist. Concil. Trid. lib. 8; Concilia Bituricense an. 1528. cap. 1, et seqq.; Senonense an. eodem cap. 16; & Narbonense an. 1551. can. 1, in quibus hoc idem dogma contra Lutherum verbo scripto, & tradito stabilitum est. Mitto reliqua post Tridentinum celebrata, de quibus adeas superiorem artic., ubi de Conciliis particularibus actum est. Quid vero quod ex Protestantium grege Johannes Arndtius lib. *De vero Christianismo* bonorum operum necessitatem egregie defendit! Contra quidem pugnavit in *Judicio Theologico* Lucas Osiander, sed enerviter adeo, ut succubuerit.

(33) Peccatum originale genus omne hominum infecisse, non imitatione, sed prorogatione, ac in omnes propagatione transfusum, Traditio etiam est, cujus testes locupletissimi sunt hinc, & illinc Græci, & Latini Patres, ac Scriptores. E primis S. Ignatius epist. ad Trallian.; S. Justinus in dialogo cum Tryphone; S. Irenæus lib. 3. cap. 20; lib. 4. cap. 5, & lib. 5. capp. 17, & 19; Origenes hom. 3. in Cantic.; hom. 8, & 12. in Levit.; & hom. 14. in Lucam; S. Athanasius orat. de Incarn.; Didymus Alex. in cap. 7. Job.; S. Cyrillus Hierosol. cath. 2; S. Basilius hom. in psal. 32, & in scholiis ad psal. 50; S. Gregorius Nazianz. orat. 14, 15, 38, et 42; S. Gregorius Nissenus orat. 6. de Beatitud.; S. Johannes Chrysostomus hom. ad Neophitos; hom. de Adam, et Eva; hom. 6. de prodit.; hom. de orat. Dom.; hom. 9. in Genes.; hom. 10. ad Rom.; et epist. ad Olympiam; Severianus Gabalensis in cap. 2. Job; S. Cyrillus Alex. lib. 1. in Genes.; et lib. advers. Antropomorphitas cap. 8; Cassianus collat. 23. cap. 10; Theodoretus in psal. 50; et dialogo 3; Olympiodorus in cap. 9. Job; Maxentius contra Nestorium; Procopius Gazæus in Numer. fol. 387, et 390; Hesychius lib. 2. in Levit. cap. 6; et lib. 3. cap. 12; S. Johannes Damasc. lib. 2. orthod. fid. cap. 28; Theophylactus in cap. 5. ad Rom.; Moyses Barcephas de Paradiso par. 1. cap. 19; Euthymius

Christo D., atque ut decebat, Virgine Deipara] infecisse, non equi-

thymius in psal. 50. Ex his surripere nobis conantur S. Chrysostomum Julianus olim, et deinceps Erasmus, Stapulensis; et Dallæus, quem quidem pelagianus ille Pelagii erroris insimulavit; Novatores autem isti contendunt a S. Chrysostomo assertam quidem corporis mortem ex Adæ peccato, non etiam animæ inquinamentum. Quinimo ex nostratibus non defuere, qui homiliam de Adamo, et Eva, ubi peccatum Originale liquido adstruitur, S. Doctori abjudicarent. Verum omnibus satis esse debuerat S. Augustinus, qui lib. 1. contra Julian. cap. 6. loca plurima a nobis supra prolata ex ipso Chrysostomo laudat contra Pelagianos. Origenem quoque nobis surripere enituntur Coccus, et Hottingerus, contendentes ejusdem homilias in Leviticum esse S. Cyrilli; imo ex nostratibus sunt, qui ejusdem commentaria in epist. ad Rom. Ruffino potius ejusdem paraphrastæ adscribenda censent. Esto ergo Origenes Pelagianis præluserit, esto commentaria in epist. ad Romanos Ruffini sint fœtus, at quis ignoret hominem, postquam in devia abripi se permisit, non sibi satis consentire? Contendimus tamen homilias in Leviticum Origenis germanum esse fœtum, nam, ut ait Bellarminus de Script. Eccles., ubi de Origenis libris judicium suum profert, et phrasim Origenis servant, et erroribus ejus scatent. Consentit Usserius in bibliot. Theolog. MS. Certe hom. 3. in Cantica; et hom. 14. in Lucam Origenis sunt. Deinde Origenem præformasse quidem Pelagii errorem circa gratiam concedimus, non etiam errorem circa originale peccatum. Confer Clariss. Huetium lib. 1. Origenianor., et Halloixium in apologia pro Origene apud Sixtum Senensem.

Age ad Latinos Patres accedamus, quorum ducit agmen Tertullianus lib. de pœnit. cap. 5; lib. de habitu muliebri cap. 1; lib. de anima cap. 40; lib. 1. adv. Marc.; et lib. 5. cap. 17; lib. de carne Christi capp. 16, et 17; et lib. de resurrect. carn. capp. 33, et 34; S. Cyprianus epist. 55. ad Fidum, quam adferunt S. Augustinus lib. 1. contra Julian., et lib. 4. ad Bonifac. cap. 8, ac S. Hieronymus lib. 3. adv. Pelagianos; item de bono patientiæ; de jejunio; et de passione Christi; Arnobius lib. 1. contra gentes; Rheticius Augustodun. de baptismo apud S. Augustinum lib. 1. contra Julian. cap. 3; Lactantius lib. de Ira Dei cap. 20; et lib. 6. inst. cap. 13; Olympius Hispanus Episcopus in serm. quodam Ecclesiastico apud eumdem S. Augustinum loc. cit.; S. Hilarius Pictaviensis in psal. 118. apud S. Augustinum; S. Ambrosius de Tobia cap. 9; in psal. 48, et 50. apud S. Augustinum loco laudato; in comment. Isaiæ; lib. 1. de pœnit. cap. 2; de mysterio Paschæ cap. 31; et in capp. 1, 2, et 15. Lucæ; Ambrosiaster in cap. 5. ad Rom.; et in cap. 4. ad Hebr., cujus commentarii auctor circumfertur Hilarius Sardus; S. Optatus lib. 4. contra Parmen.; S. Pacianus in parænesi ad pœnitentiam; Prudentius in Apotheosi; S. Hieronymus in 2. Micheæ, in 3. Jonæ; in 47. Ezech.; et in psal. 39; Ruffinus in psal. 50, ex quo conjicere est ipsum cum Origene Pelagii errori quidem circa gratiam adhæsisse, non item errori circa peccatum originale; S. Augustinus, quem acerrimum Pelagianorum malleatorem, pec-

equidem imitatione transductum, sed prorogatione, ac in omnes

peccatique originalis adsertorem nemo nescit, lib. 14. de Civit. cap. 1; lib. 1. de peccat. merit., et remiss. capp. 11, & 18; lib. de peccato orig.; lib. de nuptiis, et concup.; lib. adversus Pelagian.; epist. 89; et 200., alibique sæpe; Philippus Presbyter lib. 1. in Job cap. 14; S. Prosper resp. ad cap. 1. object. Vincentinarum; S. Hilarius Arelat. in Genes. ad Leonem; S. Petrus Chrysologus serm. 3; Sedulius in cap. 5. ad Roman.; S. Cæsarius Arelat. hom. 2, 3, et 38. de Pasch.; Gennadius Massil. de Eccles. dogm. cap. 39; Faustus Rhegiensis lib. 1. de lib. arbitr. cap. 2, quos postremos duos Semipelagianos iccirco hic prolatos volui, ut exploratum sit nihil Semipelagianis commune de peccato originali cum Pelagianis fuisse; S. Fulgentius de gratia Christi cap. 31; & de fide ad Petrum cap. 26; S. Avitus Alcimus lib. 1. de init. mundi cap. 1; Justus Urgelitanus in Cantica; Primasius in capp. 5, & 7. epist. ad Romanos; Cassiodorus lib. de anima cap. 15; & in psal. 50; Fortunatus lib. 9. ad Chilpericum Regem, & Fredegundam Reginam; S. Isidorus Hispal. lib. 1. de summo bono cap. 1; S. Eucherius Lugdun. lib. 1. in Genes. cap. 24, & lib. 3. Reg. cap. 5; Apponius lib. 3. in Cantica; V. Beda in 21. Levit.; in 9. Marci; & 1. Lucæ; Alcuinus in psal. 4. & 7. pœnit.; & lib. 5. in Johan. cap. 9; Autpertus lib. 7. in Apocalyp. cap. 15; Haimo in psal. 17, & 37; & in cap. 8. epist. ad Rom.; Auctor altercat. cap. 5; Rabbanus in cap. 20. Exod.; lib. 9. in Ecclesiasticum cap. 2; & lib. 4. de universo cap. 10; Remigius Antissiodor. in psal. 18, & 50; Radulphus Flaviac. lib. 15. in Levit. cap. 1; & lib. 17. cap. 2; Fulbertus Carnot. epist. 1; Berno Augien. serm. de Ascens. Dom.; Algerus lib. 1. de Corp., & Sang. Dom. cap. 1; S. Anselmus Cantuar. lib. de conceptu Virginali cap. 27; & in cap. 5. ad Roman.; Rupertus lib. 2. in Genes. cap. 21; Hugo Victorin. tract. 3. de creat. capp. 11, & 12; & in cap. 4. epist. ad Rom.; S. Bernardus serm. in feria 4. hebd. de Passion. Dom. Mitto ceteros, ne moroso lectori fastidium creem, quos legere est apud Coccium lib. 2. art. 2, Gerardum Vossium, Nicolaum l'Herminier, Bouchatium, & alios. Unum, vel alterum dumtaxat heic indicabo, scilicet SS. Thomam, & Bonaventuram, illum quidem 1. 2. q. 81. art. 1; q. 82. art. 3, & 4; & 3. part. q. 69. art. 1; istum vero par. 6. breviloquii cap. 7.

Accedunt cum Pontifices, tum Concilia. S. Siricius in epist. ad Himerium cap. 2; S. Innocentius I. in epist. ad Episcopos Synodi Carthag., & Milevit.; S. Zosimus in epist. tractoria ad totius Orbis Episcopos apud S. Augustinum epist. 157. ad Optatum; S. Cælestinus in epist. ad Nestorium; ad Clerum Constantinopolitanum; & ad Gallos apud Vincentium Lirin. commonit. cap. ultimo; S. Prosperum adver. Collatorem; & Photium cod. 43; S. Sixtus III. in inscriptione ad fixa Baptisterio Basilicæ Constantinianæ apud Baronium, Binium, Labbeum, & Blanchinium; S. Leo M. in epist. 86. ad Nicetam; epist. 23. ad Clerum, & Plebem Constantinopolit.; serm. 2, & 6. in Nativ.; & serm. 7. de Jejunio 10. Mensis; S. Gelasius in epist. ad Episco-
pos

propagatione transfusum]: Purgatorium, ubi ii, quibus post obi-
tum

pos Picenæ provinciæ; S. Gregorius M. lib. 4. moral. cap. 2; lib. 6. in 1. Reg. cap. 15; in psal. 4. pœnit.; in cap. 25. Job lib. 2. cap. 10; lib. 5. epist. 14. ad Narsem, & lib. 7. epist. 53. ad Secundinum; S. Leo IX. in epist. 5. ad Petrum Antiochenum; Innocentius III. in psal. 4. pœnitent.; & lib. 1. de contemptu mundi capp. 3, & 4; Urbanus IV. in Methaphrasi ad psal. 50; Concilia Diospolitanum, seu Palæstinum an. 415, quod tamen ***miserabile*** appellat S. Hieronymus epist. 79, eo quod errore facti deceptum Pelagium absolvit, quamvis ejus doctrinæ profecto non adhæserit; Carthaginense an. 416; Milevitanum eodem anno; Africanum plenarium dictum a S. Augustino, de quo consule Card. Norisium lib. 1. hist. pelag. cap. 13; Ephesinum Œcumenicum can. 4; Arausicanum II. can. 2; Toletanum VI. an. 638. cap. 1; Florentinum in decret. union.; & Tridentinum sess. 5. can. 2, & 4.

Non me latet multis S. Scripturæ testimoniis probari Originale peccatum, non inficior, quin potius adsero, probantibus adstipulor. Sed animadverto 1. a Pelagianis, ut a Juliano apud S. Augustinum, et Socinianis, ut a Fratribus Polonis, pleraque in sui erroris patrocinium e Scripturis sacris testimonia prolata fuisse, præsertim Ezech. 18, 3, 4, et 5; ad Rom. 4, 15; et 5, 15, 18, et 19; 1. Corinth. 15, 22; et 2. Corinth. 5, 10. Quibus omnibus respondit olim S. Augustinus lib. 6. contra Julian. capp. 10, 24, et 25; lib. 2. oper. imperf. n. 85; lib. 2. de nupt., et concup. cap. 27; et in epist. 157. ad Hilarium. Animadverto 2. ipsum S. Augustinum reprehensum aliquando fuisse, quamquam perperam, atque impudentissime, iccirco quod S. Scripturæ testimoniis abusus sit, ac ea adduxerit, quæ nullo modo pro peccato originali faciant. Ita Erasmus, et Clericus animadv. ad epist. 89, nunc 157. S. Augustini carpunt in ea locum ex epist. ad Rom. cap. 5. vers. 12, quem non satis efficacem ad revincendos Pelagianos effutiunt: ita Hugo Grotius, et Gerardus Vossius lib. 2. hist. pelag. p. 1. thesi 2. carpunt locum ex cap. 17. Genesis 14; quasi illud male alleget S. Augustinus; illudque non ad pueros, sed ad adultos circumcisionem negligentes pertineat. Quin imo eò processit Nicolai l' Herminier tom. 6. pag. 29. audacia, ut argumentum S. Augustini ex cit. Genesis loco excerptum universæ Patrum traditioni illum locum ad circumcisionis præceptum referenti adversari affirmarit. Ita testimonium ex cap. 14 Job 4, a S. Augustino laudatum lib. cit. de Civit. cap. 26, alio modo interpretati sunt Fratres Poloni Socinianorum primipili, non secus ac psal. 10. vers. 7. Quin etiam post Erasmum adeo impudenter insurrexit in S. Augustinum Johannes Pheropponus, cui si larvam detrahas, ecce tibi audacissimum Clericum, animadv. ad epist. 157, et 176. S. Augustini, ut locum D. Pauli ad Rom. 5, 12. effutiverit perperam explicatum a S. Augustino; sanctumque Doctorem se se demonstrasse Apostoli proletarium (idest plebejum, et pauperrimum) interpretem; locumque alterum ex 1. ad Corinth. 15, 22. ab eodem S. Augustino laudatum ad rem nihil facere subjunxerit. Verum omnes jure optimo vapulant a doctissimo Berti lib. 13. de Theol. discipl.

tum quippiam expiandum superest, (34) ad definitum tempus dire

discipl. cap. 1, ubi egregie S. Augustinum ab obtrectatoribus istis vindicat testimoniis catholicorum non modo doctorum, sed virorum imo inter Acatholicos magni habitorum Bezæ, Grotii, Waltoni, Clarii, Zegeri, et Capelli, de quibus in Polyglotis Londin.; & sacror. Criticor. tom. 7.

(34) Purgatorium extare, ubi ii, quibus post mortem aliquid luendum superest, ad definitum tempus torqueantur, qui tamen fidelium precibus, ac suffragiis juventur, & subleventur, Traditio est, cui testimonium perhibent 1. SS. Patres Græci, inter quos pseudo-Clemens lib.8. const. capp.41, & 42; pseudo-Dionysius de Eccles. Hier. cap. 7. par. 2, & 3; Hermas apud Eusebium lib. 5. hist. Eccles. cap. 8; S.Irenæus lib.1. cap.3; Origenes hom.6. in Exod.; hom. 14. in Levit.; hom. 25. in Numer.; in psal. 38; hom. 12. in Jerem.; & lib. 5, & 6. contra Celsum; Concilium Nicænum can. 65. Arabico; Eusebius Cæsar. lib. 4. de vita Constant. capp. 60, & 71; S. Athanasius orat. de Dormient.; & quæst. 34; S. Basilius in capp. 4, 6, & 9. Isaiæ; S. Ephræm orat. contra superbiam; in parænesi 49, & in testamento suo; S. Cyrillus Hierosol. cath. 5; S. Gregorius Nazianz. orat. 10; S.Gregorius Niss. orat. de dormient.; & lib. de anima, & resurrect.; Timotheus Alex. in resp.ad interrog. 14; S. Epiphanius hær.75; S.Chrysostomus hom.32. in Matth.; 61. in Johan.; 21. in Acta; 41. in 1. ad Corinth.; 3. in epist. ad Philipp.; & 69. ad popul.; Palladius in hist. Lausiaca cap. 40; Sinesius epist. 44; Atticus Constantinopolit. epist. ad S. Cyrillum Alex.; Cassianus Collat. 2. cap. 5; Socrates lib. 5. cap. 25; Theodoretus in hist. SS. Patrum capp. 1, & 5; in hist. Eccles. lib. 5. cap. 36; in cap. 3. epist. 1. ad Corinth.; Basilius Seleuc. serm. de resurrect. Lazari; Diadochus de perfect. spirit. cap. 100; Procopius in 6. Isaiæ; S. Johannes Climacus gradu 4; Leontius in vita S. Johannis Eleemos.; Moschus in prato spirit. capp. 24, et 44; S.Sophronius Hierosolim. in vita S. Mariæ Ægytiacæ; S. Maximus M. in respons. ad Thalassium; et in cap. 7. Hier. Eccles. S.Dionysii Areopag.; S. Germanus Constantinopolit. in Theoria; S. Johannes Damascenus orat. de defunctis; Nicephorus Confessor can. 6; Anastasius Nicænus q. 20; Theophylactus in 12. Lucæ; Simeon Metaphras. in vitis S. Pachomii; S. Theodosii Cænob.; et S. Eusebii; Œcumenius in cap. 3. epist. 1. ad Corinth.; Euthymius in panoplia; et Evang.; Theodorus Balsamon in can. 4. Apost.; Psellus ad Andronicum Imp. cap. de exitu animi; Cabasillas in exposit. Liturg. capp. 42, et seqq.; Græci in Conciliis Lugdunensi, et Florentino; in Synodis Constantinop. an. 1642. cap. 18, et Hierosolym. anno 1672. cap. 18; Græci in quæst. ad Cardinalem Guisianum q.10; atque in professione fidei præscripta a Clemente IV. apud Raynaldum ad an. 1267; Gennadius Scholarius de purgat. sect. 1, et 7; Æthiopes Orthodoxi in confess. fidei apud Renaudotium.

Ad hos 2. Patres Latini, ex quibus Tertullianus lib. de corona Milit. capp. 3, et 4; de anima cap. 35; de testimonio animæ cap. 4; de resurrect. carnis cap. 43; et exhort. ad castit. cap. 11; S. Cyprianus epist. 58. ad Antonian.;

re torqueantur; qui interea piorum suffragiis possint adiuvari: cetera

tonian.; et epist. 66. ad plebem; S. Zeno Veron. ferm. de resurrect.; Arnobius Senior lib. 4. contra gentes; Lactantius Firmian. lib. 7. instit. cap. 21; S. Hilarius in psal. 59; S. Ambrosius orat. de obitu Theodosii Imp.; orat. in obitu Satiri fratris, & epist. 8. ad Faustinum; Ambrosiaster in cap. 3. epist. 1. ad Corinth.; Prudentius in Hamartigenia; S. Hieronymus in cap. 66. Isaiæ; 1. Nahum; & 7. Micheæ; Ruffinus in psal. 37; S. Augustinus lib. 2. de Gen. contra Manich. cap. 20; lib. 10. de Civit. capp. 9, 13, 16; & 24; et lib. 21. capp. 13, et 20; in psal. 37; ferm. 32. de verb. Apost.; lib. 9. Confess. cap. 12; & lib. de cura pro mort. capp. 3, & 4; Concilia Carthag. III. cap. 24, & Carthaginense IV. cap. 79; Bachiarius de recipiendis lapsis; S. Paulinus epist. 18, & 19; Philippus Presbyter in cap. 12. Job; Concilium Vasense I. cap. 2; S. Eucherius hom. 3. de Epiph.; Sedulius in cap. 3. epist. 1. ad Corinth.; S. Cæsarius Arelat. hom. in cap. 3. cit. epist.; Victor Vitensis lib. 2. de persecut. vandal; Boetius lib. 4. de consol. prosa 4; Concilium Valentinum cap. 4; Aurelianense II. cap. 15; Primasius lib. 5. in Apocalyp. cap. 19; Martinus Bracarensis de Græcorum Synodis cap. 69; S. Gregorius M. lib. 3. dialog. capp. 39, 50, & 55; & in psal. pœnit. 1, & 3; S. Isidorus Hisp. lib. 1. offic. cap. 18; S. Eligius hom. 8. ad Clerum, & popul.; Theodorus Cantuar. in pœnitentiali; Concilium Toletanum XI. cap. 12; S. Julianus Toletanus lib. 2. prognostic. capp. 10, 19, & 22; V. Beda in psal. 37; & in cap. 11. proverb.; S. Gregorius II. epist. 8. ad S. Bonifacium; Alcuinus de offic. Eccles. cap. 39; Carolus Magnus lib. 6. Capitul. cap. 195; Autpertus lib. 9. in Apocalyp. cap. 20; Haimo in psal. 6; in 1. ad Corinth. capp. 3, & 6; & 28. Isaiæ; Walafridus de rebus Ecclesiast. cap. 21; Druthmarus in cap. 34. Matth.; Amalarius lib. 3. de offic. Eccles. cap. 44; Concilium Cabilonense cap. 39; Rabbanus in cap. 14. Ecclesiastis; & 12. lib. 2. Machab.; S. Nicolaus I. ad consulta Bulgar. capp. 88, & 100; Johannes VIII. epist. 204; Auctor altercat. cap. 11; Concilium Triburiense an. 895. cap. 15; Regino Prumiensis in annalib. ad an. 888; & lib. 1. de disciplina Eccles. cap. 190; Luitprandus lib. 4. cap. 7; Berno Augiens. de offic. Missæ cap. 16; & in epist. ad Burchardum; S. Petrus Damianus ferm. de S. Andrea; & de S. Nicolao; S. Gregorius VII. lib. 1. epist. 6; & lib. 5. epist. 10; S. Anselmus Cantuar. in elucidario; Ivo Carnot. epist. 198; Sigebertus in Chron. ad an. 998; Hildebertus lib. de myst. Missæ; Odo Cameracensis in exposit. canonis Missæ dist. 4; Rupertus lib. 3. in Genes. cap. 32; Honorius Augustodun. in psal. 6; V. Petrus Cluniac. epist. 1, & 2. contra Petrobrusianos; & lib. 1. de miraculis cap. 23; S. Bernardus ferm. 66. in Cant.; & ferm. de obitu S. Humberti; Hugo Victor. lib. 2. de Sacram. fidei part. 16. capp. 4, & 6; Richardus Victor. tract. de judicaria potestate; Magister sent. in 4. dist. 21; Hugo Etherianus de regressu animar. capp. 1, 13, & seqq.; Stephanus Eduensis de Sacram. altaris cap. 18; Innocentius III. ferm. 1. in festo omn. Sanct.; & in psal. 3. pœnit.; Honorius III. apud Gratianum de celebr.

tera denique christiana dogmata, quae eorumdem in summam veniunt, a quorum ego retexendo catalogo abstineo, ne fastidium lectori vel liberali præter modum inferam; siquidem modo recensita

celebr. Missar. cap. *Quam Creatura*; Jacobus de Vitriaco lib. 2. vitæ B. Mariæ Ogniacensis cap. 3; Alexander Alensis par. 4. q. 8. mem. 3. art. 5; & q. 15. mem. 4. art. 4; Albertus Magnus in cap. 1. Lucæ; Hugo Cardinalis in cap. 3. epist. 1. ad Corinth.; S. Thomas in 4. dist. 21. q. 1. art. 1; lib. 4. contra gent. cap. 91; & in addit. 3. part. q. 71. art. 3; S. Bonaventura par. 7. Breviloquii cap. 2; Concilia Florentinum in decreto union.; Senonense an. 1528. cap. 12; Moguntinum an. 1549. cap. 46; & Tridentinum sess. 6. can. 30; et sess. 25. in decr. de Purgatorio.

Accedunt Liturgiæ omnium Ecclesiarum, S. Jacobi Hierosolymitanæ; S. Marci Alexandrinæ; S. Petri Romanæ; S. Matthæi Æthiopiæ; S. Basilii Cappadociæ; S. Ambrosii Mediolanensis; S. Basilii Syræ; S. Chrysostomi Constantinopolitanæ; SS. Leandri, et Isidori Mozarabicæ; Vulphilæ Gothicæ; S. Gregorii Illuminatoris Armenæ, aliarumque apud Assemanum, Renaudotium, Solerium, et Brunium, quas quidem præclaris illis nominibus subdititias esse censemus, venerandæ tamen antiquitatis notas præseferre, ac priscæ traditionis testes esse locupletissimas affirmamus. De quibus in dissertationibus de re Sacramentaria. Confer acta SS. Perpetuæ, et sociar. apud Ruinartium. Ad hæc usus perennis, Ecclesiæque praxis pro defunctis preces fundendi ad Deum, suffragia, ac Missas offerendi, cujus testes locupletissimi succurrunt Tertullianus lib. de coron. milit. capp. 3, et 4; et lib. de Monogamia; S. Cyprianus epist. 66; S. Ambrosius loc. supra laudatis; et S. Augustinus superius commemoratus; ut propterea Calvinus lib. 3. instit. cap. 6. eum usum non ausus negare, abusum maluit appellare. Accedit usus etiam olitanus celebrandi exequias, et mortuos sepeliendi, quorum mentio occurrit apud S. Paulinum in Epiphetio ad Pammachium; S. Hieronymum in epist. ad Paulam de obitu Blesillæ, et in vita S. Pauli Eremitæ; S. Augustinum lib. 9. Confess. cap. 12; et de cura pro mortuis cap. 4; S. Chrysostomum hom. 33. in Matth.: et colligitur ex Conciliis Bracarensi I. cap. 36; Triburiensi cap. 17; Moguntino cap. 52; et Meldensi cap. 72; a quibus pro mortuorum sepulturis cautum est. Adhæsisse doctrinæ huic de Purgatorio Hebræos cum veteres, tum recentiores ostendit Jodocus Coccius lib. 7. Thesauri de pœnit. art. 5. Muhamedanos, ac Muhametum ipsum in Alcorano azoara 5, 17, 29, et 46. Ex Novatoribus imo nonnullos, Lutherum in disput. habita Lypsiæ cum Echio; Melanchonem in apolog. confess. Augnst. art. 22. aliosque, quibus adnumerat Vvicleffum dialog. lib. 2. cap. 22.; et Johannem Hus in tract. de Corp., et Sang. Dom. cap. 4; et in serm. de exequiis. Tournellius tract. de divin. attrib. q. 12. art. 2. Etiam Æthiopes olim, et nunc eidem doctrinæ de Purgatorio, imo de Indulgentiis adstipulari referunt Damianus Goez in collect. historicor. Hispaniæ tom. 2, ubi eorum fidei professionem exhibet; et Jobus Ludolphus in hist. Æthiopica lib. 3. cap. 11.

sita frugi cuilibet sufficere debeant, Traditione vel innotuisse, vel invaluisse adparet, inquam, adparet.

Quæ quum ita sint quanti ponderis, quantique pendenda sit SS. PP. traditio exploratum sit, ut propterea qua Catholici, qua Hæretici quoque magno in pretio illam habendam putarint. Hærere hic tandem orationem meam oporteret, postquam diu, plurimumque extra præstitutos fines progressa, ac plusquam opus esset, vel prolegomeni ratio pateretur, fuit pervagata. Nisi quod lectorem liberalem rogare etiam, atque etiam liceat, ut pro ea, qua præstat humanitate, siquidem hactenus disputantem sustinuit, quatenus non ægre admodum ferat, si nondum ab hacce disputatione me resilientem accipiat. De Traditione disputans, fateor, nonnihil ab instituto meo digressus sum; fas mihi tamen sit factum id affirmare, non paginas implendi cupidine. At quam ob caussam, quove consilio id tandem, inquies, factum? Feci ex necessitate, ut firmiter traditionis articulo loco suo stabilito, fidentissime, quod verso argumentum, ex traditione susceptum superstruerem: feci ex rationabili caussa, ut ducto per 24. dogmata catalogo commonstrarem eidem doctrinæ Ecclesiam Romanam jugiter adhæsisse; in eademque doctrina Ecclesiæ universæ tradenda sibi semper cohæsisse Patres: feci ex industria, ut collatis invicem testimoniis, tum quæ ad confirmanda præcipua fidei dogmata ex Patribus descripta sunt, tum quæ ad comprobandas peculiariter Romani Pontificis divinas prærogativas ex Patribus pariter decerpi possunt, dispiciat, dignoscat, dijudicet quisquis num ex æquo, non secus atque illi fidei articuli, sic istæ de Pontifice assertiones inconcussæ veritatis nomine in traditionis censum venire queant. Permittas ergo præconceptum sermonem penitus effundi: quod si ægre feras adhuc me affluere, hinc oculos, hinc manus averte, ad ea traiciens, quæ magis ad saporem faciant, magisque ad argumentum conformentur.

Observo itaque 1. sacram Scripturam tot tantisque interpretationibus subjacere, ac pati imo invicem pugnantes, ut non nisi traditione duce germanum, genuinumque ipsius detur assequi sensum. Ita namque circa ipsius intelligentiam cum a veteribus, tum a recentibus Heterodoxis in diversas sæpissime itum est sententias;

ac

ac verius, ab utrisque erratum, ut ex hoc uno intelligere deberent, ac revera nonnulli intellexerint, Traditionis ad S. Scripturarum studium, & ad earum sensum obtinendum opus esse subsidio. Ita vero jure ac merito Ecclesia in Concilio Tridentino Scripturæ sacræ religioni cautum, consultumque jussit, ut in ipsius interpretatione præcipue, ac præ omnibus præ oculis Patrum traditio haberetur: quandoquidem ipsi Patres scripturas ipsas ex traditione potius, quam ex sententia interpretati; fidei dogmata item traditione magis, quam scriptura tutati sunt; hæreses, magis quam ex scripturæ, ex traditionis penu decerptis armis confoderunt, debellaruntque. Ita factitatum a S. Irenæo contra Gnosticos, Valentinianos &c; a Tertulliano contra Marcionem; a S. Hieronymo contra Jovinianum, Elvidium, Vigilantium &c; a S. Augustino contra Pelagium, Cælestium, Julianum &c., ut ex lib. 1. contra ipsum Julianum perspicuum fit, quo loci testimonia promit SS. Cypriani, Hilarii, Ambrosii, Chrysostomi, Rheticii, Olympii, & Hieronymi. Ita, ne longior sim, traditione adversus hæreticos dimicandum Epiphanius, Philastrius, Theodoretus, Vincentius Lirinensis &c. nos docent, qui traditione præsertim hæreses cunctas oppugnarunt, profligarunt, prostraverunt. Qui propterea in sacrarum Scripturarum studio parvi, aut minoris, quam par sit, Patrum sententias pendit, semper pessime audivit; eaque de re jure optimo, quod officio erga Patres eo in studiorum genere peccarint, vapulant Cajetanus a Cano; Simonius a Bossuetio, imo a Spanhemio; Erasmus ab Auctore lectionis Patrum; Launojus a Thierrio; Thierrius ipse, Launojus, Dupinus, Baillettus a Mabillonio, Petitdidierio, Bollando, Honorato a S. Maria &c.

Observo 2. Novatores Patrum traditione oppressos consentire nobiscum de plerisque fidei dogmatibus; profiteri se imo, ac religioni ducere traditis a sex priorum sæculorum Patribus se probe adquiescere: nolle se vero Junioribus morem gerere, ut qui Scripturam sacram, traditionemque germanam adulterarint. Ea de re veteres imitati, quibus insolens non erat Sanctorum, ac Majorum auctoritate se, & errores suos obtegere, defendere, & excusare, conquisitis undique ex SS. Patribus testimoniis,

iisque coacervatis in arenam descendere, iisque armis decertare. Ita enim, ut nonnulla exempla exhibeam, Crellius, & Volchelius Sociniani nedum ex S. Scriptura, sed ex Traditione Patrum, scilicet Clementis Alex., Origenis, Tertulliani, S. Basilii, S. Hilarii, S. Gregorii Nazianz., aliorumque Filii, & Spiritus S. Divinitatem impetiverunt, & impugnarunt: qui tamen dignis vapulant a Tournellio, & Berti, aliisque in tract. de Trinitate. Ita de Ecclesiæ dogmatibus pugnantes traditione inter se se hæretici affirmant hi, negant illi. Purgatorii doctrinam scripturæ, & traditioni innixi ultro citroque amplexi sunt Wicleffus, & Hus; at contra eam debacchantur Calvini, & Lutheri Symmistæ non modo scriptura decertantes more Andabatarum, sed traditione; scilicet testimoniis S. Cypriani epist. ad Demetrian.; S. Cyrilli catech. 18; S. Chrysostomi in psal. 50; S. Ambrosii in 22. Lucæ; S. Augustini Enchirid. cap. 68, & de Civit. lib. 21. cap. 26; & S. Gregorii Nazianz. orat. 15: quos tamen refutant, & refellunt post Bellarminum Tournellius tract. de divin. attrib. q. 12. art. 2, ubi de Purgatorio; Cardinalis Gotti tom. 2. p. 1. art. 10, & alii. Ita peccatum Originale negabant Pelagiani testimonio quoque Patrum innixi, uti S. Chrysostomi Julianus apud S. Augustinum lib. 1. advers. ipsum; & pernegant Sociniani, Coccus, & Hottingerus auctoritate suffulti Clementis Alex. lib. 3. strom.; Tertulliani lib. de baptismo cap. 18; & de anima cap. 39; Origenis lib. 5. in epist. ad Rom., qua abuti apertissime ostendunt ex nostris Natalis Alex. hist. Eccles. ad sæcul. V. dissert. 21; Tournellius tract. de peccatis cap. 1; & Berti de Theolog. discipl. lib. 13. cap. 1. Ex Heterodoxis vero, qui contra pro peccato Originali pugnant, Gerardus Vossius plura ex Patribus testimonia congerens, præsertim ex S. Irenæo lib. 3. cap. 20; lib. 4. cap. 5; & lib. 5. capp. 14, 17, 19, & 21; nec non ex Patribus laudatis a S. Augustino lib. 1. contra Julianum. Ita liberum hominis arbitrium post lapsum fatisciviffe effutierunt olim Manichæi, dein Novatores; ac nunc Jansenistæ effutire pergunt, ducti, ut inquiunt, præsertim non modo S. Scripturæ Jer. 10, 23; Johannis 6, 44; Johan. 8, 34; Johann. 15, 5; & 2. ad Timoth. 2, 26. testimoniis, quibus abutuntur; sed imo in sui erroris patrocinium advocantes S. Augustinum Enchiridii cap.

cap. 30.; lib. 14. de Civit. cap. 11; epist. 154; lib. 1. Retract. cap. 15; lib. 1. oper. imperfecti cap. 15; & lib. 3. de lib. arbitr. cap. 18. quem tamen ab impacto temere errore egregie vindicant doctiss. Natalis hist. Ecclef. ad sæcul. III. differt. 26; Tournellius tract. de Deo q. unica; Cardinalis Gotti de vera Christi Ecclesia tom. 2. p. 1. art. 7. §. 5, 6, & 8; ac Berti de Theol. discipl. lib. 16. cap. 3. Ita adversus Gratiæ divinæ necessitatem post Pelagianos, Semipelagianosque refricant Jansenistæ non solum sacræ Scripturæ loca Lucæ 11; & Rom. 2, 7, & 8, sed etiam S. Augustinum erroris participem agere lib. de spiritu, & litt. cap. 27, & epist. 130 non verentur; eidem superaddentes Clementem Alex.; nec non SS. Justinum, Irenæum, Hilarium, Chrysostomum, & Optatum. Verum digna pro inverecunda temeritate recipiunt a Natali hist. Eccles. ad sæcul. V. differt. 22. art. 2, Tournellio de Gratia; Berti lib. 15. cap. 4; Card. Gotti tom. 2. p. 1. art. 7; Thomassino de Gratia, aliisque de schola Theologis.

Quid quod Iconomachos imitati Novatores, præsertim Dallæus in SS. Imagines bacchantium more, & insania insurrexerunt ex sacra Scriptura non modo, sed ex SS. Patribus quinque priorum sæculorum conflatis textibus, atque ex posterioribus ex S. Gregorio Magno, Patribus Conciliorum Francofordiensis, & Parisiensis, Hincmaro, Agobardo, Jona Aurelianensi, Dungallo, & Walafrido? Quos tamen omnes toto ostio ab eo errore fuisse extorres ostendunt Natalis ad sæcul. IV. differt. 6; Tournellius de Incarn. q. ultima; Cardinalis Gotti p. 2. art. 15, & 16. §. 10, & seqq.; Bellarminus, Beccanus, aliique veteres, recentesque controversiarum tractatores. Ita Sanctorum cultum, & invocationem non secus, ac olim Vigilantius, sic dein Dallæus inter Calvinistas præcipue pugnaciter ivit inficias accersitis ex SS. Irenæo, & Cypriano; Clemente Alex, Origene, & Tertulliano; S. Gregorio Nazianz., & Ambrosiastro, sive Hilario Sardo testimoniis: quibus tamen illum impudentissime abuti demonstrant apertissime Natalis ad sæcul. V. differt. 25.; Tournellius de Incarn. q. ultima; P. Hieronymus a S. Augustino de Ecclesia Militante controversia 5. differt. 5; & Card. Gotti tom. 2. de vera Christi Ecclesia par. 2. art. 14. Ita sola fide justificari hominem, & salvari

sine operibus bonis contendunt Calvinistæ, & Lutherani; præsertim Jenenses pseudo-Theologi, Flaccus, Hinchelmannus, Forbesius, & Vossius in pugnam pro suis partibus accersentes Patres SS.Hilarium,Basilium,Augustinum,& Bernardum: sed eorum temeritatem retundit doctiss. Berti de Theolog. discipl. lib. 19. cap. 7. Vide & Bellarminum, Beccanum, Valentiam, Valemburgios, Gravinam, & Card. Gotti tom. 2. p. 1. art. 8, & 9. Ita Indulgentias irridendas propinant, & post Tertullianum negantem dandam veniam Mœchis, & Novatianum negantem dandam eamdem homicidis, & Idololatris; postque Wicleffum, & Hus affirmantes inutiles, vanasque indulgentias, easdem affirmavit pro vivis, & defunctis inutiles Johannes Wessèlus apud Lupum;inutiles pro defunctis JohannesEpiscopus Chiemensis in libro inscripto *Onus Ecclesiæ* apud Eusebium Amort. hist. indulg. p. 2. sect. 1;& probare errorem suum enituntur,prior quidem auctoritate SS.Ambrosii,Hieronymi, Augustini, aliorumque Patrum, apud quos ne vola quidem de Indulgentiis; posterior vero auctoritate SS. Gregorii, Augustini, Hieronymi, & Chrysostomi perpetuo docentium peccatores debere præterita delicta, quibus Deum offenderunt, pœnitentia diluere, & delere, atque pro gravitate criminum pœnitentiam agendam prædicantium. Vapulant ii vero, meritoque a PP. Christiano Lupo p. 5. differt. de Indulg.; & Eusebio Amort loco citato. Ita Monachorum institutum ex traditione improbare non puduit Chamierum, Spanhemium, Piceninum, aliosque e grege Protestantium impudentissimos homines, qui ausi sunt in sui erroris turpissimam defensionem advocare S.Athanasium in epist. ad Dracontium;S.Ambrosium in exhort. ad Virg.; S.Hieronymum in epist. ad Demetriadem; S. Isidorum Hispal. in Synonimis lib. 2. cap. de mendacio;S.Bernardum serm. 66. in Cant.; Patres præterea Concilii Nicæni I. can. 3; Nicæni II. can. 18; Gangrensis can. 4, & 17; & Illiberitani apud Gratianum 22. q. 4. can. *Definitio*. Sed pro meritis castigantur a Card. Gotti de vera Christi Ecclesia tom. 2. p. 1. art. 5; Bellarmino,Hellioto, Semerio, aliisque Monachorum Vindicibus. Ita jejunia Ecclesiastica, ne dum cum Montanistis confundere Calvinistæ apud Dallæum contendunt, sed ex Scriptura 1. Corinth. 10; 2. Col-

Collofs.; 1. Timoth. 4., & Matth. 15; fed etiam ex traditione Majorum S. Auguftini, Juliani Pomerii, S. Ifidori Hifpal., Theodoreti, Eufebii Cæfare., Sozomeni, S. Epiphanii, Socratis, S. Leonis, S. Chryfoftomi, S. Gregorii Turon., Victoris Antioch., Caffiani &c. damnanda conclamant. Eorum cavillationes, calumniafque exceperunt, ac penitus profligarunt Thomaffinus in tract. de jejun.; Natalis ad fæcul. II. differt. 4; Gotti tom. 2. pag. 1. art. 6. §. 5, aliique de fchola Theologi.

Quid plura Sacramentum pœnitentiæ impugnare Patrum teftimoniis adorfus eft Dallæus, nihil non aufus pro fua audacia, præfertim SS. Gregorii Niffeni, Chryfoftomi, Hilarii, Bafilii, Ambrofii, Auguftini, Maximi Taurinen., Caffiani, Juliani Pomerii, Bedæ, & Marci Eremitæ: pœnas tamen temeritatis dedit Morino, Juvenino, Natali ad fæculum XIII, & XIV, Boilleau tract. hift. de pœnit.; & Tournellio de pœnitentia q.6. Ita contra Chrifti Domini præfentiam in Euchariftia repugnantibus, eamdemque propugnantibus Rochyfana de Sacram. cap. 12; Wicleffo 4. dialogor. cap. 7; Luthero ad cap. 47. Genef., ferm. de præparat. ad mortem; ferm. de triplici juftitia; & contra Articulos Lovanienfium; Brentio in apolog. confeff. Wirtemberg.; Kirchnero in thefauro fol. 586; Erafmo lib. adverfus Leopoldi librum infcriptum: *Erafmi, & Lutheri opiniones de Cœna Domini*; & lib. 19. epiftolar. epift. ad Pellicanum; Salomone Glaffio lib. 2. tract. 2. fectione 1. articulo 2; Hornejo in compend. Theolog. pag. 408; Grabbio in adnot. ad cap. 2. lib. 5. S. Irenæi adverfus hærefes; Scultingo in confeffione Hieronymiana, aliifque Lutheranis; blaterant, pugnant, bacchantur, Albertinus, Blondellus, Larroquius, Salmafius, Allixius, Clericus, aliique Calviniftæ, aut nullius religionis homines invicem contendentes de fcripturæ fenfu, atque in fui erroris patrocinium audaciffime producentes SS. Gelafium, Juftinum, Irenæum, Cyprianum, Origenem, Tertullianum, Eufebium, Hilarium, Epiphanium, Chryfoftomum præcipue; Auguftinum præfertim, Ambrofium, Hieronymum, Cyrillum Alex., Hefychium Hierofol., Facundum Hermianenfem &c., ut vix fit reliquus, cui erroris fui perfonam non impofuerint: quos tamen pro meritis plurimis caftigant Bel-

lar-

larminus, Perronius, Coeffetellus, Arnaldus, Renaudotius, Jacobus Boileau in disquisit. de Sang. Christi post resurrect.; Natalis ad sæcul. XI, & XII. dissert. 12; Bossuetius in hist. variat., & lib. de Communione; Tournellius de Euchar. q.2. art. 4; & Gotti de vera Christi Ecclesia tom. 2. p. 2. art. 12. Ita dogmata transubstantiationis, Sacrificii missæ, & Communionis sub una tantum specie non alio ferme argumento impetunt, & impugnant Lutherani, & Calvinistæ, nisi quod novitia sint dogmata; quod nullibi tradita ante Innocentium III. a Patribus antiquis legantur: atque quidem dogma transubstantiationis Cyrilli, Augustini, Eusebii Cæsareensis, Theodoreti, Theophylacti auctoritati adversari Simplicius Verinus (is est Salmasius) obgarrit. Quid similiter adversus idem dogma pro sua impudentia Johannes Tillotson non obtrudit? Quibus tamen os obstruunt Theologi nostrates, quos ad calcem dogm. 7. cum laude commemoravimus. Ita Blondellus in apologia pro sententia, ut falso putat, Hieronymi de primitiva Episcopi, & Presbyteri æqualitate, in qua sectatorem habuit Grotium de imper. summ. potest. cap. 11., Episcopo Presbyterum æqualem contendit traditione veterum Clementis, Hermæ, Justini, Papiæ, Irenæi &c. Vapulat vero a clariss. Mamachio orig., & antiq. christ. lib. 4. cap. 4. §. 2; a doctiss. Blanco de potest., & polit. Eccles. tom. 3. lib. 1. cap. 2; & Chardono hist. Sacram. tom. 3. lib. 2. capp. 1, & seqq. Confer Petavium, & Hallierium de Eccles. hierarchia.

Observo 3. Acatholicorum multos sanioris mentis Religionis christianæ dogmata nonnulla defendisse ex Traditione non modo, sed sacræ imo Traditionis doctrinam a suorum calumniis diserte vindicasse, ac defendisse. Ea de re Johannem Clericum iniquissimum, si quis alius, erga Patres, ac præsertim S. Augustinum, plurimis acerbe excepit Caveus in dissert. de Eusebii Arianismo. Et sane quis æquanimiter ferat hominis profligatissimi impudentiam, qui eó processit, ut commiseratione dignos diceret SS. Justinum, & Irenæum, si Grotio, & Hammondo comparentur; aliosque ita contemneret, ut quisque recti, verique æstimator Clericum insaniisse potius, quam cogitasse facile dixerit? Petrus Molinæus Patribus infensissimus, qui eó impudentiæ devenit, ut S. Cy-

S. Cyprianum Anabaptistis adnumeraret, acerrimæ calumniæ reprehensionem meruit a Salmasio, Casaubono, & Johanne Fello, qui præfatione in opera S. Cypriani ab se adornata erga Patres, ac præsertim S. Cyprianum maxima se ferri reverentia profitetur. Dallæus, qui furentium more, aut phreneticorum Patres insectatus est, ab Anglicanis Episcopalibus præsertim, Presbyterianis paullo æquioribus, pro meritis castigatus est; ac præ aliis a Scrivenero in apologia Patrum adversus ipsum adornata plurimis vapulat. Rivetum, alterum plane nebulonem Patribus infestum, gravissime increpat ea de re Grotius in animadversionibus adversus eumdem Rivetum, & in discussione Apologetici; qui perinde in annotatis ad consultationem Cassandri pro communione sub utraque specie S. Scripturas facile in contrarium sensum detorqueri Patrum traditione neglecta affirmat; Protestantesque arguit, quod in scripturis enucleandis traditionem rejiciant. *Unde*, inquit, *tot & tam gravia inter ipsos dissidia, & quotidiana divortia*: Catholicos laudat, quod scripturas sacras ad amussim traditionis interpretentur, atque ita subdit, *Stat omne verbum in duobus testibus; in scriptura, & in traditione, quæ mutuo facem sibi allucent*. Isaaccus Pereyrus suum Præadamitarum systema, una cum secta Calvini ejuravit traditione SS. Patrum impulsus, ac permotus, ut ipsemet testaturin epistola anno 1657. ad Philotimum inscripta, ac in libello supplici, quem Alexandro VII. Pontifici Maximo porrexit, ad calcem præfatæ epistolæ adnexo, quo inter alia sic fatur: *Fateor coram sanctitate vestra, tanquam coram Deo, cujus imaginem sanctitas vestra gerit in Ecclesia Dei, me non latuisse hypothesim, quæ mihi venit in mentem de primis hominibus ante Adamum conditis, diversam penitus abiisse ab opinione SS. Patrum, nec non aberravisse a toto Orthodoxorum canone Conciliorum, tamquam doctrinæ Christianæ fabricam de homine lapso, & redempto fundatam fuisse a Patribus Concilii super hypothesim de Adamo primo omnium hominum formato, a quo deinceps totum genus humanum derivatum, ac propagatum esset*. Jacobus Usserius, imo ipsemet Andreas Rivetus apud Natalem, seu Bonaventuram Argonensem de vera methodo legendi Patres cap. 2, in eosjure invehuntur, qui priscis Patribus succensent, ac injuriis illos afficiunt.

Ex

Ex traditione, cui ipse subscribit, S. Petro innotuisse Angelorum lapsum scribit in ipsius D. Petri epist. 2. Thomas Smith. Ex traditione, cui ea in re consentit, Judæis Trinitatis mysterium innotuisse asserit in hist. Judæor. Jacobus Basnagius. Ex traditione S. Paulum edoctum de Johannis, & Mambris Magorum Pharaonis nomine affirmant Drusius, & Grotius. Ex traditione, cui ea in re assentitur, sacræ Scripturæ libros in Ecclesia recipi fatetur Jacobus Piceninus. Universim SS. Patribus deferendum fore, & Traditiones Majorum non parvi pendendas veritate aliquando edocti fassi sunt Heterodoxi. Lutherus in epist. ad Marchionem Brandeburgensem diu, multumque hæsit antequam Patrum auctoritatem exploderet, atque horrendum quidem, ac periculosum principio affirmabat aliquid æquis auribus accipere, quod universæ majorum doctrinæ adversaretur. Calvinus apud Frontonem Ducæum in *Antithesεon Augustini, & Calvini*, quidquid sciret, doceretque, illud Ecclesiæ Patribus, præsertim Augustino, (sicut postea præstitit Jansenius), acceptum retulit: sicubi vero a Græcis Patribus recessit, aut eos etiam repulit, iccirco se facere dixit, ut iis Latinos sufficeret. Ita jam olim Ariani, (quorum calumniam recoquunt nunc Sociniani, quodque mirari adhuc magis subit, Socinianis obloquendi occasionem præbuit doctiss. Petavius lib. de Trinit. plurimam operam conferens, ut planum faceret ante-Nicænos Patres ab Arianis, aut re, aut loquendi modo multum non abludisse), Ariani, inquam, ante-Nicænos Patres sui erroris participes agebant, quos tamen vindicat vel Bullus Anglus Presbyter. Idem Calvinus contra Albertum Pighium de libero arbitrio non difficulter se cum Pighio in ea de traditionibus contentione consentire profitetur, si modo Ecclesiæ traditionem ex certo, & perpetuo Sanctorum, & Orthodoxorum consensu demonstraret. Philippus Melancthon in epist. ad Fridericum Myconium *Neque vero*, inquit, *tutum est a communi sententia veteris Ecclesiæ discedere*: & in epist. ad Johannem Cratonem gemina habet obsequii erga Ecclesiæ Patres, speciatim vero erga Irenæum, Tertullianum, & Augustinum, quos Magistrorum, Ducumque loco haberi vult, refertissima. Brentius apud Lindanum lib. 1. panopl. capp. 3, & 4. de traditione identitatis Scri-

S. Scripturæ differens, *Hanc Traditionem*, inquit, *affirmamus certam, firmam, & indubitatam, imo necessariam, & omnibus modis amplectendam.* Idem concedunt Chamierus lib. 3. cap. 5; Zanchius thes. 1; & Kemnitius apud eumdem Lindanum lib. 1. cap. 13. laudans illud Apostoli: *Tenete Traditiones*. Marloratus in 2. ad Thessalon. cap. 2. *Agnoscimus nos*, ait, *Traditiones Apostolicas, non minus recipiendas esse, quam scriptas epistolas*.

Observo 40. Hæreticos, qui suo in luto hærere maluerunt, erroribusque pertinaciter adhærere, quibus semel imbuti fuerant, traditionibus fuisse infensissimos. Fuerunt ii vero ex antiquis Basilidiani, Gnostici, Cerinthiani, Valentiniani, & Marcionitæ apud S. Irenæum lib. 3. cap. 2, & Tertullianum lib. de præscript., a quibus refutati sunt. Deinde Donatistæ apud S. Augustinum de unitate Ecclesiæ cap. 9, & S. Optatum Milevit. lib. advers. Parmen., a quibus sunt repulsi. Ariani testimonio S. Hilarii lib. contra Constant.; S. Epiphanii hær. 69, & 73, & S. Augustini lib. advers. Maximinum, a quibus prostrati sunt. Macedoniani, & Eunomiani, ut liquet ex S. Basilio lib. de Spiritu S. cap. 27, qui illos exagitavit. Aeriani, ut liquet ex S. Epiphanio hær. 75, qui ipsos exsufflavit. Eutychiani, ut constat ex act. 1. Concilii Chalcedonensis. Nestoriani, ut adparet ex Concilio Ephesino, atque ex Basilio Ancyrano in confess. cathol., quæ extat act. 1. Synodi VII. Pelagiani apud S. Augustinum lib. de nat., & grat. cap. 39, qui illos penitus profligavit. Apostolici sæculo XII. teste S. Bernardo serm. 66. in Cant.; Wicleffistæ sæculo XIV. teste Thoma Waldensi lib. de doctrina fidei cap. 19. Lutherani, & Calvinistæ sæculo XVI; atque ex hisce pestibus præcipui Traditionibus bellum indixere, atque in Patres debacchati sunt Kemnitius, Dallæus, Georgius Callistus, Claudius Salmasius, Andreas Rivetus, Samuel Basnagius, Johannes Clericus, Johannes Barbeyracius &c., contra quos acie instructa processerunt, pugnarunt, ac prostraverunt Kemnitium quidem Guillelmus Lindanus in libr. strom.; Dallæum Nicolaus l' Herminier tom. 8; Rivetum Natalis ad sæcul. II. dissert. 16; Barbeyracium Ceillierius; Basnagium Bachinius in epistolis polemicis; aliosque alii, de quibus paullo post. Isaacius Beausobrius in sua defens.

doctr. Reformat. quó audaciæ non processit, homo ad audendum projectus? Parum habuit Patrum textus detruncare, qui nihil conferrent suo systemati quam imprudenter excogitato, tam impudenter ibidem exagitato de perenni in Ecclesia Protestanti successione, quod invicto Catholicorum argumento ex perpetua in Ecclesia Romana Pontificum successione deducto opponere volebat, parum id, inquam, habuit homo pro quodlibet audendi libidine, nisi frequens putidissimi mendacii Patres vir effrenis, ingeniique efferati coargueret. Non id vero mirum de viro, qui post Thomam Hydde,& Petrum Bayle specioso sub symboli nomine Manichæismum instaurare non erubuit. Eum tamen dignis excepit doctis. Cacciari in sua accuratissima Manichæismi historia præfixa tom.1. novæ edit. oper. S.Leonis Magni. Aliud consilium inivit Thomas Jamesius,ut suadere potius eniteretur Patrum textus passim in editionibus inique fuisse interpolatos. Verum expeditius Protestantium alii profligatissimi existimarunt Patrum textus interpolare potius, quam interpolatos causari: atque ita ab illis frequens factum,a Calvinistis quidem adversus Mornæum Duplessium ostendit David Perronius,a Lutheranis autem in libro inscripto *Papatus Acatholicus* adversus Jacobum Hailbronerum demonstravit Jacobus Cellarius. Adversa denique fronte Protestantes alii, qui tam impie, quam impudenter contra Patres pugnant, cedo,quibus nam pugnant argumentis? Pugnant præcipue Scripturæ sacræ, nec non ejusdem traditionis testimoniis, de quibus impræsentiarum nihil dicam, quum abunde hisce satisfecerint Scholastici nostrates mox laudandi.

Pugnant 1. igitur Traditioni contraria ab Ecclesia Romana doceri, & credi. Ita enim B. Virginem omni vel levissima culpa, quæ propria actione, & voluntate committitur, omnino caruisse Ecclesia docet,& definivit in Concilio Tridentino sess. 6. can.23. Oppositum tamen tradiderunt, aliquodque in veniale peccatum incurrisse Deiparam adseruerunt S. Irenæus lib. 3. cap. 18, nunc 16; Tertullianus lib. de carne Christi cap. 7; & lib. 4. contra Marc. cap. 19; Origenes hom. 1. in Genes.; & 17. in Luc.; Ammonius in Evang. Johan.;S.Cyprianus serm. de passion. Dom.; S. Athanasius orat. 4. contra Arianos; S. Gregorius Nissenus orat.

orat. in illud 1. Corinth. 15, 28. *Quando sibi subjecerit omnia*; S. Chrysostomus hom. 4. in Matth.; 20. in Johann., & in psal. 63. V. Beda hom. super *Missus est*; Theophylactus, & Euthymius in 1. Lucæ. Eamdem B. Virginem absque peccato originali conceptam fuisse sententia est in Ecclesia jam obtinens, quam piam vocant Pontifices, juxta quam Ecclesia festum diem in ejusdem honorem celebrat, cuique favet Tridentina Synodus sess. 5. Econtra tamen, ajunt Erasmus, & Rivetus lib. de Patrum auctoritate post Kemnitium in exam. Concil. Trid. sess. 5, B. Virginem peccato Originali fuisse obnoxiam, eoque inquinatam affirmant S. Irenæus apud S. Augustinum lib. 1. contra Julian.; S. Cyprianus in epist. de baptizandis parvulis; S. Olympius Episcopus Hispanus; S. Gregorius Nissenus lib. contra Novatianos; S. Basilius lib. contra Manichæos; S. Chrysostomus hom. ad Olympiam; S. Hilarius lib. de Trinit.; S. Ambrosius in Isaiam; lib. de Noe, & arca, & in psalm. 118, quorum loca profert S. Augustinus lib. 1, & 2. contra Julian.; S. Hieronymus lib. 2. contra Pelagium, & in epistolis ad Laurentium, & ad Dulcitium; S. Augustinus lib. 1. de nupt., & concup. cap. 12; lib. 2. contra Julianum cap. 9, epist. 57, & alibi; S. Fulgentius lib. de Incarn. cap. 6; S. Remigius in psal. 21; S. Maximus serm. de assumpt.; S. Isidorus Hispal. lib. 1. sententiar. capp. 12, & 14; V. Beda in 1. Lucæ, & super *Missus est*; S. Anselmus lib. 2. *Cur Deus homo* capp. 15, & 16.; S. Bernardus epist. ad Canon. Lugdunens., & alii.

Quid quod Angelos incorporeos esse Ecclesia docet, definivitque in Concilio Lateranensi IV. cap. *Firmiter de summa Trinitate*? Angelos nihilominus non esse corpore omnino expertes perhibuere Græci Patres, & Latini apud Suarez lib. 1. de Angelis cap. 6; Vasquez, aliosque, e quibus S. Justinus in dialogo cum Tryphone; Athenagoras in apolog.; Origenes lib. 1. de princip. cap. 6, lib. 2. cap. 8, aliisque in locis; Clemens Alex. lib. 8. strom.; Tertullianus lib. de cultu fœmin. cap. 10; Lactantius lib. 2. Instit. cap. 14, qui Angelos mulieribus commixtos affirmarunt: S. Basilius lib. de Spiritu S. cap. 16; S. Cyrillus Alex. lib. 9. in Johann.; S. Macarius hom. 4; S. Augustinus lib. 21. de Civit. cap. 10; Johannes Thessalon. act. 5. Concilii Nicæni II; S. Bernardus lib. 5.

de consid. cap. 4; qui Angelos corporibus aereis præditos putarunt: S. Hilarius in cap. 5. Matth.; Cassianus collat. 7. cap. 13; S. Gregorius Nazianz. lib. 2. de Theolog.; S. Fulgentius lib. de Trinitate; & S. Gregorius lib. 2. moral. cap. 12, qui omne creatum esse corporeum docuerunt. Ita ante Mundi exitum nullum futurum millenarium Christi, & Sanctorum in terris regnum credit, & docet Ecclesia, quod tamen futurum ex adverso olim docuere S. Papias apud Eusebium lib. 3. hist. Eccles. cap. 32; S. Justinus in dialogo cum Tryph.; S. Irenæus lib. 5. cap. 32; Tertullianus lib. de spe fidelium apud S. Hieronymum in cap. 36. Ezech.; & lib. 3. advers. Marcion. cap. 24; S. Victorinus Pitabionensis apud S. Hieronymum de scriptor. Eccles.; Lactantius lib. 7. instit. capp. 24, & 26; & Severus Sulpitius in dialogo, cui titulus *Gallio*, apud eumdem S. Hieronymum.

Pugnant 2. Traditionem ex SS. Patribus difficillime, quin imo nullo modo hauriri posse; quandoquidem ipsorum libri perierunt; vel ipsis alii suppositi sunt; vel ex conscriptis ab ipsis, vix certi aliquid dogmatis exculpi potest; vel in eodem dogmate adstruendo vix inter se, ac sibimet Patres in libris constant, & cohærent. Porro tribus primis Ecclesiæ sæculis, (ita enim oblatrat Dallæus lib. 1. de vero Patrum usu,) pauci fuerunt, qui libris conscribendis operam dederint, eorum vero, qui dederunt, pauca admodum ad nos pervenere; sive temporis nulli parcentis injuria; sive hæreticorum omnia pervadentium malitia pars major intercidit, quorum vix nomina supersunt, opera vero periere: ita S. Papiæ quinque libri; Quadrati, & Aristidis apologiæ; Castoris Agrippæ opus contra 24. libros Basilidis hæretici; Hegesippi 5. libri; Melitonis Sardensis; Dionysii Corinthii; Apollinaris Hierapolitani opera; Pinyti Cretensis epistola; Philippi, Musani, Modesti, Panthæni, Rodonis, Miltiadis, Apollonii, Serapionis, Bachylli, Polycratis, Hippolyti, Julii Africani, Dionysii Alexandrini, aliorumque. Item Patribus pleraque supposita fuisse exemplo sunt Liturgiæ nominibus sacris SS. Petri, Jacobi, Matthæi, Johannis, Marci, Clementis &c. inscriptæ. Decretales etiam Romanis Pontificibus ante S. Siricium adsertæ, atque ab Isidoro Mercatore consarcinatæ.

Quid

Quid plura? Patrum, & Pontificum libros, Conciliorum canones, Scripturæ imo sacræ textus innumeris interpolationibus fuisse fœdatos exploratum est, ut singula recensere supervacaneum sit. Præterea non facile patere, intelligentiaque assequi posse scripta Patrum, cujus rei multiplex ratio est, & caussa: tum quod linguis, idiotismis, dialectisque diversis usi sint; unde difficiles, spinosæ, ac diversæ admodum occurrunt locutiones: tum quod quoties Ethnicis, & Cathecumenis coram de mysteriis, ac Religionis dogmatibus agerent, disciplinæ arcani studentes, obscure loqui, ac locutiones obtegere metaphoris, allegoriis, figurisque affectarent: tum quod nondum ea tempestate motis de verborum significatione in rebus religionis controversiis, quæ post ab Sabellio, Ario, Macedonio, Nestorio, Eutychete, Pelagio, &c. excitatæ sunt, vel de illis obscure admodum loquerentur, vel admodum libere. Etsi vero daretur Patrum sensum, & locutiones facile assequi nos posse, parum id operi præstare: nam de innumeris, qui nunc in Ecclesia adstruuntur, articulis, de uno, aut altero vix differuerunt prisci Patres: de quibus vero differuere, satis nec significant an eadem articulis deputanda; an precise inter privatorum opiniones adnumeranda sint.

Pugnant 3. Traditioni Patrum fidere periculi rem plenam esse: nam ut fidere possimus, duo saltem explorata esse deberent; eos cum sui temporis Ecclesia sensisse; eosdemque semper in vera, rectaque sententia mansisse: utrumque vero horum admodum ambiguum, imo a veritate abhorrens. Principio enim sicuti Patrum, sic et Ecclesiarum variæ opiniones. Ita enim libros Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum, Judith, & Tobiæ in sacræ Scripturæ canone Laodicena Synodus suppressit; e contra in canonem retulit Concilium Carthaginense III; unde de iis libris aliud Syri, aliud Africani sentiebant. Est & aliud, de quo a Latinis Syri dissentiebant, nempe de Apocalypsi, Epistolis 1, & 2. S. Johannis; nec non epistola S. Judæ Apostoli, quæ propterea desiderantur in editione novi Testamenti Syriaca adornata a Widmanstadio. Ita Asiæ minoris Ecclesiæ Pascha Luna 14. celebrandum pugnabant: Romana e contra. Ecclesiæ Cappadociæ, Ciliciæ, Galatiæ, & Africæ baptismum probabant, quem Romana Ecclesia im-

improbavit. Sabbato jejunare fas esse docebat Ecclesia Occidentalis; nefas autem Orientalis: ista iterum in fermentato conficit, illa in azimo: ita de innumeris, quæ coacervat sine delectu Dallæus lib. de vero Patrum usu. Quæ vero adversus Patres conglomerat non alio, nisi obloquendi, & obtrectandi animo post Placetæum tract. de consc. lib. 2. cap. 16, post Bernardum in suis ephemerid. litter. mens. Septemb. an. 1704, post Buddæum in hist. juris natur., & post Clericum in biblioth. univers. tom. 16, Barbeyracius Groningæ professor, atque Protestantium homo profligatissimus in præfat. juris natur., & gent. Puffendorfii, & in tract. moral. Patrum, sunt fere hujusmodi, scilicet: Patres in iisdem fidei capitibus non semper perstitisse, sed & alios aliis adversatos plerumque in pluribus: errasse eos sæpe in humanis scientiis: perraro admodum ab illis actum de rebus morum; neque perraro tantum, sed & pessime, nam in re morum eos sacra Scriptura abusos: regulas juris naturæ commiscuisse cum jure positivo: regulas etiam servatu impossibiles præscripsisse: ac tandem ab regulis morum turpissime aberrasse. Hoc postremum demostrandum suscipiens, plurimorum illos accusavit: præcipua hic referemus. Igitur.

Accusat 1. allegans Dupinum tom. 1. biblioth. Auctor. Eccles. pag. 65. edit. Batav., Athenagoram, quod apolog. cap. 28. secundas nuptias damnarit, & honestum adulterium appellarit. Accusat 2., Dupinum pag. 86, & Clericum tom. 10. bibliot. laudans, Clementem Alex., quod lib. 6. strom. cap. 9, docuerit Christianum perfectum immunem fore ab omni passione, etsi innoxia; Christum Dominum motui ullo doloris, aut voluptatis non fuisse obnoxium: & lib. 6. cap. 14. idololatriam excusaverit, ajens Deum idololatris dedisse Solem, Lunam, & Astra, ut eadem adorarent, medioque eo cultu ad Deum adsurgerent. Accusat 3., Clericum sectatus tom. 12. bibl. pag. 215, & seq., S. Cyprianum, quod post baptismum dimissa uxore cælibatum servare maluerit: quod juri naturæ vim fecerit, docens tract. de bono patient. fratrem non resistere fratricidæ: quod in epist. 69. Puppianum insolentiæ damnarit, eo quod ipsum Cyprianum pro legitimo Episcopo non agnosceret; ex quo conqueritur se a sex an-
nis

nis non potuisse sacramenta conferre, nec lapsos ad pœnitentiam recipere. Ex quibus S. Cypriani verbis cum Clerico hoc concludit: salutem populi pendere a valore electionis Episcopi. Accusat 4. Lactantium, quod lib. 5. divin. instit. cap. 17. scripserit viro justo non licere bellum, aut negotium: quod lib. 6. cap. 18. docuerit non licitam esse usuram; & cap. 20. neç licitum accusare alium crimine capitali.

Accusat 5. post Clericum biblioth. tom. 15, & Fleurium hist. Eccles. tom. 3. S. Basilium, quod epist. 2. ad Amphiloch. can. 43. asseruerit homicidam esse eum quoque, qui se defendens alium occidisset; & can. 26. melius esse, magisque expedire, ut separentur, qui mœchati sunt, quam eos matrimonio copulare: quod in epist. ad S. Gregorium contra Evangelium docuerit Monachum debere tristem se exhibere, caput habere neglectum, & vestem incomptam: quod hom. de legend. Græcis dixerit christianos arceri debere a litigiis, & juramentis. Accusat 6. cum Clerico tom. 18. S. Gregorium Nazianz., quod orat. 46. prædicarit non permittendos hæreticis conventus: quasi id esset, inquit, eorum doctrinam approbare. Accusat 7, post Dallæum, & Bayle dict. V. *Sara*, S. Ambrosium, quod lib. 1. de Abraham scripserit adulterium ante Evangelium non fuisse prohibitum: quod lib. de Tobia capp. 3, & 15. fœnus omne, usuramque condemnarit: quod lib. 3. offic. cap. 4. affirmarit non licere christiano cum inimici morte vitam suam tueri; & quod lib. 1. cap. 23. secundas nuptias devoverit. Accusat 8. cum Noodt lib. 1. de usuris, & fœnore capp. 4, & 6. S. Chrysostomum, quod usuras, fœnusque improbaverit: quod in cap. 12. Genes. dixerit Abrahamum Saræ adulterium procurasse; quam S. Chrysostomo calumniam jam pridem insuserat Bayle in dict. verbo *Abimelech*; qui verbo *Acyndinus* S. Augustinum de serm. Domini in monte lib. 1. cap. 16. edit. Benedict. parilis erroris insimulat. Accusat 9. S. Hieronymum, quod in cap. 8. Zachariæ, & 5. Matth. omne juramentum damnarit: quod in cap. 1. Jonæ sui ipsius necem pro tuenda castitate probaverit: quod lib. adver. Vigilant. Reliquiarum, & Martyrum cultum docuerit, laudans in eam rem Clerici dissertationem de argumento Theologico ab invidia ducto.

Ac-

Accusat 10. S. Augustinum, quod lib. 16. de Civit. Dei cap. 25. scribens de Agarre cognita ab Abrahamo docuerit posse uxorem juri suo, quo potitur in Maritum, cedere, illudque in alienam transferre mulierem; ex quo conficere se putat Barbeyracius posse quoque maritum jus suum in uxorem transferre in alium virum: quod docuerit hæreticos fore exturbandos, atque exterminandos; quam doctrinam post Dallæum, & Clericum lib. 3. artis crit. detestabilem vocat, & adversam lumini, & æquitati naturali, charitati, politicæ, & Evangelio. Accusat 11. cum Clerico bibl. selectæ tom.8. Abdam Episcopum Susæ in Perside, quod templum igni sacrum incenderit; quodque jubente Rege Isdegerde reædificare detrectarit, malueritque mortem subire, ac christianos ceteros persecutionis incommodis objicere. Refert Theodoretum lib. 5. hist. Ecclef. cap. 39. adnotasse: zelum intempestivum Abdæ; sed optime egisse Abdam, dum templum reædificare igni recusavit: carpit ea de re Theodoretum, & cum Bayle dict. V. *Abdas*, asserit lege naturali ad id obstrictum fuisse Abdam, nempe teneri quemcumque damnum illatum resarcire, & quod alioquin ipsi imputata non fuisset idololatria, quia ipse templum idololatricis usibus non dedicasset. Accusat 12. multis Origenem, & Tertullianum, sed eorum nostra non interest. Ex quibus insolentissimus Sychophanta concludit Patres quatuor priorum sæculorum malos esse magistros, ac in rebus morum addiscendis ineptos duces.

At non unam accusationem intentavit vir iniquus in doctrinam morum a SS. Patribus traditam, sed imo in mores ipsos, ac vitæ rationem ab ipsis Patribus exc ultam. Unde redarguit 1. S. Victorem Pontificem Maximum, quod pacem Ecclesiarum turbarit levi de causa, nimirum ob celebrationem Paschatis die Dominico post 14. Lunam. 2. SS. Cyprianum, & Stephanum, quod simultates scandalo plenas invicem gesserint, ac leges patientiæ enormiter violaverint, & infregerint. Eadem scripturierat in vita S. Cypriani Clericus tom. 12. bibl. univ. Redarguit 3. cum Fleurio tom. 2. hist. Ecclef. Synodum Cyrtensem in Africa sæculo IV. celebratam, in qua 11, vel 12. Episcopi sibi invicem gravia crimina objectarunt, inter quæ de traditis libris sacris Gentilibus: cum

cum Usserio lib. de Eccles. christian. in Occidente successione, mores depravatos Ecclesiasticorum, quod nempe a pace reddita Ecclesiæ a christianis Imperatoribus schismata, inimicitias, scandala, & maxime simoniam in Ecclesiam invexerint; a qua criminatione immunem nec facit S.Damasum Papam juxta testimonium Ammiani Marcellini lib.27. cap.3. Violentiæ arguit Theophilum Alex. adversus hæreticos: superbiæ Ecclesiasticos Galliæ: iræ intemperantis adversus Origenem, & Ruffinum S. Hieronymum; id criminationis mutuatus a Clerico in quæst. Hieronym. q. 8. Violentiæ iterum, & ambitionis adversus Novatianos, & Judæos S. Cyrillum Alex.; ea in accusatione Dupino, & Clerico tom.21. bibl. assentitus. Redarguit 4. Episcopos, & Ecclesiasticos V, & VI. sæculi superstitionis, odii, invidiæ, malitiæ, tyrannidis, machinationis, ac crudelissimæ intolerantiæ erga Nestorianos, & Eutychianos: quia nempe Religionis caussa nemini faciendum esse negotium vult.

At nedum circa mores, aut doctrinam morum Patres objurgat, homo post natos homines petulantissimus, sed etiam circa rerum intelligentiam, & cognitiones, ingenii perspicaciam, & cogitationum rectitudinem redarguit. Ita cum Clerico tom.2. bibl. selectæ insimulat S. Justinum, quod apologia 2. cap.8. Dæmones mulieribus commixtos, atque adolescentulos ab ipsis corruptos dixerit. S. Irenæum cum Photio cod. 120, quod ratiunculis minus solidis, nimiumque extraneis simplicem, puramque fidei veritatem adulterarit; quod lib. 3. cap. 11. docuerit quatuor esse Evangelia, quia quatuor sunt mundi partes: vel quod Ecclesia in Evangelio fundata sit; ad ædificium vero sustentandum quatuor exigi columnas. Quam quidem querelam decerpsit ex Bernardo in ephemerid. litter. Decemb.1703. Theophylactum carpit quoque, quod inepte pariter affirmarit quatuor ideo esse Evangelia, quia quatuor sunt virtutes Cardinales; vel quia in Evangelio continentur dogmata, præcepta, promissiones, & comminationes. Carpit etiam cum Fabritio in cod. apocryphor. novi Test. S. Maximum, & Theophanem ob eamdem rem, quod ideo quatuor esse Evangelia dixerint, quia quatuor sunt elementa. Insimulat S. Cyprianum cum Clerico bibl. univ. tom. 12,

tum quod epist. 23. edit. Baluzii ad Lucianum Martyrem, qui lapsos reconciliandos contendebat, scripserit, quod quum Dominus dixerit baptizari gentes in nomine Patris &c., ac in baptismate remitti peccata, *Hic nesciens præcepta, nec leges jubet dari pacem, ac remitti peccata in nomine Pauli*: inter quæ magnum ponit ipse discrimen: tum quod in tract. de unit. Eccles. eam unitatem præfiguratam velit in tunica Christi inconsutili: tum quod lib. de opere, & eleem. scripserit, sicut baptismo peccata delentur ante baptismum commissa, ita eleemosina redimi, quæ post baptismum patrata sunt. S. Hieronymum, sive quod lib. 2. adv. Jovinian. inepte dixerit: cælibus, quod cælo digni sint, inditum nomen. Ob hoc ipsum S. Doctorem criminatus fuerat Bernardus Professor Leidensis in Ephemer. litt. Mai anno 1702: sive quod toto libro adv. Jovinian., & lib. advers. Elvid. nihil, nisi sophismata, ac inepta ratiocinia attexerit. Insimulat S. Augustinum cum Pheroppono, idest Clerico in append. contra S. Augustinum; ex cujus erratis, & sycophantiis integrum librum confici posse calumniator hic audacissimus asserit. 1. Quod lib. 2. in Genes. adv. Manich. cap. 17. illud Gen. 3, 14. *Super pectus tuum gradieris*, per pectus intelligi jubeat superbiam, per ventrem desideria carnis, & per terram curiositatem rerum temporalium, seu avaritiam. 2. Quod risu digna sit ejus observatio in titulum psal. 2, *Psalmus primus*; ea scilicet de caussa titulo carere psalmum primum, quia in primo psalmo Deus locutus sit, nefasque sit quidpiam divinæ locutioni præferri. Idem in S. Augustino irrisere pro insolenti sua intemperie Theologi Batavi in epistolis inscriptis: *Sentiments des quelques Theologiens Hollandois*.

Ab recensendis erratis sequiorum temporum se abstinere ex ratione ait Barbeyracius, eo quod ignorantia, morumque depravatio ita tum invaluissent, & exundassent, ut neque sani, integrique sensus, & virtutis ullius scintilla tenuis, leveque vestigium in Ecclesiasticis remanserit; quodque superstitionum colluvies, atque idololatriæ species innumeræ in Romanam Ecclesiam irrepsissent, eamque turpissime inquinassent, inter quas illa de potestate Papæ in Reges; & illa de Indulgentiis veno positis. De fide demum hæreti-

reticis datæ violatione, vel in Concilio Constantiensi querelam recoquit, laudans eam in rem Sechendorfium in commentar. hist., & apologet. Lutheran. lib. 1, & Lenfantium tom. 1. hist. Concil. Constant. Hisce igitur, & similibus insolentiæ plenis, & insaniæ dicteriis, sarcasmis, & scommatibus propudiosus Sychophanta venerandam SS. Patrum doctrinam, virtutibus omnigenis refertissimam vitam, præclarumque ingenium vexat, & proscindit. Nempe hæc gloria, hæc laus reservabatur a primis Ecclesiæ sæculis suis Protestantibus, ut ingenio, vita, & doctrina integritatem Evangelicæ morum disciplinæ suam restituerent, ac prisca Apostolorum tempora revocarent. Apage blasphemum blateronem, impostoremque impudentissimum! qui in eo, quod ab aliis peccatum arguit, gravissime ipse peccat, & doctrinæ, vitæque pestilentissimæ, & ingenii pessimi se, mastigia, prodit, ut mox palam facio.

℞. ad primum 1. ab Ecclesia rectissime B. Virginem omni laude dignissimam, ab omni vel levissimo culpæ cujusque reatu immunem adseri. Ut enim id privilegii B. Virgini adsereret edocta Ecclesia est S. Scripturæ non modo testimoniis Psal. 45. *Sanctificavit Tabernaculum suum Altissimus*: Cant. 4, 7. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*; & Luc. 1, 26. *Ave gratia plena Dominus tecum*; &; *Fecit mihi magna, qui potens est*, sed & SS. Patrum traditione; S. Justini, sive veteris Auctoris q. 136; Origenis hom. 1. in diversf., ubi ait *Mater ejus mater immaculata, mater incorrupta, mater intacta*; & hom. 8. in Lucam; S. Gregorii Neocæsareen hom. de Annuntiatione; S. Athanasii epist. ad Epictetum, ubi *Idcirco*, inquit, *gratia cognominata est, & quod adimpletione Spiritus sancti omnibus gratiis abundaret*; S. Ephræmi orat. de laud. B. Virg.; S. Epiphanii serm. de laudib. Mariæ; S. Gregorii Nazianz. in Tragedia; S. Chrysostomi hom. in hypopantem Domini, & orat. de Annunc. B. Virg., ubi ait: *Missus est servus incorporeus ad Virginem immaculatam: Missus est a peccato integer ad corruptionis expertem*; Theophili; S. Procli Constantinopolitani hom. de Nativ. D. N. J. Christi; Theodoreti in Cantica; S. Sophronii Hierosol. orat. de Nativ. Christi; & de Assumpt. B. Virg.; Titi Bostrensis in cap. 11. Luc.; Chrysippi presbyteri de laud. B. Virg.; S. Germani Constantinopolitani de veneran-

 da Zo-

da Zona Deiparæ Virg.; S. Johannis Damasceni orat. 1. de nativ. Mariæ,& orat.2. *De germine meo filii mi ascendisti*; Eliæ Cretensis in orat.4.Nazianz.; Johannis Hierosol. de instit. Monach. cap.32; Theophanis hymno de Annunc. B. Mariæ Virg.; Michaelis Syncelli de martyrio S. Dionysii Areopag.; Pselli in Cantic.; Euthymii orat. de adorat. venerandæ Zonæ Deiparæ cap. 8; Michaelis Glicæ par. 3. annal.; Johannis Cantacuzeni apologia 3, aliorumque, quos ad unum omnes dinumerare distædet.

Ex Latinis S. Cypriani, sive auctoris antiquissimi serm. de Christi nativit., ubi *Spiritu sancto obumbrante*, ait, *incendium originale extinctum est... unde & Matri plenitudo gratiæ debebatur, & virgini abundantior gloria, quæ carnis, & mentis integritate insignis, spiritali, & corporali, intus, & extra Christi præsentia fruebatur*; S. Ambrosii serm. 22. in psal. 118, & lib. 2. de virgin.; S. Hieronymi in cap. 10. Ecclesiastis; 11. Isaiæ, in psal. 77, & epist. 22. ad Eustochium cap. 8; S. Augustini lib. de nat., & grat. cap. 36, ubi ait: *Scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum*; Arnobii senior. in psal. 10; S. Petri Chrysologi serm. 140; S. Eucherii Lugdun., seu Eusebii Emiseni in Evang. ser.4. Dom.4. advent.; Sedulii lib. 2. Paschali; S. Fulgentii serm. de laud. Mariæ ex partu Salvatoris, & serm. de duplici Christi nativ.; S. Gregorii Magni in lib. 1. Reg. cap. 1; S. Idelphonsi Tolet. de perpet. Virgin. Mariæ; V. Bedæ hom. in nativ. omn. Sanctor., & in Annuntiat. B. Virg., ubi *Vere*, inquit, *erat Maria gratia plena, cui ipsum, per quem gratia, & veritas facta est, Jesum Christum generare donatum est*; Alcuini lib. 3. de Trinit. cap. 14; Idiotæ contempl. de B. Virg. capp. 1, 2, & 6; Haimonis hom. de Assumpt. B. Virg.; Fulberti Carnot. de Salut. Angel.; Auctoris altercat. cap. 14; S. Petri Damiani serm. 3. de Nativ. B. Virg., & serm. de ejusdem Assumpt.; S. Gregorii VII. lib. 1. epist. 47, ubi *Maria*, ait, *quanto altior, melior, & sanctior est omni matre, tanto clementior, & dulcior est circa conversos peccatores*; S. Anselmi Cantuar. in cap. 5. epist. 2. ad Corinth., de excellentia B. Virg. cap. 3, & de conceptu virginali cap. 18; S. Brunonis Signini in psal. 101; Ivonis Carnot. serm. de Nativit. Dom.; Ru-

Ruperti lib. 4, & 6. in Cant.; Hugonis Victor. de epithetis rerum lib. 4. cap. 2.; S. Bernardi ferm. 2. de Afsumpt., ferm. de privilegiis S. Johannis Baptiftæ, ferm. de B. Maria, ferm. 4. fuper *Salve Regina*, fi ejus tamen eft, & epift. 174; Richardi Victor. in Cantica cap. 26; V. Petri Cluniac. lib. 5. epift. 1; Petri Blefenfis ferm. 44; S. Dominici Ord. Præd. Patriarchæ tract. de corp. Chrifti; Innocentii III. ferm. 2. de Afsumpt.; Alberti Magni in cap. 1. Lucæ; S. Thomæ 1. fent. dift. 44. art. 3. refp. ad 3; p. 3. q. 27. art. 4, & in expofit. falut. Angel.; S. Bonaventuræ in 3. fent. dift. 3.; Francifci Maironis 2. fent. dift. 3. q. 2. art. 2; & 3. dift. 2. q. 1. art. 9; Bonifacii IX. conftit. 1; S. Bernardini tom. 1. ferm. 53, & tom. 4. ferm. 88; S. Laurentii Juftin. in fafciculo amoris cap. 7, ferm. de Annuntiat., & ferm. de Nativ. B. Virg. Mitto alios videndos apud Coccium in Thefauro tom. 1. lib. 3. art. 1.

Poftremo B. Virgo ab actualis cujufque peccati macula abftergitur procul dubio, fiquidem ei ab Originalis quoque peccati labe immunitas adferitur. Quare Patres, ac Scriptores Ecclefiaftici, qui B. Virgini vitii aliquid affingere vifi funt, ficut vel dubitationis de Chrifto, uti Tertullianus, Origenes, & Ammonius, quorum auctoritatem hac in re parvi pendimus: vel inanis gloriæ, uti SS. Athanafius, & Gregorius Niffenus, aut benigna interpretatione donandi funt, aut fibimet conciliandi, uti SS. Athanafius, & Chryfoftomus, quorum paullo fupra loca pro vindicanda B. Virgini omnimoda a peccato immunitate protulimus. Nam quod ad S. Cyprianum fpectat, vel fermo de paffione ipfi fuppofitus fuit; vel fi ejus eft, non minus ei adcenfendus erit fermo ex ipfo fupra laudatus de Nativ. Chrifti: unde Cyprianus Cypriano eft conciliandus: fed neque ex cit. ferm. de paffione, quidquam certi de S. Cypriani fententia de B. Virgini afficta culpa extundi poteft, ut legenti liquebit: aut denique non fequendos ea in re dicimus, in qua ipfos procul a traditione abfceffiffe ex dictis exploratum eft.

℟. ad 1. 2. iifdem S. Scripturæ teftimoniis, & SS. Patrum traditioni innixam Ecclefiam diem Conceptionis B. Virginis fub titulo Immaculatæ folemnem agere, quam quidem etfi fide divina

cre-

credendam nondum præceperit, piam tamen sententiam probavit, quam oppugnari nullo modo permittit. Longe ante Latinos festum hoc Conceptionis Immaculatæ celebrarunt Græci. In Hispania institutum festum hoc a S. Jacobo scribit Flavius Dexter in chronico, cui scriptori tamen nolim fidem omnem meam obstringere. Age vero firmiora, & solidiora proferamus, ut hic capta opportunitate officii nostri, ac debitæ erga Deiparam reverentiæ, & devotionis specimen exhibeamus. Ergo id mysterii, Immaculatæ scilicet Conceptionis B. Virginis, fundamentum satis firmum habet 1. in verbo Dei scripto Gen. 3, 15. *Ipsa conteret caput tuum*; Proverb. 8, 22. *Dominus possedit me initio viarum suarum*; Cant. 4, 7. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*; Luc. 1, 28. *Ave gratia plena*, & 49. *Fecit mihi magna, qui potens est*. Ex quibus profecto ajo, quod Ecclesia potiori jure, quam de Hieremia intelligens illud Hier. 1, 5. *Antequam de vulva exires, sanctificavi te*; & de Johanne Baptista interpretata illud Lucæ 1, 41. *Ut audivit salutationem* &c. utrumque sanctificationis privilegio donatum, antequam in lucem ederentur, edoceat, potiori jure, inquam, declarare B. Virginem Deiparam ulla absque macula culpæ fuisse conceptam possit. Habet 2. in verbo Dei tradito; cujus quidem accedunt testes Origenes, S. Athanasius, S. Ephræm, S. Epiphanius, S. Chrysostomus, S. Amphilochius, S. Proclus, Theodoretus, S. Sophronius, S. Germanus, S. Johannes Damasc., Johannes Hierosol., Theophanes, Psellus, Euthymius, Glicas, & Johannes Cantacuzenus locis supra laudatis.

Ex Latinis vero testes sunt liquidi S. Ambrosius serm. 22. in psal. 118; S. Hieronymus in psal. 77, & locis supracitatis; S. Augustinus lib. de natura, & grat. cap. 36; & lib. 5. contra Julian. cap. 15; Arnobius senior, Sedulius, S. Fulgentius, S. Idelphonsus, S. Anselmus, Haimo, Fulbertus, Paschasius Ratbertus, Idiota, S. Petrus Damiani, S. Bruno, S. Laurentius Justinianus, aliique superius commemorati, quos referunt Coccius loc. cit.; Velasquez de Immacul. Concept.; Nierembergius de omnimoda puritate B. Virg.; Lancitius opusc. 11. cap. 13; Salazar in defens. Concept. Immacul.; Thyrsus Gonzalez tract. Theolog. de Immacul. Concept.; Sfondratus in Innoc. vindic.; Bellarminus de

de amifs. grat., & ftatu peccati lib.4. capp. 15, & 16; Catherinus, Maldonatus, Canifius, Suarez, Wadingus, & maxime nofter P. Salvator a Sambucca.

Jure ergo, & merito Ecclefia Immaculatæ Concept. Myfterio palam, ac publice favet, pieque imo illud colendum proponit. Ita enim illi favent Synodus VII. act. 3. in epift. Synodica Theodori Hierofolym., qua B. Virgo *Immaculata* nuncupatur; Synodus Forojulienfis anno 791. fub Paulino Aquilejenfi in Symbo fidei, quo *Immaculata* pariter B. Virgo audit; Synodus Bafileenfis fefs. 36, in qua B. Virgo *Immaculata* declaratur, cujus quidem articulum confirmavit Synodus Avenionenfis, & Academia Parifienfis, quæ anno 1496. alumnos fuos ad tenendam hancce de Immacul. Concept. doctrinam juramento folemni adftrinxit; Synodus denique Tridentina fefs. 5, in qua declaravit in decreto de peccato Originali fe non comprehendere B. V. Deiparam. Ita etiam illi favent Romani Pontifices Sixtus IV. an. 1476. conftit. *Quum præcelfa*, S. Pius V. anno 1567. conftit., cujus Gregorius XIII. anno 1579. in conftitutione fua incipienti *Provifionis noftræ* meminit; Paulus V. anno 1617: Gregorius XV; Alexander VII. conftit. *Sollicitudo omnium Ecclefiarum*; & Clemens XI; a quibus vel B. Virginis Immaculatam Conceptionem devote celelebrantibus Indulgentiæ conceffæ, ut a Sixto IV; vel poft Bajum prop. 73. afferere B. Virginem mortuam ob peccatum ex Adamo contractum, prohibitum eft, ut a S. Pio V, & a Gregorio XIII; vel eamdem omni laude digniffimam Deiparam cum peccato Originali conceptam publice affirmare vetitum, graviffimis adjectis pœnis, ut a Paulo V; imo nec privatim (Dominicanis exceptis (ut a Gregorio XV; imo nemine excepto, five fcripto, five voce, tam privatim, quam publice, cum directe, tum indirecte: imo nedum Conceptionem ipfam, fed etiam feftum ipfius Conceptionis fecundum piam fententiam celebratum impugnare quovis modo, aut quovis prætextu fub graviffimis pœnis interdictum eft, ut ab Alexandro VII; vel feftum Conceptionis, quod agitur ab Ecclefia, effe fecundum piam fententiam, hoc eft objectum fefti non Conceptionem tantum, non Sanctificationem folam effe, fed præfervationem ab Originali peccato declaratum, ut ab eodem Ale-

Alexandro VII; vel festum istud B. Virginis ab Originali peccato immunis, ac prorsus immaculatæ præceptum est, & ad universam amplificatum Ecclesiam, ut a Clemente XI. Exinde adeo evasit certa sententia pia, ut facile sit ostendere, sicuti præstitere doctiss. Cassinus Encyclopediæ tract. 3. prop. 11., & Johannes de Lucca in confutat. *6.* prior. epist. Ferdinandi Valdesii, adversus Lampridium, Lamindum, Valdesium, larvatum scilicet Ludovicum Antonium Muratorium; quod laudabile, & honestum sit piæ sententiæ tuendæ, juxta quam festum ab Ecclesia celebratur, sanguinem, & vitam profundere, pro ejusque defensione jurisjurandi, votique religione se obstringere. Proinde si Patres aliqui aliud sentire visi sunt; ii plane traditionem nec efficiunt, nec proferunt: utque ipsos a Traditione non recessisse dicamus, de peccati Originalis debito proximo, vel remoto facile exponi possunt, atque reapse exponunt Bellarminus supra citatus; Natalis ad sæcul.II. dissert. *16*; Theologi superius laudati; & Tournellius tract. de peccato Originali cap. 1. art. 4, ubi inter alia ostendit S. Thomam eidem piæ sententiæ adhæsisse, aut certe ea docuisse, quibus positis Immaculatam Conceptionem probissime adstrui oporteat. Perperam demum Patres nonnullos contra piam hancce sententiam a Kemnitio, Erasmo, & Riveto objectos fuisse patescit facile ex collatione SS. Patrum, quos pia pro sententia paullo supra protulimus.

℞. ad 1. 3. Angelos esse omnino incorporeos, seu corporis omnis expertes longe plures, & auctoritate pluris faciendos Patres docuisse: inter quos referuntur ex Græcis S. Ignatius in epist. ad Trallianos; S. Basilius lib. de Spiritu S. cap. 1; S. Gregorius Nissenus orat. 4. in orat. Domin.; S. Gregorius Nazianzenus orat. 34; S. Johannes Chrysostomus hom. 22. in cap. *6.* Genes.; Eusebius Cæsareensis lib. 4. demonstr. evang. cap. 1; Theodoretus q. 20. in Genes.; Theophylactus in cap. 13. epist. 1. ad Corinth.; & S. Johannes Damascen. lib. 2. fid. orthod. cap. 3. Ex Latinis vero S. Hilarius lib. 4. de Trinit.; S. Hieronymus epist. *59.* ad Avitum; Cassiodorus in psal. 103; Julius Africanus lib. 11. cap. 11; S. Ambrosius in cap. 1. epist. ad Hebr.; S. Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 3; S. Leo I. epist. *59*; S. Gregorius Magnus lib. 4. Moral-

ral. cap. 19, & lib. 4. dialogor. cap. 29; Alcuinus lib. 2. de Trinit. cap. 17, aliique plures apud Petavium de Angelis. Porro Patres, qui in oppositum pugnare videntur, vel Angelos incorporeos, aut immateriales negarunt iccirco, quod compositionis omnis ita expertes eos negarint; quo sensu loquuti sunt SS. Basilius, Gregorius Nazianzenus, Cassianus, & S. Gregorius Magnus: vel Angelos corporeos ea ratione affirmarunt, quod eos vera, reali, phisicaque natura, & substantia constare assererent, non vero pura putaque figmenta esse crederent; unde corpus improprio vocabulo pro vera, & reali substantia acceperunt, prout contra distinguitur ab ente fictitio, aut mere imaginario; eoque ferme sensu, quo Apostolus in epist. ad Colos. dixit divinitatem in Christo habitare *Corporaliter*, idest vere, & realiter, non apparenter; quomodo loquuti sunt S. Hilarius, S. Hieronymus, S. Augustinus, & Tertullianus: vel de corporibus Angelorum affirmarunt, non quidem propriis, ex quibus coalescerent, sed de assumptis, & adscititiis, quæ interdum induunt Angeli, dum hominibus adparent; quo plane sensu intelligendi sunt S. Cyrillus Alex., S. Augustinus, Johannes Thessalon., & S. Bernardus: vel demum dubitanter ita loquuti sunt, suamque opinionem de Angelorum substantia constante ex spiritu, & corpore ita proposuere, ut facultas fieret cuique pro libito licite ab ea abscedendi. Ita SS. Augustinus, & Bernardus, qui tamen animam rationalem, quin ea sit incorporea, nequaquam dubitandum fore docuerunt, ille quidem lib. 2. de anima, & ejus origine cap. 5, & lib. 4. cap. 12, & seqq.; iste vero serm. 40. in Cant.; & lib. de inter. domo cap. 67. Quod si non nulli, inter quos adnumerandos S. Irenæum, S. Justinum, Origenem, & S. Hilarium putat Petavius tom. 3. Theolog. dogmat. cap. 2, Angelos corporibus, etsi tenuioribus aeris instar constare revera docuerunt: ea in re eos abs vero aberrasse, homines enim erant, & aliquando humani aliquod passos non diffitemur, atque ideo ab eorum errato abscedere nobis, quin officio erga eos desimus, licitum esse ducimus.

℟. ad 1. 4. Patres illos Millenarium Christi regnum in terris putantes errasse cum Papia, a quo decepti sunt apocryphis

Domini sermonibus, quos Papias conscripserat: non errasse tamen cum Cerintho, qui tum temporis templum Hierosolymitanum instaurandum, circumcisionem, & alia legalia restituenda, dandamque operam voluptatibus omnis generis, nequidem libidinum intemperie excepta jactaverat. Patres illi siquidem, testibus SS. Hieronymo in cap. 19. Hierem., & Augustino lib. 20. de Civit. cap. 7, delicias quidem illi Christi Regno tribuebant, sed spirituales; ut Tertullianus lib. 3. adversf. Marcion. cap. 24, & siquidem corporeas, illas modestiæ, & moderationis plenas, & quæ populum Christi decerent. Præterea iidem ipsi Patres, inter quos S. Irenæus loc. cit., & S. Justinus in dialogo cum Tryphone, testantur a plurimis aliis ipsam opinionem fuisse oppugnatam. Ex quo patet nequidem ab ipsis opinionem Papiæ habitam pro traditione a Christo Domino, aut ab Apostolis accepta. Profecto opinioni Papiæ refragati multo plures sunt ex antiquis Patribus, quorum quoque major auctoritas habetur. Sunt vero, qui Millenariorum fabellam, ut errorem imo exploserunt, Cajus Presbyter, S. Dionysius Alexandrinus, Eusebius Cæsar., S. Epiphanius, S. Basilius epist. 74. ad Occidentales Episcopos; S. Hieronymus, & S. Augustinus locis supra citatis, ut proinde hæc postrema magis loco traditionis habenda sententia sit.

℞. ad 2. 1. Dolendum plane esse magno, sin minus Religionis, litterariæ saltem Reipublicæ damno plurima veterum Patrum scripta periisse, tum temporum injuria, tum hominum negligentia, tum hæreticorum impietate. Præterea dandum Patres trium priorum sæculorum pauca conscripsisse, & si quæ conscripsere, integra ad nos non pervenisse, atque magnam partem excidisse. Nihilominus ex iis, quæ scripsere, & quæ supersunt vel opera, vel operum fragmenta; ex iis, quæ antequam illa periissent, ex ipsis decerpsere, aut vivæ vocis traditione ab iis accepta litterarum monumentis sequiores Patres, ac Scriptores, in iisque Eusebius, S. Hieronymus, Theodoretus, Photius &c. posteris demandarunt, sat esse, ut traditione fidei catholicæ dogmata probentur, & adversæ hæreses profligentur. Plane numero plurima, & si non omnia, præcipua, ac præclariora veterum, ac sequentium veterum vestigiis inhærentium Patrum opera hacce ætate nostra

nostra possidemus; quodque Religionis magis interest, ea Eruditorum studio, navoque labore accuratis, nitidisque typis vulgata, ab innumeris mendis transcribentium olim inscitia, librariorum oscitantia, & hæreticorum malitia expurgata, quibus inoffenso pede traditionis seriem Theologus quisque decurrere potest. Revera ut observat Bailletus in Judicio Sapient. tom. 2. p. 2. art. 3, Erasmo omnium primo gloria deberetur, quod SS. Patrum opera ad critices lancem expenderit, atque ab eorum codicibus innumeras maculas absterserit. Verum in eo culpandus est, quod conjecturis suis plus æquo indulserit, ac dum Patres emendare studuit, in illos iniquum, ac se castigandum præbuerit. Meliori igitur consilio, & exitu id præstitere viri eruditi alii, quorum si non piget, aliqua sub oculos exempla pono.

Itaque S. Ignatii epistolarum septem editionem elucubrarunt Usserius, & Vossius, earumdem contra Calvinum, Blondellum, Dallæum, Oudinum, Salmasium, &c. patrocinium suscepere Pearsonius, Bollandiani, Duguetus observ. Eccles. dissert. 2, Nourrius in appar. ad bibl. PP. dissert. 7; & recens doctiss. Mamachius orig. & antiq. Christ. lib. 4. cap. 4. Cotellerius Patrum priorum sæculorum collectionem instruxit. Huetius commentaria in Origenem adornavit. Ejusdem Origenis, quem ab invidia liberare adnixi sunt Picus, Erasmus, Merlinus, Halloixius, & alii, opera cum notis errorum condidit Carolus de la Rue Benedict.; ab ejusque erroribus ut præcaveret sibi lector edocuit Pamelius, qui in lectione Tertulliani eidem beneficium impendit; non secus atque Lupus, Rigaltius, Gabriel Albaspineus, Ludovicus de la Cerda, & Gregorius Ambianensis Ord. Cappucc.; ut de Rhenano, Mercerio, & Salmasio taceam. In S. Justini opera studium suum contulit Marandus. Historias Eusebii, Socratis, Sozomeni, Theodoreti, Theodori Lectoris, Philostorgii, & Evagrii, non secus ac alios Eusebii libros de præpar., & demonstr. Evangel. typis vulgavit, notisque egregiis illustravit Henricus Valesius: ut nihil dicam de officio iisdem ab hæreticis impenso. Petavius opera S. Epiphanii; S. Cyrilli Hierosol.; Nicephori Constantinopolit.; & Sinesii in lucem eduxit, & animadversionibus adornavit. S. Cyrilli Hierosol. novam editionem

adornavit P. Toutæus. Fronto Ducæus, & Savilius ad opera SS. Chrysostomi, Basilii, Gregorii Nisseni, & Nazianzeni edenda, illustranda, & emendanda studia sua contulere. Studio suo illustrata a Sirmondo, & Garnerio lucem adspexere Theodoreti, & S. Basilii opera; S. Augustini sermones; Marii Mercatoris commonitorium; Liberati Breviarium, ut alios sequioris ætatis mittam. Nonnulla opera Patrum, & Rom. Pontificum epistolas edidit Antonius Caraffa. Julii Africani epistolas notis illustravit Wetstenius. Ad S. Optati opera doctissimas adjecit observationes Albaspinæus. S. Chrysostomum latine reddidit Nicolaus Fontaine. Ab Josepho Antelmo, & Paschasio Quesnello in opera S. Leonis, in quæ nuper iterum a doctiss. Cacciaro est animadversum; & ab Antelmo præterea in opera S. Prosperi Aquitani dissertationes eruditæ editæ sunt. Ludovicus Antonius Muratorius Anecdota ex bibliotheca Ambrosiana notis, & disquisitionibus aucta; & Laurentius Alexander Zachagnius collectanea monumentorum veterum Ecclesiæ Græcæ, ac Latinæ, quæ eatenus in bibl. Vaticana delituerant, publici juris fecere. Lucas Holstenius opuscula parænetica SS. Patrum; canones Conciliorum; epistolas Rom. Pontificum, aliaque vetera monumenta collegit, illustravit, & vulgavit. Leo Allatius Symmicta, sive opuscula complura Græco-Latina, sed præcipue Eusthatii Antiocheni Patriarchæ edidit, notis adiectis. S. Irenæi Fevardentius, & Massuetius; ut silentio prætercam Bullum, Fabritium, Dodvvellum, Grabbium, Simonium; S. Johannis Damasceni Lequienius; Basilii Seleuc. Dausquejus opera adjectis notis, & dissertationibus ediderunt. S. Ephræm Græco-Latinum Gerardus Vossius; Lactantii librum de mortibus persecutorum cum notis Paulus Bauldri, & Stephanus Baluzius; quem librum tamen subdititium existimant eruditi; Sulpitium Severum item cum notis Johannes Worstius publicam in lucem produxerunt.

SS. Irenæi, Athanasii, Basilii, Hilarii, Ambrosii, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi, Gregorii Magni, Gregorii Turon., Cassiodori, Lantfranci, Benedicti Anianensis, Bernardi, aliorumque opera adjectis castigatissimis adnotationibus incredibili studio, criterio elaboratissimo, & improbo labore adornarunt do-

doctiss. Benedictini Monachi congregat. S. Mauri. Lucas Dacherius, ut nihil dicam de doctissimis notis ab ipso adjectis ad opera Lantfranci, & Guiberti de Novingento, Spicilegium tom. 13. comprehensum, quo scriptorum plurima opera, Conciliorum acta, & canones, Sanctorum gesta, & chronica in bibliothecis diu latentia collegit, elucubravit. Acta, & opera Sanctorum, & scriptorum Ordinis Benedict. Mabillonius; acta item sincera, & selecta SS. Martyrum Ruinartius in lucem emiserunt. Novam etiam operum S. Gregorii Turon. idem Ruinartius; & operum S. Hilarii Coutantius editionem, dissertationibus, & notis adjectis, evulgarunt. Eidem Petro Coutantio editio epistolarum Summorum Pontificum debetur accepta. Edmundo Martenio Thesaurus novus Anecdotorum, & collectio scriptorum, & monumentorum historicorum, moralium, & dogmaticorum, quæ spectant negotia Ecclesiastica, Monastica, & Politica. Johanni Martianæo operum S. Hieronymi in quinque tomos distributorum editio, debetur. Dionysio Sanmarthano operum S. Gregorii Magni editio, quam præfationibus, notis, & dissertationibus doctissimis auxit. Bernardus Montfauconius Analecta, seu plura opuscula græca hactenus inedita, vulgaria fecit; Origenis Hexapla; novas etiam numerisque omnibus absolutas, & doctissimis notis, observationibusque adornatas, editiones operum SS. Athanasii, & Chrysostomi idem Montfauconus elucubravit. S. Hippolyti fragmenta collegit Moynius; Chronicon edidere Canisius, Ducangius, & Schelestratius; Canonem illustrarunt Scaliger, Petavius, Bucherius, & Vignolius. Notis, & dissertationibus adjectis S. Cypriani opera, qua evulgarunt, qua exornarunt Latinius, Pamelius, Baluzius, Rigaltius, Pearsonius, Johannes Fellus, & Dodvvellus.

Ad hæc S. Cyrillum Alexandrinum Aubertus; SS. Paulinum, & Fulgentium Chiffletius; Vincentium Lirinensem, Salvianus Massiliensis; S. Fulgentium rursus Theophilus Raynaudus; Petrum Blesensem Guzanvillæus; S. Bernardum Merlus Orstius; Marculphum Bignonus, & Nivardus; Sidonium Apollinarem Savaronus, & Sirmondus; S. Petrum Damianum Constantinus Cajetanus; S. Paulinum iterum Ludovicus le Brun, & Maf-

& Maffejus; Cassiodorum Garetius, qua in lucem ediderunt, quâ notis illustrarunt. Combefisius S. Basilium ex integro restituit, & notas in Theophanem, Leonem sapientem, S. Amphilochium, S. Methodium, Andræam Cretensem, & S. Maximum martyrem dedit. Goarius notas etiam elucubravit in præmem. Theophanem, Georgium Syncellum, & Nicephorum Constantinopolitanum. Venantium Fortunatum Brovverio; S. Isidorum Hispal. Margarino Bignæo; Chronicon S. Hieronymi, & notas in Eusebium Suffredo Petri, & Pontaco Arnaldo; S. Anselmum Gerberonio; Stephanum Tornacensem P. Molineto; Vincentium Lirin., Salvianum, Cæsarium, Lupum Ferrar., Agobardum &c. Baluzio castigatos debemus. In libros S. Augustini de Civ. commentarios elucubrarunt Ludovicus Vives, & Leonardus Coquæus. Excerpta ex SS. Basilio, Gregorio Nazianz., Chrysostomo, & Johanne Damasceno, cujus postremi integram quoque latinam adornavit versionem, latine reddidit Billius Brunæus. Guillelmus Parvi S. Gregorii Turonensis, Pauli Diaconi, Luitprandi Ticinensis &c. opera edidit. S. Hilarii opera Jacobus Gilliotus; ejusdem fragmenta Nicolaus Fabrus. Johannes Leunclavius S. Gregorium Nazianz., Constantinum Manassen, & Michaelem Glicam latinos fecit. Franciscus Balduinus in S. Optati Milevitani lib. 7, Victoris Vitensis libros 3, & Minutii Felicis Octavium prolegomena & adnotationes egregias instruxit; in quem postremum operam pariter impenderunt suam Ouzelius, & Cellarius. Mitto, ne prolixior sim, alios plurimos.

Accedunt collectiones aliæ SS. Patrum, inter quas prima anno 1555. Basileæ tomo unico impressa *Orthodoxographia* inscripta est: posterior aliis operibus aucta volum. 8. comprehensa a Margarino Bignæo Parisiis an. 1576. edita est sub nomine isto: *Bibliotheca Patrum*. Isti vero an. 1579. volumen nonum, & an. 1610. decimum, & undecimum accessere. Iterum collectio isthæc sub nomine *Magna Bibliotheca veterum Patrum* Coloniæ primum tom. 15. an. 1622, Parisiis deinde tom. 12. græce, & latine prodiit. Eidem paullo post trium voluminum auctuarium adjecit Combefisius. Postremo collectio ista Lugduni an. 1677. volum. 27. promulgata est sub titulo: *Bibliotheca Maxima veterum Patrum*

trum , & antiquorum Scriptorum Ecclesiasticorum. Accedunt apparatus ad Bibliothecam Maximam editus 2. tomis a P. Nicolao Nourrio ; ac præter eas, quas exornarunt Dacherius , Mabillonius , Martenius , Zachagnius , Holstenius , Allatius , aliique de quibus paullo superius est dictum , Raderi Collectiones : Muratorii Collectanea; Baluzii Miscellanea ; Stevartii collectio Græca , & Latina ; Possini editiones Græcorum Scriptorum ; Johannes Bapt. de Bellegarde nonnullorum Patrum Græcor. , & Latinorum versiones . Accedunt Catalogi Scriptorum Ecclesiasticorum , quos olim adornarunt Eusebius , S. Hieronymus , Gennadius Massiliensis , S. Isidorus Hispallensis , S. Idelphonsus Toletanus , Sigebertus Gemblacensis , Honorius Augustodunensis, & Henricus Gandavensis , quos ad unum omnes collegit Aubertus Miræus, & Antuerpiæ edidit an. 1639. Bibliothecæ quoque, quas subinde adornarunt Trithemius , Sixtus Senensis, Conradus Gesnerius , Possevinus , Canisius , Bellarminus , Labbeus, Fabianus Justinianus , Olearius , Dupinus cum notis Petitdidierii , Simonii , Ceillierii , Soucietii , ut taceam de bibliothecis Sculteti , Riveti , Clerici , Cavei , Oudini aliorumque de Protestantium grege .

Adjumento sunt Bibliotheca Photii , quam latine reddidit P. Andreas Scottus;& Bibliotheca Græcorum Patrum,quam latina versione donavit P. Fronto Ducæus &c., Bibliothecæ item Orientales Herbelloti , & Assemani . Quibus attexere juvat Catalogos illustriorum bibliothecarum , quos compilarunt viri eruditi quamplures sive ex Catholicis, sive ex Heterodoxis , idest Bibliot. Cæsareæ Vindobon. Lambecius ; Constantinopolitanæ Calaminius ; Bavaricæ Hervardus ; Venetæ Thomassinus Philippus ; Florentinæ Ernstius ; Oxoniensis Jamesius ; Batavæ Meursius ; Wirtembergensis Sennertus ; Lipsiensis Fellerus ; Nurimbergensis Saubertus ; Augustæ Vindelic. Hoeschelius , Ehingerus , & Reiserus . Adjungendi Annales Ecclesiastici Baronii , ejusque Critici Pagii, ut de Casaubono, Usserio , Pearsono, Basnagio , aliisque , a quibus ii conspurcati potius sunt , nihil dicam ; Continuatorumque Spondani, Bzovii , Raynaldi , & Laderchii . Historiæ item Ecclesiasticæ Godavii , Choisii , Cousini , Tillemontii , Fleu-

Fleurii, & nuper Clariſſimi Orſii, ut nunc taceam de Sudorio ; ejuſque Continuatore Piĉteto, atque nonnullo alio, a quibus Eccleſ. hiſtoria plurima labe potius aſperſa eſt. Accedunt aĉta SS. Martyrum Ruinartii, & Aſſemani; Aĉta Sanĉtorum Surii, & Bailleti, aliorumque. Aĉta maxime tanto labore, ſtudioque tot voluminibus comprehenſa, edita, etiamque edenda a PP. Societ. Roſvveido, Bollando, Henſchenio, Papebrochio, Cardono, Janningo, Baertio, Rayæo, Boſchio, Sollerio, Pinio, Cupero &c. Igitur ex iſtis fontibus vix ac ne vix quidem indigitatis, patere ſatis, probatamque omni modo fore Patrum traditionem affirmamus, & quidem non jam ſi idem unus, vel alter, ſed omnes, aut omnium multa, aut maxima pars dicat; cujuſmodi Patrum conſenſus exempla duĉta ſerie per dogmata 24, quibus illud quoque de Romano Pontifice, cujus in gratiam præſens adornatur opus, adjicimus, ſuperius protulimus.

℞. ad 2. 2. Patribus pleraque quidem fuiſſe ſuppoſita, innumera interpolata, vitiata alia, alia mutilata: offendi multa captu difficilia ob linguas diverſas, & dialeĉtos: nonnulla ambigua, dubia, obſcura, & ambagibus obvoluta. Verumtamen ex iis, quæ germana ſunt, & genuina, integra, indubia, quæque intelleĉtu aſſequi, aut interpretatione adhibita intelligi poſſunt, exemplis plurimis demonſtravimus in re dogmatica Patrum concordem doĉtrinam non adeo difficulter obtineri: eoque imo facilius, ſi ratio habeatur cum mox laudatis eruditorum Criticorum ſtudiis ab ipſis in opera SS. Patrum naviter impenſis. Profeĉto Theologo non deſperandum erit, imo neque difficile futurum, ut ex Patrum operibus traditionem hauriat, ſi ad regulas attendat, quas magno rei Chriſtianæ bono, de eadem Chriſtiana re viri optime meriti elaborarunt. Mabillonius in ingenti opere de re diplomatica artem docuit, qua diplomata, inſtrumenta, tabulæ, & Mſs. Codices Latinorum facile dentur intelligi. Montfauconus Palæolographiam græcam, ſeu de origine, & progreſſu caraĉterum, quibus uſi ſunt Græci, & vario apud illos in diverſis ſæculis ſcribendi modo, idem beneficium quoad ſcripta Græcorum præſtitit. Papebrochius Propylæum Antiquarium circa veri, ac falſi diſcrimen in vetuſtis membranis adornavit. Antiquorum diplo-

plomatum vindicias elucubravit Justus Fontaninus. Schelestratius tractatum adornavit de modo dignoscendi ex forma characterum sive Græcorum, sive Latinorum scripturæ vetustatem. Josephus Stephanus Episcopus Olorensis Lexicon Ecclesiasticum vocum, & phrasium ad ritum veteris Ecclesiæ ex Græcis, Latinisque Patribus conscripsit. Carolus Dufresnius Ducangius Glossarium mediæ, & infimæ latinitatis; & Glossarium mediæ, & infimæ græcitatis concinnavit. Jacobus Billius Brunæus lectionum Græcarum volumen confecit. Gasparus ipse Suicerus etsi e Protestantium grege Ecclesiasticum Thesaurum, seu Græcorum Patrum vocabularium amplissimum adornavit. Leo Allatius dissertationes de libris Ecclesiasticis Græcorum, & diatribas de variis Græcis scriptoribus, eorumque scriptis exaravit: non secus ac duos tomos de Græcia orthodoxa; cujus similem operam in scriptores, librosque Orientalium aliorum impenderunt Naironus, Echellensis, Renaudotius, Assemanus &c., ut Crusium, Crouzæum, Gronovium &c. prætercam, qui ad unum omnes veterum scriptorum lectionem facilem tibi præbebunt.

Ad hæc plurimam ad assequendas veterum sententias operam conferre possent Jo: Albertus Fabricius, qui bibliothecam Græcam, item Latinam, iterum bibliographiam antiquariam, idest introductionem ad notitiam Scriptorum, qui scripserunt de antiquitatibus Hebraicis, Græcis, & Romanis vulgavit: Johannes etiam Henricus Hottingerus, qui inter alia historiam Eccles., & bibliothecam orientalem concinnavit; sed longe meliores adornarunt Herbellotus, & Assemanus, quos ut præ illis, qui de pravo suo ingenio pessima multa miscuerunt, adeas, tibi auctor sum. De origine, & caussis mendorum tractatum edidit Henricus Stephanus, & agunt etiam Mabillonius de studiis monast. p.2. cap.16, Clericus art.Crit. tom. 2. sect. 1; nec non Auctor lect. PP. par.2. cap.16. P.Nicolaus Nourrius in apparatu ad bibl. maximam veter. Patrum regulas tradit ad secernenda genuina a spuriis, atque intelligenda loca difficiliora Patrum. Nihil dicam heic de Harduino, & Germonio intemperantioris critices erga codices veterum Scriptorum accusatis a Justo Fontanino, & Petro Coutantio, aliisque. Joseph Maria Suarez Episcopus Vasatensis dissertatio-

nes in antiquitates Ecclesiasticas condidit. Duguetius collat. Ecclesiast. eruditionis cumulatissimas adornavit. Item Johannes Filles; Gabriel Albaspinæus, Antelmius, Morinus, Thomasius, Bollandiani &c. Johannes Baptista Casalius de ritib. veter. Christian., & Ægyptior., item Jo: Michael Wanslebius; Edmundus Martenius de antiq. Ecclesiæ ritib.; iterum Joseph Vicecomes, Paganinus Gaudentius de veteris Ecclesiæ dogmatibus, & cæremoniis egregie scripserunt. Petrus Alloixius, & Angelus Rocca de Græcorum Patrum doctrina; Jacobus Goarius de Græcorum ritibus; Clarifs. Cardinalis Quirini de orthodox. vet. Græciæ Off.; Clemens Galanus de Armenorum Orthodoxia egregie disseruere. Lucas Holstenius, Emanuel Schelestratius, Johannes Ciampinus, Johannes Fonteau, Franciscus, ac Josephus Blanchinius; ut de Usserio, Binghamo, Picteto &c. sileam, de antiquitatibus Ecclesiasticis optime meriti sunt. De Ecclesiastica disciplina Thomassinus, Thierrius, Du Mesnil, V. Cardinalis Thomasius in indiculo instit. theolog. veter. Patrum; Laubrusellus in tract. de malo usu Critices; Honoratus a S. M. in animadv. in regul., & usum Critic.; Bonaventura Argonensis in tract. de optima legend. PP. methodo; Petavius Theolog. dogmat. tom. 2. lib. 8, & lib. 9; Renaudotius tom. 7. perpet fidei; Mabillonius de studiis monasticis; Aguirræus de stud.; Fleurius in tract. de methodo stud.; Rollinus, aliique ut nihil moret criticos morosiores Launojum, Dupinum, Bailletum, & ex Protestantibus Rivetum, Scultetum, Clericum, Cavæum aliosque hujus generis critices intemperantioris homines, præclaras regulas elucubrarunt, quibus si inhæreas, nihil captu difficile, nihil fidei adversum, nihil illis subdititium, nihil tibi anceps, dubium, periculosum, aut præposterum in lectione Patrum erit reliquum.

Ad perdiscendas quoque varias, multiplicesque formas veterum Scripturarum egregias regulas, ac notiones tradunt Smetius, Hennius, Postellus de duodecim linguis, Duretus de linguis, & caracter. omnium Linguarum, Lancellotus in tabulis orthographiæ, Auctor tabularum alphabeticar. variorum characterum edit. Francofur. anno 1596., Sirmondus, Jobertus,

tus, Maffejus, Dausquius, Vossius, Scioppius, Havercampus, Eduardus Bernardus, aliique. Apud Romanos ante Imperatorum epocham litteras simplices fuisse, atque consimiles observatum est: ab Augusto usque ad Antoninos adhibitos characteres quadratos. Ab Antoninis, & deinceps adhiberi cœpisse obliquos primum, & oblongos postea, ac demum impolitos, & Gothicis simillimos. A Longobardis postremo repertos minutos latinos characteres, rotundiores, nostratibusque similiores; atque libenter ab Occidentalibus Monachis adhibitos, propterea quod illorum usus scriptioni opportunior foret. Accesserunt postea Saxonici a prioribus aliquanto dissimiles. Apud Germanos peculiares characteres a Rabbano Mauro inventos fuisse, & invectos. Apud Gothos teste Socrate lib.4.hist.Eccles. cap.22. sæculo Ecclesiæ IV. ab Ulphila eorum Episcopo veteribus suffectos characteres, qui ab eo tempore Gothici audiunt. Celeberrimi habentur characteres antiquissimi Cyrilliani, & Hieronymiani vulgo dicti, quorum primos a S.Cyrillo ad usum Illyricorum excogitatos ferunt; posteriores Græcis simillimos a S. Hieronymo Dalmatis una cum bibliis in eorum linguam translatis datos. Apud Græcos exiguos characteres ab Ægypti Monachis, qui ipsos a Coptis acceperant, fuisse brevioris scriptionis gratia inductos. Notas vulgares, quibus compendio scribitur, ab Ennio inventas scribit S. Isidorus: de iis vero egere Petrus Diaconus, Justus Lipsius, Vigenarius, Sertorius Ursatus, Gruterus, & alii. Fuerunt in usu & aliæ notæ arcanæ dictæ, quarum ope olim litteræ Canonicæ, seu formatæ distinguebantur, atque Religionis Christianæ negotia, & mysteria occultabantur. De hisce agit Pacichelius in tract. de jure hospitalitatis lib. 1. cap. 4, & nos alibi diximus. Itaque ab hactenus laudatis scriptoribus omni ex parte, satis superque SS. Patrum lectioni consultum est, adeo ut difficultas omnis ab hæreticis objecta facile evanescat, illorumque neque menda, neque antilogiæ, neque errata, neque additamenta, neque idiotismi, neque implexæ, & implicatæ locutiones, neque phrases difficiles, ac dispares impediant, quominus ex illis traditio integra, & illibata hauriri, & haberi, & perennis quidem possit, ut exemplis plurimis superius prolatis exploratum est. Atque plane ita

digitum ad fontem intendisse, dimissis innumeris, ex quibus magnum in lectione Patrum beneficium capi posset, satis superque erit iis, pro quibus ista procudimus, qui nempe a primo limine Theologica dogmata salutant.

℟. ad 2. 3. Ecclesiam nostræ ætatis eamdem esse, ac Ecclesiam vetustissimi ævi, unum esse Deum quem colit; unam fidem, quam tenet; unum baptisma, quo imbuitur. Ceteras res mutationi obnoxias esse, non Deum, non fidem, non Sacramenta; adeoque nec Ecclesiam. Igitur esto novis emergentibus caussis quædam, quæ prius implicite credebantur, nunc explicite credenda proponantur, eadem tamen dogmata heri, & hodie: eadem doctrina vetus, & nova: atque Ecclesia, quæ adversus novas insurgentes hæreses Arii, Nestorii, Pelagii, Macedonii, Eutychetis &c. commota continuo est, eadem adversus veteres invectas, instauratasque hæreses a Valdensibus, a Wicleffistis, a Socinianis, a Lutheranis, a Calvinistis &c. tacere nequit: & sicut olim scriptura non modo, sed traditione hæreses omnes interemit, ita nunc eodem ex traditione desumpto mucrone renascentes intercidit. Esto vero quæ nunc exardescunt controversiæ, quibus finiendis tot ingentis molis volumina elucubrata sunt, antiquitus non exarserint, puta de Eucharistia, de Confessione, de Purgatorio, de Justificatione, de Indulgentiis &c., quibus proinde explanandis ab opere, & labore integros cudendi libros pepercerunt Patres, satis tamen superque fuit, ut fidem nostram obligent, quod aliquando, in aliquove suorum operum loco de iisdem proloquuti sint, quæ testimonia illorum libris interspersa, ac diligenter a theologis nostris collecta traditionem apertissime ostendunt, invictissimeque efficiunt. At neque adeo diversa, & aliena erant argumenta, de quibus prisci Patres scripserunt, ab argumentis, quæ hodie circa Religionem agitantur. Erant Apologiæ pro Christiana Religione: erant Tractatus adversus hæreticos: erant Cathecheses ad baptizatos: erant Homiliæ ad fideles, & infideles, quibus etsi ex arcani disciplina cathecumenis, & infidelibus sacratiora Religionis mysteria abscondebant, fidelibus tamen explorata ita erant, ut etiam allegoriis, metaphorisque obvoluta satis ab illis dicta innotescerent, quæ vel contra

Pa-

Paganos, Judæos, & Hæreticos; vel coram Cathecumenis, & Infidelibus enunciabant.

Qui porro adversus Paganos rem christianam apologiis, libris, tractatibus, Orationibus, epistolis propugnarunt, sunt præsertim S. Justinus, Clemens Alex., Athenagoras, Origenes, S. Cyprianus, Commodianus, Tertullianus, Lactantius, Minutius Felix, Julius Firmicus, S. Athanasius, Arnobius, S. Gregorius Nazianz., S. Chrysostomus, S. Cyrillus Alex., S. Augustinus, Theodoretus, & maxime Eusebius in lib. de præpar., & demonstr. Evang. Qui adversus Judæos opera adornarunt sunt S. Justinus in dialogo cum Tryphone, Tertullianus in lib. advers. Judæos, S. Cyprianus lib. 3. de testimon. ad Quirinum; quos ab Erasmi censura vindicant Pamelius, & Baluzius; SS. Chrysostomus, & Augustinus in tract., & epist., & Eusebius in cit. libri 7. de præpar., & demonstr. Evang. Qui contra hæreticos strenue decertarunt, sunt S. Jgnatius in epist. ad Smyrn., ad Ephes., & ad Trall. contra Simonem, Menandrum, & Ebionem, S. Irenæus contra Valentinum, Basilidem, & Gnosticos, Tertullianus contra Hermogenem, & Marcionem, S. Cyprianus, S. Dionysius Alex., & S. Pacianus contra Novatianos; SS. Athanasius, Hilarius Pictav., Ambrosius, & Augustinus contra Arianos; SS. Basilius, & Gregorius Nazianz. contra Eunomianos; SS. Optatus, & Augustinus contra Donatistas; Theophilus Alex., & S. Hieronymus contra Origenistas; Idem S. Hieronymus contra Jovinianum, Helvidium, Vigilantium, & Pelagium. Contra Manichæos SS. Siricius, Leo, Gelasius, Gregorius, aliique Pontifices; S. Serapion Thmuensis; S. Dionysius Alex; Titus Bostren.; S. Augustinus, aliique apud Jacobum Basnagium in præfat. ad Serapionem. S. Augustinus adv. Pelagianos: S. Cyrillus Alex. contra Nestorium; S. Leo Papa contra eumdem Nestorium, Eutychetem, & Priscillianistas; & contra Eutychetem S. Gelasius; & Vigilius Tapsensis, nec non contra Nestorium. SS. Sophronius Hierosol., & Maximus Martyr. contra Monothelitas. SS. Johannes Damascenus, & Theodorus Studita contra Iconomachos. S. Anselmus contra Græcos schismaticos, & S. Bernardus contra Abælardum, aliosque sui ævi hæreticos, quorum quum plerosque

que errores recoxerint Novatores, uti cum SS. Irenæo, Epiphanio, Theodoreto, Philastrio, & S. Augustino veteres recensentibus, conferenti Sanderum, Hosium, Lindanum, Prateolum, Rescium, Gravinam, Berninum, Jovetium, ac nuperum Sciandam navos hæresum novarum collectores constabit, palam fit a priscis Patribus novos cum veteribus hæreticis fuisse confossos.

Qui de fidei articulis egere, atque quidem de Deo uno, & Trino sunt S. Justinus lib. de Monarchia; Lactantius lib. de creatione; pseudo-Dionysius Areopag. de Divin. nomin.; S. Chrysostomus hom. *De incomprehensibili Dei natura*, & de providentia; Theodoretus item de providentia; S. Athanasius de Trinitate, & in epist. ad Serapionem, ad Adelphium, & ad Maximum; SS. Hilarius, & Augustinus in lib. de Trinitate; SS. Ambrosius, & Fulgentius in lib. de fide; S. Basilius de ineffabili Trinit., epist. ad Amphil., & lib. contra Eunomium; S. Cyrillus Alex. in Thesauro; Vigilius Tapsensis in libris contra Nestorium, & Entychetem; S. Dionysius Roman. epist. adv. Sabellian.; SS. Liberius, & Damasus epist. ad Orient.; S. Hieronymus epist. ad Damasum de hypostasibus; Didymus Alex. de Spiritu Sancto; SS. Gregorius Nazianz., & Gregorius Nissen. de divinit. Spiritus sancti. Qui de Incarnatione S. Irenæus lib. 3. adv. hæres. cap. 32; S. Hilarius Pictav. lib. 10. de Trinit.; Tertullianus lib. de carne Christi; S. Athanasius in epist. ad Epictetum; S. Gregorius Nissenus contra Apollinarem, & serm. de Nativit.; S. Cyrillus Alex. adversus Nestorium; S. Augustinus lib. 26. contra Faustum; S. Leo M. epist. ad Flavianum; S. Gelasius lib. de duabus in Christo naturis; Vigilius supralaud.; S. Bernardus epist. ad Innocentium II. contra Petrum Abælardum, aliosque in collectione Lupi, & Coccii. Qui de gratia, & libero arbitrio SS. Augustinus, Prosper, Fulgentius, & Bernardus. Qui de Resurrectione mortuorum Athenagoras in apolog.; Tertullianus de resur. carn.; S. Cyrillus Hieros. cath. 18; S. Ambrosius lib. de fide resur.; S. Hieronymus epist. 61; S. Augustinus lib. 20, & 22. de Civit.; Theodoretus lib. 5. hæret. fabul. cap. 19; S. Gregorius lib. 14. moral. cap. 27. Qui de sacramentis, SS. Basilius de baptis.; Ambrosius de initiand.; Cyrillus Hierol. in cathec.; Chry-

Chrysost. hom. 83. in Matth.; Augustinus de baptismo, & contra Parmenian.; Gaudentius in homil.; Pacianus de baptismo; Tertullianus de pœnit.; S. Fulgentius in epist. ad Ferrandum, & de remiss. peccat.; S. Cyrillus Hierosol. de Eucharistia. Qui de Ecclesia S. Cyprianus de unit. Eccles.; S. Irenæus advers. hæreses; Tertullianus de præscript.; S. Augustinus de vera Relig.; S. Optatus advers. Parmen.; Eusebius lib. de præpar., & demonstr. Evang.; Vincentius Lirin. in Commonit.; S. Fulgentius de fide ad Petrum. Ex hisce itaque, aliisque genuinis, purissimisque fontibus, quos vix uno, aut altero digito attigi, sincera traditio plurimorum fidei dogmatum promanat, quibus cum laude non exigua ad stabiliendam Theologiæ sacræ doctrinam usi sunt Petavius, Thomassinus, Aguirræus, Lauræa, Tournellius, Natalis, Bouchatius, Gotti, Berti, Thomas de Charmes, Dominicus a SS. Trinitate, aliique nuperi de Theologicis dogmatibus tractatores; contra quam proinde pudeat obluctari Novatores, & oblatrare.

℞. ad 3. 1. nefas esse de Patrum fide dubitare, ac suspicari, sicuti Ecclesiæ fidem in dubitationem adducere nefas est. Eadem enim Patrum, & Ecclesiæ fides semper fuit, ut exemplis ex doctrina 24. dogmatum excerptis, ac superius exhibitis palam factum est. Duo vero diligenter sunt distinguenda, quæ Dallæus cum fraude, & dolo commiscuit, disciplinam scilicet, & dogma: primam in Ecclesia variam extitisse pro varietate locorum, morum, temporum, hominumque ultrocitroque concedimus; non etiam variam circa dogmata doctrinam. Itaque ad disciplinam spectant, quæ de jejunio, azymo, aliisque similibus objectat Dallæus: quinimo veluti disciplinæ genus spectata fuisse ab Asianis Paschæ celebrationem Luna 14, & ab Africanis hæreticorum Anabaptismum suo loco luculenter demonstrabitur. Quod si contendat Dallæus eas de Anabaptismo hæreticorum, & de Paschatis celebratione, non secus ac de vario sacrorum librorum Canone controversias, aliasque hujus generis ad fidem spectare: reponimus 1. de multis olim dogmatibus fuisse dubitatum, quæ facta dein diligenti inquisitione Ecclesia ex Dei verbo scripto, aut tradito ad fidem pertinere declaravit: 2. circa multa etiam dogmata olim sicut nunc hallucinatos permultos, ac imo errasse nonnul-

nullas Ecclesias; attamen ab Ecclesia Romana confestim fuisse correctos illos, istasque emendatas: cui quidem qui auscultarunt facile ab errore revocati sunt, atque in communionem ejusdem Romanæ Ecclesiæ recepti, ut ex innumeris laudatis superius exemplis liquet; qui vero obsurdescere, atque obfirmato animo suo in hæresis luto hærere maluerunt, ut nunc malunt Novatores, heu illos miseros! E re ergo Romanæ Ecclesiæ fuit, in qua integra, & immaculata semper est servata traditio, emergentes hæreses proscribere, insurgentes controversias compescere; de fide motas quæstiones finire; fidei dogmata, de quibus dubitaretur, patefacere, & declarare; sacrarum scripturarum canonem cudere; Ecclesiarum errores corrigere &c. Romanæ igitur Ecclesiæ Traditioni, doctrinæ, fidei, decretis, definitionibus Patrum cohortem firmiter adhæsisse, semperque sibi religioni duxisse, ac sategisse, ut nunquam ab ea discederent, ac divellerentur, ex collatione dogmatum, quæ Patres tradidere, & quæ Pontifices Romani docent; atque ex lectione testimoniorum, quæ Patres de Romana Ecclesia protulere, quæque paullo post exhibebimus, exploratissimum est.

Regula 1. est ergo ad dignoscendum quæ, & quando fide divina credenda docuerint, atque ab illis discernenda, quæ privatas inter opiniones reposuerunt: si videlicet Romana Ecclesia fide divina aliquid tenendum jubeat, id procul dubio fidei dogmatibus Patres adnumerarunt, atque fide divina crediderunt. Regula 2. ea est profecto Patrum sententia, esto methaphoris, allegoriis, aliisque difficilibus locutionibus obvoluta eadem sit, eaque ad fidem spectans, quam esse declaret Romana Ecclesia verbi Dei scripti, & traditi interpres, motarumque exinde controversiarum judex. Duabus hisce generalibus regulis alias nonnullas particulares adjicere ad Patrum intelligentiam præstat. 1. Patres suam de dogmatibus sententiam tamquam necessario tenendam, fideque divina credendam proposuerunt; si oppositam ut hæreticam habuerint; ac in hæreticis damnarint: si verbis usi sint fidei confessionem exprimentibus, quibus usi sunt in exponendis certis aliis fidei articulis: si de his Christifideles, aut Cathecumenos imbutos, instructosque voluerint: si e contra de his adver-

adverſus hæreticos decertaverint. Regula 2. Patres imperitorum æque, ac doctorum fidelium gratia ſcribentes uſitatas vulgo loquendi formulas adhibuiſſe, neque ſumma diſtinctione grammaticalem vocum vim, ac poteſtatem quæſiviſſe: attamen eam vim, & ſignificationem ſemper detuliſſe verbis ſacræ Scripturæ, in qua a ſacris Auctoribus uſurpata ſunt. Regula 3. Patres coram ethnicis, aut cathecumenis differentes, ſæpe ſæpius ænigmatice, methaphorice, & allegorice locutos eſſe: eas tamen locutiones non adhibuiſſe, unde ad litteram intelligendi ſunt, dum hiſtoricum, dum exegeticum, dum dogmaticum, dum polemicum agerent. Regula 4. de doctrina, & ſententia Patrum inquirendum eſt, intelligendumque ex illis locis præſertim, in quibus data opera rem excuſſerunt, opuſque ea de re elaborarunt: ibidem enim conſueverunt mentem ſuam magis aperire, oppoſitam acrius oppugnare, argumentiſque perſtringere adverſarios: quamquam argumentationes omnes ad rectæ omnino ratiocinationis amuſſim interdum diſputationis æſtu abrepti non ſemper exegerint, atque perduxerint. Præ oculis hiſce habitis regulis omnia Dallæi objecta evaneſcunt.

Regulis hiſce nihilominus ad majorem earumdem intelligentiam, omnemque prorſus in Patrum lectione amovendam moram nonnullas adhuc attexere juvat, atque jam allatas magis illuſtrare. Regula 1. Principio diſtinguendum eſt diligenter inter Traditiones: nam traditio alia fidei, alia morum, alia diſciplinæ; juxta quas res aliæ ad fidem, aliæ ad mores, aliæ ad diſciplinam attinent. Traditio item alia divina, alia Apoſtolica, alia Eccleſiaſtica, juxta quam diſtinctionem accepta alia Deo, alia Apoſtolis, alia Eccleſiæ referenda traditio eſt: de qua quidem varia acceptione quia agunt dilucide, & luculenter Theologi noſtrates Melchior Canus lib. 3. cap. 5; Martinus Beccanus 22. cap. 4; Gaudentius Bontempius in pallad. Theolog. tract. 1. diſput. 3. proem.; Dominicus a SS.ma Trinitate lib. 2. bibl. Theolog. ſect. 2. cap. 5; Petrus Annatus in appar. ad poſit. Theolog. lib. 3. art. 1. nolo heic eſſe multus. Regula 2. Antilogias quod attinet, quæ in Patribus aliquando offenduntur, vel inter plures occurrunt, vel in uno eodemque ſe offerunt, qui quæ

alicubi affirmavit,inficias alibi ivit, in anteceſſum eſt attendendum, num antilogiæ dumtaxat apparentes ſint, ut obſervatum eſt pridem appoſite a Patribus Concilii Nicæni II. act. 1, & Florentini ſeſſ.25. cap. 2; nec non a SS. Auguſtino lib. 1. contra Julian. cap. 2, & Hieronymo epiſt. 28. Sin autem rei veritate ſubſiſtant, animadvertendum an circa dogmata obverſentur, an circa adiaphora, de quibus in utramque partem diſputare potuerunt, quin propterea invidia afficiantur. Quum vero diſſenſio in re dogmatica eſt, admodum intereſt attendere ad tempus, quo ſcripta ejuſmodi ſunt, num nempe antequam exorta hæreſis ab Eccleſia hoc nomine haberetur; quo ſane nondum ſatis accurate, cauteque Patres loqui conſueverant, ut apte adnotarunt SS. Hieronymus lib.2. adv. Ruffin.; Auguſtinus lib. 1. contra Donat. cap. 7, & lib. de bono perſev. cap. 20; atque S.Thomas præfat. oper. adv. error. Græcorum. Si vero poſt definitionem Eccleſiæ, eliquatamque veritatem, tum religio erit a Patris opinione recedere, juxta effatum S.Cypriani epiſt. 73. ad Jubaian. Demum ſi contradictio in eodemmet Patre adpareat, qui diſſimiliter de eadem re dixerit, tum imprimis de vera Patris ſententia dijudicandum eſt ex iis locis, in quibus accurate, ex propoſito, naviterque rem pertractavit, non ex iis, in quibus carptim, perfunctorie, ſummiſque dumtaxat digitis rem obiter attigit; tumque tandem poſtremæ citius, quam priori Patris ſententiæ ſubſcribendum eſt; atque iis ſtandum, quæ dogmatice tradidit præ iis, quæ tradidit hiſtoricum, aut interpretem agens; quod duplex officium in Patribus olim diſtinxit S. Hieronymus lib. 1. contra Jovin.; vel quæ Senior exaravit, vel quæ retractavit, ut fecere, exemploque ſuo admonuere S. Auguſtinus duobus libris Retractationum adornatis, & V. Beda in Retractatione ſuper Actus Apoſtolorum. Regula 3. Errores quod attinet, qui Patribus affricari poſſent, attendendum principio eſt libros pleroſque Patribus ſive Heterodoxorum malitia; ſive pia Catholicorum fraude fuiſse attributos: germanos autem Patrum libros plerumque ab hæreticis dolo, arteque, vel ab catholicis ſocordia, atque ignorantia, vel per detractionem, vel per tranſmutationem, vel per additionem interpolatos. Porro Patribus ſuppoſitum opus tum conjicitur, quum

quum vel in veteribus optimæ notæ codicibus desideratur; vel ab omnis ætatis scriptoribus alteri attribuitur, ut adnotavit S. Augustinus lib. 33. contra Faustum cap. 6; vel nullum apud syncronum, atque subsequentem scriptorem, etsi occasio, & necessitas afforet, mentio occurrit, ur observavit Eusebius lib. 3. hist. Eccles. cap. 3; vel certo constat auctorem in opposita opinione hæsisse; ut admonuit Ruffinus in epist. ad Macarium; vel in opere res, & personæ regeruntur Scriptore illo, cujus nomine insignitur, recentiores, ut vidit Photius cod. 101; vel stylus ab aliis auctoris scriptis omnino discrepat, ut dispexit Eusebius lib. 3. cap. 25. Interpolatum vero opus conjicitur ex collatione cum vetustioribus codicibus; aut ex citatione eorumdem locorum apud scriptores coævos, & accuratos: aut ex consideratione diligenti contextus, antecedentium, consequentium, phrasium &c. Posthæc si rite possunt, explicandi, interpretandique sunt. Ita jubent Facundus Hermian. lib. 9. de trib. Capit. cap. 5; & Vincentius Lirin. Commmon. cap. 38. Atque ita ex aliis investiganda eorum mens, uti dixit de S. Dionysio Alex. S. Athanasius in epist. adv. Arianos; & docent S. Gregorius Nazianz. epist. 26; atque Philippus Abbas Bonæspei epist. 5. Si non error potest, excusari saltem persona debet, quatenus carptim, cursimque scripserit, aut in sententia non permanserit, aut per ignorantiam peccarit: quemadmodum egit erga S. Cyprianum S. Augustinus lib. 6. de baptis. advers. Donat. cap. 2; agendumque docuit lib. 2. de Trin., & epist. 62. Adhæc aliquando Patres ex aliena sententia loquuti sunt, ut de Origene adnotavit S. Athanasius lib. de decret. Synodi Nicænæ; de aliis S. Hieronymus lib. 1. adv. Jovinian.;& de S. Gregorio Thaumaturgo S. Basilius epist. 64: aliquando vero ex adversariorum sententia retulerunt, ut fecit S. Augustinus lib. contra Adimantum cap. 12: & aliquando ex aliorum scriptis regesserunt, ut ait S. Hieronymus de se ipso præfat. 11. Comment. in Isaiam. Regula 4. Circa controversias a Patribus exagitatas quæstionis ipsius status introspiciendus, disquirendusque est diligenter; atque accurate rationum momenta, antecedentia, & consectaria attendenda, indaganda, & expendenda. Præ oculis præterea habere oportet tempora, occasionesque, pro

quibus jactatæ quæstiones sunt: cujates item, & cujusmodi sint quæstiones, quorumque placitis minime respondentes respiciendum: ad Philosophicas perinde sectas, quibus addicti Patres verba persæpe sectis illis solemnia adhibuerunt: intendere etiam juvat in stylum, loquendique modum illorum proprium, frequentem, ac peculiarem, pro ingenio, loco, tempore, ac re, prout observarunt S. Augustinus tract. 97. in Johan.; S. Hieronymus epist. 57. ad S. Damasum de varia acceptione vocum Usiæ, & Hypostasis; S. Athanasius epist. de sentent. S. Dionysii de variemode usurpata voce *Omousion* a PP. Antiochenis adversus Paulum Samosatenum, & a PP. Nicænis adversus Arium; S. Thomas 1. p. q. 19. art. 2. ad 1; & S. Bonaventura in 1. sentent. dist. 1. q. 1.

℞. Ad 3. 2. iniquissime erga Patres se gerere Barbeyracium, antiquatasque calumnias recoquere, quibus quum abunde Doctissimus Ceillierius in apolog. *de la Morale des Peres* satisfecerit, omnesque ad unam dispulerit, & dispunxerit, non est cur hisce iterum dispungendis, dispellendisque multa, eaque inanis impendatur opera. Satius erit propterea, si præcipua, ac summa capita discutiantur. At in antecessum nolo existiment Novatores ita pro Patribus tamquam pro aris, focisque pugnare Catholico-Romanæ communionis homines, ut in illis, quos tamen pro officio summa reverentia, ut filios erga Patres, & discipulos erga Magistros decet, prosequuntur, ut in illis, inquam, nihil erratum, nihil incuriosum, nihil vanum, nihil veri minus simile, sed omnia vera, omnia sacra, omnia excellentia, omnia summa velint: homines enim fuerunt, humani aliquid passi, quibusque præter sententiam aliquid obreptionis, vel subreptionis adhærere, aliquidque minus veri, minusve consulti excidere potuit. Quamobrem, ut in Patribus vera ab incertis, communia a singularibus, verbo, sequenda, & amplexanda a rejiciendis, & abjiciendis discernantur, ad allatas regulas attendere jubent viri Clarifs. Thomasius, Mabillonius, Laubrussellus, Fleurius, Billius, Nourrius, Thierrius, aliique, qui hoc in studii genere cum gloria se se exercuerunt. Jam vero parce strictimque, quoad fieri poterit, ad impactas ab impudentissimo, profligatissimoque conviciatore SS. Patribus calumnias, impositas-

ſitaſque criminum perſonas deterrendas, delendaſque deſcendo.

Atque quidem 1. Athenagoras, uti qui de caſtitate maxime ſollicitus erat, ſicut ex apologia apparet, atque cælibatum longe matrimonio anteferebat, & a ſecundis nuptiis temperantes Chriſtifideles, propterea quod non pudici admodum animi id eſſet indicium, peroptabat, paullo durius de ſecundis nuptiis loquutus eſt: qui proinde eodem ſenſu explicandus eſt, quo Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Origenes, SS. Baſilius, & Hieronymus, qui quamvis alicubi ſecundas nuptias honeſtum adulterium, vel fornicationem appellarint, uti Clemens lib. 3. ſtrom.; Tertullianus lib. 2. ad Uxor. cap. 2; Origenes hom. 17. in Luc.; S. Baſilius epiſt. 197. ad Diodorum; & S. Hieronymus epiſt. 85. ad Salvinam edit. Martianæi: ubi tamen ſerio de re actum eſt, num videlicet ſecundæ nuptiæ licitæ, an illicitæ eſſent, licitas affirmarunt. Ita Tertullianus lib. 1. ad Uxor.; Origenes hom. 19. in Hierem.; Clemens Alex. lib. 3. Strom. pag. 428. edit. Pariſ. anni 1641; S. Baſilius loc. cit.; & S. Hieronymus epiſt. 27. ad Marcellam; & in apolog. ad Pamachium. Præterea Athenagoras epitheto illo *Honeſti* voci *Adulterii* adjuncto ſatis ſignificat, quo ſtatu adulterii vox accipienda ſit. 2. Clemens Alex. neque Stoicum egit, neque idololatriam ſuaſit: priori enim loco diſſerens de exhortatione Chriſti Domini ad fugam capeſſendam tempore perſecutionis, id de fuga ea ratione dictum a Chriſto Domino ait, ne nos aliis, nobiſque mali auctores ſimus, non autem quod malum ſit pati perſecutionem, quum ipſa potius mercedis in Cælis reportandæ ſponſio ſit, atque ea ratione alacri animo ſuſtinenda. Poſteriori vero loco non alia eſt plane Clementis ſententia, quam S. Pauli Rom. 1, 20. data videlicet viſibilia, ut ad inviſibilia aſſurgerent homines: atque quidem ut oculus in viſibilibus hiſce hæreret, non autem ſenſus, & animus, ſed ab his ad Deum aſcenderet.

S. Cyprianus equidem 3. cælibatum laudavit, & ſervavit, neque id ei crimini vertat, niſi qui Scripturæ ſacræ Matth. 19, 7; 1. Corinth. 7, 1; & traditioni S. Juſtini apolog. 2; Athenagoræ in Legat.; Tertulliani lib. 1. ad Uxor. cap. 6; Minutii Felicis in Octav.; Theophili Antiocheni lib. 3. ad Autolycum; S. Epipha-

nii in exposit. fidei n. 21, & hær. 59; S. Hieronymi adv. Vigil., & Jovin.; S.Chrysostomi hom.2. in Job; Eusebii Cæsar. demonstr. Evang. lib. 9. cap. 9; Synesii epist. 105; S. Ambrosii de offic. lib. 1. cap. ult.; S. Augustini de adulter. conjug. lib. 2. cap. ult.; S. Leonis M. epist. 84, & 92, aliorumque cælibatum matrimonio anteferentibus detractum velit. S. Cyprianum vero matrimonio pridem conjunctum pernego. Ante Episcopatum quidem eum uxoratum Basnagius, & Fellus ex Protestantibus; & Baronius, quem non secus atque in pejora delapsum Pearsonium corripuit propterea in post. edit. Pagius ad annum 248., putant, ex eo quod Pontius in ejus vita scripserit: *Non uxoris suadela deflexit*: sed id Pontius de Jobo, cujus meminit, non de Cypriano dixit, ut Pagius recte, appositeque ibidem n. 5. animadvertit. Quare quod S. Cypriano affingit Barbeyracius, grave nempe illi fuisse, quod se ab uxore sejunxerit, omnino commentitium est. Confer Ruinartium act. sinc. SS. Martyr. pag. 180. edit. Veron., Pamelium in epist.49. S.Cypr.;& Schelestratium dissert.3. cap. 4. Idem S.Cyprianus lib. de bono patientiæ in medium prolato Christi Domini exemplo, inter alios de patientia commendat Abelem, qui adversus fratrem parricidam non restitit, nec reluctatus est; sed humilis, & mitis patienter mortem pertulit. Quid hinc criminatur violatum jus naturæ, ac hujusmodi juri vim illatam? Quorsum Barbeyracius confundit cum jure præceptivo jus permissivum? Abeli permissum erat contra Cainum se tueri,non ei id præceptum erat, ut cum Fratris nece se tueretur. Si attendisset iis, quæ de Christianorum priscorum patientia in adversis rebus perferendis, ac tolerandis malis persecutionum scriptis consignarunt Clemens Alex. lib. 5. strom.; Tertullianus lib. de patientia; Athenagoras in legat. pro Christianis; S. Justinus in apolog.; Arnobius senior lib. 1. contra gent.; Origenes lib. 2. contra Celsum; Eusebius Cæsar. lib.1. præpar. Evang. cap. 4; Lactantius lib.5. instit. cap. 13; & acta SS. Martyrum apud Ruinartium regerunt; imo Christus in Evang. Matth. 5; & Apostoli act. 5. verbo, & exemplo docuerunt, non ita insaniisset. Postremo loco, scilicet in epist. ad Puppienum, S. Cyprianus equidem arguit, quod si ipse nec Episcopus, nec Sacerdos esset, uti Puppienus Nova-

tianus

tianus eum esse inficias ibat, invalidum fuisset Sacramentum reconciliationis, seu pœnitentiæ, & peccatorum remissionis toties Fidelibus a sex annis ab ipso administratum. Forte etiam, aut ego fallor, ex eo quod Puppienus ipsi Episcopatum, ac etiam sacerdotium sua sententia abjudicaret propter criminum personam ipsi objectam, intulit suum errorem, quo jam erat imbutus, scilicet invalidum esse baptismum ab hæreticis collatum; nam ait: *Subveniat Puppienus, ne novus credentium populus nullam per nos consecutus esse baptismi, & Spiritu S. gratiam judicetur*: de quo quidem Cypriani errore alio in loco dicendum erit. At vero inferri, quod imaginati sunt Clericus, & Barbeyracius, videlicet validam Episcopi ordinationem ab ejusdem moribus pendere, atque ab valida Episcopi ordinatione salutem populi, nullo modo potest: ab hæreticis enim Baptismum, & Ordinationes collatas nihil valere, esto censuerit Cyprianus, ut qui in eo versabatur errore, quod a charactere non distinguens gratiam, gratiam, & salutem extra Ecclesiam non esse censeret, non ita censuit de collatis ab hominibus crimine quoppiam præter schisma, vel hæresim irretitis.

Quod 4. ad Lactantium attinet, is plane bellum Christiano non licere non docuit, sed abhorrere ab humana natura, ac multo magis ab homine justo homicidia. Non enim Lactantium latebat ex S. Scriptura Luc. 3; & Act. Apostol. 10. fas fuisse Christianæ militiæ nomen dare: atque reapse sub Adriano, Antonino, & Severo Imper. Christianorum plurimos rei militari implicatos fuisse. Sed & Christianis hominibus castra sectari licuisse perspectum fuerat Tertulliano apologet. cap. 37; Origeni lib. 1. contra Celsum; Clementi Alex. lib. 2. pædagog. cap. 11; Apollinari Hierapolit. apud Eusebium lib. 5. hist. Eccles. cap. 5. aliisque; quippini igitur Lactantio idipsum exploratum fuerat? Negotium, & mercaturam in locis, ubi manebant, veteres Christiani etiam gerebant, ut se, ac familiam alerent; non etiam rei familiaris augendæ, amplificandæque gratia itineribus longis ad loca dissita se se committebant. Eo itaque sensu loquutum Lactantium, non secus ac Tertullianum lib. de Idolol. cap. 11; S. Justinum in epist. ad Diognetum; & Minutium Felicem in Octav., legenti patebit.

tebit. Eo quoque ſenſu ſcripſit Lactantius juſto non licere quemquam accuſare crimine capitali, quod hominem occidi, quum res eſſet ſummopere odioſa, ei partem ullam, operamque dare Chriſtianum nollet. Ea igitur Lactantio inſederat ſententia, Chriſtianis, quemadmodum ethnicis, cauſſa ambitionis, aut lucri, aut odii nec militandum, nec navigandum, multo minus alterum capitali crimine accuſandum eſſe: neceſſitate tamen, aut Principis imperio adactos mercaturam exercere, & militiæ nomen dare poſſe: & quandoque poſſe, gratia conſervandæ propriæ aut Reipublicæ tuendæ, hoſtibus vitam adimere. Confer clariſs. Mamachium orig., & antiq. Chriſt. lib. 3. cap. 4., ubi a Petavio, & Salmaſio, quibus addendus Natalis hiſt. Eccleſ. ad ſæcul. IV. Synop. cap. 6. art. 3, in Lactantium minus æquis, hacce in re ipſius doctrinam egregie vindicat. Quod poſtremo de fœnore a Lactantio damnato objicitur, paullo poſt explodetur: eumque certe edita apologia egregie vindicavit Aloyſius Bulteau.

S. Baſilii Magni 5. ſenſum profecto aſſequuti minime ſunt, qui ea objiciunt. Priori enim loco epiſt. canon. cædibus in bello patratis, aut ad ſui defenſionem aperte notam homicidii non eſſe inurendam affirmat; earum tamen auctoribus conſulit, ut pœnitentiam agant, idque ad eluendam, ſi quæ intervenit, culpam, atque ad præcavendum omne voluntariæ cædis periculum. Poſteriori vero loco ſtatuit, ut qui fornicatione ſunt conjuncti, ſeparentur, & pœnitentiæ ſubjiciantur; atque ipſis ſuadendum, ut matrimonium poſt pœnitentiam differant contrahendum: ſi vero antequam pœnitentiæ fornicationi decretæ adjicerentur, matrimonio conjuncti fuiſſent, pœnitentiæ etiam tempore propter incontinentiæ periculum non eſſe ſeparandos, niſi ipſi ſeparationi conſentiant, & incontinentiæ periculum procul abſit. Ita Balſamon in hunc canonem. Multo magis pendendum, ac ponderandum videtur, quod S. D. epiſt. 1. canon. ad eumdem Amphiloch. can. 9. ſtatuit: ſcilicet cauſſa fornicationis licitam eſſe ſeparationem conjugum quoad thorum, eaque in cauſſa par eſse jus viri, ac mulieris juxta legem Evangelicam: at juxta Eccleſiaſticam diſciplinam virum hac in cauſsa ſuperiorem eſse, adeout vir mulierem adulteram dimittere poſſit, atque alteram ducere uxorem, non

non autem mulier virum adulterum dimittere, & alteri viro matrimonio copulari. Ejusdem sententiæ esse videntur Ambrosiaster, seu Hilarius Sardus Diaconus in cap. 7. epist. 1. ad Corinth.; Lactantius lib. *6.* instit. cap. 23; S. Asterius hom. de repudio; Tertullianus lib. 4. contra Marcion. cap. 34; Origenes in cap. 7. Matth.; Theodoretus lib. 4. hæret. fabul. cap. *6*; S. Epiphanius hær. 59; Theodorus Cantuariensis in pœnit. cap. 116. apud Morinum; Concilia S. Patritii can. 26; Romanum sub S. Leone IV. can. 36. apud Luitprandum, seu Auctorem libri de vitis Rom. Pontif.; Veneticum circa annum 465. can. 2; & Bituricense anno 1031. can. 16: atque ita conjugia dissolvi adulterio legibus Principum declaratum est, quas legere est in codice Justiniani lib. 5. *De Repudiis* tit. 17; & lib. 9. *De Adulteriis* tit. 9; & in codice Theodosiano lib. 3. tit. 16; nec non in Capitularibus Regum Francorum. Et sane in Concilio Florentino cum Græcis expostulavit Eugenius IV, quare Matrimonia ob adulterium dirimerent: iis tamen in sententia manentibus non ultra de fide negotium est facessitum. In Tridentino etiam dum sess. 24. teste Pallavicino Canonem 7. ita meditati essent Patres, ut anathemate damnarent eos, qui assererent matrimonium ob adulterium dissolvi, intercessere Oratores Veneti ejusmodi canonis promulgationi reponentes fore, ut Græci apud ipsos degentes a fide descifcerent, non passuri matrimonia ob adulterium dissoluta anathemate damnari. Cujus quidem intercessionis, & supplicationis habita ratione Canon ita ut extat nunc emendatus, temperatus, & emollitus est. Denique hanc quæstionem suo tempore obscuram, ac maxime implexam fuisse testatur S. Augustinus lib. de fide, & oper. cap. 19; ideoque hisce permoti in eamdem sententiam concessere Cajetanus, Catharinus, Erasmus, Launojus, & alii. Igitur excusatione dignus est S. Basilius, si eam in sententiam abiit.

Cæterum vera, & certa sententia est viro, æque ac uxori illicitum esse a matrimonii vinculo ob adulterium alterius partis resilire, quam tradunt Athenagoras in apologia pro Christ.; Clemens Alex. lib. 2. Strom.; Origenes tract. 7. in Matth.; S. Gregorius Nazianz. orat. 31; S. Chrysostomus hom. 17. in Matth.;

Victor Antioch. in 16. Lucæ; & Theophylactus in 7. epist.1. ad Corinth. Ex Latinis autem Tertullianus lib.4. contra Marc. cap. 34; & lib. de Monogamia capp. 9, & 11; S. Ambrosius lib. 8. in cap. 16. Lucæ; S. Hieronymus in cap. 19. Matth.; epist. 3. in epitaphio Fabiolæ; & epist.147. ad Amandum; S. Augustinus de bono conjugali capp. 7, 15, & 18; de adulterinis conjugiis lib. 1. capp. 9, & 11; & lib. 2. capp. 5, & 9; S. Innocentius I. epist. 3. ad Exuperium cap. 6; Primasius in cap. 7. epist. 1. ad Corinth.; S. Isidorus lib. 2. offic. cap. 17; V. Beda in cap. 10. Marci; Carolus Magnus lib. 6. Capitul. cap. 87; Haimo in cap.7. epist.1. ad Corinth.; S.Nicolaus I. epist.59; Johannes VIII. epist. 65, & 198; S. Anselmus in 5. Matth., & 7. epist. 1. ad Corinth.; Ivo Carnot. epist. 152. Concilia Trullanum can. 87, & 98; Illiberitanum cap. 9; Arelatense I. an. 314. can. 10; Milevitanum II. an. 416. can. 17; Herufordiense an. 673. cap. 10; Forojuliense anno 791. cap. 10; Tullense II. anno 860. in epist. Synod.; Triburiense anno 895. cap. 46; Nannetense circa annum 900. cap. 12; Alexander III. cap. *Ex parte* de sponsalibus, & matrimoniis, & cap. *Quæsivit* de divortiis; Innocentius III. cap. *Gaudemus* de divortiis, & lib. 1. de contemptu mundi cap. 18; Albertus Magnus in cap. 5. Matth.; S. Bonaventura in 4. dist. 35. q. 4; Tridentinum sess. 24. can.7; & communiter Theologi, & Canonistæ. Quinimo nonnullis ex antiquis Patribus oppositam sententiam perperam appingi ostendunt viri eruditi: ita Tertulliano, & Origeni ostenditur ex supra citatis locis, in quibus pro vera sententia stant, & aliorum referunt, quam suam non faciunt: vel saltem debere, ac posse rite exponi: ita Ambrosiastrum, & S. Asterium loquutos esse de secundis nuptiis prima uxore defuncta; ita etiam loquutos Theodoretum, & S. Epiphanium: quamvis Theodoretum de solutione matrimonii quoad thorum, non quoad vinculum intelligendum contendit Duhamel tom. 7; & S. Epiphanii locum depravatum pugnat Petavius; quem tamen accipiendum de solutione matrimonii ob mortem alterius conjugis, adeoque de secundis nuptiis censet Nourrius. Ita antiqua pœnitentialia, & Concilia allegata esse accipienda hoc modo, videlicet quum vigerent Impe-
rato-

ratorum leges, quibus licebat post repudium alia inire matrimonia, autumarunt sibi abstinendum a rigore præcepti, adhibendaque potius verba consilii, suasionis, & exhortationis; quamquam nihilominus Evangelicum esse præceptum, ne quis dimissam a viro ducat, nisi adulter haberi velit, satis significent. Leges vero Principum nos non moramur hacce in re, de qua judicandum juxta legem Divinam, & Ecclesiasticam, non civilem, & laicam. Quamquam neque absque ullo limite concedunt Leges laudatæ, ut dato uxori repudio a marito, & viceversa liceat alteram, vel alterum ducere, sed eo dumtaxat casu, quo maritus fuerit homicida, vel maleficus, vel sepulchrorum defossor, aliud connubium uxori conceditur; concediturque viro eo casu, quo uxor mœcha sit, vel medicamentaria, aut conciliatrix, hoc est adultera, venefica, aut lena. S. Basilium denique quod spectat, benigne æque, ac rite ita accipi posse, ut indulgentia quidem erga viros, qui ob adulterium dimissa uxore aliam duxerint, ab aliquibus actum esse significet, qua indulgentia non agendum æque erga uxores in pari caussa putarint, adeoque se hujusmodi viros nolle pœnitentiæ adjicere, quamquam juxta legem Evangelicam illicitum æque esse hujusmodi viri connubium indicet. Eum esse S. Basilii sensum confirmatur ex lib. de Virginitate, ubi ait: *Non audis quoniam, qui dimissam duxerit, mæchatur? Etsi enim*, subdit, *pro culpa dimissa est, vivit tamen vir ejus*. Confer Petavium in animadvers. ad hæresim Novatianorum; Nourrium in appar. ad Bibl. maximam SS. Patrum dissert. 4; & Cottelerium in adnotationibus ad PP. Apost. Quod postremo contra S. Basilium producitur, leve adeo est, ut vix responso dignemur: seria cogitantem, mundana spernentem, carnem crucifigentem voluit Monachum, non Evangelio contradicentem: Christianum docuit non facile jurare, & a litigiis abstinere, quod docuit Christus.

S. Gregorius Nazianzenus 6. jure optimeque scripsit, non permittendos hæreticos conventus agere, non quod alioquin id quasi foret eorum doctrinam approbare, ut perperam infert maleferiatus Barbeyracius; sed quia conventicula illa in contemptum Religionis cederent. Plane id eo sensu intulit Calvinista iste,

iste, quod corporales pœnas infligendi hæreticis potestatem omnem Ecclesiæ ademptam vellet, longeque procul amandatam. At frustra id refricat: quippe jure ab Ecclesia hæreticos pœna temporali puniri, eosque imo sæculari potestati contradi pœna etiam capitali plectendos multis, invictisque argumentis ostendunt nostri Theologi, præsertim Bellarminus lib. 3. de Laicis capp. 21., & 22; Diana in dogmatico tract. 16; Suarez de fide disp. 20. sect. 3; & disp. 23. sect. 1; Natalis histor. Eccles. ad sæcul. XIII., & XIV. dissert. 3, aliique tum nempe ex S. Scriptura Deuter. 13, 17, & 18; 3. Reg. 18, & 4. Reg. 20, & 23: item Johann. 10; Matth. 7; Lucæ 20; 2. Petri 1; 2. Corinth. 10; & Rom. 13. Quibus ex postremis locis S. Pauli colligit S. Bernardus serm. 66. in Cant. etiam ministros Ecclesiæ positos esse ad vindictam de hæreticis repetendam: tum ex SS. Pontificibus S. Innocentio I. epist. ad Concil. Carthag.; S. Leone I. epist. 2, 47, 90, & 93. de Manichæis, & Priscillianistis; S. Gelasio, sive S. Felice III. in commonit. ad Faustum magistrum; S. Symmacho relato can. *In Canonibus* 17. q. 1; Pelagio I. epist. 3. ad Narsem Patritium; S. Gregorio Magno lib. 1. dialog. cap. 4; lib. 1. epist. 72. ad Gennadium Patritium; lib. 3. epist. 32. ad Pantaleonem Episc.; & lib. 4. epist. 3; Lucio III. extra de hæret. lib. 5. tit. 7. cap. 9; Innocentio III. ibidem; Gregorio IX. ibidem cap. 15; Alexandro IV. 6. decretal. de hæret. capp. 2, & 4; Clemente V. extra de hæret. cap. 3; Martino V. in Concil. Constant., & Leone X. constit. *Exurge*: tum ex Conciliis Antiocheno anno 341. can. 5.; Nicæno apud Sozomenum lib. 1. cap. 20, & S. Augustinum epist. 66; Ephesino generali epist. ad Clerum, & populum Constantinopolit.; Toletano IV. capp. 57, & 59; Lateranensi IV. cap. 3; Viennensi extra de hæreticis; Constantiensi, & Lateranensi V.

Nec altera insedit sententia SS. Patribus Ignatio in epist. ad Ephesios, & Philadelphios; Irenæo lib. 3. cap. 3; Tertulliano in Scorpiaco cap. 2; S. Cypriano de exhort. Martyrii cap. 5; Eusebio Cæsar. lib. 3. vitæ Constant. cap. 64; Athanasio de Synodis Arimin., & Seleuc.; Gregorio Nazianz. epist. 77. ad Olympium, orat. 31, & 46; Optato Milevitano lib. 3. adversf. Parmen.;

Lu-

Lucifero Calaritano *De non conveniendo cum hæreticis*; Ambrosio lib. 1. de Spiritu Sancto in prologo, & epist. 81. ad S. Siricium; Ephræmo Syro de virtute cap. 8; Johanne Cyprio in vita S. Epiphanii cap. 59; Hieronymo lib. adversus Pelagium cap. 2, ad Fabiolam de 42. mansionibus, mansione 29., & in cap. 5. epist. ad Galatas relato can. *Resecanda* 24. q. 3; S. Augustino lib. 2. Retract. cap. 5, lib. contra duas epistolas Gaudentii Donat. capp. 19, 25, & 34, lib. 1. contra epist. Parmen. cap. 7, tract. 11. in Johann., epist. 48, nunc 93. ad Vincentium Rogatist., epist. 50, nunc 186. ad Bonifacium Comitem, epist. 166, nunc 105, & epist. 167, nunc 89. ad Festum; Philone Carpathio in Cantica ad illud: *Capite nobis vulpes parvulas*; Cyrillo Alex. lib. 8. de Spiritu Sancto, & epist. 20; Sozomeno lib. 2. cap. 30, & lib. 5. cap. 5; Theodoreto lib. 4. hist. Eccles. cap. 10, & lib. 5. cap. 1; Prospero Aquit. contra collator. cap. 41; Johanne Maxentio in respon. ad epist. S. Hormisdæ; Procopio Gazæo in Exod. ad illud: *Si quis furatus fuerit* &c., & in Deuteron. ad illud: *Si deprehensus fuerit* &c.; Evagrio lib. 5. cap. 18; Johanne Damasceno in dialogo adversus Manichæos; Beda lib. 3. in Cant.; Rabbano in cap. 11. Judith.; Anastasio bibliot. variar. historiar. lib. 16, & 24; Bernardo serm. 66. in Cant., & epist. 195; S. Thoma 22. quæst. 11. art. 3; S. Antonino par. 2. summæ Theolog. tit. 12. cap. 4, & aliis apud Coccium tom. 1. lib. 7. art. 3. Confer cap. *Ad abolendam*: cap. *Excommunicamus*: & cap. *Super eo* tit. de hæreticis in 6.

Auspicio etiam suo, auctoritateque faciunt laicorum leges Principum, puta Constantini Imperat. apud Nicephorum lib. 8. cap. 25, & Eusebium de ejus vita lib. 3. capp. 62, & 63; Constantini, Constantis, & Constantii lib. 1. Cod. de hæreticis, & Manichæis; Arcadii, & Honorii ibid.; Theodosii, & Valentiniani L. *Arianos*; Marciani, & Valentiniani L. *Quicumque* de Eutychianistis, & Apollinaristis; Theodosii, & Honorii L. *Si quis* de iterantibus baptismum; Justiniani L. *Manichæi*, & L. *Divinum* tit. de hæreticis; Friderici I, & Friderici II. Cod. de hæreticis, & Manichæis. Tum exempla pœnarum, quibus in hæreticos a Principibus est animadversum: in Arianos teste Sozomeno lib. 1.

lib. 1. cap. 20. a Constantino Imp.: in Donatistas ab eodem Constantino teste S. Augustino epist. 166: In Basilium sectæ Bogomilorum Principem ab Alexio Comneno, teste Zonara lib. 3. Annal.: in Stephanum, Lisojum, & alios a Roberto Galliarum Rege teste Glabro Rodulpho lib. 3. hist. cap. 8: In Petrum de Bruis teste V. Petro Cluniacensi: in Arnaldum de Brixia a Friderico Imper. teste Ottone Frising.: in Arnoldum Catharum teste Echberto Abbate S. Florini serm. 8. adver. Catharos. Mitto exempla Albigensium, Johannis Hus, & Hieronymi Pragensis, aliorumque. Tum testimonia, quæ habentur ex ipsis hæreticis jure gladii illos coercendos affirmantibus, Calvino in refutat. errorum Serveti; Theodoro Beza lib. de hæreticis a Magistratu puniendis; Luthero in postillis minoribus Dom. 5. post Epiphaniam; Melancthone lib. de officio Principis; Brentio lib. de Republica bene administranda; Urbano Regino in confessione oblata Concilio Trid.; Capitone lib. de jure Magistrat. in Religionem; Bucero enarrat. in cap. 12. Matth.; Bullingero in decadis 2. serm. 4, & 8, & Musculo commentar. in Psal. 2, quos citat Theodorus Beza.

Quandoquidem vero sæculi tantum Principibus coactivam potestatem adjudicant, Ecclesiæ vero Pastoribus eam ablegant, qua possint legum fractores, & hæreticos fidei hostes pœnis temporalibus compescere, post Marsilium Patavinum, & Johannem Jandunum Protestantes Angli, præsertim Purritani, & Presbyteriani; atque ex catholicis etiam Guillelmus Barclajus, & Rogerus Widringthonus, abs re non erit nonnulla indigitare hic momenta, quibus contra pugnant ex nostris Gersonius, Hervæus, Alliacensis, Hallier, Bellarminus, Suarez, ac recens doctiss. Berti, aliique Romano præsertim Pontifici utramque potestatem facientes, qua pœnis cum spiritualibus, tum temporalibus a fide, & obedientia devios plectere possit. Ducuntur vero hujusmodi momenta 1. ex S. Scriptura iis in locis, ex quibus Pontificis Primatus adseritur: item Johannis 9, ubi a Sacerdotibus ejectus de templo, & synagoga cæcus a Christo illuminatus legitur: Act. 6, & 13, ubi ab iisdem Sacerdotibus ejecti de synagoga sunt SS. Stephanus, Paulus, & Barnabas: Act. 5. ubi a S. Petro ver-

verbo interfecti sunt Ananias, & Saphira, quod notarunt S. Ambrosius serm. 19, & S. Gregorius M. lib. 1. epist. 24. Confer Lorinum: Act. 13, ubi a S. Paulo cæcitate percussus legitur Elymas magus: 1. Corinth. 4, & 2. Corinth. 10, ubi illis virgam, & ultionem minitatur Apostolus, quod observarunt S. Augustinus lib. 3. contra epist. Parmen. cap. 1, & S. Bernardus serm. 66. in Cant.; & 1. Corinth. 5, ubi a Paulo traditus est incestuosus Satanæ corporaliter vexandus, quod adnotarunt Theodoretus, & S. Thomas. 2. Ex jure canonico cap. *Unam sanctam* in extravag. de Major., & Obedient., ubi Bonifacius VIII. Romano Pontifici asserit utrumque gladium spiritualem, & temporalem, usurpatque verba S. Bernardi lib. 4. de consid. cap. 3, & epist. 237: Cap. *Ad Apostolicæ* de sentent., & re judicata in 6, ubi Innocentius IV. cum Concilio gener. Lugdunensi I. declarat se potem esse animadvertere temporaliter in Imperatorem, & cap. 1. de Homicidio, ubi idem Innocentius cum eodem Concilio pœnas temporales minatur Principibus non compescentibus homicidas. Videsis Covaruviam lib. 1. variar. resolut. cap. 20, & lib. 2. cap. 9: Cap. *Postulasti*; & cap. *Quidem ea* in extravag., ubi a Pontificibus pœna pecuniaria plexi sunt, qui in Clericos violentas manus injecerant, & Cives Tusciæ jussi sunt arma parare, & militi stipendia pendere: Cap. *Novit* de Judiciis, ubi Innocentius III. multa de hac potestate habet: Can. *Si vos* 23. q. 5. relato ex S. Augustino lib. de unit. Ecclesiæ cap. 7: Can. *Sæpe* 28. q. 1. sumpto ex Concilio Toletano IV. cap. 59, & seqq. Sed plura de his par. 2. Vindiciar. Addo a Johanne XXII. id declaratum, eique declarationi assensum præbuisse suum Academiam Parisiensem.

S. Ambrosio per summam calumniam 7. appingitur, quod docuerit adulterium licitum ante legem Moysis; longe enim abfuit ab eo errore: ibi enim, scilicet lib. 1. de Abraham cap. 4. asseruit dumtaxat pœnam statutam adulterio non fuisse lege aliqua positiva ante legem Moysi datam, ideoque tunc temporis benignius actum cum adulteris, non ita post legem promulgatam. Nam alioqui S. Ambrosium agnovisse lege naturali illicitum adulterium liquet ex epist. 41. ad Irenæum, qua ait: *Esse autem naturalem legem in cordibus nostris etiam Apostolus docet*: imo & ipso-

ipsomet libro de Abrahamo loquens de Pharaone, qui Saram abstractam cognoscens Abrahamo esse conjugatam eidem confestim restituit, sic ait: *Etsi natura ferus, ac barbarus, tamen significat & adulterii crimen sibi esse cavendum... Nec mirum si barbarus jus novit naturæ. Ita major lex naturæ, quam legum præscriptio est*: & cap. 7. *Omnes*, inquit, *viri, mulierisque concubitus nulla legitima matrimonii sorte celebratos, habere suam culpam.* Quia vero maxime S. Doctor studebat cathecumenos a pellicatu absterrere, polygamiam quoque ut eliminaret, obnixe sategit, ideoque nonnulla uti verborum duritie duxit. Ea de re Abrahamum ancillæ non nupsisse putat, quem tamen ea ratione ab adulterio excusat, quod id egerit studio quærendæ posteritatis, & propagandæ sobolis. Sed de hoc argumento rursus infra, quum de S. Augustino. Quod de secundis nuptiis a S. Ambrosio damnatis objicitur, ajo ipsum intelligendum quomodo paullo supra intelligendos dixi Athenagoram, Tertullianum, Origenem, Clementem Alex., S. Basilium, & S. Hieronymum. Porro lib. 3. Officior. cap. 4. jure merito adhortatur virum justum, ut pietate, non jure agat cum invadente se hoste, & irruente in sui vitam, videlicet ut mortem ipse corporis potius patiatur, quam jure tutelæ utendo inimico cum morte corporis animæ quoque mortem consciscat. Eam esse S. Doctoris sententiam ex uno, vel altero verbo *Non videtur, quod vir Christianus, & justus*, quibus utitur, constat. Postremo vitio S. Doctori datur, quod fœnus, & usuras condemnarit. Næ isti Nuperi morum doctrinæ vindices in Lactantio, in Ambrosio, in Chrysostomo hancce doctrinæ morum corruptelam condemnant! Videlicet illicitæ, & inhonestæ licitationis, atque imo anatocismi putidissimi defensores, specioso Religionis reformatæ prætextu, oppugnant præceptum juris naturalis, & divini.

Enim vero Christianos prisci temporis usuras non exercuisse, auctores sunt S. Justinus apolog. 2; Clemens Alex. lib. 2. strom.; Athenagoras in legat.; Tertullianus lib. 4. contra Marcion. cap. 16; Lactantius lib. 6. instit. cap. 8; & S. Cyprianus lib. de lapsis, ubi refert, quod quum suo tempore plurimi Ecclesiastico, imo Episcopali charactere insigniti amplificandæ rei familiari inhian-

hiantes fœnus augerent, periculumque foret, ne eorum exemplo fideles ejusmodi nefariæ licitationi operam darent, orta est in Ecclesia Decii persecutio, sub qua aliena quærentes propria perdiderunt. Itaque ab eo tempore fuerunt in Ecclesia fœneratores, sed qui fœnus licitum docerent non fuerunt, nisi post sæculum XII. Sunt equidem, qui in ejusmodi errorem Græcos schismaticos sæculo XII. prolapsos accusant: at impactam calumniam diluunt Balsamon in scholiis ad epist. S. Gregorii Niss. ad Letojum, & in epist. S.Basilii ad Amphilochium; Aristenus ei coævus in canon. Concilii Carthagin. an. 419; Zonaras in can. 17. Concilii Nicæni, & 43. Apost.; Gabriel Philadelphus tract. de sacram. pœnit. cap. 11; Nicolaus Cabasillas in orat. contra usurarios; & Nicolaus Comnenus Papadopolus orthodoxus in prænotionibus mystagogicis, ubi aliorum testimonia adducit. Qui ergo omnium primi fas esse christiano fœnus, usurasque exercere docuerunt, habentur initio sæculi XIII. Cathari, seu Patareni teste Ven. Moneta in opere adversus eosdem, quod egregiis notis, doctissimisque dissertationibus illustravit Clariss. P. Augustinus Thomas Richinius; Albanenses teste S. Antonino part. 4. tit. 11. cap. 7. §. 6. summæ Theolog., eodemque teste damnatus est illorum error in Concilio Vienn. a Clemente V. Clement. *Ex gravi* de usuris. Hisce ducibus inhærentes usuras indiscriminatim nec jure naturali, nec jure divino illicitas Christianis, ut quæ hebræis quoque erga alienigenas licerent, etsi non licerent erga confratres, lege Deuteronom. 23, 19, quam legem inter politica præcepta in nova lege sublata reponunt, docuere Calvinus prælect. 54. in Ezechiel. 18, & in 8. decalogi præceptum; Carolus Molinæus in tract. de usuris, & Claudius Salmasius lib. de usuris, lib. de fœnore trapezitico, aliisque in operibus. E contra usuras moderatas licere quidem, at immoderatas, præsertim erga pauperes, lege divina, aut naturali prohiberi, merumque Christi Domini consilium his verbis *Mutuum date nihil inde sperantes* contineri; peccarique quidem contra justitiam, si ultra modum; & contra charitatem, si ab egenis exigantur, ex ipsis Calvinistis propugnarunt Theodorus Beza comment. in cap. 6. Lucæ; Johannes Cloppenburgius in Theolog. institut. de usuris adversus Salmasium; Guil-

lelmus Amæsius lib. 5. de conscient. cap. 44.; Hugo Grotius lib. 4. de jure belli, & pacis cap. 12. §. 20, & in cap. 6. Lucæ; Puffendorfius lib. 5. de jure nat., & gent. cap. 7; Noodt lib. 1. de usur. capp. 4, & 6; Placetæus in tract. *de l' Interet*; Buddæus instit. Theolog. moral. par. 2. cap. 3. sect. 5; Spanhemius dubio Evangelico 127; & Salmasius ipse lib. de usuris cap. 20. Calvinistis eo in errore dein adhæsere Jansenistæ in Belgio fœderato profugæ, & ipsi purioris disciplinæ morum professores, ut narrat Illustr. D. Petrus Franciscus Lafiteau Episcopus Sistaricensis in histor. constit. *Unigenitus* lib. 5. ad an. 1728; & refertur in opere gallice inscripto: *Memoire sur l' etat presente des refugiez Francois en Hollande au sujet de la Religion*. Accessere item Diroisius, is est Launojus in epist. ad amicum de usura tom. 2. part. 2. edit. Genevens.; Thierrius in epist. ad Brachmannum pseudo-Episcopum Ultrajectinum in citato opere gallico *Memoire sur l'etat*; Broedersenius in lib. ingentis molis *De Usuris licitis, & illicitis* inscripto, aliique apud doctissimos Hieronymum, & Petrum Ballarinios fratres in præfat. tom. 1. de jure divino, & naturali circa usuram, & Danielem Concinam tom. 8. Theologiæ Christianæ lib. 3. de Just., & jure dissert. 3, aliisque in operibus hoc de argumento elucubratis. At Jansenistis ipsis alii ex ipsorum grege adversati sunt, ut est apud laudatos Lafetæum, & Ballarinios. Ex catholicis vero scriptoribus si qui parum circa usuras habenas laxarunt, ab aliis plurimis dignis vapularunt.

Ergo stat catholicum dogma usuras omnis modi, sive a pauperibus, sive a ditioribus, sive supra, sive infra modum exprimantur, illicitas esse jure naturali, ac divino. De jure naturali agunt uberrime citatis locis laudati Ballarinii, & P. Concina, unde nihil dicam: de jure divino ex ipsis aliquid delibabo. Ejusmodi juris divini itaque 1. Testis est S. Scriptura Exodi cap. 22, 25; & ibidem S. Ambrosius lib. de Tobia cap. 2; Levit. 25, 35; & S. Chrysostomus hom. 57. in Matth. Psal. 14; & Drusius etsi heterodoxus in cap. 5. Matth. 22. Ezechiel. 18, 5, & 22, 2, & ibidem S. Hieronymus. Esdræ 2, 5, & ibidem Grotius, & Clericus. Matth. 5, 42, & 21, & ibid. S. Hieronymus. Lucæ 6, 32, & ibidem Tertullianus lib. 4. adv. Marc. cap. 17, & S. Basilius

filius in psal. 14. Matth. 25, 27, ideft Lucæ 19, 23, & ibidem Ligtfoot etsi acatholicus in horis hebraicis in Matth. 25, & S. Gregorius Nazianz. orat. 5. in plagam grandinis. Testis est 2. SS. Patrum traditio: ac inter eos sunt S. Justinus apolog. 2; Clemens Alex. lib. 2. strom., & lib. 1. pædagog. cap. 10; Origenes hom. 3. in psal 36; S. Basilius in epist. ad Amphiloch. can. 14, & in orat. adv. usurarios; S. Athanasius in psal. 14, S. Gregorius Nissenus in epist. ad Letojum cap. 6, hom. 4. in Ecclesiastem, & orat. advers. usurarios; S. Chrysostomus hom. 57, nunc 56. in Matth., & serm. de utilit. lect. sacræ Script; S. Cyrillus Alex. lib. 8. de adorat. in spiritu, & verit.; Theodoretus in cap. 18. Ezech., & in psal. 58; Justinianus Imper. Novella 72. cap. 6; Antiochus Palæstinus Monachus hom. 12. in usurar.; S. Johannes Damasc. in paralellis sacris tit. 9; Theophylactus in 5. Matth., aliique Græci supra laudati. Ex Latinis Tertullianus lib. 4. adv. Marc. cap. 17; S. Cyprianus lib. 3. testimon. ad Quirinum; Lactantius lib. 6. instit. cap. 18; S. Hilarius in psal. 14; S. Ambrosius lib. de Tobia capp. 14, 15, 16, & 23, epist. 19. ad Vigilium Trident. Episcopum, & lib. de bono mortis cap. 12; S. Zeno Veron. lib. 1. tract. 9; S. Hieronymus in cap. 18. Ezech., in 58. Isaiæ; & in psal. 14; S. Augustinus serm. 3. in psal. 36, & 128, serm. 38. cap. 6, serm. 86, serm. 113, & lib. 4. de baptis. cap. 12; S. Paulinus epist. 32. ad Severum; Cassiodorus in psal. 14; Martinus Bracarensis Episcopus capitulo 62; Firminus Abbas in lib. de singulis libris Canonicis apud Mabillonium in Anecdotis; V. Beda in psalm. 14, 36, & 54; Ulfadus Bituricensis Episcop. in epist. pastorali apud Mabillonium in Analect.; Egbertus Eboracensis in pœnitentiali apud Morinum de pœnit.; Halitgerius in pœnitentiali capit. 7; Hildebertus serm. 15. de libro vitæ; Petrus Blesensis epist. 17. ad Clericum negotiat., & epist. 91. ad Rodulphum Lexoviensem; S. Bruno Signinus Episcopus in psal. 14, & 71; S. Anselmus hom. 12. in parabol. de villico iniquitatis; Auctor sermonum in *Salve Regina* inter opera S. Bernardi serm. 6.

Testes 3. accedunt Rom. Pontifices S. Leo I. serm. 6, nunc 16. de jejun. decimi mensis; S. Gregorius hom. 9. in Evang.; Clemens V. Clem. *Ex gravi* de usuris; Alexander III. epist. ad Panor-

normitanum cap. *Super* de usuris; Urbanus III. cap. *Consuluisti* ibid. de usuris; Innocentius III. lib. 1. epist. 399. ad Episcopos Galliar.; Gregorius IX. cap. *Naviganti* de usuris; Alexander V. epist. ad P. Pontium Feugeironis Ordin. Minor. inquisitorem Avenionensem anno 1409. apud Wadingum ad cit. annum; Martinus V. epist. 1418, & constit. anno 1419. apud Clariss. P. Antoninum Bremontium Ord. Prædicat. Magist. General. tom. 2. bullar. Dominican.; Alexander VII. prop. damn. 42; V. Innocentius XI. prop. damn 41, & 42. Testantur 4. Concilia Nicænum I. can. 17. ex interpretatione Dionysii, & Balsamonis; Carthaginense anno 348. cap. 13; Turonense anno 461. can. 13; Calchutense in Anglia anno 787. cap. 14; Parisiense anno 829. cap. 53; Regiaticinum, seu Ticinense anno 850. can. 21; Lateranense II. can. 13; Lateranense III. can. 25; Viennense cit. Lugdunense I. cap. 13; Turonense an. 1163. can. 2; Avenionense an. 1209. cap. 3; Narbonense an. 1227. cap. 3; Albiense an. 1254. cap. 62; Monspeliense an. 1258. can. 5; Coloniense an. 1260. cap. 2; Senonense an. 1269. cap. 3; Pictaviense an. 1280. cap. 6; Avenionense an. 1282. cap. 1; Bituricense an. 1286. cap. 3; Herbipolense an. 1287. cap. 23; Auscitanum an. 1308. cap. 3; Ravennatense an. 1317. cap. 15; Vaurense an. 1368. cap. 120; Saltzburgense an. 1386. cap. 13; Burdigalense an. 1583. cap. 29; Remense eodem anno cap. 24. Ad hæc jus Provinciale Alemanicum sæculo XIII. compactum cap. 351; Capitulare 1. Caroli Magni cap. 5.; Capitulare 5. cap. 2; Capitularia Benedicti Levitæ lib. 6. cap. 5. apud Baluzium. Edicta Philippi IV. Regis Francor. anno 1311, & 1312. Statuta Ecclesiarum Anglicanæ apud Thomassinum in tract. de usura cap. 17; Meldensis, Nannetensis, & Æduensis apud Martenium tom. 4. Analect.; Leodiensis, Cadurcensis, Ruthenensis, & Tutellensis apud eumdem; Nicosiensis cap. 29. apud Harduinum tom. 7. pag. 1705; Cleri Gallicani an. 1700. Decreta apud Reginonem lib. 1. cap. 286; Burchardum lib. 2. cap. 126; Ivonem par. 6. cap. 200, & Gratianum caussa 14. q. 3. can. 3, & apud Baluzium in miscellan. tom. 1.

Adstipulantur Scholastici, & Canonistæ: atque imprimis Gersonius consider. 13. de contractibus; S. Antoninus in sum. p. 2.

p. 2. tit. 1. cap. 6, tit. 3. cap. 3, & par. 4. tit. 11. cap. 7; Alexander Alensis par. 3. q. 86. mem. 4. art. 3; S. Thomas 22. q. 78. art. 1, & Silvius ibidem; S. Bonaventura in 4. dist. 37. dubit. 7; in centiloq. par. 1. sect. 31, & in speculo animæ cap. 2; S. Bernardinus Senens. serm. 43. in fer. 2. post Dom. pass. art. 3, & serm. in fer. 3. post. Dom. 4. quadrag. art. 3; quos sequuntur scholæ. Ex posterioribus S. Raymundus lib. 2. tit. 7. de usuris in proœmio, & §. 2; Johannes Andreas in glossa ad caput *Ex gravi* de usuris; Cardinalis Zabarella in glossa ad idem caput; Antonius de Butrio in lib. 5. decretal. cap. *Quum tu*; Cardinalis de Laurea in epitome canon. de usura; Leotardus de usuris quæst. 2, & 3, ubi Carolum Molinæum, Hugonem Donellum, & Petrum Heigium I. C., usurarumque immoderatarum defensores explodit; quibus ceteri assentiuntur. Confer Natalem Theolog. dogm. moral. lib. 3. cap. 7. art. 3, Dupinum hist. Ecclef. XIV. sæculi; Laurenium de foro Eccles. tom. 4. lib. 5. tit. 19. q. 339; Jacobum Gaytte in oper. advers. Molinæum, Salmasium &c.; Johan. Laurentium Semelerium in collation. de usura, & restitutione; Ludovicum Thomassinum in tract. de usura; Jacobum Torrentierium doct. Sorbon. in tract. de usura sub nomine D. du Tertre; Pougetium instit. cathol. par. 2. sect. 3. cap. 8; Concinam, & Ballarinios locis supra citatis; præsertim vero Benedictum XIV. Pontificem Maximum in præstantissimo opere de Synodo Diœcesana lib. 10 capp. 4, & 5. Jam ad propositum regredior.

S. Chrysostomum quod 8. attingit, hom. 32. in Gen. 12. in eo, quod docet Abrahamum in discrimen mortis adductum in Saræ adulterium consensisse, deferendum esse adnotarunt Ferdinandus Vellosillus Episcopus Lucensis in advertentiis ad tom. 1. S. Chrysostomi quæst. 6, ubi S. Augustini quoque opinionem ex pendit; Sixtus Senensis lib. 5. bibl. Sanctæ adnot. 89, & 96, & lib. 6. adnot. 232; & Antonius Possevinus in apparatu sacro ad S. Chrysostomum, ubi homilias 67. in Genes. S. Chrysostomo vindicat. S. Augustinus etiam lib. 22. contra Faustum cap. 27; & lib. 1. de serm. Dom. in Monte cap. 29. dubitare videtur, num Saræ pudicitia barbari Principis libidini supponi potuerit citra ullum adulterii crimen, quasi pro mariti vita liceat

uxo-

uxori, ipso consentiente, cum alio viro concumbere, quam in rem factum refert, quo sub Acyndino Præfecto vir quidam uxori copiam sui, ut alteri viro faceret, permisit consequendæ gratia pecuniæ, qua ipse a carcere, & morte redimeretur. Verumtamen eo loci S. Augustinus in eam partem propensior est, quod nullo in casu, nulloque consensu adulterium liceat; aliis vero in locis apertius sententiam suam exprimit, tum de Abrahæ cum ancilla congressu, tum de adulterio lege divina, & naturali prohibito, ut inferius dicetur. Quid ni ergo eo quoque modo explicari S. Chrysostomus potest, quod adulterio Saræ consensisse Abrahamum dixerit, quod illud impedire non valens, viribus, non volontate, impar, permiserit ad impediendum aliud majus malum, sui nempe necem; eademque de re Saram laudibus extulerit, quod in se contumeliam pati, quam impedire non poterat, consenserit, ut ab Abrahamo cædis periculum amoveret? A ceteris ei objectis ab Erasmo egregie vindicatur S. Chrysostomus a Jacobo Billio in lib. observationum sacrar.; Antonio Possevino in appar. sacro, Frontone Ducæo, aliisque.

S. Hieronymo, ita eum interpretatus, 9. injuriam intulit: is enim de juramento loquens, nonque jurandum adstruens juxta Evangelium, loquitur, ut legenti constabit, de juramento per res creatas; loquitur de juramento pro rebus levissimis; loquitur de juramento facto ex animi levitate. Ut pejerandi periculum, imo jurandi juxta morem Judæorum, aut Ethnicorum per Herculem, aut per Deum Fidium, aut per Fortunas Imperatorum; aut per Angelos, per Urbem, per Templum, aut per Cælum, & Terram, aut per Caput suum a Christianis averterent antiqui Patres, vix ac ne vix quidem jurandum statuebant. Ita S. Justinus in apolog. 1; Clemens Alex. lib. 7. strom.; Lactantius divin. instit. epitom. cap. 64; Origenes lib. 8. contra Celsum; & tract. 35. in Matth.; Tertullianus lib. de Idolol. cap. 21; & apologet. cap. 32; S. Hilarius can. 4. in Matth.; S. Epiphanius hær. 19; S. Chrysostomus hom. 8, & 19. ad popul. Antioch., & hom. 17. in Matth.; Auctor oper. imperf. in Matth. inter opera ejusdem Chrysostomi; S. Ambrosius in psal. 118; Theophylactus, Euthymius, aliique in cap. 5. v. 34. S. Matthæi. Idem S. Hieronymus

nymus in cap. 1. Jonæ scribit quidem carptim non licere sibi mortem consciscere, sed ab aliis in persecutione eam pati, nisi castitas in periculum adduceretur. Qua in re S. Doctori non adhærendum asserimus, sed magis S. Augustino lib. 1. de Civit. apud S. Thomam, & ipsi S. Thomæ 22. q. 64. art. 5, cui assentiuntur ceteri Scholastici, asserentibus nemini licere occidere se ipsum: neque mulieri, ne pudicitiæ contumeliam patiatur: nec ob timorem consentiendi in peccatum: *Quia*, inquit S. Doctor, *non sunt facienda mala, ut veniant bona, vel ut vitentur mala, præsertim minora, & minus certa*. Quamquam ea quoque S. Hieronymi sententia verisimiliter fuit licere in persecutione ex peculiari Spiritus S. afflatu pro tuenda virginitate sibi violentas manus injicere; quod ex S. Augustino loco cit. factitatum a quibusdam fœminis approbat Doctor Angelicus in resp. ad.4. Certe tempore persecutionum sub Ethnicis Principibus christianas Virgines servandæ religionis non minus, quam pudicitiæ studentes quam maxime, graviora quælibet perferenda supplicia, quam alterius jacturam pati, duxere. Explorata vero res est olim ingenti SS. Virgines numero Martyrio affectas, quin pudicitiæ honos illis fuisset ademtus. Quamobrem P. Martinus Benedict. Congreg. S. Mauri in tract. Gallice inscripto: *Explication des plusieurs textes difficiles de l'Evangile, qui jusque à la presente n'ont ete, ni bien entendus, ni bien explique par les Commentateurs*; quo loci aut nullas, aut perpaucas Virgines non vitiatas martyrium oppetiisse, ac perperam, ne gravius quid proferam, scripsit, jure atque merito a doctiss. Mamachio orig., & antiq. Christ. lib. 3. cap. *6*. §. 2. pag. *366*. not. 3. vapulat, exemplis in oppositum productis ex Eusebio lib. *6*. hist. Eccles. cap. 5. de S. Potamiœna; cap. 41. de SS. Apollonia, & Ammonaria, & lib. de Martyribus Palæstinis cap. 7. de S. Theodosia; & cap. 8. de aliis SS. Virginibus, & Martyribus. Ex Ruinartio in actis sinceris SS. Martyrum, ubi de SS. Theodoto, & Sociis; de SS. Andrea, Paulo, & Dionysia; de SS. Theodosio, & Sociis; de SS. Didymo, & Theodora, aliisque in actis. Imo Fœminas, & Virgines fuisse, quæ Spiritus S. afflatu, instinctuque incitatæ, veritæ ne ab aliquo sibi vis illata, vitiumque inustum iret, aut in flumina se proje-

jece-

jecerunt, aut inter flammas prosiliere, aut ferro se peremerunt; testata res est apud Eusebium lib. 8. hist. Ecclesiast. capp. 12, & 14; & apud S. Augustinum lib. 1. de Civit. 36; apud Nicephorum lib. 7. cap. 21; & Eusebium lib. 1. de vita Constant. cap. 28. de S. Sophronia; apud eumdem lib. 6. hist. Eccles. cap. 41. de S. Apollonia; apud S. Ambrosium lib. 3. de Virgin., & epist. 7. ad Simplician., & apud Surium ad diem 9. Junii de S. Pelagia, ejusque Filiabus; apud S. Chrysostomum hom 70, & Eusebium loc. cit. de S. Domnina, & Filiabus Berenice, & Prosdoce; apud Procopium lib. 2. de bello Persico de duabus Fœminis Antiochenis; apud Olaum in hist. Attilæ de fœmina Aquilejensi Digna nomine. Ceteras in S. Hieronymum a Dallæo intentatas calumnias diluit Natalis hist. Eccles. ad sæculi IV. Synop. cap. 6. art. 31. Confer & Ceillierium in apologia Patrum. Nam de objecto crimine ex edocto SS. cultu satis superque ostensum est supra, quam putide, ac petulanter ista obiiciantur. Nunc iis, quæ 10. loco objicit, sic offendo.

S. Augustini sententiam non est sane assecutus Barbeyracius. Eo enim loci, scilicet lib. 16. de Civit. cap. 25, equidem Faustus Manichæus teste eodem S. Augustino lib. 22. cap. 30. adversus ipsum, Abrahamo crimen inurebat, & quod habendæ prolis insana cupiditate flagrans, & Deo, qui jam id sibi de Sara conjuge promiserat, minime credens cum pellice volutatus sit. Ad eam igitur propulsandam injuriam tres rationes S. Augustinus protulit adversus Manichæos: 1. quod id non fecerit ardore libidinis, sed amore prolis: 2. quod id non fecerit proprio consilio, sed uxoris Saræ consensu non modo, sed insuper suasu: 3. quod id fecerit, quia Sara ei dederat facultatem ineundi aliam fœminam prolis suscipiendæ gratia. Infirmæ dubio procul sunt hujusmodi rationes, si in se spectentur; non ita si referantur ad ejus scopum: siquidem eas tantummodo ea de re adhibuit ad refellendos Manichæos, qui crimen insanæ libidinis Abrahæ impingebant, nec nisi insano libidinis impetu cum ancilla volutatum contendebant: non vero, quod ob eas rationes censeret S. Doctor licitum, & legitimum conjugium Abrahæ, & Agar; noverat enim connubium illud licitum, & legitimum aliunde fuisse, scili-

ſcilicet ex diſpenſatione divina, qua Patriarchis licita erat Polygamia. Ita enim docet lib. 3. de doctr. Chriſt. capp. 12, & 38; tract. 11. in Johan.; & lib. de bono conjugali cap. 15. Idem ante ipſum docuerant S. Juſtinus in dialogo cum Tryph.; Clemens Alex. lib. 1, & 3. ſtrom.; Tertullianus lib. de exhort. ad caſtit. cap. 6; S. Chryſoſtomus hom. 56. in cap. 29. Geneſ., & hom. 56. in Matth.; S. Ambroſius lib. 1. de Abraham cap. 4; S. Hieronymus in epiſt. ad Geruntiam; & poſt ipſum Theodoretus q. 66. in Geneſ.; Innocentius III. in cap. *Gaudemus* Extra de Divortiis; D. Thomas 3. par. q. 65. art. 3; & diſt. 33, atque Scholaſtici communiter. Neminem tamen movere debet, quod a S. Auguſtino Agar Abrahami Concubina dicatur, ſicut illam quoque nuncuparunt Tertullianus lib. de Monogamia cap. 6, & S. Leo Magnus epiſt. ad Ruſticum cap. 4. Quippe antiquitus Concubinæ nomine appellabantur ſecundariæ uxores, quod non eſſent ea dignitate, qua uxor prima; nec filios gignerent paternorum bonorum hæredes. Confer Agelium lib. 18. cap. 6; Gratianum diſt. 34; & adnot. in novam S. Ambroſii editionem tom. 1. pag. 290; & in S. Auguſtini lib. 16. de Civit. cap. 25. Ceteros S. Auguſtino objectos nævos a Dallæo, Clerico, Eraſmo, & Baſnagio diſpellunt Natalis, Coquæus, Noriſius, Ceillierius, Muratorius in apologia S. Auguſtini ad calcem libri de ingenior. moderat. in relig. negotio, & nuperi oper. S. Auguſtini editores doctiſſimi Maurini Monachi. Objecto vero ex doctrina de perſequendis hæreticis paullo ſuperius fecimus ſatis.

Ad 11. S. Abdam in Perſide Epiſcopum imprudenti, & intempeſtivo zelo templum igni conſecratum, ac Perſis ſacrum *Pyreum* dictum deſtruxiſſe haud invitus do. Apoſtolum ſane non eſt imitatus Abdas, qui quidem Athenienſium errores verbis coarguit, & veri Dei cognitionem inferre ſtuduit, nullam tamen Athenis Deorum aram ſubvertit: ſed nec S. Marutham Epiſcopum Martyropolis, ſeu Tagrit in Meſopotamia Perſidis novum Apoſtolum, qui quamvis apud Iſdegerdem Perſarum Regem optime gratia valeret, ipſique Abdæ religione, & amicitia conjunctus eſſet, nil tale attamen meditatus eſt, & molitus. Quod autem jubente Rege Iſdegerde templum inſtaurare noluerit, eamque ob rem juſſu

Regis an. 414. trucidatus sit, recte egisse, jureque Martyrem audire contendimus: utque ita contendamus in caussa sunt Theodoretus ita censens; S. Ambrosius in pari casu ita existimans; S. Simeon Stylites Theodosium Jun. Imp. in simili caussa Judæis faventem durissimis verbis excipiens; Ecclesia cum Græca, tum Latina S. Abdæ memoriam ceu Martyris agens; illa quidem ad 31. Martii; ita vero ad 16. Maii: Ratio etiam Theologica; qua docemur Idololatriæ ingens crimen esse non minus igni thus adolere, quam templum ædificare. Pudeat propterea Barbeyracium, & Baylium hujusmodi objicere; sed hujus generis est, ut jam dixi, Religionis Reformatæ morum disciplina, & doctrina. Quod autem exinde occasionem arripuerit Isdegerdis desæviendi in Christianos, ipsi crimini, non Abdæ deputandum id est: rem optimam Abdas operatus est: rem pessimam exinde peragendi impius Isdegerdes opportunitatem est nactus: at etsi non recte egerit Abdas, non erat tamen cur exinde innocentes Christiani diris omnibus divexarentur. Legito Theodoretum lib. 5. hist. Eccles. cap. 39; Socratem lib. 7. cap. 18; & Clarifs. Orsium hist. Eccles. sæculi V. lib. 26. num. 32.

Age modo vindicata SS. PP. doctrina morum, vindicandi manent eorumdem mores ab iisdem iniquis Novatoribus nefaria temeritate vellicati, assuetis nempe alienos ex propriæ improbitatis mensura metiri. SS. Victor, & Stephanus Pontifices Maximi nullo modo in culpam vocandi sunt, ille quidem, quod Asianis anathematis minas intentarit, nisi a judaico more Paschatis diem Luna 14. celebrandi recederent: iste vero, quod Africanis crimini verterit hæreticorum indiscriminatim anabaptismum. Quo de argumento fuse agendum paullo post. In Concilio Cirtensi an. 303. juxta Baronium, & Petavium, vel 304. juxta alios, vel verisimilius 305. juxta Valesium, Harduinum, Natalem, Langletium, aliosque celebrato, ut in eo agitaretur caussa traditorum, eorum scilicet, qui Diocletiani, & Maximiani Herculei impio edicto obtemperantes sacros codices, aliasque Dei cultu mancipatas res Magistratibus tradiderant igne concremadas, aut Idolis thura adoleverant, Episcopos 11, aut etiam 12. ejusmodi criminis convictos fuisse fatemur; eaque de re, quod ii omnes

omnes eadem in navi essent, ac in eodem clivo incumberent, ne in Ecclesia schisma, & scandalum excitaretur, mutua se communione donasse. Qua de Synodo legendi S. Optatus lib. 1. adv. Parmen. pag. 39, & S. Augustinus lib. 3. contra Crescon. capp. 26, 27, & 28. Quinimo in Africa non modo plures in persecutione violata religione prolapsos; sed in reliquo Occidente Christifidelium, Ecclesiasticorumque multam partem deturpatis moribus plurimorum criminum personam gessisse. Et sane Eusebius lib. 8. hist. Eccles. cap. 22. ea de re, ut Ecclesiam vitiis expurgaret, Ecclesiasticorumque mores ad meliorem frugem revocaret, Deum optimo consilio persecutionem tam gravem permisisse scribit. Interea tamen cur Ethnicos, a quibus tempore ejusmodi persecutionis pretio conductæ meretriculæ sunt, quæ se olim christianæ Religioni nomen dedisse palam dicerent, sed ob turpia, quæ in Christianorum Ecclesiis, & conventibus patrarentur facinora, ab iis recessisse, imitati, mala tunc in Ecclesia grassantia evomunt; silentio vero bona longe majora premunt? Verum enim vero his malis ut occurrerent, remediumque opportunum, quoad fieri poterat, quantocius adhiberent, Concilia habita sunt Illiberitanum; Alexandrinum, an. 306, a cujus Ecclesiæ Episcopo S. Petro canones pœnitentiales conscripti sunt; Carthaginense an. 312; Romanum an. 313; Arelatense an. 314; Ancyranum an. eodem; Neocæsareense an. eodem; Alexandrinum an. 315; aliud an. 319; Romanum an. 320; Laodicenum eodem anno; Alexandrinum an. 321, & alterum eodem anno; Gangrense an. 324, ut nihil dicam de Nicæno I. œcumenico; Carthaginensi an. 333; Antiocheno an. 341; Coloniensi an. 346; Sardicensi an. 347; Carthaginensi an. 348, aliisque, quorum acta legere est in collect. Labbei, & Harduini tom. 1.

Quid innumeros Martyres commemorem, qui vigente Diocletiani, Maximiani, Galerii, Maximini, & Licinii persecutione vita, & morte Ecclesiam illustrarunt? Quorum memoriam celebrem in Ecclesia fecerunt Eusebius lib. 8. hist. Eccles.; Lucius Cæcilius lib. de mortibus persecutorum; Baronius, Pagius ad an. 302; Valesius ad lib. 8. Eusebii; Ruinartius in act. sinc. SS. Martyr.; Assemanus in act. SS. Martyr. Eccles. Orient., & Oc-

Occid.; Baluzius, Toinardus, & Nourrius in lib. Lucii Cæcilii, Brunius, & Langletus; Tillemontius tom. 5. monum. hist. Ecclef.; Morinus in hist. *De la delivrance de l'Eglise*; Johannes Boxus differt. de initiis perfecut. Dioclet.; Fleurius, atque, ut mittam alios, Orsius hist. Ecclef. fæcul. IV. lib. 9, & 10. Longe enim lateque ea vexatione invalefcente, & ad decennium duratura nullas certe, excepta Gallia, quam unus Constantius administrabat, in toto, quo ample patebat Romanum Imperium, fuit locus, qui SS. Martyrum fanguine afperfus non fuerit. Celebriores præ ceteris numero, præstantia, & fortitudine fuere Martyres Palæstini, qui nempe Diocletiano ipsi Imperatori deferviebant: Martyres Ecclesiæ Nicomedienfis, qui magno numero pro Christi fide mortem obiere: Martyres urbis cujusdam in Phrygia, cujus cives ad unum omnes, quod Christum colerent, circumducto per urbem igne concremati funt. Legefis laudatos auctores, ut intelligas quam late, fæviffimeque graffata fuerit ea Diocletianea perfecutio, quam multus ubique immolatus fit Christifidelium numerus. Utrumque negare unus aufus est Dodvvellus differtatione Cyprianica 11. §. 69, in Africa enim nullos fuiffe ferme martyrio affectos defendit: alibi vero in Clericos folos ferme fuiffe capitali pœna defævitum. At hallucinari fummopere Dodvvellum oftendunt doctiff. Ruinartius, Mamachius lib. 2. cap. 8, & Berti in hist. fæculi II. differt. 5; nam ubique, & in omnes promifcui generis christianos perfecutionem Diocletianeam, atque quidem ad decennium patuiffe liquet ex Cæcilio lib. de mort. perfecutor.; Eufebio lib. 8. hist. Ecclef., & Lactantio lib. 5. divin. instit. Idem probat, quæ apud Gruterum infcript. pag. 280, & Baronium ad an. 304. n. 9. extat infcriptio: *Diocletiano Cæfare Augusto, Galerio in Oriente adoptato fuperstitione Christiana ubique deleta, & cultu Deorum propagato*. In Africa equidem plurium Christianorum pro Christi fide factas cædes traditum est ab Auctore actorum SS. Saturnini, Dativi, & fociorum; item S. Felicis, & S. Crifpinæ apud Ruinartium, & Orfium: teftatur etiam S. Optatus lib. 3. adverf. Parmen. pag. 64. In Hifpania quoque, quod inficias ivit Dodvvellus, effervefcente perfecutione quamplures martyrio affectos tef-

tata

tata res est in actis SS. Martyrum Encratididis Virginis, & Vincentii Diaconi; imo plebis universæ Civitatis Cæsaraugustanæ Daciani jussu a militibus cæde mactatæ; ex qua præcipuos, qui fortitudine enituerunt, 18. Martyres laudibus celebravit Prudentius hymno 4. Item utriusque Eulaliæ, Barcinonensis, & Emeritensis; Leocadiæ, Justi, & Pastoris Complutensium, Acisciі, & Zoelli Cordubensium; Felicis Gerundensis, & Cucuphatis Barcinonensis; SS. Justæ, & Ruffinæ Hispalensium apud Eulogium Tolet., & Prudentium. In Galliis, quinimo, non Constantii Patris Constantini jussu, Præsidum tamen furore, dum ille abesset, plures Christianorum internecione deletos liquet ex actis SS. Martyrum Juliani, & Ferreoli apud Sidonium Apollinarem lib. 7. epist. 1; S. Gregorium Turon. de gloria Martyr. lib. 8. cap. 4, & Ruinartium in actis Sinc. SS. Martyr., quamquam in Oriente longe plures Martyrium passos exploratissimum sit apud Eusebium. Celeberrimi audierunt Martyres Agaunenses sub S. Mauritio duce ad 6600. anno 286. juxta Ruinartium interfecti, quorum cum laude memoria celebrata est a S. Eucherio Lugdun.; Venantio Fortun., & S. Gregorio Turonensi.

Postremo præter tot Martyres, quamplures IV. sæculo floruisse, qua sapientia, qua sanctitate celeberrimos viros, a quibus abunde ceterorum vitia suppleta fuerint, perspecta res est cuicumque Ecclesiasticam historiam modo vel a solo limine salutaverit. Horum in censum veniunt Lucius Cæcilius, Lactantius Firmianus, qui a plerisque non distinguuntur, Commodianus, S. Alexander Alex., S. Pachomius, Eusebius Cæsareensis, S. Athanasius, Juvencus Presbyter, S. Reticius Episcopus Augustodun., S. Eustathius Antiochenus, S. Jacobus Nisibensis, S. Leontius Cæsar., Osius Cordubensis, Julius Firmicus Maternus, S. Theodorus Monachus, S. Antonius, S. Paulus Eremita, SS. Maximinus, & Paulinus Trevir., Eusebius Emissenus, tres SS. Macarii, S. Hilarius Pictaviensis, S. Pelagius Laodic., S. Philogonius Antioch., S. Eusebius Samos., S. Eusebius Vercel., S. Sabas, Marius Victorinus, S. Pacianus Barcinon., Febadius Aginnensis, S. Optatus Milevit., S. Petrus Alexandr., S. Cyrillus Hierosolym., S. Ephræm Syrus, S. Basilius Cæsareensis, S. Gregorius

gorius Nazianz., S. Amphilochius Icon., S. Philastrius Brixiensis, S. Martinus Turon., S. Potamon Heracleensis, S. Arsenius, S. Paulinus Nolanus, S. Hilarion, S. Honoratus Lirin., S. Epiphanius, S. Ambrosius, S. Chrysostomus, S. Hieronymus, S. Augustinus, S. Porphyrius Gazæus, S. Marcus Eremita, S. Simplicianus Mediolan., S. Vigilius Tridentinus, Prudentius, S. Gregorius Nissenus, S. Asterius Amasenus, aliique, ut de Romanis Pontificibus, qui ea temporis intercapedine de Ecclesiæ regimine optime meriti sunt sileam. Puræ vero, putæque calumniæ sunt, quæ ex Ammiano Marcellino in S. Damasum evomit blasphemo ore Barbeyracius: S. Damasi siquidem integerrimos mores prædicant Socrates, Sozomenus, Theodoretus, & S. Hieronymus epist. 50. ad Pammachium, quibus potius quam historico ethnico fides est adhibenda. Non moror vitio datum ab hæretico homine Theophilo, & S. Hieronymo, quod Origenistis; S. Cyrillo quod Novatianis, & Judæis; aliisque Episcopis, quod Nestorianis, Eutychianis, aliisque hujus generis pestibus infensi fuerint: solemne enim Heterodoxis est, Religionis caussa nemini faciundum esse negotium: quod quam falsum sit satis superque demonstratum est. Neque etiam moranda duco dicteria, quibus insane, insolenterque Patrum ingenium, rationemque interpretandi scripturam, ac scribendi petulantissimus Calvinista proscindit. Quamvis enim eorum aliqui in opiniones ab Ecclesia improbatas abjerint, aut in disputationibus ad dialecticæ, & critices regulas minus expensas, exactasque ratiocinationes, & argumenta minus ad rem facientia adhibuerint: aliquando etiam in humanis scientiis defectum aliquem rei, puta, grammaticæ, criticæ, geographicæ, chronologicæ passi sint, atque etiam in S. Scripturis exponendis incuriose se quandoque gesserint, ac in earum interpretatione aliqua minus certa, minusve consona protulerint, tanti ea tamen non sunt, ut propterea illos ingenio tardiore præditos, aut turpi ignorantia laborasse proferendum sit: atque efficiant, quominus illorum in rebus fidei sarta sit, tecta, & integra traditio, a qua vel latum unguem deflectere magnum nefas sit, viroque catholico grande piaculum.

Quid

Qui plura aveat de Patrum traditione, adeat Lindanum in Panoplia; Canum de loc. Theolog. lib. 3.; Bellarminum lib. 4. de verbo Dei non scripto; Gravinam de præscript. lib. 4; Valemburgenses de Trad.; Valentiam 22. disp. 1. q. 1; Tannerum 3. disp. 1. q. 5; Henricum Holden de analysi fidei, & in tract. de schismate; Launojum dissert. de Severo Sulpitio; Nicolaum l'Herminier tom. 8, ubi contra Dallæum pugnat; Ceillierium in apolog. SS. Patrum, ubi Barbeyracium explodit; Leoratum adversus Pictetum; Tonti, & Gotti adversus Piceninum; Hieronymum a S. Augustino controv. Polem. de Ecclesia controv. 6; Honoratum a S. Maria animadv. in regul. & usum crit. tom. 1. dissert. 2, & seqq.; Bonaventuram Argonensem de optima legend. Patr. methodo parte 1; Natalem Alex. hist. Eccles. ad sæcul XII. dissert. 16, ubi Dallæum, & Rivetum profligat; Benedictum Bachinium in epistolis polemicis, quibus Piceninum, & Basnagium refellit; Beccanum in controv.; Bouchatium de tradit.; Berti de Theolog. discipl. lib. 23. cap. 6; Gabrielem Antoine de fide cap. 2; Nicolaum Nourrium in appar. ad bibliot. VV. PP.; Cassinum Encyclop. disp. 9; Havermannum dissert. de Patrum auctoritate; Troylum tract. 1. de loc. Theolog. art. 6. Ex Heterodoxis vero (si licet) Scrivenerum in apolog. Patrum; Grotium ad consultat. Cassandri in confess. August. art. 7, & in voto pro pace Ecclesiast.; Johannem Fellum præfat. ad opera S. Cypriani, aliosque innumeros qua ex Catholicis, qua ex Protestantibus, qui pro Traditione SS. Patrum pugnant adversus Dallæum de vero Patrum usu; Clericum S. Augustini præsertim in append. audacissimum censorem; Savubrandum lib. de princip. cum Rullo Basileensi disput. de tradit.; Rivetum tract. de Patrum auctoritate, & lib. 3. crit. sacr.; Guillelmum Amæsium tom. 1. controv. lib. 4; Girhaldum tom. 5. confess. Cathol.; Zachariam Ursinum q. 5. de Scriptor.; Antonium Sadaelem tract. Theolog. de verbo Dei; Chamierum tom. 1. lib. 8; Ana-Mariam Scarman epist. ad Fridericum; Bullingerum apud Cochleum de tradit. cap. 9; Vedelium lib. 1. cap. 4; Barbeyracium præfat. in Puffendorfium de jure nat., & gent., aliasque hujus generis pestes. Post hæc rogo etiam atque etiam a benigno lectore meo veniam, si

hæc

hæc fusius, quam par fuisset, ac ferret, deposceretque instituti mei ratio, persequutus sum. Non id, repeto, eo consilio feci, ut multam paginam implerem, sed ea dumtaxat de caussa, ut dogmate de traditione firmiter stabilito, præoccupatisque omnibus adversariorum effugiis, veritas præjactæ initio propositionis magis, magisque explorata esset: item, ut ex collatione testimoniorum, quæ ex SS. Patribus circa alia dogmata, & testimoniorum, quæ circa privilegia Rom. Pontificis excerpsi, & paullo post exponam, perspectum fieret nullum extare dogma, cui tanto consensu, tanta Patrum nubes, ac tanta testium traditio suffragetur, cujusmodi est Rom. Pontificis Primatus, & ceteræ ejusdem prærogativæ: adeo ut si Religioni ducendum est, ut ea dogmata ita tradita minime in dubitationem adducantur, pari modo nefas esse intelligatur de præfatis Rom. Pontificis privilegiis dubitare. Jam eò, unde digressa est, redeat oratio.

Ex SS. Patribus, aliisque Scriptoribus Græcis.

§. I.

GRæcos, qui sequiori ætate invidia plurimum laborare cœperunt, priscis ævis Romani Pontificis privilegiis nedum non invidisse, sed laudibus celebrasse summis, & loco collocasse suo, cedo, jam est demonstrandum. Eorum sæculo I, & II. cohortem ducat S. Ignatius M. Is in inscriptione epistolæ suæ ad Romanos, *Ignatius*, inquit, *Ecclesiæ sanctificatæ, quæ præsidet in loco regionis Romanorum*: quibus ab se agnitum Romanæ Ecclesiæ Primatum, quo procul dubio edoctus fuerat a S. Petro Apostolo, aperte significat. Porro septem a S. Ignatio conscriptas epistolas, quarum hæc una ad Romanos, reliquæ sex ad Ephesios, ad Magnesianos, ad Trallianos, ad Philadelphienses, ad Smyrnenses, & ad Polycarpum, quasque puras, & ab omnibus assumentis liberas Isaacus Vossius ex Ms. Græco bibliothecæ Mediceæ græce edidit, & Usserius latine vertit ex duobus MSS. Codicibus bibl. Cantabrigensis, & Richardi Montacutii, germanum esse, & genuinum S. Ignatii fœtum, etsi repugnent Salmasius,

fius, Blondellus, Albertinus, Dallæus, Ovvenus, & Oudinus, propugnant tamen, invictisque argumentis evincunt Petavius lib. 5. hierarch. Eccleſ. cap. 8; Tillemontius tom. 2. monum. hiſt. Eccleſ.; Natalis hiſt. Eccleſ. ad ſæcul. I. diſſert. 23; Cotellerius tom. 2. PP. Apoſtolicor.; Nourrius apparatu in bibl. maxim. SS. PP. diſſert. 7; Ceillierius tom. 1. Scriptor. Eccleſiaſt.; Bollandus ad diem 1. Febr. tom. 1; Duguet obſervat. Eccleſ. diſſert. 2; Mamachius orig., & antiq. Chriſt. lib. 4. cap. 4. pag.363, & ſeqq., & alii: ex Proteſtantibus vero Uſſerius tom. 2. Apoſtol. Patrum; Voſſius in edit. græca epiſt. S. Ignatii; Fabricius lib. 5. bibl. Græcæ; Beveregius lib. 2. codic. canon. Eccleſiæ primit. cap. 11. tom. 2. par. 1. Apoſtol. Patr.; Hammondus diſſert. 2. cap. 22. de jurib. Epiſc.; Pearſonius in vindiciis epiſt. S. Ignatii tom. 2. par. 2. Apoſtolic. PP.; Ittigius diſſert. de Patribus Apoſtol. in bibl. PP. Apoſtol.; Vedelius, & alii. Id obiter erat dicendum, quia de S. Ignatio ſæpius occurret ſermo.

S. Polycarpus, ut referunt S. Irenæus in epiſt. ad Victorem Papam apud Euſebium lib. 5. hiſt. Eccleſ. cap. 24; Euſebius ipſe in chron., & lib. 4. cap. 23; S. Hieronymus de ſcriptoribus Eccleſ., & Chronicon Alexandrinum ad an. 158, Romam ad S. Anicetum Papam venit, cum eo acturus de controverſia exorta circa tempus celebrandi Paſchatis. Quid, rogo, S. Epiſcopum negotii Eccleſiaſtici cauſſa Romam pertraxit, niſi, quam ab Apoſtolo acceperat, doctrina, ad Apoſtolicam Sedem referendas cauſſas omnium Eccleſiarum? Non acquievit, fateor, S. Aniceto Paſcha celebrandum Dominica proxima Lunæ 14. poſt æquinoctium vernum affirmanti Polycarpus, Traditionem a S. Johanne Evangeliſta manantem putans, quæ in Aſia obtinuerat conſuetudo Paſcha cum Judæis Luna 14. celebrandi: nec ei propterea a Pontifice faceſſitum eſt negotium, iccirco quod res eſset ad diſciplinam pertinens, quæ varia pro varietate Eccleſiarum, integra manente religione, eſse poſset: attamen Synodum ab S. Aniceto habitam fuiſse, cui adfuit idem Polycarpus cum aliis decem Epiſcopis, contra eos, qui judaico more Luna 14, aliiſque judaicis ritibus Paſcha celebrandum contendebant, refert Auctor vetus libelli

Synodici apud Fabricium tom. 11. bibliothecæ græcæ. Valesius equidem in notis ad Eusebii lib. 5. cap. 24. adversus Baronium negat S.Polycarpum ob caussam Paschatis venisse ad S.Anicetum; sed ob alias privatas caussas, quarum occasione egerit pariter de Paschate. Sed refellitur testimoniis apertissimis S.Irenæi apud Eusebium lib. 4. cap. 14; S. Hieronymi de script. Eccles. in Polycarpo; Nicephori lib.3. cap.30; & Auctoris Chron. Alexand. ad consul. Tertulli, & Claudii. Sed & S. Irenæum, de quo mox, a SS. Martyribus Lugdun. Romam missum, eorumque officio apud Pontificem defunctum Valesius inficias it. Verum ejus opinio corruit testimonio Eusebii, & S. Hieronymi in Catalogo, de qua fusius par. 2. Confer interea Pagium ad annum 177. n. 2, & seqq., Petavium de hier. Eccles. lib. 5. cap. 7, & Blancum de potest., & polit. Eccles. tom. 3. lib. 1. cap. 4, qui Valesii conjecturas elidunt; necnon Blondelli, & Dodvvelli momenta, quibus isthæc S.Irenæi missio impetitur, penitus evertunt.

S. Hegesippus, ut refert Eusebius lib. 4. hist. Ecclesiast. cap. 22, consueverat Episcopos Romam proficiscentes convenire, eosque in doctrina consentientes deprehensos collaudare. Romam ipse profectus illic hæsit usque ad S. Anicetum, cui successisse ait Soterem, & isti Eleutherium, in singulis autem successionibus integram mansisse fidem. Viden jam tum ex Oriente ab Episcopis, & Hegesippo Romanum iter arreptum ea de re, ut recta doctrina a Romana Ecclesia edocerentur. Cur vero ut edocerentur, difficillimo itineri se commisissent, nisi existimassent a recta doctrina excidere Romanam Ecclesiam nullo posse modo? S. Dionysius Corinthiorum Episcopus in epist. ad S. Soterem Papam apud Eusebium lib. 4. cap. 23, qua refert Ecclesiæ Romanæ eam ab initio consuetudinem extitisse, ut Christifidelibus ad metalla damnatis, aut in exilium missis alimenta, & munera submitteret, aliarumque Ecclesiarum inopiam sua liberalitate, & misericordia sublevaret, ita inquit: *In hoc sacro die Dominico vestram epistolam (Soteris) legimus, sicut etiam priorem nobis a Clemente missam ad nostram institutionem legere solemus*. Tanti ergo fiebat Romanorum Pontificum doctrina, ut in Corinthiorum Ecclesia, publico in cœtu, diebusque Paschalibus eorum per-

perlegerentur epistolæ. Quanti etiam premeret Romanos Pontifices ceterarum Ecclesiarum, & Christifidelium omnium cura, & sollicitudo in his, quæ ad animarum salutem spectant, patet ex sollicitudine, & cura, quam gerebant eorum, quæ ad corporum spectarent necessitates.

S. Irenæus liquidum, & luculentum hanc in rem exhibet testimonium apud Eusebium lib. 5. hist. Eccles. cap. 3. Is primo rogatus a Martyribus Lugdunensibus litteras ad S. Eleutherium Papam detulit, quibus illi Eleutherium *Patrem* appellant, circa Cataphrygas, sive Montani Prophetias, quo nempe loco habendæ essent, a Pontifice edoceri petunt; ut Irenæum commendatum haberet, deprecantur; atque de Passione SS. Martyrum, & Confessorum, qui adhuc in vivis agebant, certamine certiorem faciunt. Quid vero, quæso, scripsissent illi, venisset iste, nisi eorum sententia rerum Christianarum summa unum penes Pontificem stetisset? Præterea idem S. Irenæus Romanorum Pontificum a S. Petro usque ad Eleutherium catalogo contexto subjungit: *Eodem ordine, eadem doctrina, & traditio Apostolorum in Ecclesia, & veritatis prædicatio ad nos usque pervenit*: ac paullo superius agens de S. Clemente: *Sub hoc*, inquit, *seditione non modica Fratribus Corinthiacis oborta, validissimas litteras Romana Ecclesia ad Corinthios scripsit, concilians eos ad pacem, ac fidem eorum, ac traditionem recens ab Apostolis acceptam renovans*. Itaque Irenæi sentia a Romana Ecclesia recta in omnes fides emanat, omniumque Ecclesiarum cura jure summo exercetur, nulla excepta. Quare hoc uno S. Irenæi testimonio retunditur Anonymus auctor libelli gallice inscripti *Discours sur la puissance du Pape* quam putide, tam perverse affirmans ex epistola Clementina ad Corinthios æqualitatem inter utramque Ecclesiam inferri, non unam præter aliam excellere. Postremo S. Irenæus nedum in Ecclesia Romana servatam semper integram doctrinam, & traditionem Apostolorum affirmat; sed imo quod Catholici per ejusdem Ecclesiæ traditionem de Pontifice in Pontificem hæreticos confundere solerent, & quod Ecclesiæ Romanæ fidei fideles omnes per Orbem diffusi adhærere teneantur. *Quoniam valde longum est*, inquit lib. 3. adversus hæres. cap. 3, *in hoc tali volumine*

omnium Ecclesiarum enumerare successiones, Maximæ, & Antiquissimæ, & omnibus cognitæ a gloriosissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo Romæ fundatæ, & constitutæ Ecclesiæ, eam, quam habet ab Apostolis traditionem, & annuntiatam hominibus fidem per successores Episcoporum pervenientem usque ad nos indicantes confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel cæcitatem, & malam sententiam, præter quam oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem (alii legunt potiorem) *principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio.* Quibus quid illustrius ad infallibilitatem, Primatum, supremamque Romani Pontificis potestatem adstruendam?

Haud me fugit adversus hunc S. Irenæi locum ingenti æstu disputare Gallasium, Blondellum, Clericum, nonnullosque ex Jansenistis, de quibus iterum alibi, contendentes scribi debuisse *Potiorem antiquitatem*, eoque nomine intelligendam *Majorem*. Verum non de antiquitate, sed de auctoritate ibidem loquutum S. Irenæum, vel ex eo liquet, quod alioqui Romana antiquiores Hierosolymitana, Antiochena, aliæque Ecclesiæ fuerint: ut nihil hic subtexam de scopo, & contextu sermonis; similibusque verbis a S. Cypriano, & Tertulliano usurpatis. Agnovit etiam S. Martyr in Romano Pontifice supremam potestatem in omnes Orbis Episcopos, dum agnovit illius potestatem Asianos Episcopos excommunicandi: unde ea de re S. Victorem rogavit, ne ob varios usus, ac disciplinæ consuetudines tot Asiæ Ecclesias ab ipso dissidentes ab Ecclesiæ corpore sejungeret. Constat id ex Eusebio lib. 5. cap. 24; & Sozomeno lib. 7. cap. 19. Num autem S. Irenæus id a Victore impetrarit, ut intentatum in Asianos anathema suspenderetur, an potius ut pax restitueretur, digladiantur viri Eruditi. Ego Schelestratio antiq. illustr. p. 2; Pagio in crit. Baronii ad an. 196; Tillemontio tom. 3. monum.; Massuetio dissert. prævia ad opera S. Irenæi, aliisque utroque subscribo pollice, qui Asianos vere a S. Victore anathemate fuisse innodatos auctoritate Eusebii lib. 5. cap. 24; S. Epiphanii hær. 70; & S. Nicolai I. epist. 9. ad Michaelem Imper., aliorumque probant. Eu-

febio vero referenti a S. Irenæo rogatum Victorem, ne tot Ecclesias Asiaticas a corpore Ecclesiæ amputaret, respondent vel S. Irenæum, quod rogaverat, non impetrasse: vel hasce S. Irenæi litteras ad Victorem conscriptas fuisse, antequam Pontifex Asianos excommunicatos pronunciasset: vel id S. Martyrem impetrasse litteris illis, ut Asianis communio Ecclesiastica restitueretur. Sed de hoc argumento uberius par. 2. vindiciar. agemus. Interea tamen ex mox dicendis confirmatur ista sententia.

Theophilus Cæsareæ Episcopus, quum Romam venisset sub S. Victore, Pontifex Synodo habita decrevit Pascha die Dominico post Lunam 14, & post vernum æquinoctium occurrente juxta Apostolicam traditionem celebrandum, ut refert Eusebius lib. 5. cap. 23, & legitur in veteri libello Synodico apud Fabricium tom. 11. bibl. græcæ, cujus Auctor agitur vel Cyrillus Hierosolym.; vel Germanus Constantinopolit.; vel Anonymus IX. sæculi, ex quo novimus Synodo 14. adfuisse Episcopos. Idem vero Theophilus Victoris Papæ jussu Concilium Cæsareæ in Palæstina eadem de caussa coegit, cujus fragmentum extat apud V. Bedam de æquinoctio vernali. Sibi igitur ex officio incumbere, Pontifici Romano parere, ejusque potius sententiæ adhærere, cui pari obsequio adhæsisse probe intelligebat ceteras Occidentis Ecclesias, ut constat ex Conciliis Lugdunensi an. 197. apud Baluzium; & Romanis sub Aniceto, Sotere, & Victore apud Fabricium; imo Ecclesias nonnullas Orientis, ut constat ex Conciliis Pontico, & Ofroeno in Asia, & Corinthiaco in Græcia, apud Harduinum tom. 1; & in Mesopotamia habito apud cit. Fabricium, potiusquam jactatæ ab Ephesina Ecclesia S. Johannis Evangelistæ Traditioni, Theophilus agnovit.

Sæculo III, & IV. Origenes, ut auctor est Eusebius lib. *6.* hist. Eccles. cap. 14, S. Zephyrino Ecclesiam administrante Romam iter suscepit, quod sibi admodum erat in optatis, Romanam Ecclesiam plane *Antiquissimam* invisurus. Antiquissimam vero nonnisi ratione præcipuæ dignitatis, ac præstantiæ in doctrina poterat dicere. Idem quum in plures incidisset errores, obidque sciret debere se Romano Pontifici fidei suæ rationem reddere, ad S. Fabianum Pontificem Maximum epistolam nuncupavit, in

qua,

qua, teste S. Hieronymo in epist. ad Pammachium, & Oceanum, se pœnitere ait, quod talia scripserit, caussamque temeritatis in Ambrosium (non illum Mediolanensem, qui longe post floruit, sed alterum olim Valentiniana hæresi infectum, atque ab Origene demum ad frugem redactum, ipsique amicitia conjunctissimum) refudit, conquestus quod secreto exarata in publicum protulisset. Exinde exploratum fit quanta antiquitus Romani Pontificis ratio in Gæcia haberetur, utpote ad quem consulendum de fide viri doctissimi inde proficiscerentur, & apud quem, si quid in fide errasent, pœnitentiam per epistolam agerent saltem, seque illi corrigendos, emendandosque exhiberent.

S. Dionysius Alexandrinus, ut est apud Eusebium lib. 6. cap. 44, postquam a S. Cornelio Papa intellexisset in Synodo Romana latum anathema in Novatianum, qui tum schismate conflato Episcopum se Romanæ Ecclesiæ circumferebat, tum hæresi obtrusa ab Ecclesia lapsis veniam indulgendi, ac post Baptismum patrata crimina dimittendi potestatem ablegabat; ac ex epistola Encyclica S. Cornelii ad Fabium Antiochenum, & Africanos intellexisset unum esse debere in Ecclesia Catholica Episcopum, atque ab eodem Cornelio decretum, ut lapsis peracta pœnitentia communio, & pax restitueretur, litteras dedit, tum ad Fabium Antiochenum, quibus admonuit, ut Novatiani hæresim, in quam ille proniori animo ferri videbatur, prorsus abjiceret, agnosceretque in Ecclesia potestatem esse remittendi peccata: tum ad Novatianum, quibus adhortatur, ut Episcopatu Romano, quem invaserat, se abdicaret, neque Ecclesiam diro schismate scinderet, & nihil non ferendum sibi potius sciret, majorisque esse gloriæ martyrium, quod Christianæ pacis gratia toleratur, quam quod in odium fidei ab Idololatris infertur: tum ad S. Cornelium, quibus se ipsius epistolæ contra Novatianum conscriptæ penitus adquiescere profitetur, significatque accitos ab se Elenum Tarsensem, Firmilianum Cappadociæ, & Theoctistum Palæstinæ Episcopos, eorumque suffraganeos ad Synodum Antiochenam, ut Novatiani schisma, & hæresis in ea damnarentur: tum ad Clerum, populumque Ægyptium, Laodicenum, & Armenum, quos ut sibi a Novatiani schismate, & hæresi præcaverent,

rent, præmonuit. Ea igitur agendi ratione quid aliud significabat S. Dionysius, nisi Romano Pontifici ab omnibus parendum, ejusque sententiæ inhærendum? Iterum idem S. Dionysius quum in Sabellium scribens in extremum errorem inflecti visus fuisset, atque divinas inter Personas distinctionem nedum, sed etiam divisionem inducere, & essentiæ unitatem inficiari, a Pentapolitanis tamquam violatæ fidei reus ad S. Dionysii Romani Pontificis tribunal delatus est, qui Synodo statim congregata eumdem monuit, jussitque, ut fidei suæ accuratam redderet rationem. Igitur Alexandrinus Antistes missa ad Pontificem apologia erroris omnis suspicionem ab se amolitus est. Ita refert S. Athanasius in epist. de sententia S. Dionysii Alex. adversus Arianos; & in lib. de Synodis. Quorsum autem apud Romanum Pontificem cum accusassent Pentapolitani, ipse vero Dionysius fidem suam apud ipsum defendisset, nisi exploratum habuissent Romani Pontificis jus esse, partesque in Episcopi cujusque fidem inquirendi, ac de omnibus judicandi? Postremo teste eodem Eusebio lib. 7. cap. 9. idem S. Dionysius Alex. in epist. ad S. Sixtum Romanum Pontificem postquam retulisset quemdam adsui ipsius pedes provolutum confessum esse, ac jurasse baptismum, quo ablutus ab hæreticis fuerat, non esse verum baptismum, sed impietate, & blasphemiis refertum, rogat quid sibi cum illo agendum foret: *Consilio*, inquit, *opus habeo, & tuam sententiam abs te peto, quod tale quid mihi acciderit, unde vereor ne fallar*. Quorsum autem S. Antistes ita scripsisset, nisi Romani Pontificis indefectibile esse judicium sensisset?

Firmilianus Cæsareensis Episcopus eadem in epist. ad S. Cyprian. inter Cyprianicas 75, qua adversa fronte bacchantium more pro anabaptismo contra S. Stephanum Pontificem pugnat, vel nolens supremæ a Pontifice exercitæ, & ab se agnitæ potestati testimonium perhibet. Ait ob caussam anabaptismi ab se ad StephanumOratores missos decreti in Synodo de rebaptizandis hæreticis editi rationem reddituros; eosque a Pontifice repulsam passos, suaque communione privatos. Ait Stephanum de sui Episcopatus loco gloriari: *Seque successionem Petri tenere, super quem fundamenta Ecclesiæ collocata sunt*. Idest jubere, ut sua ubique sen-
ten-

tentia valeat. Eustathius Sebastenus, quum a Concilio Melitinensi in Armenia fuisset a gradu deturbatus, litteris Liberii Romani Pontificis, quibus in suam redintegrabatur sedem, coram Synodo Tyanensi in Cappadocia prolatis, ad pristinum gradum reversus est, quin ulla ei mota sit quæstio. Scilicet cum Eustathio, tum Episcopis Tyanensis Synodi exploratum erat, ut refert S. Basilius epist. 74. ad Occidentales Episcopos, Romani Pontificis supremas esse partes de caussis dijudicare Episcoporum. De Eustathio, sociisque erroris Silvano, & Theophilo fusius par. 2.

S. Athanasius, si quis alius, præclara in hanc rem præbuit argumenta. Is in Synodo Antiochena Episcopatu ab Arianis dejectus ad S. Julium Papam confugit: ad eumdem viritim litteris, & Legatis missis Ariani petierunt, ut sententiæ in Athanasium prolatæ suffragaretur. At Pontifex Romam cum Athanasium, tum Eusebianos in jus vocavit. Præsto fuit ille, isti prætexta excusatione belli Persici, quo Romam proficisci prohiberentur, tribunal Pontificis refugerunt. Igitur S. Julius habita de more Synodo an. 342. Athanasio suam restituit sedem. Agnoscebant ergo S. Athanasius, & Ariani ipsi Romani Pontificis sibi supereminere judicium, cui omnibus standum esset. Constant ista ex Socrate lib. 2. capp. 15, & 17; Sozomeno lib. 3. cap. 7; Theodoreto lib. 2. cap. 4; S. Julio ipso epist. ad Orientales, & S. Athanasio apolog. 2. adv. Arianos. Scio Dupinum de antiq. Eccles. discipl. Synodi potius, quam Pontificis, auctoritate S. Athanasium communioni, & Cathedræ restitutum dixisse, ut ita Pontificis judicio detraheret. At infelix Dupini sagacitas nil melius excogitare scivit? Quænam enim, quæso, Romanæ Synodo, seu Italiæ Episcopis inerat auctoritas judicandi de Orientalium Episcoporum caussis? At rem finiunt Socrates, Sozomenus, Theodoretus, S. Julius, & S. Athanasius ipse locis supra laudatis, uni Pontificis supremæ auctoritati id judicii acceptum tribuentes. Quid quod sæpe sæpius Romanæ ipsæ Synodi decretorum suorum robur ab uno, qui ipsis præerat, Pontifice accipere affirmarunt? Ita Synodus Romana sub S. Hilaro in caussa Nundinarii Barcinonensis, & Sylvani Calaguritani Episcoporum. Ita Synodus Romana sub S. Ge-

S. Gelasio in caussa Miseni antea sedis Apostolicæ Legati. Ita Synodus Romana sub S. Felice III. contra Acacium Constantinopolitan., Petrum Mongum Alex., & Petrum Fullonem Antioch. Ecclesiarum pervasores, ut liquet ex epist. Synodica ad Clericos, & Monachos Orientales in collect. Concil. tom 2, qua sic inter alia habetur. *Quoties intra Italiam propter Ecclesiasticas caussas, præcipue fidei, colliguntur Domini Sacerdotes, consuetudo retinetur, ut successor Præsulum sedis Apostolicæ ex persona cunctorum totius Italiæ Sacerdotum, juxta sollicitudinem sibi Ecclesiarum omnium competentem cuncta constituat, qui Caput est omnium, Domino ad B. Petrum Apostolum dicente*: Tu es Petrus &c. *Quam vocem sequentes* 318. *SS. Patres apud Nicæam congregati, confirmationem rerum ad auctoritatem S. Romanæ Ecclesiæ detulerunt*. Confer quæ tom. 1. art. 6. §. 2. ex Synodis Romanis relata sunt. Idem S. Athanasius in apologia 2. auctor est Ursacium, & Valentem Arianos Episcopos pœnitentes a S. Julio Pontifice veniam delicti poposcisse: *Ariani*, inquit, *victi veritate veniam scriptis litteris a Julio Romano Pontifice poposcerunt, & ad nos pro pace epistolas misere*. Itaque ipsius sententia Pontificis fidei, & potestati omnes se permittere oportet.

S. Basilius in præl. epist. 74. ad Occid. Episcop. agnoscit Sedi Apostolicæ fas fuisse Eustathium suæ restituere sedi, ac in communionem recipere, rogat obnixe tamen, ut eadem conditiones significet, quibus ad communionem ille susceptus est; sed & declaret illius culpa gratiam irritam evasisse, utpote qui Apostolicæ Sedis gratia abutebatur in suæ impietatis defensionem. Præterea in epist. 52. ad S. Athanasium, *Visum est mihi*, inquit, *consentaneum, ut scribatur Episcopo Romæ, ut quæ hic geruntur consideret, & sententiam suam expromat*: scilicet ut Antiochenum schisma inter Meletium, & Paulinum, ortumque dissidium de una, pro qua Paulini pars stabat, aut de tribus hypostasibus in Deo asserendis, quas propugnabat pars altera Meletii, Romani Pontificis judicio finiretur. In caussa etiam Concilii Ariminensis, ut Pontifex sua potestate uteretur, in eoque acta rescinderet, ac tandem, ut Legatos mitteret ad Marcelli hæresim exterminandam desiderat. Quibus significat apud se habitum Romanum Pon-

tificem, ceu illum profecto, cui in Concilia esset auctoritas, & hæreses supremo judicio damnandi. Multoque magis, quod de Appollinari summo dijudicari jure a S. Damaso enixe desideravit. In epistola 69. data Sabino Diacono ad Pontificem Romanum, scilicet S. Damasum perferenda, sic eum alloquitur: *Revera dignum est illa excellentissima voce, qua te Beatum prædicavit, quod pietati tuæ donatum a Domino est, scilicet ut quod adulterinum est a legitimo, ac puro discernas, ac fidem Patrum sine subtractione ulla prædices*. Quibus Apostolicæ sedi collatam a Christo D. in fide indeficientiam plane confitetur, agnoscitque ex eo maxime, quod formulam ab Episcopis Ariminensis Concilii subscriptam, ceu spuriam S. Damasus in Synodo Romana proscripsisset. Idem in epist. 77. Romam missa per Petrum Presbyterum, hisce Pontificem affatur: *Si ad nos volueritis venire, & a nobis rerum nostrarum exigere rationem, obviis vos excipiemus manibus, vestroque nos sistemus examini, aut si locum judicii designare malueritis debitum veniendi explebimus*. An non igitur judicandum se Pontifici tradit S. Basilius, eumque sibi judicem superstare testatur? Denique epist. 182. mirifice eidem veritati suffragatur, siquidem Romanam Ecclesiam novitate nulla a vetustissima fidei regula recessisse affirmans scribit: *Ecclesias Occidentales immaculatam retinere fidem, & inconcussam doctrinæ Apostolicæ structuram conservare. Orientales autem Cenodoxiæ studio novitates venari*. Confer Baronium ad annum 372. n. 25, & seqq., & Lupum dissert. de Synodo Sardicensi cap. 6, ubi observat aliquando S. Basilium ob restitutum Marcellum Ancyranum a S. Julio; obque deceptum, fraudeque circumventum a Vitale S. Damasum oculo per iram turbato epist. 10. ad S. Gregorium Nazianz. suadentem a sede Apostolica adversus grassantes Arianorum hæreses auxilia expetenda, & expectanda, respondisse id frustra expeti, & expectari. Misso tamen a Romana Ecclesia auxilio mitiorem effectum S. Episcopum epist. 51. ad S. Athanasium sententiam mutasse: cui sane adjungenda omnino, quæ in præcit. epist. planius expressit.

S. Epiphanius hær. 68, quæ est Meletianorum, testatur Valentem, & Ursacium pœnitentia ductos, quod calumniam contra S. Athanasium struxissent, S. Julio Pontifici supplices litteras obtu-

obtulisse, quibus se ad communionem, & pœnitentiam admitti precabantur. Exploratum igitur erat S. Epiphanio Romani Pontificis jus Episcopos omnes vel absolvendi, vel abdicandi. Recolenda, quæ ex eodem hæres. 59, & in Anchor. retulimus tom. 1. in proleg. §. 3. de S. Petri Primatu.

S. Gregorius Nazianzenus, quam animo præconceptam gereret, de Romano Pontifice sententiam protulit, in carm. de vita sua Romanam Ecclesiam propterea, cui ille præerat, totius Orbis præsidem prædicans. In epist. 1. ad Cledonium Appollinaristis mentientibus se a S. Damaso Pontifice Maximo in communionem receptos, ita respondet: *Si a Damaso Papa recepti sunt, probent, & nos contenti erimus; quia manifeste patebit eos esse Orthodoxos, si vere ab Ecclesia Romana recepti sunt; neque aliter esse potest.* Quibus quid clarius ad ostendendum creditam a S. Doctore Romani Pontificis in fide infallibilitatem? Eam ob rem in epist. 2. ad eumdem Cledonium S. Damasi Pontificis judicio innixum a Vitalis pseudo-Episcopi Antiocheni partium Apollinaris communione se discessisse scribit; ratus nempe in re christiana non alteri ab ea, quam Romanus Pontifex inivisset, sibi insistendum viæ. Iccirco orat. 23. S. Petrum Alexandrinum ex Arianorum manibus elapsum ad S. Damasum confugisse, ab ipso contra adversarios petiturum auxilium perhibet.

S. Johannes Chrysostomus, postquam latam in se præter fas a Theophilo Alexandrino, & a Synodo ad Quercum exauctorationis sententiam accepisset, ad S. Innocentium I. Pontificem Maximum interposita appellatione, missoque libello supplici scripsit: *Obsecro ut scribas, quod hæc tam inique facta, & absentibus nobis & non declinantibus judicium, non habeant robur, sicut neque sua natura habent; illi autem, qui inique egerunt pœnæ Ecclesiasticarum legum subjaceant: nos autem insontes, neque convictos, neque deprehensos, neque ullius criminis reos comprobatos Ecclesiis nostris jubete restitui, ut charitate frui, ac pace cum Fratribus nostris consueta possimus.* Quid profecto his luculentius ad ostendendam Romani Pontificis supremam potestatem, qua cunctos per Orbem Episcopos judicare potest, atque imo Synodorum judicia retractare, ac rescindere? Porro narrat Palladius in dialogo, qui inter opera

extat S. Chryſoſtomi, quod Romam profecti Demetrius, Panſofius, Pappus, & Eugenius ab ejuſdem partibus ſtantes Epiſcopi, ut Pontifex S. Chryſoſtomo illatas injurias redimeret, etiam, atque etiam rogarunt. Idem ab Innocentio auxilium poſtulaturus acceſſit paullo poſtTheotecnus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Presbyter ſecum epiſtolam Synodicam vigintiquinque, & amplius Epiſcoporum deferens, qua Pontificem enixe deprecabantur, ut tot malis in Eccleſia Conſtantinopolitana exortis, totque in S. Antiſtitem commiſſis occurreret. Iis ſupervenientes Cyriacus Synnadenſis, Euliſius Apameenſis una ſecum deferens litteras 15. Epiſcoporum S. Chryſoſtomo addictorum, & S. Anyſii Theſſalonicenſis, judicium Apoſtolicæ ſedis efflagitantium; Palladius item Helenopolitanus Epiſc., Germanus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Presbyter, & Johannes Caſſianus ejuſdem Eccleſiæ Diaconus totius Cleri legatione ad PontificemRomanum fungentes; Domitianus inſuper ejuſdem Eccleſiæ œconomus, & Vallagas Presbyter Eccleſiæ Niſibenſis, una voce rogarunt, ut Pontifex ea, qua pollebat auctoritate, cum in S. Antiſtitem inſanientium inimicorum audaciam, inſolentiamque compeſceret, tum illius innocentiam in libertatem aſsereret. Ad hæc Theophilus Alexandr., Acacius Bereenſis, Severianus Gabalitanus, Antiochus Ptolemaidis, Cyrinus Chalcedonenſis, Leontius Ancyranus, & Ammonius Laodicenus Epiſcopi tempeſtatis in S. Chryſoſtomum commotæ auctores legatis, litteriſque ad Innocentium miſſis in ſuam iniquitatis plenam ſententiam pertrahere aggreſſi ſunt. Sed cui nam aliquando contigit, ut ab Apoſtolica Sede iniquum extorqueret judicium?Eorum potius temeritatem, impietatemque execratus eſt Innocentius; erga S. Chryſoſtomum autem, ejuſque cauſsæ defenſores benignum ſe,ac, ut par erat, propitium præbens communionis ſuæ participes illos fecit, iniqueque actum cum Johanne pronunciavit, cujus rei teſtes litteras dedit laudato Demetrio Epiſcopo Peſinuntis, quas quum accepiſset longo ſe per Orientem itineri committens, ubicumque evulgavit in Apoſtolicæ Sedis communione manere S. Chryſoſtomum, ejuſque ſententia Theophili, & partiariorum judicium irritum dictum, Johanni vero reſtitutum locum. Et ſane ejuſmodi ſententia tanti habita eſt ubi-

ubique, ut ob eam, iis exceptis, quos Theophili furor abstraxerat, ceteri omnes Episcopi cum S. Chrysostomo communionem integram servarint. Quo quidem nihil illustrius in rem nostram proferri potest: siquidem liquido patet, quanti sive a S. Antistite, sive ab Episcopis pro, & contra pugnantibus Romani Pontificis facta potestas sit. Quo de argumento alias. Confer & S. Chrysostomum hom. 83. in Matth., ubi verba Lucæ 22. *Rogavi pro te* &c. ita de Petri indefectibili fide est interpretatus, ut ad Petri pariter successores id privilegii pertransiisse commonstret, *Ipsius*, inquit, *favore factum est, ne omnino Petri fides evanesceret*. Qua quidem in interpretatione S. Doctori adstipulatos S. Augustinum lib. de correpte., & grat. cap. 8, & in quæst. N. T. q. 75; S. Prosperum in epist. ad Ruffinum; S. Sophronium, & Stephanum Dorensem relatos in Concilio Rom. sub S. Martino I. secr. 2; V. Bedam in præf. locum S. Lucæ; S. Maximum in epist. ad Orient.; S. Bernardum epist. 190. ad Innocentium II; Albertum Magn. in Matth. 16, & Luc. 22; S. Thomam lib. 4. contra Gent. cap. 76, & alibi; S. Laurentium Justinian. lib. de Obed. cap. 12; S. Antoninum 3. p. tit. 12. cap. 8, & alibi; S. Bernardinum Senens. tom. 1. serm. 1. de Christ. fidei firmitate art. 3. cap. 2, aliosque alibi ostendimus.

Sæculo V, & VI. S. Cyrillus Alexandrinus, ut est apud S. Thomam in catena ad Luc. 22., *Secundum hanc Christi*, inquit, *promissionem Ecclesia Apostolica Petri ab omni seductione, & hæretica circumventione manet immaculata*. Ita scilicet S. Lucæ locum interpretatus est, quomodo a S. Chrysostomo, aliisque postea Patribus acceptum mox dicebam. Confer eumdem S. Cyrillum lib. 4. de Trinit., & lib. 2. in Johan. cap. 1. Sicubi vero occasio occurreret, præ Synodicis, ac pro omnium summa Apostolicæ Sedis ei erat sententia. Ad eam Juvenalis Hierosolymitani in Concilio Ephesino conatum pro adipiscendo Palestinæ Primatu detulit, teste S. Leone epist. 62. in edit. Quesnelli 92. ad Maximum Antioch. Ad eam controversias, turbasque contra se in Oriente motas a Johanne Antiocheno detulit, teste S. Sixto III. epist. 1, & 2. apud Coutantium; cui tandem Johannes caput submisit. Ad eam Nestorii gravissimam detulit caussam, de qua quidem

tom. 1.

tom. 1. art. 2. §. 2. abunde dictum est, aliqua tamen, quantum nunc pretium est operæ, retexere non piget. Itaque in epistola ad S. Cælestinum Papam de Nestorio scribens ait sibi ex officio, & Ecclesiastica consuetudine incumbere de Nestorii hæresi ipsum certiorem facere: sibi quidem videri a Nestorii communione ob apertissimam ejus hæresim recedendum fore, non ausum tamen esse id facere, antequam ipsius exquisivisset judicium. Rogat proinde etiam, atque etiam, ut sententiam suam exprimat, num a Nestorio sit abscedendum, utque ejusmodi sententia perspicue per litteras Macedoniæ non modo, sed totius Orientis Antistitibus etiam exponatur. Sciebat ergo Cælestini sententiæ fore, ut omnes Orientis Episcopi ex animo, unanimique assensu adquiescerent, tanquam illi, qua ineluctabilior expetenda non esset: en ejus verba. *Quoniam Deus hasce in rebus prudentiam a nobis exigit, longaque Ecclesiarum consuetudo suadet, ut istiusmodi Sanctitati tuæ communicentur, non possum equidem, quod apertum est, ad pietatem tuam non perscribere &c.* Et infra. *Quamvis hæc ita se habeant, non prius tamen Nestorii communionem confidenter deserere ausi fuimus, quam hæc ipsa Pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hic sentias declarare, quo liquido nobis constet, communicare ne nos cum Nestorio oporteat, an vero libere eidem denuntiare neminem cum eo communicare, qui ejusmodi erroneam doctrinam fovet, ac prædicat. Porro tuæ integritatis mens, ac super hac re sententia non modo piissimis, Deoque devotis Macedoniæ Episcopis, sed totius quoque Orientis Antistitibus perspicue per litteras exponi debet.* Cujus rei vero caussa, nisi ut ad eam Orientales ad unum omnes intenderent, se seque instituerent?

De S. Gregorio Nisseno id unum dixerim agnovisse eum a S. Petro, ac propterea ab ejus pariter successoribus in Episcopos ceteros potestatem in Ecclesia promanare: *Per Petrum*, inquit, de castigatione tom. 2. p. 746, *dedit Episcopis* (Christus Dominus) *Clavem Cælestium bonorum*. Clavium autem nomine auctoritatem intelligendam nemo ignorat. S. Isidorum Pelusiotem quod attinet, legito ejus epistolas 142. lib. 1, 58, & 190. lib. 2, aliasque, ex quibus, quam eximie de S. Petro, ac Romano Pontifice sentiret, plane liquet: nolo enim præter modum multus esse.

esse. Confer etiam epistolam Eutherii Tyanensis, & Helladii Tarsensis ad S. Sixtum III. apud Harduinum tom. 1, qua pleraque, ac præclara de Pontifice prædicant. S. Maximianus, qui abdicato Nestorio Constantinopolitanæ Ecclesiæ subrogatus est in epist. ad Orientales sic ait: *Omnes fines terræ, quæ Dominum sincere receperunt, & ubique terrarum Catholici veram fidem confitentes in potestatem Romanorum Pontificum, tanquam in solem respiciunt, & ex ipsa lumen Catholicæ, & Apostolicæ fidei recipiunt. Nec immerito, quia Petrus legitur primo perfectam fidem esse confessus Domino revelante, quum dixit:* Tu es Christus Filius Dei vivi. *Decebat tantæ dignitatis, & sapientiæ Virum, non ab alio cælestis mysterii arcana requirere, nisi ab eo potissimum, quem non potuit caro, & sanguis instruere, sed cui Dominus ipse sua secreta dignatus est aperire:* Beatus es, *inquit*, Simon Bar-jona &c. *Hunc enim de ceteris mortalibus ex toto terrarum Orbe Conditor Orbis elegit, cui Cathedram magisterii principaliter possidendam tenere perpetuo privilegii jure concessit, ut quisquis divinum aliquid, aut profundum nosse desiderat, ad hujus præceptionis oraculum, doctrinamque recurrat; nec illi humiliter referre, quod solvendum est, erubescat; etiam si ipse, quod quæritur, non ignoret.* Quibus quid amplius, & apertius ad Romani Pontificis adstruendum primatum, ac infallibilitatis privilegium desiderari potest?

Socrati heic esto locus. Is lib. 2. hist. Eccles. cap. 8. Synodum Antiochenam ab Eusebio Nicomediensi collectam ea ratione rejectam refert, quod absque Julii Romani Episcopi conscientia quod Canon Ecclesiasticus prohibet, celebrata sit: & cap. 15. narrat eumdem Julium datis ad Episcopos Orientis litteris jussisse, ut Athanasius Alexandrinus, Paulus Constantinopolitanus, Asclepas Gazæus, Marcellus Ancyranus, & Lucius Adrianopolitanus suis restituerentur sedibus, illosque minaciter increpasse, quod præfatos Antistites suis exturbare Ecclesiis ausi essent. Lib. 4. cap. 11. scribit ab Episcopis Synodi Lampsacenæ missos ad Liberium Pontificem Maximum Legatos Eustathium Sebastenum, Silvanum Tarsensem, & Theophilum Castabalensem, illisque in mandatis deditum, ne in fidei caussa a Pontifice discreparent, sed cum Ecclesia Romana communione jungi studerent, fidemque Con-

Consubstantialis ratam facerent: quod quum illi Liberio oblato libello præstitissent, a Pontifice in communionem fuisse receptos, recepisseque vicissim litteras ad Episcopos Orientales inscriptas, quibus Ario, & fidei formulæ in Concilio Ariminensi recitatæ, anathema dicere, Nicænæ vero fidei adhærere jubebantur. Demum cap. 37. perhibet S. Petrum in Ecclesia Alexandrina S. Athanasii successorem ab Arianis pulsum, & carcere mancipatum, e custodia elapsum Romam ad S. Damasum confugisse, a quo litteris acceptis, quibus ei Alexandrina Ecclesia confirmabatur, Alexandriam reversum locum suum recuperasse, a populo Lucio pervasore expulso. Compertum ergo erat Socrati Romani Pontificis supremum jus in omnes Orbis Episcopos, ejusque judicio in caussis fidei ab omnibus fore adquiescendum. Hæc horumque similia perpendens Baluzius, *Magnificum sane*, inquit, *pro Romano Pontifice, ut Ordinationes Episcoporum Ecclesiæ cum Antiochenæ, tum Alexandrinæ stent, aut cadant pro ejus arbitrio*.

Sozomenus lib. 3. cap. 6. enarrat pariter, quod paullo ante Socrates, S. Athanasium, Paulum Constantinopolitanum, Marcellum Ancyranum, Asclepam Gazæum, & Lucium Adrianopol. de gradu ab Arianis deturbatos a S. Julio Papa, ad quem confugerant, Ecclesiis suis restitutos fuisse: & cap. 10. datas ab eodem Julio litteras ad Episcopos Orientales, quibus vehementer illos objurgavit, quod præter suum consensum Synodum Antiochiæ celebrassent; legemque esse, quæ pronunciat *Acta illa irrita esse, quæ præter sententiam Episcopi Romani constituuntur*. Præterea lib. 6. cap. 22. refert, quod quum jampridem mota quæstio incresceret, an Spiritus S. Patri, Filioque consubstantialis esset asserendus, id negantibus Anomæis, & Homiusianis, qui contendebant eum tantummodo similem dicendum in substantia; e contra affirmantibus Homousianis, seu Nicænæ fidei defensoribus, Liberius Romanus Pontifex ad Episcopos Orientales scripsit: ut cum Occidentalibus sacerdotibus Trinitatem & consubstantialem esse, & gloria æqualem crederent. *Quo facto*, subjungit, *singuli rebus ab Ecclesia Romana semel judicatis acquieverunt, hæcque controversia finem habere visa est*. Teste igitur Sozomeno Ro-

Romani Pontificis judicium in rebus fidei indeficiens, supremumque apud Orientales erat, post quod nihil foret amplius exquirendum.

S. Flavianus Constantinopolit. Episcopus de Pontificis supra Synodos potestate, ac in fide infallibilitate sententiam aperiens suam in epistola ad S.Leonem M., quæ inter Leoninas *6.* recensetur, his verbis scripsit: *Caussa* (Eutychetis) *eget solummodo vestro solatio, atque definitione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem, & pacem cuncta perducere. Sic enim hæresis, quæ surrexit, & turbæ, quæ propter eum factæ sunt, facile resecantur, Domino cooperante per vestras sanctissimas litteras: revocabitur autem & Concilium* (Chalcedonense), *quod fieri divulgatur.* Fatente igitur S. Flaviano Concilio non inesse robur, nisi eidem calculo accederet suo Romanus Pontifex, auctoritateque sua valere juberet: nec esse eo opus ad hæreses proscribendas; ad id satis superque haberi Romani Pontificis definitionem: eamque hujusmodi esse, ut cuncti adquiescere teneantur, quid obtrudunt ejusmodi privilegio obtrectatores? Quorsum Romanum Pontificem in fide falli, & fallere posse pugnaciter contendunt? Theodoretus apertissimo testimonio idem Sedis Apostolicæ privilegium professus est: ita enim in epistola 113. ad S.Leonem, ad quem appellat, liquido scribit: *Si Paulus prædicator veritatis, & Spiritus Sancti buccina ad Petrum accurrit, ut iis, qui Antiochiæ de vivendo secundum Legem Moysis disceptabant, quæstionem expeditam, ac solutam ab eo ferret, multo magis nos, qui pusilli sumus, ad solium Apostolicum accurremus, ut a Vobis medicinam ulceribus nostris feramus. Siquidem Vobis convenit in omnibus rebus primas tenere: Vestra enim sedes multis prærogativis ornata est .... Urbs enim vestra Orbi præsidet ... Fides vero præcipue eam ornat: testis est Paulus, qui clarissima voce ait, Rom.* 1. Fides vestra annuntiatur in universo Mundo. *Ego vero suffragium Sedis Apostolicæ expecto, & supplex oro, atque obsecro sanctitatem vestram, ut ea me tribunal vestrum justum, ac rectum appellantem* (a pseudo-Synodo Ephesina, in qua fuerat exauctoratus) *defendat, ac protegat, jubeatque, ut ad Vos accurram, & doctrinam meam vestigiis Apostolicis insistentem ostendam ... Vestram sententiam*

expecto; quod si sententiæ eorum, qui condemnarunt, acquiescere jusseritis, acquiescam, nulli deinceps futurus molestus. Agnoscebat procul dubio ita scribens post synodale judicium reliquam adhuc esse Romani Pontificis sententiam, qua lata non relinqui causæ locum. Idem repetit in epist. *116*. ad Hilarum Rom. Eccles. Diaconum, qua sic loquitur: *Nudarunt me* (in Ephesino conciliabulo) *sacerdotio.. Quamobrem precor te, ut sanctissimo Archiepiscopo* (Leoni) *suadeas, ut Apostolicæ auctoritate utatur, jubeatque ad vestrum Concilium adire. Tenet enim sancta ista Sedes gubernacula regendarum cuncti Orbis Ecclesiarum, cum propter alia, tum quia semper hæretici fœtoris expers mansit, nec ullus unquam, qui contrarium sentiret, in ea sedit; quinpotius Apostolicam gratiam puram custodivit.. Quare quæ ab isto vestro tribunali proficiscentur, qualiacumque erunt, judicii vestri integritate confisi amplectemur*. Ita Theodoretus una cum Primatus dignitate supremam in Concilia potestatem, & in fide indeficentiam Apostolicæ Sedi indivisim a Domino collatas confitetur.

Qui pote? Anatolius, cujus ambitionis gratia Concilium Chalcedonense Constantinopolitano Episcopo primas supra ceteros Orientis Patriarchas detulerat, non alia ratione S. Leonis in se propterea exasperatum animum delinire, quam profiteri sibi nihil antiquius, optatiusque accidere, quam, ut pareat, ex officio Pontificis imperata adimplere, ejus de fide doctrinis integre se jam devovisse, affirmareque prætenso canoni eam adnexam legem, si Pontifici probaretur: ita plane, *Quum & sic*, inquiens, *gestorum vis omnis, & confirmatio auctoritati vestræ Beatitudinis fuerit reservata* &c. Percurre epistolam Anatolii ad S. Leonem apud Allatium de consens. Occid., & Orient. Eccles., Holstenium in collect. Rom. part. 1, & Quesnellum tom. 1. oper. S. Leonis post epistolam 105, alias 70. Qui dum Episcopi Mæsiæ 2. in epist. ad Leonem Imperat. apud Harduinum tom. 2. S. Leonem M. *Vere Caput Episcoporum* vocant: & ab Episcopis Armeniæ 2. in epist. ad eumdem Imperat. S. Cælestinus I. *Petri Sedis, sententiæque successor* vocatus est? Qua impudentia fuerit Acacius Constantinopolitanus Antistes, de quo plurima 2. parte, nihilo secius in epist. ad S. Simplicium, qua ei Orientalis Ecclesiæ statum refert, *Sollicitudinem omnium*

omnium Ecclesiarum eumdem circumferre scribit. Quid plura? In epist. ad SS. Felicem III, & Gelasium I, Acacii successores Flavita, & Euphemius Apostolicam Sedem *Unitatis centrum*, *& fidei fundamentum*, a qua deflectere nefas sit, ultro citroque professi sunt; & Macedonius Concilio oecumenico Pontificem Romanum adesse, & praeesse oportere affirmavit apud Theodorum Lector. lib. 2, & Theophanem ad annum Christi juxta Alexandrinos 102, idest vulgaris aerae 509. Sed de gavissimo hoc argumento fusius part. 2. Ad haec Episcopi Dardaniae acceptis S. Gelasii litteris, quibus ab Eutychianorum communione abstinere jubebantur, reposuere gratias rependentes pro officio: *Desiderii, & voti nostri est jussionibus vestris in omnibus obedire, & quemadmodum a Patribus nostris accepimus, Sedis Apostolicae ... praecepta intemerate servare, atque religionem orthodoxam, cujus estis praedicatores, fideli, & inculpata devotione ... custodire*. Ita fantur ii, quibus Pontificem deflectere a fide nequire, atque suprema in Ecclesia potestate defungi persuasum est. Orientales Episcopi in epist. synodica ad S. Symmachum, qua supplicant ab anathemate absolvi, quo ob Acacii communionem constricti tenebantur, se Apostolicae Sedi omnino subjectos ire non modo, sed imo ejusdem sententiis obstringi omnino, ejusque fidei obligari mirifice agnoscunt, & confitentur: *Si propter*, ajentes, *Alexandrinorum, aut magis Euthychianorum amicitiam, qui aversantur, & anathematizant sanctissimum, & B. Papam Leonem, vel in Chalcedone Synodum habitam, anathematizatus est Acacius, quare nos a Vobis aestimamur haeretici, & in anathemate sumus nos, qui amplectimur solam illam epistolam, & quae dicta sunt in sancta Synodo? Qui propter praedicationem recti dogmatis vestri quotidie oppugnamur, & ut haeretici anathematizamur ab his, qui Eutycheti consentiunt? Noli facere judicium ... ne perdas justum cum impio, nec aequaliter judicentur a te orthodoxi, & haeretici, vel qui anathematizant praedictam sanctam epistolam, sanctamque Synodum vestram, & ii, qui Vobiscum ab iis anathematizantur, & qui amant mori quotidie pro recta fide, quae a Vobis praedicatur*. Tanti faciebant Orientis Episcopi Apostolicae Sedis fidem, sententiam, & communionem. Nec ullo omittenda modo, quae ad epistolae calcem ha-

habent, quibus egregium, vetustumque exhibetur monumentum sacri in Ecclesia moris, quo in venerationis, ac devotionis argumentum deosculari Pontificis pedes, & ad Pontificem proficisci pro graviorum delictorum veniæ impetratione, vel Episcopis solemne erat: per se enim non stetisse quominus Romam accessissent, subnectunt: ut *Sancta adoraremus tua vestigia, & prævaricationis medicinam, & solutionem vinculorum, & delicti remissionem de tuo sancto ore susciperemus*.

Johannes II. Constantinop. Patriarcha cognomento Cappadox, qui alioquin omnium primus œcumenici nomen affectavit, ut legitur act. 5. Concilii Constant. sub Menna, quamvis id inficietur Baronius ad an. 518. n. 14, in epist. ad S. Hormisdam, Pontifici Maximo fidei suæ rationem reddit, & Legatos mitti ad pacem Orientali Ecclesiæ reconciliandam, lapsosque recipiendos rogat: in Concilio ab se Constantinopoli habito Eutychianos, eorumque defensores damnasse, Concilio vero Chalcedonensi, & S. Leonis epistolæ ad Flavianum subscripsisse asseverat; libello etiam fidei ab Hormisdæ Legatis oblato syngrapham apposuisse, atque demum in sacra diptycha S. Leonis, ipsiusque Hormisdæ venerandis nominibus restitutis, ex iisdem Acacii, Euphemii, & Macedonii, (quos postremos restitutos postea ab Epiphanio ex S. Hormisdæ indulgentia conjicit Pagius,) necnon Anastasii, & Zenonis Imperatorum nomina expunxisse testatur, quæque legenda extat tom. 4. Concil. edit. Labb., unde liquet Ecclesiam Constantinopolitanam sub S. Hormisda cum Romana pacem, communionemque redintegrasse, inter alia sic habet. *Redditis litteris vestræ Sanctitatis lætatus sum de spirituali charitate vestræ sanctitatis, quod unitatem sanctissimarum Dei Ecclesiarum secundum veterum Patrum requiris traditionem, & laceratores rationabilis gregis Christi amore propulsare festinas. Certus igitur scito per omnia sanctissime, quia secundum quod vobis scripsi, una tecum cum veritate sentiens omnes a te repudiatos hæreticos renuo, & ego pacem diligens. Sanctissimas Dei Ecclesias, idest superioris vestræ, & novellæ istius Romæ, unam esse accipio: illam Sedem Apostoli Petri, & istius Augustæ Civitatis unam esse definio*. Et infra. *Tuis verbis evidenter utens per præsentia scripta hæc dico: Quia prima*

salus

salus est rectæ fidei regulam custodire, & a Patrum traditione nullatenus deviare, quia non potest Domini nostri prætermitti sententia dicentis: Tu es Petrus &c. *Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica inviolabilis semper Catholica custoditur Religio*. Hactenus ille, quibus me hercle quid apertius esse potest, ut demonstrentur a Græcis agnita, & asserta tunc temporis Apostolicæ Sedis ea, de quibus agimus, supremæ in Ecclesiam universam potestatis, atque in fide infallibilitatis privilegia? Gemina sunt, quæ Johannis in Ecclesia Constantinopolitana successor Epiphanius ad eumdem S. Hormisdam exaravit: in ea etenim, quam suæ electionis misit, relatione apud Labbeum tom. 4, locum sibi confirmari supplex petit; formulæ fidei a Pontifice præscriptæ sincere se subscribere profitetur; nec ab ejus obedientia, fide, ac communione, vel latum unguem velle unquam deflectere protestatur. *Est mihi*, scribit, *ratio magnopere, Beatissime, uniri me Vobis, & divina amplecti dogmata, quæ ex sanctis discipulis, & Apostolis Dei, præcipue Summi Petri Apostolorum, Sedi sanctæ vestræ sunt tradita*.

Johannes Nicopolitanus in Epiro veteri Metropolita, necnon sub eo ex Epiri 7. Episcopis anno 516. collecta Synodus illustre suæ erga Apostolicam Sedem observantiæ, obedientiæque specimen exhibent, taleque, quod nonnisi ex animis de Pontifice supremæ potestatis, ac infallibilitatis prærogativa a Christo Domino cumulato persuasis profectum haberi possit. Ergo ad Ecclesiæ Romanæ unitatem redeuntibus undique Orientis Ecclesiis, unoque Dorotheo Thessalonicensi Episcopo Anastasii Imperatoris gratiam aucupare malente, quam Apostolicæ Sedi communione conjungi, in schismate obfirmato animo adhuc manente, Johannes recens electus Nicopolitanus Episcopus, ac ceteri Epiri veteris Antistites Dorothei obedientia, & communione abdicata, Apostolicæ Sedi ad S. Hormisdam obsequii refertissimis litteris inscriptis se integre devoverunt. *Votum*, inquit Johannes, *mihi est vestram sequi doctrinam, sicut inter Sanctos prædecessor meus Alcyson extiterat: & anathematizo Dioscorum, ac Timotheum appellatione Ælurum, & Petrum, qui Antiochenam perturbavit Ecclesiam, sequens in omnibus Synodicas, & Apostolicas epistolas scrip-*

scriptas a vero Præsule Romanæ Ecclesiæ Leone. Rogo autem plenius, atque perfectius, quae servari oportet, commonete, & a quibus abstinere debeam, vestris custodibus litteris intimate, ut si fortassis adhuc inexercitatus ordini deputor lectionum, seu dixi, seu egi Apostolicis vestris doctrinis incongruum, vestris imbutus sermonibus possim hæreticorum obsistere machinis. Hoc enim facientes, sanctissime, firmiores nostræ sanctæ Synodi invenietis Episcopos, & bonorum actuum Clerum, & Populum confirmabitis. Similia scribunt in Synodica apud Harduinum tom. 2. Epiri Episcopi, Johanni gradum confirmari enixis precibus eflagitantes, inque preces, ne Pontifex sibi ad amplexandum pronis doctrina, & admonitione deesset, effusi. Quid quod Dorotheus ipse intelligens gravi discrimini se facile patere, si a Pontificis fide, & obedientia descisceret, ad eumdem S. Hormisdam datis litteris, apud Labbeum tom. 4. edit. Paris. legendis, obsequio, & devotione cumulatissimis, damnatis Nestorio, & Eutychete, se ejusdem communioni ardenter inhiare profitetur, in ejusque communionem ceteros omnes redire valde peroptat; ac postquam diu obnixus fuisset, obluctatusque, Pontifici demum submissis fascibus se dijudicandum permittit? Confer epistolas Dorothei ad Hormisdam, & Hormisdæ ad Legatos suos; ad Dorotheum; ad Anastasium; ad Epiphanium loco apud Labbeum præmemorato. Archimandritæ perinde, atque Monachi secundæ Syriæ, seu Maronitæ ad eumdem S. Hormisdam relationem mittentes eorum, quæ ob defensionem fidei a S. Leone traditæ, & a Chalcedonensi Synodo receptæ patiebantur ab Eutychianis, ac præsertim a Severo Antiocheno, & Petro Apameensi, egregium suæ de iisdem Romani Pontificis prærogativis fidei testimonium exprimunt in epistola eidem Pontifici inscripta, quæ refertur cit. tom. 4. Concil. a Labbeo: inter alia enim ita præfantur: *Sanctissimo, & Beatissimo universi Orbis terræ Patriarchæ Hormisdae continenti Sedem Principis Apostolorum Petri &c. Quoniam Christus Deus noster Principem Pastorum, & Doctorum, & Medicum animarum constituit Vos, & vestrum Sanctum Angelum, dignum est passiones, quæ nobis contigerunt exponere.* Post vero narratam persecutionem, qua ex ipsorum grege ad 350. interfecti ab Eutychianis sunt, subnectunt:

De-

Deprecamur ergo Beatissime, supplicantes, & rogantes, ut exurgatis cum fervore, & zelo, & condoleatis juste pro corpore laniato: nam Caput estis omnium: & vindicetis fidem contemtam, canones conculcatos, Patres blasphematos, & talem Synodum (Chalcedonensem) *anathemate impetitam. Vobis a Deo data est potestas, & auctoritas ligare, & solvere*: talis, nempe, ac tanta, quæ solutos quoquomodo obliget, ligatosque a quocumque absolvat.

Theodosius Echiniensis in Thessalia Episcopus Legatus ad Bonifacium II. a Stephano Larissensi, qui ab Epiphanio Constantinopolitano Episcopo e gradu motus ad Apostolicam Sedem appellaverat, ipsius partes agens in Romana Synodo, cujus acta ex bibl. Barberina publici juris fecit Lucas Holstenius, sic Pontificem affatus est: *Constat venerandos Sedis vestræ Pontifices, quamvis in toto Mundo Sedes Apostolica Ecclesiarum sibi vindicet principatum, & solam Ecclesiasticis caussis undique appellare necesse sit, specialiter tamen gubernationi suæ Illyrici Ecclesias* (ut constat ex epistolis SS. Damasi, Siricii, Innocentii I, Bonifacii I, Cælestini, Sixti III, & Leonis I. ab ipso productis) *vindicasse*. Duo in Romano Pontifice distinguit Theodosius jus Primatus in Ecclesiam universam; ac jus Patriarchicum in Illyricum: ex utroque capite Stephani appellationem urget, ipsiusque exauctorationem intentatam ab Epiphanio irritam esse contendit. Porro Natalis hist. Eccles. ad sæcul. XIII, & XIV. in censorio suffragio ad propositionem illam: *Ad solam Sedem Apostolicam divino immutabili privilegio spectat de controversiis fidei judicare*, hanc Theodosii Echiniensis propositionem coarctandam ad caussas personales, non extendendam ad caussas fidei asserit, additque intelligendam de appellationibus a Conciliis particularibus, non œcumenicis, ad quæ imo juxta Gersonium, (quamvis non passim, regulariter, & ab omnibus), certis tamen in casibus extraordinariis ab Ecclesiis integris in caussis fidei appellari a Sede ipsa Apostolica possit. Hancce schismatibus latam sternentem viam parte 2. vindic. sententiam explodemus; quo etiam loco ostendemus Conciliorum etiam œcumenicorum decreta nullius esse roboris, quoadusque eadem rata jusserit Romanus Pontifex; atque ab ipsis œcumenicis Conciliis interponi ad Apostolicam Sedem appellationes, non e con-

e converso, posse. Ita intelligendum esse Theodosium Echiniensem, ideoque alienum in sensum intorsisse ejus verba Natalem suadet verborum obvius sensus, quibus Romanum Pontificem affirmat jure Primatus Ecclesiæ universæ præesse, eumque solum undique appellare necesse fore. Quod rite ex Primatu colligit; quandoquidem ratione Primatus Pontifici competit judicare de caussis omnibus, quæ in Conciliis aguntur, quum imo sine ipso neque agi in Concilio possint: ac judicare num rite eædem caussæ in Conciliis agitatæ sint. Sed & audire præstat ipsummet Stephanum Larissæum, qui in epist. ad eumdem Bonifacium II. sic ait inter alia: *Etenim dixi quia authoritas Sedis Apostolicæ, quæ a Deo, & Salvatore nostro Summo Apostolorum data est, omnibus Sanctarum Ecclesiarum privilegiis antecellit; in cujus confessione omnes Mundi requiescunt Ecclesiæ*. Quibus satis significat Apostolicam Sedem Ecclesiæ universæ a Deo fuisse prælatam; sed insuper ipsius fidem ab universa Ecclesia amplectendam fore. Confer etiam Elpidium, Stephanum, & Timotheum in Thessalia Episcopos in epistola eamdem ob rem eidem Bonifacio II. nuncupata apud Harduinum tom. 2. collect. Conciliorum pag. 1117.

Marianus Presbyter, ac Monachorum Primas, nec non ingenti numero Archimandritæ Orientales acerrimi Concilii Chalcedonensis assertores simillima habent in libello supplici Justiniano Imperatori oblato, & in Synodo Constantinopolitana sub Menna lecto: *Misit*, inquiunt, *Deus huic Civitati* (Constantinopolitanæ) *Agapetum Pontificem antiquæ Romæ in depositione Anthimi, & prædictorum hæreticorum* (Severi, Petri, & Zoaræ) *tanquam olim Petrum Magnum Apostolum Romanis in depositione Simonis Goetiani. Iste ergo Venerabilis Vir sciens.... ea, quæ inique contra Ecclesiam præsumta fuere .... Anthimum juste ejecit de Sacerdotali sede ...... & præfecit ipsi Ecclesiæ S. Mennam*. Ob eadem præclare gesta eidem S. Agapeto gratulati sunt epistola ad ipsam inscripta, quam legere est apud Harduinum tom. 2. pag. 1203. Ortodoxi etiam Orientales Episcopi libello adversus Anthimum, Severum, aliosque Accephalos oblato S. Agapeto, loco mox indicato legendo, ita de eo loquuntur, tanquam qui fidei eclipsim pati nequeat, cuique sit imo datum in devia aberran-

rantes, errorumque caligine obductos, in rectam perducere, ac veræ fidei lumine perfundere: *Ex quo*, inquiunt, *Christus Deus noster ... propter ipsius in omni tempore cum vera fiducia sua invisibili, ac terribili virtute divulgatam confessionem super venerabile caput vestrum requievit, quum Sedem Apostolorum Vobis, Pater Beatissime, commisit, & firmavit super firmam petram pedes vestros ... clarificati a spirituali splendore vestro, per quem tanquam lucerna resplendens super sancto candelabro caliginem eorum, qui in tenebris sedent, depulistis, & cæcos illuminastis, & oculos mentis ipsorum aperuistis &c.* Patarensis Episcopus, cujus ignoratur nomen, apud Liberatum in breviar. cap. 22, quum S. Silverius Pataram in exilium deportatus fuisset, Justinianum Imperatorem adiens judicium Dei contestatus est de tanta Sedis Episcopi expulsione: *Multos esse dicens, in hoc Mundo Reges, & non esse unum, sicut ille Papa est super Ecclesiam Mundi totius a Sede sua expulsus*. Hæc audiens Imperator, agnoscensque Romanum Pontificem supremum esse in Ecclesia Caput, S. Petri successorem, & Christi Domini in terris Vicarium, revocari Romam Silverium jussit. De Menna Constantinopolit. abunde dixi tom. 1. art. 2. §. 3, non secus ac de aliis.

S. Eutychius Constantinopolitanus Episcopus non absimili in sententia versatus in epistola ad Vigilium, postquam dogmaticis Romanorum Pontificum devinctum se fuisset professus, rogans etiam atque etiam, ut Concilium de tribus Capitulis disceptaturum præsentia sua, ac præsidentia honorare dignaretur, *Ad Apostolicam Sedem*, ait, *vestræ Beatitudinis manifestum facimus, quod servamus fidem a Christo Apostolis traditam, & ab illis in toto Mundo prædicatam, & a SS. Patribus maxime in sanctis quatuor Synodis explicatam: Suscipimus & epistolas Præsulum Romanæ Sedis Apostolicæ; & ideo petimus præsidente nobis vestra Beatitudine ... communi tractatu eadem Capitula in medio proponenda quæri, & conferri, & finem quæstioni imponi Deo placitum*. Viden ut Concilii Oecumenici Caput Romanum Pontificem agnosci, atque Apostolicæ Sedis decreta tanquam fidei dogmata suscipi? S. Eulogius Alexandrinus, quam de Pontificis prærogativis animo præclaram perferret sententiam ostendit, dum illi partes in Ecclesia

primas detulit : dum ab se scripta illius judicio sponte submisit : dum actorum suorum, fideique rationem reddidit, agendique regulam depoposcit. Legito ejus epist. Synodi ad S. Gregorium M. apud Photium cod. 230; & S. Gregorii ad eumdem epist. 30. lib. 7. Ad eumdem S. Gregorium litteris missis, fideique rationem referentibus obedientiam, obsequiumque omne desponderunt SS. uterque Anastasius Senior, & Junior in Ecclesia Antiochena unus alteri e vestigio successor. Confer epistolas S. Gregorii 25, & 26. lib. 1. nov. edit.; & Pagium ad annum 59: Isacius item Hierosolym. apud S. Gregorium lib. 8. epist. 6. Quid imo quod supra se stare Pontificem, qui ipsius titulo invidebant, professi utique sunt Johannes Jejunator, dum acta in caussa Johannis Chalcedonensis, & Anastasii Isauriensis Presbyterorum, qui ad S. Gregorium appellaverant, ad Pontificem pro iterando judicio remisit, de quo S. Gregorius epist. 53. lib. 3. ind. 10; nec non Cyriacus ejus in Ecclesia Constantinopolitana successor, dum litteris, legatisque suæ electionis nunciis ad eum missis cum fidei suæ rationem reddidit, tum communione sua cohonestari, locoque confirmari rogavit obnixe, de quo S. Gregorius lib. 7. epist. 4, 5, 6, & 35. novæ editionis?

Sæculo VII, VIII, & IX. S. Maximus Abbas, & Martyr celebri in disputatione habita cum Theodosio Cæsareensi Episcopo, & duobus Patritiis missis ad eum a Constante Imp., inter ejus opera edita a Combeffisio, Monothelitarum hæresim ad evertendam non validiori ariete sibi utendum ratus, quam auctoritate Sedis Apostolicæ, *Non audeo*, inquit, *hac de re a vobis capere assensionem ... Sed ut canon docet, Romam hac de re scribite, vel Imperator, vel Patriarcha, vel Synodus .... Neque vitabit Imperator, vel Patriarcha ... inter se se constituere Synodali petitione ad Romanum Pontificem transmissa, & omnino si reperiatur ratio Ecclesiastica, quæ id concedat ob rectam fidei confessionem, convenire super hoc inter vos*. Audistin! S. Maximum asserentem sine Concilio a solo Romano Pontifice caussam fidei posse finiri: neque sine Romani Pontificis consensu Concilium posse congregari! Idem in epist. ad Thalassium Abbatem Romanum Pontificem vocat *Firmam, & immobilem Petram*. Præterea in fragm. epist. *Omnis,*

Omnis, inquit, *qui eos*, *qui Pyrrhum reprobaverunt anathematizat*, *Sedem Romanam*, *ideſt Catholicam Eccleſiam anathematizat* ... *Itaque ſi vult* (Pirrhus) *hæreticus non eſſe*, *nec audire*, *non iſti*, *aut illi ſatisfaciat*, ...*feſtinet pro omnibus Sedi Romanæ ſatisfacere*, *hac enim ſatisfacta communiter ubique omnes pium hunc*, *&* *orthodoxum prædicabunt*. S.Anaſtaſius ejuſdem S. Maximi diſcipulus ab ejus ſententia neque unguem ablusit, ſed penes unam Romanam Eccleſiam fidem integram, intemeratamque ſervari affirmans ſic apud Gennadium Scholarium de Primatu Papæ ſect. 8. ait: *Quum fides concordiſſime ab omnibus exagitaretur*, *niſi ſpeciali gratia opem tulerit*, *qui ſemper ſuccurrit*, *ſemine Religionis apud veterem Romam nobis relicto*, *ad confirmandam promiſſionem mentiri neſciam*, *quæ facta eſt Principi Apoſtolorum*, *ſcilicet verbis illis*: Tu es Petrus &c. Ego rogavi pro te &c.

S. Sophronius Hieroſol. Epiſcopus, poſtquam ex Epiſcopis Palæſtinæ Concilio collecto ſexcentis SS. Patrum teſtimoniis duplicem in Chriſto D.voluntatem,& operationem ſtatuiſſet,dimiſit Stephanum Dorenſem Epiſcopum legatum ad Honorium, ut eumdem ad novorum dogmatum damnationem incitaret: *De finibus terræ*, inquit, *uſque ad terminos ejus ambula*,*donec ad Apoſtolicam Sedem*,*ubi orthodoxorum dogmatum fundamenta exiſtunt*,*pervenias*. Putaſne hæc dicentem Pontificis Romani fidem labefactari ullomodo poſſe exiſtimaſſe? Quin etiam de legitima Patrum traditione Pontifici fore auſcultandum ei ratum fuit? Sergius Cyprius in epiſt. Synodica ad Theodorum Papam, quæ lecta eſt in Synodo Later. ſub S. Martino I. ſecret. 2, alter Monothelitarum hæreſis acerrimus impugnator, his affatus legitur: *Sanctiſſimo*, *&* *Beatiſſimo a Deo honorabili Domino meo*, *Patri Patrum*, *Archiepiſcopo*, *&* *Univerſali Papæ Theodoro Sergius humilis in Domino ſalutem*. *Firmamentum a Deo fixum*, *firmum*, *&* *immobile*, *atque tituli formam lucidiſſimam fidei veſtram Apoſtolicam Sedem conſtituit*, *ò ſacer Vertex*, *Chriſtus Deus noſter*. *Tu es enim*, *ſicut divinum veraciter pronunciat Verbum*, *Petrus*, *&* *ſuper fundamentum tuum Eccleſiæ columnæ confirmatæ ſunt*. *Tibi* *&* *Claves Regni Cælorum commiſit*, *atque ligare*, *&* *ſolvere poteſtative*, *quæ in terra*, *atque in cælis ſunt*, *promulgavit*. *Tu profanarum hære-*

 ſeon

ſeon depoſitor exiſtis. Tu Princeps, & Doctor orthodoxæ, & immaculatæ fidei. Igitur non deſpicias Patrum tuorum Pater fidem æſtuantem, & ab aliquibus hæreticis ventis violentatam, nec non periclitantem: reſolve nebulam inſipientium lumine tuæ ſapientiæ divinæ, ò Sanctiſſime &c. Quam magnifice plane Apoſtolicæ Sedis indefectibilem fidem, ſupremamque in Eccleſia poteſtatem exprimit!

Stephanus Dorenſis non abſimili modo Romano Pontifici in perſona S. Petri collatam ſummam in Eccleſia auctoritatem, qua nulla ſit ſuperior, ac in fide indeficientiam, qua imo fideles omnes in fide confirmentur, affirmat, dum in libello ad S. Martinum I. lecto in eadem Lateranenſi Synodo ſecret. 2. ait: *Annuntiamus hæc omnia omnium præpoſitæ Sedi: dico autem ſummæ veſtræ, & principali, ad medicinale conſultum emerſi vulneris,* (videlicet Monothelitarum hæreſis), *quippe quoniam hoc poteſtative olim, & ab antiquitus facere per Apoſtolicam, ſive canonicam conſuevit auctoritatem, dum aperta lucubratione non ſolum claves regni Cælorum ſunt ei credita, atque ipſe tantummodo ad aperiendum eas fidelibus quidem digne, minime autem Evangelio gratiæ credentibus juſte claudere magnus ſecundum veritatem, & Princeps Apoſtolorum meruit Petrus; ſed etiam & paſcere primus juſſus eſt oves totius Catholicæ Eccleſiæ, quum Dominus dicit:* Paſce oves meas: *& iterum ipſe præcipue, ac ſpecialiter firmam præ omnibus habens in Dominum Deum noſtrum fidem, convertere aliquando, & confirmare exagitatos conſortes ſuos, & ſpirituales meruit fratres, utpote diſpenſative ſuper omnes ab ipſo, qui propter nos incarnatus eſt Deus, poteſtatem accipiens, & ſacerdotalem auctoritatem. Quod ſciens Patriarcha Sophronius, me ad hanc Apoſtolicam, magnamque direxit Sedem* &c. Adeo aperta ſunt Stephani verba, quibus ab ſe, a Sophronio, & ab Epiſcopis Palæſtinis infallibilem in ſuis definitionibus, ſupremumque in fidei quæſtionibus Judicem Romanum Pontificem haberi profeſſus eſt, ut vim ſit verbis facere, illa in alienum ſenſum intorquere, ut Apoſtolicæ Sedis Oſores faciunt. Ad hæc Archimandritæ, & Monachi Orientales in libello eidem S. Martino eadem de re, ſcilicet Monothelitarum hæreſi, oblato, ac in eadem Synodo lecto Apoſtolicam Sedem magnifice ex-

extollunt, ac, ut est vere, *summam Sedem* vocant, in eaque sedentem Pontificem Romanum *Sacerdotem Sacerdotum*, & *Patrem Patrum*, quem in quæstionibus fidei expetendum, & a quo fidei definitiones expectandas enunciant verbis istis: *Sanctæ Dei, & Apostolicæ Synodo ex Dei voluntate, & gratia in hac consonanter, & unanimiter congregatæ alma antiqua Urbe Roma ad confirmationem sacram, & erectionem immaculatæ, nec non piæ Christianorum nostræ fidei per jussionem sanctam divinitus præsidentis vobis, atque omnibus his præeminentis Sacerdotis Sacerdotum, & Patris Patrum Domini Nostri Martini ter Beatissimi Papæ* &c. Et infra. *Nec non animæ nostræ ipsius Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi omnibus modis sanctam præponentem fidem, & prius quidem communiter, dum Afrorum habitaremus provinciam, hanc Apostolicam, & summam expetivimus Sedem.*

Johannes hujus nominis VI, qui Cyro depulso a Philippico Imperii pervasore Constantinopolitanæ Ecclesiæ præfectus fuit, quemque Theophanes in Chron. pag. 319, Zonaras lib. 14. n. 27, & Nicephorus in hist. pag. 31, & post ipsos Baronius ad ann. 712, (cui forte Johannis epistola, qua de agimus, perspecta non fuit), ipsum a capite ad talos Monothelitica labe infectum non modo agens, sed imo a S. Gregorio II, ad quem perinde directas litteras Synodicas ab eodem Johanne auctor est Anastasius, rejectas hasce litteras perperam arguens, quem, inquam, Monothelitarum hæresi aspergunt una cum Andrea Cretensi, & Germano Ciziceno postmodum Constantinopolitano Episcopo viris sanctissimis, quod ab ipsis an. 712. Concilio celebrato sexta Synodus damnata fuerit; quos tamen ab hac invidiosa hæresis nota vindicant doctissimi Pagius in crit. ad an. 712. n. 3, & seqq.; Guillelmus Cuperus in tract. prælim. de Patriarchis Constantinopolit. sæculo VIII; & Combessisius in notis ad mox laudandam Johannis epistolam tom. 2. supplem. bibl. SS. Patrum (quamquam meà quidem sententia præpostera ejusmodi erga Principem œconomia culpa non vacet) observantes eos ex animo orthodoxos fuisse, atque ne Ecclesia Orientalis in grave discrimen a Philippico adduceretur, cui sexta Synodus omnino invisa erat, ceu homini Monothelitarum hæresi addictissimo, œconomia quadam sibi uten-

utendum ratos in Synodo Constantinopoti habita cit. an. 712. abstinendum duxisse a nuper definitis in sexta Synodo geminæ in Christo operationis, & voluntatis, durioribus, ac Philippico invidiosis vocibus, Johannes, inquam in epist. ad Constantinum Papam, quæ legitur tom. 6. Concil. Labbei pag. 1409., quaque excusat silendi œconomiam ab se Tyranno indultam, petitque sibi non denegari eam ob rem Romani Pontificis communionem, magnificis hisce usurpatis verbis Pontificem salutat: *Cum his vestrum Apostolicum præsidendi munus possumus comparare, & qui vos Caput Sacerdotii secundum Christum reputamus, merito damus operam, ut a Vobis corpori Ecclesiæ nostræ allevationem offensionis, quam ex pestifera animarum tyrannide accepit, feramus. Sane quidem Vos, ut Capitis proprium est, non despicietis nos, qui præter voluntatem nostram in morbum incidimus, nec a vestra conjunctione alienabitis: quin potius tristitia de nostris vulneribus affecti (si quid enim unum membrum patitur, cætera compatiuntur, ut Apostolus ait) recuperata valetudine, ac restituta sanitate meritissime congaudebitis.* Jam vero istiusmodi comparatio instituta capitis toti corpori præfecti, atque a capite in totum corpus influxus promanantis quid, quæso, Joannis sententia importat, quam Pontificem Ecclesiæ universæ præfectum, atque a Pontifice in Episcopos potestatem omnem profluentem? Quid autem de Pontificis inerrantia subnectat, audire præstat: *Quum sitis*, inquit, *illius successores, qui audivit a Domino*, Ego rogavi pro te ... *debetis diligenter inducere, quæ fulciunt, & stabiliunt ad correctionem.*

S. Tharasius Patriarcha Constantinopolitanus in Nicæna Synodo II. act. 2. interrogantibus Legatis num consentiret litteris Hadriani Papæ respondit: *Sequimur, & suscipimus, & admittimus*: & in eadem act. *Hadrianus*, inquit, *veteris Romæ Primas, & testatorum Principum successor clare, & vere ... scripsisse mihi videtur, constabilivitque, & rectam esse declaravit Catholicæ Ecclesiæ antiquam Traditionem*. Scilicet de SS. Imaginum cultu. Idem in epist. ad Hadrianum, *Quum perlatæ*, scribit, *primitus vestræ fraternæ Sanctitatis litteræ legerentur, præstolabantur omnes* (Synodi Patres) *spiritualibus eduliis, tanquam in regalibus cænis fruentes, quæ Christus per litteras tuas epulantibus præpara-*

parabat: & sicut oculus totum corpus ad rectitudinis, & veritatis semitam ostendebas. Quæ egregie palam faciunt a Concilio œcumenico Christi Vicarii litteras, veluti ejusdem Christi D. digito exaratas, fuisse acceptas, atque ad eam fidei regulam Concilium œcumenicum se composuisse, quam ei Romanus Pontifex ostendisset: ut propterea meridianæ luci tenebras offundant, qui hæc obscurare sinistra interpretatione student. S. Stephanus Junior dictus egregius SS. Imaginum cultor, earumdem cultus acerrimus vindex, eamque ob caussam subCopronymo martyrio affectus, cujus acta apud Baronium an. 754. descripsit S. Jo. Damascenus, occurritque una cum sociis Monachis 342. in Martyrologio Romano die 28. Novemb. memoria, nec non in actis Concilii Florent. sess. 7; in Iconomachos, qui Concilium Constantinopoli agere fuerant ausi, acerrime invectus, *Quonam pacto*, inquit, *qui sancta proscripsistis sanctum Concilium cogitis? O singularem absurditatem! Jam quis œcumenicum Concilium istud vocare queat, quod nec Romanus Antistes, citra cujus auctoritatem nullo modo fieri potest, ut res Ecclesiasticæ ad normam dirigantur, ratum habuit?* Hæc adeo liquida sunt, ut nostra expositione non egeant. S. Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus in epist. ad S. Leonem Pontificem Maximum, qua illi fidei suæ professionem nuncupat, rationemque reddit, inter alia nihil antiquius se habere ait, quam in omnibus, & per omnia Romanæ Ecclesiæ, ut quæ omnium Ecclesiarum Mater sit, & Magistra, fidem amplecti: *Quodcumque*, inquit, *vel in verbis, vel in rebus nobis deest, id digna vestra auctoritate vitæ nostræ adjicite, & superædificate. Vestra divina virtute nos veluti infirmiores fulcite, pedesque nostros ad currendam Evangelii semitam perficite, neque ulla omnino, quæ salutaria, & utilia videbuntur, suggerere prætermittite*. Ita se infime Romano Pontifici instruendum in fidei doctrinis, excolendumque in morum disciplinis S. Patriarcha demittebat.

S. Theodorus Studites, si quis Græcorum alius, Romani Pontificis supremæ in Ecclesia potestatis, ac in fide indefectibilitatis assertor, & vindex eximius, cujus maxime auctoritate contra Marcum Ephesinum pugnavit Gregorius Protosyncellus, in epist. ad S. Paschalem I. lib. 2. epist. 13. *Audi*, sic eum alloquitur, *Apo-*

Apostolicum Caput, Pastor ovium Christi a Deo electe, Claviger regni Cælorum, Petra fidei, super quam ædificata est Ecclesia Catholica; Petrus enim Tu, Petri Sedem exornans, & gubernans.. Huc igitur ab Occidente ò Christi imitator resurge, & ne repellas in finem: Tibi dixit Christus Deus noster: & Tu aliquando conversus confirma fratres tuos... *Habes potestatem a Deo, eo quod omnium Princeps es, in quo positus es.* In altera vero epistola ad eumdem Paschalem suo, & aliorum Archimandritarum nomine nuncupata hisce Pontificem compellat laudibus: *Reipsa cognovimus manifestum Apostolorum Principis successorem Romanæ Ecclesiæ præsidere, certoque nobis persuasimus Dominum Ecclesiam nostram minime deseruisse, cui unum solumque auxilium a Vobis hactenus, atque ab ipso exordio in occurrentibus molestiis, Dei providentia concessum est. Vos igitur illimis, ac sincerus ab initio, o fons orthodoxæ veritatis. Vos adversus omnem hæreticam procellam tranquillus sepositus portus Ecclesiæ universæ. Vos a Deo electa Civitas refugii salutis &c.* Viden egregiis sententiis Apostolicam Sedem ab hæresi immunem omnino adstrui! Idem in epist. ad Michaelem Imp. suo, & Orthodoxorum Episcoporum nomine scripta, *Si aliquid*, inquit, *dubitare, vel non credere videtur vestra divina Magnificentia, ejus rei explicatio a Pontifice pie est postulanda... jubeat a veteri Roma capere declarationem, ut a principio a Patribus nostris est traditum. Ea, o Christi imitator Imperator, inter omnes Ecclesias Dei summum, & supremum obtinet locum, cujus Petrus tenuit primam Sedem, ad quem dixit Dominus*: Tu es Petrus &c. Iterum in epist. ad Naucratium postea in præfectura successorem suum *Testor nunc*, scribit, *coram Deo, & hominibus, divisi sunt a corpore Christi*, (Iconomachi) *& a suprema Sede, apud quam Christus deposuit Claves fidei, adversus quam portæ inferi a sæculo non prævaluerunt, nec prævalebunt usque ad consummationem ejus, hæreticorum videlicet effrenata ora secundum promissionem veracis Domini.* Non me latet hæc omnia ab adversariis de Primatu dumtaxat Pontificis intelligenda juberi. At, te amabo, suggere, & suppedita, si vales, si habes, alia apertiora, & ampliora verba, quibus S. Theodorus uteretur ad planius faciendum sentire se,

re se, & credere Romanum Pontificem in fide falli, & fallere omnino esse nescium?

S. Ignatius Constantinopolitanus Patriarcha in epist. ad S. Nicolaum I. act. 3. Synodi VIII. lecta, *Eorum vulnerum*, inquit, *atque livorum, qui in membris humanis consistunt, multos Medicos protulit ars ... Eorum vero, quæ in membris sunt Christi, & Dei Salvatoris omnium nostrum Capitis, & sponsæ Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ unum singularem, præcellentem, atque Catholicissimum Medicum ipse Princeps summus, & fortissimus sermo, & ordinator, & curator, & solus ex toto Magister Deus omnium produxit: videlicet tuam fraternam Sanctitatem, & paternam Almitatem; propter quæ dixit Petro magno, & summo Apostolorum*, Tu es Petrus, & super hanc petram &c. *Tales enim beatas voces non secundum quamdam utique sortem Apostolorum Principi solum circumscripsit, & definivit, sed per eum ad omnes, qui post illum secundum ipsum efficiendi erant summi Pastores, & divinissimi, sacrique Pontifices senioris Romæ transmisit. Et ideo ab olim, & a prisco tempore in exortis hæresibus, & prævaricationibus eradicatores, & interemptores malorum zizaniorum, & tabefactorum, & penitus insanabiliter ægrotantium membrorum multi multoties facti sunt eorum, qui Sanctitatem, & summam Paternitatem tuam illic præcesserunt, successores videlicet Principis Apostolorum, & illius zelum in fide, quæ secundum Christum est, imitantes, & nunc nostris temporibus Beatitudo tua digne tractavit datam sibi a Christo potestatem.* Cedo luculentius, ac locupletius testimonium optari ne potest ad ostendendum in persona Petri a Christo D. constitutos Romanos Pontifices fidei indeficientes assertores, ac vindices, hæresumque perennes interemptores, ac debellatores? Proinde operæ pretium fuisse, ut illorum fides illibata perpetuo foret, a nulla unquam hæresis macula labefactanda, quis recte non inferat?

Theophylactus in cap. 22. Lucæ: Tu conversus &c. *Planus*, inquit, *hujus intellectus est: quia te habeo Principem discipulorum, postquam me negato fleveris, & ad pœnitentiam veneris, confirma ceteros; hoc enim te decet, qui post me Ecclesiæ petra es, & firmamentum.* Quod hoc loci Theophylactus planum dicit, mi-

mirum, quod Pontificiæ infallibilitatis osores obnubilare, ac tenebris obducere conentur! Primatum eo loci Pontificis Romani S. Petri successoris, ac munus ceteros fideles in fide confirmandi, (perindeque in fide firmitatem a Christo Domino Romano Pontifici collatam, supremam quoque in Ecclesia potestatem, ut qui post Christum ejusdem Ecclesiæ petra sit, & firmamentum inferre est), constabilit Theophylactus. Si ergo supereminet Ecclesiæ Christus: si Ecclesia a Christo Pontifici superstructa firma omnimodo in fide est, qui fit, ut Pontifex Romanus Christi Vicarius Ecclesia ipsa, cui præest, dicatur inferior, ac in fide, in qua Ecclesiam confirmat, sit ipse infirmus? Porro si animo partium studio minime abrepto, ac nullis pravis præjudiciis affecto SS. Patrum Græcorum usque modo laudata testimonia perpendantur, facile, aut ego fallor, perspiciet lector apathes eam jugiter Ecclesiæ Græcæ insedisse sententiam Romani Pontificis in Ecclesia Primatus eam esse appendicem, ut Concilio etiam œcumenico superior sit, atque in fide omnino infallibilis. Id evincent magis magisque, quæ subnecto evidentiæ majoris gratia, testimonia. Confer interea Ecclesiarum Orientalium Liturgias, Euchologia, Archieratica, Doxatica, Hagiologia, Troparia, Synaxaria, aliosque Ecclesiasticos Græcorum libros apud Goarium, Arcudium, Masium, Allatium, Morinum, Echellensem, Renaudotium, Simonium, Lequiennium, Habertum, Brunium, Assemanum &c., quibus S. Petrus *Fundamentum Ecclesiæ, Ecclesiæ Petra, Petra fidei* appellatur: Ecclesiam propterea *a portis inferi prorsus inexpugnabilem* evasisse: a Christo Domino *potestatem omnem* adeptus &c. Quæ omnia Pontificibus, quos S. Petrus in Ecclesia successores excipit, propria fore perinde, ac communia facile perspicis. Adisis etiam S. Johannem Damascenum in parallellis; opusc. adversus Nestorium, & homil. de transfigur. apud Lequiennium præclara gemina prædicantem. Inter hæc in Synaxario Coptorum ad 7. Mensis Mesre Kalendis Augusti respondentem apud Renaudotium perpet. fidei lib. 10. cap. 4. legitur: *Ex hoc die Petrus factus est Princeps super discipulos; ejusque successori Romæ datus est Principatus super omnes Principes universi*. Quam in rem proferuntur ibidem Christi D. verba: *Tu es Petrus* &c., quibus ejusmodi Primatus demandatus

datus

datus adfirmatur. Ebedjesu item in collect.canon.cap.1. apud Assemanum, & Echellensem in vindiciis Eutychii par. 2. cap. 24. *Primatus magnæ Romæ*, inquit, *concessus fuit propter duas columnas in ea positas, Petrum dico Principem Apostolorum, & Paulum.*

Ex aliis Auctoribus Ecclesiasticis, & Episcopis Ecclesiæ Græcæ.

§. I I.

ET quidem innumeris pene prætermissis, qui minori in pretio habentur, vel aliis in locis prælaudati sunt, ex Scriptoribus Græcis succurrit Theophanes Cerameus, qui ferm. de SS. Apost., *Tu Petrus es*, interpretatur, *Petra fidei, Verbi, & Ecclesiæ firmatæ fundamentum... Super hanc confessionem fundamentum Ecclesiæ stabit; tali namque Petra, & rupe collocata reliqua dogmata firme, ac tute ædificabuntur*. Quæ plane de S. Petro dicta ad Romanos quoque Pontifices illius successores pertinere consequens est. Similia habent Michael Psellus in Cant. ad illud *Crura ejus sunt columnæ marmoreæ*: ubi *Per crura*, inquit, *Petrum intellige Apostolorum Principem, super quem Dominus in Evangelio Ecclesiam suam se ædificaturum promisit*: Euthymius in cap. 16. Matth., ubi *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: *Tu es Petrus*, explicat, *ut qui post abnegationem fidei Petra futurus es... Itaque super hanc firmitatem ædificabo Ecclesiam meam, sive te ponam fundamentum credentium*: & in cap. 21. Johannis, *Sequere me*: *hinc*, inquit, *rursum ostendit, quod præ ceteris eum* (Petrum) *ampliori dignatur honore... Quod si quis dicat: quomodo ergo Jacobus Hierosolymitanam accepit Sedem? Dicemus, quod Petrus Orbis constitutus est Præceptor*. Atque ut Matthæum Caryophilum, Johannem Scholasticum, Josephum Egyptium, Blastarem, Harmenopolum, aliosque ex Græcis sive S. Scripturæ, sive juris canonici interpretes silentio prætercam, Theodorus ipse Balsamon in can. 16. Carthag. *Portæ*, inquit, *Inferi adversus Ecclesiam non prævalebunt, quæ a Domino supra Dei præconem Petrum ædificata est*. Scio hujusmodi dicta de S.Pe-

tro a schismaticis Græcis de Romano Pontifice denegari, atque si non de Primatu, de aliis privilegiis: verum vehementer errant. Ecclesia enim duratura in finem, ac in fide nunquam defectura indiget fundamento nunquam defecturo, ac in finem duraturo. Sed ab initio de hoc argumento jam satis actum. Georgius certe Pachymerius lib. 5. histor. capita recensens initæ Græcos inter, & Latinos pacis hæc inter alia recitat: *Principatus sit Romanæ Sedis: ad eam appellare liceat Græcis: & memoria Romani Pontificis una cum Patriarchis celebretur.* Gemina habet Nicephorus etiam Gregoras lib. 5. hist. cap. 1. de legatione a Michaele Palæologo ad Romanum Pontificem Urbanum IV. missa agens, narrat enim Pontificem suscepta legatione vicissim ad Imperatorem Legatos misisse, qui unionis utriusque Ecclesiæ negotium conficerent, tribus hisce tamen legibus præscriptis. 1. Ut in sacris hymnodiis Papæ cum quatuor Patriarchis mentio fieret. 2. Ut liceret cuivis Græcorum Apostolicam Sedem appellare. 3. Ut illi Principatus in omnibus deferretur. In epistolæ sane, quam ad Urbanum inscripsit Imperator, quamque refert Wadingus ad an. 1264, epigraphe agnoscit, & nominat illum Patrem *Patrum*, *Beatissimum Papam veteris Romæ*, *Imperii Dominum*, *& Sacrosanctæ, atque Apostolicæ Sedis summum Pontificem*: in ipsa vero epistola summopere exorat, quatenus sicut Princeps omnium Sacerdotum, & universalis Doctor Ecclesiæ Catholicæ unionem ejusdem Ecclesiæ urgeat, cui loco B. Petri Deus ipsum præfecit, spondens se omnes gentes, & Patriarchales Sedes, suo Imperio obnoxias ipsius obedientiæ, devotionique subjugaturum. Pluribus par. 2. Vindiciar. de unionibus Græcæ Ecclesiæ agendum erit.

Ex Episcopis, aliisque Ecclesiasticis viris Orientalibus, ut a tempore, quo Michael Cerularius Patriarcha Constantinopolitanus schisma jam a Photio conflatum, atque per annorum 176. sub tumulo jacens anno 1043. excitavit, exordium capiamus, Nicetas Pectoratus, vir equidem prius Cerularii schismati addictissimus, ac Romanæ perinde infensus Ecclesiæ, cui inter cetera vertebat crimini usum azymi, Sabbati jejunium, & cælibatum Sacerdotum; postea tamen ab Humberto Cardinali S. Leonis IX. ConstantinopolimLegato erroris convictus, omnia dicta,

facta,

facta, & attentata ab se adversus Sedem Apostolicam anathemate damnavit, seque deinceps sacratissimæ eidem sedi obsequio, studioque omni devovit. Ita testatur Wibertus in vita S. Leonis IX. lib. 2. cap. 9. Sub id tamen temporis Antiochenam Ecclesiam sub obedientia Romanæ integram adhuc, intemeratamque mansisse liquet ex eo, quod ad S. Leonem IX. Petrus Antiochenus Patriarcha recens inauguratus litteris, legatisque missis una cum professione fidei, juxta morem Majorum, Episcopalem cathedram sibi confirmari, & Ecclesiæ Romanæ communione cohonestari impense postulavit, impetravitque. Permansisse pariter Armenos exinde patet, quod Gregorius III. eorumdem Patriarcha ab homonymo S. Gregorio VII. Pontifice Maximo Romanæ Ecclesiæ regulis, ac disciplinis se ad Ecclesiæ regimen instrui enixe rogavit. Mansisse & Maronitas exploratum fit ex eorum Patriarchis, qui Romanis Pontificibus obedientia, obsequioque se mancipare, officii, religionisque habuerunt loco, e quibus Joseph Giargæseus Paschali II; Petrus I. Gelasio II; Gregorius III. Alathensis Innocentio II; & Johannes VII. Lephediensis Eugenio III. Quorum vestigiis hærentes plerique alii pari devotionis studio Pontifices Summos prosequuti sunt, de quibus suo loco. Quid vero quod Johannes Indorum Patriarcha a Legatis Callixti II. Constantinopoli tum degentibus pallium petitum illò ivit, indeque Romam profectus in Pontificis obedientiam, obsequiumque se totum transcripsit?

Ab Armenorum Catholico, seu Patriarcha, aliisque Episcopis amplius mille ad Eugenium III missi Oratores Patriarchæ, gentis, proprioque nomine postquam obedientia Pontifici se se obstrinxissent, de quibusdam ritibus edoceri obnixe poposcerunt, de quibus Armenos inter, & Græcos orta controversia erat, quarumque judicem Ecclesiam Romanam delegerant: præterea quid sibi agendum foret cum finitimis gentibus, quæ baptismi lavacro initiatæ paullo post ad ingenium, ritusque ethnicos redibant; de quibus omnibus ab Eugenio diligenter instructi sunt. Ita testatur Otho Frisingensis lib. 7. cap. 31, & seqq. ajens se tunc temporis Viterbii apud Eugenium egisse, dum Armenorum Legati adventarunt. Inter alia vero litis capita Armenos inter, & Græcos

cos recenset Otho ritum consecrandi in fermento apud illos non secus, ac apud Græcos. Verum Combeffisius in auctuario bibl. SS. PP. tom. 2. in notis ad duas invectivas Isaacii Catholici contra Armenos existimat Othonem a Legato Armeno deceptum: (seu verius illius sententiam non esse assecutum:) constantissimum enim esse ait ante S. Niconem Armenum azyma apud Armenos usurpata fuisse, neque postmodum abjecta, ut ad fermentatum transirent. Porro quæ de Romani Pontificis indefectibili fide affirmat prælaudatus Isaacius Armeniæ Catholicus in duabus invectivis adversus Armenorum errores præclara adeo sunt, & aperta, ut prætermitti nullo modo possint. Ergo postquam erroris plurimi gentiles suos accusasset, eorum audaciam, qua Romanos Pontifices, quasi in hæresim prolapsi fuissent, suggillabant, retundens, *Christus*, inquit, *ipse dixit Petro*: Tu es Petrus, & super hanc petram &c., & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, *idest hæreses*. *Qui itaque blasphеme dicitis Ecclesiam Catholicam, & Apostolicam lapsam in hæresim periisse, ac Christum mendacem facitis dicentes Romanos omnes in interitum ire, vosque solos consequi salutem?* Et infra. *Qui vero magnæ Urbis Antistites, Sanctorum Apostolorum confessores, ac fidei hæredes, qui duas naturas, duasque operationes in Christo prædicant, uti Dominus ipse in Evangelio docet, blasphemant, eorumque pietatem impietatem nuncupant, ac confessionem negationem dicunt, rectamque fidem alienam a fide doctrinam? Siquidem enim Apostolica Ecclesia, ejusque Pontifices in hæresim prolapsi sunt palam est mendacem esse Christum; sin autem Christus non est mendax, qui sit verus Deus, ejusque Catholica, & Apostolica Ecclesia cum suis omnibus Pontificibus rectam fidem tenet, atque prædicat, liquet Eutychetem, & Dioscorum, eorumque dogmatis consentientes Armenios hæreticos, ac blasphemos, Christique adversarios errare.* Confer Combeffisii notas in hasce Isaacii invectivas in cit. auctuar. bibl. PP. tom. 2. Vivebat hic vero circa an. 1145. teste Baronio.

Episcopus Gabulensis in Syria Ecclesiæ Syræ Legatus ad eumdem Eugenium teste eodem Othone lib. cit. cap. 33, Pontifici tam suo, quam Antiochenæ Ecclesiæ nomine subjectionem, & obedientiam spopondit, apud eumdem detulit Patriarcham suum;

Apo-

Apostolicæque Sedis auctoritatem impetravit pro obtinendis decimis spoliorum, quæ Saracenis ablata erant. Basilius Acridanus Archiepiscopus Thessalonicensis, ad quem Hadrianus IV. Pontifex Maximus, dum ad Manuelem Imperatorem Legatos misit concordiam utriusque Ecclesiæ conciliaturos, litteras dederat, eumdem ad eam unionem pro viribus promovendam, (nam apud Orientales vir magni nominis audiebat) adhortans, respondit Pontifici facile coalescere unionem posse, siquidem nulla esset de summa fidei dissensio, sed dumtaxat nonnullis in ritibus discrepantia: agnoscere enim se, Græcosque in Apostolica Sede *Fidei fundamentum* substructum, atque quæ ab eadem tenentur, & docentur æque ab se, ac Græcis doceri, & teneri. Cæteroqui Pontificis partes esse ait offendicula, quæ Ecclesiam Orientalem ab Occidentali separabant, de medio tollere, unitatemque Ecclesiæ utriusque constituere; ut qui Christi exemplo velut e cœlorum vertice prospiciens distantia in unum congregare vult, & potest. En ejus verba: *Neque enim aliud novimus fundamentum, quam quod substructum est, eademque tecum prædicamus, & docemus ego, iique omnes, qui ad magnam Apostolicamque Sedem Constantinopolitanam pertinemus. Et unus, qui in utrisque Ecclesiis personat fidei sermo, idemque sacrificatur Agnus, qui tollit peccata mundi, Christus, inter Occidentales Antistites, qui sub eum principale culmen agunt, & nos, qui ab Oriente sole sublimi Constantinopolitana Sede sacerdotii accepimus splendorem: quamvis parva quædam offendicula in medio interjecta nos separarint, quæ tollere e medio, & velut lapides juxta propheticum sermonem in via projicere, unitatemque Ecclesiarum sine offendiculo constituere, tuæ Sanctitatis erit, quæ Christi exemplo velut e Cælo prospiciens, distantia in unum congregare vult, & potest.* Exhibent hanc epistolam ex codice juris Occidentalis Baronius ad an. 1155, & Pagius Junior in Hadriano IV.

Georgius VII. Armenorum Patriarcha, nec non Johannes VII. ejus in eadem dignitate succesor Legatis, & litteris ad Innocentium III. missis se Apostolicæ Sedi animum devovisse sincerum, ejusque placitis semet integre permittere scripserunt. Itaque pallium, aliaque privilegia impetrare promeruerunt. *Vobis*, inquit ille

ille lib. 1. epist. Innocentii III. epist. 206, *Vobis, qui estis Caput post Christum consecrati ab eo, & Caput catholicæ Ecclesiæ Romanæ Matris omnium Ecclesiarum.. Georgius Armenorum.... filius vestræ sanctæ Ecclesiæ, quæ est fundamentum legis totius christianitatis* &c. Honorio III. dein Johannes VIII. dictus; Gregorio IX. Constantinus I; Bonifacio VIII, & Clementi V. Gregorius VIII; atque Johanni XXII. Constantinus II. Armenorum Catholici pari devotionis significatione fidem, obedientiamque despondérunt suam. Ad hæc Basilius Bulgarorum Archiep. Trinonitanus ejusdem Innocentii Legato juramentum obedientiæ, ac subjectionis omnimodæ Pontifici Romano in perpetuum exhibendæ ab se, ab successoribus, & suffraganeis nuncupavit: privilegiumque obtinuit inaugurandi Reges Bulgariæ, ea tamen lege adjecta, ut non antea Reges salutarentur, quam Romano Pontifici obedientiam pro se, suisque subditis sub juramenti religione spopondissent. Eidem Innocentio denique obsequio se devinxit Hieremias II. Maronitarum Primas.

Germanus II. hujus nominis Patriarcha Constantinop. Nicææ in Bithynia post captam a Latinis Constantinopolim moram trahens, ibique a Religiosis Ordinis Minorum ad officium redire invitatus, litteris ad Gregorium IX. Pontificem missis, quarum hæc erat epigraphes: *Sanctissimo, & excellentissimo Papæ veteris Romæ, & Apostolicæ Sedis Rectori*, palam (etsi ficte) professus est se Apostolicæ Sedis Primatum suo habere loco, rogavitque maximopere, ut sanctæ, optatæque unionis Ecclesiæ utriusque negotium curaret, solicitaret, urgeret. Rescripsit Pontifex, pluribusque Apostolicæ Sedis Primatum confirmavit: de duplici gladio Ecclesiæ, atque utriusque usu spirituali, & temporali illum instruxit: de unica item agnoscenda Ecclesia: deque Eucharistiæ usu in azymo, & fermentato apud Latinos, & Græcos. Eas epistolas referunt Wadingus, & Raynaldus ad an. 1232; Parisius ad an. 1237, sed Germani epistolam interpolatam; & Gerardus Vossius, qui ad epistolam Gregorii notas, & scholia adjecit. Sed effectu caruere Gregorii qua litteræ, qua legationes, scilicet ob ingenii Græcorum levitatem, fluxamque, qua agebat Germanus, fidem. Patriarchæ Jacobitarum, & Nestorianorum Religiosorum Ord. Prædic. opera ad ejurandam una

una cum schismate hæresim adducti, litteris Chaldaice,& Arabice exaratis ad Gregorium IX. Romanæ Ecclesiæ obedientiam promiserunt, ejusque Ecclesiæ fidei se firmiter adquiescere professi sunt, quamvis promissis postmodum non steterint teste Matthæo Parisio, qui illas litteras ex P. Philippi Dominicani Prioris terræ sanctæ epistolis descriptas exhibet ad an. 1237. Ad hæc Raban Ara Catholicus Orientis,& Ignatius Jacobitarum Syriæ Patriarcha ad Innocentium IV. epist. 119, & 120, eumdem eximiis exornarunt titulis, *Patrem Patrum*, *Ecclesiæ fundamentum*, *Sedem B. Petri tenentem*, *Ecclesiæ Universæ Pastorem* nuncupantes; quibus quanto in pretio sive præcipiens, sive docens esset habendus, satis superque significarunt.

Archiepiscopi Quificensis, & Sardicensis inter Græcos eminentiores suo, & Ecclesiæ Græcæ nomine, cujus legatione fungebantur, a Religiosis viris Ordinis Min. ad Ecclesiæ Romanæ unitatem requirendam adducti, sequentes propositiones primum coram Innocentio IV, eoque fatis functo, coram Alexandro IV, a Græcis suis jurisjurandi religione firmatas exposuere: 1. *Romanæ Sedi, ejusque Summo Pontifici præ ceteris Patriarchalibus Sedibus summi recognitionem, ac professionem in Ecclesia catholica Principatus; canonicam obedientiam Innocentio, ejusque successoribus canonice intrantibus exhibendam*. 2. *Prærogativam appellandi Romanam Ecclesiam, quum sacræ personæ Ecclesiæ Græcorum a superioribus suis crediderint se gravari*. 3. *Liberum recursum ad Sedem Romanam in quæstionibus, quas inter Prælatos, & alias Personas Ecclesiasticas Græcas contigerit suboriri*. 4. *Obedientiam quoque in sententiis, quas Romanus Pontifex sacris non adversas Canonibus promulgabit*. 5. *In Conciliis eidem Pontifici primam Sedem, & primam subscribendi vicem, quum subscriptiones fuerint faciendæ*. 6. *In quæstionibus fidei, si quæ ibidem fortassis emerserint, præ aliis dare sententiam, suæque voluntatis proferre judicium, quod dummodo Evangelicis, & Canonicis non obviet institutis, obedienter ceteri suscipient, & sequentur*. 7. *In aliis vero Ecclesiasticarum personarum caussis, & negotiis, quæ in Conciliis tractabuntur, sententiis, quas Romani Pontificis dictabit auctoritas, dummodo sacrorum non adversetur Conciliorum de-*

ille lib.1. epist. Innocentii III. epist. 206, *Vobis, qui estis Caput post Christum consecrati ab eo, & Caput catholicæ Ecclesiæ Romanæ Matris omnium Ecclesiarum.. Georgius Armenorum... filius vestræ sanctæ Ecclesiæ, quæ est fundamentum legis totius christianitatis* &c. Honorio III. dein Johannes VIII. dictus; Gregorio IX. Constantinus I; Bonifacio VIII, & Clementi V. Gregorius VIII; atque Johanni XXII. Constantinus II. Armenorum Catholici pari devotionis significatione fidem, obedientiamque desponderunt suam. Ad hæc Basilius Bulgarorum Archiep. Trinonitanus ejusdem Innocentii Legato juramentum obedientiæ, ac subjectionis omnimodæ Pontifici Romano in perpetuum exhibendæ ab se, ab successoribus, & suffraganeis nuncupavit: privilegiumque obtinuit inaugurandi Reges Bulgariæ, ea tamen lege adjecta, ut non antea Reges salutarentur, quam Romano Pontifici obedientiam pro se, suisque subditis sub juramenti religione spopondissent. Eidem Innocentio denique obsequio se devinxit Hieremias II. Maronitarum Primas.

Germanus II. hujus nominis Patriarcha Constantinop. Nicææ in Bithynia post captam a Latinis Constantinopolim moram trahens, ibique a Religiosis Ordinis Minorum ad officium redire invitatus, litteris ad Gregorium IX. Pontificem missis, quarum hæc erat epigraphes: *Sanctissimo, & excellentissimo Papæ veteris Romæ, & Apostolicæ Sedis Rectori*, palam (etsi ficte) professus est se Apostolicæ Sedis Primatum suo habere loco, rogavitque maximopere, ut sanctæ, optatæque unionis Ecclesiæ utriusque negotium curaret, solicitaret, urgeret. Rescripsit Pontifex, pluribusque Apostolicæ Sedis Primatum confirmavit: de duplici gladio Ecclesiæ, atque utriusque usu spirituali, & temporali illum instruxit: de unica item agnoscenda Ecclesia: deque Eucharistiæ usu in azymo, & fermentato apud Latinos, & Græcos. Eas epistolas referunt Wadingus, & Raynaldus ad an. 1232; Parisius ad an. 1237, sed Germani epistolam interpolatam; & Gerardus Vossius, qui ad epistolam Gregorii notas, & scholia adjecit. Sed effectu caruere Gregorii qua litteræ, qua legationes, scilicet ob ingenii Græcorum levitatem, fluxamque, qua agebat Germanus, fidem. Patriarchæ Jacobitarum, & Nestorianorum Religiosorum Ord. Prædic. opera ad ejurandam

una

una cum schismate hæresim adducti, litteris Chaldaice, & Arabice exaratis ad Gregorium IX. Romanæ Ecclesiæ obedientiam promiserunt, ejusque Ecclesiæ fidei se firmiter adquiescere professi sunt, quamvis promissis postmodum non steterint teste Matthæo Parisio, qui illas litteras ex P. Philippi Dominicani Prioris terræ sanctæ epistolis descriptas exhibet ad an. 1237. Ad hæc Raban Ara Catholicus Orientis, & Ignatius Jacobitarum Syriæ Patriarcha ad Innocentium IV. epist. 119, & 120, eumdem eximiis exornarunt titulis, *Patrem Patrum*, *Ecclesiæ fundamentum*, *Sedem B. Petri tenentem*, *Ecclesiæ Universæ Pastorem* nuncupantes; quibus quanto in pretio sive præcipiens, sive docens esset habendus, satis superque significarunt.

Archiepiscopi Quisicensis, & Sardicensis inter Græcos eminentiores suo, & Ecclesiæ Græcæ nomine, cujus legatione fungebantur, a Religiosis viris Ordinis Min. ad Ecclesiæ Romanæ unitatem requirendam adducti, sequentes propositiones primum coram Innocentio IV, eoque fatis functo, coram Alexandro IV, a Græcis suis jurisjurandi religione firmatas exposuere: 1. *Romanæ Sedi, ejusque Summo Pontifici præ ceteris Patriarchalibus Sedibus summi recognitionem, ac professionem in Ecclesia catholica Principatus; canonicam obedientiam Innocentio, ejusque successoribus canonice intrantibus exhibendam*. 2. *Prærogativam appellandi Romanam Ecclesiam, quum sacræ personæ Ecclesiæ Græcorum a superioribus suis crediderint se gravari*. 3. *Liberum recursum ad Sedem Romanam in quæstionibus, quas inter Prælatos, & alias Personas Ecclesiasticas Græcas contigerit suboriri*. 4. *Obedientiam quoque in sententiis, quas Romanus Pontifex sacris non adversas Canonibus promulgabit*. 5. *In Conciliis eidem Pontifici primam Sedem, & primam subscribendi vicem, quum subscriptiones fuerint faciendæ*. 6. *In quæstionibus fidei, si quæ ibidem fortassis emerserint, præ aliis dare sententiam, suæque voluntatis proferre judicium, quod dummodo Evangelicis, & Canonicis non obviet institutis, obedienter ceteri suscipient, & sequentur*. 7. *In aliis vero Ecclesiasticarum personarum caussis, & negotiis, quæ in Conciliis tractabuntur, sententiis, quas Romani Pontificis dictabit auctoritas, dummodo sacrorum non adversetur Conciliorum de-*

cretis, ceteri acquiescent. Ista ex epist.325. lib.2. Regesti Alexandri IV. refert Wadingus ad an.1256. Interea Græcis indulsere Innocentius IV,& Alexander IV, ut Symbolum absque additamento vocis *Filioque* recitarent, modo in ipso fidei dogmate a Romana Ecclesia non dissentirent. Non tamen est tunc confecta unio, ob id verisimiliter, quod Græci sibi Imperium, Patriarchalesque Sedes, quæ in Latinorum jura transierant, restitui minime impetrarint. Sincerius egere Simeon hujusce nominis IV. sacrorum inter Maronitas Præses, nam eidem Pontifici fasces quidem submisit suos, de gentis vero fide spopondit: ex Syris autem Jacobitis Ignatius inter homonymos II, qui cum ad Gregorium IX, tum ad Innocentium IV. litteris obsequii, & obedientiæ cumulatissimis exaratis integre se in ipsorum jus transdidit: sed & eidem Innocentio IV. devotionis, fideique sponsione, se devinxerunt Makika, atque Jesviab Chaldæorum ambo Patriarchæ, sive Catholici.

Maximus Alaphardus Monachus, Andronicus Muzalo,& Michael Abalaus Michaelis Palæologi Legati ad Urbanum IV, ac dein Nicolaus Crotoniensis Episcopus ejusdem Imperatoris ad eumdem Pontificem altera vice Legatus suo, Imperatoris Constantinopolitani, & Græcanicæ Ecclesiæ nomine de unione acturi Romanum Pontificem *Patrem Patrum*, *Imperii Dominum*, *Apostolicæ Sedis Pontificem summum*, *Principem omnium sacerdotum*, *& Universalem Doctorem Ecclesiæ Catholicæ, cui loco B. Petri Deus illum præcipue præfecit*, obedientiam, devotionem, & subjectionem promittentes, agnoverunt, & professi sunt. Qua de re, ac de Legatis ex Ordine FF. Minorum assumptis, Constantinopolimque ab Urbano IV. missis legendi Wadingus ad an. 1263, & Raynaldus ad eumdem annum. Porro Pontifex viam unioni paraturus, quam postea perfecit B. Gregorius X, Græcos quoad Primatus Romani Pontificis, quem illi inficias non ibant, ceteras prærogativas instruendos adorsus, in litteris ad Imperatorem hæc inter alia habet: *Ut hujusmodi unitatis Ecclesiæ gratia firma, & illibata penitus servaretur, unum eidem unitati Dominus videlicet B. Petrum Apostolorum Principem Caput constituit, & Magistrum .... eique magisterium Ecclesiæ suæ conferens, & primatum, oves, & agnos suos pascendos .... commisit, & ne ipsius Prin-*

Principis fides deficeret aliquando, pro ipso efficaciter exoravit, quod quum postmodum aliarum Ecclesiarum nonnullæ fuerint hæreticorum errore fœdatæ, Romana Ecclesia, cujus idem B. Petrus magister extitit, immaculata remansit, nullamque prorsus labem contraxit hæreticæ pravitatis. Ita explicata prima infallibilitatis prærogativa, secundam supremæ potestatis explicans Pontifex subdit: *Neque huic institutioni Dominicæ SS. Patres postmodum restiterunt, sed ipsius Principis successorem tanquam illum, qui Christi vices in terris obtinet, venerantes, & ad ejus judicium in fidei recurrentes dubiis, ejus auctoritate hæreses condemnarunt, manentes sicut membra in eorum capite, Apostolico scilicet Throno Pontificum Romanorum, a quo quærendum est, quid sit tenendum, quodve credendum, quum ejus sit reprehendere, statuere, ordinare, disponere, præcipere, solvere, & loco illius ligare, qui ædificavit illum, & quod nulli alii, sed ipsi soli, quod plenum est tradidit, & concessit. Huic etiam Throno omnes Catholici jure divino caput inclinant, & Primates mundi veram confitentes fidem, tanquam ipsi Domino Jesu obediunt, & intendunt, ac in illum tanquam insolem respiciunt, & ab eo lumen veritatis, & fidei ad salutem recipiunt animarum.* Quibus quid luculentius, & illustrius ad ea, quibus de agitur, Romani Pontificis privilegia adstruenda, Græcisque insinuanda adferri potest?

Clemens IV. perinde ex officio prosequens Græcorum cum Patriarcham, tum Imperatorem instruere, ut omnem offensionis lapidem, quo impediretur optatissima unio, amoveret præmissa expositione fidei, & sacramentorum, quæ de Romano Pontifice credenda forent explicare aggressus præcipue gemina privilegia ipsius primatus, supremam scilicet potestatem, & in fide infallibilitatem, hæc apud Raynaldum ad an. 1267. num. 78. habet. *Quod sicut præ ceteris Romana Ecclesia fidei veritatem defendere, sic & quæ de fide subortæ fuerint, quæstiones suo debet judicio definire: ad quam Ecclesiam Romanam potest gravatus quilibet in negotiis ad forum Ecclesiasticum pertinentibus appellare, & eidem omnes Ecclesiæ subjectæ, ipsarumque Prælati & obedientiam, & reverentiam sibi debent, apud quam sic plenitudo potestatis consistit, quod Ecclesias ceteras ad sollicitudinis partem ad-*

mittit, quarum multas, & Patriarchales præcipue diversis privilegiis eadem Romana Ecclesia honoravit, sua tamen prærogativa tum in generalibus Conciliis, quam in quibuscumque aliis semper salva. Hanc autem fidei expositionem, quam purissimam, certissimam, & solidissimam orthodoxæ fidei veritatem Clemens vocat, retractari vetat etiam in Synodo Orientis hisce verbis: *Nec licet, nec expedit in dubium revocari præmissam veræ fidei puritatem tot sacræ paginæ auctoritatibus, tot Sanctorum roboratam sententiis, tot Romanorum Pontificum stabili definitione firmatam*. Atque quidem quæ Clemens IV. edixit, Græcosque edocuit, eadem ejus decessores, ac præsertim a tempore procuratæ Græcorum unionis, videlicet S. Leo IX, Stephanus X, S. Gregorius VII, Urbanus II, Eugenius III, Hadrianus IV, Alexander III, Lucius III, Innocentius III, Gregorius IX, Innocentius IV, Alexander IV, Urbanus IV; atque post unionem peractam ejusdem Clementis IV. successores B. Gregorius X, Nicolaus III, Martinus IV, Nicolaus IV, Clemens V, Clemens VI, Innocentius VI, Urbanus V, Martinus V, Eugenius IV, Nicolaus V, Pius II, Paulus II, Sixtus IV, Alexander VI, Julius II, Leo X, Clemens VII, Julius III, Pius IV, Gregorius XIII, Clemens VIII, Paulus V, V. Innocentius XI, aliique docuere: adeo ut mirari subeat, quod Græcis tandem, quæ prius a priscis Græcæ Ecclesiæ Patribus fuerant agnitæ, & assertæ, Romani Pontificis cum in fide indeficientiæ, tum supremæ in Concilia potestatis prærogativas agnoscentibus, & asserentibus, Latinorum nonnulli fastidiosioris ingenii id totum inficias ire pergant, & persistant.

Jam nunc ad alteram memoratu insignem excurrendo epocham, atque auspicando a tempore redintegratæ cum Romana Ecclesia unionis, videlicet in Concilio Lugdunensi II. sub B. Gregorio X. an. 1274, ex Episcopis, aliisque Ecclesiæ Orientalis viris doctrina, aut dignitate Ecclesiastica conspicuis, Germanus olim Patriarcha Constantinopolitanus, qui postea dignitate se abdicavit, Georgius Acropolyta magnus Logotheta, Theophanes Metropolita Nicænus, Nicolaus Panareta Camerarius Imperii, & Georgius Zinuchi Michaelis Palæologi, & Præsulum Græ-

corum

forum Oratores, qui suo, & illorum nomine ejurato schismate Romanæ Ecclesiæ fidem professi, Romani Pontificis supremam potestatem agnoscentes, ab ea fide, & obedientia jurisjurandi religione interposita nunquam discessuros spoponderunt. Fidei formula, quam professi sunt, eadem est, quam jam pridem Constantinopolim miserant Clemens, & Gregorius, quæ lecta fuerat in Concilio, & habetur C. *De Summa Trinitate, & Fide Catholica in 6*, quæque prima est ex Constitutionibus in Concilio promulgatis tom. 11. Concil. Labb. Ex ea vero palam fit Romanum Pontificem in Ecclesia ita primatum gerere, ut Concilio omni modo superstet, ejusdemque fides defectui nullo modo subjaceat. Hujusce rei gratia Episcopi Græci, inter quos 26. Metropolitæ in epist. ad Gregorium X. a prædictis Legatis allata, & in Concilio lecta, se Romanæ Ecclesiæ fidem amplecti, atque unioni cum eadem finiendæ subscribere professi inter alia sic fantur: *Scitote quid nos volumus: quod Pontificalis Sedis tota plenitudo, cum toto venerabili Clero* (Constantinopolitano) *convenit in unum, ut attribuat prompte vestræ Sanctitati, & Apostolicæ Sedi, quod ad honorem pertinet, nec alium primum, & Summum Pontificem Ecclesiarum omnium nominaturi*. Deinde referunt Josephum Patriarcham unioni subscribere detrectantem ab se ipsis jussum, ut in Monasterio maneret, spatio ad deliberandum dato, donec reversis Oratoribus Græcis cum Apocrisariis Sedis Apostolicæ, si consentiret, suo redintegraretur loco, sin autem in sententia maneret, eum e sacra dignitate dejecturos, & alium Patriarcham suffecturos, qui Romanæ Ecclesiæ Principatui caput, fascesque submitteret, spondent, post quæ subnectunt: *Per hoc scriptum nostrum Vobis conjungi habemus, & nos inclinamus prompte, & vestræ Altitudini submittimus, & valde gratanter ea, quæ sunt totius subjectionis asserimus, & nihil eorum denegamus, quæ ante schisma præstabant Patres nostri his, qui Apostolicam regebant Sedem, sed statim & nos attribuimus*. Leguntur hæ litteræ apud Labbeum tom 11., & Wadingum ad an. 1274. Quibus postremis verbis profecto significant se Romano Pontifici primatus appendices, prærogativas alias scilicet primatui adnexas, cujusmodi profecto sunt cum supra Concilia potestas, tum in fide indeficientia,
se

se agnoscere: nam alioqui quorsum dicere post assertum primarum se ea, quæ sunt totius subjectionis asserere, & ea quæ antea præstabant Patres, attribuere? Ex quo proinde concidit illorum interpretatio, qui a Græcis unum primatum, nihilque præterea Romano Pontifici adjudicatum putant.

Johannes Veccus Patriarcha Constantinopolitanus præmemorato Josepho subrogatus, coacta Constantinopoli Synodo, de qua tom. 1. art. 6. §. 1. egimus, quum de Synodis Græcæ Ecclesiæ sermo esset, fidei formulam in Lugdunensi Concilio II. a Græcis suis subscriptam, ab universis Græcis ut subscriberetur, nihil non sategit. De eo equidem referunt Nicephorus Gregoras lib. 5. hist. Byzant. cap. 2, Spondanus ad an. 1274; & Cuperus in hist. Patriarch. Constantinop. quod antea unioni cum Latinis ineundæ vehementer adversatus sit; sed tandem attente relectis Nicephori Blemmidæ scriptis veritati victas manus dedit, schismati terga vertit, Ecclesiæ Romanæ dogmata ambabus ulnis amplexatus est, Apostolicæ Sedi animum apposuit, atque pro orthodoxa fide exilium, calamitatesque alias ad obitum usque constanter toleravit. Georgius Metochyta Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus Romanæ Ecclesiæ fidem, unionemque a Græcis suis cum ea initam cum vitæ ipsius dispendio defendit. Constantinus Meliteniota alter egregius ejusdem unionis assertor, & vindex, eximium se pariter Apostolicæ Sedis, sedentisque in ea Pontificis cultorem exhibuit, de quibus adeundus haud in hac re suspectus Nicephorus Gregoras lib. 5, & 6. historiæ Byzant. Simeon Hieronomachus, de quo Georgius Trapezuntius in epist. ad Monachos Cretenses infra laudandus, Romam adiens a Pontifice impetravit officium inquirendi, exercendique judicium in Græcorum quotquot, qui a Romanæ Ecclesiæ fide descisceren, unionisque sacro vinculo disrupto in veteres errores abirent, extinctumque vix schisma ab orcu revocarent.

Barlaam Hierapolitanus Episcopus ad amicum quemdam scribens de momentis, quibus motus fuerat ad amplexandam fidem de processione Spiritus Sancti a Filio, sic habet: *Necessarium autem arbitror adhuc, & illud tibi ostendere, quod licet tria dixi superius esse, quæ coegerunt me credere & ex Filio Spiritum Sanctum procedere, hoc est multos magnorum Sanctorum hoc apertissime*

me tradere: *Matrem Ecclesiarum* (Romanam Ecclesiam) *hoc semper dicere*: *per Generale Concilium etiam fuisse affirmatum*; *tamen quodlibet horum sine aliis per se visum*, *non habens reliqua duo opposita*, *satis se habere considero*, *ut idipsum credatur*. In alia item epistola qua desiderat, ac deprecatur unionem Ecclesiæ utriusque, hæc habet de Romana: *Pluralitas principiorum*, *&* *carentia principii similis sunt inordinationis*. *Romanæ gentis universa multitudo sub uno est ordinata principio*, *Ecclesia videlicet Romana*, *& ejus Præsule*, *quem omnes honorant* ... *tanquam a Domino Christo ordinatum* ... *illius mandata cum omni reverentia omnes*, *non tanquam Apostolica tantum*, *verum etiam Dominica scripta recipiunt*, *& adorant*; *& nihil ita decretum ab eo jubetur*, *ut non quiete parati sint ad implendum*; *& omnes ab illo corrigi sua*, *& retractari suscipiunt*. En unde fit, quod qui uni non subsunt, in diversos errores distrahantur; ex adverso qui uni Romano Pontifici parent, firmi in eadem fide permaneant!. At ita ne fieret, dic sodes, si unus iste Romanus Pontifex in errorem prolabi posset, aut suprema non polleret potestate? Adjungendus Hiabalaba Chaldæorum Patriarcha, qui in epist. ad B. Benedictum XI. ipsum *Christi Vicarium*, *B. Petri Successorem*, *Patrem Patrum*, *Regem Regum*, *Ecclesiæ Catholicæ Caput* confitetur, eidem obedientia se obstringens.

Armeni Episcopi in Synodis Sitensi an. 1307, Adanensi an. 1309, ut est apud Gallanum tom. 1. conciliat. Ecclesiæ Armenæ; & in altera Synodo Armeniaca an. 1342., ut est apud Martenium tom. 7. collect. veter. Scriptor., suis ejuratis erroribus fidei formulæ a Latinis exhibitæ subscripsere, quæ ipsis Romani Pontifices præscripsissent, amplexari se promittentes. Ex illis plerique alii Episcopi, Abbates, Doctores, ac speciatim Consolator Armeniæ Catholicus, postquam priscos errores abnegassent secundum formulam ipsis à Benedicto XII. Pontifice Maximo præscriptam, Romanæ Ecclesiæ fidem, & Canones amplexati fuissent, Romanumque Pontificem frui plenitudine potestatis affirmassent, iterum Clementi VI. magis adhuc explicatam, apertioremque Pontificii primatus cum suis appendicibus professionem juxta formulam ab ipso Pontifice præfinitam in litteris ad præfatum Consolato-

latorem, quas exhibet Raynaldus ad an. 1351., nuncuparunt; atque inter alia se fide credere professi sunt *Soli S. Petro super alios Apostolos, atque super universos Christifideles a Christo Domino collatam plenissimam jurisdictionis potestatem. Eidem S. Petro in eadem potestate succedere Romanos Pontifices, qui Christi Domini vices in terris gerentes jurisdictionem in universum corpus Ecclesiæ tanquam caput exercent: Romanorum Pontificum supremam, ac præeminentem auctoritatem, & juridicam potestatem esse, atque ejusmodi, ut nullius judicio, nisi solius Dei subsint, ipsorum vero judicio cæteri omnes ita subjaceant, ut ab ipso nulli fas sit ad alium judicem appellare: Romanorum Pontificum juris esse generales Canones pro Universa Ecclesia conscribere, circa conscriptos relaxare, & disciplinam, ritusque diversos pro diversitate Ecclesiarum statuere, decernere, tolerare, aut tollere: Romanum solum Pontificem dubiis emergentibus circa fidem posse per determinationem authenticam, cui sit inviolabiliter adhærendum, finem imponere; fideque indubia tenendum, quod ipse de fide esse declararit, atque hæreticum esse, quod ipse ceu hæreticum condemnaverit*. De articulis istis a Clemente VI. Armenis propositis, atque Armenis probatis Vindic. par. 2. fusius agemus. Interea ex istis articulis, quos Armeni professi sunt, palam est in eo agnovisse illos Primatum Apostolicæ Sedis positum, ut ipsius jurisdictioni universa Ecclesia subjaceat, ipsiusque de fide judicio absolute authentico Ecclesia universa adhærere debeat. Quæ duo, amabo, quid aliud præferunt, & efficiunt quam id, quod propugnamus: Romanum Pontificem supra Concilium potem esse, eumdemque in fide esse falli, & fallere omnino nescium? Quid ad hæc, quod Gabriel II. Hagulensis, & Iohannes X. Algigæus, qui rerum Maronitis sacrarum summæ præerant, Urbano V., & Eugenio IV. sese prosternentes, in his, quæ ad confirmandam fidem conferunt, regendamque christianam Rempublicam Primas uni Pontifici detulerunt?

Ex Episcopis rursus, aliisque Ecclesiæ Orientalis hominibus, qui a tempore iterato initæ unionis, quæ paullo post Lugdunense Concilium, ob Græcanici ingenii levitatem ad schismata facile fluxi, pronique ad fallendam fidem, interrupta fuerat, cum Romana Ecclesia sub Eugenio IV. in Florentino Concilio celebrio-

lebriores apud Orientales audiunt, Græci Præsules, ipsorumque Imperator Johannes Palæologus in eodem Concilio fidei formulæ ab Eugenio editæ syngrapham apposuere suam, unoque excepto Marco Ephesino, omnes inter alia fidei capita, hæc de Apostolica Sede affirmarunt: *Romanum Pontificem successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, verum Christi Vicarium, totius Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere, ipsique in B. Petro Universalem Ecclesiam pascendi, regendi, ac gubernandi plenam potestatem a Christo Domino esse collatam.* Confer dicta ubi de Concilio Florentino. Armenorum pariter, ac præsertim Constantini Patriarchæ Oratores quatuor doctrina præstantes, scilicet Sarchis, Marcus, Thomas, & Joachimus suo, & Armenæ Ecclesiæ nomine fidem professi sunt, quam illi præscripsit Eugenius Constit. *Exultate Deo*, qua præ aliis quidquid tenet, & docet Sedes Apostolica se tenere, & credere fassi sunt. Jacobitæ in Ægypto degentes, quorum legatione, ac præcipue Johannis Patriarchæ functus est Andreas Abbas Monasterii S. Antonii: Nestoriani Æthiopiam incolentes, quorum vices, ac præsertim Constantini Zaræ Jacob Imperatoris gessit Petrus Diaconus: Syri præterea, a quibus, ac singulatim ab Ignatio ipsorum Patriarcha, Nationisque totius nomine legatus fuerat Abdalas Edessæ Archiepiscopus, ii, inquam, ad unum omnes Eugenio fidei formulam nuncuparunt, quam illis præscripserat Pontifex, quamque exhibet Constitutio ea de re edita, de qua sæpius dictum est.

Non altera ab Alexandrino, & Antiocheno sententia Isaiæ Patriarchæ Hierosolym. animo insedit, qui in epist. ad eumdem Eugenium IV erga Pontificem nihil non obsequii, & obedientiæ exprompsit, *Patrem, ac Dominum illum, seque filium humilem, ac devotum* nuncupans. Quibus adnectere est Chaldæos Nestorianos, Maronitas, & Jacobitas, (qui postremi nempe Macarii Antiocheni errorem sectati in Christo Divinam dumtaxat voluntatem, & operationem admittentes, reliquum omne humanum, nihilque præterea affirmabant,) quorum Legati, & quidem ex parte Chaldæorum Cypri Timotheus Archiepiscopus Tharsensis; ex parte vero Maronitarum Insulæ ejusdem, ac præsertim Eliæ eorumdem Episcopi, Isacius suo, & suorum nomine professionem

fidei ab Eugenio procusam, quamexhibet Constitutio *Benedictus sit Deus* tom. 13. Concil. edit. Labbei, emiserunt. Quid vero, quod Philotheus Alexand. Patriarcha in epist. ad Eugenium IV. apud Harduinum tom.9.pag.992. eximiis his eum affatus est: *Pater Sanctissime .... Terrestris Angele, & Cælestis homo ... boni gregis optime Pastor, qui doctrina tua irruentes lupos ab ovibus universalis ovilis depellis .... Petra fidei, Caput omnium christianarum Ecclesiarum, qui ex Christo Jesu D. N. sacram potestatem accipiens Papa magnæ Urbis Romanorum ... factus es*: & in fine: *Inclino meipsum, Pater Beatissime, sub scabello pedum Sanctitatis tuæ?* Quid plura? Nicodemus Abbas Æthiops in epistola pariter ad eumdem Eugenium principio affirmat, quotquot a Romana Ecclesia defecerunt, corruisse; postquam vero enarrasset Æthiopicam gentem nunquam voluntaria defectione, aut perfidia a Romana Ecclesia desciviste, sed sola locorum distantia, nec non Pontificum negligentia accidisse, ut ab quingentis annis nulla Apostolicæ visitationis memoria apud suos extaret, testatur nihilominus tanta ab Æthiopibus Romanam Ecclesiam veneratione coli, ut Roma Æthiopiam appellentium pedes certatim gens deosculari anhelet, vestiumque illorum particulas rapere, locoque habere reliquiarum. *Nec mirum*, subdit, *si enim Regina Saba abiit Jerosolymam, ut audiret sapientiam Salomonis, plusquam Salomon summus Pontifex est*. Adjungit deinde Æthiopiæ Regem tanti facere Romanorum nomen, & latinorum fidem, ut nihil æque in votis habeat, quam cum illis fide jungi gentem suam, Pontificis se se pedibus subjici, amplectique Sedis Apostolicæ dogmata: *Pontificem autem*, ait, *omnium Ecclesiarum Caput fatetur, suoque splendore Orbem illustrare, cui omnes Patriarchæ, Episcopi, Imperatores, & Reges inclinantur*. Nec se legatos disputandi gratia mittere, sed ut Summi Pontificis sententiam de fidei rebus sequantur. *Quis enim*, inquit, *soli lumen inferat? Nec oportet discipulum esse supra magistrum*. Proh dedecus! Dum Orientales quam magnifice, tam veraciter Romani Pontificis fidem, supremamque potestatem laudibus celebrant, audire ex adverso ex Occidentalibus nonnullos effreni adeo, effrontique audacia Romani Pontificis laudata privilegia proscindentes!

Præ-

Præstat modo eos persequi ex Orientalibus perinde doctrinæ laude, ac dignitate conspicuos Antistites, aliosque integræ fidei homines, qui ab Ecclesia Orientali disrupto unionis sub Eugenio IV. Pontifice Maximo peracta vinculo, infracta animi fortitudine in Romanæ Ecclesiæ societate, & fide permanserunt, nihilque imo non egerunt, ut apud suos ipsam redintegrarent, vel ab suorum obtrectationibus defenderent. In his Gennadius, sive Georgius Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus Apostolicæ Sedi primum addictus in tract. de primatu Papæ cap. 9. præclare de primatui adnexis privilegiis differens, *Quomodo*, inquit, *Athanasius ad Julium, Chrysostomus ad Innocentium, Ignatius ad Nicolaum, Theodoretus ad Leonem, Maximus ad Martinum, & ceteri Orientis Sacerdotes ejecti, ac suis sedibus pulsi, vel ipsi venientes confugerunt, vel litteras dantes significaverunt, unde litteris acceptis suas sedes receperunt, nisi ii summum Pontificem, ac Petri successorem agnovissent, ut qui poterat iis esse præsidio? Quomodo Reges, ac Principes inspectis Papæ litteris tacuissent, ac illis permisissent suas recipere sedes, si Petri tantum potestas fuisset, ac non ejus successorum?* Quo plane invictissimo argumento Græculos illos, quos postea exscripsere Protestantes, perstringit, qui Petri potestatem in Romanos Pontifices derivasse præfracte negabant. Perinde cap. 16. sententiam suam proferens, *Pontifex Romanus*, inquit, *est Petri successor, & Vicarius Salvatoris nostri Jesu Christi, isque solus obtinet omnem potestatem ligandi, atque solvendi, vel arguendi, benedicendi, maledicendi, corrigendi, & medendi: solus habet facultatem de fide, & Sacerdotio exquirendi*. Non ignorabat plane Gennadius Episcoporum partes etiam esse de fide promendi sententiam: quum ergo eas partes uni Pontifici adjudicat, ipsum loquutum fuisse oportet de judicio infallibili, ac supremo, quod soli Pontifici competat: atque quidem ita loquutum liquet ex apologia adversus Marcum Ephesinum, ubi Apostolicam Sedem omnibus hæresibus superiorem scribit; & in exposit. pro Concil. Floren. sess. 17. id privilegii ex Christi promissione colligit, unde concludit. *Si ergo illa divina Sedes non recte sentit* (ut Ephesinus Episcopus obloquebatur),

mentitur Christus. Verumtamen de vera Gennadii ſententia, germaniſque ſcriptis paullo poſt.

Joſephus Epiſcopus Methonenſis, alter Sedis Apoſtolicæ ſincerus cultor, ac vindex acerrimus, nec non unionis apud ſuos Græcos conciliator egregius, ex promiſſionibus a Chriſto factis S. Petro, quas equidem, ac æque ad Romanos Pontifices pertinere ſupponit, argumentando ſubinfert Romanam Eccleſiam ſuper omnes alias Eccleſias ſumma poteſtate pollere; atque præ omnibus aliis in fide eſſe infallibilem. *Romana Eccleſia*, inquit, (*in qua*, ut ante dixerat, *nec infidelitas, nec turpe dogma unquam manſit*, (*poteſtatem accepit à Chriſto regendi alias Eccleſias, gubernandi, confirmandi, & corrigendi, non ut ipſa confirmetur ab aliis*: et Tu, *inquit Salvator ad Petrum*, aliquando converſus confirma Fratres tuos, *non dixit confirmare a fratribus tuis, ſed confirma fratres tuos*. Legenda illius reſponſa ad libellum Marci Epheſini in append. Concilii Florentini. Jacobus Navarchus Ondiſchotanus in epiſtola Aſiatica, poſt quam narraſſet Eugenium IV. ad Orientis, & Æthiopiæ Patriarchas de unione ſcripſiſſe, illos vero de Latina Eccleſia, & Pontificis auctoritate orthodoxe, ac diſerte reſpondiſſe, atque quidem ex illis teſtimonia Andreæ Abbatis Syri Alexandrini Patriarchæ Jacobitæ Oratoris ad Eugenium, & Nicodemi Abbatis Æthiopum in epiſt. ad eumdem Pontificem retuliſſet, quæ & nos paullo ſupra exhibuimus; nec non a Philotheo Patriarcha Alexandriæ, & Ægypti Romanum Pontificem dictum *Petram fidei, luporum Repulſorem, omnium Eccleſiarum Caput, & ceterorum Patriarcharum Protectorem*, eam tum ſibi animo inſidere ſententiam ſubjungit Navarchus fore a ſacrorum conſortio projiciendos, qui Eugenii decretis non parerent.

Georgius Trapezuntius Eccleſiæ unitatem, (quod profecto a S. Cypriano didicerat,) non aliunde repetir, quam ab uno, atque repoſtam affirmat, quam in uno Romano Pontifice. *Eſt una*, inquit in epiſt. ad Monachos Cretenſes, *Eccleſia Catholica unius Eccleſiæ Romanæ conjunctione, quæ ipſa cum Pontifice uno unitur: ita ſit, ut omnes Eccleſiæ Catholicæ cum Romana uniantur, & Romana cum Pontifice, ac proinde omnes cùm Pontifice*. In opuſculo autem de dicto

cto Christi Domini: *Sic eum volo manere* ad Nicolaum V. ejusdem Ecclesiæ universæ firmitatem in fide, ac durationem usque ad ultimum diem repetendam statuit, non ab alio, quam ab ejus fundamento, ac fidei columine, quod in S. Petro, ejusque in ævum successoribus Romanis Pontificibus Christus Dominus constituit; ad Pontificem proinde referenda, quæ de fide scriberet, diceret, cogitaret, si ab errore sibi cavere velit, concludit: *Ad Sanctitatem tuam*, sic Nicolaum affatur, *& quæ nunc hac in re perfacili quæstione, auxilio ejus, cujus Tu in terris Vicarius es, & postea quæ dictabimus, merito mittenda putavimus, ne dum volumus, & nobis, & aliis prodesse, in laqueum dilabamur. Id enim & fuit, est, ac divina præsenti gratia erit semper mihi insitum, & propositum, mortem optare potius, & exitum hujus vitæ, quam aliquid, non dico scribere, aut dicere, sed ne cogitare quidem, quod Apostolicæ doctrinæ, ac Ecclesiæ Dei, cujus Tu Princeps es, repugnare videatur*. Et infra. *Commendatio*, inquit, *militantis Ecclesiæ Petro tunc facta, successoribus etiam suis facta cognoscitur. Oportet enim sicut oves, agnique*, (veteres videlicet in fide, atque novelli) *ad diem usque adventus in gloria Domini per successionem duraturi sunt, eodem utique modo illum permanere, cujus commendatio facta est*. Quid hic obtrudunt indeficientiæ in fide Pontificum obtrectatores Ecclesiæ independenter a Romano Pontifice collatam a Christo Domino in fide firmitatem? Præciso Pastore adhuc incolumem permansurum gregem, sublatoque fundamento immobile futurum ædificium? Probro his perinde sit Jacobus hujus nominis II. homo inter Maronitas doctrina insignis, dignitateque, qui quo æstuabat desiderio fidei discrimen omne devitandi, eo magisque a religione officii in Pontifices Maximos non declinare studuit: itaque semel, ac iterum Nicolao V. & Callixto III. fidem omnem suam despondit, atque ab illis de fidei rectis dogmatibus edocendum se dedidit.

Leonardus Chiensis Episcopus Mitylenæus ad Nicolaum V. de excidio Constantinopolitanæ Civitatis scribens: *Hæc præcogitata*, inquit, *Pater Beatissime, qui vices Christi geris in terris, cujus interest tantas Christi injurias, & fidelium ulcisci. Igitur .... miserere Christianitatis tuæ, qui scis, & potes, cui ad nutum*

omnes

omnes Christiani Principes . . . facile obtemperabunt : *moveat te Pater Beatissime fides Petri &c.* Porro Gennadius, seu verisimilius Josephus Methonensis in defensione Concilii Florent. cap. 5. sess. 14. refert Nicolaum V. litteris, & legatione Constantinum Imp., Græcosque ipsi parentes commonefecisse de recipiendis decretis Florentini Concilii: vaticinatum cæteroquin in litteris illis excidium Urbis, & Græcorum internecionem, vindictam supremo Numine repetente conviciorum, probrorumque, quibus quotidie a Græcis Romanus Pontifex impudentissime proscindebatur. Legesis Pagium tom. 5. breviar. histor. chronolog. crit. in Nicolao V. Pontifice Maximo. Quæ prophetico spiritu in litteris prænuntiavit Nicolaus V, tres scilicet tantum superesse annos, intra quos nisi Græci ad maternum Romanæ Ecclesiæ sinum se se reciperent, occupanda esset à Barbaris sedes Orientalis Imperii; jam pridem, idest ab annis 100. S. Birgittæ diserte prædixerat Christus Dominus vitari Barbarorum jugum a Græcis nequire, futurumque, ut ingentium, gravissimorumque incommodorum partem maximam ab illis paterentur, nisi, & donec constanter, devote, ac integre Romanæ se se Ecclesiæ consociassent, Romanoque Pontifici se se gubernandos, atque in rebus fidei regendos humiliter, obedienterque commisissent, ut habetur ejus revelationum lib 7. cap. 9. Qua de revelatione apposite subdit Sanderus lib. 6. de visibili monarchia: *Quam revelationem vere divinam extitisse ex eo scimus, quod ita res tunc futuras prædixit, ut eas evenisse nunc videmus. Nam S. Birgitta mortua est multis annis prius, quam tota Græcorum respublica deleretur, futura vero prædici non possunt, præterquam a Dei spiritu, qui solus futura novit velut is, qui & auctor est eorum, & cui jam nunc præsentia existunt*. Hæc forte, aut ego fallor, in caussa fuere, cur ad ingruentia tot mala declinanda sanius consilium Patriarchæ ceteri capessiverint, atque animum ad recta dogmata amplectenda demum applicuerint. Itaque Moyses Archidiaconus Antiochenus trium Patriarcharum Alexandrini, Antiocheni, & Hierosolymitani ad Pium II. legatione fungens Pontifici significavit decretum equidem unionis ab Eugenio pro Græcis jam pridem editum ab illis tribus Patriachis, zizaniorum satore impedimenta apponente, non fuisse susceptum, postmodum

tamen

tamen Patriarchas ad rectum tramitem, rationemque se se recipientes conventum subditorum celebrasse, decretum loco statuisse suo; Romano Pontifici integre se se permittere; velle illi tanquam Jesu Christi Vicario deinceps obtemperare, moremque gerere, atque ad ea enuntianda ideo se ab illis missum. Referunt hæc Gobelinus in comment. Pii II. lib. 3., & post ipsum Pagius Junior in Pio II.

Ex Episcopis ejusdem Orientalis Ecclesiæ, aliisque Ecclesiasticis viris, doctrina præclaris, qui stabilito iterum schismate, atque altius in dies radices agente, sibi tamen Apostolicæ Sedi indivulse adhærendum statuerunt, Petrus Assanus denominatus, qui Maronitis Patriarchæ nomine præerat, de doctrina Apostolica oblivione prope obliterata, atque in Oriente proxime vergente ad interitum, circa unitatem Naturæ, & trinitatem Personarum in Deo, & circa unitatem Personæ, & dualitatem Naturarum in Christo Domino, Paulum II. sibi consulendum duxit, ut certo quid credendum sibi foret, quidve suis perinde fide divina credendum proponeret, ex Romani Pontificis magisterio disceret, & sciret. Doctrinæ Patriarchæ huicce a Pontifice traditæ tenorem describit Raynaldus ad annum 1469. Præterea quum Leo X. Pontifex Maximus legato ad Maronitas misso P. Joanne Francisco de Potentia Ord. Minor. una cum apostolicis litteris, eosdem orthodoxis institutis erudiendos, eorumdemque nonnullos errores emendandos, de eorum salute sollicitus suscepisset, idem Petrus anno 1515. ad Pontificem remissis legatis, & litteris suo, & suorum montem Libanum incolentium Maronitarum nomine Romano Pontifici sub hac epigraphe: *Vicario Dei, Regi Regum* obedientiam, obsequiumque præstitit; se ac suos de Sanctæ Romanæ Ecclesiæ doctrina edoceri postulavit, eidemque se, suosque in ævum, si superis placeret, adhæsuros promisit. Leguntur hæ litteræ lingua latina donatæ in actis sess. 11. Concilii Later. V. tom. 9. Concil. edit. Harduini, atque apud Raynaldum ad an. 1514. *Gratias Deo*, ait in laudatis litteris ad Pontificem Patriarcha, *reverenter agimus, sub mundissimis pedibus Patris nostri Sanctissimi Christi Vicarii, & Domini nostri Leonis X., qui vices B. Petri veritatis Petræ gerit in terris, sedetque super Sedem Apostolicam ipsius Sanctissimæ bene-*

benedictionis super nos &c. His consonas misit Elias Maronitarum Dominus. Sed & ex Maronitarum Patriarchis Simeon VI. cognominatus Hadethensis Alexandro VI. primum, atque Leoni X. postmodum; ac perinde Moyses Clementi VII, Paulo III, Paulo IV, & Pio IV. communione, & clientela dediderunt se se, & devoverunt.

Zagazabo Episcopus Æthiopum in confessione fidei Æthiopicæ sub Paulo III. editæ perhibet a gente Æthiopum ab exordio jactæ in Æthiopia Christi Ecclesiæ ad eam usque diem Romanum Pontificem tanquam Christi in terris Vicarium agnitum, eidemque exhibitam obedientiam fuisse. *Nostri*, inquit, *certe ab exordio primitivæ Ecclesiæ Romanum Pontificem, ut primum Episcopum agnoverunt, cui etiam hodierno die, ut Christi Vicario paremus.* Subdit præterea fore, ut frequenter Romanum Pontificem adirent erudiendi ab eo Æthiopes, nisi magnis itinerum distinerentur intervallis, & Mahumetanorum interjecta regna intercederent, quæ profectionem ita præpediant, ut sine magnis periculis Romana adornari profectio non possit. Paucis tamen, ac præclaris, quæ de Pontifice crederet, conficit: *Credo S. Petrum Petram esse legis, fundamentum, & Caput Ecclesiæ Catholicæ, & Apostolicæ, Orientis, & Occidentis, ubi est nomen Domini nostri Jesu Christi.* Petrus Abbas Æthiops in epistola ad Paulum III. exarata his Pontificem alloquitur: *Hoc munus hilari fronte suscipe, sciens nos, etsi Æthiopes simus, tuas tamen oves esse, teque ut summum venerari Pastorem. Quapropter nos ab Imperatorum calumniis vindicatos, ut Ecclesiæ filios recipe, sciantque per te omnes nos ab Ecclesia Romana non abhorrere, quinimo illam, ut Matrem omnium Ecclesiarum amplecti, ac venerari, quod facile ex multis epistolis, quæ ad hanc Sanctam Sedem a Regibus nostris missæ sunt, videri potest.* Ita ab initio gentilium suorum animo insitam de Apostolica Sede sententiam, qua scilicet omni, quo par erat, obsequio, & obedientia ejusdem S. Sedis auctoritatem, & doctrinam prosequebantur, egregie promit.

Moyses Mardenus Antiochenus in fidei professione Julio III. Pontifici Maximo nuncupata præclarum adeo de Romani Pontificis divinis privilegiis reddidit testimonium, ut pudore suffundi faci-

facile possint, quotquot Latinorum, eadem privilegia in dubirationem adducere audeant. *Ego Moyses Mardenus*, inquit, *recipio Pastores veros, qui instituerunt Sanctam Ecclesiam Romanam, ac Patres omnes, qui in ea habentur ab initio christianæ Religionis usque in hunc diem. Obtestor Patrem Patrum, & Pastorem Pastorum, Benedictionem universæ Reipublicæ christianæ, portantem claves Regni, fontem, ex quo profluit suavitas, Pontificem Julium III., qui accepit signaculum nominis Trinitatis, ut dignetur acceptare meam hanc professionem, meo nomine, atque etiam Patriarchæ nostri*. Audistis Heterodoxi ab Romana Ecclesia segreges, qui eamdem defecisse, & a veterum doctrina Pontificum fœde desciviſſe blateratis, ab initio conditæ Religionis usque in hancce diem integram, intemeratamque Ecclesiæ Romanæ ab Apostolis acceptam fidem religiose permanere, nulla hæresum fuligine, aut fraude obscuratam, aut obliteratam? Audistis Orthodoxi ab avita Majorum doctrina degeneres unam esse Romanam Ecclesiam, quam penes rei christianæ summa consistit, quamque prope nulla unquam erroris suspicio, aut spurcities accessum habere valuit? Qui Jacobitis per Syriam longe, lateque diffusis rebus præerat sacris Ignatius ex homonymis X. ad eundem Julium III. litteris inscriptis se Apostolicæ Sedi assurgere non modo ob eam, qua Sacerdotiis ubique præfectus est auctoritatem, sed pronas accomodare aures ad ea dogmata excipienda, quæ nulla erroris labe vel maculata leviter exinde manant, asseruit.

Siud, sive Sulacha Patriarcha Nestorianorum in Syria moram trahentium, qui suo, & gentilium pariter suorum ad frugem redeuntium nomine Romam profectione adornata sub Julio III. ad Ecclesiæ Romanæ unitatem se, suosque remigrare, Romano Pontifici obedientiam, obsequiumque profiteri testatus, suæque fidei professionem coram Pontifice emittens, sic inter alia spondet: *Synodus scripsit de Ecclesia Sancta Romana, quæ est Sedes Petri, quod sit Caput omnium Ecclesiarum; quod donum dedit illi Christus per illa verba, quæ dixit ad Petrum plantatorem illius, nimirum*: Tu es Petrus, & super istam Petram ædificabo ipsam Ecclesiam meam: *Habetur apud nos illa fides*. Et infra: *Recipimus omnia illa Concilia, quæ recipit Ecclesia Romana, excommunica-*

mus, quos excommunicat Ecclesia Romana. Veneramur quoque, exaltamus, atque laudamus Ecclesiam Romanam, & Caput ejus Papam Sanctum. Enucleatior adhuc fit isthæc Sulachæ fides ex epistola, quam ad eumdem Julium III. Clerus, Populusque Nestorianus Seleuciam Parthorum inhabitans exaravit, quaque ejuratis cum schismate erroribus ad sinum Apostolicæ Sedis se recipientes ab eadem Sulacham Patriarcham sibi inaugurari postulanlantes Romani Pontificis præconia his præclare celebrant verbis: *Patri Patrum, Pastori Maximo, Petro temporis nostri, & Paulo dierum nostrorum, & Cingulo comprehendenti universum cœtum Christianorum, qui es loco Christi Domini nostri: Tu Sedes in Sede alta, & sublimi Principis Apostolorum tenentis claves Regni cælestis, cui ore suo salutari Dominus dixit:* Quidquid ligaveris super &c. *& super eam fundavit Ecclesiam suam &c. Nunc porro Tibi eam dedit Christus Deus noster, ut sedeas super eam. Tu item es Fons, cujus aquæ non deficiunt, & quisquis sitiverit æquum est, ut ex Te bibat aquas vitales, ut sedet sitim suam. Tu es Lucerna, quæ non extinguitur, sed illustrat omnes creaturas, ut candela, quæ est super candelabrum.* Has litteras latinas fecit ex Syriaco Andreas Masius, quibus profecto indeficientis fontis, atque lucernæ inextinguibilis nomine nonnisi Romani Pontificis indeficientem fidem, atque inextinguibilem; Sedis autem altæ, sublimisque Principis Apostolorum Petri, super quam ædificata Ecclesia est, nonnisi ejusdem in Ecclesia summam auctoritatem significatam voluere. Cedo enim, verbis illis veriorem intellectum accommoda, si vales, si audes. Junge Mar-Josephum virum inter Malabaros Indos sacræ rei summam administrantem, qui non habuit quidquam antiquius, quam cum Romana Ecclesia communione conjungi, & Paulo IV. Pontifici Maximo ex animo se obedientem præbere.

Sequioribus ævis, quibus magis, ac magis animo in schismate obfirmato in Ecclesiam Romanam obgannire, atque dira quælibet evomere Orientales non destiterunt, non defuere tamen frequenter ex eorumdem Episcopis plerique, apud quos non penitus avitæ fidei lumen fuisset extinctum, suffocatumque prorsus vetustissimæ a Patribus traditæ veritatis semen, aut quos suo-

suorum Missionariorum opera Apostolica Sedes ad sinum suum, supremo auxiliante Numine, revocasset, qui de Romana Ecclesia prædicarent, quæ olim a suis Majoribus acceperant, traditioneque retinuerant, aut quæ deinceps ejusdem Ecclesiæ Antistites illis credenda, tenendaque edixissent, & tradidissent. In iis est Abdisus sive Ebedjesu Patriarcha Assyriorum, qui in suæ fidei professione Pio IV. Pontifici Maximo nuncupata, *Ego Abdisus*, inquit, *juro, quod ita credo, & ore confiteor, sanctæque Romanæ Ecclesiæ fidem, approbatis omnibus, & singulis illis, quæ ipsa approbat, & damnatis similiter omnibus, quæ ipsa damnat, amplector, & perpetuo me amplexurum, & retenturum esse profiteor, & promitto, & omnes Fratres meos Metropolitas, sive Episcopos, ac Diœcesanos quovis modo meæ jurisdictioni subjectos ita credendum, & tenendum esse docebo, & modis omnibus, quibus potero, persuadere conabor*. Ex Armenis, qui apud ipsos rei christianæ summæ erat præpositus, Michael nomine eidem Pontifici, eo quo par erat, obsequio infimo, integroque se permisit, nefas plane arbitratus vel latum unguem ab ejusdem obedientia aberrare.

Mar-Abraham a Durbetano ad Tigrim Nestorianorum Patriarcha Archiepiscopus Angamalæ Christianis S. Thomæ in India, seu Malabaria præfectus a Nestorii erroribus ad Catholicam veritatem Concionatorum Soc. Jesu opera abductus litteris obsequio plenis ad Gregorium XIII. inscriptis Apostolicæ Sedi obedientiam spopondit, amplectique se Romanæ Ecclesiæ fidem professus est. Maronitæ, quibus Patriarchæ nomine unus post alterum tum temporis præerant Michael Risius, ipsiusque Frater, & homonymus Sergius, ad Gregorium XIII. Oratoribus missis Patriarchæ suo dignitatem a Romano Pontifice confirmari postularunt, Missionarios ad se mitti, a quibus de Romanæ Ecclesiæ ritibus edocerentur, petierunt, atque Sedi Apostolicæ obedientiam præstantes cuncta, quæ illa crederet, se credere protestati sunt. Ex Chaldæis Simeon VII. ordine dictus, qui Ormi in Montanis Persidis Urbe sedem defixit, & a quo deinceps Simeonis nomine successores, qui inter Chaldæos sacerdotiis præessent, denominati sunt, eidem Gregorio XIII obedientia, fideque se ob-

strinxit, quam pariter eidem Pontifici, non secus atque ipsius successori Sixto V. despondit Armenorum Catholicus Azarias. Quibus adjunge Abrahamum Ruthenum hominem e Lutheranorum grege, alterumque græco-Polonum eodem furfure aspersum, qui Romam profecti coram Gregorio Pontifice ejuratis erroribus ejusmodi fidem ambabus ulnis se amplecti professi sunt, quæ Romanæ Ecclesiæ erat accepta, uti referunt Victorellus in comment. de jubilæis apud Spondanum ad annum 1575, & Florimundus Remundus de orig. hæres. lib. 4. cap. 12. apud Berninum in hist. hæres. sæculi XVI. cap. 10. Præterea Jacobus Palæologus genere Chius, ut est apud Berninum ibidem, Romam appulsus Romanæ Ecclesiæ majestate, & sanctitate in admirationem raptus, ejus fidem non modo summo in pretio habere cœpit, sed uni ex approbatis ab ea sacris Ordinibus nomen dedit. Quamquam levissimi animi homo, uti Græcis non insolens est, ad ingenium paullo post regressus, duplici apostasia a religione, & a fide utramque conspurcavit; sed tandem justas pœnas dedit.

Ruthenos per Poloniæ regiones longe, lateque diffusos Græcanico schismate, erroribusque ejuratis Romanæ Ecclesiæ fidem professos, & Sedi Apostolicæ obedientiam pollicitos sua communione donavit Clemens VIII. Qua de re adeundus Baronius in fine tom.7. Annalium: ex quo liquet quam falso Johannes Franciscus Buddæus Lutheranus disputationem quamdam suam inscripserit: *Ecclesia Romana cum Ruthena irreconciliabilis*. Sunt autem inter alios Michael Metropolita Kioviensis, Hypation Vulodimiriensis, Cyrillus Luceoriensis, aliique 6. Ruthenorum Episcopi audiendi in epist. ad præfatum Clementem VIII: *Sanctissime Pater*, inquiunt, *ac Pastor supremæ Ecclesiæ Christi, Domine clementissime. Repetentes memoria consensum in omnibus, atque unionem Orientalis, & Occidentalis Ecclesiæ, quam Majores nostri sub obedientia, & regimine sanctæ Sedis Apostolicæ Romanæ coluerunt ... ad unionem, quæ in Florentina Synodo ab Antecessoribus nostris constituta est, accedere decrevimus, ut vinculo hujus unionis adstricti sub obedientia, atque regimine sanctitatis vestræ, uno ore, ac corde glorificemus, ac laudemus omnes divinissimum, & sanctissimum nomen Patris, & Filii, & Spiritus San-*

Sancti. Subinde significant eam ad unionem ineundam se Oratores mittere, qui suo, & Archiepiscopi, Episcoporum, atque totius Cleri, populique nomine Sedi S. Petri, & Sanctitati suæ, uti summo Pastori Ecclesiæ Christi, debitam obedientiam deferant. Itaque proprio, illorumque nomine Hypatius Vulodimiriensis, & Cyrillus Luceoriensis Episcopi Romam profecti Clemente VIII. coram fidei professionem in Concilio Florentino editam in hæc verba emisere: *Credo Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum Orbem tenere Primatum; & ipsum Romanum Pontificem successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, & Doctorum existere, & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam a D. N. J. Christo plenam potestatem traditam esse: Sanctam Catholicam, & Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem, & Magistram agnosco, Romanoque Pontifici B. Petri Apostolorum Principis successori, ac Jesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo, ac juro*. Ex Orientali plaga prope moriturus anno 1595. Mar-Abraham, qui Nestorianis Malabaris erat a sacris, litteris Romam ad Pontificem missis protestatus est se in ea velle fide mortalitatem explere, mortemque adspicere, quam integram, intemeratamque, sicuti a Christo D. tradita fuerat, in Ecclesia Romana custodiri tum demum probe intellexerat.

Gabriel in Adorbigana Metropolita, qui se & Patriarcham Alexandrinum inscripsit, ad Clementem VIII. Legatis, & litteris missis suo, ac Chorepiscopi sui nomine an. 1595. fidei professionem emisit, & Romano Pontifici obedientiam exhibuit. *Teneo, & confiteor*, inquit in confessione fidei, *Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum Orbem terræ tenere Primatum; & ipsum Romanum Pontificem successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ esse Caput, & omnium Christianorum Patrem, & Doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Eclesiam a D. N. J. Christo plenam potestatem traditam esse. Itaque promitto me tanquam obedientiæ filium ordi-*

ordinationibus, praeceptis, censuris, & jussionibus Sanctissimi Domini nostri D. Clementis divina providentia Papae octavi, & successorum suorum Pontificum canonice intrantium, & Sedi Apostolicae semper, & fideliter obtemperaturum. Apertius Sedis Apostolicae privilegia praedicat in epistola ad eumdem Pontificem exarata, siquidem in ea sic ait: *Humilis Gabriel Dei gratia famulus Sedis S. Marci in Urbe Alexandrina ... salutem impartitur ... Patri Domino, Patrum Patri, Patriarcharum Principi, tertiodecimo Apostolorum .... Et quinto Sanctorum Evangelistarum, & S. Petri Apostoli successori, Petrae fidei, super ejus Cathedra in Urbe Roma sedenti, cui data est a Deo potestas ligandi, atque solvendi, cujus mentio fit in sacro Evangelio, quum dicit: Tibi ò Petre dedi claves regni Caelorum &c. Tu enim loco ejus constitutus, & successor es super terram, Pater noster, & Dominus noster, atque corona capitis nostri D. Papa Clemens octavus. Gratias agimus Deo ... Quod te constituit Catholicae fidei habenas tenentem, & sanctae Catholicae, & Apostolicae Romanae Ecclesiae Dei fundamenta servantem .... Tu qui effectus es Caput, & maximus Patriarcharum, & Magister, & Praedicator totius populi Dei*. Has Patriarchae litteras, fideique professionem legere est apud Baronium in append. rom. *6*. annal. Ex his autem manifeste adparet una cum Primatu agnita ab illo, & affirmata fuisse reliqua Romani Pontificis privilegia, supremam scilicet potestatem, atque in fide indeficientiam.

Eamdem in sententiam pari consensu conspirarunt, universae Ecclesiae clavum obtinenre Paulo V, Chaldaei Nestoriani, Armeni, & Maronitae. Illorum Parriarcha Elias Romam ad Pontificem Adamo Archidiacono, & Monachorum Archimandrita oratore misso in S. Romanae Ecclesiae doctrina erudiri poposcit. Is itaque Romae Pontificis jussu apprime instructus duo opuscula patria lingua de Ecclesiae Romanae dogmatibus adornavit, quae postquam Pontifici probata fuissent, Babylonem ad Patriarcham suum detulit, ut cum ipsi, tum genti toti loco catholicae fidei institutionis essent: idque ita sane ex sententia cessit, nam iis acceptis Elias Patriarcha ex sex Episcopis in Urbe Amida coacto Concilio an. *1616*. ejuratis Nestorii erroribus Romanae Ecclesiae fidem

fidem juxta formulam a Paulo V. directam una cum iisdem Episcopis amplexus est. Acta autem Concilii anno sequenti ad Pontificem directa, ab ipso confirmata sunt, instructionesque rescriptæ circa nonnullos ritus, quos omnino ad Ecclesiæ Romanæ amussim exegit. Sed & eidem Ecclesiæ morem gerere studuit, qui Eliæ successit in gradum, Simeon VIII. dictus. Quod ad Armenos pertinet, eorum Patriarcha Melchisedech alias David, ad eumdem Paulum V. Pontificem Maximum oratore, suo, totiusque Nationis nomine misso Zacharia Vartabid, quam Pontifex præscripsit, fidei formulam ultro professus est. Ad Patriarcham misit Pontifex Concilii Chalcedonensis germana acta arabico sermone exarata, injunxitque, ut tum e recitatione Trisagii error Petri Gnaphei omnino eliminaretur; tum ut juxta traditionem, calici consecrando modica immisceretur aqua. Videsis Bzovium ad an.1616. Ex Maronitis denique Petrus eorumdem Patriarcha oratoribus missis an.1612. Pontifici obedientiam pollicitus est, fidemque Romanæ Ecclesiæ proprio, Episcoporum sibi subjectorum, gentisque totius nomine amplexatus est, ab eoque Apostolicam benedictionem, tum plenariam indulgentiam pro se, suisque omnibus impetravit. Legito Pauli V. constitutionem 77. an.1614. ea de re editam. Parem ei in obsequio Pontifici deferendo se præbuit alter inter Maronitas Primas Johannes Macluphius.

Urbano VIII. communione, & obedientia se conjunxerunt, exindeque eum ceu Principem supremo, primoque in Ecclesia loco, & honore habuerunt ex Syris Euthymius Damascenus Metropolita; ex Maronitis Georgius Amyra denominatus, & ex Armenis Moyses II, & Zacharias Patriarchæ. Quid autem, quod Melchior Aleppiensis Metropolita, etsi necdum animum a schismate abstraxisset, in litteris tamen ad eumdem an. 1627. exaratis *Ecclesiasticorum Caput omnium*, ejusque se *mancipium* nuncupavit? Nec minoris devotionis, obedientiæque specimen Innocentio X. Pontifici Maximo præbuerunt ex Syris Jacobitis Andreas Achigia Aleppiensis Metropolita alter; ex Nestorianis Macarius Antiochenus Cachadanrus denominatus; atque ex Maronitis Josephus Accurensis ipsorum Patriarcha. Ad hæc Patriarcha Nestorianorum Simeon nomine Durbetæ in Mesopotamia considens,

Cer-

Cerrio teste in relat. de statu præs. S. Congreg. de propag. fide ad Innocentium X, Cappuccinorum nostrorum opera Romanæ Ecclesiæ reconciliatus ejusdem Ecclesiæ fidem professus est, ab eaque Episcopatum, quem ab Nestorianis acceperat, sibi confirmari precibus impetravit. Alexandro VII. Ecclesiam administrante quo non religionis officio, obedientiæque respectu Romanæ Ecclesiæ se adjunxit Simeon Chaldæorum Patriarcha; cujus erga eam egregium sane studium in caussa fuit, cur a schismaticis commota tempestate e gradu deturbaretur? Illum litteris consolatus est Pontifex an. 1664, locoque restitui suo, ut summopere curaret, satageretque, P. Gabrielem a Cainovo Missionarium nostrum monuit. Eidem pariter Pontifici sacramento fidem suam obligarunt Andreas Syris Aleppi degentibus Archiepiscopi nomine præfectus; nec non Gregorius II. Besbeelenus Maronitarum Catholicus. Sed & Clementi X. Stephanus II. Edenensis Maronitarum Patriarcha alter sponsione se devinxit, devovitque.

Sub V. Innocentio XI. ex schismaticis Blasius Archiepiscopus Samaci; Maidirius Episcopus Samandri; ex Jacobitis Syris Gregorius Petrus, aliique 8. Episcopi; Euthymius Archiepiscopus Tyri, & Sydonis; Josephus Primas Chaldæorum, Euthymius in Asiatica Iberia Metropolita; nec non Ignatius Patriarcha Antiochenus ad prælaudatum Pontificem litteris an. 1682, 1683, & 1684. inscriptis schismate, & hæresi damnatis se, gentesque suas Romani Pontificis obedientiæ submittentes, eam, quam ipse doceret, fidem amplexari se professi sunt, velleque in ejusdem communione, & obedientia manere. Extant hæ omnes epistolæ apud Antonium Bullifonium par. 1. epist. famil.; earumque meminit Berninus hist. hæres. sæculi XVII. cap. 8; sed & P. Michael a Tugio tom. 7. Bullarii Cappuc. nostrorum opera ad frugem illos reductos ostendens. Qui apud Nestorianos Chaldæos sacrarum rerum summa Patriarchæ nomine potiebantur, Josephus II. Innocentio XII; & Josephus III. Clementi XI. submittere se officio, religionique duxerunt. Nec minori erga eumdem Clementem affectu devotionis afflatos se se ostenderunt, qui Syris Jacobitis Aleppi præerant Stephanus, & Athanasius; atque qui Maronitis, Gabriel de Blausa. Ad hæc cum Rutheni in Synodo

Zamoscii an. 1720. a Clemente XI. confirmata, tum Maronitæ in Synodo habita in Monte Libano an. 1736, quam Benedictus XIV. anno 1741. Const. 31. approbavit, qua devotione, animique demissione Sedi Apostolicæ studerent, quove studio deinceps tradita ab eadem dogmata excolenda suscepissent, multis, quæ modo prosequi non vacat, planum fecerunt.

Cyrillus Damascenus Græco Melchitarum Patriarcha etiam dictus quo erga Romanum Pontificem observantiæ officio esset affectus, liquet tum ex litteris an. 1729. a Benedicto XIII. datis ad P. Dorotheum a Sanctissima Trinitate Missionarium Ord. Cappuc., quibus Cyrilli professionem fidei excipiendi, eidemque Sedis Apostolicæ nomine gradum confirmandi facultatem impertitus est. Is vero P. Dorotheus præmemoratum Cyrillum in Synodo an. 1730. in Monasterio S. Salvatoris habita ad observantiam ritus græcanici juxta decreta sanctæ Sedis induxit: tum ex litteris an. 1743. circa ritus Græco Melchitarum, ac Patriarchæ jurisdictionem a Benedicto XIV, (quem ad bonum christianæ Reipublicæ Deus O. M. diu sospitem servet), editis tom. 2. Bullarii ejusdem Pontificis, & tom. 7. Bullarii Cappuc. pag. 314, a quo Patriarchæ illi anno 1744. pallium concessum est. Maronitæ Episcopi anno 1743. conventu habito decretis a Benedicto XIV. de eorumdem Patriarcha se adquiescere, uti par erat, professi sunt: qua de re legenda acta celebrata in Consistorio anno 1744. die 3. Julii Typis edita S. Congreg. de propag. fide. Nicolaus Catholicus, sive Patriarcha Georgiæ in litteris Romam a P. Nicolao Maria a Burgo Missionario Ord. Cappuc. ad Benedictum XIV. referendis hisce præclaris Pontificem Maximum, cui integre se permittit, alloquitur: *Sublimissime omnium Princeps dator benedictionum, Judex totius Mundi, Vicarie Apostoli Petri, Præses unius Catholicæ Ecclesiæ, quæ est Mater omnium populorum, cui obediunt omnes linguæ, omnesque Throni*: tom. 7. Bullar. Cappuc. pag. 248. Sergius Metropolita Cæsareensis in Cappadocia, ac Legatus Patriarchæ Armeni Hierosolymitani anno 1743. die 29. Januarii Smyrnæ in Regia nostra Cappuccinorum, & Consulari Ecclesia P. Stephano Constantinopolitano excipiente ejuratis cum schismate erroribus fidei

professionem emisit, seque totum Pontificis Romani obedientiæ dedidit. Romam postea adveniens se obfirmato animo Romanæ Ecclesiæ doctrinæ adhærere ostendit, consiliumque cepit de re christiana apud Armenos suos amplificanda: eodem rom. 7. Bullar. Cappuc. pag. 281, & seq. Patriarcham Nestorianorum Mesopotamiam incolentium, qui Durbetæ vulgo Mosul ad Tigris latus dextrum residet, conjungi cum Romana Ecclesia societate communionis velle, subjicique ultro Pontifici, atque secum una ad 40. circiter sibi subjectorum millia ad Romanæ Ecclesiæ fidem perducturum, nunciatum nuper a Missionariis est: imo idem Romam exaratis litteris Missionarios ad se mitti Apostolicæ Sedis dogmata annuntiatum, edoctumque etiam, atque etiam deprecatus est. Fertur imo hodie Patriarcha ille opera PP. Francisci Corradini Turriani, & Dominici Lansæ Ord. Præd. ad sacra nostra perductus. Adeundi Raynaldus, Renaudotius, Strozza, Allatius, Herbellottus, Assemanus, Lequiennius, Pagius, Cuperus, aliique, ex quibus horum partem multam retulimus. Cæterum pleraque adhuc dicentur par. 2. Vindic., quum de curis Rom. Pontificum pro reducendis Græcis ad unitatem fidei, deque fidei formulis ab illis procusis, & ad Ecclesiæ unitatem reducibus propositis, erit dicendum.

Ex dictis usque modo liquet recte a doctiss. Petitdidiero observatum, quod quæ a tempore schismatis Græcos inter, & Latinos de auctoritate Romani Pontificis quæstio viguit, non quidem in eo constituta erat, quod Romano Pontifici Primatum super omnes catholicæ Ecclesiæ Præsules Græci pernegarent, uti a nonnullis existimatum est, (tametsi non diffitear Græcos quosdam extitisse perpaucos, qui etiam contra Primatum pugnarint, inter quos Nectarius Patriarcha Hierosolymitanus in libro edito contra Primatum Papæ, quem librum Dositheus ejus nepos, ac in eadem Sede successor in lucem an. 1682. emisit; & Simeon Thessalonicensis in libro pariter contra eumdem Primatum conscripto, atque ab eodem Dositheo an. 1683. publici juris facto), sed in eo, quod pernegarent Romanum Pontificem potestate supra Concilia pollere, eumque inerrantiæ privilegio esse prædictum. Id facile constabit recolenti non modo, quæ integro articulo isto descripsimus, ve-

verum etiam, quæ fusiori sermone in paragraphis de Conciliis Lugdunensi II, & Florentino tradidimus, ex quibus perspectum fit a Græcis profecto extra omnem dubitationis aleam positum Romani Pontificis in Ecclesia Primatum, quamvis pessima consecutione eidem Primatui adnexas prærogativas dubitationi supponerent: quas tamen iis in Conciliis, ac Florentino quam maxime, qua Latinorum disputatione, qua Pontificis auctoritate, ad agnoscendas sunt adacti. Id etiam constat ex doctioribus inter Græcos schismaticos, qui de schismatis caussa scripsere; siquidem Latinis negotium aliud hacce in quæstione non facessivisse gentiles suos declararunt, nisi quod Romanum Pontificem tum Concilio præstare, tum infallibilem esse inficias irent. Ita namque Theophylactus Bulgariæ Metropolita sæculo XI. in tract. Ms. in Bibliot. Bavarica extante *de Latinorum erroribus*, atque teste Johanne Vecco Constantinopolit. Patriarcha in orat. 2. *de Injusta sui depositione* tom. 2. Græciæ orthodoxæ, discordiam Græcos inter, & Latinos in uno de processione Spiritus S. à Filio articulo reposuit, unamque particulæ *Filioque* additionem Symbolo factam reprehendit. *Invenio*, inquit Veccus, *Theophylactum Bulgariæ Archiepiscopum, dicendi arte percelebrem, additionem in Symbolo tantum reprehendentem*. Ita Nechites Archiepiscopus Nicomediensis sæculo XII. de Primatu Papæ ultro citroque convenit, id unum caussatus, quod Romanus Pontifex absoluta supra Canones auctoritate non potiretur, neque in fidei dubiis decernendis infallibilitatis frueretur prærogativa. Ita Nicolaus Cabasillas Archiepiscopus Thessalonicensis sæculo XIII. in tract. de Primatu Papæ, postquam dixisset Papæ Primatum schismatis non extitisse caussam, eam magis esse asserit, Latinorum doctrinam nempe, quod controversiæ circa fidem exortæ communi Synodi œcumenicæ sententia non finiantur, sed finiendæ sint judicio Pontificis, cui ceteri Episcopi per Orbem ad instar discipulorum dicto audire debeant: & quod Papa a dogmatum rectitudine aberrare nequeat. Quum autem sibi S. Agathonis epistolam VI. Synodo insertam objecisset, in qua dicitur, quod Apostolica Petri Ecclesia nunquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflexerit, respondit, quod Agatho *de præterito loquutus est, futurum*

 non

non inclusit: concluditque sine Papa equidem canones condi nequire; sed insimul contendit neque a solo Papa absque ceteris Patriarchis eosdem posse canones procudi.

Eamdem Græcanici schismatis caussam allegarunt Latinorum quotquot contra Græcos schismaticos calamum strinxerunt, aut disputatione in arenam descendentes manum cum Græcis conseruerunt. Non pigeat hic summatim illos attingere. Primus omnium Æneas Parisiensis Episcopus sub ævum Photii, ideſt Ecclesiæ IX., tractatu adornato adversus Græcos apud Dacherium tom. 7. spicilegii, in id totus incumbit, ut congestis undique ex SS. Patribus, & Summis Pontificibus testimoniis ostendat tum in Romana Sede nunquam ullum hæreticum consedisse, quod in S. Petro id indeficientiæ privilegii Romanis Pontificibus Christus D. promiserit dicens: *Tu es Petrus* &c. *Igitur*, inquit, *cui propria auctoritate regnum dabat, hujus fidem firmare non poterat? Quem quum Petram dicit, firmamentum Ecclesiæ indicavit*: tum Romanos Pontifices auctoritate præditos esse de universa Ecclesia judicandi, nec cuiquam facultatem esse judicandi de illis, eorumque judicia in examen vocandi: tum imo ab omni judicio ad illos posse appellari; ab illorum vero judicio appellare nulli fas esse. Ratramnus Monachus Corbejensis ejusdem sæculi scriptor in opere adversus Græcos adornato, & Carolo Calvo inscripto apud Dacherium tom. 2. spicilegii, totus enititur, ut evincat præasserta Romani Pontificis privilegia: postquam enim dixisset privilegia Ecclesiæ Constantinopolitanæ ab Imperatoribus illa conferentibus robur obtinere non posse, sed illa a Romano Pontifice approbari debere, *Ex antiquis monumentis*, subdit, *cernimus omnino Romani Pontificis auctoritatem super cunctas Ecclesias Christi præeminere, ut omnes Episcopi illum habeant Caput, & ad ejus judicium pendeat quidquid in Ecclesiasticis negotiis disponitur, ut ex ejus arbitrio vel maneat constitutum, vel corrigatur erratum, vel sanciatur quodcumque fuerit innovandum: & revera omnes Orientales Ecclesiæ simul, & Occidentales Romanæ Civitatis Præsulem semper quasi Caput Episcoporum veneratæ sunt, & ad ejus sententiam respexerunt, & de rebus dubiis quæcumque decrevit, ejus judicium sustinuerunt, illiusque decreto paruerunt.*

Quæ-

Quæcumque Concilia ejus sententia roborata sunt, rata manserunt; quæ vero damnavit, pro nihilo reputata fuerunt, nec auctoritatem ullam habere potuerunt.

Humbertus Cardinalis Silvæ Candidæ S. Leonis IX. Apocrisarius ad Michaelem Cerularium, a quo sæculo XI. Photii jam extinctum schisma e tumulo iterum excitatum est, disputatione habita cum Niceta Pectorato Monacho coram Imperatore Constantino Monomacho, eò tandem illum adegit, ut in cunctos anathema diceret, qui Romanam Ecclesiam primam Ecclesiarum omnium esse negarent, quique illius fidei vel levem afflare labem audacter præsumerent. Fridericus quoque Legatus alter, ac Rom. Ecclesiæ Diaconus, & Cancellarius cum eodem Niceta disceptatione inita ejusdem objectiones dilucide adeo diluit, ut pariter magna pars fuerit, cur ille cum erroribus abdicto schismate ad æquam de Romana Ecclesia sententiam regrederetur. Post hæc Nicetas in eorum communionem receptus, eisdem pariter amicitia conjunctus evasit. Extat disputatio ista tom.18. bibl. SS.PP. edit. Lugdun. S. Petrus Damiani opusc. 38. ad Orientis Patriarcham de processione Spiritus Sancti scribens ejusdem consilium commendat, & laudibus celebrat, quod quæstionis solutionem ad Romanum Pontificem detulerit, tanquam ad Ecclesiæ universæ a Christo Domino constitutum Magistrum, & Doctorem. Locum integrum seq. articulo de Latinæ Ecclesiæ Patribus exhibebimus. S. Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis sub XI. sæculi exitum in tract. de processione Spiritus Sancti contra Græcos, quibus cum Urbani II. jussu in Concilio Barensi disputarat, palmamque facile retulerat, teste Edinero in ejus vita lib.2, quum inter alias hanc objectionem proposuisset, cur particula *Filioque* Symbolo adjecta fuisset, quin prius de additione facienda consilium a Græcis caperetur, ut eadem communi Ecclesiarum consensione fieret, respondit: *Quia & erat nimis difficile eorum Episcopos hac de re colligere, nec erat necesse; unde non dubitant hoc in quæstionem adducere*. Quæ S. Anselmi responsio supponit profecto agnitam in Ecclesia Latina quamdam auctoritatem Concilio generali superiorem, eamque infallibilem; nam Græci ei additioni non aliud opponebant, nisi quod a Conciliis generalibus Symbolo quidquam addi pro-

prohibitum fuisset. Alium S. Anselmi insignem locum articulo seq. dabimus.

Hugo Etherianus lib. 3. cap. 16. tractatus sæculo XII. Constantinopoli editi adversus Græcos, postquam dixisset licuisse Synodo Constantinopolitanæ aliquid addere Symbolo Nicæno, & licuisse Synodo Chalcedonensi Symbolo Constantinopolitano addere aliquid, id perinde Romano Pontifici licuisse concludit: *Licuit enim*, inquit, *ei, semperque licebit Fratres confirmare, decreta edere, cudere interpretationes, sicubi aliquid obscure scriptum sit*. Anselmus Avelburgensis eodem sæculo XII. ab Imperatore Lothario Constantinopolim vices obitum suas missus cum Nechite Nicomediensi, a quo Primatum Pontificis nunquam in dubitationem adductum paullo superius adnotavimus, disputatione instituta, quam exhibet Dacherius tom. 13. spicilegii, duas dumtaxat Primatui adnexas prærogativas propugnandas sibi sumpsit: atque postquam de Patriarchis Alexandrino, & Antiocheno, qui ob præclara S. Petri merita prærogativas quasdam promeruerant, disseruisset: *Ad hoc*, subdit, *Sancta Romana Ecclesia præ ceteris a Domino prælecta speciali privilegio ab ipso donata est, & quasi quadam prærogativa omnibus Ecclesiis præeminet, & jure divino antecellit. Aliis namque diversis temporibus variis hæresibus occupatis, & in fide Catholica nutantibus, illa supra petram fundata, & solidata semper mansit inconcussa, nullis falsis, & sophisticis hæreticorum argumentis a simplicitate fidei ... avelli potuit ... unde & Dominus ... dixit Petro*: Ego rogavi pro te &c., *ac si aperte ei dicat: Tu qui hanc gratiam accepisti, ut aliis in fide naufragantibus, semper in fide immobilis, & constans permaneas, alios vacillantes confirma, & corrige, & tanquam omnium Provisor, & Doctor, & Pater, & Magister omnium curam, & sollicitudinem gere. Merito ita privilegium prælationis super omnes accepit, qui in conservanda integritate fidei præ omnibus privilegium a Domino susceperat*. Postremo ad Nechitem converso sermone: *Ecce vides*, pergit, *quaslibet hæreses hic, & ubique exortas a Petra fidei per Petrum Apostolum collisas, & destructas; itaque non solum ex prædictis, verum etiam ex aliis multis Conciliis per Orientem celebratis; nec non etiam ex plurimis Africanorum*

rum Conciliis, in quibus variæ hæreses damnatæ sunt, constat Romam Ecclesiam duo privilegia divinitus habere, videlicet præ omnibus incorruptam puritatem fidei; & super omnes potestatem judicandi. Hæc ille, cujus præclara alia loca infra proferentur. Plane de his duobus privilegiis, non etiam de Primatu, contentionem ab illis initam constat luce clarius ex responsione ejusdem Nechitis: *Quæ si ita sint*, inquit, *quid igitur nobis scripturarum scientia? Quid nobis litterarum studia?... Sola Romani Pontificis auctoritas, quæ, sicut tu dicis, super omnes est, universa hæc evacuat: solus ipse sit Episcopus, solus Magister, solus Præceptor, solus de omnibus sibi soli commissis, soli Deo sicut solus bonus Pastor respondeat* &c. Ecce ista erant inconvenientia, quæ ille adversus illa duo adjudicata Pontifici privilegia opponebat: quæ quam elumbia, & inania sint nemo non videt: ita enim in Republica laica, ubi Rex imperat, nec legum opus esse, nec judices suppedaneos oportere, verbo, non alium præter Regem operam dare necesse esse, atque administrandæ Reipublicæ admovere manum alteram, liceret inferre. Convictus tamen, ac tandem confessus Nechites est omnia ea, quæ de privilegiis Romani Pontificis Anselmus disputaverat, vera omnino esse, atque eorum apud Græcos extare certissima monumenta: cujus locum art. seq. §. 2. integrum exhibebimus.

Jacobus de Vitriaco rerum Orientalium callentissimus, ut qui Apostolica legatione in Palæstina perfunctus fuerat, hist. Orient. cap. 75. perhibet Græcos præsertim Romani Pontificis supremam potestatem, & infallibilitatem inficias ivisse. Ejus locum integrum dabimus art. seq. §. 2. S. Thomas Græcorum errores refellens opusc. de potentia q. 10. art. 4, ut Græcorum querelam de additione particulæ *Filioque* Symbolo facta refelleret, argumento utitur, quod Græcis probatum supponit: *Sicut*, inquit, *posterior Synodus potestatem habet interpretandi Symbolum a priore Synodo conditum.. ita etiam Romanus Pontifex hoc sua auctoritate potest, cujus auctoritate sola Synodus & congregari potest, a quo sententia Synodi confirmatur, & ad ipsum a Synodo appellatur, quæ omnia patent ex Synodo Chalcedonensi: nec est necessarium, quod ad ejus expositionem faciendam universale Concilium*
con-

congregetur. S. Bonaventura adversus Græcos de processione Spiritus Sancti a Filio agens lib. 1. dist. 11. q. 1. art. 1, Græcos hæresis, & schismatis iccirco arguit, tum quod Romanæ Ecclesiæ definitioni obsisterent, tum quod ab ejusdem unitate,& obedientia descivissent. De Doctorum Angelici, & Seraphici hac in re sententia paullo post distincte agemus. Itaque liquet de Primatu Romani Pontificis non dubitatum a Græcis: non crimini id illis datum a Latinis; sed nec facile fuisset, nisi oculis cæcutire in sole, in actis scilicet Conciliorum, sponte mallent: id unum a Græcis post schisma dubitationi suppositum; id unum a Latinis a discrimine vindicatum: Romanum scilicet Pontificem auctoritate Conciliis antecellere; & a fide indeficientem fore. Id totum vero ex Primatu a Græcis concesso Latini necessaria consecutione inferebant, Græci autem sibi haud constantes, cohærentesque inficiabantur.

Jam vero postremo loco, paucioribusque quoad fieri poterit, (siquidem ex prædictis hoc ipsum confici possit,) inquirere præstat in caussam, ob quam Græci ab obedientia Romani Pontificis toties, adeoque temere resilierint, ac tum tandem obfirmato animo in schismate obsurdescant. Græci schismatici equidem, ac passim in schismatis caussam Latinos vocant, ob tyrannidem in Græcos exercitam: certo certius est tamen unam, totamque schismatis caussam in Græcorum superbiam fore refundendam, uti Latini nostri affirmant, Græcorumque ipsorum sapientiores fatentur. Michaelem Cerularium schismatis incentorem superbia insignem notavit vel schismaticus Zonaras lib. 18. Annal.; conflati vero ab ipso schismatis in caussa fuisse ipsius superbiam, qua Pontifici Romano fasces submittere detrectaret non modo, sed imo in Patriarchas Orientis ceteros potestatem amplificare suam affectaret, auctor est locuples, liquidusque Græcus Anonymus in fragmento, quod Ismael Bullialdus ex Ms. Bibliot. Regiæ græcolatine edidit in observat. ad cap. 31. historiæ Ducæ. Manuel Imperator ineundi cum Latina Ecclesia fœderis Alexandro III. Pontifici M. spem magnam fecerat: at eum a sancto proposito specie pietatis, revera tamen superbiæ æstu, quo Primatum ambiebat, deterruit Michael cognomento Anchialinus, uti lege-

legere est apud Leonem Allatium de Consens. lib. 2. cap. 12: cujus quidem Patriarchæ exasperati in Latinos ingenii testis pariter accedit Fridericus I. Imperator in epist. anno 1178. ad Henricum filium ex Oriente exarata apud Martenium tom. 1. collect. veter. monum. Ex quibus liquet mendacio putidissimo Macarium Ancyranum apud laudatum Allatium cap. 18. abrupti sub Manuele fœderis caussam illam prætexisse, quod Latini Græcos ad omne suæ voluntatis arbitrium, & consuetudines, quæ usu sibi venissent, trahere vellent; siquidem de his nullum uspiam Græcis facessitum negotium fuerat. Quare Oudinum pudeat comment. de Scriptor. Eccles. tom. 1. Michaelis Anchialini patrocinium accepisse, nempe ut occasionem arriperet omnem in Romanam Ecclesiam calumniis incessendi.

Quod sub Alexandro III. ineundæ unioni impedimentum appofuit Patriarchæ superbia, illud ipsum sub Innocentio III. Imperatoris intulit ambitio. Johannem cognomento Camaterum animum ad faciendam unionem prætulisse haud alienum suo palam fecimus loco, affirmatque Anonymus Latinus coaevus tum Constantinopoli degens apud Martenium in thesauro anecdot. tom. 1. col. 788. Isaacius tamen Imperator præ fastu impotens Pontifici fasces submittere, fœdereque jungi detrectavit: quin Pontifici ipsi scribens Imperium Sacerdotio præpollere impudentissime affirmavit, uti regeritur in actis Innocentii III. ab auctore synchrono adornatis, atque a Baluzio editis, ubi extat legendum efficax Innocentii responsum ad hasce Imperatoris superbiæ, insolentiæque refertas litteras. Germanus hujus nominis II. Constantinopolit. Patriarcha unioni propensum animum præferre Gregorio IX. visus fuerat. Verum superbum ingenium, quo ab obedientia Pontificis abhorrebat, hoc dolo unioni declinandæ objecto obtexit, duabus acerbissimis litteris, quas edidit Cotellerius tom. 2. monum. Eccles. Græcæ ex Ms. Codice Bibl. Regis Galliar., in querelas contra Latinos effusus, quod ob diversos ritus Græcis vim fecissent, Cypriosque tyrannice vexassent. Quam quidem calumniam egregie depexuit Anonymus auctor in tract. advers. Græcor. errores in ædibus PP. Ord. Præd. Constantinopoli circa an. 1252. exornato, insertoque in supplem. ad Coloniensem VV.

PP. Bibl. tom. 15; quo hæ, harumque geminæ Græcorum calumniæ diluuntur, quo deque adeundus Echardus tom. 1. fcript. Ord. Præd. Eamdem poftea calumniam a Græculo quoppiam recufam difpulit, ac difpunxit Leo Allatius de confenf. lib.2.cap.13. Matthæus Parifius pro fuo Romanæ Curiæ infenfo ingenio præcitatas Germani litteras calumniis adauxit; five potius, uti putant verifimilius Raynaldus, & Wandingus ad annum 1232, ille n. 49. ifte n. 35, in Parifii opus hafce in Ecclefiam Romanam calumnias editor Londinenfis intrufit. Intrufas ex pari odio in Romanos Pontifices inficiatur præfracte Oudinus: fed nugaciffimi hominis gerras non moror; quippe Wadingus, quæ apud Parifium leguntur calumniæ, eas non legi in litteris Germani, quas exhibet codex Vaticanus, oftendit: nec etiam leguntur in Germani litteris, quas Harduinus tom. 7. Concil. five latine pag. 149, five græce defcriptas ex Codice bibl. Regis Galliar. 2503, fibique a Doctifs. Lequiennio datas pag. 1961. edidit. Quinimo, ut fuo adnotatum eft loco, in iifdem magnæ, quam de Pontificis divinis prærogativis gerebat, opinionis illuftre fpecimen elucet. Denique Germani fuperbiæ deputat Parifius ad annum 1237, quod infectum fœdus fuerit; Germanumque propterea laudibus celebrant Nicephorus uterque eadem fchifmatis pece afflati homines Calliftus, & Gregoras.

Quum fub Clemente VIII. reducendi ad Ecclefiæ Romanæ unitatem Ecclefias ritus Græci in Polonia, & Ruffia fpes affulgeret non modica, fuperbia fua, qua inflatus Romanæ Ecclefiæ infenfiffimus evaferat, Meletius Alexandrinus Patriarcha cognomento Pegas, Ecclefiæ Conftantinopolitanæ tum temporis adminiftrator (juxta morem tum Græcis receptum, quod Ecclefiæ Conftantinopolitanæ ob Patriarchæ obitum, vel exilium adminiftrandæ Patriarcha Alexandrinus accederet), ut initus de unione tractatus fucceffu careret, effecit. Quam ob rem laudibus exornatus Meletius eft a Lutheranis, & Calviniftis, ac præfertim a Georgio Doufa Batavo in fuo itinere Conftatinopolit. græce, & latine ejufdem vita edita; atque ab Henrico Hilario in notis ad Chronic. Ecclef. Græcæ pag. 433. Adeundi de Meletio Allatius de confenf. lib. 3. cap. 7, & Bandurus tom. 2. Imp. Orient. pag. 1004, ubi Pro-

Protestantium commenta expungunt; sed & Meletium a Calvinismi nota, quam ei appingunt Claudius Carentonius, Hottingerus, aliique, vindicant, vindicatumque asserunt a Meletio Syrigo, Dositheo Patriarcha Hierosol, Synodo Hierosol. an. 1672, aliisque. Qui vero Græcorum Episcopi communione demum Romanæ Ecclesiæ consociati sunt, quibus, putas, probris a ceteris schismaticis Pontifici subjugari nescientibus, excepti sunt? Qui perinde conviciandi stimuli schismaticis istis adjecti non sunt, aut quibus ob convicia laudibus exornati ab Achatolicis Latinis? Græcos, in hisque Josephum Patriarcham, qui in Concilio Florentino unionis fœderi subscripserunt, dictis dirisque proscidit Silvester Syropulus in hist. Concilii Flor., Syropulum vero laudibus cohonestavit Creygthonus: sed illum vindicavit auctor Latinus apud Horatium Justinian. in act. Florent. Concilii; hi vero dignis vapulant ab Allatio, & Labbeo. Græcos illos, qui in Florentino Concilio Romanæ Ecclesiæ reconciliati sunt, a Latinis muneribus corruptos unioni quidem consensisse, at Constantinopolim reduces unioni renunciasse mentiuntur passim Græci schismatici, & Latini heterodoxi. Quorum tamen figmenta ex adnotatis §. isto 2. facile refelluntur, data vero opera refutarunt Johannes Plusiadenus in discept. pro Concilo Florent. apud Allatium tom. 1. Græciæ orthodoxæ; Georgius Trapezuntius ibidem; Gregorius cognomento Mellisenus, sive Mammas antea Proto-Syncellus, ac dein Patriarcha Constantinopolit. in respons. ad Marcum Ephesinum; Josephus Methonensis in apologia pro Concilio Florent. cap. 5. sect. 16., (quod opus Gennadio, sive Georgio Scholario tribui solet, de quo multi multa disputant. Duos homonymos existimant Matthæus Caryophilus in observ. prævia ad Orat. Scholarii apud Labbeum tom. 13, & Leo Allatius de consens. lib. 3. cap. 1. Unum dumtaxat, eumque Schismaticum contendit Fridericus Spanhemius, eique supposita fuisse opuscula pro Ecclesia Latina. Unum etiam censuit Renaudotius in dissert. ad Gennadii homil., qui quidem prius unioni in Concilio Florentino faverit, postea tamen ad schisma delapsus sit: cui opinioni ceu verisimiliori adhæsit deinde Cuperus hist. chronolog. in Gennadio n. 131, ubi disputat de auctore præfati opusculi); Ducas

in hist. Byzant. cap. 36; Leo Creusa Wilnensis in defens. Eccles. union., ubi inter eos, qui unioni dein adhæserunt, recenset Dionysium, & Niphonem ambos Constantinopolit. Patriarchas, de quibus adeundus etiam Spondanus ad annum 1482. n. 9; quamquam de Dionysii orthodoxia dubitant alii; Leo Allatius de consens. Eccles. Orient., & Occid. lib. 3. capp. 1, & seqq; ubi cap. 7. refert eidem unioni adhæsisse Raphaelem II Patriarcham Constantinop. anno 1605, nec non Nicephorum Melissenum Neapolitanum Episcopum, Ignatium Mindonium Chium &c. Sed de his hactenus. Deus O. M. universis & Græcis, & Latinis Osoribus de Romano Pontifice heu meliora inspiret!

Ex Traditione SS. Patrum Ecclesiæ Occidentalis.

ARTICULUS VIII.

De vera S. Cypriani sententia circa privilegia Romani Pontificis.

PROLEGOMENON.

COgitanti mihi, diuque mærenti animo obversanti, unde factum fuisset, (supremi Numinis alioquin advigilante providentia, ne detrimentum aliquod in fide Romana patiatur Ecclesia, eidemque sinistrum aliquid in doctrina accidat), ut Sanctorum vetustiorum ejus Patrum usque ad III. sæculum, & summorum veterum ejus Pontificum usque ad S. Siricium, quæ litterarum monumentis tradita fuerant dogmata, e quibus constantissime eadem Romana Ecclesia Latinæ communicandum non modicum emolumentum recepisset, qua temporum invidia, qua Tyrannorum injuria, qua hæreticorum malitia, & qua orthodoxorum negligentia, vel fraude intercepta interciderint, vel flammis exusta deperierint, vel lenta tabe consumpta interierint, ut proinde vix ac ne vix quidem ex tot operibus pauca admodum fragmenta reliqua nobis fuerint, ceteris frustra magno rei nostræ damno desideratis, dolendæ vices nostræ videbantur. Nisi subito erectæ oculorum

lorum aciei Sancti Petri Sede occurrente, meam etiam mentem ea statim cogitatio subiit: Illa in sede continua successione incurrupta a Christo instituta Religio manet: Illa ab Sede non interrupta serie, quæ ab Apostolis dogmata accepit, sarta, & tecta servantur, ac traduntur, quin casui ullo subjaceant, fatumque ut subeant, quum imo procul absit periculum. Non ergo necesse erat, ut scriptis consignarentur; nec ergo dolendum est, quod scriptis consignata perierint. Quamquam & quæ scripturæ mandata supersunt, & quæ scriptis mandarunt, qui priscos illos perenni successione postivere Patres, & Pontifices, sat superque sunt, ut quid qui anteiverunt, quæque perceperunt ab Apostolis, crediderint, & docuerint, cognoscamus, & discamus. De Pontificibus alias: de Patribus actutum; atque in antecessum de S. Cypriani genuina sententia de Romani Pontificis Privilegiis.

Celeberrima est S. Cypriani, ac prope dubioque procul maximi facienda auctoritas. Quapropter quid de Sede Apostolica senserit, seu acceperit a decessoribus, accurate est dispiciendum. Siquidem paullo longior erit sermo, in caussa rei gravitas est. Itaque cujusmodi esset Romani Pontificis fides, & potestas didicerat plane S. Doctor a Clero Romano, cum quo ei erat commercium litterarum, qui in epist. inter Cyprianicas 3. ad Clerum Carthag. de secessu S. Cypriani, *Ecclesia ista* (scilicet Romana scripserat) *fortis in fide*; & in epist. 31. inter Cyprian. ad ipsum Cyprianum, *Antiqua*, subjunxerat, *apud nos fides, quoniam nec tantas de nobis laudes Apostolus protulisset dicendo*, Quia fides vestra prædicatur in toto Mundo, *nisi jam exinde vigor iste radices fidei de temporibus illis mutuatus fuisset*. Sed quorsum S. Cypriani sententia a Clero Romano emendicatur? Exploratissima est cum in epistola 40. ad plebem; quippe in ea sic ait: *Deus unus est, & Christus unus, & una Ecclesia, & Cathedra una super Petrum Domini voce fundata*: quibus docet plane Ecclesiæ Christi veram notam esse Apostolicam Sedem: tum in epist. 44, qua in eos invectus, qui S. Cornelio legitimo Pontifice abnegato in Novatiani partes concesserant, ea ratione redarguit, quod schisma contra S. Cornelium centri, & capitis loco a Christo constitutum conflando, rem fecissent *Contra Ecclesiasticam dispositionem, contra Evangelicam legem, contra Institutionis catholicæ unitatem.*

Ma-

Magis, magisque suam de necessitate communicandi cum Romano Pontifice sententiam exprimit, cunctos, qui in Ecclesiæ Catholicæ unitate manere vellent, de tenenda Romanæ Ecclesiæ communione commonefaciens in epistola 45. ad S. Cornelium, ubi enucleate sic scribit: *Nos singulis navigantibus, ne cum scandalo ullo navigarent, rationem reddentes scimus nos hortatos eos esse, ut Ecclesiæ Catholicæ radicem, & matricem agnoscerent, ac tenerent.* Cujusmodi nomine Romanam Ecclesiam insigniens, jam tum eamdem omnium Ecclesiarum Matrem, ac Magistram probe intelligebat. Etiam in epistola 52. ad Antonianum de S. Cornelio, & Novatiano agens, qui cum Cornelio, eum cum Ecclesia communicare affirmat; & locum Fabiani, cui suffectus fuerat Cornelius, locum Petri, ejusque cathedram appellat. *Factus est Cornelius Episcopus Dei, & Christi ejus judicio... Quum nemo ante se factus esset, quum Fabiani locus, idest quum locus Petri, & gradus Cathedræ Sacerdotalis vacaret, quo occupato de Dei voluntate, atque omnium nostrum consensione firmato, quisquis jam Episcopus fieri voluit, foris fiat necesse est... Deinde quanta in ipso suscepto Episcopatu suo virtus? Quantum robur animi? Qualis firmitas fidei?* Explicatiora sunt adhuc, quæ habet in epist. 55. ad S. Cornelium contra Hæreticos, seu Felicissimum, & Fortunatum: in ea nemque auctorest, a Romani Pontificis contemptu schismata, & hæreses initia sumere, & incrementa auspicari: ad ipsum tamen hæreticis quoque familiare esse confugere, vel ut fucum facere tentent, vel ut in judicio de fide experiantur: ejusdem Romani Pontificis cathedram eamdem esse, ac Petri, Ecclesiam principalem, a qua unitas Sacerdotalis exorta, ad quamve perfidia accedere nullo potest modo. En ejus expressa verba: *Post ista adhuc insuper pseudo Episcopo sibi ab hæreticis constituto navigare audent* (Felicissimus, & Fortunatus), *& ad Petri Cathedram, atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est, a schismaticis, & profanis litteras ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides Apostolo prædicante laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.* Quibus quid, quæso, illustrius, & luculentius adferri potest ad affirmandum Romanum Pontificem, ex S. Cypriani sententia, suprema pollere potestate, atque in fide errare non posse? Adisis Pa-

Pamelium in notis ad hunc locum . Legatur & ipsius epist. 57. ad eumdem S. Cornelium , qua ejus fidem præclaris laudibus celebrat . Confer & quæ in epist.55. paullo supra dixerat, scilicet non aliunde obortas hæreses , aut enata schismata , quam inde , quod Sacerdoti Dei non obtemperatur , *Nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos , & ad tempus Judex vice Christi cogitatur* .

Explorata etiam , atque etiam fit , quam S. Cyprianus animo ferret , sententia de Apostolica Sede ex epist.67. ad S.Stephanum, qua ipsum interpellat, quatenus in Marcianum Arelatensem Episcopum Novatiani partibus addictum severe animadverteret. Scilicet a Faustino Lugdunensi Antistite una , atque a ceteris Episcopis Provinciæ adversus Marcianum jam incitatus Stephanus in excommunicandis , exauctorandisque Episcopis non festinandum , sed maturandum existimabat ; a Cypriano ergo , a Gallis Præsulibus exstimulato,& stimuli additi Stephano sunt; ut in Provinciam , ita scripsit , & ad plebem Arelate consistentem litteras dirigeret plenissimas , quibus abstento Marciano alium in locum ejus substitueret . *Servandus est enim* , subdidit , *Antecessorum nostrorum Beatorum Martyrum Cornelii , & Lucii honor gloriosus* , *quorum memoriam quum nos honoremus , multo magis Tu honorificare , & servare gravitate , & auctoritate tua debes , qui Vicarius , & successor eorum factus es . Illi enim pleni spiritu Dei . . . dandam esse lapsis pacem censuerunt* . Et in fine . *Significa* , inquit , *nobis quis in locum Martiani Arelate fuerit substitutus , ut sciamus ad quem fratres nostros dirigere , & cui scribere debeamus* . Sane sede motus a Stephano Marcianus nullibi , ut sciam , legitur ; attamen id esse indicio potest, quod nomen ejus in antiquis Arelatensis Ecclesiæ diptychis a Mabillonio tom. 3. analect. editis non legatur . In confesso ergo erat S. Cypriano Romanum Pontificem suprema in Episcopos omnes potestate pollere . Scio hancce S. Cypriani contra Marcianum epistolam pseudo epigraphis adcenseri a Gerbasio in dissert. *de caussis majoribus* cap. 8; Launojo disser. de duobus Dionysiis ; Johanne Fello in edit. oper. S.Cypriani,& Oudino tom.1. de script.Eccl. Genuinam tamen dubio procul demonstrant doctiss.Monachi Benedict. in notis ad eamdem epistolam;Quesnellus etiam in dissert. apologet. pro S. Hilario Arelat. par. 1. cap. 14;

Pear-

Pearsonius imo in not. ad epist. 58. S. Cypriani edit. Bremensis. Eamdem etiam potestatem agnovit in caussa Basilidis Legionis, & Asturiæ Episcopi: ei etenim plurium criminum personam gerenti, atque propterea loco pulso suffectus Sabinus fuerat; sed ille a S. Stephano, apud quem se Romam conferens appellaverat, suæ restitui obtinuerat sedi. S. Cyprianus igitur in epist. 68. ad Clerum, & plebem Hispaniæ S. Stephanum quidem a Basilide deceptum fuisse, circumventumque dixit, & censuit, attamen in dubitationem non adduxit id potuisse Pontificem. Quamquam potius ipsum deceptum dixerim: ut qui omnem fidem hoc in negotio adhibuit Episcopis illis, scilicet Sabino, & Felici, qui depositis Basilidi, & Martiali substituti fuerant, quibusque S. Cypriano imponere pronum erat. Sed etsi reus detur Basilides, ex alia caussa ejusdem depositio in irritum mitti debuit, quia nempe inconsulta Apostolica Sede, ad quam istiusmodi caussas referendas probe agnovit idem S. Cyprianus cit. epist. 55. ad S. Cornelium, & 67. ad S. Stephanum, gradu suo fuisset dejectus. Adeundus doctiss. Cardinalis de Aguirre tom. 1. Concil. Hispan. dissert. 7, & 14.

Eidem iterum Romani Pontificis supremæ potestati testimonium præbuit S. Cyprianus, dum in epist. Synodica 72. sua, & ex sententia Concilii Carthaginensis ad eumdem S. Stephanum exarata, rerum in Concilio gestarum, ac maxime de baptismo hæreticorum iterando decreti certiorem fecit, ejusdem placitum, calculumque exquirens, & efflagitans: *Nam id ad Sacerdotalem dignitatem*, subjunxit, *& ad Ecclesiæ Catholicæ unitatem pertinebat* (ut de hoc negotio Sedi Apostolicæ scriberetur, ideoque) *de eo Stephano maxime scribendum esse, & cum ipso conferendum*. Porro quid rescripsetit S. Stephanus paullo post referemus. Præterea in epistola 76. ad Magnum disertis verbis statuit veræ Ecclesiæ notam esse legitimam successionem Romanorum Pontificum, utpote quum dicat apud S. Cornelium fuisse Ecclesiam, quia legitima ordinatione Fabiano successit. Atque hinc est, ut advertit eo loci Pamelius, quod alii pariter veteres illam esse Ecclesiam Catholicam crederent, cui Romanus Pontifex præsideret. Sic teste S. Ambrosio in orat. funeb. Satyrus ejus Frater percontabatur ab Episcopo quodam, utrum nam cum Romana Ecclesia conveniret.

ret. Sic S.Hieronymus in epist.57. ad S.Damasum, fontem signatum, & hortum Ecclesiæ conclusum in Cathedra S.Petri esse docebat: *Si quis*, inquiens, *Cathedræ Petri jungitur meus est*. Sic S. Augustinus contra epistolam fundam. cap. 4. *Tenet me*, ajebat, *in Ecclesia ab ipsa Sede Apostoli Petri ad præsentem Episcopatum Sacerdotum successio.* Sic, ut verbo dicam, Origenes lib.1. de princip.; S. Irenæus lib.3. adversf. hæref. cap. 3; Tertullianus lib.de præscript.;& S.Optatus lib.2. contra Parmen. hæreticos extra Ecclesiam esse comprobabant, eo quod in Ecclesia non essent, cui continua successione præerant Romani Pontifices. Postremo S. Cyprianus lib. de unit. Ecclesiæ latissime, & apertissime Romani Pontificis in S. Petro privilegia commendat, & laudibus celebrat, luculenterque commemorat exinde exoriri hæreses, & schismata conflari, quod Romano Pontifici haud obtemperetur: *Hoc eo fit*, inquit, *dum ad veritatis originem non reditur, nec Caput quæritur, nec Magistri cælestis doctrina servatur. Quæ si quis consideret, & examinet, tractatu longo, atque argumentis opus non est. Probatio est ad fidem facilis compendio veritatis. Loquitur Dominus ad Petrum*: Tu es Petrus &c. *Super unum ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oves suas ... Ut unitatem manifestaret unam Cathedram constituit .... Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & Cathedra una monstretur .... Hanc Ecclesiæ unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui Ecclesiæ renititur, & resistit, qui Cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit?* Sed satis, abundeque actum de hoc argumento in proleg. de S. Petri Primatu. Confer in hunc locum Pamelium, ubi cujusmodi sint variantes codicum lectiones, quæque quibus anteferendæ, apposite animadvertit.

Reponunt, qui in castra sua temere S.Cyprianum trahere conantur, in Romanam Ecclesiam rebelles Heterodoxi. Primo loca ex S.Cypriano in lib. de unit. Ecclesiæ laudata non esse S. Cypriano tribuenda; desiderari ea in aliis Mss. Codicibus; inepta esse itaque ad suadendas ex S. Cypriani sententia Romanæ Ecclesiæ divinitus collatas dotes: jure ac merito igitur ea loca in editionibus Oxoniensi, & Bremensi ab operibus S. Doctoris expuncta. Ita

Rigaltius in not. ad hunc locum verba illa de Primatu Petro dato contextui asfuta dicit: Fellus vero eumdem de Primatu locum in multis sive Mss., sive editis codicibus deesse, nec eo in libro lectum a Spirensi, Remboldo, Erasmo, Griphyo, Gravio, aliisque editoribus ante Manutium, & Pamelium. Secundo loca in S. Cypriano suppetere, quibus inter omnes Episcopos honoris, & potestatis æqualitas S. Cypriani sententia statuitur; cujusmodi in epist. 52. ad Antonian., ubi scribit: *Episcopatus unus est Episcoporum multorum concordi numerositate diffusus*: in epist. 72, ubi cum S. Stephano de Baptismo hæreticorum disputans ait: *Qua in re nec nos vim cuiquam facimus, aut legem damus, quando habeat in Ecclesia administratione voluntatis suæ arbitrium liberum unusquisque Præpositus, rationem actus sui Domino redditurus*: & in lib. de unit., ubi hæc habet: *Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur*: & infra de Episcopis, & Ecclesia: *Pastores esse omnes, & gregem unum*, subjicit, *qui ab Apostolicis omnibus unanimi consensione pascatur*. Ita Binghamus orig., & antiq Ecclesiast. lib. 2. cap. 5 Johannes Fellus in not. ad lib. de unit.; Salmasius de Primatu Papæ cap 7; Deilingius par. 4. observ. sacr. exercit. 6. Buddæus, Goulartius, & alii. Quinimo ex S. Cypriani sententia in epist. 65, & 72. Episcopos nulla institutione divina Presbyteris præesse pugnant Blondellus, & Salmasius, aliique ex Anglia Presbyteriani. Tertio eo loci lib. de unit. S. Cyprianum loqui non de Ecclesia Romana, & Catholica toto Orbe diffusa, sed de Ecclesiis particularibus, quæ Episcopo suo, in quo unitatis principium, quoad particularem quamlibet Ecclesiam pertinet, collocandum contenditur, adhærescunt, ita ut in unitate permaneant, etiamsi cum Ecclesia communione non sint conjunctæ. Itaque S. Cypriano hunc appingunt errorem: juxta ipsum Episcopos, & quidem omnes, qui Sedem Episcopalem legitime adepti sunt, S. Petri esse pariter in hoc munere successores, ut in sua quisque Ecclesia unitatis esset principium, ejusdemque Ecclesiæ fundamentum. Ita Henricus Dodvvellus dissert. Cyprianic. diss. 7, ad quem in hac ratione defendendi errorem facile Protestantium grex accedit, ut hac ratione a Pontifice peculiare hoc privilegium amoveant, cunctis Episcopis commune facientes: quodque mi-

mirari subit, in eumdem errorem imprudenter impegere etiam Bailletus, & Tillemontius, de quibus tom. 1. art. 6. in proleg. est dictum, ac par. 2. iterum dicetur.

Quam falso tamen, tam impudenter ista S. Cypriano a Protestantibus appingi perfacile Theologi nostrates commonstrant. Quod igitur ad primum attinet, laudata loca lib. de unitate e S. Cypriani editione sive Oxoniensi, sive Bremensi inique a Protestantibus eis editionibus præfectis abrasa præfidentissime ajo. Manutium, & post ipsum Pamelium accuratissime suas S. Cypriani editiones ad castigatissimos codices exegisse, atque quidem postquam ille cum vetustissimo Vaticano, iste vero cum Cambronensi codice contulisset, certo certior res est. Præterea Manutii, & Pamelii editionibus consentaneos esse codicem Mss. Bibliothecæ Bavaricæ testatur Gretzerus lib. 2. de jure, & more prohib. librorum cap. 7; codicem item Mss. venerandæ antiquitatis, qui fuit juris quondam Marcelli II. Pontificis Maximi; codices etiam alterum Vaticanum, & Bononiensem juris Canonicorum S. Salvatoris refert Panvinius in tract. de Primatu Petri: codicem iterum, quo usus fuerit Pelagius II; a quo præfata de Primatu S. Petri verba veluti a S. Cypriano usurpata in epist. 2. ad Episcopos Istriæ proferuntur; & Sanguerianum, quem ipse consuluit, & inspexit, auctor est Baluzius in notatione 11. ad præmemoratum librum S. Cypriani: codices imo quatuor Mss., ac vetustissimos ab se inspectos Fellus ipse fatetur. Quorsum igitur Manutianæ, & Pamelianæ suas Oxoniensem, & Bremensem anteponendas Protestantes isti obganniunt? Quamquam etsi præ Manutiana, & Pameliana, præfatis editionibus deferendum esset, adhuc tamen evinco, quod ex S. Cypriano absolute contendo. Accipe locum, prout in editione Protestantium lib. de unit. extat. *Loquitur Dominus ad Petrum:* Ego dico tibi .... *& iterum eidem post resurrectionem* .... Pasce oves meas. *Super unum ædificat Ecclesiam suam: & quamvis Apostolis omnibus parem potestatem tribuat, & dicat,* Sicut misit me Pater ... *tamen ut unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi, & honoris, & potestatis; sed exordium ab unitate proficiscitur,*

ut Ecclesia una monstretur. Quis enim, quæso, est hic *Unus*, super quem ædificata Ecclesia est, & a quo Ecclesiæ unitas incipit, nisi Petrus? Quid vero, dic sodes, præfert necessitas ab unitate exordium capiendi, ut Ecclesia una sit, & una monstretur, nisi S. Petri Primatum; ideoque in sententia Cypriani, siquidem Ecclesia eadem in ævum sit mansura, necessaria consecutione uno Pontifici Romano pariter Ecclesiam superstructam, atque extra Ecclesiam esse, nec inter Christi membra connumerandum, qui uno Pontifici non copuletur, eique tanquam suo capiti membrum non cohæreat? Quæ quidem S. Cypriani expressa sententia confirmatur etiam, atque etiam ex epistolis, quas ex editione Pamelii præmemoravimus, quibusque eadem in editionibus Oxoniensi, & Bremensi plane correspondent. Quid quod eodem libro de unit. alia subtexit, quibus magis mentem aperit suam, aperteque interpretatio nostra conficitur? *Quomodo*, inquit, *Solis multi radii, sed lumen unum, & rami arboris multi, sed robur unum radice fundatum, & quum de fonte uno rivi plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiæ largitate, unitas tamen servatur in origine... sic Ecclesia Domini luce perfusa per Orbem totum radios suos porrigit, unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur: ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit, profluentes largitur, rivos latius expandit, unum tamen caput est, & virgo una, & una Mater fæcunditatis successibus copiosa*. Quæ quid aliud præferunt, quam ratione Pontificis habita, cui ceteri comparati Episcopi habentur uti radii ad solem, rivi ad fontem & rami ad radicem, Ecclesiam Romanam unam esse, a qua veluti supremo vertice in Ecclesia universa eminente in ceteras Ecclesias eidem unitatis vinculo conglutinatas virtus omnis emanat? Confer Baluzium in notat. ad hunc librum, nec non in notat. ad epist. 55; Natalem hist. Eccles. ad sæculum I. dissert. 4; Coutantium in præfat. ad epist. Rom. Pontif. tom. 1; Blancum de polit., & potest. Eccles. tom. 3. lib. 1. cap. 3. §. 12, & seqq.; & Mamachium orig. & antiq. Christ. lib. 4. cap. 1. §. 3. n. 1. & seqq. in notis.

Ad 2. affirmo non absque ingenti calumnia, gravissimaque injuria ejusmodi errores S. Cypriano afflari, a quibus abfuit quam ma-

maxime. Qui enim perpetuus est in agnoscendo Romanam Ecclesiam *in fide fortem*; atque in ea *fidei radices* esse positas: ab ejusdem Præsule de gravissima lapsorum caussa sententiam exquirendam; propterea eadem in caussa Episcopis supersedendum, donec Præsul datus a Deo fuisset, qui vacantem Petri locum impleret ex epist. 3, & 31. Cleri Romani: qui perpetuus est in adstruendo *Unam Ecclesiam*, *Cathedram unam* Petro unitatis ratione superstructam: Petri Cathedram a Pontifice Romano perenni successione occupari: unitatis caussa S. Cornelio juxta *Ecclesiasticam dispositionem*, *Evangelicam legem*, *& institutionem Catholicam* omnes quotquot in Ecclesia degunt, communicare opportere in epist. 40, 44, 52, & 70: ea ratione Ecclesiam Romanam esse catholicæ Ecclesiæ *Radicem*, *& Matricem*: ab ea segreges in schismate manere; atque a Præsulis in ea sedentis inobedientia, ejusque unius in Ecclesia Christi vice judicis secessione hæreses erumpi, & scissuras exurgere in epist. 45, 55, & 57: qui Episcopos ad Romanum Pontificem de criminibus defert; atque Episcopos e gradu dejicere, vel dejectos gradui restituere Pontificis Romani prorsus esse perhibet in epist. 67, & 68: Ecclesiæ catholicæ notam esse Episcopi Romani jugem successionem; eique etiam a Conciliis Episcoporum reddendam actorum rationem ait in epist. 72, & 76; quæque omnia in lib. de unit. prosequitur, & perstringit. Qui postremo Episcopos in Ecclesia *præsidere* ait lib. de unitate; qui in Episcopis *communionis catholicæ centrum esse* positum, ab iisque, non ab aliis, communionis, pacisque litteras accipiendas; ac si opus sit, pœnitentiæ impositas leges subeundas scribit epist. 27; qui Presbyteros nec Evangelii, nec loci sui memores, nec sibi præpositum Episcopum cogitantes quædam sibi per nefas vindicare conqueritur epist. 16; qui divina institutione omnem actum Ecclesiæ per Episcopos gubernari oportere affirmat epist. 27; idcirco per singulas Urbes ordinatos Episcopos, ac portionem gregis singulis pastoribus adscriptam perhibens epist. 52, & 55; ad hæc Episcopos Apostolorum successores esse, & divina lege in Ecclesia institutos edocens epist. 42, & 69; putasne vel Episcopos omnes æquales; vel ex æquo Presbyteris, atque Episcopis potestatem in Ecclesia inesse existimavit? Sed de hoc plura adhuc

huc paullo infra. Quare quum S. Cyprianus Episcopo liberum esse in propriam abire sententiam ait, accipiendus est de ea quæstione, quam adiaphoram, (etsi ex errore), arbitrabatur, exque illarum genere, in quibus fide, communione, & charitate illæsis disputare in utramque partem licet, proculque abest periculum disciplinam certa lege, vel consuetudine stabilitam labefactandi: quemadmodum inter Episcopos consortium honoris, & potestatis adstruit, ita tamen, ut nullum præjudicium Pontificio Primatui adferat, qui cum æquali Episcopatus charactere peculiari jurisdictionis prærogativa fruitur. Sub hac acceptione Episcopatus *Unus* est toto Orbe diffusus; quod omnibus Episcopis cum eodem honore idem onus incumbat, ut cum doctrinæ, tum communionis unitate cum Romano conjuncti, curent, ut integra ubique gentium vigeat religio. Atque hac etiam ratione ab Episcopis singulis Episcopatus partem *in solidum* teneri subdit, quod singularem quisque suum gregem regere teneatur, atque adlaborare singulus, ut commissus sibi grex una secum in sacrorum communionis consortio Episcopo Romano conglutinetur. Confer Baronium ad annum 258. n. 8; Pamelium in notis ad epist. 67; Sanderum lib. 7. de visib. Eccles. Monarch., & Baluzium in notationibus ad prælaudatam epistolam.

Jam ad 3. sic occurro. Insipientissime sane S. Cyprianus juxta Dodvvellum egisset, & scripsisset, dum epist. 15, 23, & 29. Ecclesiæ Romanæ Clero rationem gestorum suorum reddere, remque bene gerendi ab eodem Clero leges capere non detrectavit, laudibus propterea, & officio ab eodem Clero epist. 30. prosequutus, insipientissime, inquam, egisset, & scripsisset, dum schismaticorum illorum quinque Presbyterorum temeritatem sugillans, qui a suamet sententia ad Romanum Pontificem provocarant; *Audent*, inquit, *navigare ad Cathedram Petri*, & *Ecclesiam principalem*, *unde unitas Sacerdotalis exorta est*: nempe Ecclesiam Romanam eo celeberrimo nomine efferens: & ipse etenim S. Cyprianus, ut placet Dodvvello, S. Petri successor erat, Ecclesiæque catholicæ fundamentum, nec non unitatis centrum, fons, & origo. Quorsum igitur id totum Ecclesiæ Romanæ speciatim dedere; ad eamdem pro consilio, proque agendi ra-

di ratione confugere, eamdemque propterea Ecclesiam *Principalem*, atque sacerdotalis unitatis principium affirmare? Quorsum adfirmare S. Cornelium vacantem S. Petri locum, & gradum sacerdotalem obtinuisse, nec non Ordinationis Cornelii omnino necessariam originem, *Ordinationis tuae origo necessaria*, epist. 10; quandoquidem aequalis fuisset in Romana S. Cornelii Ordinatio, atque quae S. Cypriani in Carthaginensi, si Dodvvello auscultes? Quorsum epist. 67. ad Stephanum, & 68. ad Episcop. Hispaniae opus fuisse perhibere opera Pontificis, sive ut a Gallis Marciano Arelatensi gradu abdicato, alius in Ecclesia Arelatensi sufficeretur; sive ut ab Hispanis dejectus Basilides, & a Pontifice restitutus, detecta fraude, qua Pontifici obrepserat, loco abigeretur; siquidem in Dodvvelli opinione Episcoporum par sit auctoritas, neque praestantior, tum Carthaginensi, tum Arelatensi, eorumque Collegis, sive Gallis, sive Hispanis potestate sit Pontifex? Praeterquam quod secummet pugnat, & digladiatur Dodvvellus, qui dissert. cit. §. 22, *Animadvertendum*, ait, *non sufficere ad Ecclesiae unitatem Caput Christum, sed vere in Ecclesia visibili de visibili haec esse Capite intelligenda*. Et infra: *Animadvertendum*, iterum admonet, *visibilem etiam*, *quam dixi*, *Capitis visibilis unitatem de personae esse unitate*, *non multitudinis*, *qua commune conflatur Caput*, *intelligendam*. Jam enim si juxta S. Cyprianum, fatente Dodvvello, Ecclesiae particularis unitas exigit unum Caput visibile, Episcopum nempe, qui centrum sit, & origo ejusmodi unitatis, cur unitas Ecclesiae universalis pariter non pendeat ab uno Capite visibili, Pontifice scilicet, cui veluti principio, ac centro particularium omnium Ecclesiarum, sive Episcoporum unitas copuletur? Quid autem, quaeso, laudato libro de unit. comparatione radiorum ad solem, & ramorum ad radicem assumpta, atque Ecclesiae toto Orbe diffusae apposite aptata designavit S. Doctor? Talem profecto Ecclesiam, quae non sit particularis aliqua, sed universa, atque catholica ex particularibus omnibus coalescens: talis autem Ecclesia ibidem tali nota descripta, sicuti radios cum sole, & ramos cum radice coaptari oportet, cum Romanae Ecclesiae Pastore, in quo persistit unitatis principium, communione conjungi procul dubio debet. Quid rursus, obse-

obſecro, cauſſæ fuit, cur idem S. Cyprianus epiſt. 27. ad Lapſ. repetitis verbis illis Chriſti Domini; *Tu es Petrus* &c. *Dominus noſter*, ſic interpretaretur, *Epiſcopi honorem, & Eccleſiæ ſuæ rationem diſponens in Evangelio loquitur, & dicit Petro*, Ego dico tibi: quia Tu es Petrus &c., niſi ut exinde argueret, quod ſicut Eccleſiæ univerſalis unitas a Petro eſt repetenda, ita in unoquoque Epiſcopò Eccleſiarum particularium unitas reperitur, cum ſubordinatione ad Pontificem: ſub hoc tamen diſcrimine, quod quia deficere Eccleſia Univerſalis nequit, ita neque Pontificis Romani aut ſucceſſio, aut fides defectui ſubjacere poteſt: cujuſmodi defectum, quia pati Eccleſia quælibet particularis poteſt, ita periclitari Epiſcopi cujuslibet ſucceſſio, & fides; quemadmodum longo experimento, plurimiſque exemplis eſt exploratum. Sub hac etiam ratione S. Doctor pronunciavit Epiſcopatum eſſe *unum*, cujus a ſingulis *inſolidum* pars teneatur, quia ſcilicet totius Epiſcopalis auctoritatis, & unitatis fons, & fundamentum, & principium unus eſt Pontifex: pronunciavit epiſt. 45. Eccleſiam Romanam Eccleſiæ Catholicæ eſſe *Radicem*, & *Matricem*; quod aliis verbis efferri ſolet, dum dicitur Eccleſia Romana Eccleſiarum omnium mater, & magiſtra, caput, & centrum: pronunciavit epiſt. 71. Petrum a Chriſto D. *Primum* electum, & ſuper eum *Eccleſiam ædificatam*, quia ſcilicet uni Petro collata ſit poteſtas regendæ Eccleſiæ univerſalis, ceteris vero Epiſcopis lex impoſita de obedientia præſtanda, unitateque ſervanda cum eo, qui Eccleſiæ univerſæ præſit, eique quomodo poſſent, in regimine Eccleſiæ morem gererent, opemque ferrent. Sed vetus eſt illa Dodvvelli calumnia, & hæreſis jam refutata a Bellarmino lib. 2. de Rom. Pontif. cap. 16: ſed & recole, quæ tom. 1. art. 6. in Proleg. de neceſſitate, & ratione cum Eccleſia Romana Eccleſias omnes communicandi dilucide, ac copioſe ſunt diſputata. Jam enim ad alterum quæſtionis de anabaptiſmo caput, quod cum S. Stephano S. Cyprianum commiſit, properare orationem noſtram oportet.

Reſcripſerat ad S. Cyprianum, & Epiſcopos Concilii Carthaginenſis II. S. Stephanus Pontifex Maximus nihil eo in negotio anabaptiſmi innovandum, ſed uni traditioni ſtandum, qua ab hæreticis

ticis baptismum collatum, modo rite collatum, ut qui virtute Christi collatus sit, valere docebatur a Romana Ecclesia: ecce verba Stephani, quæ sola supersunt S. Cypriano ea referente in epist. 74. ad Pompejum: *Si quis a quacumque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponantur in pœnitentiam, quum ipsi hæretici proprie alterutrum ad se venientem non baptizent, sed communicent tantum*. S. Dionysius Alexandrinus apud Eusebium lib. 7. hist. Eccles. cap. 5. addit a S. Stephano illis denuntiatum fuisse, illos a sua communione abjiciendos fore, si in sua sententia persisterent de rebaptizandis baptizatis ab hæreticis. Apud Stephanum tamen per litteras sequester accessit rogans, & obsecrans, ut a ferenda excommunicationis sententia in Orientales, qui eidem errori S. Cypriani consentiebant, abstineret, supersederetque tot, tantasque exscindere Ecclesias. Eodem officio humanitatis functus apud S.Sixtum II. Stephani successorem, eumdem ab irrogando Asianis illis anathemate avertit. S. Hieronymus in dialogo adv. Lucifer.; & S. Augustinus lib. de unico baptis. cap. 14. S. Stephanum eos, qui hæreticos rebaptizarent, vel rebaptizandos esse contenderent, excommunicandos fore existimasse testantur: num autem in eos anathema intorserit reapse, non meminere. Imo satis indicat S.Augustinus lib. 5. de baptis. contra Donat. cap. 25. abstinendos quidem putasse Pontificem, ultra minas tamen non fuisse progressum, sed cum Cypriano in communione permansisse. Similia habet lib. de unico baptis. contra Petilianum cap. 14. Etquidem Stephanum excommunicationis metum, minasque dumtaxat Cypriano, & Afris, Firmiliano, & Asianis injecisse, & intentasse affirmant Bellarminus lib. 1. de Concil. cap. 10; Valesius in notis ad lib. & cap. cit. Eusebii; Schelestratius par. 2. antiq. illustr. dissert. 1. cap. 5. art. 2; Tournellius de Sacram. q. 7. art. 2; Natalis dissert. 12. in hist. Eccles. sæculi III. art. 1; Berti de Theolog. discipl. lib. 31. cap. 13; & Auctor observat. theolog. hist., & critic. in hist. Eccles. D. de Fleuri lib. 7. E contrario & Cyprianum cum Afris, & Firmilianum cum Asianis a S. Stephano amotos ab Ecclesiæ communione existimant Rigaltius in notis ad epist. Firmiliani inter Cyprianicas 75; Lupus in scholiis ad can. 22. Dicta-

ti S.Gregorio VII.suppositi,& Basnagius ad annum 256. Baronius vero ad an. 258; Cabassutius in notit. Concil. cap. 3, & alii opinantur S. Stephanum communione quidem S. Cyprianum non mulctasse, bene vero Firmilianum, & Orientales.

Ut sit de eo, sane verba rescribentis S. Stephani ea fuerunt, quæ tantam Cypriano, Firmiliano, aliisque cum Africanis, tum Asianis molestiam creaverunt, quæque in caussa fuere, quod in Stephanum calamum, stylumque plus æquo acerbiorem Cyprianus, ac Firmilianus quam maxime, acuerent. Et quidem ea, quæ Firmilianus in S. Pontificem profudit, ejusmodi sunt, quæ hominem perhibeant bile adeo agitatum, & motum, ut veritati, æquitati, religioni, charitati, honestati, humanitatis officio quoque intendere non valuerit, quæ proinde taliter scribenti fidem omnem detrahant, æternoque potius silentio sepelienda esse cordatus quisque duxerit. In ea siquidem 75. inter Cyprian., quam a Cypriano e græco idiomate latinam factam, imo ad Episcopos Orientales transmissam, atque ab eodem Cypriano comprobatam falso (quippe quæ S. Augustino, & Donatistis ignota fuit) dixere Bossuetius defens. p. 2. lib. 14. cap. 5; Tillemontius, Gervasius, & Lombertus infra allegandi, in ea, inquam, epistola Stephanum stultitiæ manifestæ arguit, audaciæ accusat, insolentiæ, & improbitatis insimulat, cum Juda proditore, (proh indigna!) confert, pseudo-Christianum, pseudo-Apostolum, & dolosum operarium appellat. S. Cyprianus autem sententiæ suæ admodum tenax in S.Stephanum fel suum pariter effudit,& quamvis mitius egerit, egit tamen intemperantius. Ejusmodi intemperantia elucet præsertim in epist. 74. ad Pompejum: *Desiderasti*, inquit ibidem, *in notitiam tuam perferri, quæ mihi ad litteras* (Concilii Carthaginensis) *Stephanus Frater noster rescripserit: misi tibi rescripti ejus exemplum*, (istud periit), *quo lecto magis, ac magis ejus errorem denotabis ... Nam inter cetera vel superba, vel ad rem non pertinentia, vel sibi ipsi contraria, quæ imperite, atque improvide scripsit, etiam illud adjunxit, ut diceret*: Si quis a quacumque hæresi &c., quæ supra retulimus. (Ubi observa hæc rescripti verba ea graviora fuisse, quæ Cypriani animum commoverunt, immerito tamen, ut ex illis liquet:
cete-

cetera igitur rescripti verba non adeo gravia, & acerba fuisse oportet, ut ad iracundiam S. Cyprianum concitarent:) *Hic*, pergit S. Cyprianus, *hic*, (Stephanus scilicet) *cum omnium baptismo communicans universorum delicta in sinum suum coacervata congessit ..., & praecepit nihil aliud innovari, nisi quod traditum est; quasi is innovet, qui unitatem tenens unum baptisma uni Ecclesiae vindicat; & non ille, utique, qui unitatis oblitus mendacia, & contagia profanae tinctionis usurpat ... Quae est ista obstinatio* (Stephani), *quaeve praesumptio humanam traditionem divinae dispositioni anteponere? ... Quae est animi caecitas, quae pravitas fidei unitatem nolle agnoscere? ... Qui haereticorum amicus, & Christianorum inimicus durae obstinationi, & praesumptioni jungit permagnam animi caecitatem, & pravitatem ... Fit autem studio praesumptionis, & contumaciae, ut quis magis sua prava, & falsa defendat, quam ad alterius recta, & vetera consentiat*. Sane S.Cyprianum errorem suum retractasse scribit S. Augustinus in epist. ad Vincentium Rogatistam: Africanis ab Episcopis decretnm de rebaptizandis baptizatis ab haereticis rescissum fuisse refert S.Hieronymus in dialogo contra Lucifer. prope finem: Asianos etiam, (ut proinde id quoque factitatum a Firmiliano liceat conjicere,) a priori sententia de anabaptismo recessisse testantur Eusebius lib. 7. cap. 4; & S. Augustinus lib. 3. contra Crescon. cap. 11, ea de re ajens Donatistas ab Orientalium communione discessisse, quia illi (Orientales) judicium suum (de anabaptismo) resciderunt. Sed de his paullo post.

Ex istis ergo a S.Cypriano susquedeque contra S.Stephanum scriptis, contrariaque Stephano sententia Apostolicae Sedis obtrectatores nacti occasionem pejus in Romanos Pontifices oblatrandi, illisque conflandi invidiam, Romanis Pontificibus assertam supremam supra Concilia potestatem, atque ab errandi periculo procul semotam praerogativam corruere necesse esse contendunt. Triplici id argumentorum genere agunt 1. S. Stephanum turpissime errasse, quasi haereticorum baptismum admiserit quemcumque. Siquidem S. Stephanus a quacumque haeresi venientem baptizari rursus vetuit: unde Benedictus XII. in respons. ad objecta Fraticellorum adversus Constitutiones Johannis XXII, quam suo dire-

ctorio Inquisit. p. 2. q. 17. Eymericus inseruit, Stephanum, & Cyprianum lapsos fuisse dixit in errores omnino contrarios: & a Concilio Carthaginensi III. anno 258. congregato a S. Cypriano Stephani doctrina damnata habetur. Ita effutiunt Launojus lib. 8. epist. 15; Basnagius ad an. 256, & Dupinus in nova bibliot. auctor. Eccles. tom. 1. pag. 151, 152, & 176. 2. S. Stephani sententiæ directo adversatum S. Cyprianum satis ostendisse ab se Romano Pontifici supremam potestatem, & infallibilitatis prærogativam abjudicatam ivisse. Siquidem S. Stephano anteponit Conciliorum Carthaginensium auctoritatem, nam in tribus Carthagine habitis Conciliis, an. scilicet 254, & 255, de quibus legendi, S. Cyprianus epist. 71. ad Quintum, & 73. ad Jubajanum; Baronius ad an. 258; Labbeus, & Harduinus tom. 1. Concil., Pearsonius in Annal. Cyprian., & Pagius ad annum 255, & seq., baptizandos iterum baptizatos jam ab hæreticis decretum fuerat: quinimo S. Stephanum errasse manifeste asserit S. Cyprianus in epist. cit. ad Pompejum, ad Quintum, ad Jubajanum, & ad Stephanum. 3. S. Cyprianum eam controversiam in numero habuisse quæstionum, quæ de fide fiunt, patet ex præfatis epistolis, in quibus opinionem suam probat ex S. Scriptura: ab ea opinione fidei originem incipere: eam imo esse asserit catholicæ Ecclesiæ veritatem, traditionem divinam, atque a Deo revelatam: unde si secundum ipsum Stephanus erravit, Pontificem errare in fide posse, atque de fidei dogmatibus periclitari indubie S. Cyprianus docuit, & credidit. Ita efferunt Launojus, Basnagius, Dupinus locis supra cit.; Fleurius hist. Eccles. tom. 2. lib. 7; Tillemontius monum. Eccles. tom. 4. art. 49; Lombertus in præfat. ad oper. S. Cypriani gallice edita; P. Gervasius in vita S. Cypriani gallice adornata sine auctoris nomine lib. 5; Bailletus in vitis SS. tom. 3. ad 16. Septembr.; Felix Deschamps in epist. de Summo Pontifice ad Martinum Steyaert; Jacobus Gilbert in tract. de Sedis Apostol. Primatu quæst. 5; & Bossuetius defens. declar. par. 2. lib. 14. cap. 5. S. Cypriano longe magis complaudentes, quam S. Stephano, in quem imo potius insolescentes, in illum valgiter indulgentiores, quam par sit, se præbentes. Eos tamen pudere saltem debuerat in hoc argumenti genere, quod perspicacissimos alioquin ipsorum

Pri-

Primipilos Richerium, Gersonium, Alliacensem, Majorem, Almainum effugerat, illorum vestigiis institisse, atque relegisse exempla, quos duces sibi praevisse non ignorare poterant, Lutherum, dico, in disput. cum Echio; Magdeburgenses centur. 3. cap. 7; Calvinum lib. 4. instit. cap. 7; Marcum Antonium de Dominis lib. 4. de republ. Eccles. cap. 8; Casaubonum exercit. 15. in Baronium; Josephum Henricum Ottium in exam. perpet. Annal. Baronii ad an. 258; Herbertum Thorndicium in exercit. de potest. Eccles. cap. 22; Blondellum de Primatu Pontif. cap. 25. sect. *6*, & cap. *26* sect. 3; Pearsonium in annal. Cyprian. ad an. 25*6*; Johannem Forbesium instruct. Theolog. lib. 1*6*. cap. 7; Fridericum Spanhemium hist. Eccles. III. saecul. cap. *6*; & Basnagium histor. Eccles. Gall. tom. 1. lib. 4. cap. 3], qui omnes ad profligandam Rom. Pontificis potestatem, & infallibilitatem S. Cypriani agendi rationem in caussa baptismatis haereticorum ad ravim usque obtrudunt, & objectant.

Ego adversae viae inhaerendum duco, rectaeque ostensae a D. Chirono Doctore Parisiensi in dissert. gallice adornata de controversia Stephanum inter, & Cyprianum; Thomassino dissert. 2. in Concil; Schelestratio Antiq. illust. par. 2. dissert. 1. art. 2; Pagio tom. 1. Crit. Baronii ad an. 25*6*; Petitdidierio tract. de infallib. Pontif. cap. *6*; Petro Coutantio tom. 1. epist. Rom. Pontif.; Antonio Charlasio lib. 10. de libert. Eccles. Gallic. cap. 15; Auctore Anonymo observat. theolog. hist. crit. in hist. Eccles. D. Fleurii lib. 7; Altero auctore tract. gallici de obedientia debita constit. Sedis Apost.; Auctore item operis, cui titulus: *Theorie, e pratique des Sacrements* tract. de baptis. cap. 4; aliisque infra allegandis, qui hinc vestigia relegentes Auctoris tractatus, cui isthaec epigraphe: *Non debere denuo baptizari, qui semel in nomine Christi sint tincti*, S. Cypriani operibus adjuncti, atque S. Cypriano coaevi; S. Dionysii Alex. apud Eusebium lib. 7. cap. 5; Eusebii ibidem; S. Hieronymi in dialogo adv. Lucifer.; S. Augustini locis infra citandis; Vincentii Lirinensis Commonit. cap. *9*; Facundi Hermianensis pro defens. trium Capitul. lib. 10. cap. 3; V. Bedae in lib. aliquot quaest.; Nicephori Callixti lib. *6*. hist. Eccles. cap. 7; Georgii Syncelli apud Anastasium

ad

ad an. 246, aliorumque, a quibus S. Stephano hac in caussa tantum abest, ut negotium ullum fuerit facessitum, ut potius ipsius agendi ratio praeconiis celebrata sit, S. Stephanum omni ex parte vindicarunt: illinc vero semitae insistentes tritae a SS. Augustino, Hieronymo, &c. S. Cyprianum etiam ab errore excusarunt; ab eodem alioqui Romani Pontificis auctoritatem apprime excultam, & assertam adfirmarunt; & tandem resipuisse, erroremque revocasse conjecerunt. Quod a nobis jam praestandum est, atque ita adversariorum objectis occurrendum. Et quidem, ut heic hoc dicam, S. Augustinus prae aliis postquam S. Stephano caussam adjudicasset, illique a S. Cypriano morem gerendum fuisse saepissime affirmasset, totus postea fuit in excusando S. Cypriano, ad id variis excogitatis modis. Nam modo dubitari posse ait, an Cyprianus rebaptizandos haereticos revera senserit, adductisque aliorum testimoniis id dubitationis ut confirmaret, fategit: ita lib. 2. de baptismo capp. 31, 33, 35, & 38; lib. 4. cap. 17; lib. 1. contra Crescon. cap. 32, epist. 108. ad Macrobium, & epist. 93. ad Vincentium Rogatist. cap. 10. Modo contendit ipsum, si ita sensit, errorem correxisse: ita lib. 2. de baptis. capp. 4, & 5; lib. 2. contra Crescon. cap. ult.; & epist. cit. ad Rogatist. Modo tradit S. Cyprianum errorem suum charitate operuisse, & passione expiasse: ita lib. 1. de baptismo cap. 18; lib. de unico baptis. contra Petilian. cap. 13; & epist. cit. ad Rogatist. Illud interea affirmat S. Augustinus, quod si Cyprianus ita sensit, ita scripsit, (uti sensisse verisimilius sensit, & scripsit S. Augustinus mox allegandus,) non modo reprehendendum esse, quod minus temperanter in Stephanum scripserit, sed quod Stephano contrarium senserit. Ita in cit. epist. ad Vincent. Rogatist.; epist. cit. ad Macrobium; lib. 1. de baptis. cap. 18; lib. de unico baptis. contra Petil. cap. 13; lib. 3. de baptis. cap. 19; & lib. 2. contra Gaudentium cap. 8. Sed de hoc fusius mox: nunc objectis adversariorum occurrendum est.

Raymundus Missorius Ord. Min. Convent. elegans, & eruditus scriptor dissert. elucubrata S. Cypriano errorem de rebaptizandis haereticis suppositum fuisse, eidemque pariter epistolas ad Pompejum, ad Quintum, ad Jubajanum, & ad Stephanum, quibus

bus eum errorem tuetur, inscriptas falso fuisse plurimis propugnat, id ipsum de Firmiliano affirmans; cujus inventum si veritati innixum est, idest si vera Missorii est sententia, ecce tibi uno ictu concisum nodum. Verumtamen viris omnibus eruditis vera Missorii sententia non videtur. Nam quod ad Firmilianum spectat ipsum eo in errore versatum liquet 1. ex ipsius epistola inter Cyprianicas 75, quæ etsi in editione Manutii desideretur, extat tamen in editionibus Pamelii, qui eam descripsit ex 6. Codicibus Anglicano, Afliginensi, Blandino, Marchiano, Dumensi, & Cauchiano; Morelli, & Rigaltii, qui eamdem contulit cum laudatis codicibus, & codice Regio; Baluzii, & Johannis Felli Oxoniensis, qui eam reperit in 7. antiquissimis Mss.; & Maurini Monachi, a quo eadem cum 10. codicibus collata est: unde non erat cur cum Missorio de ea graviter etiam dubitaret Ludovicus du Mesnil doctrinæ, & disciplinæ Eccl. lib.7. n.46. levibus admodum iis ductus momentis: quod illam ignoraverit S. Augustinus: quod primus ediderit Morellus Calvinista: quod stylum, græcamque dictionem non redoleat. Nam græce fuerat exarata, ideoque facile S. Augustinum præterivit: a S. Cypriano latine reddita fertur, (etsi verisimilius ab altero, Latino tamen, fuerit), ideoque a græca ad latinam elocutionem facile potuit transferri: Morelli demum bonam fidem liberant ab invidia quacumque præmemorati ingenti numero, optimæque notæ codices, ex quibus descripta est. Liquet 2. ex SS. Dionysio Alexandrino apud Eusebium lib.7. cap.5, & Basilio in epist. 1. canon. ad Amphiloch., qui Firmilianum hæreticos rebaptizandos affirmasse verbis apertissimis referunt. Quod vero attinet ad S. Cyprianum, ipsum pro anabaptismo pugnasse liquet 1. ex ipsius epistolis, quibus nihil non agit, ut errorem hunc in tuto collocaret, quas genuinas esse patet ex S. Augustino, qui ejusdem epistolas ad Quintum de baptis. lib. 2. cap.1; ad Jubajanum lib. 2. cap. 11, & lib. 3. capp. 2, 4, & 11; ad Pompejum lib. 5. cap.23; ad Stephanum, quæ periit, ad Magnum, ad Numidas; & quas supra ad Jubajanum, ad Quintum, ad Pompejum lib. 6. capp. 7, & 15. commemorat. Liquet 2. ex testimoniis Eusebii loc. cit., S. Basilii epistola laudata ad Amphiloch.; S. Hieronymi in dialogo

logo adv. Lucifer; S.Augustini locis mox allegatis; Facundi Hermian. lib.10. de tribus Capit.; Vincentii Lirin.Commonit. cap.9; Nicephori Callixti lib.6. cap.7; Georgii Syncelli apud Anastasium; ejusdemque Anastasii ad an.246, qui S.Cyprianum eo in errore hæsisse affirmant. Etsi vero S. Augustinus dixit aliquando non deesse, qui S. Cypriano hunc errorem non insedisse contenderent, sed sub ejus nomine a mendacibus, & audacibus fuisse confictum, id potius ex aliorum opinione dixit, quin etiam, ut contra Donatistas id omne proferret in aciem, quo eorum præsumptio retundi posset; ipsum alioqui S. Cypriano nec epistolas illas fuisse suppositas, neque errorem illum eidem falso impositum agnovisse, & affirmasse verisimilius fit ex locis supra laudatis, tum quoque ex aliis locis, de quibus paullo superius, ubi de aliis agit viis, modisque excusandi S. Cyprianum. Misorii, in cujus sententia versatus est etiam Tourneminius, momenta, quibus conjecturas suas fulciri conatus est, diluit doctiss. Berti de Theolog. discipl. lib. 31. cap. 13.

Gerardus Vossius disput. 19. de baptismo in ea opinione versatur, Concilii Carthaginensis anno 215. juxta Harduinum, vel 217. juxta Baronium sub Agrippino celebrati decreto de rebaptismo, illorum dumtaxat hæreticorum baptismum rejectum fuisse, a quibus forma baptismi adulterabatur, quales juxta ipsum erant Hermogeniani, Praxeani, Cataphryges, Quintilianistæ, aliique similis furfuris homines. Verumtamen toto ostio a veritate aberrat Vossius: nam S. Cyprianus, quem Agrippini decessoris sui, ac Synodi illius sententiam non esse assecutum nemo dicet, omnium indistincte hæreticorum baptismum rejiciendum, ac reiterandum contendit. S. Stephanus, cui testibus SS. Hieronymo, Augustino, Vincentio Lirin., aliisque potior pars Ecclesiæ, & paullo post Ecclesia omnis consensit, Agrippini, & Cypriani errorem proscripsit: intellexerat profecto itaque propugnari ab illis hæreticorum omnium anabaptismum. Quorsum enim prohibuisset iterari baptismum, cujus forma violata fuisset? Concilium denique Nicænum Paulianistas dumtaxat rebaptizandos decrevit. Quorsum igitur Vossius comminiscitur Hermogenianos, Praxeanos, Cataphrygas, & Quintilianistas, quasi ab istis quoque ba-

baptifmi forma depravaretur? His itaque dimiffis, ut parum, vel nihil veritati accomodis, refponfiones aliæ funt adhibendæ. Quocirca.

℞. ad primum 1. S. Stephanum nequaquam in errorem Cyprianico oppofitum prolapfum fuifse, quafi promifcue hæreticorum omnium probarit baptifmum; quandoquidem baptifmum dumtaxat approbavit, ideoque repetendum prohibuit, qui confecratus efset evangelicis verbis, ideft in nomine Trinitatis collatus. Hoc tam verum eft, quam maxime. 1. Siquidem S.Stephanus, ut decretum illud fupra laudatum legenti liquet, id unum volebat, uti innovaretur nihil, fed antiqua farta, & tecta fervaretur traditio; ficuti teftantur Cyprianus ipfe cit. epift.74. ad Pompejum, Eufebius lib. 7. cap. 3; S. Hieronymus in dialogo adv. Lucifer., & Vincentius Lirin. Commonit. cap.9. At traditio erat, ut baptifmus quidem in nomine Trinitatis collatus etiam ab hæreticis ratus haberetur; baptifmus vero, in quo ea forma a Chrifto D. præfcripta vitiata fuifset,omnino nihil valeret,adeoque iteraretur, uti teftantur Eufebius lib. 7. cap. 2; Firmilianus ipfe in epift. 75. inter Cyprian. affirmans hanc traditionem obfervatam fuifse ab Afris ante decretum Agrippini; S. Auguftinus lib. 3. de baptif. contra Donat. cap. 2, & lib. 5. cap.23; S. Innocentius I. epift. 22. ad Epifcopos Maced. cap.4; S.Leo I. epift.129. ad Nicetam Epifcopum; & S.Gregorius M. lib.11. epift.67. ad Quiricum. 2. Siquidem Stephani refcriptum neque Firmilianus, neque S.Cyprianus ita interpretati funt, quafi jufserit ratum haberi baptifmum hæreticorum quocumque modo collatum; fed folummodo quod noluerit inquiri a quo, fed cujus nomine, auctoritate, quibufque verbis collatum efset: uno verbo S. Stephanum inter, & Firmilianum, Cyprianumque lis non fuerat de forma baptifmatis, fed de fide baptizantium, ut liquido adparet ex epift. 75. Firmiliani, & 74. S. Cypriani ad Pompejum. 3. Siquidem Stephanum ita efse intelligendum, quod baptifmus, quamvis ab hæreticis adminiftratus, modo fub forma a Chrifto D. inftituta fuerit adminiftratus, validus efset; non etiam baptifmus, in quo fuifset ea forma vitiata, teftantur S. Auguftinus lib. 2. de baptifmo contra Donat. cap. 7, & lib. 5. cap. 23; S. Hieronymus in

dialogo adv. Lucifer.; Eusebius lib. 7. cap. 20; Facundus Hermian. in lib. contra Mocianum; & Vincentius Lirin. Commonit. cap. 9. 4. Siquidem si SS. Stephanus, & Cyprianus in oppositos plane errores lapsi fuisent, fateri oporteret, (quod argumentum insinuavit S. Augustinus lib. 7. de baptis. cap. 2.), Ecclesiam universam in fide errasse, quippe quotquot erant Episcopi, & Ecclesiæ, vel Stephano, vel Cypriano adhærebant: utroque igitur pariter errante, quamvis errore diverso, consequens est in errorem, quamvis disparem, Ecclesiam universam adductam fuisse; quod quis dicat? Quis quoque patienter ferat, & patienti aure excipiat Launojum in epist. 15. lib. 8. ad Bevilaquam scribentem Nicænam Synodum can. 19, quo solos Paulianistas, seu Pauli Samosateni discipulos baptismi formulam depravantes iterum baptizandos decrevit, non Stephani, sed Cypriani sententiam amplexatam fuisse, atque approbasse? Apage falsum, atque fallentem hominem! Itaque illa rescripti verba: *A quacumque hæresi venientem* coarctantur a verbis illis e vestigio subjunctis: *Nihil innovetur, nisi quod traditum est*, ita ut intelligenda sint juxta interpretationem mox exhibitam. Ad hæc S. Augustinus lib. 6. de baptis. cap. 25. facilius inveniri hæreticos, qui omnino non baptizent, quam qui verbis evangelicis non baptizent, animadvertit; unde a Concilio Nicæno solos Paulianistas rebaptizandos esse statutum est; iccirco itaque S. Stephanus in rescripto verba generalia *a quacumque hæresi venientem* usurpavit.

℞. 2. S. Stephani rectam adhuc assequi sententiam certo certiori alia conjectura. Anonymus, cujus opusculum Rigaltius in suis observat. ad S. Cyprianum inter S. Cypriani opera edidit, cujus meminit Gennadius de script. Eccles. cap. 27, quemque nomine Ursinum appellatum cum Gennadio, & Honorio Augustod. censent ex fide Ms. codicis Vaticani Sirmondus, & Pagius, etiamnum suppetit, ex quo utique ejusmodi conjecturam conficio. Ursinum hunc in annum 440. alii rejiciunt, alii ad exitum sæculi IV. Caveus, aliique Ursinum quidem scriptorem an. 440. agnoscunt, ab eo tamen præfatum opusculum abjudicant, quod potius Anonymo S. Cypriano suppari attribuunt. Stat igitur auctoris opus, etsi nonnihil nomen, & tempus nutet. Ursinus hic apud

apud Gennadium Monachus dicitur; vix autem S. Cypriani ævo Monachi audiebant: at vero nuperi operum S. Hieronymi editores ex codice Mſ. Ciſtercienſi, & Manſius in ſupplem. Concilior. ex Mſ. codice Lucenſi ſæculo VIII. ſcripto pro Urſino Monacho legunt *Urſinus homo Romanus*. Stat igitur Urſino auctoritas. Hiſce præhabitis jam ex Auctore iſto, ſive Urſinus ſit, ſive alius, inquirenda S. Stephani ſententia. Opuſculi hujuſce ab Urſino ſcripti argumentum hoc profert Gennadius: *Scripſit adverſus eos, qui rebaptizandos hæreticos decernunt, docens nec legitimum eſſe, nec Deo dignum rebaptizari illos, qui in nomine Chriſti, vel in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, quamvis pravo ſenſu, baptizantur, ſed poſt Trinitatis, & Chriſti confeſſionem ſufficere ad ſalutem manus impoſitionem catholici Sacerdotis*. En qualem hæreticorum baptiſmum admittit Urſinus, non qualemcumque, ſed tantummodo in Chriſti, vel Trinitatis nomine collatum. Itaque ſi Urſinus homo Romanus, qui ætate S. Stephani, aut non longe a Stephani ætate Romæ egit, ac pro Stephano calamum exeruit, ita de baptiſmo ab hæreticis collato credidit;conjicere eſt certe non aliam S.Stephano inſediſse ſententiam. Quod ad Benedictum XII attinet, is dum reſponſiones illas dedit ad Fraticellorum objecta, Stephanum, & Cyprianum lapſos exiſtimans in errores omnino contrarios, atque amborum opinionem a Nicæno Concilio correctam aſserens, adhuc Cardinalis erat, eas enim adornavit an.1330; unde apud Bzovium ad cit.annum nomen præferunt non Benedicti Papæ, ſed Jacobi Fornerii Cardinalis, eaque de re pondus ullum non obtinent ad infirmandam, quam de S.Stephani fide gerimus, atque defendimus ſententiam. Neque enim Stephani ſententiam correxit, ſed imo eidem conſenſit, eamque calculo ſuo comprobavit Nicænum Concilium, uti ſapienter obſervavit Franciſcus Pegna comment. in par. 2. direct. Inquiſit. q. 17. Poſtremo non moror objectum ex Concilio III. Carthaginenſi; cujus decreta abolita, & abrogata fuerunt a S.Stephano non modo, ſed etiam a Concilio plenario apud S.Auguſtinum lib. 1. de baptiſmo contra Donat. capp. 7, & 18; lib. 2. capp. 3, & 4; & lib. 4. cap. 5. Quod quidem Concilium plenarium a S. Auguſtino laudatum quodnam, qualeque fuerit lis eſt

inter Theologos: contendentibus hinc illud esse Arelatense I. anno 314. celebratum, Petro de Marca, Sirmondo, Albaspinæo, Launojo, & Monachis Maurinis; illinc illud esse Nicænum I. anno 325. habitum Balduino, Nicolajo, Natali, Norisio, Lupo, Bossuetio, Bertio, Sandino, aliisque, qua de quæstione late disputant Merbesius, Habert, Juveninus, Le Droin, Berti de Theolog. discipl. lib. 31. cap. 13, & Sandinus in disput. histor. ad vitas Pontif. disput. 8. Nam ab utroque Concilio Arelatensi scilicet can. 8, & Nicæno can. 19. Firmiliani, & Asianorum, Cypriani, & Afrorum error de anabaptismo damnatus est, ideoque utrumque Concilium forte a S. Augustino fuit indigitatum.

℞. ad 2. 1. S. Cyprianum toto ostio absuisse ab ea, quam illi Pontificiæ infallibilitatis, & potestatis osores appingunt, præpostera opinione, qua Romanum Pontificem reputarit Urbis Romæ dumtaxat Episcopum, nulla præterea extra Romanum agrum præditum auctoritate, & æque ac quemlibet alium fidei amittendæ periculo obnoxium, quinimo de fide periclitatum reapse fuisse, quemadmodum præ aliis jactant ex Protestantibus Vossius, Fellus, & Goullartius. Enim vero 1. paullo superius ex epist. 44, & 45. ad S. Cornelium; epist. 52. ad Antonianum; epist. 55. ad eumdem Cornelium; epist. 67. ad S. Stephanum; epist. 68. ad Clerum, plebemque Hispaniarum; epist. 72. ad eumdem Stephanum; epist. 76. ad Magnum; & lib. de unit. Ecclesiæ exploratissimum fecimus non aliam S. Cypriani animo insedisse sententiam, quam quæ a Romano Pontifice omne prorsus in fide errandi periculum amovet, eidemque in Ecclesia primas partes attribuit. 2. Ad hæc in epist. 69. ad Pupianum exinde hæreses, & schismata oriri scribit, dum Episcopus, qui unus est, & Ecclesiæ præest, superba quorumdam præsumptione contemnitur: ubi de Romano utique Pontifice loquitur. In epist. 70. ad Januarium, *Una*, inquit, *est Ecclesia a Christo Domino supra Petrum origine unitatis, & ratione fundata*. In epist. 71. ad Quintum: *Nec Petrus*, ait, *quem primum* (seu ut esset primus) *Dominus elegit, & super quem ædificavit Ecclesiam suam, quum secum Paulus de circumcisione postmodum disceptaret, vindicavit sibi aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit, ut diceret se Primatum tenere, & obtem-*

temperari a novellis, & posteris sibi potius oportere. In epist. 73. ad Jubajanum Ecclesiam supra Petrum ædificatam repetit, atque in Petro unitatis originem repostam. In epist. 74. ad Pompejum scribit Stephanum in rebaptizantes anathematis minas intentasse, neque tamen potestatis fines prætergressum illum indicat. Lib. de bono patient. supra Petrum Ecclesiam a Christo ædificatam refricat. 3. Firmilianus quoque in epist. 75. ad Cyprianum, qua in S. Stephanum tam audacter excanduit, & tam acerba evomuit, scribit tamen Ecclesiam supra Petram, idest supra Petrum fuisse fundatam, S. Petro Stephanum successisse, in ejusdemque Sede sedere. Ex his ergo palam fit Firmilianum, multoque magis S. Cyprianum, non modo quando pacato animo fuit, ut notarunt Orsius de auctorit. Rom. Pont. cap. 3; & Charlasius lib. 10. de libert. Eccles. Gall. cap. 10; quin etiam quum erga Stephanum magis ferveret, neque a priori de summa Apostolicæ Sedis potestate decessisse sententia, neque fateri eamdem erroris circa fidem expertem desiisse. 4. SS. Augustinus, & Pacianus auctores sunt a S. Cypriano nunquam ob doctrinæ suæ defensionem unitatem desertam, nec vinculum communionis cum Stephano abruptum. Quod indicium clarum est jugiter a S. Cypriano habitam ceu supremam Stephani auctoritatem: ideoque S. Cypriani exemplo Donatistas exagitavit S. Doctor lib. 1. de baptis. cap. 18; lib. 2. cap. 5; lib. 3. cap. 19; lib. 4. cap. 8, aliisque in locis. Re quoque, & opere S. Cyprianum cum Apostolica Sede unitatem servasse, quæ sane absque obedientia servari non potuisset, fit planum ex ipsius epistola ad Succesum; atque ex Pontio referente ipsius litterarum commercium cum S. Sixto II. Stephani succesore. Alteram vero causam inobedientiæ S. Cypriani adfert. S. Augustinus; tum quod existimaret S. Cyprianus quæstionem illam tunc temporis implicatissimam ad meram disciplinam spectare; de quo infra: tum quod nondum satis sciens distinguere inter usum, & effectum baptismi existimarit a Stephano tradi veram apud hæreticos extare remissionem peccatorum, & salutis consecutionem extra veram Ecclesiam. Ita testatur S. Augustinus initio lib. 6. de baptis. Ita tamen existimans non existimavit Stephanum, saltem ut Ecclesiæ Doctorem, a fide defecisse, sicuti statim demonstro.

℞. ad

℟. ad 2.2. S.Cyprianum probe novisse, quam Stephanus vindicabat consuetudinem, universalis Ecclesiæ utique consuetudinem extitisse. Quamobrem si dicatur, quod S.Cyprianus S. Stephanum illam de hæreticis non rebaptizandis consuetudinem asserentem in fide errasse judicarit, ut volunt adversarii, dicendus est pariter S. Cyprianus, quod judicaverit Ecclesiam universam in fide errasse: unde S.Cypriani exemplum ad inficiandam Romani Pontificis inerrantiam, quam inerrantiam Ecclesiæ universæ, non magis urget. Enim vero S.Cyprianum certe agnovisse a Stephano asseveratam traditionem, traditionem extitisse universæ Ecclesiæ 1. ultro citroque affirmant post S. Augustinum paullo infra promendum, Perronius in respons. ad Regem Angliæ pag. 839; Coutantius, Isambertus, Marandus, Frassenus locis infra cit.; Duhamelius dissert. 3. de tradit. cap. 2; Tillemontius, Natalis, L'Erminier, Juveninus, Tournellius paullo post laudandi; ipsi quoque Fleurius hist. Eccles. lib. 7. cap. 26; Bossuetius par. 2. lib. 14. cap. 7; Ceillierius hist.gener.sacr.auct. tom.3; Thuillier in epist. 2. ad quemdam ex suis confratribus contra appellationem a Constit. *Unigenitus*, aliique infra allegandi, ex eo scilicet id evincentes; tum quod S. Cyprianus suam opinionem de rebaptismo non antiquiorem fuisse Agrippino ejus decessore, a quo ortum duxerat, apprime agnoverit; ideoque eam dumtaxat tanquam ad disciplinam, quæ pro Ecclesiarum diversitate, fide sacra, & integra, diversa esse posset, spectantem consideraverit; quo de argumento resp. seq. agemus: tum quod S.Cyprianus traditioni, & consuetudini sibi a Stephano objectatæ nihil aliud opposuit unquam, nisi rationem, & veritatem, quam consuetudini præponendam perpetuus oggerit. *Frustra*, inquit in epist. ad Jubajanum, *quidam, qui ratione vincuntur, consuetudinem nobis opponunt, quasi consuetudo major sit veritate .... Non tamen quia aliquando erratum est, ideo semper errandum*. In epist. ad Quintum: *Non est autem*, ait, *de consuetudine præscribendum, sed ratione vincendum*. Et in epist. ad Pompejum: *Consuetudo*, scribit, *sine veritate vetustas erroris est*.

Neque dicas S. Doctorem loquutum de consuetudine solius Romanæ Ecclesiæ, non etiam universalis. Nam principio non ipsi

ipſi ſola Romanæ Eccleſiæ conſuetudo objectabatur: & ſi loquutus fuiſſet de ſola Eccleſiæ Romanæ conſuetudine, non ipſi ſolam oppoſuiſſet veritatem, ſed aliarum quoque Eccleſiarum conſuetudinem: *Cur*, appoſite inquit S.Auguſtinus lib.3. de baptiſ.cap.12, *tot Cypriani Collegæ in Concilio dixerunt rationem, & veritatem conſuetudini præponendam, ac non potius dixerunt eos, qui aliud facere vellent, & contra veritatem, & contra conſuetudinem facere?* Præterea probe noverat S. Cyprianus non modo ſibi adverſari Eccleſiæ Romanæ, ſed etiam Africanæ conſuetudinem: quippe Africanæ Eccleſiæ conſuetudinem non baptizandi hæreticos ſe dereliquiſſe gloriabantur S. Cyprianus, aliique Afri Epiſcopi, teſte Firmiliano in epiſt. ad S. Cyprianum, *Vos*, inquiente, *dicere Afri poteſtis cognita veritate errorem conſuetudinis dereliquiſſe*. Enim vero etſi ab Agrippino novitia rebaptizandi hæreticos opinio invecta fuiſſet, eam tamen non in omnem Africam invaluiſſe, ſed ejuſdem Cypriani tempeſtate ex Africanis Eccleſiis aliquas fuiſſe, qui nupera rejecta veteri conſuetudini inhærerent etiam tunc, & num arguit recte S.Auguſtinus lib.3. de baptiſ.cap.12, ex eo quod ea de re, ut ſcilicet veteri exploſa novam induceret, a S.Cypriano tria facta fuerunt Concilia: ex eo, quod Jubajanum ad eam conſuetudinem derelinquendam exemplo Agrippini adducere conatus S. Cyprianus ſit: ex eo quin imo, quod cap. 2. affirmat plures ex Epiſcopis, qui cum Agrippino priſtinam non rebaptizandi mutaverant conſuetudinem, poſtliminio ad eamdem rediiſſe. Quamobrem dignus, qui vapulet multis P. Gervaſius eſt, dum lib.5. vitæ S.Cypriani id auſus eſt, ut S.Auguſtinum tanquam deceptum, & ignarum traduceret, quod ſcripſerit conſuetudinem in Africa etiam tempore Agrippinum, & Cyprianum intermedio rebaptizationi contrariam viguiſſe: quod nempe ignoraverit numerum Epiſcoporum Orientalium, & Africanorum, ut quos 70. tantum numeret, quum tamen vel in uno Concilio 87. enumerati ſint, qui in S. Cypriani ſententiam concederent. Id, inquam, temere valde auſus eſt P. Gervaſius: quandoquidem S. Auguſtinus lib. 3. contra Creſcon. cap. 3. ex Orientalibus 50, ex Afris 70, & aliquanto etiam plures recenſuit; & lib.1. de baptiſ. cap. 18. Afros 80. ferme adnumeravit, qui in S. Cypriani opinio-

nionem abierint. Verum & Aristarchus hic insolens loc. cit. singulas illorum 87. Episcoporum sententias referri, & expendi a S. Augustino lib. *6*, & 7. de baptis. affirmat. Quomodo ergo latuit S.Augustinum huic Cyprianico Concilio 87. Episcopos Africanos interfuisse? Profecto id est calumniæ addere, contra se met pugnare, atque digladiari andabatarum more, antilogiis ita agere, uti Gervasius agit.

Quid quod 2. S. Cypriano apprime compertum adversari sibi Ecclesiæ universæ consuetudinem scripsit sæpius, asseveranterque S. Augustinus, qui, siquis alius, hoc in argumento nostram omnem demeretur fidem? Ita sane indubia res est: siquidem lib. 2. de baptis. cap. 8, *Noluit*, inquit, (S. Cyprianus) *veraci consuetudini cedere... sed... ubique intuens universalem, robustamque consuetudinem* &c. lib.3. cap.12,& lib.4.cap.*6*. horum similia habet. Ita lib. *6*. cap. 35, *Si consuetudo erat*, ait, *ut hæretici venientes ad Ecclesiam cum baptismo, quem habebant, reciperentur, cur Orbem terrarum, quia sic recipiuntur, accusant?* Scilicet Episcopi Concilii III. Carthaginensis. Ita lib. 7. cap. 2; *Apparet*, inquit, *si hæretici non habent baptismum, Ecclesiam Christi temporum illorum prævaricatoribus fuisse plenam, qui eis suffragantes sic recipiebant*: & cap. 25. *Talem*, subdit, *fuisse Ecclesiæ consuetudinem* (hæreticos scilicet denuo non baptizandi) *ipsi, qui hoc Concilium* (Carthaginense III.) *faciunt, sæpe commemorant*. S.Augustino concinit Auctor S.Cypriano proximus de quo paullo supra, in tract., qui incipit: *Non debere temere denuo baptizari, qui semel in nomine Christi* (idest virtute, auctoritate Christi, aut verbis institutis a Christo D.) *sint tincti*, qui tractatus operibus S.Cypriani adjunctus legitur, ut superius innui; is enim Auctor S. Cyprianum, Afrosque ejusdem sententiæ adstipulatos redarguit iccirco, quod nollent venerabili Ecclesiarum omnium consuetudine esse contenti. Accedit V. Beda, qui in lib. aliquot quæst. a S. Cypriano contra praxim Ecclesiæ universæ opinionem suam statutam, firmatamque fuisse scribit. Igitur si S. Cyprianum producunt adversarii, ceu Romani Pontificis infallibilitati adversum, eumdem ut hostem quoque infallibilitatis Ecclesiæ universæ statuant necesse est. Consule, qui late æque, ac per-

perpolite hocce argumentum prossequitur, Doctissimum Soardum tom. 3. egregii sui operis de doctr. Eccles. Gall. At, reponunt adversarii, si hæc ita se habent, cur S. Stephano adeo, atque tandiu adversatus est, nisi rei fidei a Stephano haud leve inlatum vulnus existimaret? Sequenti responsione satisfacio.

℞. ad 3. 1. S. Cyprianum, ejusque Collegas agitatam tunc temporis de rebaptizandis hæreticis quæstionem non quidem ad fidei decreta retulisse, sed ad puræ, putæque disciplinæ caput revocasse. Quod quamquam negent Ludovicus Habert tom. 5; Renatus Hiacyntus Honoratus Drovin auctor operis de re sacramentaria lib. 1. q. *6*. §. 4; Jacobus Bossuetius lib. 14. capp. 7, & 8, aliique pauci, probatur tamen aliis longe plurimis, atque sapientia præstantissimis, quos inter Beccano; Pagio in Crit. Baronii; Thomassino dissert. 2. de Synodis; Dupino ipsi tom. 1. bibl. Eccles., & dissert. 5. de antiqua Ecclesiæ disciplina; Juvenino in comment. hist. dogm. de Sacram. q. *6*. cap. 2. art. 3; Francisco Feu Doct. Parisiensi in tract. de legibus q. 7. art. 3; Natali hist. Eccles. ad sæcul. III. disfert. 12. art. 4; Claudio Sommier in hist. dogm. S. Sedis lib. 2. cap. 8; Auctori instit. Theologicar. q. 3; Auctori tractatus gallici de schismate; Auctori tract. gall. de obedientia debita constit. Sedis Apostol.; Auctori operis gallici, cui titulus: *Theorie, e pratique des Sacrements* tract. de baptis. cap. 4. § 2; Gravesonio tom. 1. hist. Eccles. colloq. *6*; Petitdidiero in tract. de infallibil. Pontif. cap. *6*; Petro Coutantio tom. 1. epist. Rom. Pontif.; Tournellio de sacram. q. 7. art. 2, De Reveroni Paris. Doctori disfert. de dissidio inter Stephanum, & Cyprianum cap. 1; Boucatio tract. de sacram., Serrio disfert. de Rom. Pontif. cap. 8; Oudino ipsi Pontificiæ potestatis infenso hosti, & apostatæ tom. 1. de scriptor. Eccles.; Berti de theolog. discipl. lib. 31. cap. 13; Honorato a S. Maria, sive auctori observat. theolog. hist. criticar. in histor. Eccles. D. De Fleuri lib. 7; adeo ut in Academiis, ac in Sorbonæ scholis præsertim thesis hæc propugnari jam consueverit, videlicet a S. Cypriano, ejusque in errore Collegis hancce controversiam tanquam meræ disciplinæ caput fuisse spectatam. Ostendunt id vero ex eo, quod S. Cyprianus opinionis suæ originem, non a Christo D., nec ab Apostolis, sed

ab Agrippino prædecessore suo repetiit. Nam in epist. ad Jubajanum, *Non nova*, inquit, *aut repentina res est, ut baptizandos censeamus eos, qui ab hæreticis ad Ecclesiam veniunt, quando multi jam anni sint, ex quo sub Agrippino convenientes in unum Episcopi plurimi hoc statuerint*. S. Augustinus autem lib. 3. de baptis. cap. 12. liquido affirmat S. Cyprianum rebaptizationis initium non altius, quam ab Agrippino duxisse: ex citatis verbis S. Cypriani colligit rem novam ab Agrippino factitatam fuisse, atque sola Agrippini, paucorumque Episcoporum eidem adsentientium auctoritate motum S. Cyprianum veteri Ecclesiæ consuetudini valedixisse. Similia scripserat lib. 2. de baptis. cap. 8. Ex quo consequitur a S. Cypriano non fidei, sed meræ disciplinæ suam opinionem reputatam fuisse, sicuti arguunt post S. Augustinum loc. cit. Isambertus disput. 4. de sacram. art. 1; Frassenus de sacram. art. 3. q. 3; Tillemontius tom. 4. monum. Eccles. art. 43; Fleurius hist. Eccles. lib. 7. cap. 26; Bailletus de vitis SS. ad diem 16. Decemb.; Habert de sacram. cap. 14; Petitdidierus, is est Auctor animadvers. in bibl. Eccles. auctor. Dupini tom. 1; L' Herminier in tract. de sacram.; P. Marandus in præfat. ad Baluzianam edit. operum S. Cypriani; P. Gervasius lib. 5. vitæ S. Cypriani cap. 1; Danesius in prælect. de Ecclesia disp. 2. q. 1. art. 3; De la Haje in prælect. de baptis., aliique superius laudati communiter docentes S. Cyprianum suæ opinionis originem ab Agrippino nactum fuisse, ac proinde habuisse, ut ad disciplinam spectantem.

Esto vero quæstio illa ad fidem trahi facile posset, S. Cyprianus tamen, ejusdemque Africani Collegæ spectarunt eam, ut disciplinæ quæstionem, & tanquam disciplinæ quæstionem spectavere quoque Firmilianus, Asianique ipsi adhærentes Episcopi. Et quidem principio de Firmiliano, atque aliis Orientalibus id ostenditur ex ipsius epistola ad Cyprianum, ubi, *In ceteris*, inquit, *plurimis Provinciis multa pro locorum, & nominum diversitate variantur, nec tamen propter hoc ab Ecclesiæ catholicæ pace, atque unitate aliquando discessum est, quod nunc facere Stephanus ausus est rumpens adversus vos pacem, quam semper Antecessores ejus vobiscum amore, & honore mutuo custodierunt*. Idem in eadem epistola controversiam de baptismo comparat cum aliis contro-

ver-

versiis præsertim circa diem Paschæ, quæ procul dubio ad disciplinam pertinent, atque inde paullo durius in S. Stephanum scribendi occasionem captavit, quod ea de re excommunicationem comminatus esset. De S. Cypriano autem, ejusdemque collegis ostenditur 1. ex allocutione ad Episcopos habita in exordio Concilii III. Carthaginensis: *Superest*, inquit ibi, *ut de hac re singuli quid sentiamus, proferamus, neminem judicantes, aut a jure communionis aliquem, si diversum senserit, amoventes*. At non ita sensit, non dixit, non scripsit nedum de fidei quæstionibus, qualis ei fuerat de Novatianorum opinione, ut in epist. 52. ad Antonianum, & 68. ad S Stephanum; sed de Ecclesiæ universæ disciplina, qualis erat de aqua vino miscenda, ut in epist. 63. ad Cæcilium. Non mireris heic S. Cyprianum hoc disciplinæ caput de aqua vino miscenda, quia agnovit Ecclesiæ universæ disciplinam esse, defendisse; de rebaptizatione e contra, quamvis oppositam Ecclesiæ universæ consuetudinem agnoverit, nihilo secius oppugnasse. Nam ne illud dicam, illis sæpe contingere, qui semel errore abrepti sunt, ut sibimet adversentur, consuetudini non rebaptizandi adversari veritatem S. Doctor censebat: quæ ritui miscendi vino aquam contraria non modo non erat, sed imo conformis Christi D. exemplo. 2. Ex epist. Synodica suo, & Concilii Carthaginensis nomine ad Stephanum missa: in ea siquidem morem, ritumque rebaptizandi spectavit ceu morem, ritumque unius, vel alterius Provinciæ proprium, quem salvo pacis, & concordiæ vinculo, quis retinere posset, aut rejicere: *Hæc*, scribit, (gesta in Concilio cit. Carthag.) *ad conscientiam tuam*... *pro honore communi .... pertulimus .... Cæterum scimus quosdam, quæ semel imbiberint, nolle deponere .... sed salvo inter collegas pacis, & concordiæ vinculo, quædam propria, quæ apud se semel sint usurpata, retinere, qua in re nec nos vim cuiquam facimus, aut legem damus*. Sane non ita loquitur quis de rebus fidem spectantibus.

Ostenditur 3. ex epist. 71. ad Quintum, qua suam de rebaptizandis hæreticis opinionem defendit tantummodo, ut fidei congruam, & magis pertinentem ad sacerdotalem auctoritatem, & catholicæ Ecclesiæ unitatem, non autem uti fidei dogma: *Nam*, in-

inquit, *quorum* (idest Agrippini, & Africanorum ipsi cohærentium) *sententiam & religiosam, & legitimam, & salutarem, fidei, & Ecclesiæ congruentem nos etiam secuti sumus* &c. Similia scripsit in cit. epist. ad Stephanum. Sane S. Cyprianus sic etiam fidei congruentes appellavit litteras Confessorum, in quibus Lapsorum pœnitentium nomina describebantur, *Ideo*, inquit in epist. 15. ad Martyres, & Confessor., *peto ut eos* (Lapsos,) *quorum pœnitentiam satisfactioni proximam conspicitis, designetis nominatim libello, & sic ad nos fidei congruentes litteras dirigatis*. Ita namque fidei congruentem nuncupabat suam erga Lapsos agendi rationem, scilicet Lapsis pacem dandi ingruente persecutione: *Nos*, inquit in epist. 57. ad S. Cornelium, *quod fidei, & charitati, & sollicitudini congruebat, quæ erant in conscientia nostra protulimus*. Sed & in eadem epist. ad Quintum morem baptizandi hæreticos veluti meliorem, utilioremque ad alliciendos eosdem hæreticos defendit, non tanquam catholicæ fidei dogma: *Deberet*, ait, *unusquisque non pro eo, quod semel imbiberat, & tenebat pertinaciter, congredi, sed si quid melius, & utilius extiterit, libenter amplecti: non enim vincimur, quando offeruntur nobis meliora*: & in epist. ad Jubajanum: *Quum hæretici*, scribit, *cognoscunt baptisma nullum foris esse, nec remissam peccatorum extra Ecclesiam Dei posse, avidius ad nos, & promptius properant*. 4. Ex epist. 76. ad Magnum, qua in hac quæstione de anabaptismo cuilibet Episcopo liberum, & integrum esse dixit in diversam abire sententiam: id vero non dixisset sane de fidei dogmate: *Rescripsi*, inquit, *ad litteras tuas, .. & ostendi quid nos, quantum in nobis est, sentiamus* (de hæreticorum baptismo) *nemini præscribentes, quominus statuat, quod putat unusquisque Præpositus actus sui rationem Domino redditurus*: & in epist. ad Stephanum: *Qua in re*, ait, [de baptismo hæreticorum] *nec nos vim cuiquam facimus, aut legem damus, quum habeat in Ecclesiæ administratione voluntatis suæ arbitrium liberum unusquisque Præpositus*: & in epist. ad Jubajanum, *Hæc tibi*, inquit, *breviter rescripsimus, nemini præscribentes, aut præjudicantes, quominus unusquisque Episcoporum, quod putet, faciat habens arbitrii sui liberam potestatem*. Similia fatus fuerat Episcopis Concilii Carthaginensis, de quibus supra.

5. Ex

5. Ex epist. 74. ad Pompejum, qua aperte declarat de una Stephanum inter, & ipsum agi disciplina. S. Stephano siquidem obiicienti hæreticorum exemplum, qui ad se venientes non baptizabant, reponit, ad illud malorum devolutam non esse Dei Ecclesiam, ut ab hæreticis mutuetur disciplinam ad celebranda sacramenta. Qua in re quid apertius desiderare est?

Ad hæc S. Cyprianus, ut ex locis supra laudatis satis liquet, censuit nullum esse in terris tribunal, cui hanc quæstionem finiendi jus esset. At de rebus fidei ita ne censuisset S. Doctor? Nonne [ne cum adversariis vitilitigemus] ad minus a Concilio generali finiri caussam fidei judicasset? Præterea S. Cyprianus, ut ex præfatis locis constat, concordiam jugiter, & communionem cum iis omnibus, qui a sua opinione abhorrebant, servavit, & servandam monuit; at id ne egisset, si putasset eam quæstionem ad fidem pertinere? Nimirum putasset ne cum hæreticis fovendam societatem? Scio quid heic respondit P. Honoratus Drovin, respondit ita egisse S. Cyprianum, quia de re agebatur nondum sat eliquata. Sed contra est, quia si S. Doctor de re nondum eliquata agi sciebat, ideoque ea in re integrum cuique tenendi, quod sentiret, sinebat, certe non ita contra traditionem veterem decertasset, & contra Stephani rescripta desævisset. Quis est enim, quæso te, qui in re sibi dubia, atque in utramque partem disceptata adeo desipere velit, ut oppositum tanta animi commotione, & acerbitate oppugnet? Post hæc S. Cyprianus non desperandum profecto duxit de illorum Infantium salute, qui cum solo baptismo ab hæreticis dato jam vita functi fuissent: *Potens*, inquit in epist. ad Jubajanum, *est Dominus eos, qui ad Ecclesiam simpliciter admissi in Ecclesia dormierunt*, [loquitur de mortuis cum solo baptismo hæreticorum] *ab Ecclesiæ suæ muneribus non separare*. Et certe S. Augustinus S. Cyprianum ita sensisse auctor est lib. 2. de baptis. capp. 13, 14, & 15; lib. 5. cap. 2; nec non lib. 2. contra Crescon. cap. 33. At vero ita ne sensisset, si nullum fore baptismum hæreticorum ceu fidei dogma S. Cyprianus existimasset?

Quid quod S. Cyprianus hinc iccirco negat standum traditioni edictæ a S. Stephano, quia negabat eam traditionem esse

Do-

Dominicam, Evangelicam, aut Apostolicam; quæ si ex illis fuisset alterutra, eamdem procul dubio servandam docuisset: *Unde*, inquit in epist. ad Pompejum, *est ista traditio? Utrum ne de Dominica, & Evangelica auctoritate descendens? An de Apostolorum mandatis, atque epistolis veniens?* Ex istis autem obiter animadvertas velim exinde omnem Protestantibus præcludi aditum ad abigendas S. Cypriani exemplo Romanæ Ecclesiæ traditiones. Eam enim sibi objectam a Stephano traditionem respuit S.Doctor, quod errore ductus censeret neque a Christo D., neque ab Apostolis dimanasse. Illinc vero noverat eam consuetudinem ab universa ferme Ecclesia fuisse receptam, ut supra ostendimus, ergo eam consuetudinem ad fidem pertinere non putabat, alioquin putasset [quod absit a tanto Doctore] a S. Stephano, & Ecclesia in fide erratum; atque Episcopis liberum esse inter se de fidei rebus dissentire, & impune digladiari. Quid amplius? S.Cypriano eo in errore absque ulla noxa, aut ego fallor, adstipulati sunt SS. Athanasius, Basilius, Amphilochius, Epiphanius, Cyrillus Hierosol., ut censuit Thomassinus dissert. 2. in Synodos: adduntur ab aliis S. Dionysius Alexandrinus, Tertullianus, & S. Optatus Milevitanus, quamquam ab aliis hac plane macula abstergantur Tertullianus, SS. Dionysius, Optatus, Athanasius, Epiphanius, & Cyrillus, quo de argumento adisis laudatos superius auctores, nolo enim pelago immenso me committere. Sed neque hic locus est illorum retundere temerarium ausum, qui rebaptizantium numero adcensere veriti non sunt, qui tamen longe quam maxime eo ab errore fuerunt, ut suo loco palam fiet, SS. Innocentium I, Leonem I, Gregorium Magnum, Pelagium II, & Urbanum II, quos interea, si velis, habes vindicatos a Tournellio de Sacram. q. 7. art.2. At vero illi, si qui fuere, (uti fuisse SS. Basilium, & Amphilochium non negaverim,) certissime, ut a Thomassino ostensum est, controversiam eamdem de anabaptismo non ad fidei decreta, sed ad disciplinæ capita revocarunt.

Quod si S. Cyprianus (objectis ita offendo) suam opinionem S. Scripturæ locis confirmasse legitur, ut in epist. 69, alias 76. ad Magnum; 70. ad Episcopos Numidiæ; 72. ad Stephanum; 73. ad Jubajanum, 74. ad Pompejum. Item suam opinionem a Deo revela-

velatam aſſerit, ut in epiſt. ad Jubajanum, & Stephani traditioni oppoſuit *divinam diſpoſitionem*, ut in epiſt. ad Pompejum: & tandem hanc quæſtionem, quum ad fidem pertineat, id non potuiſse illum præterire: nihil officit, quominus dictis uſque modo ſtandum ſit. Nam etiam in rebus diſciplinæ ſæpius adferuntur S. Scripturæ loca ad eaſdem res ſuadendas, ut fidei congruas. Sic S.Baſilius in epiſt. canon. 1. ad Amphilochium can. 32. ex S.Scriptura ſuadere nititur Epiſcopum, Presbyterum, & Diaconum ob crimen etiam depoſitos communione Eccleſiaſtica privari non debere. Sic S. Hieronymus in epiſt. ad Theophilum ex S. Scriptura enititur oſtendere legitimam fuiſse Pauliniani Fratris ſui, etſi annorum ætatis 30, factam a S. Epiphanio Ordinationem. Sic S.Auguſtinus lib. de fide, & oper. cap. 26. ex S. Scriptura ſatagit, ut probet quædam peccata eſse excommunicatione plectenda. Sic S. Leo I. epiſt. 91. ad Ruſticum cap. 2. ex S. Scriptura docere ſe putat Presbyteros, & Diaconos non fore pœnitentiæ publicæ ſubjiciendos. Sic idem met S. Cyprianus ex S. Scriptura probat epiſt. 16. ad Presbyteros Carthag., epiſt. 30. ad Presbyteros Rom., epiſt. 33. ad Lapſos; 34. ad Presbyteros Carthag. Lapſis concedendam pacem, & Eccleſiæ communionem: & epiſt. 63. ad Cæcilium vino aquam in calice eſse miſcendam. Sed & in laudatis locis ex S. Scriptura probare quidem enititur S. Cyprianus hæreticos eſse Chriſti hoſtes, ut in epiſt. ad Jubajanum, & Pompejum: unam eſse fidem, unumque baptiſma, ut in epiſt. ad Pompejum, & Epiſcopos Numidiæ: blaſphemantes in Patrem non conſequi remiſſionem peccatorum, ut in epiſt. ad Jubajanum: ſolam Eccleſiam Deo filios gignere, ut ad Pompejum: baptiſmum neceſsarium ad ſalutem, ut ad Stephanum: at ex S. Scriptura directe anabaptiſmum non confirmat. Dum vero ſuam dicit a Deo revelatam ſententiam, id accipiendum de impropria revelatione, qua omne id, quod cuique verius, & utilius videtur, Deo refert acceptum: nam alioqui S.Stephano objicienti traditionem, non revelationem, ſed veritatem oggerit: in epiſt. ad Quintum eam opinionem vocat *ſuggeſtionem* a Collegis ſuis acceptam: atque demum lib. de bono patient., & in epiſt. ad Jubajanum pleraque a Deo revelata refert, quæ divinæ revelationi pro-
prie

prie referri accepta non debent. Dispositionis autem divinæ nomine, quam traditioni Stephani opponit, non intelligit traditionem, aut revelationem divinam; sed id intelligit, quod ex divina traditione humana argumentatione, ut ait Facundus Hermian. defens. trium Capitul.lib.10.cap.3, sententiam suam eruere adnitebatur. Nam divina dispositio juxta S.Cyprianum ibidem ejusmodi est: Hæreticos esse Antichristos; ergo vitandos: Baptismum esse unum; ergo baptismum hæreticorum esse nullum. Tandem jam ultro citroque fassus sum quæstionem hanc ad fidem pertinere: putasse S. Cyprianum nihilominus illam pertinere ad disciplinam probavi; ideoque dicta repetere opus non est. Ad ea tamen: putavit perinde S. Cyprianus valorem baptismi hæreticorum pendere a ritu, & more Ecclesiarum, quæ illum aut validum, aut invalidum efficere possent: quippe de eo baptismo suis Collegis permisit, ut variemode opinarentur; ideoque in Stephanum solum insurrexit, quod vellet eumdem unum baptismum ab omnibus tenendum. Magno etiam inquirenti de Clinicorum baptismo respondit validum esse Clinicis collatum baptismum; attamen vult iterum illos baptizari apud eos, qui baptismum hunc validum esse inficias ibant. Demum SS. Firmilianus, & Basilius a diversarum regionum disciplina, ac Episcoporum decretis rebaptizandi necessitatem repetebant. Sed in re certissima nolo plura congerere, præterque opus protrahere orationem.

Quæres, si quemadmodum S. Cyprianus, ita & S. Stephanus quæstionem hancce de rebaptismo ad capita disciplinæ, an potius ad fidei dogmata revocaverit? Revocasse ad primum censent nonnulli, ut Berti loco cit., existimans saltem Stephani decretum non fuisse solemne, atque ex Cathedra, ut ajunt, pronunciatum: imo etiam post Concilium Nicænum non ad fidei decreta, sed ad disciplinam quæstionem hancce pertinuisse, nec fortasse transiisse in dogma fidei ante Concilium Tridentinum, a quo sess.7.can.11. quæstio hæc tandem finita est. Et sane nec a Nicæna Synodo hanc quæstionem tanquam de fide definitam fuisse censent Natalis, Pagius, & Boucatius locis cit.; ex eoque confirmant, quod post Synodum Nicænam anabaptismus propugnatus fuerit a S. Basilio, eumque ad disciplinam, non ad fidem spectare docuerit. A S.Stepha-

phano vero decretum editum non fuisse ex Cathedra, ex eo suadere nituntur Berti, & Scriptor de auctorit. Rom. Pontif. lib. 3. cap. 5, quod rescripto non adjecerit in refractarios anathema, sicuti neque a Nicæna Synodo can. 19. anathema adjunctum est, neque refractarios hæresis nomine denuntiaverit, neque traditionem objectatam tenendam esse tanquam catholicum dogma. Addit Scriptor mox memoratus, quod neque juxta antiquam disciplinam res in Synodo fuerit discussa: quam notam tamen jure merito explodit Doctissimus Berti. Fleurius autem lib. 7. hist. Eccles. scribit iccirco S. Stephani decretum ad fidei dogma non spectasse, quod ab Ecclesia universa tanquam dogma fidei receptum nondum fuerit. At revocasse ad secundum, idest S. Stephanum quæstionem illam de baptismo ab hæreticis administrato, ut ad fidem pertinentem spectasse, ac implicite saltem decreto illo definivisse, eique Ecclesiam, (Africanis, & Asianis nonnullis exceptis,) adquievisse propugnant alii, inter quos Tournellius, Honoratus a S. Maria &c., quam in sententiam manibus, pedibusque descendo.

Ductus 1. argumento negativo. Si enim ea semel aperiatur via impune dicendi Pontificum, & Conciliorum decreta cæteroqui de rebus fidei, spectanda tamen uti capita disciplinæ esse, eo quod anathema illis non fuerit adjectum, aut exprese declarata de fide non fuerint, aut ita non fuerint declarata in Concilio generali, aut ita declaratis Ecclesiæ universæ consensus non accesserit, quid, quæso, in re christiana sacrum erit, & tectum, quod levi negotio, inanibusque distinctionculis a refractariis non elevetur, vel elidatur, aut eludatur? 2. Ductus argumento positivo. Nam S. Stephanus rescriptum suum vocat traditionem: *Nihil innovetur*, inquit, *nisi quod traditum est*: rem ita traditam, idest haud rebaptizandos baptizatos ab hæreticis, ad fidem spectare fatentur adversarii, ac postremo definivit Concilium Tridentinum: quid ergo in caussa fuit, quod S. Stephanus, & Nicæni Patres rem illam ad fidem non pertinentem spectaverint? Quia nescierunt? At ista calumnia, & injuria est. Quia noluerunt? At istud commentum est, & inventum; nec enim erat cur id simularent, ac consuetudinem, sive traditionem ab universa Ecclesia receptam,

& servatam ad fidei dogma pertinere, quominus definirent, illis esset verendum. S. Stephanus insuper anathema in refractarios comminatus fuerat, esto a ferendo abstinuerit; eaque de re in ipsum Firmilianus, & Cyprianus gravissime fuerant commoti. At putas ne voluisse Pontificem prudentissimum pro re ad disciplinam spectante tantam Ecclesiæ partem, quantam conflabant Asiani, & Africani Episcopi, ab Ecclesiastica communione amovere? Si vero Stephani œconomiam sibi adhibendam rati Patres Concilii Arelatensis I. can. 8; & Nicæni can. 19. pariter ab anathemate irrogando abstinuerunt, iccirco ne tot Ecclesias Asiæ, & Africæ in discrimen adducerent, a severiori distringenda sententia temperandum sibi duxerunt. Præterea Romani Pontificis definitiones in re dogmatica edi oportere in Synodo, aut ut dogmatis robur obtineant, accedere illis Ecclesiæ universæ consensum necesse fore inficior: cur vero inficier, plurimis, aut ego fallor, planum feci, ac, si superis placet, faciam adhuc planius: nihilominus & S. Stephanus non rebaptizandos ab hæreticis baptizatos in Synodo decrevit, ut legere est apud Labbeum, Harduinum tom. 1, & Baluzium: S. Stephano (demptis Episcopis Asianis, a quibus in duabus Synodis Iconii, & Synnadis an. circiter 256. in Orientalem Ecclesiam anabaptismus primum invectus est; & demptis Episcopis Africanis, a quibus in tribus Synodis an. 254, & 255, aut 256. Carthagine habitis veteri in Africana Ecclesia abrogata disciplina nupera baptizandi hæreticos inducta ab Agrippino comprobata est, qui simul, idest ex Asianis 50, ex Afris 87, ut ex S. Augustino lib. 3. contra Crescon. cap. 3. apertum est, numerum 137. non excessere,) S. Stephano, inquam, Ecclesiam universam adhæsisse satis, superque superius est demonstratum. Nec sane tanto Ecclesia universa consensu Romanæ Ecclesiæ ea in re cohæsisset, nisi de re fidei actum esset.

Ductus 3. gravissimo veterum testimonio, quibus controversia istiusmodi apprime fuit comperta. Vincentius Lirinensis in Commonit. cap. 9. controversiam hancce Cyprianum inter, & Stephanum attexens, de S. Stephani decreto loquitur tanquam de dogmate fidei, non autem de aliquo dumtaxat veluti capite disciplinæ: *Tunc*, inquit, *Papa Stephanus*... *restitit*, (nempe re-

bap-

baptizantibus) *dignum... existimans si reliquos omnes tantum fidei devotione vinceret, quantum loci auctoritate superabat*: subinde relato rescripto Stephani adnectit: *Intelligebat enim vir sanctus, & prudens nihil aliud rationem pietatis admittere, nisi ut omnia, quæ fide a Patribus suscepta forent, eadem fide filiis consignarentur*. Subindicat magis sententiam suam addens. *Quis ergo tunc universi negotii exitus? Quis utique, nisi usitatus, & solitus? Retenta est scilicet antiquitas, explosa novitas*. Quæ sane postrema verba nonnisi in fidei quæstionibus adhibere ille assolet, quippe rebus fidei dumtaxat, non etiam disciplinæ, amica est antiquitas, & novitas inimica. S. Siricius in epist. ad Himerium Tarraconensem apud Labbeum tom. 2. Concil. statuens Arianos non esse iterum baptizandos, id in Synodo constitutum [Nicæna nempe] ait, & iccirco rebaptismum non licere: & S. Gregorius lib. 11. epist. 67. ad Quiricum, & refertur de Consecr. dist. 4. C. *Ab antiqua* 44, *Ab antiqua*, inquit, *Patrum institutione didicimus, ut quilibet apud hæresim in Trinitatis nomine baptizati, quum ad S. Ecclesiam redeunt, aut unctione Chrismatis, aut impositione manus, aut sola professione fidei ad sinum Matris Ecclesiæ revocentur*. Quibus tum S. Siricius, cum S. Gregorius, post Nicænam Synodum saltem, eam de non rebaptizandis hæreticis traditionem ad fidem spectasse dilucide significant. Quid plura! Post Concilia Arelatense, & Nicænum Donatistas ab anabaptismo non abstinentes habitos ubique ut hæreticos; eosdemque dumtaxat tenacissime errori illi inhæsisse, reliquis cum Afris, tum Arianis ad veritatis lumen reversis, & ab errore revocatis, exploratum est: indicium id est manifestum S. Stephani, & Nicænæ Synodi decretum ab Ecclesia in eorumdem, quo cetera veniunt fidei dogmata, censum fuisse jam tum relatum, deputatumque extemplo ceu illud, quod fide integra violari deinceps nequiret.

Nec nos urget S. Basilius, (nam de aliis, quibus is quoque error affictus est, disputatur, ego vero disputationis hujusce pelagum, quod sit præter institutum, ingredi nolo,) quod in epist. canon. cit. ad Amphilochium can. 47. scripserit post Concilium Nicænum oportere haberi Concilium, ac decerni de baptismate Encratitarum, Saccophororum, & Apotactitarum, quos ipse re-

rebaptizabat, quamvis illorum rebaptizatio prohibita esset apud Romanos, alicujus œconomiæ gratia ut ait: quibus aperte significat se non agnovisse dogma de baptismate hæreticorum a Concilio Nicæno, aut a S. Stephano diremptum, imo ab se agnitam rebaptizandi variam consuetudinem veluti disciplinæ caput, ut quam apud Romanos vetitam refert ad œconomiam. Non enim difficilis est responsio, non quidem quæ adhibita est a Tillemontio tom. 6. annot. 21. ad Concil. Nicæn. ajente S. Basilium non novisse octavum Concilii Nicæni canonem; sed quam adhibuit Norisius in hist. Donatist. par. 1. cap. 10, videlicet S. Basilium existimasse canonem Nicænum de Paulianistis locutum, nihil interim statuisse de rebaptizandis aliis hæreticis; eumque canonem non veluti ad fidei dogma, sed ad disciplinæ caput revocatum a Concilio fuisse: vel quam exhibet Tournellius loc. cit., videlicet quum canone Nicæno res aperte non definita fuerit, quippe de Paulianistis dumtaxat decretum est; atque nonnisi ex necessaria consecutione, & ratiocinii circuitu ex can. 8, & 19. inferri possit baptisma etiam ab hæreticis aliis collatum verbis a Christo institutis validum esse, ideo fieri potuisse, ut S. Basilius, (cui in Oriente versanti Concilium etiam Arelatense in Occidente celebratum nec innotuit,) quod ex illis canonibus consequens erat, non adverterit, adeoque in Ecclesia sua adinventæ consuetudini de rebaptizandis hæreticis adhæserit: vel quam supra adhibuimus, nempe quemadmodum Agrippini, & quorumdam Afrorum exemplo abreptus S. Cyprianus S. Stephani sensum non est assecutus, ideoque in adversum declinavit: ita Firmiliani, aliorumque Asianorum errore abstractus S. Basilius Synodi Nicænæ intimam sententiam non attigit, sed in oppositam se distrahi a præjudicata opinione permisit; quam integro religionis officio tenere cuilibet fas esse putavit.

Nec nos movet S. Augustinus, quod lib. 1. de baptis. cap. 18. scripserit, antequam Concilii generalis auctoritate quæstio finiretur, liberum fuisse Africanis, & Asianis sentire, quod mallent: quod lib. 2. cap. 7. affirmaverit, antequam Concilii generalis auctoritate quæstio eliquaretur, S. Stephano abque piaculo resistere potuisse S. Cyprianum: quod lib. 2. cap. 4. auctor fuerit ætate S. Cy-

S. Cypriani de baptismo hæreticorum nullam factam fuisse in Concilio plenario definitionem, cui procul dubio, si facta fuisset, cessisset S. Cyprianus: ideoque ab se rebaptismum abjudicari, quod universæ Ecclesiæ auctoritate rebaptismus abrogatus jam sit: & quod cap. 9. sit testatus solam consuetudinem S. Cypriano oppositam fuisse: quasi ex his inferri possit, quod a S. Augustino Stephani rescriptum non fuerit agnitum uti fidei dogma; aut Stephani decretum veluti dogma fidei nequaquam receptum, donec illi Ecclesiæ universæ, seu Concilii œcumenici auctoritas accessisset. Nam initio a S. Augustino Sedis Apostolicæ judicium sat esse ad fidei caussas finiendas, præsertim in caussis Pelagianorum, & Donatistarum, agnitum fuisse suo loco demonstrabitur. Deinde S. Augustinus suammet sententiam in locis objectis aperuit magis, nam lib. 2. cap. 7. consuetudinem a Stephano commemoratam ex Apostolica traditione venire credit: *Quam consuetudinem*, inquit, *credo ex Apostolica traditione venientem*: lib. 1. cap. 18. culpa non vacasse S. Cypriani resistentiam Stephani decreto scribit, quod repetit epist. 48, nunc 93; & lib. 2. cap. 9. consuetudinis illius commemoratæ a S. Stephano robore teneri tunc Orbem terrarum asserit: quibus satis significat eam traditionem, seu consuetudinem ad fidem spectasse. Itaque S. Augustinus ibidem loquitur juxta sententiam S. Cypriani, scilicet de controversia spectata, ut pertinente ad disciplinam, quomodo spectata fuit a S. Cypriano: in istiusmodi etenim controversiis Concilio generali opus esse, quo in unum Episcopi convenientes de suarum Ecclesiarum consuetudine conferant, atque num consuetudo universalis sit, utique cognoscatur, ultro concedimus. Ita loquutum S. Augustinum legenti facile patebit: sed ex eo apertissime patet, quod iisdem in locis objectis, videlicet lib. 2. cap. 3. Concilia etiam generalia priora sæpe a posterioribus emendari affirmat; quod non affirmasset, nisi de Conciliorum decretis spectantibus ad disciplinam, non autem ad dogma. *Ipsa*, inquit ibidem, *Concilia sæpe priora a posterioribus emendari, quum aliquo experimento verum aperitur, quod clausum erat, & cognoscitur, quod latebat*. Ex eo item, quod S. Cyprianum, dum S. Stephano obluctatus est, inquinasse se veniali culpa affirmavit S. Augustinus; atqui si de fidei dog-

dogmate cum Stephano a S. Cypriano actum fuisse S. Augustinus existimasset, ipsum gravissima culpa nequaquam caruisse novisset. Quis enim nesciat, aut neget Pontifici de fide decernenti omnes Christifideles obtemperare, auscultare, & obedire debere? Paullo fusius, ac forte quam par foret, fateor, in his immoratus sum, sed summopere intererat,ut tanti Doctoris authoritatem stare pro Apostolicæ Sedis privilegiis demonstrarem. Age modo ad Sanctorum Patrum Latinæ Ecclesiæ testimonia, ut exinde jugis ejusdem Ecclesiæ traditio innotescat, oratio decurrat.

Ex SS. Patribus Latinis, aliisque sacris Scriptoribus.

§. I.

SÆculo III, & IV. catalogum inchoet, & chorum ducat Tertullianus. Is libro de præscript. cap. 36, postquam cap. 22. S. Petro, ceu Petræ superstructam Ecclesiam, atque in Ecclesiam omnem potestatem adfirmasset, *Si Italiæ*, inquit, *adjaces, habes Romam; unde nobis quoque auctoritas præsto est. Ista quam felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt?* Et infra: *Videamus*, subjungit, *quid didicerit, quid docuerit ista*: ita significans sane ad revincendos hæreticos solius Romanæ Ecclesiæ sat esse traditionem; cujus sequestrem, ac custodem eamdem Ecclesiam, Ecclesiarum cunctarum Matrem, & Magistram, nec non caussarum fidei infallibilem judicem, ut observat Lupus in hunc locum, supponit, & agit. Non equidem inficias eo a Tertulliano capp. 20, & 32. alias ab Romana Ecclesias appellatas, *Primas, Apostolicas, Matrices, & Originales*. Non eo tamen sensu, quem ei appingunt Heterodoxi, appellatas affirmo, quo nulla ceu Princeps cæteris præstet; sed quo eas a quoppiam Apostolorum primitus institutas, doctrinaque imbutas dixit, ac primas, idest primitivas, quæ proinde, quemadmodum cum Principe collegii Petro Apostoli cæteri apprime conveniebant, cum Romana omnium Principe Ecclesia, ceu cum unitatis centro, & capite erant fide conjunctæ. Ita significat sane, dum subdit: *Unam omnes probant Unitatem*: &: *Tot, ac tanta*

tæ Ecclesiæ una est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes: ac dum non cum eadem laude de aliis loquitur, atque de Romana, quam, ut ex dictis liquet, egregiis, ac singularibus elogiis semper exornat, quamque lib. de pudicit. cap. 21. *Petri propinquam* vocat. Idem lib. 4. adversus Marcionem cap. 5. *Videamus*, scribit, *quid etiam Romani de proximo sonent, quibus Evangelium, & Petrus, & Paulus sanguine suo signatum reliquerunt*. Itaque adversus hæreticos dimicans iis demum armis sibi agendum duxit, quæ traderet Romanæ Ecclesiæ doctrina, cui obsistendo impares illos probe dignoverat. Equidem Tertullianus, postquam ad Montani partes declinasset, S. Zephyrinum Pontificem Maximum, qui Mœchos, & adulteros pœnitentia peracta absolvendos præceperat, traducere præsumpsit. Verum verbis ipsis, quibus lib. de pudicit. cap. 1. illum proscindit, quanti penderetur ejus potestas, quantusque Pontifex haberetur, vel nolens patefecit: *Audio*, ait, *esse edictum propositum, & quidem peremptorium: Pontifex scilicet Maximus, Episcopus Episcoporum dicit. Ego & mœchiæ, & fornicationis delicta pænitentia functis dimitto*. Ad hæc enim Tertulliani verba apposite doctiss. Albaspinæus sic advertit: *Quacumque ratione, aut mente de Romano Pontifice hæc dixerit Tertullianus, serio, vel per ludibrium, illis tamen temporibus penes eum potestatem fuisse de rebus fidei judicia peremptoria ferre, & totius Orbis Episcopos monere, atque docere quis non agnoscit? Eoque magis, quod unus Tertullianus jam hæresi implicitus de hac re cæteris Ecclesiæ Episcopis non reluctantibus conqueratur. Nam de his rebus eum oppugnando conjecturam facit, ea tempestate id juris Romanis Episcopis concessum fuisse, eosque revera hanc potestatem exercuisse*.

Thomas tamen Mortonius Anglo-Calvinista in sua apologia lib. 2. cap. 1. hæc Tertulliani testimonia ut elevet, suæque potius, quam nostræ patronum caussæ adsciscat, ad Beati Rhenani scholia in lib. de præscript. cap. 36. confugit, quæ in Tertullianum conscripsit: atque quidem Rhenanum adnotasse a Tertulliano dictum unam esse aliquam Ecclesiam, ex qua reliquæ, hanc tamen nulli loco affictam: ab illo laudibus exornatam Romanam Ecclesiam, non attamen tantam illam factam, quantam hodie fieri videmus; atque inter Apostolicas Ecclesias illam quidem ab illo enu-

enumeratam, non solam factam Apostolicam, hoc est summatim eam factam, non etiam summam confidentissime scribit Mortonius. At Mortonius inique agit, quamquam enim B. Rhenani scholia in Tertullianum a nostris parvi pendantur, atque in indice librorum prohibitorum atro carbone notata fuerint, eo quia vel Tertulliani sensum integrum sæpe non protulerit, vel corruptum aliqua ex parte ediderit, vel nescio qua ductus ratione, dissimulaverit, nihilominus nihil ex illis scholiis extundi potest, quo Tertullianum ex Rhenani interpretatione suæ causæ suffragatorem habeat: si quidem ita scribit in scholiis ad lib. de præscript. *Docet Tertullianus hos Apostolos primum institutis per Judæam Ecclesiis, in Orbem deinde profectos apud unamquamque Civitatem Ecclesiam condidisse, quæ vocatæ sunt Apostolicæ, a quibus cæteræ mutuo sumpserint doctrinam. Porro unam esse primam Apostolicam Sedem, a qua reliquæ, hanc nullo loco affigit (id vero jure, nam primo Antiochiæ, postmodum Romæ Sedem fixit S. Petrus,) præscribit adversus hæreses a revelatione Christi, a doctrina Apostolorum, & a veritate Apostolicarum Ecclesiarum, Originalium scilicet, & Matricum, reliquam doctrinam omnem, quæ huic contraria sit, de mendacio præjudicandam. Hortatur insuper, ut qui pie curiosus esse velit, Ecclesias Apostolicas percurrat, in Achaja Corinthiensem; in Macedonia Philippensem; Ephesinam in Asia; Romanam in Italia: recenset institutionem Romanæ Ecclesiæ. Porro magnifico laudis elogio Romanam Ecclesiam ornat, quum dicit:* Si autem Italiæ adjaces, habes Romanam &c. *Idem facit adversus Marcionem lib. 4. sic scribens:* Videamus quid Romani de proximo &c. *Ex quibus locis liquet, unde Apostolici nomen Pontifici Romano advenerit. Sed & in libro adversus Praxeam, & aliis item locis non obscure significat, quantum valuerit illo quoque ævo Romani Præsulis judicium aliquid agnoscentis, aut rejicientis.* Videlicet lib. 1. adv. Praxeam a Romano Pontifice, (quem Anicetum Baronius, Eleutherium Valesius, & Massuetius, Victorem Constantius, & Pagius, sed Zephyrinum verius alii autumant,) cui quippe nondum plane Montani errores perspecti erant, datas litteras pacis ad Ecclesias Asiæ Cataphrygum superstitione infectas opera Praxeæ revocatas conqueritur. Quamquam enim falsa hic a Ter-

a Tertulliano narrari reputet Natalis hist. Eccl. ad sæcul. III. dissert. 1., Pontificis tamen maximam potestatem, latissimeque patentem Tertullianus indicat. Quid enim, quæso te, de Pontificis litteris Asiani adeo solliciti fuissent, nisi eas maximo in pretio, maximoque sibi fore præsidio persuasum habuissent? Pergit Rhenanus: *Hujus Ecclesiæ semper mansura auctoritas, quantum Orbi Christiano profuerit, dum dogmatum concordiam sartam tectam præstat, ac undique pacem conservat, hæc turbulenta tempora abunde docent, quæ præcipue caussa veteres Imperatores olim monuit, ut istam Sedem Flavius Constantinus privilegiis, Justinianus, & Gothorum Principes, qui primi ex Germanis Romanorum Reges extitere, Italiæ, & Provinciarum Domini; atque hos secuti Longobardi prædiis amplissimis; Carolus Magnus, Ludovicus Pius, atque Rudolphus Habispurgius terris, ac profana ditione extulerint, auxerint, & ornarint.* Hæc Rhenanus, ex quibus quis non perspiciat fide pessima Mortonium agere, dum aliam prorsus ipsi Tertulliani interpretationem appingit? Confer doctiss. Boverium nostrum lib. 3. demonstrat. veræ, & falsæ Relig. demonstr. 3. art. 3. ubi Mortonium id ausum, ut SS. Irenæum, Cyprianum, Ambrosium, Hieronymum, & Augustinum in partem aliam pariter vel invitos pertraheret, egregie refellit, & profligat.

S. Optatus Milevitanus in Africa Episcopus, ac Donatistarum acerrimus insectator in libris adv. Parm. schisma, erroresque Donatistarum perstringens, eo præsertim utitur argumento, quo potius in aciem producere non poterat, scilicet Apostolicæ Sedis auctoritate, quove præclarius ejusdem privilegia celebrare nequibat. Libro 1. S. Melchiadis Pontificis Maximi sententiam contra Donatistas depromens, clausum judicium concludit: *Cæcilianus,* inquit, *omnium supramemoratorum sententiis innocens est pronunciatus: etiam Melchiadis sententia, qua judicium clausum est.* Quem locum egregie illustrans Albaspinæus, *Quasi diceret*, subjungit, *etiam a Summo Pontifice absolutus, post cujus judicium de Cæciliani innocentia non est dubitandum*. Libro 2. schismaticum, & hæreticum hominem provocat ad Cathedram S. Petri, a cujus unitate extorres schismaticos, a cujus fide devios hæreticos nuncupat; ex cujusque continua successione veram Christi Ecclesiam

designat. *Negare*, inquit, *non potes scire te in Urbe Roma Petro primo Cathedram Episcopalem esse collocatam, in qua sederit omnium Apostolorum Caput Petrus, .. . in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, ne ceteri Apostoli singulas sibi defenderent, ut jam schimaticus, & peccator esset, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret. Ergo Cathedra unica, quæ est prima: sedit prior Petrus, cui successit Linus* &c. *Siricius hodie, cum quo nobis totus Orbis commercio formatarum* (de formatis alio loco egimus) *in una communionis societate concordat*. Et paullo infra: *Probatum est*, subdit, *nos esse in Ecclesia Sancta Catholica, apud quos & Symbolum Trinitatis est, & per Cathedram Petri, quæ nostra est*. Ita enim Ecclesiæ veræ, & Catholicæ notam esse docet Romani Pontificis Cathedram. Exinde Donatistas Clavium potestate carere pugnat, quod S. Petri Cathedræ infensi irent: *Claves*, inquiens, *legimus accepisse Petrum Principem scilicet nostrum, cui a Christo dictum est*, Tibi dabo claves &c. *Unde est ergo, quod Claves regni vobis usurpare contenditis, qui contra Cathedram Petri vestris præsumptionibus, & audaciis militatis?* *Ex hoc notandum*, ait heic Nicolaus Cardinalis Cusanus lib. 1. de concordantia cathol. cap. 1, *quod qui se christianum esse fatetur, necessario confiteri habet connexam esse Cathedram suam ad succedentium Cathedræ S. Petro, & in societate illius Cathedræ per unionem esse, alioqui christianus non foret ... Est itaque verum*, concludit Cusanus, *Unam esse Cathedram Petri, quoniam Cathedra Principatum regitivum significat in Ecclesia*. Similia repetit lib. 6, & 7, de quo postremo tamen dubium est, num ejus genuinus sit fœtus, antiquissimi tamen saltem esse Auctoris non dubitatur, quemque dubio procul germanum S. Optati esse fœtum adversus Dupini, & Riveti levissimas conjecturas propugnant Balduinus, & Tillemontius tom. 6. not. 29. in Donatistas; *Beatus*, inquit, *Petrus præferri omnibus Apostolis meruit, & Claves regni Cælorum ceteris communicandas solus accepit*. Itaque juxta S. Optatum Cathedra S. Petri, successorumque Romanorum Pontificum, unitatis Ecclesiæ origo, & principium quum sit, ab eadem quoque in Ecclesiam universam derivari potestatem oportet. Et quidem quandoquidem Romana Ecclesia, seu Cathedra Romani Pon-

Pontificis a SS. Cypriano, Optato, Paciano, ac Synodo Aquilejensi, a SS. Hieronymo, Augustino, Gelasio I, & Stephano Larissensi toties unitatis Ecclesiæ universæ centrum vocata est: exinde rite infert Petrus ipse de Marca lib. de concordia cap. 2: eam esse vim unitatis, quæ principium, & originem a Petri Sede trahit, ut cum ea sentiendi necessitatem ceteris imponat. At, sodes dic, imponere ne posset Ecclesiæ universæ necessitatem una secum credendi, & sentiendi, si ipsa de fide prave credendi periclitaretur, neque supra Ecclesiam universam potestate polleret?

S. Ambrosius quid non egit, quid non scripsit, quid non docuit, ut quanti ab se penderetur, quantique ab aliis pendenda esset Apostolicæ Sedis qua fides, qua auctoritas, faceret palam, persuaderetque? Is in orat. funebri de obitu fratris sui Satyri auctor est a Satyro eos Episcopos ceu Catholicos agnosci consuevisse, qui cum Romano Pontifice communione, & fide forent conjunctissimi: *Advocavit ad se*, ait, *Satyrus* (prope diem moriturus) *Episcopum, nec ullam veram putavit, nisi veræ fidei gratiam, percontatusque est ex eo, utrum nam cum Episcopis catholicis, hoc est cum Romana Ecclesia, conveniret*. Et sane B. Satyrus quondam Sardiniam Insulam tum temporis Luciferiano schismate aspersam appulsus, eis dumtaxat Episcopis communione jungi voluit, qui cum Romana Ecclesia convenirent, quæ veluti catholicæ Religionis centrum omnes Christifideles in unitate conjungit. Idem S. Ambrosius in cap. 3. epist. 1. ad Timoth. Ecclesiæ universæ Caput summum adstruit Romanum Pontificem: *Ecclesia*, inquit, *est domus Dei, cujus hodie Rector est Damasus*. Rogo autem, Rector domus est ne ceteris subditus? Pater Familias nonne supremas in familia partes gerit? Iterum lib. 4, & 5. de fide ad Gratianum: *Petro dixit* (Dominus), inquit, Ego rogavi pro te &c. Tu es Petrus &c. *Ergo cui propria auctoritate regnum dabat, hujus fidem firmare non poterat, quem quum Petram dicit, firmamentum Ecclesiæ indicavit?* Supra dixerat Petro in regimine Ecclesiæ successisse Damasum, ac reliquos deinceps Romanos Pontifices. Si igitur Petri firma, & indeficiens fides; eadem profecto in fide indeficientia, & firmitate donatos Romanos Pontifices docet. Insuper comment. in Lucam de Navi Petri differens:

Ergo, ait, *non turbatur hæc Navis*, *in qua prudentia navigat*, *abest perfidia*, *fides aspirat*. *Quemadmodum enim turbari poterat*, *cui præerat is*, *in quo Ecclesiæ firmamentum est*? Exinde ergo de fide periclitari neque posse Romanum Pontificem est inferre, eo quod quemadmodum S. Petrus, ipse quoque Ecclesiæ firmamentum sit. Post hæc in Psal. 40, *Ipse*, inquit, *est Petrus*, *cui dixit* (Christus) Tu es Petrus &c. *Ubi ergo Petrus*, *ibi Ecclesia*, *ubi Ecclesia*, *ibi nulla mors*, *sed vita æterna*: *& ideo addidit*: & Portæ inferi &c. *Beatus Petrus*, *cui non Inferorum porta prævaluit*, *non Cæli porta se clausit*, *sed e contrario destruxit inferni vestibula*, *patere fecit cælestia*. Jam vero exploratum est per portas inferi hæreses intellectas ire: itaque in sententia S. Ambrosii adversus Sedem Apostolicam nulla unquam hæresis prævalere poterit, atque ubi Apostolica Sedes, ibi jugiter vera Christi Ecclesia consistet.

Synodi Aquilejensis nomine adversus Ursicinum schismaticum ad Imperatores Gratianum, Valentinianum, & Theodosium epist. 11. scribens idem S. Doctor, partesque S. Damasi adjuvandas suscipiens, quo demum id effecit modo? *Totius*, ait, *Orbis Romani Caput Romanam Ecclesiam*, *atque illam sanctam Apostolorum fidem ne turbari fineret*, *obsecranda fuit Clementia vestra*. *Inde enim in omnes veneranda communionis jura dimanant*. Quibus quis non perspiciat Romani Pontificis gemina privilegia a S. Doctore prædicari, & in omnem Ecclesiam potestatem, & præ ceteris Ecclesiis in fide indefectibilitatem? Sed & Synodi Capuanæ nomine in epist. 78. ad Theophilum Alexandrinum, qua obsecrat, ut pacis procurandæ Antiochenæ Ecclesiæ diro schismate divexatæ sequester accederet, suggerit Synodi placitum illud esse, ut omnia ad Pontificem Romanum deferrentur, nec quidquam, quod illi displiceret, a Theophilo attentaretur: *Sane*, inquit, *referendum arbitramur ad S. Fratrem nostrum Romanæ Sacerdotem Ecclesiæ*: *quoniam præsumimus ea te judicaturum*, *quæ etiam illi displicere nequeant*. *Ita enim erit consultum sententiæ*: *ita pacis*, *& quietis securitas*, *si id vestro statuatur consilio*, *quod communioni nostræ dissensionem non afferat*; *ut nos quoque accepta vestrorum serie statutorum*, *quum id gestum esse cognoveri-*

rimus, quod Ecclesia Romana haud dubie probaverit, læti fructum hujusmodi examinis adipiscamur. Scilicet sciebat nil firmum, fixumque posse consistere, quod Romanus Pontifex improbasset, atque infirmasset. Quæ demum in epist. 81. ad S. Siricium habet, ejusmodi sunt, ut explicatiora desiderati nescio an possint: summisse etenim in Romano Pontifice recognoscit Pastorem summum, cujus Christifideles omnes dicto audientes esse debeant, cujusque sollicitudo, & cura sit undique irruentes ab Ecclesia hæreses dispellere, ac disperdere: *Recognovimus*, inquit, *litteris Sanctitatis tuæ boni Pastoris excubias, qui fideliter commissam tibi januam serves, & pia sollicitudine Christi ovile custodias, dignus, quem oves Domini audiant, & sequantur: & ideo quia nosti oviculas Christi, lupos facile deprehendes, & occurres quasi providus Pastor, ne isti morsibus perfidiæ suæ, feralique ululatu Dominicum ovile dispergant*. Et infra. *Itaque Jovinianum, Auxentium... quos Sanctitas tua damnavit, scias apud nos quoque secundum judicium tuum esse damnatos*. Hisce, sexcentisque aliis Sedis Apostolicæ summam dignitatem Sanctus Doctor cohonestabat. Confer eumdem serm. 11, & 47; lib. de incarn. cap. 5; lib. de virgin. cap. 16, aliisque in locis. Adjunge etiam Hilarium Diaconum, qui vulgo Ambrosiaster audit inter opera S. Ambrosii, Comment. in epist. 1. ad Corinth. cap. 9; in epist. 2. capp. 11, & 12, ac in epist. ad Galat. cap. 1; S. Zenonem Veronensem lib. 1. tract. 13, & lib. 2. tract. 13; S. Philastrium lib. de hæres. cap. 145; S. Gaudentium Brixiensem pariter Episcopum in resp. ad Paulin., & serm. de SS. Petro, & Paulo; S. Pacianum Barcinon. Episcop. epist. 3. ad Sympron., & S. Paulinum Nolanum Poem. 19; a quibus ejusmodi de S. Petro, deque Romanæ Ecclesiæ Primatu ab eo illustrato prædicantur, deque privilegiis cum eodem Primatu connexis; ut eadem Romani Pontificis facta propria facile intelligas. Neque enim persequi omnia, orationeque comprehendere vacat, aut expedit, aut si facerem, rem facerem optatam, quum pleraque alia suppetant, quæ nullo prætermitti modo possunt.

S. Hieronymus tam liquido, & tam luculenter Romani Pontificis fidem extra omnem erroris periculum, eclipsimque patien-

di

di posuit, ejusdemque supra Ecclesiam auctoritatem evexit, ut susdeque omnia agere oporteat adversarios, detortisque sensibus ejus testimonia subjicere, si illis se vinci omnino pati nolint. Enim vero in epist. 16. ad Principiam se cum Paulino, & Epiphanio Romam Ecclesiastica necessitate tractum scribit: subditque Romæ existere portas tutissimas totius catholicæ communionis, uti refertur Can. *Hæc est fides* 24. q. 1, *S. Romana*, ajens, *Ecclesia, quæ semper immaculata mansit, & Domino providente, & B. Petro Apostolo opem ferente in futuro manebit sine ulla hæreticorum insultatione firma, & immobilis omni tempore persistet*. In epist. 57. ad S. Damasum, licet diurna, nocturnaque manu litteras sacras versaret, licetque ad eum qua ex Occidente, qua ex Oriente undique omnes pro dubiorum solutione confluerent, confugit ipse, ut quid sibi in celeberrima quæstione tanto tum temporis animorum æstu in utramque partem a Paulini, qui unam, & Meletii partiariis, qui tres adstruebant, exagitata de una, an tribus in Deo dicendis hypostasibus tenendum, dicendumque esset, Apostolico judicio intelligeret: *Quoniam*, inquit, *vetusto Oriens inter se populorum furore collisus indiscissam Domini tunicam, & desuper textam minutatim per frusta discerpit, & Christi vineam exterminant vulpes, ut inter lacus contritos, qui aquam non habent, difficile, ubi fons signatus, & hortus ille conclusus sit, possit intelligi, ideo mihi Cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatam censui consulendam, inde nunc meæ animæ postulans cibum, unde olim Christi vestimenta suscepi . . . Apud vos solos incorrupta Patrum servatur hæreditas. Ibi cespite terra fæcundo Dominici seminis puritatem centeno fructu refert . . . Quamquam igitur tui me terreat magnitudo, invitat tamen humanitas. A sacerdote victimam salutis, a Pastore præsidium ovis flagito . . . Cum successore Piscatoris, & discipulo Crucis loquor: ego nullum primum, nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ, idest Cathedræ Petri communione consocior: super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit profanus est. Siquis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio . . . Quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est qui Christi non est, Antichristi est*. Quibus verbis siquis lucem adsciscere velit,
vi-

videat ne obscuret magis, magisque obnubilet. Certe Erasmus Comment. in hanc S. Hieronymi epistolam ad ea verba: *Extra hanc domum*: *Hic*, inquit, *Hieronymus omnino videtur sentire omnes Ecclesias debere subesse Romanæ Sedi; aut certe ab hac non alienas, quæ peculiariter Apostolo gloriatur, qui inter Apostolos primas tenuit, & sic est orthodoxa, ut sit orthodoxorum prima dignitate*. Quæ plane sufficere debent, ut prudens dijudicet lector, quam perperam dixerit Gerardus a partibus Lutheri Erasmum semper stetisse; quamque impudenter fecerit Spalatensis, dum lib. 1. de republ. Eccles. cap. 3. §. 9. in suam partem S. Hieronymum trahere, Primatusque Pontificii adversarium agere non erubuit.

Idem S. Doctor lib. 3. adversus Ruffinum cap. 5. ipsi jactanti fidei suæ confessionem probatam Italiæ Episcopis fuisse, reponit a Romano potius Pontifice illam fuisse probandam: siquidem ipsius una sententia inconcussa loco stet, ceterorum vero Episcoporum stet ipso jubente, aut cadat. *Miror*, respondet, *quomodo probaverit Italia, quod Roma contempsit! Episcopi susceperint, quod Sedes Apostolica condemnavit!* & cap. 6. Ruffinum arguens, quod ob Origenis defensionem ab S. Anastasio Papa damnatus adquiescere illius judicio detrectaret, cui totus Orbis jam adhæsisset, *Tantum*, inquit, *Romanæ Urbis judicium fugis, ut magis obsidionem barbaricam, quam pacatæ Urbis velis sententiam sustinere*. Nihilominus Ruffinus Ecclesiæ Romanæ judicio sibi obtemperandum probe noverat, sed ab Anastasii sententia rescripto quodam Siricii, cui obrepserat aliquando, se obtegebat. Romanam quinimo Ecclesiam hæresis prorsus expertem, nullaque unquam inquinatam fuisse fassus est in explicatione Symboli verbis illis: *Nulla hæresis in Ecclesia Urbis Romæ sumpsit exordium*. Pelagius ipse apud S. Hieronymum in epist. ad Demetriadem 8. inter Hieronymianas, *Te*, inquit, *pro charitatis affectu præmonendam puto, ut S. Innocentii, qui Apostolicæ Cathedræ ... successor est, teneas fidem; nec peregrinam ... doctrinam recipias*. Idemque in explanatione Symboli ad Damasum, similia repetit, quam non secus, ac præcedentem epistolam ad Demetriadem, olim perperam S. Hieronymo attributam, atque epist. inter Augustin. 17. in Append. tom. 2, ex Oro-

sio

fio in apolog., Pelagio attribuendam esse patet, & quidem epistolam ex S.Augustino lib. de gratia Christi cap.22. & seqq., & epist. 143. ad Julianam Demetriadis matrem: explanationem vero patet ex eodem S. Augustino lib. de peccato origin. cap.21; & S. Zosimo Papa epist. 2. ad Africanos Episcopos in caussa Pelagii. Post Pelagii fata huic explanationi assuta nonnulla ad hæresim Eutychetis de confusione utriusque in Christo naturæ; Joviniani de impeccabilitate hominis; & Elipandi de filiatione Christi adoptiva pertinentia putat Launojus in dissert. de confessione Pelagii, repugnat vero Garnerius dissert. 5. de libellis fidei editis a Pelagianis par.1. operum Marii Mercatoris. Ut ut sit ea in explanatione, *Siquid*, inquit, *parum caute positum est, emendari cupimus a te, qui Petri & fidem tenes, & Sedem*. Similia habet in profess. fidei apud Gennadium, de quo paullo infra.

S. Augustinus, cujus quum maxime in Ecclesia audiat auctoritas, maximi etiam habeatur ab adversariis, proinde diligentius est perpendendus, ut dilucide, quoad ejus fieri poterit, adpareat, quam de Apostolica Sede animo præconceptam gesserit, opinio. Ergo S.Augustinus de caussa Donatistarum agens in Psalmo abecedario contra partes Donati, *Numerate*, inquit, *Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede, & in ordine illo Patrum, quis cui successit, videte, ipsa est Petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ*. Psalmum hunc ad rithmi modum, styloque facili adornaverat in gratiam plebis, ut illius captu, & cantu de dogmate catholico edoceretur. In epist. 162. ad Episcopos Donatistas, *Carthago non mediocris*, inquit, *auctoritatis habebat Episcopum Cæcilianum, qui posset non curare conspirantem inimicorum multitudinem, quum se videret, & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Catholicæ Cathedræ viguit Principatus, & ceteris terris, unde Evangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias litteras esse conjunctum; ubi paratus esset caussam suam dicere* &c. In epist. 157. *Me*, scribit, *apud Cæsaream præsente venerunt, quo nos injuncta a Venerabili Papa Zosimo Apostolicæ Sedis Episcopo Ecclesiastica necessitas deduxerat*. Nempe ea quoque Emeritum Donatistam Episcopum refellendi gratia, & refutandi. Legendus etiam lib. 2. de baptismo contra Donatistas cap. 11. Ex quibus

bus id liquet 1. Romani Pontificis supremam potestatem agnitam probe a S. Augustino, eidemque obtemperandi necessitatem omnibus impositam. Neque plane aliorsum posse accipi S. Augustinum patet etiam ex epist. 165. ad Generosum, qua ordinem Episcoporum a S. Petro, in quo ædificata Ecclesia est, numerandum esse scribit; ex epist. 261. ad Cælestinum; ex lib. de peccat. origin. adv. Pelagian. cap. 8, & lib. 2. contra duas epist. Pelagian. cap. 3, de quibus mox, in quibus sic agit, & loquitur, ut re, ac sermone Romano Pontifici S. Petri successori præcipuam in Ecclesia potestatem a Christo fuisse concreditam confirmet. Liquet 2. Romanum Pontificem de fide periclitari non posse; adversus ipsum inferi portas non esse unquam prævalituras; illique Christifidelibus omnibus firmiter fore adquiescendum S. Doctorem affirmasse.

Atqui & agentem de caussa Pelagianorum S. Augustinum præstat audire. Ergo in epist. 92. nomine suo, & Concilii Milevitani ad S. Innocentium I. inscripta, postquam officii loco se habere dixisset, quæ de novo in Ecclesia emergerent, mala ad Apostolicam Sedem deferre: *Nova*, subdit, *hæresis, & nimium perniciosa tempestas surgere inimicorum gratiæ Christi cæpit. Sed arbitramur adjuvante misericordia D. N. J. Christi, qui Te & regere consulentem, & orantem exaudire dignatur, auctoritati Sanctitatis tuæ de SS. Scripturarum auctoritate deprompta facilius eos, qui tam perversa, & perniciosa sentiant, esse cessuros.* Ita potius quam a Concilio, a Sede Apostolica prolato judicio hæreses exterminari, & catholicos in fide firmari docebat. Confer & epist. 95. ad eumdem Pontificem circa finem, cujus & ipse meminit lib. de peccato orig. cap. 9. In epist. 157. ad S. Optatum, *Injuncta nobis*, scribit, *a Venerabili Papa Zosimo Apostolicæ Sedis Episcopo Ecclesiastica necessitas ad Cæsaream in Mauritania nos traxerat* &c., de quibus superius. Et infra. *In verbis*, inquit, *Apostolicæ Sedis tam antiqua, atque fundata, certa, ac clara est catholica fides, ut nefas sit dubitare catholicis christianis.* Quæso quid illustrius excogitari valet ad infallibilitatem Apostolicæ Sedis adstruendam? Quid quoque validius ad exsufflandum adversariorum excogitatum ad eam infallibilitatem Ecclesiæ consen-

ſum præmiſso examine neceſsarium eſse effutientium? Libro 1. ad S. Bonifacium de Pelagianis ita loquitur cap. 1. *Quum vero non deſinant fremere ad Dominici gregis caulas, atque ad diripiendas tanto pretio redemptas oves aditus undecumque rimari, communiſque ſit omnibus nobis, qui fungimur Epiſcopatus officio, quamvis ipſe in eo præemineas celſiore faſtigio, ſpecula paſtoralis; facio quod poſſum pro mei particula muneris, ut peſtilentibus, & inſidiantibus eorum ſcriptis medentia, & munientia ſcripta prætendam, quibus rabies, qua furiunt, aut ipſa ſanetur, aut a lædendis aliis repellatur.* Poſt hæc pergit. *Hæc ergo, quæ iſtis duabus epiſtolis illorum iſta diſputatione reſpondeo, ad tuam potiſſimum dirigere Sanctitatem, non tam diſcenda, quam examinanda, & ubi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda conſtituo*: & lib. 2. ad eumdem Bonif. cap. 3, *Litteris*, inquit, *Beatæ Memoriæ Papæ Innocentii de hac re dubitatio tota ſublata eſt*. Qua ſcribendi, & agendi ratione plane oſtendit Romani Pontificis non modo primas eſse partes univerſæ Eccleſiæ proſpicere, ſed illi imo ab Epiſcopis omnibus factorum ſuorum rationem eſse reddendam, ejusque judicio ſcripta ab ſe exarata ſubjicienda, ut eo in judicio, quod in diſcrimen nullo modo adduci poteſt, quove imo de fide dubitatio omnis auferri debet, utpote indefectibili prorſus, experta vel rata teneant, vel non recta emendentur. Libro 2. operis imperfecti contra Julianum in reſp. ad 103. interrog. Juliano petenti Concilium, in quo Pelagiana quæſtio penitius diſquireretur; *Quid adhuc*, reſpondit, *quæris examen, quod jam factum eſt apud Apoſtolicam Sedem? Damnata ergo hæreſis non adhuc ab Epiſcopis examinanda, ſed coercenda eſt a Poteſtatibus chriſtianis*. Quid diſertius, quæſo, expromere potuit S. Doctor, ut doceret Pontificum definitiones non indigere, ut ab Epiſcopis acceptentur, aut ut obtineant, eiſdem in anteceſsum debere Eccleſiæ conſenſum accedere? Illuſtrius, & luculentius eſt adhuc, quod lib. 1. contra Julianum cap. 4. teſtimonium profert S. Doctor, quo Juliano provocanti ad Concilium Epiſcoporum Orientalium reſpondens, *Si Orientis*, inquit, *Eccleſia ſuam contra veſtros errores nondum manifeſtavit ſententiam, puto tibi ſufficere debere eam Orbis partem, in qua primum Apoſtolorum ſuorum voluit Dominus glorioſiſſimo marty-*
rio

rio coronari; *& cui præsidentem B. Innocentium si audire voluisses*, *jam tum periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses*. *Quid enim potuit vir ille Sanctus Africanis respondere Conciliis*, *nisi quod antiquitus Apostolica Sedes*, *& Romana cum ceteris tenet perseveranter Ecclesiis*. Similia habet epist. 106, *Missæ sunt*, scribens, *de hac re a duobus Conciliis* (Carthaginensi, & Milevitano) *relationes ad Apostolicam Sedem &c. Ad omnia nobis Innocentius Papa rescripsit*, *eodem modo*, *quo fas erat*, *atque oportebat Apostolicæ Sedis Antistitem*. Utroque hoc loco siquis Romano Pontifici adsertam a S. Augustino infallibilitatem non intueatur, nescio an is in luce meridiana non cæcutiat, & ad rei in oculos insilientis aspectum non caliget.

Apposite itaque, sapienterque plerique, iique doctrina præstantissimi Galliarum Præsules ex libro mox laudato ad suadendam Quesnellianis omnimodam Clementinæ Constitutioni *Unigenitus* obedientiam loca protulerunt in medium, collatisque locis aliis plurimum exornarunt, illustraruntque: atque signanter quidem, dum Forojuliensis adhuc esset Episcopus, postea Cardinalis de Fleuri in Mandato pastor. anno 1714. ejus rei gratia edito, ut Jansenistarum adversus præmem. Constitutionem conatus infringeret; nec non Clariss. Bossuetius in epist. ad Moniales Portus Regii: nempe quo modo absque Orientalis Ecclesiæ declaratione sola Sedis Apostolicæ damnatio sat fuit superque ad Pelagianam hæsim proscribendam; ita ad proscribendum Acacium Patriarcham Constantinopolitanum: *Quamvis objiceretur*, inquit, *Acacium tantæ sedis Episcopum in Concilio nondum fuisse damnatum*; *nihilominus totus Oriens se obstrictum credidit soli Romani Pontificis auctoritati cedere*. Quæ Bossuetii verba sua quoque fecere D. De Languet Archiepiscopus Senonensis in monito 2. ad suæ olim diœceseos refractarios, ubi audacem Ravechet Sorbonæ Syndicum, nonnisi præhabito Episcoporum consensu constitutioni *Unigenitus* parendum fore, pronunciantem acriter perstringit; Cardinalis de Tencin in docum. Pastorali an. 1728; Cardinalis de Novailles in mandato de editione laudatæ epistolæ Bossuetii, ubi declarat eamdem germanam esse diœcesis suæ doctrinam, & quidem in clara, & constanti ipsius traditione fundatam, firmatamque; ac D.

de S. Albin Archiepiſcopus Cameracenſis in mandato paſtorali adverſus celebrem Conſultationem 50. Cauſidicorum. Quod obiter obſervari volui, ut qui illis aures accomodare non detrectant, ab illis non denegare Pontifici diſcant. Poſtremo quum Synodi Carthaginenſis, & Milevitanæ Patres damnatis erroribus Pelagii S. Innocentium Summum Pontificem datis ad eumdem litteris obſecraſſent, ut latam adverſus Pelagianos ſententiam auctoritate ſua confirmaret, annuenſque Pontifex id præſtitiſſet, S. Auguſtinus Apoſtolici reſcripti vix accepta notitia confeſtim pronunciavit habito ſermone 131, alias 2. de verbis Apoſtoli cap. 10. *Jam enim* inquiens, *de hac cauſsa duo Concilia* (Carthaginenſe, & Milevitanum) *miſsa ſunt ad Sedem Apoſtolicam* (una cum Synodica, quam ipſemet conſcripſit, de qua ſuperius dictum:) *inde etiam Reſcripta venerunt: Cauſsa finita eſt: utinam aliquando finiatur error.*

Mirum in modum Pontificiæ infallibilitatis hoſtes torquet hoc teſtimonium: atque quidem ſtupeſcere eſt, quot in partes undique, valgiterque diſtracti ſe vertant, ut illud eludant, aut evacuent. Maimburgus in tractatu hiſtor. de Eccleſiæ Romanæ privilegiis cap. 28. contendit eo loci ſignificari a S. Auguſtino cauſſam Romæ finitam fuiſſe, non etiam alibi. Natalis hiſtor. Eccleſ. ad ſæculum XV. & XVI. diſſert. 4. fuiſſe equidem Romæ finitam cauſſam, non eo tamen ſenſu, quod a Concilio generali revocari ad incudem nequiret amplius. Dupinus de antiq. Eccleſ. diſcipl. diſſert. 5. art. 2. fuiſſe finitam eo ſenſu vult, quod poſt Romani Pontificis damnationem omni defenſione ſpoliata fuiſſet; animumque deſpondiſſent Pelagiani fore, ut altero ſubjiceretur judicio. Anonymus Lovanienſis, ſive De With de loc. Theolog. tom. 3. diſſert. 5. fuiſſe finitam non ſolo Romani Pontificis judicio, ſed etiam alias ob rationes. Anonymus alter auctor operis inſcripti: *Juſtification des diſcours, e de l' hiſtoire de Monſieur l' Abbè Fleuri* pag. 306. pugnat fuiſſe finitam præſumptive potius, quam aſſeveranter. Anonymus auctor diſſert. in eum locum S. Auguſtini *Cauſsa finita eſt* S. Auguſtino firmum ſatis hoc argumentum ex Pontificis decreto viſum non fuiſſe, quum bis tantummodo in tot libris adverſus Pelagianos elucubratis, contra quos tot aliis argumen-

tis

tis dimicat, Sedis Apostolicæ auctoritate utatur. Bossuetius defens. declar. par. 2. lib. 14. cap. 4. fuisse finitam, quia apertissima quæstio erat, & aliunde Pontificiis Innocentii, ac Zosimi decretis Ecclesiæ consensus ubique accesserat. Tournellius in tract. de Ecclesia tom. 2. q. 5. art. 3. obtendit fuisse finitam Ecclesiæ universæ judicio, & sententia. Hunc autem Ecclesiæ universæ consensum Bossuetius, & Tournellius ostendere adnituntur testimoniis SS. Augustini, & Prosperi, necnon Marii Mercatoris. Profert Tournellius & Concilii Hierosolymit. auctoritatem, in quo jam prædamnatos Pelagianos confidentissime asserit.

Ast vanissima esse effugia isthæc, atque ad evadendum excogitata facile fit palam. Nam 1. in eo Concilio Hierosolymitano anno 415. habito certissime damnatus non est Pelagius; ejusdem enim Patribus Pelagium fucum fecisse potius, ejusque caussam exinde delatam ad tribunal S. Innocentii I. auctores sunt S. Augustinus in lib. de gest. Pelagii cap. 14, & Orosius apologiæ capp. 3, & 4; quin & Tournellius ipse fatetur in tract. de Gratia q. 3. a semet plane diversus. Marius Mercator equidem common. cap. 3. alterius Synodi Hierosolym. anno 416. habitæ Præside Theodoto Antiocheno meminit, ejusdemque sententia e Civitate sancta Pelagium ejectum. Auctor est tamen hæretici hominis caussam missa Synodica a Theodoto ad Romanum Pontificem delatam fuisse, dimissamque. 2. Quid autem quod S. Augustinus paucos post menses, idest 7. vel 8. a lato Innocentii decreto confestim publice pronunciavit causam Pelagianam fuisse finitam, uti cum aliis observant doctissimi Patres Benedictini in præfat. tom. 10. oper. S. Augustini; Dominus Madot Episcopus Cabilonensis in epist. 1. ad D. De Gruge advocatum general. an. 1715, legiturque in libris gallice inscriptis *Tochsins Catholiques*; Tournellius ipse de Eccles. q. 3. art. 2; D. De Montagne Doctor Parisiensis in Tournellio contracto de Gratia disp. 1. art. 2. §. 1; Auctor operis gallici, cui titulus *Refutation de l'appel au futur Concile* pag. 110, aliique? ideoque eo tempore, quo id pronunciavit S. Augustinus, S. Innocentii decreto nondum accesserat Episcoporum ubique consensus, aut saltem jam tunc id S. Augustino nondum innotuerat. 3. Ad hæc quando S. Augustinus in epist. ad Optatum; lib. ad Bonifa-

facium; & lib. adversus Julianum; Marius Mercator, & S. Prosper scripserunt, quod Pelagiana hæresis a toto Orbe terrarum universali Episcoporum subscriptione damnata fuerat, id scripserunt pluribus a pronunciato Innocentii decreto elapsis annis, intra quorum scilicet spatium innotescente per Orbem Pontificia sententia officii loco Episcopi cuncti eidem obtemperare duxerunt. At S. Augustinus jam pridem caussam finitam pronunciaverat, vix elapsis, ut dixi 7, vel 8 Mensibus a laudato Innocentii decreto. Quorsum ergo S. Augustini, S. Prosperi, & Marii Mercatoris testimonio abutuntur ad probandum ab Ecclesia universali Pelagii errores jam fuisse proscriptos? 4. Apathes perpendas, te quæso, S. Augustini verba. Non ait Pelagianam caussam Ecclesiæ universalis judicio finitam, bene vero finitam Sedis Apostolicæ, idest S. Innocentii rescripto: *Inde*, inquit, *rescripta venerunt: caussa finita est*. Quin imo Juliano petenti Concilium, & provocanti ad Orientales Episcopos apertissime respondit S. Augustinus cit. lib. 2. operis imperfecti novi non esse necesse examinis, abunde esse ab Apostolica Sede examen habitum, ab eaque Sede damnatam hæresim non amplius ab Episcopis examinandam: & cit. lib. 1. contra Julian. cap. 4. etiam si Orientalis Ecclesia caussæ Pelagianæ esset nescia, suamque contra Pelagianos sententiam nondum manifestasset, sat esse superque Apostolicæ Sedis judicium, ut dubitatione omni procul hæresis Pelagiana ubique pro damnata haberetur.

Utor permisso tandem. Ex aliis plerisque S. Augustini supra laudatis, vel alibi descriptis testimoniis apertissimum fit hunc citati loci genuinum S. Augustini esse sensum, scilicet unius Sedis Apostolicæ judicio fidei caussas finiri, ideoque Romani Pontificis irreformabile prorsus, atque infallibile esse judicium: apertissimum quoque fit non bis, sed ter, quaterque sæpe, ac semper id affirmasse S. Augustinum, semel a Sede Apostolica prolato judicio adquiescendum, non eidem, ut firmum, fixumque evadat, necesse esse, ut Episcoporum etiam judicium antecedat, sed istud imo subsequi: neque fas cuiquam fore dein in alienam, diversamque abire sententiam. Ita quippe, (ut verbo repetam,) in epist. Synodica ad S. Innocentium scribit ea in caussa, etiamsi in duobus Con-

Conciliis hæresis Pelagiana damnata fuisset, Apostolicæ Sedis adhuc judicium adhibendum, ut hæretici demum conticescerent, Orthodoxi vero conquiescerent . S. Innocentius vero rescribens e re ipsorum fuisse affirmat , ut ad se ea in caussa ab ipsis decreta deferrentur, ab Apostolica Sede, ad quam utpote res dubiæ, ac difficiles, pertinentesque ad fidem prҿsertim referendҿ sunt, & a qua responsa sunt expectanda, sententiam audituri supremam, unde subdit: *Pelagium , Cælestiumque* &c. *Ecclesiastica communione privari Apostolici vigoris auctoritate censemus* . Ita quoque lib. 1 , & 2. ad Bonifacium præcipuas , ac primas esse Romani Pontificis partes scribit de caussis istiusmodi summo jure dijudicare : ex officio Episcopis incumbere ejus dicto audientes esse ; ejusdemque judicio demum ea in caussa dubitationem omnem esse sublatam . Ita in epist. 106 , & lib. 1. contra Julian. cap. 4. rescriptum ab Apostolica Sede emanasse ait, quale ab illa Sede expectare erat , quod scilicet antiquitus perseveranter tenet , & tradit . Ita lib. de peccato origin. cap. 7. testatur Cælestium ipsum sibi objecta a Diacono Paulino damnare noluisse, S.Innocentii tamen litteris non ausum obluctari , & obsistere , damnaturum se spopondisse , quod illa Sedes damnasset . Ita in epist. 162 , & 157. in Romana Ecclesia Apostolicæ Cathedræ vigere Principatum ; atque in verbis Apostolicæ Sedis tam antiquam , fundatam , claram , & certam esse Catholicam fidem affirmat , ut nefas sit de illa dubitare Christiano . Ita lib. 1 , & 2. contra Julianum Apostolicæ Sedis sufficere examen , judiciumque ad confirmandam fidem , ad explodendam hæresim scribit ; nec opus esse Concilio ; neque exquiri ante oportere Orientalium Episcoporum consensum . Quid plura ? Sanctus Prosper in Chronico pariter auctor est hæresim Pelagianam ab universa Ecclesia demum damnatam , ubi a Romanis Pontificibus approbe damnatam agnovit: *Concilio*, ait, *apud Carthaginem habito* 217. *Episcoporum , ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt* : *quibus probatis* (ecce tibi subsequutum Ecclesiæ consensum) *per totum Mundum hæresis Pelagiana damnata est*. Itaque sensu isto S.Augustinus enunciaverat: *Inde rescripta venerunt: Caussa finita est* .

Atque quidem hunc S.Augustini eo in loco genuinum esse sensum

ſum agnoverunt, atque ultro apertiſſime affirmarunt doctiſſimi Galliarum Antiſtites, & Theologi, (quos Gallis illis paullo moroſioribus offendere modo velim,) D. de Fenelon Archiepiſcopus Cameracenſis in mandato paſtorali an. 1714; D. Madot Epiſcopus Cabilonenſis in epiſt. ſupra laudata; Eminent. Cardinalis de Mailli Archiepiſc. Remenſis in mand. paſtor. an. 1718: D. de Belſunce Epiſc. Maſſilienſis in docum. paſtor. an. 1736. adverſus duos ſermones Genevenſium; D. de Languet Archiep. Senonenſ. in epiſt. 5. paſtor. ad Clerum Sveſſionenſem; Epiſcopus Bellovacenſis in ſerm. Synodico an. 1714; Emin. Cardinalis de Tencin, dum eſset Archiepiſcopus Ebredunenſis in docum. paſt. an. 1728. eamdem doctrinam eſse affirmans D. Johannis Franciſci de Gondi in ſuo mandato an. 1653; D. de S. Albin Archiepiſcopus Cameracenſis in docum. paſtorali an. 1739, S. Vincentius de Pauli, uti legitur in Bulla canonizat. a Clemente Papa XII. an. 1737. edita; nempe eum S. Auguſtini locum adhibebant Gallicani Antiſtites, & Doctores, ut pari modo Ianſeniſtarum, & Queſnellianorum cauſsam finitam adſtruerent; iccirco quod ea in cauſsa pariter Romani Pontifices ſuum judicium protuliſsent. Sed de S. Auguſtino jam nimis. Adiſis doctiſſ. Soardum de argumento hocce egregie agentem.

Sæculo V, & VI. Philippus Presbyter S. Cæleſtini Legatus ad Concilium Epheſinum, Concilio generali coram Romanum Pontificem *Caput totius fidei* pronunciavit. Paſchaſinus alter S. Leonis Legatus ad Concilium Chalcedonenſe in eo Pontificem appellavit *Caput Univerſalis Eccleſiæ*. Sed de illis ſatis dictum, ubi de laudatis Conciliis dicebam. Johannes Caſſianus genere quidem Scytha, ſed incolatu cum Romanus tum Gallus, Semipelagianorum etiam aliquando erroribus aſperſus, ſed obſequio, devotioneque erga Apoſtolicam Sedem optime inſtitutus, lib. 3. de Incarnatione cap. 12, *Interrogemus*, inquit, (de S. Petro, *ſummum illum & inter magiſtros Magiſtrum, qui Romanæ Eccleſiæ gubernaculum regens, ſicut fidei habuit, ita & Sacerdotii Principatum*. Paucis, ut vides, privilegium utrumque Pontificis Romani perſtringit. S. Petrus Chryſologus ſerm. 107. *Petrus*, inquit, *eſt Cuſtos fidei, Petra Eccleſiæ, Janitorque Cælorum*: ſerm. 154. *Petrus*, repetit,

petit, *a Petra nomen adeptus est, quia primus meruit Ecclesiam fidei firmitate fundare*; & serm.175. *Edicto*, ait, *Cæsaris & Pagani* (Augusti) *Dominus obtemperaturus occurrit, & decreto B.Petri Principis Christiani servus adhuc aliquis irreverenter obsistit*? Duobus hisce locis Romani Pontificis cum fidem eclipsim pati non posse, tum præcepto obedientem quemlibet esse oportere expresse docet. Sed id enucleatius adhuc exprimit in epist.ad Eutychetem part. 1. Concil. Chalcedon. *In omnibus*, Eutychetem alloquitur, *hortamur te, ut his, quæ a Beatissimo Papa* (Cælestino) *Romanæ Urbis præscripta sunt, obedienter attendas. Quoniam B.Petrus, qui in propria Sede vivit, & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem. Nos enim pro studio pacis, & fidei extra consensum Romanæ Civitatis Episcopi caussas fidei audire non possumus*. Duo, ut audis, dicit, de fidei rebus aures accommodandas Romano Pontifici; neque absque Romani Pontificis consensu licere cuipiam etiam Episcopo de fidei rebus agere. Putas ne vero id dixisset, si Pontificem errori in fide obnoxium existimasset, aut illum Concilii auctoritati esse subjectum?

S. Prosper, postquam quid ipse de speciali infallibilitatis prærogativa collata S. Petro censeret, in epist. ad Ruffinum expressisset, *Certe*, inquiens, *pro eo rogaverat Dominus, ne deficeret fides ipsius, nec utique frustra rogaverat, cujus una erat cum eo, quem rogaverat, operatio*; non minori potiri Pontifices non uno in loco manifestat. In suo Poemate de damnatione Pelagii peracta a Romanis Pontificibus SS.Innocentio, & Zosimo, quamvis a Conciliis Carthaginensi, & Milevitano eam hæresim diris cunctis jam devotam optime nosset, nihilominus primo, ac præcipue illam a Romanis Pontificibus fuisse proscriptam ait: *Pestem subeuntem prima recidit Sedes Roma Petri, quæ principalis honoris facta Caput Mundo, quidquid non possidet armis, religione tenet*; & inferius: *Tu caussam fidei flagrantius Africa nostra exequeris, tecumque suum jungente vigorem juris Apostolici solio fera viscera belli conficis, & lato prosternis limite victos. Convenere tui de cunctis urbibus almi Pontifices, geminoque senum celeberrima cœtu decernis, quod Roma probet, quod Regna sequantur*. En a probatione Pontificis repetit robur Conciliorum Africanorum, &

probationi Pontificiæ ſubſecutum refert Orbis Chriſtiani conſenſum! Id luce clarius in Chronico expreſſit, cujus locum paullo ſuperius expoſuimus. Idem in lib. contra Collat., ideſt Caſſianum cap. 41. *Non ergo*, inquit, *cum iſtis* (Semipelagianis) *nova acie dimicandum eſt; nec quaſi contra novos hoſtes ſpeciatim ſunt ineunda certamina. Tunc iſtorum machinæ fractæ ſunt, tunc in ſuperbiæ ſuæ ſociis, ac Principibus corruerunt, quando B. memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apoſtolico mucrone percuſſit.... Quando Africanorum Conciliorum decretis B. recordationis Papa Zoſimus ſententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dextras omnium armavit Antiſtitum. Quando S. memoriæ Papa Bonifacius piiſſimorum Imperatorum catholica devotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei non ſolum Apoſtolicis, ſed etiam regiis utebatur edictis. Unde & Venerabilis memoriæ Pontifex Cæleſtinus.... ſciens damnatis non examen judicii, ſed ſolum pœnitentiæ remedium eſſe præſtandum, Cæleſtium quaſi non diſcuſſo negotio audientiam poſtulantem totius Italiæ finibus juſſit extrudi, adeo & prædeceſſorum ſuorum ſtatuta, & decreta Synodalia inviolabiliter ſervanda cenſebat, ut quod ſemel meruerat abſcindi, nequaquam admitteret retractari.* Cedo, elucet nonne elegantiſſime ex iis Apoſtolicæ Sedis irreformabile, ac infallibile de fide judicium, cui uni hæreſum extirpationes referendæ ſunt? Conſule ſub ejuſdem nomine Auctorem lib. de vocat. gent. lib. 2. cap. 28; Auctorem ſub nomine Euſebii Emiſs., ſive Eucherii Lugdun. ſerm. de S. Petro tom. 6. Bibl. PP. edit. Lugdun., S. Maximum Taurin. hom. 2, & ſeqq., item ſerm. de SS. Petro, & Paulo; Vincentium Lirinen. in commonit. a nobis ſæpius commemorato; Vigilium Tapſenſem lib. 5. adv. Eutychetem; Victorem Vitenſ. lib. 5. de perſecut. Vandal., nam velle de omnibus ſingillatim dicere rem eſſet finire nunquam. De Aſcanio vero, aliiſque Tarraconenſis Provinciæ Epiſcopis recole, quæ ex illorum Synodica ad S. Hilarum retulimus tom. 1. art. 6. §. 2.

S. Eugenius Carthaginenſis Epiſcopus, quum ab Hunnerico Vandalorum Rege urgeretur ad collationem de fide ineundam cum Arianis, ita, ut auctor eſt Victor Vitenſis lib. 2. de perſecut. Vandalica reſpondit: *Si noſtram fidem, quæ una, & vera eſt,*

pote-

potestas Regis cognoscere desiderat, mittat ad amicos suos; scribam & ego Fratribus meis, ut veniant Episcopi mei, qui vobis nobiscum communem fidem nostram valeant demonstrare: & præcipue Ecclesia Romana, quæ Caput est omnium Ecclesiarum. En dicit ab Episcoporum Concilio exquirendum quidem de fide fore, præcipue tamen a Pontifice Romano, uti Ecclesiæ universalis Præside de fide fore expostulandum! Quietem accepta persecutione, atque in Africa redintegrata pace, Africani Episcopi de restituenda collapsa disciplina summe solliciti Carthaginem sub Reparato, Florentiniano, & Datiano numero 217. convenientes, antequam de Arianis cum dignitate recipiendis an non deliberarent, Apostolicæ Sedis explorandam, expectandamque sententiam decreverunt, rati eam in Ecclesia quam summam, tam rectam, ut ab eadem nefas esset vel latum unguem deflectere. *Omnibus nobis*, in epist. ad Johannem II. inquiunt, *unanimiter subito placuit sciscitari primitus Beatitudinis vestræ sententiam. Potest enim Sedes Apostolica .... tale nobis interrogantibus dare responsum, quale nos approbare concorditer explorata veritas faciat*. Indicant subinde, quæ ipsorum animis insederet sententia. *Verumtamen*, inquientes, *convenire caritati credidimus, ut, quod habeat sensus noster, in publicam notitiam nemo perduceret, nisi prius vel consuetudo nobis, vel definitio Romanæ Ecclesiæ proderetur*. Antehac Gennadius Massiliensis Presbyter in catalogo Scriptor. Eccles. de Innocentio I. scripserat: S. Innocentii decreto edito ab Orientis, & Occidentis Ecclesiis Pelagianam hæresim fuisse proscriptam non modo, sed Pelagium ipsum, antequam a Pontifice sui erroris damnationem acciperet, necessitatem sibi incumbentem Pontificio dicto obediendi, atque ad ejusdem fidem conformandi se probe agnovisse, ideoque se Apostolicæ Sedi edocendum, corrigendum, emendandumque, (etsi non sincere id fecerit,) subjecisse. *Innocentius*, inquit, *Urbis Romæ Episcopus scripsit decretum Occidentalium, & Orientalium Ecclesiarum adversus Pelagianos datum, quod postea Successor ejus Latinis promulgavit*. Qua de re Pelagius ipse, antequam a Sancta Sede damnaretur, fidei suæ professionem obtulit Pontifici, quam hisce verbis finit: *Hæc fides est, Papa Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus, & tenemus.*

nemus. *In qua, si quid minus perite, aut parum caute aliquid fortasse positum est, emendari cupimus a te, qui Petri & fidem, & Sedem tenes. Sin autem hæc nostra confessio Apostolatus tui judicio comprobatur, quicumque me maculare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non catholicum, non me hæreticum comprobabit*. De hæretico hoc homine jam dictum superius est.

S. Avitus Viennensis in Gallia Episcopus suo, atque Gallicanorum Episcoporum nomine pro S. Symmacho Pontifice Maximo, quem in Synodo jamjam judicandum acceperat, Senatui Romano gravi nuncupata epistola, quam legere est apud Sirmondum, & in Bibl. PP., de injuria inlata Episcopis universis expostulat, quippe quos supremi Præsulis violata jura lacessere.nt. *Dum de caussa*, inquit, *Romanæ Ecclesiæ anxii nimis, ac trepidi essemus, utpote nutare statum nostrum in lacessito vertice sentientes, quos omnes una criminatio utique sine invidia multitudinis percusserat, si statum Principis obruisset*. Deinde a Synodo nequaquam suscipî id judicii licite, ac legitime posse subdens; *Ita*, inquit, *non facile datur intelligi, qua vel ratione, vel lege ab inferioribus eminentior judicetur. Quod Synodus ipsa venerabilis laudabili constitutione prospiciens caussam, quam, quod salva ejus reverentia dictum sit, pene temere susceperat inquirendam, divino potius servavit examini, perstringens tamen, prout breviter potuit, nihil vel sibi, vel Theodorico Regi* (Gotho) *de his, quæ dicebantur Papæ objecta, patuisse*. Denique Senatoribus alte animo infigere, quam ipse gereret, de Apostolicæ Sedis summa auctoritate sententiam adnixus, *Quasi Senator*, attexit, *ipse Romanus*, [cujusmodi generis certe fuerat,] *quasi Christianus Episcopus obtestor .... ut in conspectu vestro non sit Ecclesiæ minor, quam Reipublicæ status, non minus diligatis in Ecclesia vestra Sedem Petri, quam in Civitate apicem Mundi .... Si profundo illo tractatus vestri consilio vera videtis, non ea tantummodo, quæ Romæ geritur, caussa cogitanda est. In Sacerdotibus ceteris potest, siquid forte nutaverit, reformari; at si Papa vobis vocatur in dubium, Episcopatus jam videbitur, non Episcopus vacillare .... Reddet rationem, qui ovili dominico præest, qua commissam sibi agnorum curam administratione dispenset; ceterum non est gregis Pastorem proprium terrere, sed Ju-*

Judicis. Quid elegantius his, cedo, quidve efficacius ad ostendendum nullum in Orbe tribunal extare, cui se sistere, cujus judicium subire, cujus sententiæ subjacere Apostolicam Sedem oporteat? Eam sibi, suisque gentilibus animo insedere sententiam confirmat in epist. ad S. Hormisdam hisce præclare de Pontificis judicio in rebus fidei scribens: *Jam securus de totius Galliæ devotione polliceor omnes vestram super statu fidei captare sententiam*. Quæ quidem aperta sunt adeo, ut glossemate nullo indigeant; apertamque vim inferant, qui istiusmodi jure ex æquo Episcopos induunt.

S. Ennodius Ticinensis tum Diaconus, ac dein Episcopus in libello apologetico legendo apud Sirmondum tom.1, & Labbeum tom.4, quem pro Synodo IV. Romana, & pro Symmacho Pontifice Maximo jussu Synodi conscripsit, quemque Synodus Romana V. sub eodem Symmacho calculo suo comprobavit, imo postulante Synodo confirmavit S. Symmachus verbis illis: *Juxta vestrum omnium fiat voluntatem, & ut judicatis, Apostolica habeatur auctoritate, & inter Apostolica, quod dicitis, interponatur decreta, & sicut cetera Apostolica ab omnibus teneantur decreta*: ad quæ Pontificis verba ter una voce reposuerunt Episcopi: *Ut fiat, rogamus*: Ennodius, inquam, adeo aperte Sedem Apostolicam nulli in terris tribunali esse obnoxiam, imo ejusdem judicio omnes in Orbe obstringi, majoresque caussas eidem judicandas reservari recenset, ut qui de illius sententia dubitaret, næ is dum Sol lucet, an dies sit, dubitare est dicendus. *Replicabo*, inquit, *uni dictum*: Tu es Petrus, & super hanc petram &c. *Et rursus Sanctorum voce patet Pontificum dignitatem Sedis Apostolicæ factam toto Orbe venerabilem, dum illi quidquid fidelium est, ubique submittitur; dum totius corporis Caput esse designatur*: & infra: *Legite insanissimi* (Schismatici) *aliquando in illis* [Conciliis] *præter Apostolici apicis sanctionem aliquid constitutum, & non de majoribus negotiis ad collationem, si quid occurrit, præfatæ Sedis arbitrio fuisse reservatum*. Id est in summa Pontificem supra Concilia esse potem. Dupinum nunquam non intentum pro suo pessimo affectu occasionibus derogandi, ac detrahendi prærogativis Romani Pontificis, hujusque juribus suffragatores despiciendi, lacessendique dictis, heic in hist. dogm. lib.6. cap.15. illustriss. Sommier jure perstringit, quatenus Enno-

Ennodium traducit veluti non alio usum argumento ad eximendum Pontificem a jurisdictione Concilii, quam asserendo Sanctum esse, aut Sanctum evadere illico virum, ex quo ad Summi Pontificatus apicem conscendit. Non enim medium istud excogitatum ab Ennodio est: siquidem ex eo sane, quod Pontifex cunctis hominibus conditione præstet, more ceterorum hominum ab homine judicari noluit, judicandum tamen Deo liquido reservavit: *Aliorum forte*, inquit, *hominum caussas Deus voluit homines terminare, sed Sedis illius Præsulis suo sine quæstione reservavit arbitrio*. Legito & lib.5. epist. 10, & 13, & lib.9. epist. 19. tom. 9. Bibl. PP. edit. Lugdun. De S.Cæsario Arelatensi, aliisque Gallis Scriptoribus dicam, ubi de Gallicanæ Eccl. doctrina.

S.Fulgentius lib.de Incarn.,& gratia cap.11. Romanæ Ecclesiæ, cui Primatum adjudicat, fidem pariter fore, ut nunquam hæresis ullius, aut macula oblimetur, aut malitia obliteretur; imo Orbem omnem illi hærere nihil hæsitantem tradit, & testatur his verbis. *Quod duorum magnorum luminarium, Petri scilicet, & Pauli verbis tanquam splendentibus radiis illustrata, eorumque decorata corporibus, Romana, quæ Mundi cacumen est, tenet, & docet Ecclesia, totus cum ea Christianus Orbis, & ad justitiam nihil hæsitans credit, & ad salutem non dubitat confiteri*. Gemina habet lib. 2. de verit. prædest., & grat. cap. 22., lib. de fide cap. 3, & lib. 1. de remiss. cap. 19. Ferrandus Ecclesiæ Carthaginensis Diaconus, & S.Fulgentii discipulus, vel universalia Concilia ut valeant, a Sede Apostolica confirmari debere docet in epist. ad Pelagium, & Anatolium Romanæ Ecclesiæ Diaconos, ubi cap. 6. a Synodo Chalcedonensi neminem jure appellare potuisse affirmat, quia Sedis Apostolicæ consensu, quæ per Legatos aderat, robur invictum acceperat: *Appellationi*, inquit, *forsitan secundum consuetudinem locus pateret; sed quò iret, aut ubi majores reperiret in Ecclesia judices ante se habens in Legatis suis Apostolicam Sedem, qua consentiente, quidquid illa definivit Synodus, accepit robur invictum?* Quibus quid apertius ad evincendam Pontificis Romani supra Concilium potestatem? Quandoquidem non Concilio generali, sed Apostolicæ Sedi majores non affore judices affirmat. Idem cap. 7. *Universalia Concilia*, ait, *præcipue*

cipue illa, in quibus Ecclesiæ Romanæ consensus accessit, secundæ auctoritatis locum post libros canonicos tenent; & infra: *Quæ*, inquit, *fininntur judicantibus Episcopis Sanctis, & ad B. Petri memoriam perducta diligentius examinantur, atque firmantur, sequenda sunt, tenenda sunt, amplectenda sunt; in retractatione sub qualibet pietatis occasione teneri non debent*. Ut vides decreta a Concilio generali adhuc Apostolicæ Sedi examinanda subjicit: si ab Apostolica Sede approbentur, tum primum ita firma evadere asserit, ut ea nulli fas sit posthabere quovis prætextu, sed habere in pretio, observareque deinceps omnes oporteat. Idem in altera epistola ad Severum Scholasticum, seu advocatum Constantinopolitanum de celebri illa propositione: *Unus de Trinitate crucifixus est*, quam propugnabat, agens ita proloquitur: *Loquentur desuper ii, quibus Sacerdotii honos docendi auctoritatem tribuit.* (Præclara profecto sententia, & verissima, nam nostra ætate videmus viros laicos pessime se Ecclesiasticis doctrinis docendis ingerere, & implicare; unde, proh nefas! videmus quoque nonnullos turpiter in errores incurrisse, indeque in turpiores immigrasse. Sancta Sanctis.) *Quod me*, prosequitur, *attinet, ad discendum paratus sum, nec docere*, (etsi esset Diaconus,) *quidquam præsumo. Interroga igitur, siquid veritatis cupis audire, principaliter Sedis Apostolicæ Antistitem, cujus sana doctrina constat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis*. Gratias maximas Ferrando, qui postquam luculenter Apostolicæ Sedi supremam supra Concilia vindicasset potestatem, eidem liquido adserit quoque alterum, peculiareque infallibilitatis privilegium. Mitto cetera, quæ adhuc ex Ferrando adferri possent, ne præter modum prolixior sim.

Possessor in Africa Episcopus, unusque eorum, qui Trasimundi jussu in exilium pulsi fuerant, Constantinopoli moram trahens a Vitaliano olim Consule, & Justiniano Justini Imperatoris nepote inductus ad S. Hormisdam Pontificem, ipsius judicium de Fausti Regiensis hominis Semipelagiani libris efflictim exquirens, supplexque efflagitans litteris inscriptis præ aliis, quæ ad præsens institutum non spectant, ita scripsit: *Decet, & expedit ad capitis recurrere medicamentum, quoties agitur de sanitate membrorum*.

rum. *Quis enim majorem circa subjectos sollicitudinem gerit, aut a quo magis est stabilitas fidei expetenda, quam ab ejus Sedis Præside, cujus primus a Christo rector audivit*: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam? Quibus oppido explicitis Pontificis a fide indeficentiam quis adfirmari non perspicit? Eulalius Carthaginensis Episcopus in epist. ad Bonifacium II. nihil antiquius se habere scribit, quam fidei illi ad supremum usque spiritum adhærere, quam Apostolica Sedes tenet, & tradit, quam ab omni hæreseos suspicione longe sepositam ait his liquidis verbis: *In Sede Apostolica extra maculam semper est Catholica servata religio; de qua spe, & fide minime separari cupientes, & Patrum sequentes constituta, anathematizamus omnes, qui contra Sanctam Romanam, & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suas erigunt cervices: sequentes in omnibus Apostolicam Sedem, & prædicantes ejus omnia constituta, & per omnia spero, ut in una communione vobiscum, quam Sedes Apostolica prædicat, esse merear, in qua est integra, & vera Christianæ Religionis, & perfecta soliditas*. Monent hic eruditi Critici commentitiam esse, quæ circumfertur epistola sub Bonifacii II. nomine ad Eulalium Alexandrinum, non istum Carthaginensem, ab impostore illo confusum, de reconciliatione Carthaginensis Ecclesiæ. Commenta ex eo constant, tum quod epistola isthæc transcripta pene sit ex epist. 64. S. Hormisdæ ad Johannem Melicitanum Episcopum: tum quod hac in epistola apertissimo mendacio affirmatur a tempore S. Bonifacii I. usque ad Bonifacium II. Africana Ecclesia a Romana communione mansisse segregatam: quod tam falsum est, quam sit Aurelium Carthaginensem, aliosque Episcopos Africanos, ideoque & S. Augustinum in Romanam Ecclesiam rebellasse, ideoque demeruisse, ut ab ejus communione dividerentur.

Aurelius Cassiodorus Senatorii Ordinis vir illustris, quum ab Athalarico Rege præfectura Prætorii, quæ culmen honoris erat altissimum, adauctus fuisset, ut amplissimo Magistratui apte, atque integre gerundo par esset, nil opportunius sibi faciendum duxit, quam si Romani Pontificis dicto auscultaret, atque obediens esset. Ea ergo de re epistola ad Johannem II. inscripta: *Monete me*, obsecrat, *quæ sunt gerenda sollicite: bene agere vel* cor-

correptus exopto: quia difficilius errat ovis, quæ voces desiderat Pastoris, nec facile efficitur vitiosus, cui admonitor adsistit assiduus. Sum quidem Judex Palatinus, sed vester non desinam esse discipulus. Nam tum ista recte gerimus, si a vestris regulis minime discedamus. Sacratissima plane, dignaque sententia, quæ eorum animis insculpatur, qui Reipublicæ administrandæ admoti sunt: egregiumque profecto exemplum, quod iidem præ oculis jugiter habeant. Subdit dein propius in rem nostram: *Sedes illa* (scilicet Apostolica) *toto Orbe mirabilis proprios tegat affectione cultores: quæ licet generalis Mundo sit præstita, Vobis etiam cognoscitur & localiter attributa*. Præfectura postmodum abdicata reliquum vitæ tempus Monachum egisse Cassiodorum narrat Garetius Benedictinus in ejusdem vita.

Liberatus Archidiaconus Carthaginensis in Breviario de caussa Nestorii, & Eutychetis agens cap. 12. de prædatoria pseudo-Synodo Ephesina, postquam recensuisset a pseudo-Episcopis denegatum Legatis S. Leonis primum in consessu honoris locum, insuperque habitam S.Leonis ad Flavianum epistolam, de Legatis subjungit; *Porro locum obtinentes Papæ Leonis omnibus, quæ sunt gesta contradixerunt: Flavianus autem contra se prolata sententia per ejus Legatos Sedem Apostolicam appellavit*. Convertens se deinde ad Concilium Chalcedonense, affirmat a Sede Apostolica reprobatum canonem de primo honoris gradu Patriarchæ Constantinopolitano asserto: *Et licet*, inquiens, *Sedes Apostolica nunc usque contradicat, quod a Synodo firmatum est, Imperatoris patrocinio permanet quodammodo*. Cap. 20. agens de Acæmetarum errore inficiantes B. V. Mariam omni laude dignam vocandam Deiparam, & unum de Trinitate carne passum, & crucifixum, refert ab Imperatore Justiniano Legatis ad Johannem II. missis Hypatio Ephesino, & Demetrio Philippensi Episcopis Apostolicam Sedem consultam fuisse, quid credendum foret: *Sed Papa Johannes*, inquit, *hoc confitendum epistola sua firmavit, & Imperatori direxit*. Sed præstat Johannem ipsum audire in epist. ad Imperatorem Justinianum, qua postquam illas propositiones, unum e Trinitate esse Christum, eumque carne passum, ejusdemque Matrem B.Virginem Mariam veraciter, & proprie Dei Matrem appellandam

approbasset, de Monachis Acæmetis attexit: *Eos ab omni Ecclesia Catholica esse jussimus alienos, nisi errore damnato, doctrinam nostram quantocius sequi habita regulari professione signaverint*. Extat Johannis epistola tom.4.Concil.edit.Labbei. Cap.21. differens de adventu Constantinopolim S. Agapeti Papæ ait ab illo gradu deturbatum Anthimum, atque Constantinopolitanæ Ecclesiæ ab eodem Pontifice Mennam subrogatum fuisse. Et cap. 22. agens de exilio S.Silverii hæc habet: *Silverio venienti Pataram Venerabilis Episcopus Civitatis ipsius venit ad Imperatorem, & judicium Dei contestatus est de tantæ Sedis Episcopi expulsione; multos esse dicens in hoc mundo Reges, & non esse unum, sicut ille Papa est super Ecclesiam mundi totius a sua Sede expulsus*. Subdit Imperatorem his intellectis Silverium Romam revocari jussisse. Sed quid lapides, ut ajunt, in acervum congero, & comporto? Satis ex prælaudatis exploratum fit Liberati sententia Pontificem Romanum Concilio generali præcellere, ac suprema potestate in Ecclesiam universam pollere. De Dominico Carthaginensi; Constantio Mediolanensi; Quiricio Hiberno, & Felice Messanensi adisis S. Gregorium M. lib. 5. epist. 5, alias 4. epist. 3; lib. 9. epist. 53, alias 7. epist. 57; lib. 11. epist. 67, alias 9. epist.61; & lib.14. epist. 17, alias 12. epist.10. Non enim vacat de singulis sermonem attexere. De SS. Augustino Cantuar., & Mellito primo Londinensi Episcopo adeundus V. Beda lib.1. hist. Angl. cap. 27, & lib. 2. cap. 4., de quibus alibi sermo recurret.

Sæculo VII, & VIII. S. Isidorus Hispalensis avitæ traditionis Ecclesiæ Hispanicæ locuples testis ejusmodi docuit, scripsitque, ex quibus facile intelligitur ei animo eam insedisse radicitus sententiam, quod Romani Pontificis sublimior, superiorque non sit in terris potestas: sic enim in epist. ad Eugenium Toletanum scribit: *Quod de parilitate agitur Apostolorum, Petrus præeminet ceteris, qui a Domino audire meruit*: Tu es Petrus &c.... *Cui etiam post resurrectionem Filii Dei ab eodem dictum est*: Pasce agnos meos; *Agnorum nomine Ecclesiarum Prælatos notans. Cujus dignitas potestatis etsi ad omnes Catholicarum Episcopos est transfusa, specialius tamen Romano Antistiti singulari privilegio velut Capiti ceteris membris celsior permanet in æternum. Qui igi-*

igitur debitam ei non exhibet reverenter obedientiam, a Capite sejunctus acephalorum schismati se reddit obnoxium: quod sicut illud S. Athanasii de fide Sanctæ Trinitatis Sancta Ecclesia approbat, & custodit, quasi sit fidei catholicæ articulus: Quod nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit. Si igitur in S. Isidori sententia agni etsi in cœtum collecti Pastori non præsunt; neque Episcopi etsi in Concilio congregati Romano Pontifici auctoritate præstabunt. Consentanea istis sunt, quæ scribit in epistola ad Claudium Ducem. *Sic nos scimus præesse Ecclesiæ Christi, quatenus Romano Pontifici reverenter, humiliter, & devote tanquam Dei Vicario præ ceteris Ecclesiæ Prælatis specialius nos fateamur debitam in omnibus obedientiam exhibere. Contra quod quemquam procaciter venientem tamquam hæreticum a consortio fidelium omnino decernimus alienum. Hoc vero non ex electione proprii arbitrii, sed potius auctoritate Spiritus S. habemus firmum, ratumque credimus, & tenemus.* Iis S. Isidorum probe intellexisse Pontificis supra Concilia potestatem adhuc fit palam ex ipsius præfatione ad Collect. Concil.: *Subjecimus*, inquit, *reliqua Præsulum Romanorum decreta usque ad S. Gregorium, & quasdam ipsius epistolas, in quibus pro culmine Sedis Apostolicæ non impar Conciliorum extat auctoritas.* Et infra. *Nullam Synodum ratam esse legimus, quæ non fuerit Apostolicæ Sedis auctoritate congregata, vel fulta.* Ita ne loquitur, qui Synodo Pontificem subjugat?

S. Leander ipsius Frater, ac in Sede Episcopali successor in Hispania de trina in baptismo immersione controversia exorta, & exardescente, satius duxit, si Apostolicam Sedem, cui tum præerat S. Gregorius Magnus, quid sibi agendum foret, consuleret: qui rescribens epist. 41., nunc 43. lib. 1. æque unam, vel trinam mersionem approbavit, unicam tamen persuasit. Ejusmodi moris consulendi de rebus dubiis Pontificem innumera exempla Ecclesiastica historia suppeditat. Ex Hispania Himerii Tarracon., qui S. Damasum, S. Turibii, qui S. Leonem, Ascanii, qui S. Hilarium &c.; Africanorum, qui SS. Innocentium, Cælestinum, Johannem &c.; Illyriciorum, qui SS. Bonifacium, Leonem, Hormisdam &c.; Gallorum, qui SS. Innocentium, Felicem, Hadrianum &c.; Germanorum, qui S. Zachariam &c.; Hi-

bernorum, qui S. Gregorium &c., quo de argumento fuse par.2. erit agendum. Johannes Ravennatensis Episcopus in epist. ad eumdem S.Gregorium, quæ inter Gregorianas legitur lib.2. ordine 55. indict.11, nunc lib.3. n.56, apud Pontificem profitetur ab Apostolica Sede jura in Ecclesiam universam manare: in ejus ergo sententia Pontifex Romanus jure potitur in Concilia, & ab eodem Romano Pontifice in Episcopos jurisdictio profluit. En ejus verba: *Recolo me in sinu, & gremio Sacrosanctæ Ecclesiæ vestræ Romanæ enutritum, & Deo auxiliante provectum. Et quibus ausibus ego Sanctissimæ illi Sedi, quæ universali Ecclesiæ jura sua transmittit, præsumpserim obviare, propter cujus conservandam auctoritatem.... multorum contra me graviter excitavi invidiam?* Recole, quæ de eodem Episcopo adnotavimus tom. 1. art. 6. §. 2, ubi de schismate Ecclesiæ Ravennatis.

Victor Carthaginensis Episcopus in epist. ad Theodorum Papam, quæ extat in actis Concil. Later. sub S. Martino I. contra Monothelitas celebrati: *Vestrum est*, inquit, *canonica discretione sollicite contrariis catholicæ fidei obviare, nec permittere noviter dici, quod Patrum Venerabilium auctoritas omnino non censuit. Nos enim uno vinculo charitatis vobiscum sumus constricti.* Pontificis ergo esse partes asserit hæreses profligare, illumque unum penes rei christianæ summam permanere. Quod nescio quomodo verum sit, si Pontifex ipse de fide periclitetur. Consona sunt, sed clariora, quæ in epist. ad eumdem Theodorum adversus eosdem Monothelitas suo, & trium Synodorum nomine tradiderunt Columbus, Stephanus, & Reparatus Africani Episcopi. *Magnum*, inquiunt, *& indeficientem omnibus christianis fluenta redundantem apud Apostolicam Sedem consistere fontem nullus ambigere potest, de quo rivuli prodeunt affluenter universum largissime irrigantes Orbem christianorum.* Hæc de fidei doctrina, quam deficere in ea nequire, utpote a qua in Ecclesiam omnem defluit, quis dubitet? Sed quæ de auctoritatis summa? Descriptis ex S. Innocentii epistola ad Concil. Carthag. verbis, *Antiquis regulis*, subdunt, *sancitum est, ut quidquid quamvis in remotis ageretur Provinciis, non prius tractandum, vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almæ Sedis vestræ fuisset deductum.* Nempe ut firmetur, vel infi-

infirmetur. Quid quod Jonas ortu Secusiensis,& instituto Bobiensis Monachus in vita S.Eustasii Abbatis Luxoviensis cap.5.de Aquilejensi schismate agens,ex eo capite schismaticos carpendos duxit, quod ob trium Capitulorum defensionem a Sede Apostolica desciverint, cui in persona S. Petri in fide perennis firmitas promissa fuisset? *Aquilejenses*, ait, *tum desciverunt a communione Sedis Apostolicæ, de qua Dominus in Evangelio ad B. Petrum Apostolorum Principem loquitur*: Tu es Petrus, & super hanc petram &c. Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam.

S. Aldhelmus Malmesburiensis in Anglia primum Abbas, & Schireburnensis postea Episcopus in epist. ad Geruntium Romanæ Ecclesiæ doctrinam non modo, sed disciplinam quoque, ac circa Pascha nominatim, in cujus celebratione a Romana Ecclesia Britones, Hiberni, Scotique discrepabant, de quo par. 2. vindiciar. agendum erit, consectandam omnimode scribit, ea ratione suffultus, quod Ecclesiasticam Monarchiam obeat Romana Ecclesia: *Si ergo*, inquit, *Petro claves regni Cælestis a Christo collatæ sunt, quis Ecclesiæ ejus statuta principalia spernens, & doctrinæ mandata contemnens per Cælestis Paradisi portam gratulantibus ingreditur? Et si ipse potestatem ligandi, atque Monarchiam solvendi in Cælo, & in terra peculiari privilegio accipere promeruit, quis Paschalis festi regulam, & tonsuræ Romanæ ritum refutans, non potius se strictis nexibus inextricabiliter obligandum, quam clementer absolvendum ullatenus arbitretur?* Extant ejus opera in Bibliot. PP.Colon., & Lugdunensi. De tonsura porro observat Mabillonius in præfat. ad 1.part. sæculi III. Benedict. ab Ecclesia Romana eam fuisse circa sæculum VIII. pro Clericis ne dum, sed etiam pro Laicis frequentatam: Laicorum autem aliam fuisse puerorum,adultorum alteram tonsuram. Pueris,quum alicui offerrentur in filios spirituales, Episcopus, aut Pater spiritualis capillos ab eorum capite demetebat. Ita quum Constantinus Imperator filios suos Justinianum, & Heraclium S. Benedicto II. dedisset in filios, in hujusmodi susceptionis significationem Pontifex ad se missos ab illorum capitibus detonsos capillos suscepit, teste Anastasio. Ita quum Carolus Martellus Princeps Francorum filium suum Pippinum obtulisset in filium Luitprando Lon-

Longobardorum Regi, eumdem ad illum misit, ut juxta morem incisa ei cæsarie spiritualis Pater fieret, sicuti factum refert Paulus Diaconus lib. *6*. de gest. Longobard. cap. 53. Extant in Ordine Romano orationes, ritusque ad istiusmodi capillos incidendos. Clericorum tonsura, de qua agunt S. Gregorius Nazian. orat. 28; S. Ambrosius in epist. 25. ad Ecclesiam Vercellen.; S. Gregorius Turon. lib. 1. de glor. Martyr. cap. 28; S. Gregorius M. lib. 7. epist. 3; S. Nicetius Trevir. apud S. Gregorium Turon. in vita Patrum cap. 17; S. Isidorus lib. 2. officior. cap. 4; & lib. 2. origin. cap. 14; Theodorus Cantuariensis Episcopus apud V. Bedam lib. 4. hist. Anglor. cap. 1; S. Germanus Constantinop. Patriarcha in Theoria rer. Eccles.; Honorius Augustod. in gemma animæ pat. 1. cap. 193; Concilia Carthaginense an. 398; Hibernum an. 456; Agathense an. 506; Barcinonense an. 540; Toletanum an. 633; Constantinopolitanum an. 690; & Romanum an. 721; ut omittam sequioris ætatis Synodos; Clericorum, inquam, tonsura alia apud Orientales dicebatur tonsura S. Pauli; altera apud Occidentales dicebatur S. Petri. Quæ S. Pauli, eo quod Nazaræorum more caput gestaret detonsum abrasis undequaque capillis, attonsio totius cæsatiei erat. Quæ S. Petri ea erat, qua in coronam attondebantur capilli. Theodorus Cantuariensis Episcopus a S. Vitaliano Papa in Angliam missus antea tonsuram S. Pauli gestaverat, sed postea tonsuram S. Petri assumpsit, referente V. Beda lib. 4. hist. Anglor. cap. 1. Eamdem S. Petri tonsuram Anglicanum Clerum usurpasse testatur Ceolfridus Abbas apud præcit. Bedam lib. 4. cap. 24. in epist. ad Naitanum Regem, quam post Chiffletium edidit Harduinus tom. 3. Conciliorum. Coronam tamen in formam semicirculi aptatam supra frontem Simonis Magi tonsuram Angli vocabant, quod a forma Romanæ coronæ, quam attribuebant S. Petro, abhorreret. Contra eam invehitur Ceolfridus loco citato. S. Aldhelmus igitur de tonsura Romana Clericorum videtur loquutus, cui forte non deerant, qui tonsuram S. Pauli, aut etiam Simonis Magi anteferrent, siquidem istiusmodi ritum parvipendentes gravi pœna obstrictos pronunciat. Adisis, si plura aveas, Andream Saussai in panoplia Cleric.; Gastonem Chamillard in tract. de tonsura; Thomassinum

num veter., & novæ disciplinæ lib. 2. par. 1. cap. 37; Sarnellium in epist. Eccles.; Hallesium, Martenium, ac Filippum Bonani de Hierarch. Eccles. capp. 34, & 35.

Ven. Beda Romanum Pontificem præ Concilio generali potiorem esse, indeficientiæque a fide privilegio singulari potiri tot in locis pronunciat, ut vel ab invito assensum extorqueat. Audiatur in Lucæ 22. *Confirma Fratres tuos, quasi dicat*, inquit, *postquam me negato ploraveris, pænitueris, corrobora ceteros, quum te Principem Apostolorum deputaverim, hoc enim decet te, qui mecum es robur, & petra Ecclesiæ*. Audiatur homil. in vigilia SS. Petri, & Pauli. *Pasce oves meas, omnibus*, interpretatur, *dictum est: hoc namque erant ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, sed Primatus Petro datur, ut unitas Ecclesiæ commendetur*. Audiatur homil. in natali S. Benedicti. *Roma*, ait, *per Summos Christi Apostolos totius Ecclesiæ Caput eminet eximium*. Audiatur homil. in natali SS. Apostol. Petri, & Pauli. *Ideo*, inquit, *B. Petrus, qui Christum vera fide confessus, vero amore secutus, specialiter Claves regni Cælorum, & Principatum judiciariæ potestatis accepit, ut omnes per Orbem credentes intelligant, quia quicumque ab unitate fidei, vel societate illius quolibet modo seipsos segregant, tales nec peccatorum vinculis absolvi, nec januam possint Regni cælestis ingredi*. Igitur in Bedæ sententia de necessitate salutis est omnino, Romani Pontificis fidei consociari, & illius obedientiæ submitti. Num ab hujusmodi officio erunt liberi in Concilio Episcopi? Num Christifideles suam ab illius societate fidem liberare non poterunt, si ille a fide potest aliquando deficere? Legatur lib. 3. hist. Angl. cap. 25, ubi non alia ratione refert adductum Osvvi Saxonum Regem Pascha imposterum celebrandum in Britannia imperasse juxta morem Ecclesiæ Romanæ, nisi quia a Wilfrido Apostolicæ Sedis Legato audierat illius decreta Sanctorum omnium statutis esse anteponenda vi illorum verborum *Tu es Petrus* &c., & cap. 29, ubi auctor est tum eumdem Osvvi Saxonum Regem, tum Egbertum Regem Cantuariorum, postquam intellexissent Romanam Ecclesiam Catholicam Ecclesiam esse, & Apostolicam, Romam misisse Wigardum, ut ibidem Archiepiscopus ordinatus Anglorum Ecclesiis ordinaret Episcopos. Sed de his

his alibi. Id obiter hic obſerves vel ex hoc uno manifeſtiſſimi redargui mendacii Anglos Proteſtantes, qui Britannorum fidei prima rudimenta a Græcis repetunt: quippe ex hoc uno patet Britones doctrina, moribus, & diſciplina [uno dempto ad tempus de Paſchatis celebratione ritu] Eccleſiæ Romanæ fuiſſe imbutos.

Contumeliam perinde, atque calumniam V. Bedæ inflixit Eduardus Stillingfleetus Decanus Londonienſis in libro de *Originibus Britanicis*, dum ad Romani Pontificis Primatum evertendum ex V. Beda lib. 2. cap. 2. teſtimonium exculpere non erubuit. Nempe eo loci a V. Beda tradi contendit, quod quum S. Auguſtinus a S. Gregorio M. in Angliam directus Britannis Epiſcopis perſuadere efflictim ſtuderet, ut Romano Pontifici obedientiam præſtarent, eique fidei religione ſe obſtringerent, a Dinotheo Abbate, aliiſque Monachis Banchorenſis Monaſterii hocce accepiſſe reſponſum: ſe neſcire quis eſſet ille Papa, quem *Patrem Patrum* nuncupabant: quodque *Britanni nullatenus ſe ſubjicerent Eccleſiæ Romanæ*. Confirmari hujuſmodi Bedæ teſtimonium, ſubjungit Stillingfleetus, ex Anonymo ſcriptore a Spelmanno tom. 1. Concil. Angliæ edito, aſſervatoque in Bibliot. Cottoniana, eodem Spelmanno teſte, qui de abjudicata a Monachis Banchorenſibus Pontifici obedientia, ignorataque ab iis Pontificis, quam Romani jactant, poteſtate, plenam facit fidem. Verumtamen Stillingfleetum magno in errore verſatum, peſſimaque fide agere jampridem demonſtrarunt viri eruditi Emanuel Schelestratius diſſert. de auctorit. Patriarchali, & Metropolitica adverſus hunc Decanum Londinenſem; & Pagius Antonius in Crit. ad annum 604. n. 8, & ſeqq.; nec non Alfordus in Annal. Eccleſ. Anglic. ad eumdem annum n. 2, & ſeqq. Nimirum a V. Beda id unum perhibetur inter S. Auguſtinum, & Britannos Antiſtites diſceptatum quidem fuiſse de quibuſdam Eccleſiæ traditionibus, atque de Metropolitica S. Auguſtini dignitate, cui eo nomine ſubjici Britanni detrectabant; nullam vero initam de Primatu Romani Pontificis quæſtionem. Quod autem ad ſcriptorem Spelmanni attinet, nullo moror modo; ſiquidem de eodem auctore, ejuſque ætate nihil ſibi eſſe perſpectum fatetur vel ipſemet Spelmannus: cum autem ſcripſiſse ejuſmodi poſt ſchiſma veriſimilius conjiciunt viri Eruditi mox laudati.

S. Bo-

S. Bonifacius Moguntinus Episcopus, de quo sæpius recurret sermo, Germanos, quos in fide erudiendos susceperat, ut de Romano Pontifice sublimiter, ac præclare sentirent quam maxime suadere, & edocere studuit. Quam vero ipse animo de Pontifice gereret sententiam, explicat in epist. ad S. Zachariam Papam, quæ notis a Serario cum aliis illustrata extat in Bibliot. PP. Lugdun., qua, *Ante vestigia vestra*, ait, *geniculantes intimis subnixe flagitamus precibus, ut sicut Prædecessorum vestrorum pro auctoritate S. Petri servi devoti, & subditi discipuli fuimus, sic & vestræ pietati servi obedientes, subditi sub jure canonico fieri mereamur, optantes Catholicam fidem, & unitatem Romanæ Ecclesiæ servando dilatare, & quantoscumque audientes, vel discipulos in ista legatione mihi donaverit Dominus, ad obedientiam Apostolicæ Sedis invitare, & inclinare non cesso*. Et in epist. ad Stephanum II. postquam enixis precibus efflagitasset sibi fas fieri in Apostolicæ Sedis unitate, doctrina, obedientia, & devotione manendi: *Si minus*, subnectit, *perite aliquid, aut injuste a me factum, vel dictum reperitur, judicio Romanæ Ecclesiæ prompta voluntate, & humilitate emendaturum me spondeo*. Hæc quoque abs me dicta, & quidem ex animo sunto: ab hisce sive vivo, sive morior, Deus me adjuvet, non abscedo. Confer formulam fidei, quam idem S. Bonifacius S. Gregorio II. nuncupavit apud Harduinum tom. 3, ejusdemque epistolam 105. ad Cudbertum, de qua tom. 1. art. *6*. §. 2. Sed & eamdem animo hæsisse de Apostolica Sede sententiam S. Lullo Bonifacii in Sede Moguntina successori conjectura facile assequitur ex epistola 100. inter Bonifac. in Bibliot. PP. tom. 8, de quo & adisis Acta SS. Benedict. tom 4.

Alcuinus dictus aliter Flaccus Albinus vir sive doctrina, qua excelluit, sive discipulis, quos instituit, sive muneribus, quibus perfunctus est, celeberrimus, quamquam in eo peccaverit ipse, quod contra unicam immersionem ab Hispanis in baptismo usurpatam epist. *69*, & 70. pugnans vitio illis verterit, quod epistolæ S. Gregorii ad Leandrum ea de re datæ, quæ lib. 1. est 41 vet. edit., ex Concilii Toletani IV. decreto adhærerent, præterquam quod in eo sit excusandus, quod Hispanos iccirco, quod S. Gregorii laudato responso inniterentur, redarguit, quia S. Pontifici eam

epistolam affictam fuisse, etsi falso, putaverit, in epist. 70. quanti ab se Apostolicæ Sedis auctoritas fieret, & fides, patefacit verbis his tam illustribus, quam veris: *Ne schismaticus inveniatur, aut non catholicus, sequatur probatissimam Romanæ Ecclesiæ auctoritatem, ut unde Catholicæ fidei initia accepimus, inde exempla salutis nostræ semper habeamus. Ne membra a Capite separentur suo, ne Claviger regni cælestis abjiciat, quos a suis deviasse cognoverit doctrinis.* Similia sunt, quæ leguntur lib. de divin. offic. cap. 19. Sed quia ab eruditis is liber Alcuino abjudicatur, nolim certam caussam incerto fundamento fulcire. Quamquam & suus quodammodo is liber dicendus sit, quippe qui ex diversis ipsius sententiis consarcinatus.

S. Paulinus Aquilejensis Episcopus in Sacrosyllabo adversus Elipandum, postquam in Concilio Francofordiensi Felicis, & Elipandi hæresim proscriptam fuisse secundum epistolam Hadriani I. Pontificis Maximi ad Hispaniarum Episcopos retulisset, atque proinde simili sententia plectendos enunciasset quotquot illis pravis dogmatibus assensum deinceps præbuissent suum, id judicii Pontifici reservavit his verbis: *Reservato per omnia juris privilegio Summi Pontificis Domini, & Patris nostri Hadriani primæ Sedis Beatissimi Papæ.* Agnoscebat itaque S. Paulinus Concilii Francofordiensis sententiam a Romano Pontifice potuisse in examen revocari, imo & rescindi; unumque esse ejusdem Pontificis irretractabile,& omnino ineluctabile judicium.Atque certe Ecclesiæ infallibilitatem eodem loci nonnisi ex indefectibili fide S. Petri deducit Paulinus, *Sancta*, inquiens, *Universalis Ecclesia super firmam immobiliter fundata est Petram, & portæ inferi nequeunt prævalere adversus eam.* Ejusdem vero sententia S. Petro in ejusmodi prærogativis par est Romanus Pontifex. Confer eumdem in præfat. ad Concilium Forojuliense apud Harduinum tom. 4. collect. Conciliorum anno 791. Ambrosius Autpertus Abbas S. Vincentii Martyris prope Vulturnum fluvium ex Archicancellario Caroli Magni in epist. ad Stephanum III. præfixa commentariis in Apocalypsim, qua Summo Pontifici opus suum nuncupat, sic inter alia animi sui erga Sedem Apostolicam sensum paucis significat: *Sanctorum Ecclesia, quæ corpus Redemptoris*

sui

sui est, cujus tu Pontificalis ordinis Primatum sortitus es &c. Quo jure plane apud Romanum Pontificem de doctrina in judicio experiri librum quemcumque oportere vir optimus intelligebat. Ad confirmanda hæc suppetunt oppido multa ex S. Justo Cantuariensi apud V. Bedam hist. Anglor. lib. 2. capp. 7, & 8; ex Johanne Biscopo apud eumdem lib. 4. cap. 18; ex S. Rumoldo Dublinensi apud Surium ad 1. Julii; ex Theodoro Cantuar. apud Eddium in vita S. Wilfridi cap. 41; ex SS. Benedicto Medional., & Petro Ticin.; ex Leone Ravennate apud Anastasium in Constantino, & Stephano IV; ex S. Corbiniano Frisingensi apud Mabillonium tom. 3. act. Benedict.; ex S. Chrodegango Metensi Episcopo apud Paulum Diaconum; aliisque, facere tamen præstat modum.

Sæculo IX, & X. Jonas Aurelianensis Episcopus Conventui Parisiensi an. 822. celebrato de sacris Imaginibus interfuit. Inde a Ludovico Pio una cum Hieremia Archiepiscopo Senonensi ad Eugenium II. Pontificem Maximum legatus est missus. Non igitur illum latuit non nisi Romani Pontificis auctoritate roborata Conciliorum decreta in caussis fidei rata, ac firma consistere. Quod quidem expresse affirmat lib. 1. de cultu imaginum adversus Claudium Taurinensem, quo loci de Concilio Francofordiensi agens, a quo Felicis Urgelitani, & Elipandi Toletani hæresis anathemate confixa fuerat, *Jussu*, inquit, *Caroli Magni in unum coacti milites Christi* (Episcopi) *adhibita etiam Romanæ Ecclesiæ auctoritate* (scilicet recitata Hadriani I. epistola ad Hispan. Episc., qua hæreticis illis, illorumque hæresi anathema irrogaverat) *Felicem damnaverunt*. Et lib. 3. *Quid enim*, subdit, *si ut supra dictum est, Claves regni Cælorum quasi Eminentissimo S. Ecclesiæ membro intelligo traditas, B. videlicet Petro, ut per illud ad ceteros hæc dignitas transeat: num idcirco mens mea ab ejus amore tepescet, quem pluris videam a Domino honorari? Potior namque in ejus devotione amoris coalescet ignis, ut quod omnium est commune, ipse quodammodo accepisse videatur singularis*. Quibus satis significat, quo erga Apostolicam Sedem affectus obsequio, fideque ferretur. Lupus Ferrariensis dictus Servatus illud præclare in epist. 81. ad Amolonem Archiep. Lugdunensem Reges admoni-

nitos voluit, ut videlicet Pontificibus edocentibus religiose auscultarent, implerentque sedulo, quod imperassent: *Rex Regum*, inquit, *idemque Sacerdos Sacerdotum, qui solus potuit Ecclesiam regere, quam redemit, postquam humanitatem suam in Cælum evexit, semper cum suis futurus divinitate potestatem suam ad eamdem gubernandam Ecclesiam in Sacerdotes divisit, ac Reges: ut quod sancti docerent Pontifices, & ipsi implerent, & impleri facerent devotissimi Reges*. De Fulrado Sandionysiano lege - sis Hincmari epist. 14, qua palam fit quanto ille studio Apostolicæ Sedis obsequio se devovisset; quantisque collatis beneficiis illa vicem rependisset.

Rabanus Maurus, quem S. Odilo Cluniacensis ob singularem, ac sæcularem non modo, sed magis spiritualem scientiam elogiis dignis excepit, quid non S. Petro? Et quod S. Petro, ejusdem pariter successoribus privilegium attribuit. Itaque in cap. 17. Matth. *Hæc ligandi*, inquit, *atque solvendi potestas quamvis solo Petro data videatur a Domino, tamen & ceteris Apostolis datur, nec non etiam nunc Episcopis, & Presbyteris Ecclesiæ. Sed ideo Petrus specialiter claves regni Cælorum, & Principatum judiciariæ potestatis accepit, ut omnes per Orbem credentes intelligant, quod quicumque ab unitate fidei, vel societatis illius quolibet modo seipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam posse ingredi regni cælestis*: & ad cap. ult. Johannis, *Simon*, inquit, *idest obediens, qui propter Primatum Apostolici ordinis vocatur Petrus, idest firmus*. Ecce ex eo repetit necessitatem non recedendi ab unitate fidei Romani Pontificis, quod ipsius fides sit firma, & quod principatu judiciariæ potestatis sit præditus. Legendus idem de laude S. Crucis ad Gregorium IV, ubi præclare de Romani Pontificis infallibilitate, & potestate sic canit: *Sedis Apostolicæ Princeps, lux aurea Romæ, & decus, & Doctor plebis, & almus amor: Tu caput Ecclesiæ es, primus Patriarcha per Orbem præclarus meritis, & pietate potens: Sol terræ, Mundi lux, atque Urbs inclita Christi, perpetuæ præbens lucis iter populo: vestra valet, Cælum reserare, ac claudere lingua in terra positus Claviger æthereus*. Obedientia, obsequioque demississimum animum ad Apostolicam Sedem appulisse S. Anscarium Hambur-

burgensem, ac Fulcouem Remensem liquet ex Bollando ad diem 3. Febr., & Flodoardo hist. Remens. lib. 4. cap. 1.

Walafridus Strabo Augiensis Abbas, cujus fœtus est Glossa ordinaria in S. Scripturam, nec distinguendus cum Trithemio a Strabone Fuldensi, cui opus laudatum adscribitur, quo in errore Trithemium sectatos Sixtum Senensem, Possevinum, Bellarminum, & alios emendarunt Canisius, Broverus, Vossius, Miræus, aliique eruditi critici, Walafridus, inquam, Romano Pontificio apici, & potestati a cunctis submittendos fasces, & cunctis retro temporibus ab omni hæreseos fece ejusdem fidem puram permansisse scribit his verbis lib. de rebus Eccles. cap. 22: *Romanorum morem ideo in rebus sacris tam multæ gentes imitantur, quia & tanti magisterii ex apice Apostolico primordiis clarent, & nulla per Orbem Ecclesia æque, ut Romana, ab omni fæce hæreseos cunctis retro temporibus pura permansit*; & cap. 31: *Sicut gens Romanorum totius Orbis Monarchiam tenuisse fertur, ita Summus Pontifex in Sede Romana vicem B. Petri gerens totius Ecclesiæ apice sublimatur; de quo Sardicensi Concilio statuitur cunctorum statuta ad eum referri debere, idque observandum, quod ipse statueret*. Quæ quum ita sint, si uti par est, æqui, bonique facias, sententiæ pariter nostræ facilem, æquumque te præbeas, oportet.

Paschasius Ratbertus Abbas Corbejensis in vita Walæ Abbatis lib. 2. postquam narrasset Gregorio IV. Pontifici Maximo, dum in Gallias ageret, idcirco ut Ludovico Pio Imperatori filios segreges conciliaret, Gallicanos Antistites, apud quos suspicione laborabat, quod scilicet filiorum a Patre defectioni studeret, depositionem fuisse audacissime comminatos, subdit ab se collectas SS. Patrum, & Summorum Pontificum sententias, quibus Romanum Pontificem nullius in terris judicio subjacere, ipsius imo potius judicio neminem esse, qui non subsit, illi traditas, quibus animum, viresque resumeret Antistitum illorum ausibus resistendi: *Dedimus*, inquit, *ei nonnulla SS. Patrum auctoritate firmata, Prædecessorumque suorum conscripta, quibus nullus contradicere possit, quod ejus sit potestas, imo Dei, & B. Petri Apostoli ire, & mittere ad omnes gentes pro fide Christi, & pace Eccle-*

sia-

ſiarum, pro prædicatione Evangelii, & aſſertione veritatis, & in eo eſſet omnis auctoritas B. Petri excellens, & poteſtas viva, a quo oporteret univerſos judicari, ita ut ipſe a nemine judicandus eſſet. Quibus profecto ſcriptis gratanter acceptis valde confortatus eſt. Ratramni Corbejenſis Monachi æque, atque Æneæ Pariſienſis Epiſcopi præclara loca, quibus ab Græcis ſchiſmaticis Apoſtolicæ Sedis cum ſummam auctoritatem, tum a Catholica fide inerrantiam egregie vindicant, deſcripta ſuperiori artic. §.2. recolito.

S. Eulogius Archiepiſcopus Toletanus electus, atque in Arabica perſecutione Martyr præclariſſimus in memoriali, quo Martyres Cordubenſes tribus libris, ac laudibus celebravit, nec celebrare prætermiſit fidei firmitatem, ac ſupremam Romani Pontificis poteſtatem: *Nam & B. Petrus*, inquit, *Princeps Apoſtolorum firmiſſimum Eccleſiæ Catholicæ fundamentum, utpote cui ab ipſo Redemptore dictum eſt*: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c. *ita in ſuis epiſtolis ait* &c. ſcilicet eo elogio præmiſso oſtendit ejuſdem doctrinæ omnino adquieſcendum. Anaſtaſius bibliothecarius Abbas Romanus, quem cum Anaſtaſio Presbytero Cardinali ſub Gregorio IV. pariter bibliothecario, atque a S. Leone IV. in Romana Synodo gradu dejecto male confundit Voſſius lib. 2. de hiſtor. latin. cap. 35, in præfat. ad vitam S. Johannis Eleemoſinarii ab ſe latine editam, atque Johanni VIII inſcripta, titulis iſtis Romanum Pontificem cohoneſtat: *Non fas eſt, ut abſque Vicario Dei, abſque Clavigero Cœli, abſque curru, & auriga ſpiritualis Iſraelis, abſque univerſali Pontifice, abſque unico Papa, abſque ſingulari Paſtore, abſque ſpeciali Patre, abſque Te omnium arbitro aliquid conſumetur, aut divulgetur. Tu enim tenes claves David, Tu accepiſti claves ſcientiæ; in arca quippe pectoris tui tabula teſtamenti, & manna cæleſtis ſaporis requieſcunt. Tu enim quod ligas nemo ſolvit, quod aperis nemo claudit, quod claudis nemo aperit; vicem namque in terris poſſides Dei.* Adeundus idem in SS. Sergio I, Leone III, & Nicolao I; non ſecus atque Guillelmus pariter bibliothecarius in Hadriano II, ubi Pontifex non alio nomine audit ab eo, quam Pontifex univerſalis, Caput omnium Sacerdotum, Princeps totius Eccleſiæ; ideoque a nemine in terris judicandus, ſed imo omnium in Orbe judex.

Hinc-

Hincmarus Remensis Antistes celebris, quem persæpe in malæ caussæ suæ patrocinium advocant adversarii, & producunt, quique plane Pontificibus obluctari aliquando non destitit; quippe in caussis Rhotadi Suessionensis Episcopi, Vulfadi quoque, & sociorum Clericorum, qui a sententia exauctorationis in se in Synodo lata ab Hincmaro Sedem Apostolicam appellaverant; quique S. Nicolao I. jubente suis gradibus restituti fuerant, adversus Pontificis sententiam canonum auctoritate, ac signatim Concilii Africani, quo ab electis Judicibus etiam ad Summum Pontificem appellationem prohibitam dicebat, se defendit, imo dimicavit, in epist. 17. ad S. Nicolaum I, & opusc. 2. contra Gothescalcum cap. 36, & in caussa Hincmari Laudunensis, qui ab Hincmaro avunculo in Synodo pariter loco motus apud Apostolicam Sedem appellationem interposuerat, Hadriani II. sacris jussionibus canones objecit, ac tandem quum ante annos circiter 80. publicam adspexissent lucem epistolæ decretales antiquis Pontificibus affictæ, quamvis nondum ipsarum falsitas explorata esset, quia tamen Metropolitanorum jura violari, ac minui illis videbantur, potius quam decretalibus, sacris canonibus longo usu, ipsorumque Pontificum placito sacratis, & roboratis obtemperandum scripsit in epist. ad Hincmarum Laudunen., & opusc. 55. cap. 43, Hincmarus, inquam, vel a se ipso degener, vel sibi ipsi adversus talia scripsit, egitque, quibus abunde significaret veram animi sui de Apostolica Sede sententiam. Nam in caussa Rhotadi actus sui S. Nicolao I. rationem reddens sic scripsit in epist., quam refert Flodoardus lib. 3. capp. 12, 13, & 14. *Absit a nobis, ut privilegium Primæ, & Summæ Sedis S. Romanæ Ecclesiæ Pontificis pro sic parvo pendamus, ut controversias, & jurgia tam superioris, quam etiam inferioris ordinis, quæ Nicæni, & ceteri sacrorum Conciliorum Canones, & Innocentii, atque aliorum S. Romanæ Sedis Pontificum decreta in Synodis Provincialibus a Metropolitanis præcipiunt terminari, ne vestram summam auctoritatem fatigandam ducamus. Et si forte de Episcopis caussa nata fuerit, unde certa, & expressa in sacris regulis non habeamus judicia, & ob id in provinciali, vel in comprovinciali nequeat examine definiri, ad divinum oraculum, idest Apostolicam Sedem, nobis*

nobis inde est recurrendum. Subdit deinde Episcopos in Synodo dejectos Apostolicam Sedem appellare posse, Metropolitanorum caussas dumtaxat ad Apostolicæ Sedis tribunal esse deferendas, atque Synodorum judicia de majoribus, ac majorum caussis ad eamdem Sedem referenda, sed insuper in Romana Ecclesia fidem semper viguisse, ac fore ut semper floreat.

In caussa Vulfadi, quum Concilium Suessionense II. an.853. congregatum ea de caussa fuisset, Hincmarus judices elegit Wenilonem Senonensem, & Almaricum Turonensem Archiepiscopos, una cum Pardulo Episcopo Laudunensi subdens tamen: *Salva reverentia Apostolicæ Sedis, cui in omnibus caussis debet reverentia exhiberi, sicut Innocentius Papa ad Victricium Rotomagensem scribit Episcopum, & sancti etiam canones præfigere dignoscuntur*. In eodem Concilio Hincmarus ad suam Ordinationem probandam præter litteras canonicas, quas Ordinatum a suis Ordinatoribus accipere jubent canones, protulit epistolam omnium Episcoporum Gallicanæ Ecclesiæ ad Apostolicam Sedem pro confirmatione suæ Ordinationis, nec non diploma Regium pro ejusdem approbatione *Ad Sanctam, & Apostolicam omnium Ecclesiarum Matrem Romanam Ecclesiam* directum. In Concilio III. Suessionensi an. 866. S. Nicolai I. jussu pro eadem Vulfadi, & Sociorum caussa indicto non alia ratione Hincmarus sententiam ab se latam in illos defendit, quam Benedicti III, & ejusdem Nicolai I, quibus obrepserat, auctoritate, a quibus illa comprobata fuerat: attexit tamen id agi ab se *Non ad resistendum in aliquo Domini Papæ decretis Apostolicis, a quibus, Domino annuente, vel transverso, ut dicitur, ungue scienter, & per contumaciam non exorbitabo*. Et infra id ab se actum subdit: *Salvo Romanæ Sedis in omnibus jussu, atque judicio*. Dedit & ad S. Nicolaum I. epistolas 22, & 26, quibus summam erga Apostolicam Sedem venerationem, & obedientiam professus, executioni se mandaturum, quidquid Pontifex in caussa Vulfadi, & Sociorum statuisset, pollicitus est.

In causa etiam Hincmari Laudunensis, etsi litteras paullo acerbiores ad Hadrianum II. descripsisset, eo quod ab Hincmaro Laudunensi sibi obrepi, ab eoque in Galliarum Regem, & Episcopos

copos commoveri passus fuisset, in ipsis tamen Apostolicæ Sedi sibi obediendum agnoscit; ad eamdem quoque appellationem interponi posse; atque in Synodo Duziacensi anno 871. una cum Episcopis professus est in hæc verba: *Quia ergo nos quantum scimus, & possumus privilegium sanctæ, ac primæ Sedis Romanæ, & conservare, & obaudire, & extollere cupimus, atque satagimus, pro suo scilicet Principatu, quem B. Petrus Apostolus Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet, servet vestra Paternitas, & a Deo in prima Sede constituta Auctoritas nobis filiis, & subjectis sibi Episcopis Ecclesiastica privilegia a sacris Canonibus, a vestris Decessoribus nostris decessoribus conservata.* Luculentius adhuc suam de Pontificis Romani potestate, & fide promit sententiam in præfat. opusc. de divortio Lotharii. *De omnibus dubiis*, inquit, *vel obscuris, quæ ad rectæ fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent, Sancta Romana Ecclesia, ut omnium Ecclesiarum Mater, & Magistra, nutrix, & doctrix est consulenda, & ejus salubria monita sunt tenenda*. Idem in opusc. de prædestinat. cap.4, *Oportet*, inquit, *hoc sequi, quod illa Romana Ecclesia custodit*: & cap. 4. *Catholicis hoc debet sufficere, quod omnium Ecclesiarum Mater docet*. Idem in præfat. ad S.Nicolaum I. scribens, *Pontifex*, ait, *Romanus vicem in terris possidet Dei, neque fas est, ut absque Vicario Dei, absque universitatis Pontifice, absque unico Papa, absque omnium arbitro aliquid in rebus fidei, & morum consumetur, aut divulgetur*. Postremo Hincmarus ille, qui sacrorum canonum observantiam tantopere urgebat, & commendabat, ubi tamen illos suis consiliis, & commodis non suffragarentur, ab Apostolica Sede ipsorum relaxationem pro viribus procuravit. Ita quia canone 9, & 17. Concilii Chalcedonensis Metropolitæ primum judicium fuit reservatum suo Primati, Hincmarus a Benedicto III, & Nicolao I. privilegium impetravit, quo nullo intermedio unius Romani Pontificis jurisdictioni subesset; quod privilegium epist. 44, quæ est ad Episcopos Diœcesis Remensis, pro aris, & focis propugnavit: quin imo canones illos Chalcedonensis Concilii opusc.55.capp.23, & 24. oppugnavit, tamquam quos Romani Pontifices SS. Leo, Gregorius, & Gelasius improbassent. Sed

de Hincmaro hactenus. De Adventio Metensi, & Ratholdo Argentinensi confer eorumdem epistolas ad S. Nicolaum I. apud Baronium ad annum 864, num. 6, & seqq.

Regino Prumiensis Abbas in Chron., quod continuavit usque ad ann. 972. Romerius teste Vossio, Regino, inquam, ad an. 865. de divortio Lotharii, & Theutbergæ agens, referensque caussam divortii S. Nicolaum I. cognoscendam suscepisse, Legatosque misisse ad Synodum Metensem, in ea vero Legatos prævaricatos fuisse, fœdamque Lotharii cum Waldrada pellice conjunctionem approbasse, subdit Theutgandum Trevirensem, & Gun tharium Coloniensem Episcopos Romam missos, qui Pontifici fucum facerent, sed a Pontifice comperta fraude illos facinoris Lotharii fautores in Synodo Romana gradu dejectos fuisse: *Tielgaudus*, ait, *& Guntharius Romam proficiscuntur, ut Coepiscopos suos ostenderent Ecclesiastica, atque Apostolica exercuisse decreta: stultitiæ elogio denotandi, qui illam Petri Sedem aliquo pravo dogmate fallere posse arbitrati sunt; quæ nec se fefellit, nec ab aliqua unquam hæresi falli potuit*. Ab Johanne IX. dubiorum circa baptismum solutionem accipiendam duxit Heriveus Remensis Archiepiscopus, ad quem perinde litteras dedit Pontifex apud Harduinum tom. 6. pag. 467. In litteris ad eumdem Johannem IX. inscriptis suo, ac suffraganeorum suorum nomine cum Hatto Moguntinus, tum Theotmarus Juvavensis Metropolitæ amplissimis Apostolicam Sedem, verisque exornant titulis. Parum est illam Matris, Magistræque loco habere, ideoque actorum suorum illi rationem esse reddendam, agendorumque regulam ab illa accipiendam; ab illa in Christianum Orbem tum plenissimæ potestatis jura diffundi, tum rectæ fidei dogmata profluere adfirmant, proculque abesse periculum, quin exinde semper Ecclesiasticæ rationi consona emanent. Regerit hasce litteras Harduinus tom. 6. collect. Concil. pag. 482., & seqq.

Ratherius Lobiensis primum Monachus, postea Episcopus Veronensis, qui variam fortunam expertus est, & perpessus, neque ob aliam caussam, nisi tum quod res Ecclesiæ usurpari sacrilege non permisisset, ab Hugone Italiæ Rege ea propter loco amotus, & Ticinum exul amandatus; qua in calamitate positus

ad

ad Johannem XIII. Pontificem M. appellationem interposuit, epistolamque inscripsit; sed & scripsit ad universos Italiæ, Galliæ, & Germaniæ Episcopos ipsorum opem, & operam obnixe efflagitans, quas epistolas exhibet Dacherius tom. 2. Spicilegii: tum quod populum, Clerumque canonicæ reformationi submittere voluisset, ab eo disciplinam subire detrectante, ea de re iterato Sedi suæ Veronensi, cui Sedis Apostolicæ sententia fuerat restitutus, injuriis undique affectus, cedere coactus; quinimo Ecclesiæ Leodiensi admotus Cleri, populique conspiratione ab eadem abscedere, ac in Monasterium suum Lobiense recipere se compulsus: Ratherius, inquam, in suo itinerario, quod extat tomo eodem 2. Spicilegii Dacheriani, quove ab se Romanam profectionem adornatam refert, ea præcipue de caussa, ut doctrinam Ecclesiæ Romanæ etiam, atque etiam edisceret: *Qua ignorantia*, inquit, (sacrorum Canonum) *quo melius exui, quo aptius possum, quam Romæ doceri? Quid enim de Ecclesiasticis dogmatibus alicubi scitur, quod Romæ ignoretur? Illic summi illi totius Orbis Doctores, illic præstantiores enituerunt universalis Ecclesiæ Principes, illic decretalia Pontificum universorum; Congregatio, examinatio Canonum, approbatio recipiendorum, reprobatio spernendorum. Postremo nusquam ratum, quod illic irritum, nusquam irritum, quod illic ratum fuerit visum. Ubi nam ergo insipientiæ consulitur meæ, quam ubi fons sapientiæ cernitur esse?* Tanti ergo pendebat, tantoque in pretio habendam Romanam Ecclesiam existimabat Ratherius idcirco, quod illa Ecclesiasticorum dogmatum scientia clareret summopere non modo, aut in Ecclesiasticis dogmatibus vel recipiendis, vel respuendis maximopere studio adlaboraret, diligentiamque adhiberet; sed quood prærogativa illa singulari polleret, ut quod de Ecclesiasticis dogmatibus semel statuisset, id deinceps nullo modo aut retractari, aut rescindi posset, prout ab illa fuisset aut reprobatum, aut receptum. Id unum inerrantiæ si judicium certum non sit, nescio si ullum sit. De S. Brunone Coloniensi, & Durando Leodiensi dicam alibi. Confer Surium tom. 5. ad diem 11. Octobris. Abbonem Floriacensem adi[illegible]s in Epitome de vitis Pontificum. Pilgrimi Lauriacensis Præsulis ad Benedictum VII. epistolam obsequio, obedientiaque refertissimam

tibi exhibet Harduinus tom. 6. pag. 695. De S. Heriberto Coloniensi legesis Bollandum ad diem 16. Martii.

Sæculo XI, & XII. S. Burchardus Vvormatiensis Episcopus in Canonum collectione ab se, collaborante Olberto magistro, adornata, librosque 20. complectente, innumera exhibet loca, quibus vel ex Summorum Pontificum decretis, vel ex Sanctorum Patrum dictis, vel ex Conciliorum canonibus Apostolicæ Sedis qua supremam aućtoritatem probe adstruit, qua errandi omnem procul ab ea suspicionem amovet, ut eadem attexere non sit otium, maxime quod multa sparsim daturi sumus. Berno ex Monaco Sangallensi Augiensis Abbas in libello de quibusdam rebus ad Missæ officium pertinentibus, qui in Bibliotheca PP. exstat, cap. 2. auctor est, quod quum a S. Henrico Imperatore Romanæ Ecclesiæ Clerici interrogarentur, cur post Evangelium, quemadmodum in aliis Ecclesiis fiebat, Symbolum non canerent, responsum ab iis redditum istud: *Quod Romana Ecclesia non fuisset aliquando ulla hæreseos fæce infecta, sed secundum S. Petri doctrinam in soliditate catholicæ fidei permaneret inconcussa: & ideo magis his necessarium esse illud Symbolum sæpius cantando frequentare, qui aliquando ulla hæresi potuerunt maculari*. Græcis schismaticis ex adverso de Romana Ecclesia conquerentibus, quod se inconsultis, repugnantibus imo, eidem Symbolo particulam *Filioque* addidisset, Humbertum Card. Silvæ Candidæ S. Leonis IX. Legatum reposuisse id jure optimo fieri potuisse a Romana Ecclesia pro suprema potestate, qua fungitur, atque id factum absque periculo erroris, pro singulari inerrantiæ privilegio, quo gaudet, alibi diximus abunde, unde non est cur iterum dicamus. Quæ Petro, & Johanni Africanis Episcopis de Apostolica Sede insedebat sententia, eam sibi acceptissimam ostendit S. Leo IX. epist. 3, 4, & 5. apud Harduinum tom. 6. pag. 949., & seqq. De S. Bonifacio, aliis Brunone Merseburgensi confer Ditmarum lib. 6. chron. A Sancti Leonis IX. Legatis Humberto Cardinali, Petro Amalphitano, & Friderico Cancellario, postea Pontifice sub Stephani IX. nomine aliis X, ejaculatam in Michaelem Cerularium, Leonem Acridanum, Græcosque alios Schismaticos excommunicationis sententiam, qua inter alia ajunt: *Quicumque fidei Sanctæ Romanæ, & Apo-*

Apostolicæ Sedis, ejusque sacrificiis pertinaciter contradixerit, sit Anathema: & habes apud Harduinum tom. *6*. pag. *969*.

S. Petrus Damianus, qui sub Romanis Pontificibus Gregorio VI., Clemente II., S. Leone IX., Victore II., Stephano IX, Nicolao II., & Alexandro II. egregiam, navamque Ecclesiæ commodavit operam, Schismati præsertim Benedicti X. Antipapæ contra Nicolaum II., & Cadolai sub nomine Honorii II. contra Alexandrum II. extirpando, extinguendoque, quemque idem Alexander in epist. ad Galliar. Episcopos, apud quos ille Legationis munere functurus erat, hoc exornat elogio: *Talem vobis virum destinare curavimus, quo post nos major in Romana Ecclesia non habetur, qui nimirum & noster est oculus, & Apostolicæ Sedis immobile firmamentum*, S. Petrus, inquam, Damianus quid non egit, quid non dixit, ut Apostolicæ Sedis tunc oppugnata privilegia in libertatem, atque lucem assereret? Audiatur, quæso, serm. 23. de natali S. Johannis Bapt. *Illa Mater, & Magistra Ecclesiarum omnium Ecclesia Romana, cui dictum est*: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua &c. Legatur in vita S. Barbatiani: *Roma*, ait, *absque dubio Caput est, & principalis Sedes totius Ecclesiæ*; & in vita S. Vitalis: *Roma*, inquit, *per summos Apostolos Petrum, & Paulum totius Orbis sibi vindicat Principatum*. In epist. 20. ad Honorium pseudo-Pontificem ita scribit: *Præterea si eos sacri Canones hæreticos notant, qui cum Romana Ecclesia non concordant, qua tu judicaberis dignus esse sententia, qui* &c. Tom. 3. opuscul. 5. ad Clerum, populumque Mediolanensem sermonem faciens sic fatur: *Quo pacto honore indiget* (Ecclesia Romana) *parvuli hominis, quæ laudes, atque præconia ex ipsius ore sortita est Salvatoris? Quæ autem Provincia, per omnia regna Orbis terrarum ab ejus ditione extranea reperitur, cujus arbitrio ipsum quoque Cælum ligatur, & solvitur? Romanam Ecclesiam solus ille fundavit, & super Petram fidei mox nascentis erexit, qui Beato vitæ æternæ Clavigero terreni simul, & cælestis Imperii jura commisit..... Unde non dubium quod ... qui Romanæ Ecclesiæ privilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum Capite auferre conatur, hic procul dubio in hæresim labitur, & hic dicendus est hæreticus: fidem quippe violat, qui adversus illam agit, quæ Mater est fidei, & illi contumax invenitur, qui*

eam cunctis Ecclesiis pratulisse cognoscitur. In fine vero sic inquit: *Nos si quid erravimus, ad Petri magisterium corrigendi libenter accedimus, & retractationis opprobrium non veremur: hæc est enim ut ita loquar, officina fabrilis, cui nimirum is, qui Fabri dicebatur Filius, præsidet, ad cujus regulam omnis merito moneta reducitur, ad cujus rectitudinis lineam, quidquid uspiam fuerit depravatum, reformatur*. Ad hæc præclara in opusc. 38. ad Orientis Patriarcham de processione Spiritus S. a Filio scribens sic effatur: *Laudabilis plane Sanctitatis vestræ prudentia, quæ solvendam Sancti Spiritus quæstionem non ad alium quempiam, sed ad Petrum specialiter, quem Cælestis sapientiæ, & potentiæ claves accepisse indubitanter agnoscit*...(detulit) *Nec decebat*, subdit, *ab alio Mysterii cælestis arcana requirere, nisi ab illa potissimum, ... cui Deus ipse per se sua decreta dignatus est aperire*: Beatus es Simon &c. *Hunc enim præ cæteris mortalibus de toto terrarum Orbe conditor Orbis elegit, cui Cathedram magisterii principaliter in Ecclesia tenere perpetuo privilegii jure concessit, ut quisquis divinum aliquid, ac profundum nosse desiderat, ad hujus Præceptoris oraculum, doctrinamque recurrat*. Cedo, est ne desiderare, ut S. Petrus Damiani de Romani Pontificis privilegiis illustrius proloqueretur? Romano Pontifici in fide, ni periculum subire quis velit, consentire quemlibet oportere dicit. In Romani Pontificis fide, ceu supra firmam petram, Ecclesiam fuisse fundatam, a qua fide proinde, qui deflectit, in hæresim procul dubio labi affirmat. Romanum Pontificem fidei divinæ Magistrum, & Doctorem ad ultimum usque ævum a Deo in Ecclesia constitutum, cum eo in fide concordandum omnibus esse, ejus jussionibus accommodandas ab omnibus aures, ejus jurisdictionem ad Ecclesias omnes extendi, neque extare in Orbe, cui ab ipsius imperio fas sit refugere, confirmat, quæ profecto quid aliud probant, nisi Romanum Pontificem in fide falli, & fallere esse omnino nescium, atque suprema in Ecclesiam universalem, ac supra Concilia œcumenica consequenter potiri auctoritate, neque id privilegii absque piaculo erroris oppugnari posse? Confer opusc. 4, 17, & 19; epist. 20. ad Cadolaum; & epist. apolog. ad Alexandrum II. Præterea S. Arialdi Mediol. professionem fidei apud eumdem S. Petrum Dam. opusc. 5; ac Gebehardi Salisburgensis Episcopi epi-

epiſtolam ad Hermannum Meten.apud Harduinum tom.6.p.1594. Ad hæc Monachorum Monaſterii Acutiani, ſive Farfenſis epiſtolam ad S. Leonem IX. in codice Farfenſi num. 97., & 98.

S. Lanfrancus ex Cadomenſi Abbate Cantuarienſis Archiepiſcopus catholicæ fidei de Sacramento Euchariſtiæ contra Berengarium ſi unus,acerrimus vindex,& aſſertor, Sedis Apoſtolicæ privilegia quoque egregie propugnavit: nam in lib. de Corp.,& Sang. Dom. contra Berengarium, *Quotquot*, inquit, *a primordio chriſtianæ Religionis chriſtiani nominis dignitate gloriati ſunt, etſi aliqui relicto veritatis tramite per devia erroris incedere maluerunt, Sedem tamen S. Petri Apoſtoli magnifice honoraverunt; nullamque adverſus eam hujuſmodi blaſphemiam vel dicere, vel ſcribere præſumpſerunt*. Quibus Berengarium, qui ab ipſo in Concilio Romano ſub Nicolao II. anno 1059.ita confutatus,ut errorem ejuraverit, & ſcripta ſua in ignem conjecerit,poſtea tamen ad ingenium reverſus libellum contumelioſum contra Romanam Synodum ſcripſerat, accerrime perſtringit; ſubdens paullo poſt: *Beati Doctores,ſi non iiſdem verbis, tamen ſententiis,multis in locis aſtruxerunt hæreticum eſſe omnem hominem, qui a Romana, & univerſali Eccleſia in fidei doctrina diſcordat*. Recole, quæ ex eodem Lanfranco retulimus art.6.§.2.de Conciliis Provincialibus,quum de Anglicanæ Eccleſiæ traditione ageremus; quo loci Lanfrancus in Synodo Cantuarienſi contra Thomam Eboracenſem de Primatu Anglicanæ Eccleſiæ diſputans, præclare Romani Pontificis ſupremam auctoritatem adſtruit.

S. Anſelmus Lucenſis Epiſcopus apologeticum ex diverſis SS. Patrum voluminibus adornavit, quibus S.Gregorii VII. ſententiam in Henricum IV, atque univerſa ab eodem geſta, & præcepta canonicis defendit rationibus, & approbavit orthodoxis auctoritatibus, uti loquitur domeſticus ipſius Presbyter pœnitentiarius ejus vitæ ſcriptor apud Sebaſtianum Tegnagnellum Cæſareum Viennæ Bibliothecarium in veteribus monumentis pro Gregorio VII. contra Schiſmaticos, & Papebrochium in actis SS. menſis Martii tom. 2; quo nomine ſignificatur opus contra Guibertum Antipapam pro defenſione S.Gregorii VII.apud Caniſium tom.7. antiq. lect., & in Biblioth. PP. tom. 18. Is itaque eo in ope-

opere totus est, ut evincat Romani Pontificis potestate in Ecclesia majorem non esse; eumque a fide aberrare nullo modo posse, quod paucis, sed apertissimis verbis conficit: *Romanus Pontifex*, inquit, *ut sapientes norunt, non modo deponi, sed etiam nullo christiano jure a quolibet potest judicari*. Et infra. *Quum pro fide Petri, ne deficiat a Domino oratum sit, unius Romani Patriarchæ fides, in qua fratres suos confirmat, nunquam deficiet*. Et iterum. *Romanus Pontifex in fidei fundamento licet pulsatus, licet concussus, tamen stetit immobilis: quare? Cælum, & terra transibunt, verba autem Christi non transibunt, qui dixit*: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam &c. Qua pariter, & quam præclara de Romani Pontificis prærogativis animo imbuti essent opinione tum Cyriacus Carthaginensis, tum Herimannus Metensis, tum Jaromirus Pragensis, tum Hanno Coloniensis Archiepiscopi; Dominicus Gradensis Patriarcha; Berengarius Gerundensis; Simeon Hispanus; Albertus Aquensis; Guillelmus Papiensis; & Raynaldus Cumanus Episcopi discere, ac percipere poteris ex S. Gregorio VII. lib. 1. epist. 12, 17, 20, 22, 23, 27, 28, 44, 60, & 78; lib. 2. epist. 67; lib. 3. epist. 14, 18, 19, & 20; lib. 4. epist. 2; lib. 6. epist. 16, & lib. 7. epist. 21. Neque ab eadem sane ablusit Bonizo Sutriensis Antistes Sedis Apostolicæ egregius alter defensor, & vindex acerrimus, uti facile intelliges ex ipsius proœmio in syntagma decret. Eccles., de quo Lambeccius tom. 11. Bibl. Vindob. lib. 2. cap. 8, & Pagius ad annum 1044. n. 7, & seqq. Quid autem quod S. Gregorii VII. partes invicte propugnarunt S. Bertholdus Archiepiscopus Salisburgensis; Thiemo, seu Ditmarus Abbas, ac dein Salisburgensis Antistes; S. Benno Misniensis; Altmannus Passaviensis; Gebhardus Constantiensis Episcopi; Wernerus uterque Magdeburgensis, & Merseburgensis; Alberti tres Herbipolensis unus, duo Wormatienses Præsules; Henricus, & Wigoldus Augustani; Gundecarus, Udalricus, & Eberhardus Eustadiani; Gebhardus Ratisponensis; Henricus Curiensis; Burchardus, & Hannanus Halberstadienses; Poppo Tullensis; Hildolphus, Sigevvinus, & Hermannus Colonienses Antistites; Willelmus Abbas Hirsaugiensis; Odalricus Cluniacensis; Sigefridus Abbas S. Salvatoris Sca-

Scaphusæ, aliique plerique, ut Italos prætercam, ut est apud Paulum Bernriedensem in vita S. Gregorii VII; Canisium tom.2. antiq. lect.; Dacherium tom.4. Spicilegii, Krantzium, Baronium, Pagium, aliosque passim.

S.Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus quanti faceret Apostolicæ Sedis auctoritatem, quantique faciendam esse perinde crederet, neque quidem minoris, quam in Ecclesia summæ, atque ab errore omnino innoxiæ, multis in locis manifestavit. Libro de fide Trinitatis,& Incarn.Verbi contra Roscelinum hæreticum Urbano II.nuncupato submissis his in epistola dedicatoria Pontificem Summum alloquitur: *Quoniam divina providentia vestram elegit sanctitatem, cui vitam, & fidem christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret, ad nullum alium rectius refertur, si quid contra Catholicam fidem oritur in Ecclesia, ut ejus auctoritate corrigatur: nec ulli alii tutius, si quid contra errorem responditur, ostenditur, ut ejus prudentia examinetur. Quapropter* (Pontifici opus suum probandum, vel reprobandum submittens, subnectit) *sicut nulli dignius possum, ita nulli libentius præsentem epistolam, quam vestræ destino sapientiæ, quatenus, siquid in ea corrigendum est, vestra censura castigetur, & quod regulam veritatis tenet, vestra auctoritate roboretur*. Item in epist. 65. tom. 3. edit. Gerberonii Paschalis II. decretis contra investituras parere detrectantes, perstringens, *Qui quum*, inquit, *dedignantur Apostolicis decretis, quæ ad robur Christianæ Religionis Papa facit, esse obedientes, Petro utique Apostolo, cujus vice fungitur, imo Christo, qui Petro suam commendavit Ecclesiam, se probant esse inobedientes. Quærant igitur, qui Vicarii Petri, & in eo Petri, & Christi decreta christiana contemnunt, alias regni Cælorum portas, quia certe per illas non introibunt, quorum claves Petrus Apostolus portat*.Confer huc Valeranni Naumburgensis Episcopi epistolam ad eumdem S.Anselmum. De Brunone Trevirensi adisis Annalistam Saxonem pag.604.

Ivo Carnotensis Episcopus insigne Gallicanæ Ecclesiæ jubar, vir quidem, siquis unquam, ab assentationis vitio abhorrens, neque Potestates etiam summas adulari, supparasitarique turpiter unquam passus, de Romano Pontifice optime plane meritus est. Ita-

que in epist. 8. ad Richerium Archiepiscopum Senonensem docet ejusdem judiciis,& constitutionibus ita esse obtemperandum,ut illis obviam ire sit hæreticæ pravitatis notam incurrere, siquidem hæreticum esse constet, qui Romanæ Ecclesiæ in fide non concordat: *Hujus*, inquit, *judiciis* (scilicet Apostolicæ Sedis) *& constitutionibus obviare plane est haereticae pravitatis notam incurrere*. In epist.48. ad Paschalem II., *Sicut*, scribit, *Romana Ecclesia omnium Ecclesiarum Mater est, & Magistra, sic eam decet filiorum injurias propulsare, & contemptorum inobedientiam vindicare.* In epist.71. ad eumdem Pontificem, postquam ipsum certiorem fecisset se anathema irrogasse Guidoni Puteacensi refugæ, & Clericalis militiæ desertori ob plurimorum criminum, quam gestabat, personam, subdit: *Unde flexis genibus cordis Paternitati vestrae supplico, ut sententiam anathematis juste in eum factam Apostolica auctoritate confirmetis, & Archiepiscopo Senonensi, Episcopo Aurelianensi, Episcopo etiam Parisiensi, ut idem anathema in eum faciant, vestra auctoritate Apostolica injungatis*. Idem in epist.183. *Quoniam*, inquit, *judicia Romanae Ecclesiae a nemine foris retractari posse eadem Romana Ecclesia docente didicimus; si qui aliquando se praegravatos ipsius Ecclesiae auctoritate conqueruntur, hoc eis consilium damus, ut non descendant in Ægyptum propter auxilium, sed ab ipsa ad ipsam confugiant, & inde expetant levamen, unde se conqueruntur percepisse gravamen: quia quae aliquando corripit paterna severitate, eadem frequenter colligit materna pietate.* His plane docebat a Romano Pontifice,quod ipso non sit superius tribunal, appellari non posse. Sed de Ivone alibi recurret sermo.

S. Otto Bambergensis Episcopus a Paschali II. consecratus, ac subinde a Callisto II. ad Pomeranorum conversionem missus, quorum Apostolus dici jure meruit, ut scribit auctor ejus vitæ apud Henricum Canisium to.2.antiq.lection.;cujusque insignes de septem Ecclesiæ Sacramentis instructiones Pomeranis traditas inique pro ingenii prava intemperie obscurare Basnagius conatus est, in epistola post Paschalinam 72. apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1828., quam ad præfatum Paschalem II. exaravit, quæ sibi animo sententia insideret de Pontificis Romani prærogativis, liquid is patefecit hisce verbis: *Quia totius Ecclesiasticae dignitatis, & Re*

& Religionis firmamentum in Christo petra est, & in Petro ejus discipulo, & ejus Successoribus, idcirco ab hac linea, ab hac virga directionis, virga Regnorum, Pontificatuum, & omnium potestatum in Ecclesia insanum duxi aberrare. Vobis igitur, Pater Sanctissime, & Matri meae Romanae Ecclesiae collum submitto, & devotae sublimitatis auxilium, & consilium de rebus meis flagito. Retexit subinde se olim Henrici Imperatoris Cancellarium egisse: ab eodem Imperatore, a quo Bambergensi Ecclesiæ inauguratus fuerat, insignia regiæ investituræ accepisse: eadem facti pœnitente ad pedes Pontificis ab se deponi; sibique summopere timentem a periculo curæ pastoralis Summi Pontificis placito totum se committere: *Nunc vero jam tertio,* subjungit, *in Bambergensem Episcopum me ordinavit, in quo tamen minime permanebo, nisi vestrae complaceat Sanctitati per vos me investire, & consecrare. Quidquid ergo placeat discretioni vestrae de me, per nuncios meos significate mihi de servo vestro, ne forte in vacuum curram, si ad vos currere incipiam.* Profectus est postmodum ad ipsum Paschalem, a quo jussus est Episcopatum subire, atque ab ipso in Episcopum consecratus est. Adeundi de S. Norberto Bollandus ad diem 6. Junii; de Radulpho Roffensi Eadmerus lib. 5. vitæ S. Anselmi Cantuar.; de S. Malachia Armacano S. Bernardus opusc. 22; de S. Hugone Lincolniensi Rogerius Hovedenus; atque de Anselmo hujus nominis III. Mediolanensi Archiepiscopo Bertoldus in Chronico, & Pagius ad an. 1093. n.6. Nam de singulis differere singillatim nec juvat, nec vacat.

Rupertus Tuitiensis Abbas, quem a Spiritu Sancto per visionem illuminatum Honorius Augustodunensis in fine lib. 4. de Script. Eccles., præclaro elogio affirmavit, lib.2. in Johan.cap.3. ita magnifice de Romana Ecclesia loquitur. *Roma eo, quod Beati Principis Apostolorum Petri Sedes facta sit, cunctis Ecclesiis caput altius extulit, latiusque dominatur per omnes gentes sacra Pontificum ejus lingua, quam dominata fuerit Caesarum, sive Augustorum ejus purpura.* In lib. de divin. offic., quos nescio quo fato factum sit, ut Ruperto abjudicantes Valeranno adscriberent Thomas Waldensis, Dominicus Soto, Alanus, Sanctius, & Vasquesius; quandoquidem Ruperti genuinum esse fœtum ostendunt ipse-

met Rupertus illos recensens in catalogo suorum operum; Trithemius in catalogo viror. illustr., & in Chronico Hirsaugensi, & Reinerus Monasterii S.Laurentii Monachus in lib.de viris Illustribus Monasterii S. Laurentii Leodiensis, cujus alumnus pridem fuerat Rupertus, eidem Ruperto illos attribuentes, attribuendosque procul dubio demonstrat Gerberonius in apologia; in lib., inquam, de divinis officiis lib. 2. cap. 22. scribit: *Tantis haeresibus fermentata est Graecia, ut mirum videri non debeat hoc, quod de fermento immolat. Tantae e contrario sinceritatis semper fuit Romana Ecclesia, ut cui deest scripturarum notitia, vel argumentandi facultas, sola illi de azymo contra Graecos sufficere debeat ejus auctoritas. Nam Constantinopolitana non solum haereticos, sed & haeresiarchas protulit multos: Romana vero Ecclesia super Apostolicae fidei petram altius fundata firmiter stetit, & tam Graeciae, quam totius Orbis haereticos semper confutavit, & de excelso fidei tribunali data sententia judicavit.* Idem in illum locum Apocalyp. *Et vidi Sedes &c.* sic ait: *Summum judicii hujus tribunal in Ecclesia paratum est Romana, ubi Sedes Apostolica B. Petri, & nomine, & corpore fundata est, cui specialiter dictum est*: Tu es Petrus, & super hanc petram &c. Porro Ecclesiæ Romanæ nomine præcipue Romanum Pontificem a Ruperto intelligi nemo non videt, quippe a quo in Romanam Ecclesiam decus omne diffluit; neque enim Romano Clero, sed Romano Episcopo S. Petri successori a Christo Domino promissiones factæ sunt, & privilegia collata. Quapropter ludunt, & illudunt adversarii, quando Pontificem edicentem, & edocentem tum demum, quod a veritate non deflexerit, primum datum intelligi dicunt, quum Romana sua Ecclesia illi edocenti, & edicenti assensum commodaverit suum, ac subinde Ecclesia universa.

V. Guigo Carthusiæ majoris, sive Gratianopolitanæ Prior quintus S.Bernardo, & Petro Ven. Cluniacensi coævus, & amicitia conjunctissimus suo, suorumque confratrum nomine ad Innocentium II. Papam Anacleti II, & Victoris II. pseudo-Pontificum diro Schismate divexatum ita scripsit: *Non pars una, sed totus pene Orbis est vestra Diœcesis: nam sicut Deus est unus, Mediator unus, Mundus unus, Sol unus, & ut minora inferamus, in animalibus cun-*

cunctis Caput unum, ita B. Petri Vicarius, idest Papa non potest esse, nisi unus. Universo itaque Mundo rigorem disciplinae, rectitudinem justitiae, lumen doctrinae, & ipsius, quam nomine quoque praefertis, irreprehensibilis debetis exemplar innocentiae. Extat epistola isthæc in chronico Mauriniacensi. Idem in præfat. ad vitam S. Hugonis ad Innocentium II., cujus jussu conscribendam susceperat: *Ad tantae*, inquit, *pondus auctoritatis ne mutire quidem praesumpsimus; ne dum ei non obedimus, cui totus commissus est Mundus, eum offenderemus, a quo factus est Mundus.* Itaque si Orbis universus Romani Pontificis Diœcesis est: si universo Orbi lumen doctrinæ idem debet: si is demum unus est; eique totus commissus est Mundus, exinde est, ut nulla ejusdem sit auctoritas major, ejusdemque doctrina nullo modo in discrimen adduci debeat. Sed & Monachi Carthusienses in litteris ad Innocentium II. inscriptis, ac in Concilio Remensi anno 1131. a Gofrido Carnotensi perlectis Romani Pontificis amplissimam potestatem hisce prædicant, expriumntque præclaris verbis: *Non pars una, sed totus Orbis est vestra Diæcesis.*

Hugo Victorinus Ord. S. Augustini in Cœnobio S. Victoris ad muros Parisienses Canonicus Regularis lib. 1. erudit. theolog. de Sacram. cap. 43. *Papa*, inquit, *dicitur, quia Pater Patrum: hinc universalis dicitur, quia universae Ecclesiae praeest; hic quoque Apostolicus vocatur, quia Principis Apostolorum vice fungitur: hic etiam Summus Pontifex nuncupatur, quia Caput est omnium Episcoporum.* Jam vero si Ecclesiæ universæ præest, si Episcoporum omnium est Princeps, putasne Ecclesiæ ex Episcopis in Concilio collectæ eumdem subesse, quum eadem sit Ecclesia, quæ in Orbem dispersa est, & quæ in Concilio coadunatur? De altero infallibilitatis privilegio verba faciens in serm. 64. de SS. Apostolis Petro, & Paulo sub comparatione Solis, cum quo Petrum, & Lunæ, cum qua Paulum confert, de S. Petro sic effatur: *Petrus Sol per collatam sibi divinitus potentiam... Luminare majus fecit Deus, dum dixit Petro: Caro, & Sanguis fidei sacramentum tibi non revelavit, sed Pater meus, qui est in Caelis, & illum tunc lucere in Caelo praecepit, dum illi Claves regni Caelorum contradidit.... Petrum Soli comparo, quum Petro soli dictum esse constet:*

stet: Tu es Petrus, & super hanc petram &c: *Petroque soli inter cæteros, & prae caeteris a Domino cura pastoralis principaliter, & specialiter injuncta est, ubi dicit*: Pasce agnos meos. Aut ego fallor, aut ista infallibilitatem Pontificis non inferre non possunt.

S. Bernardus SS. Patrum Latinæ Ecclesiæ ab Orthodoxis novissimus appellatus, non quidem idcirco, quod sequiori ætate in Ecclesia Latina defecerint Doctores, sed quod una cum scholastica disputandi methodo tum recens invecta novæ etiam nomenclaturæ a Doctoribus scholasticis usurpari inchoaverint: Dixi Latinæ Ecclesiæ: quippe in Ecclesia Orientali Patrum catalogum clausit Sanctus Johannes Damascenus sæculo Ecclesiæ VIII., sub quod scholastica methodus obtinere jam cœpit; quæ in Ecclesiam Occidentalem non ante sæculum XIII., sive sub S. Bernardi tempestate suum tum auspicata exordium est: Dixi ab Orthodoxis: quippe a Novatoribus, quorum interest plurimum SS. Patrum ordinem coarctare, vix paullo post VI. Ecclesiæ sæculum illius fines producuntur; sed quotquot post inde floruerunt, tanquam Papatus Romani fautores, turpesque asentatores, e Patrum albo pro illorum quodlibet audendi licentia, agendique libidine, expunguntur: S. Bernardus, inquam, ab exordio ad suam usque ætatem in Ecclesia custoditæ traditionis locuples est testis. At non uno in loco Romani Pontificis auctoritate præstantiorem non esse in terris tradit; ejusdemque fidem ab erroris periculo immunem prorsus testatur. Ad Innocentium II. Pontificem Maximum scribens occasione errorum Petri Abælardi in Synodo Senonensi damnatorum, *Oportet*, inquit in epist. 190. *ad vestrum referri Apostolatum pericula quaeque, & scandala emergentia in regno Dei, ea praesertim, quae de fide contingunt: dignum namque arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Haec quippe hujus praerogativa Sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est*: Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua. *Ergo quod sequitur, a Petri successore exigitur*: Et Tu aliquando conversus confirma fratres tuos. *Id quidem modo necessarium tempus est, ut vestrum agnoscatis, Pater amantissime, Principatum, probetis zelum, ministerium honoretis. In eo plane Petri impletis vicem, cujus tenetis & Sedem; si vestra admonitione corda*

in

in fide fluctuantia confirmatis; si vestra auctoritate conteritis fidei corruptores. Rogo etiam, atque etiam adversarios, ut dicant utique, si a S. Bernardo, ut magis mentem suam aperiret de Romani Pontificis inerrantia, desiderant. Sed & conferant epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses, qua ad Sedem Apostolicam spectare affirmat novarum institutionem solemnitatum: ejusdemque auctoritati, & examini, quae ad Religionem spectant, universa reservat: *Romanae Ecclesiae*, ajens, *auctoritati, atque examini totum hoc* (de Conceptione B. V.) *sicut & cetera, quae ejusmodi sunt, universa reservo: ipsius, si quid aliter sapio, paratus judicio emendare*: Et confiteantur nihil constantius apud S. Bernardum, quam Romani Pontificis infallibilitas.

Neque aliquid magis antiquius habuit, quam ejusdem quoque nulli inferiorem auctoritatem. In sermone habito ad Episcopos in Concilio Remensi congregatos Innocentio II. coram, *Grave est*, dixit, *quod mihi injungitur, videlicet ut doceam Doctores, instruam Patres, ... Sed praecipit mihi Moyses iste .... cui obediendum est non solum a me, sed etiam ab omnibus. Et plus quam Moyses hic: Moysi commissa fuit una plebs Israelitica, isti autem universa Ecclesia: & plus quam Angelus hic; cui enim Angelorum dixit aliquando Deus*: Quaecumque ligaveris &c. *Secundum officium dico, non secundum meritum: praeter Deum non est similis ei nec in terra: hic est Petrus &c.* Non me latet sermonem hunc ab Horstio, qui in opera S. Bernardi accuratam censuram adornavit, S. Bernardo abjudicari, eam ob caussam, quod ex centonibus ipsi videatur consarcinatus. Verum tamen quia ipsomet fatente non ex alio, sed ex ipsius S. Bernardi sententiis conflatus sermo est, non est, cur eo non utamur. Ut ut sit, ne criticis morosioribus atram bilem moveamus, certo certiora loca adhibeamus. Igitur in epist. 131. ad Clerum, & Populum Mediolanensem ita scribit: *Plenitudo potestatis super universas Orbis Ecclesias singulari praerogativa Apostolicae Sedi donata est. Qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Potest, si utile judicaverit, novos ordinare Episcopatus, ubi hactenus non fuerunt: potest eos, qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictaverit; ita ut de Episcopis creare Archiepiscopos liceat, & e converso, si necesse*

cesse visum fuerit: potest a finibus terrae sublimes quascumque personas Ecclesiasticas evocare, & cogere ad suam praesentiam, non semel, aut bis, sed quoties expedire videbit. In epist. 183. ad Conradum Regem Romanorum hæc habet: *Regis dedecus, Regni diminutionem nunquam volui: violentos odit anima mea; legi quippe*: Omnis anima Potestatibus &c. *Quam tamen sententiam cupio vos, & omnimodis moneo custodire in exhibenda reverentia summae, & Apostolicae Sedi, & B. Petri Vicario, sicut ipsum vobis vultis ab universo servari Imperio*. Efficacius id exprimit in epist. 277. ad Eugenium III. his illustribus verbis: *Altiorem locum sortitus es, sed non tutiorem ...... Terribilis prorsus, terribilis est locus iste, locus, inquam, in quo stas, terra sancta est; locus Petri est; locus Principis Apostolorum, ubi steterunt pedes ejus. Locus illius est, quem constituit Dominus Dominum domus suae, & Principem omnis possessionis suae*. Omnium tamen illustrius, & quod omnem procul dubitationem abigat, illud est, quod lib. 3. de consider. ad Eugenium III. cap. 8. scribit: *Age*, inquit ibi, *indagemus adhuc diligentius qui sis, quam geras videlicet pro tempore personam in Ecclesia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, Summus Pontifex. Tu Princeps Episcoporum, Tu hæres Apostolorum, Tu Primatu Abel, gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, judicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus. Tu es, cui Claves traditæ, cui Oves creditæ sunt. Sunt quidem & alii Cæli janitores, & gregum Pastores, sed Tu tanto gloriosius, quanto & differentius utrumque præ ceteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, Tibi universi crediti, uni unus. Nec modo Ovium, sed & Pastorum Tu unus omnium Pastor. Unde id probem quæris? Ex verbo Domini: cui enim, non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolute, & indiscrete totæ commissæ sunt Oves? Si me amas Petre, pasce oves meas. Quas? Illius, vel illius populos Civitatis, aut Regionis, aut certi Regni? Oves, inquit, meas. Cui non planum est non designasse aliquas, est assignasse omnes: nihil excipitur, ubi distinguitur nihil*. Et infra. *Ergo juxta canones tuos alii in partem sollicitudinis, Tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur, & in ipsos,*

ipsos, qui potestatem super alios acceperunt. Nonne si caussa extiterit, Tu Episcopo Cælum claudere, Tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam & tradere Satanæ potes? Stat ergo inconcussum privilegium tuum Tibi tam in datis Clavibus, quam in Ovibus commendatis. Ergo in Ecclesiam universam, sive in Episcopos omnes indistinctè, & indiscriminatim, si S.Bernardo auscultes, Romanus Pontifex auctoritate pollet: ergo etiam in Ecclesiam in Concilio congregatam, seu in Episcopos in Synodo collectos, nam nihil excipitur, ubi distinguitur nihil. Usitata adversariorum evasio est, quum se SS.Patrum auctoritate premi sentiunt, frigide verbo uno, vel altero reponere Patrum testimonia de Primatu Pontificis intelligi. Optime fateor de istiusmodi Primatu intelligi, quo nulla in terris sit superior potestas, & a quo sit indivisa a fide indeficicientiæ prærogativa: at oppido falluntur, si ejus generis Primatum intelligi existiment, quem spoliatum duobus illis privilegiis desiderant; Primatus siquidem esset puri, putique nominis, atque vix aliquid præterea; cujusmodi a Patribus Romano Pontifici attributum non fuisse palam hactenus fecimus. Plane vim argumenti hujusce, atque SS. Patrum traditionis sensit Tournellius, adeo ut tract. de Eccles. q. 5. art. 3. volens nolensque fassus sit difficillimum fore ex SS. Patrum testimonio Ecclesiæ Romanæ, seu Apostolicæ Sedis infallibilem auctoritatem minime agnoscere. Quorsum ergo dein agnitam veritatem in dubitationem, ac verius in discrimen adducere vir doctissimus non est veritus?

Apposite ad hæc SS. Patres qua Græci, qua Latini de privilegiis S. Petro a Christo Domino collatis differentes, parimodo eadem privilegia in Romanum Pontificem derivasse uno consensu docuerunt. Quid autem S. Petro adjudicaverint, quæso, non te graveris, attende. Illum mox vocant *Petram* propter fidei firmitatem, uti ex Græcis Origenes hom. 5. in Exod., & in cap.6. ad Roman.; Eusebius in Psalm.67; in Matth.17; ad Rom.5; tom. 2. Collect. Veter. PP.; S. Basilius in cap.2. Isaiæ; & lib.2. contra Eunom.; S. Gregorius Nazianz. orat. 26; S. Epiphanius in Anchorato; S. Chrysostomus orat. de laudibus SS. Petri, & Pauli; Philo Carpathius in Cant. ad illud *Caput ejus aurum*; S. Cy-

rillus Alexandrinus lib. 2. in Johan. cap. 12; Victor Antiochenus, sive vetus Auctor comment. in cap. 3. Marci; Andreas Cretensis orat. de transfig.; S. Johannes Damascenus histor. Barlaam cap. 11; Theophanes serm. de SS. Apostolis; S. Theodorus Studites in epist. ad Paschalem Papam; Michael Syncellus in Dionysio Areopagita; Theodorus Balsamon ad can. 16. Concil. Carthag.; Zagazabo Episcopus Æthiops in confessione fidei Æthiopicæ. Ex Latinis Tertullianus lib. de præscript. hæret. cap. 22; S. Cyprianus lib. de unit. Eccles.; S. Hilarius in Psal. 131; S. Ambrosius serm. 47; S. Pacianus epist. 3. ad Symphron.; S. Hieronymus in cap. 16. Matth., & epist. 54; S. Augustinus serm. 13, nunc 76. de verbis Domini, & lib. 1. retract. cap. 21; S. Maximus Taurinens. hom. 1. in natali SS. Petri, & Pauli; Philippus Presbyter in Concilio Ephesino; S. Petrus Chrysologus serm. 107; Auctor lib. de vocat. gentium apud S. Prosperum lib. 2. cap. 28; V. Beda in cap. 22. Lucæ; Rabanus Maurus in cap. ult. Johan; S. Thomas Cantuariensis epist. 97, & alii. Illum mox nuncupant *Ecclesiae immobile fundamentum*, *columen*, *inconcussumque firmamentum*, uti ex Græcis Origenes apud Eusebium lib. 6. cap. 19; S. Basilius in cap. 2. Isaiæ; S. Gregorius Nazianz. orat. 7, & 26; S. Chrysostomus hom. 55, & 83. in Matth.; hom. in Petrum, & Eliam; hom. 9. de pœnit.; & in Psal. 50; S. Epiphanius hær. 59; S. Cyrillus Alex. lib. 4. de Trinit. ad cap. 16. Matth.; S. Isidorus Pelusiota epist. 235; Evagrius lib. 2. hist. Eccles. cap. 4; S. Germanus Constantinopolitanus in Theoria rerum Ecclesiast.; Theophylactus in cap. 22. Lucæ; Euthymius in cap. 16. Matth. Ex Latinis vero S. Cyprianus epist. 40, & 70; S. Hilarius canon. 16. in Matth.; S. Ambrosius serm. 68; S. Hieronymus lib. 1. advers. Jovinianum cap. 14, & lib. 1. dialog. advers. Pelagium cap. 4; S. Augustinus tract. 124. in Johan., lib. quæst. veter., & nov. Test. q. 75, & serm. 5. in festo SS. Petri, & Pauli; S. Petrus Chrysologus epist. ad Eutychet.; Possessor Africanus epist. ad S. Hormisdam; S. Aldhelmus epist. ad Geruntium; S. Eulogius Toletanus in memoriali SS; S. Thomas Aquinas in cap. 16. Matth.; aliique.

Quando vero S. Petrum ceu *Verticem*, *Caput*, *Coryphæum*, *Principem &c.*, cui cuncta sacra Christus subjecit, laudibus cohone-

nestant, ut ex Græcis Origenes hom. 17. in Lucam; Eusebius hist. Eccles. lib. 2. cap. 13; S. Cyrillus Hierosol. cath. 2, & 11; S. Chrysostomus hom. 55. in Matth., & hom. 87. in Johan.; S. Ephræm in panoplia; S. Nilus in epist. ad Eusebium; Cassianus lib. 3. de Incarn. cap. 12; S Cyrillus Alex. lib. 12. in Johan. cap. 64; S. Sophronius Hierosolym. serm. de SS. Petro, & Paulo; S. Theodorus Studites in epist. ad Paschalem Papam; S. Methodius Constantinopolitanus in Martyr. S. Dionysii Areopag., Gennadius Scholarius de primatu Papæ sect. 2. Ex Latinis autem Tertullianus in Scorpiaco cap. 10; S. Cyprianus epist. 55, & 71; S. Optatus lib. 2. contra Parmen.; S. Ambrosius in cap. 24. Lucæ; & in capp. 1, 2, & 12. ad Galat.; S. Hieronymus in Psal. 13; S. Augustinus lib. 2. de baptis. contra Donat. cap. 1; Cassiodorus lib. de amicitia; S. Gildas sapiens in correpr. Ecclesiast. Ordinis; V. Beda in cap. 13. Johan., & hom. in die Apostolor. Petri, & Pauli; Rabanus Maurus in cap. 16. Matth.; Lupus Ferrariensis epist. 84; S. Petrus Damiani serm. 1. de S. Andrea; S. Anselmus in cap. 16. Matth.; Ivo Carnotensis epist. 54; Hugo Victorinus serm. 64. de SS. Petro, & Paulo; & S. Bernardus serm. 1. in die Apostol. Petri, & Pauli. Quando eumdem S. Petrum *Magistrum, Doctorem, & Pastorem Ecclesiae universae a Deo datum* appellant, uti ex Græcis Origenes hom. 2. de diversis; S. Basilius in proœmio de judicio Dei; S. Chrysostomus de laudibus SS. Petri, & Pauli; & hom. 3. in Act. Apost.; S. Nilus lib. 2. epist. 75; Cassianus lib. 3. de Incarn cap. 12; S. Cyrillus Alex. lib. 12. in Johan.; S. Maximus Martyr in epist. ad Orientales; Theodoretus in cap. 1. ad Galatas; Basilius Seleuciensis serm. 4. in David.; Andreas Cæsareensis in cap. 21. Apocalyp.; Stephanus Dorensis in libello oblato S. Martino I; S. Johannes Damascenus orat. de Transfigur.; Elias Cretensis in orat. 1. S. Gregorii Nazianzeni; S. Ignatius Constantinopolitanus in epist. ad Hadrianum II; Theophylactus in cap. 21. Johan.; Eutychius Alexand. apud Ecchellensem Vind. pag. 29; Oecumenius in cap. 1. Actor.; Euthymius in cap. 21. Johan., & in cap. 16. Marci; Joseph Methon. resp. ad Marcum Ephes.; Gregorius Trapezuntius in illud Johan. *Sic eum volo manere*. Ex Latinis vero Tertullianus lib. de pudicit. cap. 21; S. Cyprianus lib.

Yy 2 de

de unit. Ecclesiæ;S. Ambrosius serm. 11; S.Augustinus tract. 66. in Johan.; S.Maximus Taurinensis hom. 1. in Natali SS.Apost.Petri, & Pauli,& hom. 3. de iisdem; S.Petrus Chrysologus serm. 78; Arnobius Junior in Psal. 138; S.Eucherius Lugdun., seu Eusebius Emissenus in vigil. S. Petri; Bachiarius in libel. fidei; S. Isidorus lib. 2. de offic. cap. 5; S. Aldhelmus lib. de laud. virginit. cap. 28; Apponius lib. 2. in Cant.; Haimo Dom. 2. post Pascha; Walafridus Strabo de reb. Eccles. cap. 22; Honorius Augustodun. serm. de SS. Petro, & Paulo; Rupertus Abbas lib. de Trinit. cap. 25, & lib. 9. de process. Spiritus Sancti cap. 28; & S.Bernardus epist. 237. ad Eugenium III; & lib. 2. de consider. cap. 8. Ex quibus profecto quid aliud concludere est, quam quod hactenus demonstrare conati sumus, Romanis Pontificibus communia eademque collata, quæ S. Petro præcipue Christus Dominus concredidit privilegia cum infallibilitatis in fide, tum supremæ in Ecclesia sive in Orbem diffusa, sive in Concilio coadunata auctoritatis? Age modo eam SS. Patrum traditionem ad hanc usque diem integram, incorruptamque; neque unquam interrupta successione mansisse manifestemus.

Ex aliis Scriptoribus Ecclesiasticis, & Theologis Scholasticis Latinæ Ecclesiæ.

§. II.

HEsterna, aut hodierna Christiana Religio non est, sed eadem neque antiqua, neque nupera in ævum manet. Quamobrem ejusdem Caput, cujus in manibus universæ sacræ rei summa extat, Romanus scilicet Pontifex, defectum pati non debet, ipsius non antiquari doctrinam, ipsius non arctari dominationem, ne infirmato fundamento concidat pariter, quod superstructum est, ædificium, & in periculum adducto capite labascat perinde corpus, quod ejus regimini est subjectum. Gratias maximas Christo Deo nostro, qui Romano Pontifici vices suas commendans, suamque Ecclesiam committens, eumdem gemino infallibilitatis in fide, ac auctoritatis omnium maximæ privilegio exornavit. Cujus quidem privilegii testes

stes produximus longo catalogo SS. Patres; nunc autem in acceptæ ab iisdem SS. Patribus traditionis testimonium sequioris ætatis advocamus scriptores, atque de Schola Theologos, non equidem omnes; quippe opus foret cum ultra facultatem, & vires, tum ultra fas, & modum; bene vero aliquos, qui sanctitate magis, aut sapientia celebres evaserunt. Ex iis itaque V. Petrus Cluniacensis S. Bernardo coævus lib. 5. in epist. 2. ad Innocentium II. scribit: *Spiritus consilii, qui ubi vult spirat, per Romanos Pontifices Ecclesiæ suæ per totum Orbem diffusæ assidue consulit*: & lib. 6. epist. 14. ad Eugenium III. sic subjicit: *Vestrum est totius Ecclesiæ Dei in hac valle lacrymarum peregrinantis caussas audire, auditas discutere, discussas judicio Apostolico definire. Et licet Persona vestra constituta sit super gentes, & regna, ut evellat, & destruat, & disperdat, & dissipet, & ædificet, & plantet; tamen quia nec Deus, nec Hieremias Propheta, cui hoc dictum est, estis, potestis falli, potestis ab his, qui, ea, quæ non Jesu Christi, sed quæ sua sunt, quærunt, decipi*. Non in caussis ad Religionem spectantibus Pontificem deficere ait, sed in caussis mere spectantibus ad forum posse decipi obreptione scilicet, vel subreptione. De potestate vero Pontificis agens, illi amplissimam profecto, quaque potior, aut par in Ecclesia non sit, attribuit Bibl. Clun. pag. 689. *Romani Pontifices*, inquiens, *per omnem Ecclesiam Petri auctoritatem habent*: Et infra: *Romani Præsules omni Ecclesiæ præsunt*.

Auctor operis inscripti *Altercatio Synagogæ, & Ecclesiæ* inter opera S. Augustini, (quod quidam attribuunt Gisleberto, cognomento Crispino S. Anselmo Cantuariensi suppari, & Abbati Westmonasteriensi in Anglia, longe tamen distat ab ejus genuino opere inscripto: *De fide Ecclesiæ contra Judæos* a Gerberonio operibus S. Anselmi adnexo,) hæc habet cap. 19: *Romanæ Sedis nunquam intermorituram esse fidem Christus pronunciasse videtur, quando concreditis, atque collatis Petro cælestis Regni clavibus, idest totius Ecclesiæ suprema potestate commissa*, Ego, *inquit*, rogavi pro te &c. *& alibi*, Tu es Petrus &c. *Petrum quippe Romanæ Ecclesiæ Præsulem fore, ibique martyrio consummandum prævidit, cujus fidem non defecturam promittit. Quid, quæso, nobis insinuasse censendus est, quam quod ea potissimum Ecclesia,* cujus

cujus Petrus velut e vicino (cum esset alias omnium post Christum Ecclesiarum Caput, & Summus Antistes,) Præsul erat futurus, in unius, ac veræ fidei confessione perpeti consensu semper esset permansura? Est ita enucleate heic asserta Pontificis inerrantia, ut eludi nullo modo possit, nisi ab eo, qui neque a veritate in luce posita se vinci patiatur.

Hildebertus Turonensis Archiepiscopus in epist. 65. ad Honorium II, apud Harduinum tom. 6. qua Synodum ab se celebratam ab ipso confirmari efflagitabat, sic eumdem alloquitur: *Hæc igitur vobis, Sanctissime Pater, significanda censuimus, quatenus acta canonice vestra dignetur confirmare auctoritas; non gravemini confirmatione Apostolica roborare, ac prohibere, ne quis omnino rescindere, vel aliqua ex parte minuere præsumat.* Porro Synodum illam Nannetensem anno 1127. habitam, in qua incestuosa matrimonia damnata: filii inde orti spurii, & ad hæreditatem adeundam inhabiles declarati: filii sacerdotum, ne ordinarentur deinceps, nisi alicui Ordini nomen darent, vetitum: bona viduarum, aut naufragorum, ne a potestate sæculari diriperentur, prohibitum, confirmavit Honorius Papa, ut liquet ex ipsius rescripto ad Episcopos Provinciæ Turonensis. Arnulphus Lexoviensis, ut mittam, quæ de Innocentio II, & quæ ad Cælestinum II. eximia scripsit, in epist. ad Alexandrum III. gratulatoria de ejusdem Pontificis inauguratione sic scribit: *Ego minor licet omnibus, non minori tamen gaudio, quam ceteri, gloriam vestræ promotionis amplector, & Vos Apostolum Christi, Petri Vicarium, Pastorem, & Episcopum omnium, qui Christiano nomine censentur, agnosco, & Vobiscum catholicam profiteor unitatem.* Extat in Bibliot. Patrum tom. 22. Itaque postquam Innocentio II, & Alexandro III. adversus schismaticos egregiam commodasset operam, atque eorum legitimam electionem dictis, scriptis, & gestis defendisset, eorumdem pariter summam potestatem præclare celebratam voluit. Porro viros inter alios pietate, ac doctrina præstantissimos, qui tum temporis ab Alexandri III. partibus adversus Antipapam firmissime steterunt, recensentur a Baronio in append. ad annum 1160. SS. Eberhardus Salisburgensis, & Hartmannus Brixinensis Antistites; a Puricello in monum. Basil. Ambrof. Otbertus Mediol. Archiep., & S. Gal-

S. Galdinus ejusdem Ecclesiæ Archidiaconus, ac dein Archiepiscopus; Henricus Claravallensis Abbas, Odo Cardin., & Philippus Abbas bonæ spei; nec non S. Aelredus Rievellensis; Guillelmus Senonensis; Johannes Sarisberiensis &c., de quibus paullo post. Petrus Lombardus magister sententiarum dictus, & Parisiensis Episcopus, a quo primum scholastica disputandi methodus in scholas invecta est, lib. 4. dist. 24. *Ordo Episcoporum*, inquit, *quadripartitus est, scilicet in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, & Episcopis. Patriarcha graece summus Patrum interpretatur, quia primum, idest Apostolicum tenet locum, ut Romanus, Antiochenus, & Alexandrinus; sed omnium summus est Romanus Archiepiscopus, Princeps Episcoporum.* Quorum simillima sexcenta habet passim Gratianus, quæ omnia sermone persequi non vacat, eo præsertim quod sparsim pleraque jam sunt producta. In Gratianum vero confer Thomasium, aliter Taxaquetium, atque doctiss. Berardi, ut alios mittam, quorum opportuniori in loco occurret mentio.

Anselmus Havelburgensis Episcopus a Lothario II. Imperatore Legatus Constantinopolim missus, ubi cum Nechite Nicomediensi Archiepiscopo Græcorum sapientiore congressus egregie eumdem confutavit, ut ad articuli superioris calcem adnotabamus, jubente Eugenio III. collationes habitas Constantinopoli in unum collectas, & sub forma dialogi conscriptas in tres libros digessit, eidemque Eugenio Papæ dicavit. Igitur lib. 3. de auctoritate Romanæ Ecclesiæ agens cap. 9. hæc habet egregia: *Ecclesiastica regula jubet nullum ea debere habere vigorem, quæ præter Romani Pontificis sententiam præsumuntur, & quæ ab eo Apostolica auctoritate, ac subscriptione non firmantur.* Cap. 10. *Dominus Jesus*, inquit, ... *solius Petri naviculam ascendit, & sedens docebat turbas, figuraliter ostendens a Sancta Romana Ecclesia, cui præficiendus erat Petrus Princeps Apostolorum, Evangelicam, & Apostolicam doctrinam in turbas populorum per omnem Mundum profluxuram... Quocirca nulli fidelium convenit aliquatenus dubitare, seu in quæstionem ponere, sed firmissime tenere, quod Petrus a Domino Princeps Apostolorum sit constitutus. Quemadmodum autem solus Romanus Pontifex vice Petri vicem gerit Christi, ita sane ceteri Epi-*

Episcopi vicem gerunt Apostolorum sub Christo, & vice Christi sub Petro, & vice Petri sub Pontifice Romano ejus Vicario. Et cap. 12. *Certum est,* scribit, *& nulli ... dubium, quod sicut una est Ecclesia, ita & unius Ecclesiæ unum Caput est in terris, & hic est Romanus Pontifex, quem ... Majestas divini judicii principaliter, & omnibus præesse voluit.* Converso subinde sermone ad Nechitem subjungit: *Quod autem dixisti hæreses hic exortas, hic esse mortuas; & hoc dixisti factum esse auctoritate SS. Patrum, qui fuerunt in Oriente, & qui in Nicæno Concilio, & in aliis multis Conciliis congregati sunt: miror tuam prudentiam, quod hoc adscribas membris, quod erat Capitis; & quod assidentibus hoc attribuas, quod constat esse Præsidentis. Qui videlicet SS. Patres, qui iisdem Conciliis interfuerunt, si hodie omnes viverent, nullus eorum, nec omnes simul aliquam auctoritatem alicujus Concilii sibi usurparent. Quin potius omnem Conciliorum auctoritatem Romano Pontifici recognoscerent, aut in propria persona præsidenti, aut per Legatos suos universa confirmanti. Ecclesiastica namque regula, quam ipsi non ignoraverunt, ita jubet:* Non oportere præter sententiam Romani Pontificis Concilia celebrari. *Sciendum est ergo, quod hæreses hic* (Constantinopoli) *exortæ sunt, Græcorum quidem errore; sed & hic quidem destructæ sunt, non Græcorum, sed Romanorum Pontificum auctoritate.* Hoc vero ex historia Ecclesiastica Anselmus luculenter probat: probat & singulare esse Romanæ Ecclesiæ privilegium, ut nunquam a fide deficere possit, atque suprema supra ipsa Concilia generalia potestate fruatur. Cujus quidem hanc in rem verba artic. supra citato retulimus, quæ proinde ibidem recole, ne dicta repetamus; post quæ subnectit: *Ecce vides quaslibet hæreses, hic & ubique exortas a Petra fidei per Petrum Apostolum collisas, & destructas. Itaque non solum ex prædictis, verum etiam ex plurimis Africanorum Conciliis, in quibus variæ hæreses damnatæ sunt, constat Romanam Ecclesiam duo divina privilegia divinitus habere: videlicet præ omnibus incorruptam puritatem fidei, & super omnes potestatem judicandi.* Quibus hercle, quid in hanc rem illustrius proferri potest? Quid quinimo plura? Nechites ipse ultro citroque idipsum fassus est hisce verbis: *Nos in Archivo agiæ Sophiæ antiqua Romanorum Pontificum gesta, & Conciliorum habemus*

mus actiones, in quibus hæc eadem, quæ dixisti de auctoritate Romanæ Ecclesiæ, reperiuntur; & ideo non parva verecundia nobis esset, si ea negaremus, quæ apud nos a Patribus nostris scripta præ oculis habemus.

Potho Prumiensis Monachus libros 5. de statu domus Dei conscripsit; in quibus plane statum domus Dei a Romano Pontifice ordinandum præclare asserit, & divinam illius auctoritatem magnifice prædicat. Libro 1. *In hac tota domo,* scribit, *Beatus Petrus cum suis successoribus plenitudinem potestatis accepit; unde quicumque in partem sollicitudinis vocati sunt, ut ea, quæ in partem regenda susceperunt, provida dispensatione gubernent, ejus auctoritate roborandi, ejus exemplis informandi sunt, qui in plenitudine potestatis toti Ecclesiæ præesse dignoscitur.* Et infra. *Præsumptuosum,* inquit, *est enim quibuslibet Prælatis veterem statum immutare, nova instituere, quum solum id Apostolicæ Sedis dispensationi concessum sit, ut pro temporis necessitate, vel pro Ecclesiæ utilitate aliquid de institutis Patrum commutare possit... Hæc dispensatio, ut diximus, penes illum est, qui vicem Christi in terris agit, cui una cum Petro dicitur a Domino*: & Tu aliquando conversus &c. *Ipse namque est, qui tanquam fidelis, & prudens dispensator super familiam Domini constitutus est... Solus totius domus Dei, quæ est Ecclesia, morem gerit... Nec mireris, si Romani Pontifices hanc semper peculiariter habuerint potestatem, ut canones pro tempore dispensarent: ipsi enim sunt auctores canonum, & illa Sedes semper hoc habuit privilegium, ut ligatum, vel solutum sit, quidquid ipsa ligaverit, aut solverit; unde juxta attestationem SS. Patrum omnibus Ecclesiis præeminet, & de omnibus judicare potest.* Potest ne his enucleatius explicari Romani Pontificis auctoritas supra Canones, ac proinde supra Concilia? Ejus auctoritate condi canones necesse esse; ejus auctoritate eosdem relaxari debere, & posse, affirmat; atque ejusmodi auctoritate quempiam Episcoporum potiri negat. Quid hoc est, nisi in Ecclesia ejus auctoritatem esse summam, nullique alteri submissam? Superfluum esset ex Pothone alia congerere: non tamen piget facere tam justæ caussæ gratia. Libro 3. *Nonne,* ait, *Romani Pontifices, qui in plenitudine potestatis Ecclesiæ præfuerunt, quorum videlicet auctoritate universa-*

lia canonum decreta conscripta sunt, & corroborata, illis præferendi sunt, qui in partem sollicitudinis vocati particularia quædam quibusdam instituta in suis regulis ediderunt? ... Hoc namque privilegium B. Petro Apostolorum Principi cælesti decreto principaliter traditum, atque firmatum SS. Patres cum magna veneratione suscipientes, atque S. Romanam Ecclesiam servantes, tam in generalibus Conciliis, quam in ceteris scripturis, & gestis suis universalem Matrem appellaverunt, & sicut ejus documenta in confirmatione fidei, & eruditione sacræ religionis, ita etiam judicia susceperunt: in hoc consentientes, & quasi uno spiritu, & una voce concordantes omnes, majores res, & præcipua negotia, nec non omnium Ecclesiarum judicia ad eam, quasi ad Matrem, & Caput debere referri, ab ea nusquam appellari, judicia ejus a nemine retractari, aut refelli debere, vel posse. Igitur si a judicio Pontificis appellari non potest, neque illud ab ullo refelli, aut retractari potest, superius tribunal non superest. Iterum si de fide judicanti Pontifici jugiter SS. Patres teste Pothone adhæserunt, is plane a fide nequit vel prope, vel procul aberrare.

S. Hildegardis doctrina, sanctitate, & divinis revelationibus illustris, cujus spiritum, & scripta probavit Eugenius III, cujus & sapientiam, & sanctimoniam epistolis cohonestarunt Anastasius IV, & Hadrianus IV. Pontifices Maximi, cuique congratulatus est, seque, suosque epist. 386. commendavit S. Bernardus, S. Hildegardis, inquam, in epist. ad Eugenium III, & Alexandrum III. ea scripsit, ex quibus liquido intelligas Romani Pontificis potestatem ab eadem ita habitam, ut superiorem illa non habuerit: Pontificis insuper fidem tanti ab eadem factam, ut eam fatiscere non posse firmiter S. Virgini fuerit persuasum: *Tu*, inquit in epist. ad Eugenium, *qui es vice Christi sedens in cura Ecclesiasticæ cathedræ meliorem partem tibi elige... De summo Judice dirigitur ad Te, ut graves, & impios Tyrannos eradices, & a te ejicias, ne stent in magna irrisione in tua societate.* Enucleatius in epist. ad Alexandrum III. ait: *O summa, & gloriosa persona, quæ primum constituta es per Verbum Dei ... Tibi specialiter idem Verbum Claves regni cælestis per indumentum humanitatis suæ, scilicet ligandi, & solvendi potestatem concessit. Tu quoque, excel-*

excellentissime Pater, materia omnium spiritualium personarum existis, quæ tuba justitiæ Dei sonant in Ecclesia. Extant in Bibliot. PP. tom. 23. edit. Lugd. Eo scilicet elocutionis genere significabat illi Christi vices gerenti in terris, summæque auctoritatis munere fungenti auscultare oportere, quotquot christianæ vitæ, beneque moratæ nomine censeri volunt.

S. Aelredus Rievellensis Abbas in Anglia quanto mentis studio, atque animi impetu flagraret, ferreturque ad Romani Pontificis dignitatem, potestatemque loco firmandam suo, planum fecit in comment. in Isaiam, quod extat in Bibl. PP., & Bibl. Cisterc. tom. 5, locum hunc ex Canticis proferens, *Si ignoras te egredere,* sic inquit: *Quam multi Fratres hodie nescientes scripturas, neque virtutem Dei egressi sunt de Ecclesia, & separantes se a Vicario Christi* (vivebat sub Henrico II. Angliæ Rege, ideoque de Ecclesiæ juribus sub eo violatis a nonnullis, & idcirco Alexandro III. subinfensis, deque schismaticis aliis in Friderici Ænobarbi partes abreptis, loquitur) *sequuntur præambulum Antichristi. Fratres nemo vos seducat inanibus verbis, nemo vobis dicat, ecce hic Christus, vel ecce illic, quum in fide Petri semper sit Christus, quam Sancta Romana Ecclesia specialiter mutuavit a Petro, & servat in Petra, quæ est Christus ... Hujus Ecclesiæ primus Princeps Petrus fuit, cui dictum est*: Super hanc petram &c. *& iterum,* Pasce &c., & Tibi dabo &c. *Hæc est Ecclesia .... cujus plenitudo potestatis in ipsius Principe primo de Oriente transmigrans in Occidentem auctoritate Spiritus S. in Romana resedit Ecclesia ... & hinc ob specialem excellentiam ipsius Ecclesiæ Episcopi, Presbyteri, & Diaconi appellati sunt Cardinales... Sicut enim Summus Pontifex ex legitima, & ut ita dicam, hæreditaria successione Petri obtinet Principatum, ita ceterorum Apostolorum potestas in Cardinalibus constat esse transfusa.* (Consentanea his scripsit postea Petrus Alliacensis.) *Hæc est Ecclesia Romana, cui qui non communicat, hæreticus est. Illius interest consulere omnibus, judicare de omnibus, omnibus providere, ad quam in Petro vox ista dirigitur*: Et aliquando conversus confirma fratres tuos. Postremo, quantum sui esset concludens, sic pergit: *Quidquid ipsa statuerit, suscipio; approbo, quod approbaverit; quod damnaverit, damno.* Vis adhuc explicatiora?

Ubi, ita ferm. 231. ibidem adverfus fchifmaticos, *Ubi*, inquit, *Ecclefia effe Romana oculis cernitur, ratione probatur, confirmatur auctoritate, ibi cor meum, ibi animus meus, ibi affectus meus. Ab ejus fide, quæ, Chrifto orante, non deficiet; ab ejus unitate, quam fchifmaticorum pravitas, Chrifto confervante, non dividet; ab ejus fubjectione, cujus mihi Princeps Cælum aperiet, me neque mors, neque vita, neque alia creatura, Dei adjuvante gratia, feparabit*. Heus hæc a gentili veftro, adeoque illuftri audientes ad cor redite Anglo-Calviniani, ac tandem veram Chrifti religionem in Ecclefiæ Romanæ finu repofitam a Majoribus veftris agnofcite!

Hugo Etherianus, qui quum apud Manuelem Græcorum Imperatorem Conftantinopoli ageret, libros tres de hærefibus, quas Græci in latinos devolvunt, five de proceffione Spiritus S. confcripfit, quos Alexandro III. Summo Pontifici confecravit, quique extant in Bibl.PP. tom.9, de Latinæ Ecclefiæ re, ac præfertim Romani Pontificis a Græcorum obtrectationibus in libertatem afferta optime meritus, lib.3. cap.17. hæc inter alia habet illuftria: *Æquum eft ratum habere, quod tanta Ecclefia* (Romana) *decernit, quod tantus Pontifex* (de Spiritus S.proceffione enuntiat): *fine quo vigor calami omnis Ecclefiafticæ traditionis arefcit, ut memorandus inter fanctos Beatus junior Stephanus afferit*. [Hujus teftimonium dedimus art. fuperiori de Patribus Græcis.] *Chriftus Petrum, ejufque fucceſſorem Principem, & Caput, non modo Latinorum, Græcorum, Occidentis, ac Septentrionis univerfi, verum Armeniorum, Arabum, Indorum, Madianitarum, Amalechitarum, & totius Orientis, & Meridiani climatis in perpetuum conftituit. Ob quam rem occidui folis limites univerfi Petri Succeſſorem ex tunc fibi Dominum recognofcunt, & fub illo Præfule diriguntur: quod omnem ab utero matris errantem facere opportunum eft*. Idem fupra cap. 10. fcripferat: *Qui autem primæ Sedis, imo totius Orbis Præfuli refiftunt, Chrifti difpofitioni refiftuut*; & cap. 16: *Quod fi Conciliis Conftantinopolitano, & Chalcedonenfi licuit Symbolo Nicæno aliquid addere, id quoque Romano Pontifici licuiffe, atque licere*. Adi-fis locum art. cit. integre defcriptum.

S. Tho-

S. Thomas Cantuarienſis ille libertatis Eccleſiaſticæ aſsertor inviĉtiſſimus,adeo ut libenter eidem vindicandæ ſanguinem,vitamque impenderit, cujuſque epiſtolas Dei ſpiritu, ſacraque eruditione refertiſſimas ex codice Mſ. Vaticano edidit vir doĉtiſſimus Chriſtianus Lupus, ſicut ea geſſit, quæ ſui intimi animi obſequium, integramque obedientiam erga Romanum Pontificem ſatis panderent, ſic ea ſcripſit, quæ quæ ipſius animo inhæreret de ejuſdem Romani Pontificis privilegiis ſententia, facerent palam. Enim vero in epiſt.97. ad Epiſcopos Angliæ, poſtquam de muneribus Epiſcoporum verba feciſset, ſic de Apoſtolica Sede fatur: *Quis Romanam Eccleſiam Caput omnium Eccleſiarum, & fontem catholicæ doĉtrinæ ambigit eſſe? Quis claves regni Cælorum Petro traditas eſſe ignorat? Nonne in fide, & doĉtrina Petri totius Eccleſiæ ſtruĉtura conſurgit, donec occurramus omnes Chriſto in virum perfeĉtum, in unitatem fidei, & agnitionem Filii Dei?... Quicumque ſit, qui rigat, aut plantat, Deus nulli dat incrementum, niſi illi, qui plantabit in fide Petri, & doĉtrinæ ipſius requieſcit. Sane ad eum maxima populi judicia referuntur a Romano examinanda Pontifice, & diſpoſiti ſub eo Matris Eccleſiæ magiſtratus,quatenus in partem ſollicitudinis acciti ſunt, creditam exerceat poteſtatem.* Ad illuſtria hæc in epiſt.118. lib.1. ad Herfordienſem, & Wigornenſem Epiſcopos ſcribit ſibi perſuaſum eſſe, quod ipſi nullius rei adverſæ impulſione a fide,& obedientia Eccleſiæ Romanæ ſeparari poterunt, *Ad quam,* inquit, *quum ex inſtitutione Filii Dei Eccleſiam in ſe Petra ſolidiſſima fundantis omnis anima teneretur, arĉtiori quidem vinculo adſtriĉtus eſt Ordo Pontificum, qui in conſecratione de obſervatione legis divinæ, & ſacrorum Canonum, & de obedientia mandatorum Sedis Apoſtolicæ... profitentur.* Et in epiſt. 122. ad Gilbertum London. *Solus,* inquit, *infidelis, aut qui eum errore ſuperat hæreticus, aut ſchiſmaticus, Apoſtolicis obtreĉtat obedire mandatis.* Itaque in S. Thomæ ſententia in fide Romani Pontificis hæret Eccleſia; quæ quum errori obnoxia non ſit, nec ille fidei jaĉturam pati poterit. Iterum a Romana Pontifice juriſdiĉtio in Epiſcopos effluit; Epiſcoporum igitur juriſdiĉtioni etiam in Concilio œcumeuico non erit ipſe ſubmiſſus. Confer epiſt.69. ad eumdem. Quod ſi in litteris ad Albertum,

& ad

& ad Gratianum in querelas adversus Romanam Curiam paullo acerbiores effusus sanctus vir est, id ei indulgendum, qui tot calamitatibus vexatus, vexisque attritus non attenderat, seu verius nesciebat, quanta hinc quidem prudentia cum Angliæ Rege sibi agendum, ne scilicet præcipitem in schisma ageret, Pontifex proposuisset; illinc vero quam alte Pontificis animo ipsius caussa hæreret: *Quoniam*, his scripserat ad Willelmum Senonensem Pontifex, *Thomæ caussam nostram, & Ecclesiæ reputamus*.

Consentanea S. Thomæ Cantuariensi scripsit eidem coævus, atque in exilio individuus comes Johannes Sarisberiensis, & Carnotensis Episcopus. Nam in epist. 83. hisce Pontificis Romani potestatem amplissimis exornat verbis: *Romanum Pontificem non ambiginus Principis Apostolorum esse Vicarium*, (sive ex asse successorem), *qui sicut Rector clavo navem, ita sigilli sui moderamine Ecclesiam regit, corrigit, & dirigit universam*. In epistola vero 193. Alexandrum III. Pontificem M. hisce præclaris alloquitur: *Clamamus ad successorem Petri, Vicarium Crucifixi ... Jus est veras exprimere voces, præsertim apud eum, qui amator, est, & patronus veritatis, & cujus ministerio Spiritus Sanctus totius falsitatis figmenta condemnat*. In libris 8, quos Polycraticon inscripsit, idest *de Nugis curialium*, luculentius Apostolicæ Sedis prærogativas exprimit, & prossequitur: lib. 8. cap. 17. *Ecclesiam Romanam*, inquit, *quæ parens*, (*auctore Deo*) *& nutricula fidei, & morum est, & non potest ab homine judicari, & argui, cælesti privilegio munita, relinquo intactam*. Et cap. 23. *Quis*, ait, *præsumet summum judicare Pontificem, cujus caussa Dei solius reservatur examini?* Ad hæc ad pollicitationes Petro factas alludens subjungit: *Apostolicum privilegium transit ad Successores*.

Petrus Abbas Cellensis, ejusdemque Johannis in Episcopatu Carnotensi succesfsor, & S. Bernardo amicitia conjunctissimus, Nicolaum S. Albani in Anglia monachum S. Bernardi memoriæ, & nomini ob ejusdem ad Canonicos Lugdunenses epistolam de festo Conceptionis B. V. obtrectantem epist. 23. lib. 6. castigans, non alia ratione S. Bernardum vindicat, nisi quod diem Conceptionis celebrandum noluerit, antequam eo de festo Apostolica Se-

Sedes, cui, quæ ad Religionem ſpectant, reſervata ſunt, ſuam protuliſset ſententiam. Quo loco ſane, quid ipſe de eadem ſumma Sede animo ferret ſententiam, his verbis exprimit: *Eſt tamen auro locus, in quo conflatur, & argentum habet venarum ſuarum principia Sedem Petri, & curiam Romanam, quæ Claves Cæli principaliter tenet, & clauſura conſiliorum Dei reſerata diſpenſante Deo unguentum gratiæ a capite uſque in oram veſtimenti habet compluere. Hæc Sedes Petri, ideſt Petra, in qua Moyſes reſidet; videlicet Lex Dei immaculata convertens animas fragoſa quæque hæreticorum conciliabula elidit, & allidit; profanas vocum novitates reſecat, & reſcindit; ſuperflua confodit, & jugulat; hiantia, & ecliptica complet, & illuſtrat. Utinam, ſalva veritatis auctoritate, lance communis conſilii hæc Domina, & Moderatrix totius chriſtianitatis Conceptionem Virginis libraſset, & approbaſset, a mari uſque ad mare hanc propagaſset! Sole, ideſt Apoſtolico, ac Luna, ideſt Curia Romana præeunte, tam ſecure, quam expedite in lumine vultus eorum greſsus meos ponerem, & diſponerem, ex hoc videns vitare lubricum, & ſequi ſolidum, & ſecurum.* Ex iſtis approbe intelligis, quod ſi S. Bernardus, & Petrus Cellenſis nunc in vivis agerent, Romanis Pontificibus Immaculatæ Conceptionis B. V. feſtum probatum, imo ab ipſis præceptum conſpicientes, dubio procul utroque pollice eidem feſto ſubſcripſiſsent, nullum peccandi in Religionem ſibi amplius periculum extimeſcendum rati, dum Romano Pontifici morem gererent.

Godefridus Viterbienſis trium Imperatorum Conradi III, Friderici I, & Henrici VI. Sacellanus, & Notarius, ſeu, ut vocant, a ſecretis, in Chronico univerſali ab Orbe condito ad an. 1186. perducto, quod Urbano III. Pontifici Maximo ſub Pantheon nomine nuncupavit, hæc habet in epiſt. operi præfixa de Romani Pontificis ſuprema poteſtate in cenſura librorum: *Dum ſacroſanctæ Matris noſtræ Romanæ Eccleſiæ culmen inſpicio, & ejus eminentiæ conſidero majeſtatem, illud ante omnia neceſsarium eſſe intueor, ut ſicut ipſa omnibus noſcitur præeſse Principibus, ita omnes Reges, & Principes, & univerſæ Orbis Eccleſiæ doctrina ejus, & regimine adornentur, & ab ea tamquam a fonte juſtitiæ totius ſapientiæ regulis inſtruantur, quia nullum ſcripturarum elogium*

gium noscitur esse authenticum, nisi ab ejus sapientiæ fluminibus sitientibus propinetur. Quare si quod historiarum opus nova per aliquem institutione conficitur, ratio suggerit, ut antequam in publicum deveniat, Apostolico examini præsentetur, quatenus si acceptione dignum esse perpenditur, ejus mandato, & judicio approbetur; & ab eo vires, auctoritatemque recipiat, cui terrena, & cælestia divinitus sunt commissa. En judicium doctrinale, seu de facto dogmatico qualicumque uni Romano Pontifici delatum, & assertum, de quo nobis parte 2. vindiciar. longiori sermone erit tractandum. Observatu duo sunt digna: tum quod Constantini Donationem, qua Romam, Italiam, & Occidentales Regiones alias Romanæ Ecclesiæ dedisse dicebatur, jam tum a viris doctis ceu supposititiam habitam indicat, ac suadet: tum quod nihilosecius Romanum Ducatum, ac reliquum S. Petri patrimonium juste a Romana Ecclesia possideri perhibet; quamquam in istiusmodi juris temporalis originem non inquirat; quod ad eum non attingebat.

Petrus Blesensis genere Gallus, officio primum Willelmi II. Regis Siciliæ Præceptor, munere postmodum Henrici II. Angliæ Regis Consiliarius, opere postremo Richardo Cantuariensi Archiepiscopo addictus, ad Urbanum III. ejusdem Archiepiscopi Cantuariensis nomine scribens, eique de sua electione gratulans epist. *99.* sic orditur: *Domus Dei, quæ in lapide adjutorii super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum stabilita est a Petro, & Successoribus ejus formam semper eruditionis, & statum incolumitatis accepit. Quod enim stipiti rami, quod capiti membra, quod radii soli, quod fonti rivuli, hoc Apostolicæ Sedis eminentiæ debent Ecclesiæ omnes, quas ubique terrarum Religio Christiana fundavit.* Quibus quid audiri elegantius, & quid quoque efficacius in rem nostram proferri potest? Post quæ, siquis Apostolicam Sedem adhuc oppugnet, is sane Ecclesiam illi subnixam impulsu eodem impetat, oportet. Confer horum similium cumulatissimas ejusdem epist. 48. ad Willelmum Cardin. Papiensem; 136. ad Alexandrum III. nomine Henrici Regis; & Aleonoræ Angliæ Reginæ nomine ad Cœlestinum III. epistolas 145., & 146. Quam impense, devote, efflictimque Sedis Apostolicæ dignitati, aucto-

auctoritati, decretisque studerent cum Eskilus Lundensis in Dania Archiepiscopus, gentisque Apostolus, atque S. Bernardo amicitia, charitateque conjunctus, cujus demum Monachum induit; tum Absalon Roschildensis Episcopus, ac dein suus ab Eskilo in Primatu Daniæ, Lundensique Cathedra designatus succefsor, liquet ex Saxone Grammatico lib. 14. Sed & adisis Baronium ad annum 1177; Sirmondum in notis ad epist. 23. lib. 1. Petri Cellensis, & Manricum in annal. Cisterc. ad cit. an. cap. 5., & seq. Parem in sententia Petro Blesensi abiisse Guillelmum ipsius fratrem Maniacensem in Sicilia Abbatem eruitur ex epist. 90, & 93. a Petro ad eumdem datis.

Stephanus Tornacensis Episcopus, qui quum adhuc S. Genovefæ Abbas esset, Alberico Sedis Apostolicæ Legato comes adjunctus egregiam Albigensium hæresi abscindendæ contulerat operam; quique Philippi Augusti Galliarum Regis Legatione apud Sedem Apostolicam functus optime est, in epist. 22. tom. 12. Bibliot. PP. ad Alexandrum III. *Parata*, inquit, *Sedes vestra, Pater, ut de plenitudine ejus omnes accipiant, & profectum parvulis, & statum provectioribus pollicetur*. Quibus quid aliud prædicat, quam quæ potior, summaque Pontificis est, in omnes promanare potestatem? Quum vero Cœlestino III. mendaci relatione decepto sui in Episcopum Tornacensem electionem parum acceptam, minusque gratam intellexisset, litteris ad eumdem exaratis summam sui erga Apostolicam Sedem animi devotionem, obsequiumque declaravit. *Inter spem*, inquiens, *& timorem medius accedo, filius ad Patrem, servus ad Dominum, ad Successorem Petri minimus discipulorum Christi .... Vocatus ad Ecclesiam Tornacensem loco, & animo remotus, & ignarus, nihilque minus spirans, quam Cathedram, cur excessi, si accessi? Quid peccavi, si non precavi? An deliqui, quia non dereliqui? Divinare certe non potui, placeret ne, an displiceret Summo Pontifici, cujus placita sunt jura, in cujus dextera ignea lex, quæ appendit merita singulorum in statera canonum, & apprehendit astutias in perpendiculo legum, & circino decretorum. Sed .... exceptiones omitto, veniam peto, gratiam quæro, misericordiam imploro. Aperiatur mihi, obsecro, sinus S. Romanæ Ecclesiæ, qui nemini claudi consuevit, pandatur*

 aditus

aditus supplicandi, porrigantur ubera materna. Cum matre placabilem sese Pater exhibeat, ut & simplici consulat, & simplicem consoletur. Ea infima animi submissione ad Apostolicam Sedem ii scribebant, qui de illa vera, & eximia sentiebant. Idem in altera ad eumdem Pontificem epistola, postquam irreptas in Theologiam scholasticam inutiles quæstiones, non secus atque in sacrorum studia Canonum intrusa commenta exposuisset, sic subjungit: *Hæc omnia, Pater, correctionis Apostolicæ manum desiderant, ut uniformitas docendi, discendi, disputandi auctoritate vestra certam redigatur ad formam, ne sermo divinus attritione vulgari vilescat.* Demum in epist. 190. ad quemdam, qui certa quædam privilegia impugnabat, his scribit. *Examen istud reservate Summo Pontifici, qui solus habet potestatem, & condendi novos canones, & exponendi veteres, & interpretandi privilegia sua, & corrigendi aliena.* Paucis, ut vides, Pontifici adscribit id omne, quod ego longa disputatione vindicare adnitor. Quam optime affectus Pontifici fuerit S. Petrus Tarantasiensis Archiepiscopus; & quam impensa opera Alexandri III. partes adjuverit, intelligi tibi dabitur ex Gaufredo in ipsius vita apud Surium tom. 3. die 8. Maii.

Jacobus de Vitriaco Cardinalis in historia Orient., & Occident., quæ extat in Bibl. PP. cap. 75, Græcorum schisma, & errores præcipue ex eo perstringit, quod a Romani Pontificis suprema potestate sese ex animi levitate subtraxerint, ejusdemque in fide infallibilitatem dubitationis aleæ supposuerint; quæ duo privilegia dein luce perfundit, & optimo in loco ponit his verbis: *Græci in multis Sanctæ, & Summae Romanae Ecclesiae, a qua propria auctoritate recesserunt, ipsi Schismatici contradicunt, contra Dei dispositionem, qua Romanam Civitatem totius Mundi Metropolim, & Capitaneam, sicut in temporalibus omnibus praeerat, ita in spiritualibus universis voluit præesse.* Post quæ verbo facto de promissionibus factis S. Petro subinfert: *Patet ergo, quum super hanc Petram, pro qua Dominus rogavit, ut non deficeret fides ejus, post Christum aedificata sit, & fundata Christi Ecclesia, quod omnes, qui ab Ecclesia Romana recedunt, absque fundamento aedificant, in vanum laborantes, & ab eo, qui a Domino Cephas appellatus est, separati, acephali, & monstruosi homines merito sunt appellan-*

pellandi. Joachimus Abbas, de quo jam dictum, ubi de Concilio Lateranensi IV, se præclare de Romani Pontificis fide, & potestate in factis dogmaticis sentire professus est prologo 1. in Apocalypsim, quo loco sic ait: *Rogo ex parte Omnipotentis Dei Coabbates meos, & Priores, & ceteros Fratres meos, ... & ea, quæ posse videor, auctoritate, praecipio, quatenus praesens scriptum ... & siquid de novo usque ad diem obitus mei contigerit scriptitare, quam citius poterint, collecta omnia, relictis in salva custodia exemplaribus, Apostolico examini repræsentent, recipientes ab eadem Sede vice mea correptionem, & exponentes ei meam circa ipsam devotionem, & fidem, & quod ea semper tenere paratus sim, quæ ipsa statuit, vel statuerit, nullamque meam opinionem contra ejus defendere sanctam fidem, credens ad integrum, quæ ipsa credit, & tam in moribus, quam in doctrina ejus suscipiens correptionem, abijciens, quos ipsa abijcit, suscipiens, quos suscipit ipsa, credensque firmiter non posse portas inferi prævalere adversus eam, & si eam ad horam turbari, & procellis agitari contingat, non deficere fidem ejus usque ad consummationem sæculi*. Amantissimi Patris adimpletam a Religiosis Monachis piam jussionem loco supra citato observavimus. Johannes Servecha, sive Teutonicus in Decretum Gratiani glossam adornavit, qua multis in locis nostram de Romano Pontifice tradit, propugnatque sententiam. Ab illis adducendis abstinemus, quia cuilibet facile patent.

Alexander Halensis Anglus genere, disciplina Doctor Parisiensis, instituto Regularis Ord. Minor., Doctoris *Irrefragabilis* titulo insignitus par. 3. q. 40. mem. 2. hæc docet: *In ordine potestatum sæcularium nullus est major Rege, vel Imperatore, quemadmodum in ordine potestatum spiritualium nullus est major Papa*. Non dicit Concilium, sed Papam. *Tamen*, subdit, *collatione facta potestatis spiritualis ad sæcularem, potestas spiritualis est super sæcularem, sicut spiritus est supra corpus, unde Jerem. 1. dicitur*: Ecce costitui Te super Gentes, & Regna &c. Eodem textu postea usus opportune est Bonifacius VIII. in Constit. *Unam Sanctam*: atque jampridem V. Petrus Cluniacensis, quo proinde abusum Pontificem improbe criminantur adversarii. Eo ergo textu, & argumento satis indicavit Halensis, quæ de Pontificis Romani auctoritate præcla-

ra animo sibi insideret sententia. Vincentius Bellovacensis, cui speculum in quatuor partes distributum, scilicet in naturale, doctrinale, historiale, & morale adscriptum est; cui tamen speculum morale,(reliquis tribus eidem reservatis,)nonnisi ex S.Thomæ Summa consarcinatum jure merito abjudicavit Jacobus Echardus in summa S. Thomæ vindicata, ea ratione adscititium ostendens, quod in Codice antiquissimo Ms. Vincentii Bellovacensis in Collegii Sorbonici bibliotheca ab se detecto illud desideretur, ideoque ab illo in tres dumtaxat partes divisum fuisse speculum, in naturale scilicet, doctrinale, & historiale, ac propterea Launoii argumentum, quo S. Thomæ Summam eripere aggressus est, prorsus concidere vir doctus concludit: (quam Summam Angelico Doctori egregie vindicavit pariter Pagius ex Testamento S. Ludovici Episcopi Tolosani, in quo ejusdem Summæ mentio occurrit, edito ad calcem Sermonum S. Antonii Patavini *de Sanctis*), Vincentius, inquam, prolog. in specul. doctrin. cap.13. hæc habet: *S. Romana Ecclesia nullis Synodicis institutis cæteris Ecclesiis prælata, sed Evangelica lege Domini, & Salvatoris nostri Primatum obtinens dicentis*: Tu es Petrus &c. Quæ quidem ex S. Gelasio in decreto de Libris Canonicis, & Apocryphis fuerat mutuatus.

Hugo a S. Caro Cardinalis in cap. 17. Deuter. *Si difficile judicium esse perspexeris ascende ad locum, quem elegerit Dominus*: *Ex hoc loco*, ait, *inolevit consuetudo appellandi ad Summum Pontificem*. Nomine consuetudinis traditionem, & appellationis vocabulo confugium omne in caussis fidei difficilibus accipit. Albertus Magnus in cap. 10. Matth. *Petrus*, inquit, *primus dignitate, non vocatione; propter quod Vertex dicitur Apostolorum*. Et paullo post. *Attende quod licet Petrus Vertex dicatur primus, non tamen Andreas secundus dicitur, nec Philippus tertius, & sic deinceps, sed omnes secundi sunt a Petro ad jurisdictionem, quia non unus sub alio, sed omnes sub Petro*. In cap.16. ejusdem Matth. Ad illud Dico autem tibi, *Singulariter*, inquit, *non quod Petrus singulariter acceperit Claves, sed quia in unitate ordinis Ecclesiæ unus est, qui accipit in plenitudine potestatis, qui est successor Petri, & Petrus in potestate, alii autem in eadem unitate accipiunt*

in

in parte potestatis, eo quod vocantur in partem sollicitudinis. Ecce apertissime ab Alberto adsertam summam Pontificis auctoritatem: audi nunc adsertam ab eodem Pontificis infallibilitatem. In cap. 22. Lucæ ad illud: *Ego rogavi pro te &c. Hoc argumentum*, inquit, ecquis inficietur? *efficax est pro sede Petri, & successore ipsius, quod fides ejus non finaliter deficiat*. De S. Richardo Cicestrensi Apostolicæ Sedi addictissimo consule Surium to.2.ad diem 3. Aprilis. Parisii, qui Robertum Lincolniensem Innocentio IV. infensissimum egit, commenta, & calumnias expungit Raynaldus ad an. 1253. n. 43; & ad an. 1254. n. 71.

Henricus Hostiensis Cardinalis dictus patria Secusiensis in Pedemontio, & dignitate Archiepiscopus antea Ebredunensis in summa de auctoritate, & usu pallii §. ex quo loco: *Speciale*, inquit, *est in Papa, quod semper, & ubique pallio uti potest: item quia universa Christianitas provincia sua intelligitur: item & respectu ipsius unus est Episcopatus; nedum quoad hoc, ut intelligatur sponsus unus Ecclesiæ .... quinimo etiam quoad administrationem: item & respectu hujus generalis administrationis potest dici, quod alas habet latas, & liberas, qui nulli subest, & ubique dominatur*. Pantaleo Ord. Prædic. Constantinopoli tractatum edidit adversus Græcorum errores, quo capita præsertim quatuor controversa expendit, scilicet de processione Spiritus Sancti, de Purgatorio, de Pane azymo, & fermentato, & de potestate Rom. Pontificis. In hoc postremo luculenter probat Romanum Pontificem suprema in Ecclesia potestate fungi, illum a fide deficere non posse, eidemque ab omnibus fore parendum, ab ejusque fide nulli fas esse absque hæresis piaculo desciscere. Legesis illum in Bibl.PP. Lugdun. tom.27. Guibertus Tornacus Ord.Min.Doctor Parisiensis in tract. de officio Episcopi cap.35; *Cæteris*, inquit, *Apostolis singulæ naviculæ, singulæ scilicet Ecclesiæ, commissæ sunt: Petro vero Maris universitas est commissa ..... Petro universalis Ecclesia in toto Orbe diffusa, in quo terminatur omnis perfectio Hierarchica*. paullo post pergit: *Sola Romana Ecclesia, cujus fides in nulla tentatione deficit, utpote supra petram stabilem solidata, nullis hæresibus, nullis erroribus potest, vel potuit, vel potuit inquinari*. Itaque ipsius sententia supremæ Apostolicæ Sedis auctoritatis appendix est in fide infallibilitas. S.Tho-

S. Thomas Aquinas, qui Doctor Angelicus jure optimo audit, luculenter adeo, liquidoque Romanum Pontificem in fide prorsus infallibilem, atque potestate Concilio generali præstare docuit, ut nefas sit de eius sententia dubitare. Quia tamen, atque quidem Bossuetius, & Natalis inter alios Doctoris Angelici sententiam elevare, seu verius eludere sæpe conati sunt, præstat, atque operæ est pretium contra eniti, ne tanti Doctoris auctoritas nobis eripiatur. Is itaque non solum facto suo docuit, quo in epistola dedicatoria Catenæ aureæ ad Urbanum IV, & quum prope vitæ finem sacro viatico refectus scripta sua omnia Romani Pontificis judicio summisse supposuit, sed innumeris in locis scriptis, quorum aliqua sunt delibanda. Itaque 2.2. q.1. art.10. *Nova editio Symboli*, inquit, *necessaria est ad vitandum insurgentes errores: ad illius ergo auctoritatem pertinet editio Symboli, ad cujus auctoritatem pertinet finaliter deteminare ea, quæ sunt fidei, ut ab omnibus inconcussa fide teneantur. Hoc autem pertinet ad auctoritatem Summi Pontificis, ad quem majores, & difficiliores Ecclesiæ quæstiones referuntur, ut dicitur in decretalibus extra de baptis. cap.* Majores. *Unde & Dominus Lucæ 22. Petro dixit quem Summum Pontificem constituit*: Ego pro te rogavi &c. *Et hujus ratio est, quia una fides debet esse totius Ecclesiæ juxta illud 1. Corinth. 1.* Idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. *Quod servari non posset, nisi quæstio de fide exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiæ præest, ut sic ejus sententia a tota Ecclesia firmiter teneatur; & ideo ad solam auctoritatem Romani Pontificis pertinet nova editio Symboli, sicut & omnia alia, quæ pertinent ad totam Ecclesiam, ut congregare Synodum generalem, & alia hujusmodi*. Ea ergo ratione Symboli editionem summo Pontifici adjudicat S. Thomas, quod in Summo Pontifice principaliter resideat potestas finaliter decernendi, quæ ad fidem spectant; atque ita decreta de fide Ecclesiæ universæ proponendi firmiter ab universa Ecclesia de fide credenda. Quæ profecto ratio elumbis, inanisque esset, si Pontifici Concilium superstaret, ac Pontificis sententia errori supposita esset. Id magis liquet ex iis, quæ ibidem subnectit: *Sed contra est*, inquit, *quod editio Symboli facta est in Synodo generali. Sed hujusmodi Synodus auctoritate solius Summi Pontificis potest congregari,*

ut

ut habetur in decretis dist.17. Ergo editio Symboli ad auctoritatem Summi Pontificis pertinet: & in respons. ad 2. *Dicendum*, subdit, *quod prohibitio, & sententia Synodi* (Ephesinæ de alio Symbolo non edendo) *se extendit ad privatas personas, quorum non est determinare de fide. Non enim per hujusmodi sententiam Synodi generalis ablata est potestas sequenti Synodo novam editionem Symboli facere: non quidem aliam fidem continentem, sed eamdem magis expositam. Sic enim qualibet Synodus observavit, ut sequens Synodus aliquid exponeret supra id, quod præcedens Synodus exposuerat propter necessitatem alicujus hæresis insurgentis: unde pertinet ad Summum Pontificem, cujus authoritate Synodus congregatur, & ejus sententia confirmatur*. Eatenus enim S. Thomas uni Pontifici Symboli editionem vindicat, quod quamvis in Synodo editio illa facta fuerit, Synodus tamen Pontificis auctoritate congregatur, & confirmatur, qua præcisa auctoritate Synodus nihil obtinet. Itaque juxta S. Thomam Synodo Pontifex est superior, ac in fide falli, & fallere est nescius, si quidem ei de fide statuenti Ecclesia universa firmiter adhærere debet.

Idem S.Doctor 2.2.qu.11.art.2. ad 3. *Postquam*, respondet, *ea essent auctoritate universalis Ecclesiæ determinata, si quis tali ordinationi pertinaciter repugnaret, hæreticus censeretur: quæ quidem auctoritas principaliter residet in Summo Pontifice: dicitur enim 24. q.1.* Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes Fratres nostros, & Coepiscopos nonnisi ad Petrum, idest ad sui nominis, & honoris auctorem referre debere. *Contra cujus auctoritatem nec Hieronymus, nec Augustinus, nec aliquis sacrorum Doctorum suam sententiam defendit*. Launojus his adactus fatetur utique S. Thomam pro suprema Pontificis auctoritate, & infallibilitate stare: subjungit tamen, occasionem omnem captans criminandi, eumdem falso, nothoque S. Cyrilli opere deceptum in eam concessisse sententiam. Verumtamen fallitur ipse Launojus, & vult fallere, neque enim S.Thomas hancce in rem S. Cyrillum profert, sed potius avitæ in Ecclesia doctrinæ testimonium præbet: quod confirmat 2.2. q.39. art.1. *Caput Ecclesiæ*, inquiens, *est ipse Christus, cujus vicem in Ecclesia gerit Summus Pontifex; & ideo schismatici dicuntur, qui subesse renuunt Summo Pontifici; & qui membris Ecclesiæ ei subjectis* com-

communicare recusant. Iis consentanea, quæ q. 11. art. 2. scripserat, habet quodlib. 9. art. 16, quo loci Ecclesiæ infallibilitatem repetit ab infallibilitate Pontificis, sicuti alibi Concilii auctoritatem in Pontificis auctoritatem refundit, uti superius observatum est. *Certum est*, inquit, *quod judicium Ecclesiæ universalis errare in iis, quæ ad fidem pertinent impossibile est. Unde magis standum est sententiæ Papæ*, (paullo supra particularium judicium errori obnoxium dixerat,) *ad quem pertinet determinare de fide, quam in judicio profert, quam quorumlibet sapientum hominum in scripturis opinioni*. Quæ enim, quæso te, cohæsio esset: Ecclesiam universalem errare in fide non posse, ergo standum sententiæ Papæ, ad quem pertinet determinare de fide, nisi Ecclesiæ indeficientiam Pontificis definientis indeficientiæ inhærere S.Doctor intellexisset? Intellexisse certe sit etiam constans ex lib.4. contra gentes cap.76, quem olim locum in oratione ad Episcopos Concilii Basileensis laudavit Johannes Tarentinus Episcopus Eugenii IV.Legatus, quo de Episcopali dignitate, & quod in ea unus sit summus, disserens; *Summa*, inquit, *potestas regiminis fidelis populi ad Episcopalem pertinet dignitatem: manifestum est autem, quod quamvis populi distinguantur per diversas Diœceses .... tamen sicut una est Ecclesia, ita oportet esse unum populum Christianum. Sicut igitur in uno spirituali populo unius Ecclesiæ requiritur unus Episcopus, qui sit totius populi Caput; ita in toto populo Christiano requiritur, quod unus sit totius Ecclesiæ Caput*. Tum necessarium esse ostendens ad unitatem Ecclesiæ conservandam unum ex institutione Christi Ecclesiæ Caput esse, subdit: *Ad unitatem Ecclesiæ requiritur, quod omnes fideles in fide conveniant. Circa vero ea quæ fidei sunt, contingit quæstiones moveri: per diversitatem autem sententiarum divideretur Ecclesia, nisi in unitate per unius sententiam conservaretur. Exigitur ergo ad unitatem Ecclesiæ conservandam, quod sit unus, qui toti Ecclesiæ præsit. Manifestum est autem, quod Christus Ecclesiæ in necessariis non deficit: non est igitur dubitandum, quin ex institutione Christi unus toti Ecclesiæ præsit*. Tandem totum caput his verbis concludit: *Per hoc autem excluditur quorumdam præsumptuosus error, qui se subducere nituntur ab obedientia, & subjectione Petri; successorem ejus Romanum Pontificem universalis*

lis Ecclesiæ Pastorem non cognoscentes. Consentanea his scripserat lib. 1. cap. 32. Græcorum errores perstringens. Ex hac S. Thomæ argumentatione inferre est; quod sicut Episcopo in Diœcesi, ita multoque magis Pontifici in tota Ecclesia nemo præeminet: in Concilio insuper Episcopi diversitate sententiarum dividi possent, nisi unus præesset omnibus Pontifex, qui sua sententia omnes in unam coalescere juberet, atque ita in unitate Ecclesiam contineret. Igitur potestate Concilio Pontificem superstare oportet.

Ab his haud abludit de potentia q. 10. art. 4. ad 13, quo loci eadem ferme repetens, magisque explicans, quæ locis supra laudatis exposuerat, de potestate Pontificis hæc habet: *Sicut posterior Synodus potestatem habet interpretandi Symbolum a priori Synodo conditum, ac ponendi aliqua ad ejus explanationem, ita etiam Romanus Pontifex hoc sua auctoritate potest, cujus auctoritate sola Synodus congregari potest, & a quo sententia Synodi confirmatur, & ad ipsum a Synodo appellatur, quæ omnia patent ex gestis Chalcedonensis Synodi; nec est necessarium, quod ad ejus expositionem faciendam universale Concilium congregetur*. Argumento, ut vides a minori ad majus, ut ajunt Philosophi, utitur S. Doctor; scilicet si id licet Synodo; multo magis licebit Pontifici, qui supra Synodum potest; idest cujus auctoritate Synodum congregari, & confirmari oportet, & ad cujus tribunal a Synodo interponi appellatio potest. Id, inquam, Synodo licet, non tamen, ut a Synodo fiat est necesse; nam ad id factitandum sat superque est Pontificis Summi potestas. Aut ego fallor, aut ista est germana S. Thomæ facilis alioquin interpretatio. Ad hæc accipe, quæ in 4. dist. 20. q. 1. art. 4. habet: *Papa*, inquit ibi, *habet plenitudinem potestatis, quasi Rex in Regno: sed Episcopi assumuntur in partem sollicitudinis, quasi judices singulis Civitatibus præpositi*. Dist. 24. q. 3. art. 2. *Quamvis omnibus Apostolis*, scribit, *data sit communiter potestas ligandi, atque solvendi, tamen ut in hac potestate ordo aliquis significaretur, primo soli Petro data est, ut ostenderetur, quod ab eo in alios debeat ista potestas descendere: propter quod etiam ei dixit singulariter*: Confirma fratres tuos: Pasce oves meas, *idest loco mei*: *ubi Chrysostomus dicit*: Præpositus, & Caput esto fratrum, ut ipsi Te in locum mei assumentes ubique terrarum, Te in throno meo sedentem

prædicent, & confirment. Quid autem quod in cap. 16. Matth. conferens verba illa Apostolis dicta: Quorum remiseritis &c.; & verba ista dicta Petro: Tibi dabo &c. *Dicendum*, inquit, *quod immediate* (scilicet claves) *dedit Petro, alii vero a Petro recipiunt; ideo ne credatur ista solum dici Petro, dixit*: Quorum remiseritis &c., *Et hac ratione Papa, qui est loco S. Petri, habet plenariam potestatem, alii vero ab ipso?* Jurisdictionem Episcoporum immediate a Pontifice proficisci, ac proinde Pontificis jurisdictionem Episcoporum omnium, etiam collectim præstantiorem esse liquido ex his patet, quæ alienum, si possunt, nam per me licet, in sensum adversarii intorqueant. Quid plura? Comment. in idem caput 16. Matth. recitatis verbis illis *Tu es Petrus* &c. *Quæ*, inquit, *sunt portæ inferi? Hæretici, Tyranni, Dæmones, Peccata: & quamvis aliæ Ecclesiæ vituperari* (vitiari legendum malunt eruditi) *possint per hæreticos, Ecclesia tamen Romana non fuit hæreticis depravata, quia supra Petram erat fundata. Unde in Constantinopoli fuerunt hæretici, & labor Apostolorum amissus erat: sola Petri Ecclesia inviolata permansit: unde Lucæ* 22. Ego rogavi pro te &c. *Et hoc non solum refertur ad Ecclesiam Petri, sed ad fidem Petri, & ad totam Occidentalem Ecclesiam*. Confer, si placet, hanc S. Thomæ interpretationem verborum illorum: *Rogavi pro te &c.* cum interpretatione eorumdemmet verborum, quam exhibet idem Doctor Angelicus loc. cit. ex 2. 2. q. 1. art. 10, & considera, si juxta S. Thomæ doctrinam, sicuti a Pontifice in Episcopos potestas diffluit, ita a Pontificis firmitate in fide in Ecclesiam infallibilitas in fide pariter non dimanet, ceu a capite in corpus.

Perspicua, & plana sunt ista, satisque superque haberi possent, accipere tamen adhuc non pigeat, quæ verbis distinctissimis tradit in exposit. Symboli, ubi *Ecclesia*, ait, *Petri in fide firma semper fuit; & quum in aliis partibus vel nulla fides sit, vel sit commixta multis erroribus, Ecclesia tamen Petri & fide viget, & ab erroribus munda est, nec mirum, quia Dominus dixit Petro*: Ego pro te rogavi &c. Age vero unum adhuc, vel alterum ex S. Thoma laudemus locum. Contra impugnantes religionem cap. 3. sic scribit: *Hoc privilegium Christus Romanæ Ecclesiæ contulit, ut omnia ei sicut Christo obediant*. Et de regimine Principum cap. 14. (si tamen

men germanus ejus est fœtus) *Hujus regni* (a Christo in Ecclesia instituti) inquit, *ministerium, non terrenis Regibus, sed Sacerdotibus est commissum, & præcipue Summo Sacerdoti, successori Petri, Christi Vicario Romano Pontifici, cui omnes Reges populi Christiani oportet esse subditos, sicut ipsi Domino Jesu Christo*. Post hæc mirari profecto subit, quo factum sit, ut Natalis hist. Eccles. ad sæcul. XI, & XII. dissert. 8, & Bossuetius defens. declar. par. 1. lib. 1. cap. 7; & par. 2. lib. 15. cap. 16. adeo immaniter aberrarint a sensu S. Thomæ, quem neque Pontificiæ supremæ potestatis, neque infallibilitatis in fide assertorem ullo modo volunt. Sed S. Thomæ sensum illos vel satis non assecutos, vel partium studio abreptos in alienum intorsisse, vel etiam dissimulasse satis ex dictis liquet. Confer eumdem 1. par. q. 112. art. 2. ad 2; 2. 2. q. 88. art. 12. ad 3; in 4. dist. 7. q. 3. art. 1; dist. 19. q. 1. art. 3; & dist. 25. q. 1. ad 3; 3. p. de Sacram. q. 13. art. 11. ad 1; opusc. 1. capp. 64, & seqq., atque alibi sæpe; non enim vacat, nec interest omnia, & singula proferre, ac persequi.

S. Bonaventura Doctor Seraphicus jure dictus, nam delectat, docet, & movet, teste Trithemio, Romani Pontificis privilegia, & contra Græcos acerrime defendit, & Latinos egregie docuit. Libro 1. dist. 1. q. 1. postquam Græcos tribus de caussis ad negandam Spiritus S. processionem a Filio adductos fuisse animadvertisset, superbia scilicet, qua de sua sententia nimis confiderent; ignorantia insuper, qua S. Scripturas non sat intelligerent; & pervicacia postremo, qua Latinorum argumenta risu exciperent, annectit: *Et ideo sententiam suam defendere ausi sunt, & auctoritati Ecclesiæ Romanæ obviare: & ideo facti sunt hæretici, quia negant fidei veritatem, & schismatici, quia recesserunt a fidei unitate*. Respondens subinde objectioni Græcorum contendentium additionem Symbolo fieri non potuisse, eo quod prohibitum id fuerit a Conciliis generalibus, inter alia sic ait: *Vel potest dici, sicut dicit Anselmus, quod novum edidimus, quodque facere potuimus: quia Romana Ecclesia plenitudinem potestatis a Petro Apostolorum Principe acceperat, in quam nulla Patrum sententia, nec interdictum proponere, nec arctare potuit, nec ei præjudicare, nec ligare eam ad aliquid*. Potuit ne clarius Ponti-

ficis Romani poteſtatem Concilio ſuperiorem, cunctiſque in Ecclesia ſupereminentem adſtruere? Confirmatur ex opuſc. de Hier. Eccleſ.par.2.cap.1, ubi decretoria hæc habet inter alia: *Summus vero Pontifex, penes quem prima in terris reſidet auctoritas, non a Rege, non a Principe ſæculari, non ab homine judicatur, ſed ſolius Dei judicio reſervatur*. Conferatur etiam in expoſit. Regulæ FF. Minor. ad Honorii Papæ Bullam Regulæ præfixam, ubi ſic exorditur: *Honorius Epiſcopus: Epiſcopus utique non alicujus partis ſolum, ſed totius univerſitatis eſt: quod ſi unus non eſſet, qui in omnes exercere poſſet juriſdictionem, ubi maneret ſtatus Eccleſiæ?* Quorum ſimilia proſequitur cap. 9.

Ad præclara hæc S.Doctor par.6. Breviloquii cap.12. ſic docet: *Unus eſt Pater Patrum, qui Papa merito appellatur, tanquam unus primus, & ſummus Pater ſpiritualis omnium Patrum, imo omnium fidelium, & Hierarcha præcipuus, ſponſus unicus, Caput indiviſum, Pontifex Summus, Chriſti vicarius, fons, origo, & regula cunctorum Principatuum Eccleſiaſticorum, a quo tanquam a ſummo derivatur ordinata poteſtas uſque ad infima Eccleſiæ membra, ſecundum quod exigit præcellens dignitas Eccleſiæ in Eccleſiaſtica Hierarchia*. Hæc, ſi potes, concorda cum Pontificis infra Concilium poteſtate. Confer eumdem præterea in 4. diſt. 29. art. 3. q. 1, atque inſuper in opuſc. de FF.Minor. prædic. ſub princip., ubi a Pontifice in inferiores poteſtatis, cujus ipſe integram tenet ſummam, particulam emanare docet. S. Bonaventuram audiviſti Pontificem ſupra Concilium evehentem, & celebrantem? Audi modo, ſi non graveris, ab eodem Pontifici inſuper privilegium infallibilitatis aſſertum. In expoſitione cap. 9. S. Lucæ, poſtquam S. Petrum univerſalem prælationem in Eccleſia obtinuiſſe a Chriſto Domino docuiſset, ita demum verba illa: *Rogavi pro te* &c. interpretatur: *Hic rogavit Dominus, non ut Petrus non caderet, ſed ut non deficeret, quia quamvis ceciderit reſurrexit. Vel poteſt illud referri ad Eccleſiam Petri, pro cujus fide rogavit Dominus, ſecundum illud*: Non pro eis tantum ergo, ſed & pro his, qui credituri ſunt per verbum eorum in me: *Et hæc Eccleſia, quæ deſignatur per Petri naviculam, licet concutiatur, tamen non naufragatur*.

Boſ-

Bosſuetius defenſ.declarat.par.1. lib.1.cap.7, ſicuti S.Thomæ interpretationem, ſic iſtam S.Bonaventuræ alienum in ſenſum intorquet, ſcilicet illi coaptat, quam Petrus de Alliaco in tract. de auctoritate Eccleſiæ 3.par.cap.1.perperam excogitavit,nempe non evinci ex iſtis in Papa tantam eſse plenitudinem poteſtatis, quanta eſt in Eccleſiæ, quia confirmatio in fide, de qua dicitur, quod Eccleſia non poteſt errare, juxta illud *Rogavi pro te* &c., non eſt in Papa, quia hoc non eſt dictum de fide perſonali Petri, quum ipſe erraverit, ſed de fide Eccleſiæ, de qua dicitur: *Et portæ inferi* &c. Parte vero 2. lib. 15. cap. 16. Gerſonii interpretationem ſuam pariter facit, qua ſerm. in feſto S.Antonii Conſtantienſi in Concilio ab eodem habito ſic ait: *Vidi nuper SS. Thomam, & Bonaventuram dantes ſupremam, & plenam Summo Pontifici poteſtatem Eccleſiaſticam: recte procul dubio; ſed hoc faciunt in comparatione ad fideles ſingulos, & particulares Eccleſias*. Verum toto oſtio a veritate cum ſuis Petro Alliacenſi, & Gerſonio aberrat vir alioqui doctiſſimus, multoque nomine clariſſimus. Conſtantiſſima eſt ſicut a S. Thoma, ſic a S. Bonaventura Pontifici ſupra Eccleſiam univerſam, atque ſupra œcumenica Concilia aſſerta poteſtas. Conſtantiſſimum eſt cum Angelico Seraphicum aſſeruiſſe in Eccleſiam omnem,& omnes Epiſcopos poteſtatem a Pontifice derivare, eumdemque Pontificem ſolius Dei judicio obnoxium eſse. Quorſum igitur aliena ipſi appingitur interpretatio? Ex eo aſserto conſequitur, quod ſi Pontifex in Eccleſiam omnem potis eſt,Pontifici de fide decernenti debere Eccleſiam omnem obtemperare. Id docet S.Bonaventura Græcos hæreſis, & ſchiſmatis iccirco incuſans, quod ab fidei unitate, & veritate ſuapte ſeceſserint. Ut igitur in fide non erret Eccleſia, neceſse eſt de fide docentem Pontificem errare non poſse. Id ipſum docet S. Bonaventura, dum fidei unitatem, & veritatem a Pontifice Romano repetit. Itaque non ſecus, ac S. Thomæ, obvia, & nihil obſcura interpretatio ea eſt: rogaſse Dominum tum pro fide Petri, ut nunquam Eccleſiam docens a fide deficeret: rogaſse & pro fide Eccleſiæ, ut nunquam ab ea fide deficeret, qua a S. Petro eſset edocta: id enim ſonant verba illa: *Pro eis, qui credituri ſunt per verbum eorum in me*. Verbo dicam: a Petri fide Eccleſiæ fides pendenda

erat;

erat; quippe in fide erudienda a Petro veniebat, quæ proindè, ut firma permaneret, Petri primum fides firmanda fuerat: utrumque præstitit Christus Dominus, qui pro fide Petri ne deficeret rogans, impetravit, ut fides Ecclesiæ defectura non esset. Hæc utique S. Thomæ, hæc S. Bonaventuræ germana interpretatio, non illa, quam Petrus de Alliaco, & Gersonius illis appingunt. Sed de his hactenus. Ad alios præclari nominis auctores properet oratio nostra.

S. Raymundus de Pennafort in ea, quam Gregorii IX. jussu decretalium collectionem adornavit in 5. libros digestam, tot in locis, quorum pleraque data opportunitate indicare non destiti, pervetustam in Ecclesia hancce de Pontificis Romani divinis prærogativis sententiam tradit, & explicat, ut iis referendis operam impendere tempus foret inutiliter, ac frustra terere, quum legenti ultro citroque loca occurrant, præstoque sint vel librum aperienti. Hervæum Natalem adisis libro de potest. Papæ; Alphonsum Tostatum in cap. 16. Matth. q. 68, aliosque multos apud Sanderum lib. 7.: nam omnes recensere non juvat. Richardus de Mediavilla Ord. Minor. Doctoris *Solidi*, *Copiosissimi*, *&* *Fundatissimi* titulis exornatus in 4. dist. 24. art. 5. q. 3, *Quum Ecclesia*, inquit, *sit unum corpus Christi mysticum ex diversis statibus, & membris constitutum, ad observationem hujus veritatis oportet esse unum Caput omnium statuum Ecclesiæ, & membrorum universali regimine regitivum, sub quo diversi status Ecclesiæ, & membra diversa conveniant secundum debitam proportionem in unum, ut sic conformetur Ecclesia militans suo exemplari in Cælo. Ille autem Episcopus, qui præest toti Ecclesiæ est Episcopus Romanus.* Ex unitate Ecclesiæ repetit, & probat necessitatem unius Pontificis, cui Ecclesia universa consentiat: non ergo corpori caput, sed vice versa capiti corpus subest. Legito eumdem in tract. adversus errores Johannis de Montesono ad calcem libri sententiarum Petri Lombardi Episcopi Parisiensis.

Johannes Parisiensis Ord. Prædic. in lib. de potestate Regia, & Papali ex occasione dissidii Philippum Pulchrum Galliarum Regem inter, & Bonifacium VIII. exarato, in præfat. hanc protestationem, quæ animi sui sententiam erga Apostolicam Sedem aperiret,

riret, præmisit: *Protestor, quod nihil intendo dicere cum assertione aliqua contra fidem, nec contra bonos mores, vel sanam doctrinam personæ, vel status Summi Pontificis reverentiam. Et si aliquid hujusmodi occurrerit inter dicta, vel dicenda, volo pro non dicto haberi*. Nempe non nesciebat pessime se auditurum, si quidquam Pontificis Romani jura læsisset, aut lacessivisset. Hic Pontificis Romani in Regum temporalia juribus minus favisse, minusque erga Apostolicam Sedem æquum fuisse circumfertur. Quid de eo putandum sit, suo loco planum fiet: videlicet immerito a Richerio in pessimæ caussæ suæ patrocinium fuisse accersitum, & abEgassioBullæo tom.4.hist.Univers.Paris.ad annum 1303.Johannem Parisiensem illis accensitum, a quibus Regia potestas adversus Pontificiam elata fuerit: ipsi nec ignotam fuisse Pontificis indirectam potestatem, neque hanc inficias illum ivisse. Certe ille Pontificem virtute totam Ecclesiam comprehendere affirmavit, ex eoque intulit recipiendum, quod Pontifex recepisset, ac respuendum, quod idem respuisset. Quæ quid aliud, sodes dic, significant, nisi quod quum Ecclesia a fide deficere nequeat, parimodo indeficientiæ privilegio fruitur Pontifex, qui quia Ecclesiam edocendi munere fungitur, proinde quidquid tribuitur Ecclesiæ, Pontifici non est denegandum. Sed & cap. 3. *Ne*, inquit, *propter diversitatem controversiarum unitas fidei destruatur, necesse est unum esse superiorem in spiritualibus, per cujus sententiam controversiæ terminentur*. Hunc vero esse Pontificem paullo superius scripserat. Exinde pariter consequitur in Pontifice totam, quæ late in Ecclesiam diffunditur, potestatem manere, ideoque potiorem ea omnino non esse.

Reynerus Pisanus Ord. Prædicat. in Pantheologia, seu in Summa, quam primo Jacobus Florentinus Ord. Minor., ac postremo Johannes Nicolai Ord. Prædic. auxerunt, & illustrarunt, verbo *Ordo* cap. 31. hæc in rem nostram habet egregia: *Supra potestatem Episcopalem debet esse in Ecclesia potestas Papalis. 1. Quia optimum regimen multitudinis est, ut regatur per unum; quod patet ex parte finis regentis, qui est pax: nam pax, & unitas subditorum est finis regentis; ergo quum regimen Ecclesiæ sit optimum, utpote per eum dispositum, & ordinatum, per quem Reges regnant &c.*

opor-

oportet, quod unus toti Ecclesiæ præsit, scilicet Papa. 2. *Quia in triumphante Ecclesia unus præsidet in toto universo, scilicet Deus; ergo etiam in Ecclesia militante unus est, qui præsidet universis. Hinc est quod dicitur Oseæ* 1.: Congregabuntur filii Juda, & filii Israel pariter, & ponent sibimet Caput unum, *scilicet Papam*. Quæ comparatio Ecclesiæ triumphantis, & militantis supponit plane Romani Pontificis auctoritatem supremam esse in Ecclesia. Confer Engelbertum Admontensem in opere de ortu, progressu, & fine Romani Imperii capp. 18, & 21, ubi auctor est, quod quamdiu uni Apostolicæ Sedis fidei subnixa fuerit Ecclesiæ fides, tandiu firma eadem fides permanebit, influxum præbente eadem Apostolica Sede, quæ extra fidei periculum omnino posita est. Præstat & audire Ludolphum Saxonem horum similia tradentem par. 2. vitæ Christi cap. 1. ubi, *Patet*, inquit, *quod præcipue ad Petri successorem pertinet certificatio dubitationum de fide, & pertinentibus ad eamdem.*

Guillelmus Durandus Hostiensis olim discipulus, a B. Gregorio X. dein ad Concilium Lugdunense II. Legatus, ac demum Mimatensis Episcopus, distinguendus sane ab homonymo Nepote, ac in Cathedra successore, cui cæteroqui non altera de Pontificis privilegiis opinio insedit, Ration. divin. offic. lib. 2. cap. 1. *Apostolica*, inquit, *Sedes, sicut ait Anacletus Papa* 22. *dist. sacro* (locus est pseudo-epigraphus) *Caput, & cardo est aliarum, quoniam sicut ostium cardine regitur, sic illius auctoritate omnes Ecclesiæ reguntur... Illius autem Prælatus Papa, idest Pater Patrum vocatur, & universalis, quia universæ Ecclesiæ principatur, & Apostolicus, quia Principis Apostolorum vice fungitur, & Summus Pontifex, quia Caput est omnium Pontificum, a quo illi, tamquam a Capite membra, descendunt, & de cujus plenitudine omnes accipiunt, quos ipse vocat in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis*: Extra de usu Pallii cap. ad Honorem, *Hic est Melchisedech, cujus sacerdotium non est ceteris comparatum*. Quibus jurisdictionis summam unum penes Romanum Pontificem stare, a quo in ceteros omnes subjectos Episcopos pars aliqua juxta ejusdem placitum dimanet, affirmat: ideoque hujus judicio subjacere omnes, illum vero nullius esse judicio submissum, inferri rite potest.

Du-

Durandus a S. Portiano Meldensis Episcopus præfat. in 4. lib. sentent. opera sua omnia ultro correctioni Romanæ Ecclesiæ his verbis submittit: *Quia interpretatio dubiorum S. Scripturæ ad S. Ecclesiam Romanam, & Catholicam pertinet, omnia opera nostra hujus libri, & sequentium ejus correctioni totaliter supponimus*. In 4. dist. 24. q. 5. suam de Pontificis Romani potestate sententiam promens: *Potestas*, inquit, *quæ tota data est uni in suo fonte, non est in aliis nisi derivata, & limitata pro illius voluntate; sed potestas jurisdictionis, quæ est ad regendum Populum tota in suo fonte data fuit Petro, & successoribus ejus, quando cura Ecclesiæ ipsi fuit commissa, dicente Domino*: Pasce oves meas... *ergo talem potestatem plenam, & perfectam habet solus Successor Petri, qui ob hoc Papa dicitur, quasi Pater Patrum, in aliis autem non est nisi derivata, & limitata, pro ut Papæ placet. Et hoc est rationabile; quia optimum regimen unius multitudinis est, quando regitur per unum supremum, a quo descendit auctoritas regendi in medios, & usque ad infimos; sed regimen S. Ecclesiæ est optime a Christo institutum, ergo in tota Ecclesia debet esse unus universalis Rector, a quo descendat auctoritas regendi in medios, usque ad rectores infimos; & hic est Papa, & propter hoc stat unitas Ecclesiæ, quod omnia membra sunt sub uno Capite, qua de caussa illi, qui hanc potestatem negant, schismatici dicuntur, quasi unitatis Ecclesiæ divisores*. Durandi itaque sententia Pontificis potestas ejusmodi est, talis, ac tanta, ut in Ecclesia non sit, quæ eam exæquet, quinimo quæ ab ea non promanet, multoque minus quæ eadem præstet. Ex codice Ms. Bibl. Vatic. n. 4109. regerit Raynaldus ad annum 1321. n. 20, & seqq. Anonymi tractatum adversus errores Johannis de Poliaco Religiosorum Ordinum hostis infesti, ubi auctor multis ex Dei verbo scripto, & tradito deductis conficit, quod *Romanus Pontifex de jure divino habet superioritatem super omnes* (Episcopos etiamsi in Concilio coactos;) *imo communem jurisdictionem habet a Christo: & omnis jurisdictio a Petro ad ceteros est derivata; & omnes a Petro accipiunt, & ipse a Christo D.* Nec discrepat Anonymus alter, cujus pariter tractatum ex cod. Ms. ejusdem Bibl. Vatic. n. 4869. describit præfatus Raynaldus ad an. 1318. n. 54, & seqq docens a Pontifice

quidem procudi canones non posse contra quæ aut in S. Scriptura expressa sint, aut in causis fidei a Conciliis generalibus, aut a Prædecessoribus suis fuerint constituta, (quod plane omnes dicunt,) pro suprema tamen potestate sua posse condere canones contra determinata a quocumque doctore, aut decreta a quocumque Concilio, quinimo a decessoribus suis, modo, ut dixi, non sint circa fidem, in qua perinde infallibilem eumdem esse existimat.

Nicolaus Lyranus ex Primatu Pontifici a Christo D. collato ipsius in fide infallibilitatem recte intulit. Hinc in Lucæ 22. ad illud *Rogavi pro te* &c. *Hoc*, inquit, *dicitur ei, quia Ecclesia erat sibi committenda, ut habetur Johan. ultimo, ubi ter dicitur ei a Christo*: Pasce agnos meos. *Ex hoc etiam patet fidem non deficere usque ad finem Mundi potissime in Ecclesia Romana, quæ a Petro post Christum fundata est*. Equidem non diffiteor eumdem Lyranum in 16. Matth. ad illud *Et portæ inferi* &c. affirmare hanc promissionem factam fuisse Ecclesiæ in persona S. Petri, quinimo a fide defecisse aliquos Summos Pontifices: *Ecclesia*, inquit, *non consistit in hominibus ratione potestatis, vel dignitatis Ecclesiasticæ, vel sæcularis, quia multi Principes, & Summi Pontifices, & alii inferiores inventi sunt apostatasse a fide*. Verumtamen eo loci Lyranus loquitur de persona singulari Pontificis, quem errori obnoxium existimat, non de Pontifice, ut personam doctoris Ecclesiæ agit, nam ita fidem illius non defuturam scripsit loco supra laudato. Quæ enim, amabo, ejus sententia, Ecclesiæ Romanæ fidem indeficientem faciunt, nisi indeficiens Petri, ideoque Pontificum fides, ac pollicitationes de indeficienti fide a Christo D. Petro, ideoque Pontificibus factæ?

Guido Carmelita de Perpiniano dictus, doctor Parisiensis, ac demum Episcopus Elnensis, in hist. hæresum, ubi de Waldensium erroribus agit, atque quidem de primo illorum errore circa Romanum Pontificem, hujus luculenter cum summam, nullique alteri subjectam anctoritatem in Ecclesia esse, tum in fide infallibilitatem adstruit, atque egregie ab hæreticorum invidia vindicat his liquidis verbis: *Constat, quod Dominus Petrum, & in Petro Petri Successores posuit omnium fidelium Caput, cui ait* Do-

Dominus Lucæ 22. Rogavi pro te &c. *Ita quod in directione, & confirmatione fidei Petro, & Petri Successoribus est standum, & obediendum*. Et infra ex una prærogativa alteram præclare infert, in eodemque Pontifice connexas prorsus esse probat: *Manifestum est*, inquiens, *quod in Petro omnes continentur, ut in Capite post Christum, & Ovium Christi Pastore. Sic quod Petri fides non deficiet a Sede Apostolica, nec a Romana Ecclesia Christi sponsa, quæ tota pulchra est, & labes hæresis, seu macula non est in ea*. Et paullo post pergit. *Nolentes obedire Romano Pontifici Pastori Ovium Christi, cui in Petro Dominus ait*: Pasce oves meas, *desinunt esse oves Christi, quia oves Christi vocem ejus audiunt Johan. 10, & Christus cum Petri successoribus adest per suam gratiam eos dirigens, & confirmans in fide, ut eorum doctrina, & regimine perseveret Sedes Apostolica, & Romana Ecclesia sine ruga, aut macula hæreticæ pravitatis*. Quæ quidem explicata adeo, ac expressa sunt, ut expositione non egeant, assensumque vel ab invito extorquere valeant. Quam impense Apostolicæ Sedi ipse studeret, & quam egregiam reducendis ad ejusdem obseqnium, obedientiamque schismaticis Orientalibus sub Urbano V. operam impenderit B. Petrus Thomas Ord. Carmel. Decus, & Episcopus Pactensis, ac dein Constantinopolitanus Patriarcha complecti oratione vix, ac ne vix quidem possem: adisis potius Philippum Mazerium in ejusdem vita apud Bolland. tom. 2. ad diem 29. Januarii.

Petrus Paludanus Ord. Prædicat. Doctor Parisiensis, & Hierosolym. Patriarcha in 4. sent. dist. 24. q. 6. doctrinam de potestate Ecclesiastica, profecto tum temporis in schola Parisiensi a Petro Lombardo invectam, atque deinceps ab scholæ ejusdem Magistris traditam, prosequutus sic habet: *Potestas jurisdictionis, quæ ad regendum Populum tota in suo fonte data fuit Petro soli, & in eo successoribus ejus, quando cura Ecclesiæ sibi soli commissa fuit, dicente Domino Johannis* 21. Pasce oves meas. *Hoc nulli aliorum dictum fuit, nec nunc, nec ante, nec post; ergo talem potestatem plenam, ac perfectam habet solus Successor Petri, qui ob hoc Papa dicitur quasi Pater Patrum*. Quibus sibi diversam, quam quæ Durando sub id temporis insederat, sententiam

Ccc 2 haud

haud hærere demonstravit. Ambobus vero adjungendus Nicolaus Gorranus studii erga Apostolicam Sedem laude iisdem haud inferior, quem alii Gallum, Anglum genere alii faciunt: nam in Comment. ad cap. 16. S. Matth. illis consentanea scribit, *Petrus*, ajens, *& successores ejus soli vocantur in plenitudine potestatis, ceteri in partem sollicitudinis*. Horum denique simillima habet Johannes a Neapoli quodl. 39. p. 2, quæ heic regerere nec opus plane, nec operæ est pretium.

B. Augustinus Triumphus illustre decus Ord. S. Augustini, & Doctor Parisiensis in proæmio Summæ de potest. Eccles., quam Johanni XXII. Pontifici maximo dicavit, *Error est*, inquit, *pertinaci mente non credere Romanum Pontificem universalis Ecclesiæ Pastorem Petri successorem, & Christi legitimum Vicarium super spiritualia, & temporalia universalem non habere Primatum*. Quæst. 6 art. 1. agens de jure appellationis, neque a Pontifice ad Deum interponi appellationem posse autumat, eo quod unum, idemque sit Pontificis, Deique tribunal: *Solus Papa dicitur esse Vicarius Dei, quia solum, quod ligatur, vel solvitur per eum, habetur solutum, & ligatum per ipsum Deum. Sententia igitur Papæ, & sententia Dei una sententia est... Quum igitur appellatio semper fiat a minore judice ad superiorem, sicut nullus est major seipso, ita nulla appellatio tenet facta a Papa ad Deum... quia una sententia est, & una Curia Dei, & Papæ*. Q. 8. art. 3. qualis, quantaque sit Pontificis potestas hisce paucis præclare describit: *Christus instituit Petrum suum Vicarium, cui totum, quod suum erat, plene commisit, ut loco ejus regeret totam Ecclesiam*. Et q. 10. art. 3. affirmat hæreticum esse non adhærere Papæ aliquid definienti circa ea, quæ in fide obscura sunt. Quamquam quæ hic de Pontificis potestate comparate sive ad divinam, sive ad Dominicam tradit Triumphus, non ita accipi velim, quasi quemadmodum sive Deus, sive Christus Dominus, Pontifex Princeps sit in Ecclesia ita summus, ut etiam absolutus omnino, & liber; sed quod Dei quidem legibus obligatus, ab humanis ipse absolutus, & liber, ab se latis homines cunctos obstringat, auctoritate non ab hominibus, sed ab uno Deo accepta. Triumpho se parem in opera sua Pontifici accommodanda se præstitit Alexander a S. El-

pidio

pidio ejusdem Ordinis S. Augustini Generalis Magister, ac dein Amalphitanus Archiepiscopus, qui Johannis XXII. jussu tractatu de jurisd. Imperatoris, & auctor. Pontificis adornato posterioris jura loco suo posuit, ob idque plurimum laudis promeruit.

Lupoldus Bambergensis juris utriusque callentissimus in lib. de zelo veterum Regum Galliæ, & Germaniæ Principum inscripto, quo illorum in amplificandis Romanæ Ecclesiæ rebus, ejusdemque Rectoribus Summis Pontificibus maximo in honore habendis, studium commendat, & laudibus celebrat, cap. 4. in rem nostram propius hæc inter alia habet: *Quum Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontifex sit in terris Vicarius Christi Jesu, ut ipsa quoque Romana Ecclesia Mater, & Magistra omnium fidelium, cunctarumque Ecclesiarum Caput existat, tanto majorem quis zelum christianæ Religionis habere perpenditur, quanto eamdem Ecclesiam, ac Romanum Pontificem potioribus attollit beneficiis, & majoribus honoribus veneratur*. Ita de re christiana optime illum meritum existimabat, qui de Romano Pontifice optima sentiret; res est enim una utriusque necessario, mutuoque vinculo connexa, ut Ecclesiæ is sit, vel propitius, vel infensus, qui ejusdem Capiti addictus fuerit, vel adversus. Quod de Principibus ille scripsit, id de scriptoribus experimento edocti sumus.

Alvarus Pelagius Ord. Minor. cum sacræ scripturæ, tum juris utriusque peritissimus Episcopus Coronensis in Achaja, ac dein Silvensis in Lusitania, cujus cum laude meminit S. Antoninus 3. par. tit. 23. cap. 8. §. 11, in lib. 1. deplanctu Ecclesiæ art. 58. de amplitudine auctoritatis Romani Pontificis hæc perhibet: *Sciendum est, quod potentia Summi Pontificis, & Christi Vicarii plena dicitur primo, quod ab hac potentia nullus ad Ecclesiam militantem qualitercumque pertinens excipitur; sed omnis homo in præsenti Ecclesia existens ei subjicitur. 2. Quia omnis potestas ad gubernationem fidelium a Deo ordinata, & hominibus data sive spiritualis, sive temporalis in hac parte comprehenditur. 3. Quia omnis potestas in Ecclesia ab hac potestate exceditur*. Non igitur secundum ipsum Pontificis potestatem Concilii auctoritas excedit; sed imo Pontifex Concilio potestate excellit. Petrus Bertraudus juris utriusque professor in plurimis Galliarum Academiis,

miis, dein Æduensis Episcopus, & sub Johanne XXII. Cardinalis amplissimus, qui jurisdictionem, & libertatem Ecclesiæ adversus Petrum de Cugneriis Regium advocatum coram Philippo Valesio Galliarum Rege luculenta disputatione defendit, tractatu edito de origine, & usu jurisdictionum, sive de spirituali, & temporali potestate, quem una cum præfata disputatione legere est in Biblioth. PP. tom.4, quæst.4. omnium suprema Romanum Pontificem fungi, eaque in Ecclesiam universam illum potis esse, ex qua in ceteros, veluti a fonte rivulus promanet, liquido probat. Atque quidem exinde argumenta promit, quibus temporalem potestatem ultra fines ampliantem Petrum de Cugneriis prosternat. De eo recurret alibi sermo.

Thomas Argentinensis, sive Argentoratensis Ord. S. Augustini Prior Generalis in 4. dist. 24. art. 4, postquam quinque dignitatis hierarchicæ gradus in Ecclesia distinxisset, in 5. omnium supremo Pontificem Romanum ponit, *A quo*, inquit, *tota Monarchia fidelium tanquam ab uno Principe universalem, & cum hoc immediatam habente potestatem super omnes, & singulos fideles cujuscumque conditionis existant, convenientissime gubernatur*. Paullo superius art. 1. scripserat a Christo D., qui vices suas in Ecclesia obiret, S. Petrum constitutum, a Spiritu S. dein speciali adsistentia dirigendum. Baldus de Ubaldis Perusinus jurisperitorum sui temporis facile Princeps, quem inter scriptores Ord. Minor., cui eum ad vitæ extremum nomen dedisse censet, enumerat Wadingus, in proœmio decretalium num. 6. Pontificis potestate ampliorem in Ecclesia non modo non esse constantissime asserit, sed imo omnem sub ea contentam ire, & conclusam: *Quacumque potestas*, inquiens, *est sub Cælo, est in summo Pontifice*. Johannes Hildeshemensis Carmelita in epist. ad Notarium oppidi Sollotiensis ab Ecclesiæ unitate extorrem procul dubio pronunciat eum, qui Pontifici Romano præcipienti morem gerere detrectaret: *Ego*, inquit, *fidenter astruo, quod supervacanee nominis Christiani culmen sibi vendicat, qui a Christi Vicarii præceptis, & monitis deviando declinat*. Exardescebat tunc temporis excitatum a Ludovico Bavaro schisma: partium suarum propterea esse existimabat bonos, beneque moratos admonere muneris Romano Pontifici

tifici ceu Capiti individue inhærendi , & ceu Magistro auscultandi attente.

Thomas Bradvvardinus Ord.Minor.Archiepiscopus Cantuariensis gratiæ divinæ contra nuperos Pelagianos acerrimus vindex in præfat. opusc., cui titulum fecit *de Caussa Dei*, proposita sibi difficultate materiei, quam exagitandam suscipiebat, tandem sic brevi se expedit: *Scio quid faciam : illi me Navi committam, quæ perire non potuit, Navi Petri. In ipsa namque auctor, & magister noster unus Christus tutissime residens de ipsa legitur docuisse; mystice nobis insinuans, quod apud ipsam Petri naviculam, apud Romanam Ecclesiam totius Christianæ doctrinæ auctoritas, & magisterium remaneret. Hujus igitur tam authenticæ, tantæque magistræ judicio me totum, meaque omnia scripta, seu scribenda plane subjicio, integreque submitto.* Ita ne agendum sibi proponeret, qui æque, atque quemlibet Episcoporum, posse hæretica labe pollui Romanum Pontificem existimaret? Ita ne Pontificis judicio se infime subjugaret, qui ipsius met Pontificis judicium in Synodo apud Episcopos experiri, ac revocari ad juris incudem posse autumaret? Nicolaus Æymericus Inquisitoris generalis munere per Aragoniæ regnum insignitus in tract. Msf. de Rom. Pontificis potestate, qui in Conventu Gerundensi Ord. Prædic. extare dicitur, lato calamo argumentum istud præclare prosequitur. Sed & in direct.Inquis.præsertim 2.par. q. 2. & 7, ac seqq. usque ad 17, quod edidit, illustravitque Franciscus Pegna, quem ibidem consule schol. 21, Romani Pontificis de fide decreta fidei regulas esse, quæ omnium nostrum fidem omnino obligent, nullus dubitat, imo qui dubitet in fide suspicione apud ipsum laborat.

Johannem de Turrecremata pro Eugenii IV. suprema supra Concilium potestate adversus Basileensium nefarios ausus, & Johannem de Montenigro ejusdem Ordinis Prædicat. pro eadem suprema potestate, & indefectibilitatis in fide privilegio adversus Græcos in Concilio Florentino stetisse, suo jam loco ostendimus. Stetisse etiam Sanctos Dei homines jam ostendendum, ideoque jure id dictum a Johanne Francisco Pico Mirandulano Theorem. 3. *Ad Romanam Ecclesiam Caput, & Magistram Ecclesiarum mentis acies dirigenda est, atque huic ipsi Ecclesiæ, hoc est* Apo-

Apostolicæ Sedi Petri Christi Vicarii, sanctissimi viri adhæserunt semper, & dictis, scriptisque faverunt. S. Laurentius Justinianus igitur in tract. de obedientia cap. 12: *Hujus*, inquit, *Apostolicæ Sedis arcem, hujusque Catholicæ Ecclesiæ Monarchiam Apostolus Petrus primus accepit, quando ... ab eodem Domino audire promeruit*: Tu es Petrus &c. *Hanc Petro datam potestatem quotquot post illum electi canonice in ipsa resident, sortiti sunt, qui respectu ceterorum summi sunt nuncupati Pontifices. Istis utique tanquam Christi Vicariis totius Ecclesiæ est attributa facultas, conferendi videlicet beneficia, peccata solvendi, præstandi gratias, Ecclesiæ spirituales thesauros dividendi, instituendi per Civitates Episcopos, & per Provincias Metropolitas ordinandi, congregandi Concilia, decreta faciendi, infringendi, atque modificandi.... Quidquid indixerint peragendum, quidquid prohibuerint cavendum, pro lege suscipiendum est*. Quam pariter in fidem de Pontificis suprema, potissimaque auctoritate concessisse alios plerosque tum temporis scientiæ, ac sanctitatis laude conspicuos viros paullo post exploratum fiet.

Nicolaus Cardinalis Cusanus, qui quamvis in lib. de Concordia ab se exarato, dum Basileensium consilia Pontificem Concilio submittere conantium imprudens sectabatur, Pontifici auctoritatem Concilii antetulerit; postea tamen, quum ad frugem regressus ad Eugenii partes se recepit, a priori sententia recedens, ut constat ex epist. ipsius ad Rodericum, nullam Pontificia superiorem in Ecclesia potestatem esse scripsit, in epist. 2. de usu Calicis ad Bohemos quinimo Pontificem in fide falli, & fallere omnino esse nescium ibidem liquido asseruit. *Si scire velis*, scribit, *an in Ecclesia existas, hac vestiges ratione: si Cathedræ Romani Pontificis adhæreas, quæ per continuas successiones bonorum, malorumque in Petrum Principem continuatur. Credendum est hanc Sedem sacratissimam quoad locum etiam inexterminabilem, & tamen si casu Roma deficeret, ibi veritas Ecclesiæ remanebit, ubi erit Principatus, & Petri Sedes modo prædicta*. Adnectendus Dionysius Carthusianus, qui quamvis aliquando pro auctoritate superiori Concilii pariter steterit, nihilominus in Luc. 22, *Ex his*, inquit, *sumitur argumentum, quod fides Romanæ Ecclesiæ, quam*

quam in ea Petrus plantavit, sit usque in sæculum duratura.

S. Johannes a Capistrano, qui in Hæreticos, & Turcas eximia virtute emicuit, atque in Concilio Florentino una cum S.Bernardino Senensi veluti sol effulsit, in tract. de Papæ, & Concilii, sive de Ecclesiæ auctoritate par. 2, & 3, ne dubitandum quidem putavit Pontificem in fidei definitionibus infallibilem esse, atque Concilio generali ejusdem auctoritatem esse longe anteferendam. *Auctoritas Papæ*, inter alia sic ait, *protenditur ad omne bonum . . , est enim quasi Deus in terris, major homine, & minor Deo, plenitudinem obtinens potestatis*: 2. q. 6. Decreto nostro. *Ipse enim totius Orbis obtinet Principatum: ipse est successor Petri, cui Beato æternæ vitæ Clavigero terreni simul, & cælestis Imperii jura commisit Christus Dominus. Ipse est vigilantissimus Vicarius Christi, ipse Summus Pontifex Princeps Sacerdotum est, quasi pons, & via sequentium: omnes ordines Ecclesiasticos disponit: ipse quid unusquisque facere debeat ostendit . . . Ipse tamquam columna, & saxum immobile totius Christianitatis compagem, molemque continet universi* &c. *Patet igitur*, subinfert, *expressissime Papam supra Concilium, & non Concilium supra Papam jurisdictionem plenariam in omnibus obtinere, & Concilium quantumlibet æcumenicum, & universale Papæ subjici, & obedire teneri, a quo salus fidelium post Christum pendeat*. Cuidam vero schismaticorum objectioni occurrens, *Nec obstat*, inquit, *quod potestas data fuit a Christo omnibus Apostolis: quia licet omnibus data fuerit potestas Clavium, tamen cum suo ordine, ut a Christo principaliter in Petrum, & a Petro in ceteros condescendat; sicut unguentum in capite scilicet Christi, quod descendit in barbam Aaron, scilicet Summi Pontificis, quod descendit in oram vestimenti ejus, scilicet in alios Episcopos, & ab Episcopis in alios Sacerdotes*. Quibus plane nihil in rem nostram præclarius; quibusque pariter a Quesnellianis recoctas postmodum obtrectationes præfocavit. Ejusmodi sunt etiam, quæ S.Bernardinus Senensis tom. 1. serm. 1. de Christ. fidei firmit. art. 3. cap. 2. ex Lucæ 22. deducit, ut ex illis facile intelligas christianæ fidei firmitatem S.Petri, ac successorum Romanorum Pontificum indefectibilitati acceptam utique referendam esse. Nec vero aliter eum locum interpretatus est S.An-

 toni-

toninus, de quo mox agendum. Sed & in Mariali par. 3. serm. 3. exinde quod Pontifex Christi D. vices in terris gerat, recte infert plenissima eumdem potiri auctoritate, Deique auctoritate facere, quæ facit: ideo ejus dicto ab omnibus obediendum: *Imo*, subdit, *ipsius sententiæ est magis standum, quam sententiæ totius Mundi*.

S. Antoninus Florentinus Archiepiscopus in Summa par. 3. tit. 23. cap. 3. §. 3. de appellatione a Papa agens, apertissime Concilio Papam superiorem adstruit, quin imo illi, qui a Papa ad Concilium posse appellari propugnaret, hæresis notam appingere non dubitat: *Nec ad Concilium*, ajens, *generale a Papa appellari potest, quia Papa omni Concilio superior est, nec robur habet quidquid agitur, nisi auctoritate Romani Pontificis roboretur, & confirmetur... Sentire ergo quod a Papa ad Concilium appellari possit, est hæreticum*. Parte 4. tit. 8. cap. 3. §. 5. non minus liquido Pontificis infallibilitatem in fidei dogmatibus decernendis pro virili parte propugnat: *Fides*, inquit, *universalis Ecclesiæ non potest deficere, dicente Domino Petro*: Ego pro te rogavi &c. *Et quantum quidem ad personam Petri intelligitur de defectu finali* (sicut interpretatus est Lyranus in 22. Lucæ) *ut scilicet, quod non periret persistendo in negationis peccato. Quantum ad Ecclesiam autem, quæ intelligitur in fide Petri, simpliciter verum, quia non potest Ecclesia deficere. Ratio, quare fides Ecclesiæ in generali deficere non potest, quia divina providentia Ecclesia regitur, scilicet a Spiritu Sancto eam dirigente, ut non erret. Et licet Papa in particulari errare possit, ut in judicialibus, in quibus proceditur per informationem, alias in his, quæ pertinent ad fidem, errare non potest, scilicet ut Papa in determinando, etiam si ut particularis, & privata persona; unde magis standum est sententiæ Papæ de pertinentibus ad fidem, quam in judicio proferret, quam opinioni quorumcumque sapientum*. Confer orationem ad Callixtum III. gentilium suorum nomine ab eodem habitam, cujus ipse meminit tit. 22. cap. 16., exemplar autem exhibet Raynaldus ad an. 1455. n. 21; ubi pleraque horum simillima persequitur.

Post hæc tam aperta mirari valde subit, quod Bossuetius defens. par. 1. lib. 2. cap. 4. S. Antonino alienum sensum appingere non

non sit veritus, eo quod parte 3. tit. 23. cap. 2. §. 6. dixerit, quod in concernentibus fidem, seu in his, quibus decoloraretur status Ecclesiæ, Concilium est supra Papam, & Papa nequit disponere contra decretum a Concilio: & cap. 3. §. 4. scripserit Papam, ut personam singularem errare posse in fide, non etiam quando utitur Concilio. Verum S. Antonini sensum assecutus non est, vel sane aliorsum intorsit Bossuetius. Priori siquidem loco S. Antoninus evidentissime asserit in his omnibus, quæ sunt juris positivi, indubitanter Pontificem, uti Caput Ecclesiæ, esse supra Concilium: in his vero, quæ sunt juris naturalis, aut divini, quæ ipsius potestati non subsunt, quæque a Concilio ita esse decreta, seu declarata sunt, Pontificem Concilii decretis istiusmodi subesse, nefasque fore utique, si contra hujusmodi eniteretur, quibus Ecclesiæ status everteretur: quod non est Pontificem Concilio agere inferiorem, sed juri divino dumtaxat subjectum facere. Posteriori vero loco S. Antoninus loquitur de Pontifice, ut est singularis persona, quem ita errori obnoxium ait, quem tamen errori ita obnoxium negat, quum de fide Ecclesiæ dicit, seu determinat, vel in Concilio, ut ibidem dicit, vel etiam ut particularis, & privata persona, ut loco supra citato dixerat, idest etiamsi extra Concilium, seu se solo declaret, & determinet. Ita enim eo loci persona particularis, & privata accipi debet, prout distinguitur ab ipso, ut Præses Concilio est, non prout distinguitur a publico Ecclesiæ Doctore; neque prout idem est, ac persona singularis, quomodo errare posse annuit: atque quidem ita accipiendum S. Antoninum id evincit, quod 3. p. tit. 12. cap. 8. §. 2. agens de his, quæ Pontifex ex Cardinalium consilio decernit, in iis, quæ facta particularia concernunt, falli illum posse affirmat; in his vero, quæ ad fidem spectant, infallibilem omnino asserit, imo subdit: *Et dicere, quod in hujusmodi Papa erraret, esset hæreticum*. Cujus similem argumentationem de plenitudine potestatis super omnes ibidem instituit, hanc ex ipsius Primatu inferens, ab ipso perinde appellari non licere confirmans. Adeo vero expresse, explicateque id omne in præcit. orat. exponit, explanatque, ut de legitima ipsius sententia non sit ullus ambigendi locus.

B. Angelus a Clavasio Ord. Minor., cui divinos honores jam pridem tributos nuper calculo suo probavit Benedictus XIV. Pontifex Maximus, in Summa, (cui pretium summum accessurum fore puto, si eruditi cujuspiam manus adjiceretur eamdem illustratura,) verbo *Papa*: *Papa*, inquit, *Summus est inter omnes, quia ipse solus habet plenitudinem potestatis, ut patet* 2. q. 6. can. *Qui scit*: & infra inquirens num Papa dispensare in præceptis moralibus legis naturæ possit, respondet ex sententia Scoti, & Alexandri Halensis: in præceptis, quæ in disciplina morum principia sunt, vel appendices principiis illis adnexæ, non posse quidem, in ceteris posse, sive sint veteris, sive novi testamenti præcepta: *Aliter*, inquit, *non videretur Deus fuisse bonus Pater familias, nisi dimisisset Pastorem super gregem suum, qui posset consulere omnibus occurrentibus, & necessario expediendis: nec etiam posset dici, quod Papa sit generalis commissarius Dei assumptus in plenitudine potestatis, cujus contrarium determinatur* 2. quæst. 6. can. *Qui se scit*; 24. quæst. 1. cap. *Quæcumque*. Et paullo post quærens num Papa possit dispensare in omnibus, quæ sunt juris positivi, respondet in hæc verba: *Quamvis aliqui Canonistæ teneant, quod non possit dispensare contra statum universalem Ecclesiæ, ut in cap.* Sunt quidam 25. q. 1. *Item in iis, in quibus decoloraretur status Ecclesiæ, ut in cap.* Si illa 1. q. 7; *Ego tamen dico, quod universaliter potest dispensare*. Itaque in B. Angeli sententia Pontifex supra Conciliorum canones potest. Verum quidem est, quod postremo quærens utrum Papa possit decidere contra aliud statutum in caussa fidei in Concilio, respondet quod non, *Ut in cap. Anastasius* (apocrypho) 19. dist. *Quia Papa*, subdit, *potest errare in fide* 40. dist. *Si Papa*, *sed non tota Ecclesia cap. A recta* 24. q. 1. *juncta Glossa ibidem*. At ex citato ab ipso canone constat dictum ab se de Pontifice, ut persona singularis est: qui si vel ut Pontifex ex Cathedra Ecclesiam docens, neque quidquam decernere potest contra decretum circa fidem a Concilio; hoc quidem non provenit ex defectu potestatis, sed ex eo, quod fidei decreta mutationi non sint obnoxia. Adde quod paullo supra dixerat ad solum Papam pertinere ea dispensationis exempla declarare, quæ in S. Scriptura non extant, atque firmiter se credere,

Deum

Deum non permiſsurum; ut Vicarius ſuus erret in diſpenſando.

Nonnihil negotii faceſcit, quod docet verbo *Opinio*, ubi de varietate opinionum agens ſic habet: *Aut diverſitas eſt inter Papam, & Concilium, & tunc in concernentibus fidem Concilium præponitur, quia Orbis major eſt Urbe: in aliis autem Papa eſt præponendus ut* in cap. Sunt quidam 25. q. 1, & diſt. 19. Anaſtaſius. *Et intellige Papam præferendum omnibus, quando tanquam Papa ſic determinat, aut ſtatuit: facit* cap. *De libellis* 20. diſt. Nonnulla obſervatu hic digna ſunt. 1. Conſtans eſt Concilium abſque Pontifice nec legitimum, nec infallibile eſse, ideoque in quæſtionibus juris infirmiſſimam eſse ſententiam illam: *Orbis major eſt Urbe*, quæ locum dumtaxat in quæſtionibus meri facti, ſeu ſingularium perſonarum habet, quomodo a S. Hieronymo uſurpata eſt. 2. In ceteris omnibus quæſtionibus Pontificis ſententiam præponendam Concilio B. Angelus affirmat, adeo ut circa canones, imo circa jus divinum diſpenſare ſolus ipſe poſſit: quod quid aliud in ejus ſententia ſignificat, quam Papam ſupra Concilium poſse? Igitur, quum idem in concernentibus fidem Concilii ſententiam Pontificis ſententiæ eſse anteponendam ait, id intelligendum vel de jam definitis circa fidem a Concilio, quæ plane a Pontifice reſcindi non poſse fatemur; vel de Pontifice, ut perſona eſt ſingularis, quem a fide deflectere B. Angelus autumavit. Ita, inquam, intelligi illum oportet, ne ſecum met pugnare dicatur: pugnaret enim, quum in ceteris omnibus Pontificem Concilio præponendum dicat: neque ullo dicendum ſit modo aliquid Concilium abſque Pontifice poſse, ſi quidem, ut dixi, abſque Pontifice Concilium eſse non poſſit.

Explicata, & explorata eſt ſententia ergo, in quam unanimes conſpiraſse veteres cum Canoniſtas, tum Theologos compertum eſt, S. Petro una cum infallibilitatis in fide prærogativa in ipſius ex aſse ſucceſsores pariter transfundenda, collatam a Chriſto Domino Reipublicæ chriſtianæ ſummam, atque ab eo in Romanos Pontifices transfuſam in ævum integram eoſdem penes permanſuram. Unum, vel alterum addo. Hilarius Pragenſis Eccleſiæ Decanus viriliter Pragæ cum Huſſitis congreſsus in diſputationis exordio fidei controverſias ad Summum Pontificem referendas,

das, ejusque judicio finiendas propugnavit. *Constat autem*, inquiens, *cuilibet fideli Romanam Ecclesiam esse locum, quem elegit Dominus, ubi Ecclesiæ totius posuit Principatum, in quo summus Sacerdos, qui præest loco, est Papa, & Cardinales sunt Sacerdotes Levitici generis, ad quos in materia fidei est recurrendum.* S. Vincentius a Paulo Congreg. Missionis celeberrimus institutor, ut legitur in ejus vita ab Illustrissimo D. De Abely Episcopo Ruthenensi adornata, quum aliquando a Sancyrano sibi amicitia conjunctissimo audisset Ecclesiam a quinque, aut sexcentis annis defecisse, ad id impii dicti irrigescens, ingemiscensque reposuit Christum pollicitum, quod Ecclesia nunquam defectura foret, utpote fundata supra firmam Petram, idest S. Petrum, ejusque Successores Romanos Pontifices.

Non ultra sæculum XV. Ecclesiæ Auctorum, qui ei, quam propugnamus, sententiæ utroque pollice subscripserunt, catalogum protraham, & testimonia exscribam: vereor enim si ultra modum longior sim, ne lectori cæteroqui benevolo fastidium creem: ut enim ipsius fidem obligent, adducta usque modo in apertissimam aciem loca satis, ut videor, superque sunt: idque unum satius duxerim, si aliorum plurium, qui in eamdem postmodum sententiam manibus, pedibusque descenderunt, loca indicem, & nomina. Sunt autem Æneas Silvius, postea Pius II. in orat. ad Australes; in epist. 288; in respons. ad Martinum Mejer pro Ecclesia Romana, aliisque in locis. Rodericus Borgia, seu Alexander VI. in Clypeo defens. fidei Romanæ Ecclesiæ. Thomas Waldensis lib. 2. doctrinalis fidei capp. 47, & 48. Gabriel Biel lectione 32. in Canon. Missæ. Johannes Annius Viterbiensis in cap. 1. Apocalyp. Raymundus Martini, sive Porchetius, sive Petrus Galatinus lib. 12. sive *Pugionis fidei* cap. 8, sive *Victoriæ adversus Judæos*, sive *De Arcanis Catholicæ Veritatis*; ac ibidem Voisinus, & Maussacius. Cyprianus Bennetus Ord. Prædic. in tract. de Pontificis Maximi potestate. Johannes Nauclerus generat. 21. Johannes Baptista Mantuanus lib. 1. carm. de S. Dionysio Areop.; & in exhortatione ad bellum contra Turcas. Ægidius Bituric. Archiep. ad c. *Cum Marthæ* de Celeb. Missar. Bartholus in constit. Henrici VII, quæ incipit *Ad reprimendum*. Bernardus Zane

Spa-

Spalat.; Alexius Melphitan. ; Simeon Begnius Modrusiensis Antistites orat. habitis in Concilio Later. V, sub Julio II, & Leone X Seff. 1, 3, & 6. Thomas de Vio Cardinalis Cajetanus in tractatu de potest. Papæ, & Concilii, qui Parisiensibus nonnullis Theologis, præsertim Almaino non est probatus; in apologet., & in 2. 2. q. 1. art. 2. Donatus Hieronymus in apolog., & epist. ad Oliverium Cardin. Angelus Vallisumbrosæ anachoreta in epist. ad Bernardinum Card. Carvajalem; & ad Ludovicum Francor. Regem apud Raynaldum ad an. 1511. n. 30, & seq. Marcus Vignerius Ord. Min. Card. in apologia adversus Pisanam pseudo-Synodum. Johannes Sinnichius in Synop. cap. 72. Johannes Fischerus Roffensis Episcopus, & Cardinalis art. 28. contra Lutherum. Johannes Driedo lib. 4. de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 3. p. 3. Johannes Faber Episcopus Viennensis in Germania in tract. de potestate Papæ. Theodorus Lælius Italus Episcopus in tract. de auctor. Papæ adversus Gregorium ab Eimburgo apud Goldastum tom. 2. Monarchiæ. Nicolaus Simoni Carmelita Batavus in tract. de potestate Papæ, Imperatoris, & Concilii. Claudius de Seyssel Episcopus Massiliensis, ac deinde Taurinensis Archiepiscopus in tract. contra Waldenses. Henricus Institor Ord. Prædic. in tract. de potest. Papæ adversus Monarchiam Antonii Roselli apud Goldastum loc. cit. Albertus Pighius lib. 6. de Eccles. Hierarch. In libris illis tamen nonnulla sunt de peccato originali, de prædestinatione, & gratia Christi, quæ Theologis non probantur. Johannes Echius in tract. de primatu Petri. Johannes Cochlæus in disputat. adversus Novatores. Stanislaus Osius Warmiensis in Polonia Episcopus, & S. R. C. Cardinalis in confess. catholicæ fidei cap. 28; & lib. 2. contra Brentium cap. 18. Christophorus Marcellus Venetus Archiepiscopus Corcyrensis lib. contra Lutherum. Petrus de Monte Episcopus Brixiensis lib. de Monarchia Papæ, & Imperatoris. Franciscus Ferrarien. in lib. 4. S. Thomæ contra Gentes cap. 76. Silvester Mazzolinus Ord. Prædicat. dictus Prierras lib. 1. de juridica, & irrefrag. verit. Rom. Pontif.; & in summa verbo *Concilium*. Thomas Illyricus Ord. Minor. in scuto fidei advers. Luther.; & in tract. de potestate Papæ. Jacobus Latomus in tract. de primatu Pontificis. Franciscus Victoria in tract. de Pa-

pæ,

pæ, & Concilii auctoritate. Dominicus Soto in apologia pro sua Confessione fidei contra Ambrosium Catherinum cap. 83. Johannes Wigers Hispanus Ord. Prædicat. in 22. q. 10. art. 1. tract. de Pontif. dubit. 5, ubi disputat adversus Gersonem, Almainum, Alphonsum a Castro, & Hadrianum. Melchior Canus lib. 5, & 7. de locis Theolog. Gregorius Cortesius Abbas Cassinensis, ac dein Cardinalis sub Paulo III. in tract. de potest. Ecclef., & de Romana S. Petri profectione. Reginaldus Polus Anglus S. R. E. Cardinalis in tract. de potest. Ecclef. Thomas Campeggius Feltriensis Episcopus in tract. de auctor. Concil., & Pontif.

His adnumerandi, qui ob defensionem Primatus Pontificii in Anglia Henrici VIII. jussu vario mortis genere affecti fuerunt, ex Carthusianis Johannes Hogthonus; Robertus Laurentius; Augustinus Vebesterus; Wrfridus Midelmorus; Guillelmus Exmæus; Sebastianus Nudegadus; Johannes Rocestrius; & Jacobus Valverius. Reginaldus Monachus Brigittensis. Johannes Hailus Parochus. Thomas Abelus; Eduardus Povellus; Richardus Ferherstonus Theologi illustres. Johannes Cochlus Monachus. Ægidius Hornus; Clemens Philpottus; Johannes Nevellus Laici. Ex Ord. Minor. Religiosi 36, inter quos Antonius Brorbæus; Thomas Belchiamus; Thomas Contus; Johannes Forestius Catharinæ Reginæ olim a Confessionibus; de quibus agunt Sanderus lib. 1. de Schism. Angl., & Reginaldus Polus lib. 3, adv. Prim. Angl. Accedunt Doctores Lovanienses in Articulis adversf. Lutherum edicto Caroli V. an. 1544. confirmatis die 6. Novemb. art. 21. usque ad 25, quos ex Francisco Belcario lib. 24. regerit Raynaldus ad an. 1544. n. 35; nec non in censura declar. Cleri Gallic. an. 1682. Lælius Jordanus Episcopus Acernensis in tract. de Major. causs., & de Rom. Sedis orig., & auct. Jacobus Lainius orat. in Concilio Trident. de potestate Pontif. apud Palæotum in actis Concil. Trid., & Raynaldum ad an. 1562. n. 93., & an. 1563. n. 120. Philippus Faber Ord. Min. de Primatu Petri, & Rom. Pontif. adversus Spalatensem. Didacus Covarruvias Segoviensis Episcopus variar. resolut. p. 4. cap. 6. Dominicus Jacobatius Cardinalis in tract. de Concil. lib. 4, & 5. in Collect. Labb. Jacobus Payva de Andrada Lusitanus in defens. Tri-

Tridentinæ fidei catholicæ lib. 1. Isidorus Insulanus Mediolanensis Ord. Prædic. lib. 1. de imperio milit. Ecclef. Ruardus Tapperus in tract. 3. Theolog. contra Lutherum. Martinus Eisengrein Ingolstadensis in defef. Ecclef. cathol. Franciscus Sonnius Antuerpiensis Episcopus in demonstr. Relig. christ. Nicolaus Sanderus in lib. de visib. Ecclef. Monarch. Guillelmus Eisengrein in catalogo testium verit., cui Flaccus Illyricus catalogum alterum ejusdem tituli opponere quam frustra, tam pessima fide affectavit, cui postea pleraque adjecit, pleraque detraxit Simeon Goulartius e Protestantium pariter grege. Gaspar Contarenus sub Paulo III. Cardinalis de potest. Pontificis. Guillelmus Lindanus Ruremundensis Episcopus in Panoplia. Mathias Hugonius Famaugustanus Episcopus in *Synodia Hugonia*, sive tract. de Conciliis approbata a Paulo III. Thomas Stapletonius Anglus controv. 3. q. 4. Stephanus Gardinerus Wintoniensis Episcopus, & sub Maria Angliæ Regina Cancellarius in tract. adversus articulos Johannis Hopperi. Guillelmus Alanus Cardinalis sub Sixto V. in quæstionibus contra hæreticos controversis. Franciscus Turrianus in 22. disp. 16, & lib. 3. ad Catholicos Germaniæ. Jodocus Ravestein Tilletanus doctor Lovaniensis in apologia contra Illyricum. Alphonsus Salmeron in cap. 16. Matth. Jacobus Noguera Viennensis Episc. lib. de Ecclef. Christi ab hæreticorum Conciliabulis dignoscenda. Marianus Victorius Amerinus in Italia Episcopus in tract. de Rom. Pontif. Primatu contra Lutherum. Emanuel Caleca lib. 4. adv. Græc. errores cap. 26. Franciscus Horantius Hispanus Ord. Min. in locis catholicis pro Romana fide, & adv. Instit. Calvini. Eadmundus Campianus Soc. Jesu sub Elisabetha Angliæ Regina illustris fidei confessor in controversiis fidei, quas a Witachero vindicavit Johannes Duræus Soc. J. Daviddius Cardinalis Perronius in respons. ad Regem Angliæ. Jacobus Pamelius in notis ad epist. 55. S. Cypriani ad Cornelium. Franciscus Panigarola Ord. Minor. Astensis Episcopus in controversis fidei. Alphonsus Pisanus Soc. Jesu Hispanus in tract. de fidei quæstionibus controversis. Thomas Bosius Presbyter Orat. de signis Ecclesiæ. Bellarminus lib. 3. cap. 9., & lib. 4. cap. 3. Baronius in annal. frequentissime. Oregius Augustinus Cardinalis, quem Theologum suum Bellarmi-

nus, Bellarminum suum Urbanus VIII. nuncupare solebant. Adrianus Commius de prærogat. Sedis Apost. adversus Triglandium. Johannes Forestus Ord. Min. de auctorit. Papæ, & Ecclesiæ summ. Pastor. Eduardus Worslæus Societ. J. in tract. de ratione, & religione, ubi de infallibil. Rom. Ecclesiæ. Franciscus Macedo de Clavibus Petri. Franciscus Cardinalis Rupifucaldius de auctorit. Ecclef., & Rom. Pontif. Gabriel Martinus Gallus adversus Vulsonem Calvinistam de auctorit. Rom. Pontif. Nicolaus Coeffetellus Episcop. Massil. in resp. ad Jacobum Angliæ Regem, ad Duplessium Mornæum, & M. Antonium de Dominis. Clemens Cardinalis Dolera Episcopus Fulginas Ord. Minor. in comp. instit. Theolog. Vincentius Candidus Ord. Præd. de Primatu Petri. Marcus Corregiajus de Hierarchia Eccles. Cajetanus Constantinus de sing. Primatu S. Petri, & Rom. S. Petri Pontificatu. Stephanus Menochius in Lucæ 22, quem cum aliis in suas partes trahere perperam adnixus est Launojus.

Quibus accedunt Gregorius Nugnez Coronelli Ord. S. Augustini Lusitanus lib. de vera Christi Ecclesia. Thomas Jacomellus Pedemontanus Episcopus Tolonensis de auctorit. Papæ. Johannes Gropperus Coloniensis inter S. R. E. Cardinales a Paulo IV. cooptatus fidei Catholicæ adversus Hermannum Archipræsulem apostatam vindex accerrimus in instit. catholica. Cardinalis Albitius in tract. 1. de inconstantia in fide. Vincentius Bandellus de potest. Papæ. Johannes Azorius instit. moral. lib. 4. part. 2. cap. 4. usque ad cap. 20. Dominicus Bannez in 2. 2. S. Thoma q. 1., & 8. art. 10. Petrus Bertanus de auctorit. Papæ. Johannes Hieronymus Albanus Eques, & Jurisconsultus illustris lib. de potest. Papæ, & Concilii. Nicolaus Pallavicinus Societ. Jesu in defens. Rom. Pontif. Iacobus Simanchas Jurisper. instit. Cathol. tit. 45. *de Papa*. Nicolaus Chichorius de præem. Rom. Pontific. Andreas Lao de Sum. Pontif. Didacus Stella in Luc. 22. Barradas tom. 4. commen. in eumdem locum. Antonius Augustinus in epitome juris Pontificii. Jodocus Coccius in thesauro Catholico, qui magno mihi subsidio fuit. Leonardus Marius de Eccles. hierarch. adversus Spalatensem. Gregorius Valentia in 2. 2. S. Thomæ q. 8. art. 10. §. 40., & 45. Maldonatus in Luc. 22. Antonius Perez in Pentath. fidei lib. 1. dub. 24,

dub. 24, & lib. 5. dub. ultimo. Guido Vernanus de poteſt. ſummi Pontif. Antonianus Cardinalis de primatu S. Petri. Cartierius de auctor., & infallib. Pontif. in fidei, & morum quæſt. Pius Raymundus Ruffus lib. de Rom. Pontifice. Johannes Belletinus Clericus Regul. in doctrina Concilii Tridentini. Martinus Becanus in Controverſiis. Rudolphus Cupertius lib. de Sacroſ. Romana Eccleſia. Ludovicus Orianus de poteſt Pontif. Leonardus Coquæus Ord. S. Auguſtini in Antimornæo tom. 1., & 2. Dominicus Gravina de Cathol. præſcript. tom. 4. p. 2. q. 2. art. 1. Cornelius a Lapide in Luc. 22. Jacobus Gretzerus in defenſ. Bellarmini. Gabriel Albaſpinæus Epiſcopus Aurelianenſis in adnotat. ad Tertul. lib. de pudicit. cap. 1. Jodocus Lorichius in theſauro theolog. Franciſcus Fevardentius Ord. Minor. in not. ad S. Irenæi lib. 3. cap. 3; de quo alibi dictum eſt. Johannes Lenſæus in tract. de una in terris Chriſti Eccleſia. Combeffiſius de actis VI. Synodi. Andreas Juſtinianus Ord. Prædic. de poteſt. Papæ adver. Derallium. Franciſcus Torrenſis de auctorit. Pontif. ſupra Concil. Dominicus Segnerus de Primatu Pontif. Johannes Baptiſta Gonet de Rom. Pontif. Lancius de poteſt. Pontif. Beltranus Guevara in propugnac. Pontif. poteſt. Franciſcus Leyta in clypeo Pontif. dignit. Cardinalis Richelæus in defenſ. Rom. Pontif. Jacobus Bidermannus Soc. Jeſu in proluſion. Theolog. de Rom. Pontif. dignit. Angelus Ferrus Ord. S. Auguſtini de auct. Summi Pontif. Jacobus Naclantus Ordin. Prædic. de Primatu S. Petri. Conradus Clingius lib. 3. de Rom. Pontif. Johannes Delphius de poteſt. Pontif. Antonius Florebellus de auctorit. Eccleſiæ Capitis. Cornelius Hazart Soc. Jeſu de Prim. Eccleſ. Rom. Jacobus Vernantius Carmelita Gallus in defenſ. auctorit. Pontif. Antonius Parinus de Rom. Pontif. infallib. Jacobus Heſſalius de perpet. Cathed. S. Petri. Lucheſinus de Pontif. auctor., & infallib. Jobertus de Barault Archiep. Arelat. in ſcuto fidei cathol. Antonius Paulucius de Eccleſ., & Pontif. Johannes Tagliaferrus de Eccleſ., & ejus Capite. Franciſcus Suarezius tract. de fide diſp. 5. Albertus Sennerus in armament. Evang. controv. 5. Henricus Lancellotus in libello controv. adver. hæret. Franciſcus Harlæus Archiepiſcopus Rotomagenſis in apologia pro Catholicis ad Jacobum Bri-

tanniæ Regem lib.2.cap.1.usque ad 12. Michael Mauclerus de Monarchia Eccles.p.2.lib.4.cap.4, & seqq. Adamus Tannerus tom.3. disput. 1. q. 4. Dominicus a S. Thoma controv.237. de Eccles., & Papa. Fortunatus Scachus Ordin. S.Augustini in tract. de Canonizat. Sanctor.; Johannes a Celaja Doctor Parisiensis in 3. dist.25. q.4. Andreas Duvallius Doctor Parisiensis in tract. de suprema Pontificis potestate. Spondanus, Bzovius, Wadingus, Raynaldus, Laderchius in annalibus frequenter. Utque nonnullos ex meo Cappuccinorum Ordine commemorem, qui spartam hancce speciatim exornaverunt, missis ceteris multo pluribus, qui eodem functi sunt munere in tractatibus qua Polemicis, qua Theologicis, Zacharias Boverius lib. 1. controv. demonstrat. 4. art. 10, & 11.; & lib. 3. demonstr. 3. art. 6, & seqq. Archangelus Leslæus Scotus de potest. Rom. Pontif. in Principes sæculares, & in rebus fidei definiendis lib. 1, & 2. Michael a Castrofranco Gallus de suprema auctorit., & infallib. Pontif. Octavius Worst de summo, & infallib. Orbis christiani in rebus fidei tribunali, & in apologia. Valerianus Magnus de infallib., & Primatu Pontificis. Aloysius Tarsellus de Primatu Pontificis contra Græcos. Dionysius de Rives Gallus de Primatu S. Petri, & Eccles. infallib. Johannes Baptista Abrincensis in controv. de Primatu Pontif. Ivo Parisiensis de potest. Rom. Pontif. adversus Novatores. Nicolaus Asboldus Hibernus de auctorit. summi Pontif. adversus Protestantes. Silvester Lavallensis in lib. inscripto: *Justæ amplitudines Ecclesiæ Romanæ*; aliique, quibus ex omni genere, ordine, & schola sexcenti Apostolicæ Sedis juribus studentissimi adstipulantur, quos inter singulari nomine

Audiunt Cardinalis Brancatus de Lauræa tom. 3. de fide disp. 5. art. 2. Ignatius de Fiume de schola verit. orthod. tract.3. lib. de Rom. Pontif. Verricelli de Apostol. Mission. q.182. sect.8. Johannes Dartis Gallus in tract. de benef. sect.1. cap.3. Hyacinthus Calvet Gallus item in 22. lib. 2. de fide §. 5. Johannes Puteanus Doctor Parisiensis in 22. S. Thomæ q. 1. art. 6. Arriaga Theolog. disput. 9. Amicus Theolog. tom. 4. disput. 7. Caramuel Theolog. fundam. fundament. 8. Malderus Doctor Lovaniensis in 22. S. Thomæ q. 10. art. 1. Franciscus de Castillo in 3.

disp.16.

disp. 16. q. 6. Vivaldus Pedemontanus in Monteregali natus in append. ad Candelab. cap. 12. Arragonius in 2. 2. S. Thomæ de Pontif. q. 1. art. 10. Fragosus tom. 2. de Republ. lib. 1. disp. 1. Granadus in 2. 2. controver. 1. tract. 7. disp. 2. Pitigianus in 3. disput. 25. q. 2. Poncius Theolog. disput. 28. q. 2. Silvius controv. lib. 4. q. 2. art. 8. Petrus Talbot Archiep. Dublin. de Relig., & Regim. Josephus Stephanus de potest. coact. Pontif. Marcus Antonius Capellus Ord. Min. de summ. Pontif. Petri, & succefs. Auctor libri gallice inscripti: *Remarques sur le traite historique de l' etablissement, e des prerogatives de l'Eglise de Rome de M. Maimbourg*; Elias Astorinus de potest. Sedis Apostolicæ. Claudius Sommier Archiepisc. Cæsareensis histor. dogm. Sedis Apostolicæ. Augustinus Reding Benedictinus de Cathedræ Apost. auctoritate contra 4. propositiones Cleri Gallicani an. 1682. Augustinus Barbosa collect. ad decret. 1. p. C. *Si Papa* dist. 40. Rodericus Acunha comm. in idem cap. Antonius Diana in dogmatico tract. 3. Johannes de Ject Doctor Parisiensis in tract. de auctorit. Pontif., quo Simonem Vigorium egregie refellit. Richardus Smith Vicarius Apostolicus in Anglia in tract. de Hierarch. Ecclef. Ludovicus Cellotius Soc. J. in tract. de Hierarch. Ecclef. Johannes Bagotius lib. 4. instit. disp. 3; quamvis quod una ædificat, altera deinde manu destruit. Vincentius Regius in elucid. Evang. lib. 5. cap. 11. Prosper Fagnanus in decret. Christianus Lupus in notis ad Synodum VI. C. 6, in tract. de S. Gregorii VII. dictatu, & in epist. S. Thomæ Cant. Raymundus Capisuchi Cardin. in Controv. Leo Allatius de Ecclef. Orient., & Occid. perpet. consens. lib. 1. Johannes a S. Thoma 22. q. 1. art. 3; & disp. 9. art. 1, & 2. Vincentius Ferre in 2. 2. tract. de fide q. 12. Emanuel Schelestratius dissert. in Concil. Constant. Johannes Thomas Roccaberti Archiepisc. Valentinus in tract. de infallib. Pontif. Cardinalis de Aguirre in defens. Cathedræ S. Petri. Cardinalis Sfondratus in *Gallia vindicata*, & *Regali Sacerdotio*. Richardus Soc. J. in Clypeo Rom. Ecclef., a quo libro maximam Græcis schismaticis creatam invidiam fuisse auctor est ipsemet Ricautius Anglo-Calvinista in opusc. de statu præsenti Ecclef. Græcæ cap. 1. Paulus Fabulotus in tract. de auctorit. Papæ. Augu-

gustinus de Bellis de absoluta D. Petri Monarchia. Angelus Petricca Ordin. Minor. de potest. Apostol. adver. Gabrielem Philadelph. disput. 2. Michael Lequiennius lib. inscripto *Stephani de Altimura Ponticensis contra schisma Graecorum*. Franciscus Denghien in respons. hist. Theologica ad Cleri Gallicani de potest. Eccles. declarat. Franciscus Antonius de Simeonibus de Rom. Pontif. judic. potestate. Nicolaus du Bois in 2.2.q.10.art.10. Antonius Charlasius de libert. Eccles. Gallic. lib. 8,&10. Dominicus a Ss. Trinitate Gallus in Bibliot. Theolog. tom. 3. lib. 3. Tyrsus Gonzalez in tract. adv. 4. Artic. Cleri Gallicani in Comit. an. 1682. Johannes Baptista Braschius de libertate Eccles. in confer. Eccles. benef. tom. 3. resp. capp. 11, & 15, multisque aliis in locis. Argiraeus in Theatro univ. juris discept. Eccles. 7, 8, & seqq. lib. 2. Matthaeus Petitdidierus in tract. de Conc. Constant; & de infallib. Rom. Pontif. Cardinalis Gotti de vera Christi Ecclesia. Cardinalis Lucinius dissertat. de infallib. Pontif. Bacchinius in epistol. polem. advers. Piceninum. Cherubinus Romanus ad tit. de *Major.*, & *Obedientia*. Cavalchanti Archiepiscopus Cosentinus in Vindic. Roman. Pontif. Ludovicus du Mesnil doctr., & discipl. Eccles. lib. 3. n. 15.; lib. 24. n. 1; lib. 25. n. 34; lib. 31. n. 18; & lib. 41. n. 6. Leoratus adv. Pictetum. Lucius Ferraris Ord. Min. in Bibl. canon., jurid., Moral., Theolog. &c. tom. 6. V. *Papa* art. 2. Matthaeucius; Roncaglia; Mansius; Platina; Orsius de Rom. Pontif. auctor., & infallib. Mamachius orig., & antiquit. Christ. lib. 4, & 5. Anonymus Lovaniensis in opere, cui titulum fecit: *Discutitur doctrina Hadriani Papae VI.* Alter Anonymus auctor geminae dissertationis de potestate suprema, & infallibili Rom. Pontificis. Johannes Antonius Blancus de potest., & polit. Ecclesiae. Auctor observat Theolog. hist., & crit. in hist. Eccles. D. de Fleuri; atque innumeri alii Apostolicae Sedis acerrimi vindices, quibus praeter jam laudatos plerique multi ex Gallis doctissimi viri paullo infra celebrandi adstipulati sunt, quibus cum collati Gersonius, Petrus Alliacensis, Jacobus Almainus, Johannes Major, Alphonsus a Castro, Simon Vigorius, Johannes Launojus, Elies Dupinus, Natalis Alexander, de Withe, Jacobus Benignus Bossuetius, aliique pauci, quanti fieri

fieri apud æqui bonique æstimatores possunt? plane admodum parvi. Confer, qui Catalogos eorum Scriptorum, a quibus pro Romani Pontificis infallibilitate, potiorique præ Concilio potestate pro viribus pugnatum est, attexuerunt, præter Jodocum Coccium, & Nicolaum Sanderum, Jacobum Aloysium genere Gallum, professione Carmelitam, & Johannem Thomam Roccabertum Ord. Præd. Magist. Gener., ac dein Archiepiscopum Valentinum.

Non nescio, nec nego plerosque ex illis; quos in partes Romani Pontificis descendisse modo dicebam, de Pontificis Primatu dumtaxat intelligi posse, ut reapse intelligendos adversarii jubent. Verum ceteri tractatores, qui accuratius de Pontificis Romani privilegiis egerunt, Primatus hujusmodi appendices esse cum supremam supraque Concilium potestatem, tum in fidei caussis infallibilitatem docuerunt; aliorum etiam eamdem sententiam existimarunt jugi traditione a majoribus acceptam, in Ecclesia religiose servatam, atque a Theologis universis traditam. Adeo id extra dubitationis aleam positum plerique arbitrati sunt, ut neque a diris censuris abstinuerint, quibus adversam sententiam inurere non dubitarunt. Sane improbabilem illam, quæ infallibilitatem inficiatur, vocant Malderus, & Wigers: Temerariam Stapletonus: Erroneam Franciscus de Castillo, Arragonius, Fragosus: Hæresi proximam Bellarminus, Tannerus, Granadus citans Melchiorem Canum: Hæreticam Dominicus a SSma Trinitate, Suarez, Pitigianus, Valentia, Bannez, Amicus, & Diana referens ab se consultos Salmaticenses respondisse de fide tenenda plane esse, quæ a Pontifice tenenda proponuntur. Horum loca habes superius descripta. Quoad illam vero opinionem, quæ Pontificem infra Concilium collocat, erroneam nuncupant Cajetanus, & Stapletonus: Hæresi proximam Bellarminus, & Wigers: Hæreticam Christianus Lupus, Nicolaus du Bois, & Nicolaus Cevoli Patritius Romanus in lib. inscripto: *Atlas Antigraphæus adversus declarat. Cleri Gallic.* Notis aliis afficiunt alii Recentiores, quas persequi omnes non præstat. Ego consulto abstinendum duco a censuris, quæ animos magis exasperent, quam evincant, aureis potius utendum arbitratus

regu-

regulis, quas in suo Commonitorio tradit Vincentius Lirinensis, ex quibus sic instaurare est argumentum. Prima regula est, quam tradit cap. 3. his verbis: *Magnopere curandum est, ut id teneamus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est. Sed hoc ita demum fiet, si sequamur universitatem, antiquitatem, consensionem. Sequemur autem Universitatem hoc modo, si hanc unam fidem veram esse fateamur, quam tota per Orbem terrarum confitetur Ecclesia: Antiquitatem vero ita, si ab iis sensibus nullatenus recedamus, quos SS. Majores, & Patres nostros celebrasse manifestum est: Consensionem quoque itidem, si in ipsa vetustate omnium vel certe pene omnium Sacerdotum pariter, & Magistrorum definitiones, sententiasque sectemur.* Atqui Romanum PontificemConcilio generali longe præstare, eumdemque in fidei rebus falli, atque fallere nescium esse, id, inquam, ubique, id semper, id ab omnibus creditum est: Sed & id demum, ut credatur, efficiunt universitas, Antiquitas, & Consensio: Universitas videlicet in Conciliis congregatæ Ecclesiæ; Antiquitas etiam SS. Patrum scilicet tum in Conciliis, cum in scriptis; Consensio tandem Doctorum, & Theologorum in eamdem sententiam euntium: ergo curandum magnopere est, ut id teneamus. Secunda regula est, quam tradit ejusdem Commonit. cap. 26, ubi recensitis verbis illis Apostolicis 1. ad Timoth. 6. *O Timothee depositum custodi, devitans profanas vocum novitates*, subtexit: *Si vitanda est Novitas, tenenda est Antiquitas; & si profana est Novitas, sacrata est Vetustas*: & cap. 33. subdit: *Profanas, inquit, vocum novitates devita, quas recipere, atque sectari nunquam Catholicorum, semper vero hæreticorum fuit.* Atqui antiqua sententia est, eam namque omni ætate tradidere in Conciliis Patres, in scriptis Auctores Ecclesiastici, nempe Romanum Pontificem Concilio generali supereminere, eumdemque in rebus fidei esse infallibilem: Novitia vero opinio est, quæ nonnisi a Concilii Constantiensis epocha invecta a nonnullis est, quod idem Pontifex Concilio generali sit inferior, ac in fidei rebus fallibilis; ergo ista vitanda, illa tenenda; sacrata illa, profana ista, quæ semper hæreticorum fuit; nunquam catholicorum esse debet.

Ex

Ex Imperatorum, Regumque Dictis, & Gestis

ARTICULUS IX.

SUpremam in Ecclesia potestatem divini esse juris, summumque Romani Pontificis in S. Petro a Christo Domino Primatum institutum fuisse, post antiquos hæreticos Nabatos, Valentinianos, Marcionitas, Montanistas, & Donatistas apud S. Augustinum epist. 48. ad Vincentium Rogatistam; epist. 50. ad Bonifacium, & epist. 156. ad Honor.; Nestorianos, & Iconoclastas apud Melchiorem Canum lib. 4. de locis Theologicis cap. 1; & Græcos schismaticos nonnullos pernegant Novatores Johannes Hus, & Wicleffus; Lutherus, & Calvinus lib. 4. Instit. cap. 7; Buccerus, & Jacobus Rex Angliæ in præfat. 57, & 61; Suvenchfeldius, & Munsterus gemina Anabaptistarum sectæ Capita; Flaccus Illyricus; Duplessius Mornæus, & Marcus Antonius de Dominis. Et quidem Papæ Primatum in Ecclesiam a sæculi Potestatibus invectum pugnant Marsilius Patavinus, Johannes Wicleffus, & Johannes Hus, qui plane a Constantino Magno ob Canonem *Constantinus* dist. 96. pseudo - epigraphum existimasse videntur. Calvinus lib. 4. Instit. cap. 5. Pontifici Primatum delatum, & quidem in Græcos a Phoca; in Germanos, & Gallos a Pippino, & Carolo Magno contendit. Idem de inducto a Phoca Primatu propugnant Centuriatores Magdeburgenses Centur. 6: ii sunt Flaccus Illyricus, Johannes Wigandus, Matthæus Judex, Basilius Faber; quibus operam commodaverunt suam Nicolaus Gallus, Scelestinus, Huttenus, Gaspar Nidpouchius, Johannes Baptista Heincellius, aliique e pece Lutherana profecti homines pestilentissimi. Id ea ratione putantes, quod lege lata Phocas sanciverit, ut Romana Ecclesia Caput omnium Ecclesiarum haberetur, neque ulla ante eam tempestatem de Romanæ Ecclesiæ Primatu mentio alibi occurrat. Eodem in erroris luto versantur Theodorus Bibliander in chron. tabula 11; & Lutherus in lib. de supput. temp., qui tamen lib. de potestate Papæ in alteram concedens sententiam a Constantino IV. Imperatore potius

Pontifici Primatum attributum autumat; cujusce rei testem producit Platinam in vita Benedicti II. Vapulant vero ii omnes pro meritis a Bellarmino, Boverio, sexcentisque aliis de Schola Theologis.

Supremam eamdem in Ecclesia potestatem, seu Primatum in S. Petro a Christo Domino institutum nullo unquam tempore penes sacras personas constitisse, sed qui Rempublicam curarent, iidem Principes Religionem administrarent, utriusque rei cum Civilis, tum Ecclesiasticæ summam unum penes Principem stetisse, adeo ut Principis partes perinde sint de rebus ad Religionem spectantibus dignoscere, & dijudicare, eumdemque Principem summum post Christum in Ecclesia Caput esse, a tempore Henrici VIII. Angliæ Regis,& deinceps Anglo-Calvinistæ, atque Presbyteriani præcipue ogganniunt: quorum quidem partes amplexati sunt,ultroque adjuvarunt Hugo Grotius de Imperio summar. Potest. circa sacra, laudans Confessiones Belgicam, Helveticam, & Basileensem; item Brentium, Hamelmannum, Musculum, Buccerum, Ivellum, Witacherum, Reinoldum, Casaubonum, Paræum, Burhillum, Tocherum, & Goldastum: Thomas Herastus apud Heidegerum in corp. Theolog. Christ. loc. 27; Ludovicus Molinæus, & Lambertus Velthuisius apud eumdem Heidegerum; Johannes Franciscus Budæus Isagog. hist. Theolog. tom. 2. lib. 2; Johannes Milton tract. de potestate civili in rebus Ecclesiast.; Thomas Leydecherus ad Georgii Hornii hist. Eccl.; Samuel Strychius dissert. de jure Papal. Princip.; Antonius Walæus de auctorit. Magistrat. in rebus Eccles.; Nicolaus Vedelius dissert. de Episcopatu Constantini Magni; Albertus Riperus lib. de potest., & officio Principis in sacris; Henricus Henninges lib. de summa Imperatoris Romani potestate; Robertus Abbot de supr. Reg. potest.; Mortonius de auctor. Principum; Puffendorfius, aliique plures, quibus accessere Richardus Hooker de regim. eccles. Ecclesiæ Anglic.; & Rolandus Wayer in tract. de Reg. auct. in regim. Eccles. Omero Talonio tributo; adjungendique Gentilletus,Gottofredus, Goldastus &c., contra quos alii ex grege ipso Protestantium pugnant, e quibus Beza; Revius; Triglandius; Voetius; Johannes Gerardus Vossius;

fius ; Alexander Morus ; Bochartus in epift. ad Morlejum ; Thorndicius in originibus Ecclefiafticis, aliique : nec abludit Marcus Antonius de Dominis lib. *6*. de Republ. Eccleſ. cap. 3. Ex noftris vero celeberrimus Thomas Morus; Baronius ad an. 752; Bellarminus lib. 1. de Rom. Pontif. cap. 7; Boverius lib. 1. demonftr. veræ, & falfæ relig. demonftr. 3. gener. art. 5; Petrus Soto in affert. fidei Cathol.; & in defenf. Cathol. confeff. adverf. Brentium; Petrus Talbot Archiepifcopus Dublinenfis in tract. de Relig., & Regim.; Boffuetius defenf. p. 1. lib. 2. cap. 33; miffifque aliis nuperrime viri doctiffimi Johannes Antonius Blanchus de poteft., & polit. Ecclef. tom. 1. lib. 1; & Thomas Maria Mamachius orig., & antiq. Chrift. lib. 4. cap. 2. Quo de argumento parte 2. Vindiciar. fuus erit, opportuniorque agendi locus.

Utrumque hoc Hæreticorum affertum falfitatis apertiffimæ ex dictis hactenus, & ex dicendis arguitur, fcilicet tum ex verbo Dei fcripto, tum ex verbo Dei tradito, tum ex ufu perenni exercitæ poteftatis a Romanis Pontificibus. Id unum hic demonftrandum adgredior ab Imperatoribus, & Regibus, qua dictis, qua factis eamdem agnitam, & affertam auctoritatem, qua Romani Pontifices fupra omnes in Ecclefia potes effent, ut quos unos penes Chriftianæ rei fumma confifteret. Atque quidem innumera, tum qui ante Phocam, tum qui poftea Imperii, aut Regni clavum tenuerunt, Imperatorum, & Regum exempla hanc in rem fuppeditat hiftoria Ecclefiaftica, quæ omnia perftringere operis non eft pretium, fed præcipua tantummodo perluftranda mihi propofui. E quibus interea illud, quod plerique ex noftris ex Philippo Imperatore laudibus efferunt, quem Eufebio lib. *6*. cap. 27, & Nicephoro lib. 1. cap. 25. fidentes a S. Fabiano Pontifice Maximo pœnitentiæ fubjectum fuiffe affirmant, hic amandandum obiter exiftimo. Etfi enim utrumque Philippum Patrem, Filiumque Chriftianæ religioni nomen dediffe auctoritate Eufebii non modo, fed & S. Dionyfii Alexandrini apud eumdem lib. 7. cap. 10; Leontii apud Eufebium lib. *6*. cap. 34; S. Chryfoftomi quoque hom. de S. Babyla Martyre; S. Hieronymi infuper de Scriptor. Ecclef. in *Origene*; Vincentii Lirinenfis Commonit. cap. 23; Orofii lib. 7. cap. 13, aliorumque ducti exifti-

marint Baronius ad an. 246, Huetius lib. 1. Origenian. cap. 3., Wetstenius in præfat. ad lib. Origen. adscriptos contra Marcionem; Moynius in not. ad varia sacra; Bollandus ad diem 20. Jan. tom 2; Natalis hist. Eccles. ad sæcul. III. synop. cap. ult.; Ciampinus in disquisit. de duobus Emblem., aliique Actis maxime confisi S. Pontii Martyris Cimellensis editis a Baluzio, & Bollando ad diem 14. Maii, quæ duos Philippos Cæsares Patrem, & Filium a S. Pontio ad fidem Christi conversos commemorant. Contra tamen Eusebii, ceterorumque hac in re eidem adstipulatorum fidem sollicitare non sunt veriti; nec unquam a Philippo utroque de religione christiana cogitatum propugnant Scaliger in Chron. Eusebii; Kortholtus in dissert. histor. de Christianismo Philippi Alexandri, & Mameæ; Pagius in Crit. Baronii ad an. 244. n. 4, & seqq.; Cellarius in dissert. de primo Principe christiano; Spanhemius filius tom. 2. oper; Pictetus in dissert. adversus P. Fayum; Basnagius tom. 2. Annal.; Bosius exercit. 2. de Pontif. Rom. Imper.; Blanchinius in observat. ad Anast. in S. Fabiano; Monelia in dissert. de relig. utriusque Philippi; Du Mesnil doctr., & discipl. Eccles. lib. 6. n. 21, & seq.; Mamachius Orig.; & antiq. Christ. lib. 2. cap. 21, aliique plures eo ducti præsertim argumento, tum quod Pomponius Lætus rem attigerit, caussamque aperuerit, qua decepti plerique Philippum Christiano nomine habuerint, quia nempe ille fraude ad fallendum compositus, ut scelera tegeret, cultum christiani nominis simulabat. Ceteri vero scriptores Eusebio ante coævi, aut illius ætatis vicini diserte tradiderunt Constantinum Imperatorum omnium primum Christo nomen dedisse, uti Lactantius in proœm. lib. 1. Instit; Severus Sulpitius lib. 2. hist. sacræ; S. Ambrosius orat. de obitu Theodosii; Theodoretus lib. 5. cap. 39; Auctor vitæ S. Pachomii cap. 1; Epiphanius Diaconus in Concilio Nicæno II. act. 6; Constantinus Porphyrog. lib. de administ. Imper. cap. 12. Quid imo, quod Eusebius ipse tradidit idipsum lib. 4. vitæ Constant. cap. 62., laudato vero libro hist. Eccles. de Philippi religione id refert ex fama? tum quod Philippus uterque quum Romam an. 248. venisset, rem divinam falsis Numinibus fecit, ludosque celebravit, qui pleni crudelitatis, & insanæ super-

superstitionis erant; anno vero sequenti 249. Veronæ uterque interfectus est. Cujusmodi rei argumentum sunt Nummi eorum jussu cusi, in quibus uterque Idolis sacrificans exhibetur. Non moveri autem se ajunt S. Dionysii, & Eusebii testimonio id ex fama, rumoreque falso referentium, quibus nihil mirum alios perinde fidem adhibuisse. Multo minus morari Acta S. Pontii Martyris, quæ fabularum esse refertissima, vel ex eo uno liquet, quod gentem Romanam pene universam sub Philippo Imperatore, christianæ religioni vota sua nuncupasse referant: quandoquidem vel tempore Honorii Imperatoris adhuc a Romanorum plerisque falsa Numina colebantur. Sed de his consule laudatos scriptores, atque nobis quidem p. 2. recurret sermo. Rejecto hoc igitur exemplo alia plane sunt promenda, de quibus nullus dubitandi locus sit reliquus: quorum pleraque etsi propius conficere propositum non videantur, eò tamen collineant omnia, ut præ ceteris Romanum Pontificem peculiari semper loco a Principibus habitum persuadeant, ideoque apprime illis persuasum speciali prærogativa Romanum Pontificem a Christo Domino fuisse insignitum omnino ostendant.

Ex Imperatoribus Orientis, & Occidentis.

§. I.

Atque quidem pervulgatam rem apud Ethnicos ipsos fuisse, quod apud Christianos rerum omnium sacrarum summam unus gereret Romanus Episcopus, oportet, quandoquidem Decius tolerabilius audivit levari adversum se æmulum Principem, qui cum ipso de Imperio contenderet, quemque fuisse Lucium Priscum autumat Pagius ad annum 251; Julium Valentem censet Blanchinius in not. ad Anast. tom. 2, quam æmulum Romæ Sacerdotem, qui tum temporis erat S. Cornelius, uti loquitur S. Cyprianus in epist. 52. ad Antonian. Ex quo loco Lupus, & Albaspinæus arguunt Decio ex Romani Pontificis dignitate, quasi ex ea plurimum dignitati, qua ipse Pontificis Maximi inter Ethnicos potiebatur, iret detractum, invidiam, iramque confla-

flatam;missumque propterea Valerianum tum Censorem ad Pontificem de medio tollendum. Aurelianus autem, qui anno 270. Imperii fastigium adeptus est, domum Patriarchæ Antiocheni, quam Paulus Samosatenus a duabus Synodis Antiochenis anno 265, & 269. celebratis apud Valesium in not. ad Eusebium lib.7. cap. 30, Pagium in Crit. ad annum 271. n. 2, & Harduinum tom. 1. proscriptus, & gradu dejectus Domno Patriarchæ suum in locum legitime subrogato dimittere detrectabat, illi tradi jussit, cui Romanus Episcopus cum Italiæ Episcopis eam adjudicasset, ut refert Eusebius lib. 7. hist. Eccles. cap. 30.

Constantinus re,& nomine Magnus,qui Imperatorum primus impense christianam Religionem colere cœpit, tot, tantisque dictis, factisque præclaris Romani Pontificis summam dignitatem, potestatemque veneratus, testatus,& tuitus est,ut ex illis duos integros libros adornandi Augustino Steuco Eugubino Chisamensi Episcopo facultas fuerit. Unum, vel alterum locum laudabo. In causa Cæciliani divexati a Donatistis ad se delata nefas arbitratus se se istiusmodi negotiis implicare, istudque genus controversiarum expedire ad Romanum Pontificem pertinere optime intelligens, litteras ad S.Melchiadem dedit,quas refert Eusebius lib.10. cap. 5, quarumque meminit S. Augustinus epist. 162, quibus significavit pacem Reipublicæ sibi summæ curæ esse, apud ipsum vero Religionis Christianæ summam consistere. Igitur ipse coacta Synodo de caussa Cæciliani inquireret, idque, quod justum esset, judicaret. *Placuit*, inquit, *mihi, ut idem Cæcilianus una cum decem Episcopis, qui accusare ipsum videntur, & cum decem aliis, quos ipse ad suam caussam necessarios esse judicaverit, Romam naviget, ut ibi coram Vobis, & coram Rethicio, Materno, ac Marino Collegis vestris, quos ea caussa Romam properare jussi, possit audiri, quemadmodum sanctissimæ legi convenire optime nostis.* Donatistæ itaque a S.Melchiade anno 313.in Concilio damnati sunt.

Neque obtrudas 1. id judicii non Pontifici, sed Synodo ab Imperatore demandatum, atque teste S.Augustino cit. epist. 162. Pontificem idcirco non usurpasse judicium illud,quod ipsi Imperator judicandi de ea caussa provinciam demandasset. Nam 1. ea de re Episcopos, qui cum Pontifice judices assiderent, Romam mi-

sit

sit Imperator, quod illos postulassent Donatistæ, quibus id concedendum ratus ille est, ut ita facilius dirimeretur caussa: Pontifex autem præter eos, qui ab Imperatore designati fuerant, alios quindecim ex Italia Episcopos delegit, eaque de caussa delegit, ut facilius eorum omnium judicio Donatistæ adquiescerent. Cæterum in hujusmodi circa facta personalia judiciis falli Pontificem posse; hujusmodi quoque judicia in caussis Africanæ Ecclesiæ ad jus Pontificis Romani, non etiam Episcoporum Italiæ, pertinere noverant Pontifex, Imperator, Africani Episcopi, & Donatistæ. 2. S.Augustinus cit.epist.162. probe agnovit procul dubio Melchiadem proprio jure de caussa illa judicasse, judicioque suo finem illi imposuisse, nam loquens de Cæciliano ait: *Posset non curare* (Cæcilianus) *conspirantem multitudinem inimicorum, quum se videret, & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ Cathedræ viguit Principatus, & cunctis terris, unde Evangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias litteras esse conjunctum, ubi paratus esset caussam suam dicere, si adversarii ejus has Ecclesias ab eo alienare conarentur*. In epist.171. ea de re datos Judices a Constantino, quos Donatistæ postulaverant, perhibet, quod Africani Episcopi apud Donatistas suspicione laborarent. Igitur quum epist. cit. 162. scripsit a Pontifice non fuisse usurpatum illud judicium, id scripsit arguendo ad hominem contra Donatistas, quasi diceret: etiamsi vobis daremus ò Donatistæ Melchiadem judicandi de Cæciliani causa potem non fuisse proprio jure, potuit id tamen, vobis Imperatorem deposcentibus, ut Judices daret.

Neque obtrudas 2. a judicio Melchiadis ad Constantinum appellasse Donatistas, a Constantino vero indictum Concilium Arelatense, in eoque Pontificis judicium retractatum fuisse, atque iterato Donatistas damnatos, absolutumque Cæcilianum: imo a Concilio ipso Arelatensi ad Imperatorem tertio interpositam fuisse a Donatistis appellationem, eaque suscepta Constantinum adversus Donatistas sententiam demum dixisse. Nam 1. etsi daremus a Melchiadis sententia appellasse ad Imperatorem Donatistas, uti reipsa nonnulli, sicuti Pagius ad an.313. n.9, & seqq.,& Natalis hist.Eccles.ad sæcul.IV.cap.3.art.1.existimarunt, S.Optati testi-

testimonio innixi, attamen nihil exinde Pontificis potestati detractum it; quum id judicii ad Pontificem pertinere, nec ad suum tribunal interponi appellationem potuisse fassus sit Imperator, ut auctor est S. Optatus lib. 1. referens, primo Imperatorem professum fuisse, quum a Donatistis urgeretur, se in caussa Ecclesiastica Judicem esse non posse: *Petitis a me in sæculo judicium, quum ego judicium Christi expectem*: deinde Donato post damnationem ad ipsum confugienti respondisse: *O rabida furoris audacia! sicut in caussis gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt!* 2. At non damus Donatistas a judicio S. Melchiadis appellasse ad Imperatorem, sed dumtaxat Judicum paucitatem, aliaque ejusmodi objiciendo, illi judicio adquiescere noluisse: ita enim existimarunt Valesius de schisin. Donatist. cap. 7; & Sirmondus in notis ad rescriptum Constantini Imper. ad Episcopos Concilii Arelatensis in calce tom. 1. Concil. Labbei; neque nisi a sententia Concilii Arelatensis ad Constantinum illos appellasse. Id vero constat ex S. Augustino lib. de unit. Ecclesiæ cap. 18; enarr. 2. in Psal. 36; lib. contra Crescon. cap. 7; lib. 2. contra litt. Petil. cap. 92; & epist. 68, & 162, nunc 88, & 43, quibus in locis perhibet Donatistas post judicium Romæ habitum conquestos apud Imperatorem, quod Episcopi illi male judicaverint: ab Imperatore datos fuisse alios Judices Episcopos Concilii Arelatensis, a quorum judicio ad Imperatorem appellarunt. Ex quibus palam fit S. Optatum forte ignarum judicii a Concilio Arelatensi lati contra Donatistas, idcirco dixisse illos a judicio Concilii Romani appellasse, quum, ut diximus, ex S. Augustino constet a judicio Concilii Arelatensis ipsos appellasse. 3. Etsi dederit Constantinus Arelatense Concilium post judicium Pontificis, id egit non quod ita necesse esset, sed ideo, ut tandem Donatistas compesceret. Audiatur S. Augustinus in præc. epist. 162, ubi, *Dedit*, inquit, *ille aliud Arelatense judicium, aliorum scilicet Episcoporum, non quia jam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, & omni modo cupiens tantam impudentiam cohiberi*. Ad hanc cohibendam impudentiam subdit equidem S. Doctor ibidem restasse adhuc generale Concilium, quod eo sensu non dixit, quod putaret sententiam Romani Pontificis retractari posse, nam supra dixerat id non fuisse ne-

ſe neceſse; quinimo Secundum Tingitanum, qui in Cæcilianum Synodo Carthaginenſi intereſse nolentem ſententiam tulerat, redarguit iccirco, quod Cæcilianus coram Romana Eccleſia, *in qua ſemper Apoſtolicæ Cathedræ viguit Principatus*, cauſsam ſuam dicere eſset paratus: ſed ut oſtenderet nihil eſse reliquum, quo Donatiſtis os obſtrueretur, a quibus Antiſtites Concilii Romani, & Arelatenſis male judicaſse arguebantur, niſi Concilii generalis judicium. 3. Abſque S. Silveſtri, qui Melchiadi ſucceſserat, auctoritate cauſsam Cæciliani, & Donatiſtarum in Romano Concilio definitam, in Arelatenſi retractatam non fuiſse ex eo liquet, tum quod ad Pontificem geſtorum omnium in Concilio relationem Epiſcopi miſerunt; tum quod ab eodem Pontifice, ut geſta, & decreta auctoritate ſua confirmaret, & promulgaret Epiſcopi poſtularunt, *Placet*, ajentes, *a Te, qui majores Diœceſes tenes, potiſſimum omnibus inſinuari*. Quem in locum confer, quæ tom. 1. pag. 253. adnotata ſunt.

Cæterum Valeſius in not. ad lib. 3. vitæ Conſtan. cap. 51. ingenue concedit Conſtantinum aliquanto plus ſibi in negotiis Eccleſiaſticis vindicaſse, quam laico Principi conveniret: ut illud Epiſcopos Judices ex Gallia deſtinandi: poſt Romanum Concilium aliud Arelatenſe concedendi: ac tertio poſt latum in Arelatenſi judicium, novum coram ſe Mediolani inſtituendi. Legeſis Noriſium hiſt. Donatiſt. part. 1. cap. 11; Tillemontium tom. 6. monum. hiſt. Eccleſ. art. 25, & 26; Pagium ad annum 313, & alios. Verum in eo excuſandus, quod eam agendi rationem ab ipſo exigere temporum illorum iniquitas videretur, nam alioquin teſte S. Auguſtino cit. ſæpe epiſt. 162, *Non auſus eſt*, inquit, *chriſtianus Imperator ſic eorum tumultuoſas, & fallaces querelas ſuſcipere, ut de judicio Epiſcoporum, qui Romæ ſederant, ipſe judicaret*. Et infra agens de appellatione interpoſita a Concilio Arelatenſi ad Imperatorem, deque lato ab ipſo judicio, ſubdit: *Eis ipſe ceſſit, ut de illa cauſsa poſt Epiſcopos judicaret, a ſanctis Antiſtitibus poſtea veniam petiturus; dum tamen illi, quod ulterius dicerent, non haberent, ſi ejus ſententiæ non obtemperarent, ad quem ipſi provocaverunt, ſic & illi aliquando cederent veritati*. Expreſſius id etiam ſcribit idem Imperator in epiſtola ad Epiſcopos Arela-

tensis Concilii apud S. Augustinum cit. epist. 162 : *Meum judicium expostulant, qui ipse judicium Christi expecto ... O rabida furoris audacia ! sicut in caussis gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt ... renuentes cæleste judicium, meum putaverunt postulandum.*

Eidem Constantino id etiam succensent, quod æque ac cum Ario cum S. Alexandro inclementer egerit, una data ad utrumque epistola redarguens, quod inutili quæstione inter se digladiarentur: quod Eusebium Nicomediensem, aliosque Antistites hæreseos Arianæ caussa exulatum abire jussos, restituerit: quod Arium jam damnatum in Ecclesiam recipi mandaverit: quod Eusebium Nicomediensem, aliosque Nicæno Concilio infensos acceptos habuerit: quod eosdem in S. Athanasium deſævientes non cohibuerit: quod adversus S. Athanasium Tyriam Synodum, aliasque coegerit: quod adversus Episcopos Synodis ab se indictis adesse detrectantes graves pœnas decreverit: quod S. Athanasium denique, quasi frumentum, quod Alexandria comportari Constantinopolim solebat, prohibuisset, exulem in Gallias amandaverit. Verum est via eumdem Imperatorem excusandi: quod S. Alexandrum, præpropere, ac præpostere in Arium egisse, pacemque levi de caussa turbasse putasset: quod Eusebium, aliosque suspectæ fidei Episcopos culpam fassos, factique pœnitentes intellexisset; in eamque Episcopos sententiam concessisse, ut suis restituerentur illi Sedibus: quod Arium desipere desiisse, atque demum ad frugem receptum ab Episcopis, quos orthodoxos putabat, audivisset; eorumque precibus ad eum reducendum Alexandriam permotus fuisset: quod Eusebianos rei christianæ egregiam impendere opem, veræque fidei vindices agere fuisset persuasus: quod justam esse causam in S. Athanasium sæviendi existimasset; nam ubi rescivit, non justitia ductos Episcopos in Tyrensi pseudo-Synodo, sed partium studio permotos in S. Athanasium animadvertisse, eosdem Episcopos, ut se coram starent, & actorum rationem redderent, jussit: quod fraude, pessimaque fide Synodis se surripere Episcopos nonnullos, qui causa in Synodis cadere certo scirent, autumasset: quod calumniam, verbo tandem, verum crimen credidisset.

Cæ-

Cæterum enim Constantinus Episcopos Christi locum tenere, eaque, ceu a Christo decreta, haberi debere affirmavit, neque se ullo modo Judicem Episcoporum esse, neque eorum auctorem, quæ ab Episcopis in Concilio agerentur. Ita testantur Eusebius lib. 3. de vita Constant. cap. 20; (si tamen is liber Eusebii genuinum est opus; nam vitæ Constantini scriptorem Acacium Luscum fuisse multis, nec sane contemnendis conjecturis ostendere nititur P. Mathias Fuhrmannus hist. sacræ de baptismo Constantini par. 1. colloq. 5. n. 38, & seqq.) S. Optatus lib. 1. advers. Parmen.; S. Augustinus locis cit., & Ruffinus lib. 1. hist. Eccles. cap. 2. Unde Albaspinæus in notis ad S. Optati Milevit. locum illum: *Petitis a me in sæculo judicium, quum ego ipse Christi judicium expectem.* *Hoc responsum*, inquit, *est notatu dignum, quo Imperator voluit ostendere Episcoporum controversias ab ipsis potius, quod Christi vicem gerant, dijudicandas esse, quam a laicis*. Hæc paullo fusius prosequuti sumus, ut Calvino, aliisque gregalibus non modo, sed etiam Launojo in epist. ad Jacobum Boetium, aliisque hujus generis hominibus os obstrueremus, ex factis a Constantino in caussa Donatistarum palam fieri effutientibus, posse a Romano Pontifice ad generale Concilium appellari, post quod adhuc reliquum sit Imperatoris tribunal, uti Calvinistæ subtexunt. Sed de hoc argumento rursus parte 2. Vindiciar. Non moror Constantini epistolam ad S. Silvestrum, quæ a plerisque hanc in rem laudatur, ut quæ in eo apocryphorum censu reponenda sit, in quo acta S. Silvestro attributa reponi jam solent.

Valentinianus de Ecclesia universa, atque Episcopis optime meritus est: caussis enim Ecclesiasticis, ac præsertim fidei immiscere se præcavit; atque quidem, ut refert Sozomenus lib.7.cap.7, Episcopis Provinciarum Hellesponti, & Bithyniæ, in quibus dein celebratum fuit Concilium Lampsacenum, rogantibus aliquando, ut sibi de fide aliqua decernenda in cœtum cogi facultas fieret, respondit: *Mihi quidem in laicorum ordine constituto fas non est hujusmodi negotia curiosius scrutari: Sacerdotes vero, quibus id curæ est seorsim, ubicumque voluerint, conveniant.* Quinimo, ut liquet ex L. 20. *Quorum appellationes sint suscipiendæ*,

 Chro-

Chronopium quemdam Episcopum a Synodi judicio appellationem ad laicum tribunal interponentem mulcta pecuniaria in pauperes eroganda punivit. Præcipuum vero ipsius studium erga Romanum exarsit Pontificem. Manichæos, & Donatistas a Romanis Pontificibus damnatos legibus latis coercuit Leg.3. de Hæret., & L. 1. *Ne S. Baptisma iteretur* in Cod. Theodos. Conflatum ab Ursicino contra S. Damasum schisma Damaso rogante cohibuit; Basilicam ab eo usurpatam Damaso restitui jussit; Ursicinum vero, ejusque partiarios exulatum in Gallias pepulit, rescripto ad Prætextatum Urbis Præfectum misso. Legem tulit, quam ad S. Damasum Romam direxit, qua Clericos, & Monachos a viduarum domibus arcebat, cavebatque, ne quidquam a devotis mulieribus acciperent: L.16. tit. 2. Cod.Theodos. *De Episcopis, & Clericis*, qua de lege S.Hieronymus in epist. ad Nepotianum,& S. Ambrosius minus, quam de Ecclesiasticorum avaritia, qui illam meruerant, conquesti sunt; ea de re Pontifices non postulasse, ut lex ista revocaretur, quod ea lege Clericorum avaritia coerceretur, quandoquidem eamdem, & in Ecclesiasticis ab Ecclesia semper execratam fuisse observat doctiss. Thomassinus veteris, & novæ discipl. p. 3. lib.1. capp. 18, & 22, laudans eam in rem Concilium Cabilonense III. can. 6, & 7; cui concordant Turonense III. can. 51; & Moguntinum I. can. 6: animadvertens tamen ea legeClericos quidem ab hæreditatibus ineundis amotos, non exclusam Ecclesiam. A Valentiniano, & Valente e Concilio Illyriciano, teste Theodoreto lib. 4. capp. 8, & 9, tres in divinis hypostases, unamque divinam in tribus substantiam edicto sancitam; decreto innixis ea de re in Synodo Romana lato a S.Liberio, vel ut aliis videtur, a S. Damaso, alibi diximus.

Gratianus, Valentinianus, & Theodosius, quo in honore Romanum Pontificem haberent, quantique ejus decreta, ac dogmata facienda forent, latis legibus fecerunt palam. Ut nihil heic meminerim legum, quibus Manichæos, Donatistas, Arianos, aliosque damnatos, atque a christiana Religione extorres compescuere, & castigavere Cod. Theodos. LL. 18, & 20. *De Hæreticis*, & LL.1, & 5. *De Apostatis*, petentibus S. Damaso, unaque Romana Synodo epist. anno 378. ad ipsos data, ut Ursicinum

in

in Urbem reversum, ac schisma restaurantem, ejusque gregales coercerent: ut quotquot, qui a S. Damaso, & Episcopis essent damnati, eorum judicio acquiescere cogerent; & quicumque in judicium ita vocatus adesse detrectaret, is ad Summi Pontificis tribunal se sistere compelleretur; aut si in remotis locis caussa exagitaretur, ad tribunal Metropolitani deduceretur examinanda; si vero de Metropolitani caussa ageretur, ad Romanum Pontificem, vel ad Judices illos, quos idem Pontifex designasset, pergere sine dilatione praeciperentur: Gratianus, & Valentinianus edicto dato ad Aquilinum Urbis Vicarium ea S. Damasi, ac Synodi vota servari omnino jusserunt. Porro id Pontifex ab Imperatore petierat plurimam ob caussam. Florentius Episcopus Puteolanus e gradu dejectus a Pontifice, primo ad Imperatorem confugiens de injuria sibi a Damaso illata conquestus fuerat; cui praeclarum illud respondit Imperator; quod si Pontificis Romani judicium subjisset, jam sibi nullum patere amplius tribunal intelligeret, a quo judicium ejusmodi retractaretur. Florentius nihilominus pertinax in sententia Sedem dimittere detrectabat. Praeterea Episcopus Parmensis, aut Portuensis, cujus ignoratur nomen anno 377. exeunte, vel ineunte 378. a Pontifice pariter exauctoratus loco pariter cedere nullo patiebatur modo. Restitutus quoque Episcopus Africanus, qui accusatus ab Imperatore fuerat jussus, ut Romae coram Pontifice caussae suae judicium experiretur, quominus in jus vocaretur, ac sententiam subiens per vim e loco deturbaretur, insolentium, iniquorumque collecta manu prohibebat. Postremo Claudianus partium Donatistarum Episcopus ab iisdem Donatistis Romam missus, ut ibidem Donatistarum Proseucham administraret, plurima contra Ecclesiam peccabat. His ergo malis ut occurreret Pontifex, laudatam a Pientissimis Imperatoribus impetravit legem, quam legere est tomo 1. epist. Decretalium.

Gratiano iterum supplicarunt anno 381. Aquilejensis Synodi Antistites, ut Ursicinum una cum Arianis Mediolani novas turbas meditantem, novaque consilia Sedis Apostolicae invadendae ineuntem cohiberet: quod perlibenter ille praestitit. Maximus, qui Gratiano interempto Imperium invasit, maximopere de Romano

Pon-

Pontifice sibi conciliando studuit, suumque pro fide catholica studium, ut Pontifici manifestum fieret, eique probaretur, fategit,eam ob rem exarata ad S.Siricium epistola.Theodosius L.1. Cod. *De Summa Trinit.*, *& fide catholica*, idipsum, atque Gratianus, & Valentinianus professus est, videlicet Romanum Pontificem Ecclesiæ universalem Pastorem, atque ab eo custoditam catholicam Religionem ab universis sectandam edixit: *Cunctos populos*, (verba sunt legis) *quos Clementiæ nostræ regit Imperium, in tali volumus Religione versari, quam Divum Petrum Apostolum tradidisse Romanis Religio usque adhuc ab ipso insinuata declarat, quamque Pontificem Damasum sequi claret.* Ab eodem S.Damaso filiis suis Arcadio, & Honorio magistrum dari, a quo maxime in doctrina, & moribus Romanæ Ecclesiæ instruerentur, petiit Theodosius, ille vero Arsenium misit. Pleraque alia alibi persequemnr ex Codice Theodosiano, quem primum publicam in lucem emisit Sichardus vir Lutheranus, ac deinde Sirmondus.

Honorius, si quis alius, erga Romanos Pontifices observantiæ fovendæ studio maximopere flagravit. Principio enim dum Romæ ageret sub id temporis, quo S. Johannes Chrysostomus a Theophilo Alexandrino, ejusque partiariis injuriam passus, iniqua sententia e Sede deturbatus, Arcadii etiam sententia, cujus credulitati, & religioni illi nequissime illuserant, in exilium deportatus, Apostolicam Sedem appellaverat, ab Innocentio Summo Pontifice exoratus, extimulatusque ad Arcadium bis, ac ter datis litteris adhortatus est, ut Thessalonicam, locum a Pontifice Maximo ad habendum Concilium designatum, quod unicum reliquum erat remedium refractariis iis, qui Apostolicæ Sedis judicio adquiescere renuebant, Orientis Episcopos convenire juberet, quò ipse properare Episcopos ex Occidente curasset, ut ibi acto cœtu de S.Chrysostomi caussa dignosceretur,& dijudicaretur. Cæterum, addit,quod si ipse probe nosse desideret, quænam sit in caussa Johannis Chrysostomi Occidentalium Episcoporum, ac Romani præsertim Pontificis sententia, facile intelliget ex duabus ex multis ejusmodi ab se delectis, quas subjicit, & subnectit litteris, cum S. Innocentii Pontificis Maximi, tum S. Chromatii Episcopi Aquilejensis: scilicet Apostolicæ Sedis

dis judicium, cui ceteri Occidentis Episcopi adhærere officii loco ducebant, longe ab Arcadio Orientalium Episcoporum, qui Theophili partibus studebant, sententiæ anteponendum esse significabat. Præterea idem Honorius, quum a S. Zosimo Innocentii successore tractoriam, qua Pelagium, Cælestiumque proscripserat, ad se missam accepisset, rogatus, ut damnatos homines toto christiano Orbe tanquam hæreticos haberi, Urbe vero omnino expelli juberet, actutum rescripto emisso, quod describunt Baronius ad annum 418; Salmasius in Eucharistico; Usserius lib. de Eccles. Britan. primord. cap. 50; Labbeus tom. 2. Concil.; Baluzius in append. ad Salvianum; Norisius lib. 1. histor. Pelag. cap. 13.; & Garnerius dissert. 3. de Constitut. Imper. in caussa Pelagii, atque ad Palladium Prætorio Italiæ Præfectum directo, Pelagium, Cælestiumque Roma pelli præcepit; eorum vero partibus addictos ubicumque accusatos, & convictos exilii deportatione damnari.

In eo equidem peccasse videtur Honorius, quod pro Eulalio contra S. Bonifacium pro Pontifice se gerente steterit, datoque ad Symmachum Urbis Præfectum rescripto huic Sedem confirmarit, illum in ordinem redigi jusserit. At id egit Symmachi, qui Eulalio favebat, mendaciis deceptus: quippe a Romano Clero de veritate certior litteris factus, utriusque caussam in Synodo Spoletina examini subjiciendam statuit, quæ antequam haberetur, comperta plene rei veritate, hanc Honorius revocavit, Eulalium expelli, & Bonifacium suæ restitui Sedi jussit. Pontifex postquam suum recepisset locum, ut Romanæ Ecclesiæ paci prospiceret, ac imposterum omne præcaveret schisma, egit apud Imperatorem, ut lege lata sanciret eum tamquam Pontificem esse colendum, in quem Cleri consensisset potior pars. Itaque Imperator rescripto ad Pontificem misso, postquam dixisset: *Scripta Beatitudinis tuæ debitæ reverentiæ gratulatione suscepimus*: postquam Pontificem deprecatus esset, ut studium suum erga Imperium dignaretur impendere, postremo Pontificis votis morem gerens statuit: Illum solum in Sede Apostolica permansurum, quem ex numero Clericorum nova ordinatione divinum judicium, & universitatis consensus elegisset. Rescriptum refertur a Baronio

nio ad annum 419; atque quidem ex hoc Bonifacium inter, & Eulalium dissidio factum, dein putat Pagius in Crit. Baronii, ut cum Imperatores, tum Italiæ Reges Romanorum Pontificum electionibus se se immiscerent.

Eodem S. Bonifacio urgente, ut auctor est S. Prosper in lib. contra Collat. cap. 41. his verbis: *S. Memoriæ Bonifacius Piissimorum Imperatorum catholica devotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei non solum Apostolicis, sed etiam Regiis utebatur edictis*, Honorius legem alteram adversus Pelagianos evulgavit, qua statuit, ut siquis Pelagium, atque Cælestium in quacumque Provinciarum parte latitare non nesciens, aut propellere, aut prodere noluisset, præscriptæ pœnæ, ceu criminis particeps subjaceret. Statuit insuper, ut siquis Episcoporum Tractoriæ S. Zosimi, atque Pelagii, & Cælestii damnationi subscribere detrectasset, e gradu detruderetur, & communio Ecclesiastica eidem denegaretur. Hoc rescriptum Honorius anno 419. ad Aurelium Carthaginensem in Africam dedit, quod ille in tota Africa promulgavit, adjectaque epistola ad unum Episcopos omnes adhortatus est, ut Cælestii, & Pelagii damnationi, atque epistolæ Zosimi syngrapham adiicerent suam. Sapienter hic observatum est a doctissimo Garnerio cit. dissert. 3. hanc Honorii legem primam fuisse, qua ab Imperatoribus sit jussum, ut fidei decretis, & hæreticis damnatis a Romano Pontifice Episcopi omnes subscriberent: hanc vero subscribendi legem Pontificis primo, Zosimi scilicet, ac Bonifacii deinde, Imperatoris postea auctoritate sancitam cum S. Prosperi, tum aliorum Scriptorum testimoniis ostendit laudatus Garnerius. Ex quo liquet propterea hanc Honorii Constitutionem non fuisse impetratam ab Africanis Episcopis, S.Alipio in Italiam ad id misso, uti censuit Baronius; aut a Valerio Comite, SS.Alipio, & Augustino urgentibus, ut aliis visum est, sed a S. Bonifacio Pontifice Maximo. Postremo quum Theodosius Orientis Imperator anno 421, lege lata Illyricum a jurisdictione Romani Pontificis abstractum Præsulis Constantinopolitani juribus adjecisset ad instantiam Episcoporum Illyrici, ut in rescripto ad Honorium testatur idem Theodosius, idem Honorius intercessit, obtinuitque, ut Theodosius eam legem re-

rescinderet, ea de re ad Honorium anno 422. dato rescripto, quod edidit Holstenius in Romana collectione.

Theodosius Junior in eo igitur laudandus est, quod legem Romano Pontifici incommodam, quamque subreptione ab Illyricis impetratam refert, rei comperta veritate resciderit. In eo laudandus etiam, quod L. 3. tit. *De Episcopali judicio*, quæ refertur Can. *Quicumque litem* 9. q. 1, jus dirimendi civiles ipsas controversias Episcopis contulerit; Episcoporum vero caussas Episcoporum judicio finiendas omnino permiserit. In eo laudandus iterum, quod leges sanctissimas tulerit contra Ethnicos, Judæos, omnisque generis hæreticos, quos a Romana Ecclesia damnatos utique noverat LL. 21, & 22. *de Paganis*: 27 de *Judæis*; 59, 60, & 61. *de Hæreticis* Cod. Theodos. Sed ob id laudibus cumulandus quam maxime, quod S. Cælestino Pontifici Maximo morem gerens edicto Nestorium abdicarit, in exilium amandarit, ejusque librorum lectionem interdixerit; eosdem undique conquisitos flammis devoveri jusserit; atque Nestorii partibus addictis publicam infamiæ notam inusserit, quos Simonianos imposterum nuncupandos sanxit: quomodo Arianos olim Porphyrianos appellari Constantinus jusserat. Quibus de rebus præclare gestis ipsi per litteras gratulatus est S. Cælestinus, quas legere est p. 3. Concilii Ephesini. In eo vero redarguendus est Theodosius, quod a schismatica Synodo celebrata ab Johanne Antiocheno adversus S. Cyrillum, Ephesinumque Concilium, se decipi passus fuerit; atque ab Ephesinis Patribus decreta rescindi præceperit. Quamvis postea veritate perspecta in Nestorium a S. Cælestino, & Ephesino Concilio damnatum variis modis, ut diximus, animadvertit; & in epist. ad eumdem S. Cyrillum apud Harduinum tom. 1. Episcoporum esse asseruit de fide judicium ferre, a quo Imperatoris sit ne latum quidem unguem abludere: *Quorum* (dogmatum) inquit, *oportet Judices præsidere undique Præsules Sacerdotii, & per quos Nos tenaciores veræ sententiæ sumus, & erimus.*

Graviori equidem ei vitio vertitur, quod Ephesina II. pseudo-Synodo dicta prædatoria indicta præsidendi munus Dioscoro Alexandrino detulerit, S. Leonis Legatis id juris detrahens; & Barsumam flagitiosum Archimandritam suffragandi jure donaverit.

rit. Quod ut Flavianus, & Episcopi ceteri, qui Eutychetem Constantinopoli damnaverant, a suffragandi jure excluderentur, decreverit. Quod lege lata Ephesinum Latrocinium probaverit, nullaque ratione a S.Leone M.,& Valentiniano III.Occidentis Imper. se adduci passus sit, ut gesta in prædatoria Synodo refricarentur, ac generale Concilium in Italia celebraretur. Quamquam Theodosio obreptum fuisse observat doctiss. Petrus de Marca, tum in eo quod suggestum illi fuit primum post Romanum Episcopum honoris locum deberi Alexandrino, eumque in Ephesino Concilio delatum S. Cyrillo, quare absente Pontifice Romano omnibus præferendum Dioscorum in Ephesino II: tum in eo quod Dioscorum non secus, ac Barsumam viros esse puritate vitæ, & catholica fide probatissimos ei quoque insusurratum fuit: tum in eo quod studio partium affectos, ac præjudiciis adversus Eutychetem abreptos Episcopos Concilii Constantinopolitani autumans, tamquam minus æquos Judices affuturos, a jure ferendæ sententiæ excludendos fore existimavit: tum in eo quod omnia rite in prædatoria Synodo peracta ei fuit persuasum, nec locum patere, ut semel acta agerentur, ne in infinitum res irent, ut ipse significat in epistola ad Liciniam Augustam; & in rescripto ad S. Leonem apud Liberatum in Breviario cap. 12.

Valentinianus III. igitur, uti mox indicatum est, in epist., quam S.Leone M. adhortante, ad Theodosium dedit obsecrans, ut S. Leonis votis annuens generale Concilium in Italia celebrari juberet, quo pessime gestis in prædatoria Synodo medica manus adhiberetur, quamque legere est in actis Concilii Chalcedonensis, quo ipse animo optime erga Romanum Pontificem esset affectus, palam fecit his verbis: *Quum venissem ad Urbem Romam, rogatus sum a Romano Episcopo* (S. Leone,) *& aliis scribere vestræ Mansuetudini de fide, quæ cum sit conservatrix omnium fidelium animarum, dicitur perturbata: quam Nos a nostris Majoribus traditam debemus cum omni competenti devotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis B. Petro Apostolo intemeratam, & in nostris temporibus conservare, quatenus Beatissimus Romanæ Civitatis Episcopus, cui Principatum Sacerdotii super omnes antiquitas contulit, locum habeat, & facultatem de fide, & Sacerdo-*

tibus

tibus judicare. Hæc enim gratia secundum solemnitatem Conciliorum, & Constantinopolitanus Episcopus eum per libellos appellavit propter contentionem, quæ orta est de fide. Huic itaque postulanti... annuere non negavi, quatenus ad tuam Mansuetudinem meam petitionem ingererem, ut prædictus Sacerdos congregatis ex omni Orbe etiam reliquis Sacerdotibus intra Italiam, omni præjudicio submoto, a principio omnem caussam, quæ vertitur, solicita probatione cognoscens, sententiam ferat, quam fides, & ratio veræ divinitatis expostulat. Quibus plane significabat Pontificem super omnes Episcopos potestate fungi, cujus officium sit acta etiam a Conciliis retractare, & rescindere, suaque suprema sententia quæstiones fidei finire.

Ab eodem Valentiniano non absque minis S. Hilarius Arelatensis ad obedientiam præstandam S. Leoni Papæ, a quo ob violatum jus Apostolicæ Sedis, quam appellaverat Chelidonius, gravi nota inflictus fuerat, dignitateque Metropolitica expoliatus, atque ad agnoscendam promeritam pœnam adactus est. Quippe Galliæ, & Italiæ Præfecto imperavit, ut Romam deduceretur quicumque Episcopus, qui parere judicio Pontificis Maximi renueret, & maxime Hilarius Arelatensis. En verba edicti apud Baronium ad an.445, & Labbeum tom.2: *Erat ipsa quidem* (S.Leonis) *sententia per Gallias etiam sine Imperiali sanctione valitura: quid enim tanti Pontificis auctoritati in Ecclesias non liceret? Sed nostram quoque præceptionem hæc ratio provocavit, ne ulterius vel Hilario, quem adhuc Episcopum nuncupari sola mansueti Præsulis permisit auctoritas, nec cuiquam alteri præceptis Romani Pontificis liceat obviare: talibus enim ausibus fides, & reverentia nostri violatur Imperii... ne levis saltem inter Ecclesias turba nascatur, hac perenni sanctione decernimus, ne quid tam Episcopis Galliæ, quam aliarum Provinciarum contra consuetudinem veterem liceat sine venerabilis Papæ Urbis æternæ sententia tentare, sed illis, omnibusque pro lege sit, quidquid sanxit, vel sanxerit Apostolicæ Sedis auctoritas; ita ut quisquis Episcoporum ad judicium Romani Antistitis evocatus venire neglexerit, per Moderatorem ejusdem Provinciæ adesse cogatur.* Quamquam Baronius, doctique quamplures ementitam esse historiam Hilarii a S.Leone habiti tan-

ti tanquam hæretici, ab eoque excommunicati existimant. Et sane S. Congregatio a Stephani Gratiani disceptationibus Forensibus tom. 2. cap. 284. historiam SS. Leonis, & Hilarii ab hæreticis confictam expungi jussit, sed de hoc argumento par. 2. Vindiciar. Agunt interea de hoc argumento præ aliis Quesnellus, & Papebrochius, atque ita quidem ut Quesnellus S. Honorato Massiliensi vitæ S. Hilarii auctori innixus S. Hilarium omnino absolvat, S. Leonem vero in culpam vocet. Papebrochius e converso longe rectius, Pagio judice ad an. 445. n. 14, præ S. Honorato potiorem in hujusce caussæ enarratione S. Leonis auctoritatem habendam esse affirmat, fidemque potius Pontifici adhibendam narranti, quæ Romæ gesta fuerant, quam S. Honorato eadem Romæ gesta ex auditu, & relatu Cleri Arelatensis post annos 20, aut 30. regerenti: ideoque quam S. Leonem, potius S. Hilarium excessisse existimat. Quamquam & S. Honoratus de S. Hilario perhibet: *B. Leoni se illico præsentasse, cum reverentia impendisse obsequium, & cum humilitate poposcisse, ut Ecclesiarum statum more solito ordinaret*. Fertur idem Imperator jam pridem sui obsequii erga Pontificem argumentum egregium præbuisse. Quippe quum a Basso Exconsule de stupro virgini per vim illato accusatus fuisset S. Sixtus III. S. Leonis decessor, eamque ad propulsandam calumniam Pontifex Concilium congregasset, Valentinianus a congressu discedens Pontificis arbitrio sui ipsius integrum judicium permisit: Sixtus vero se judicio Synodi haud esse subjectum protestatus; sed & a culpa imposita prorsus immunem se professus est; atque calumniæ auctorem Bassum anathemate damnavit. Verum quum Eruditis plerisque acta Synodi Romanæ sub Sixto III. hac de re habitæ suspectæ admodum fidei visa fuerint, eo quod falsa Consulum nota consignentur, & anachronismis scateant, nolim me historiæ hujusce vadem erigere.

Marcianus imprimis Imperator, unaque Valentinianus in epistola communi voto ad S. Leonem inscripta, quæ habetur p. 1. Concil. Chalcedonensis, quaque efflictim obsecrabant, ut Concilium Chalcedonense congregari indulgeret, supremum jus in Ecclesia Pontifici adseruerunt his verbis: *Tuam Sanctitatem Principatum in Episcopatu divinæ fidei possidentem sacris litteris in principio*

cipio credimus alloquendam, invitantes, atque rogantes ... quatenus sublato omni errore, per Synodum celebrandam Te auctore maximo, pax circa omnes Episcopos fidei Catholicæ fiat. Iterum idem Marcianus Valentiniani legem, qua nonnihil libertas Ecclesiastica lædebatur, a S.Leone admonitus ultro abrogavit; quam in rem Baronium adisis ad an. 455. Eodem S. Leone adhortante, quod facere detrectaverat Theodosius, libenter perfecit idem Marcianus, scilicet Synodum II. Ephesinam prædatoriam proscripsit lata lege, qua & Theodosii constitutionem ejusdem Ephesini latrocinii confirmatricem rescidit. Jam vero in litteris, quibus S.Leoni celebrandi Concilii desiderium suum aperit, obnixe eumdem deprecatur, ut Concilio adesse, & præesse dignaretur, in eoque, quæ Religioni utilia forent, ipse decerneret; sin minus sineret Concilium cogi, in quo Episcopi, quæ ab ipso definita fuissent, declararent: *Superest*, inquit, *ut si placuerit tuæ Beatitudini in has partes advenire, & Synodum celebrare, hoc facere Religionis affectu dignetur. Nostris ubique desideriis Sanctitas vestra satisfaciet, & sacræ Religioni, quæ utilia sunt, decernet. Si vero hoc onerosum est, ut Tu ad has partes advenias, hoc ipsum Nobis propriis litteris tua Sanctitas manifestet, quatenus in omnem Orientem, & in ipsam Thraciam, & Illyricum sacræ nostræ litteræ dirigantur, ut ad quemdam definitum locum, ubi Nobis placuerit, omnes sanctissimi Episcopi debeant convenire, & quæ christianorum Religioni, atque Catholicæ fidei prosint, sicut Sanctitas tua secundum Ecclesiasticas regulas definiverit, sua dispositione declarent.* S.Leo vero in litteris, quas rescripsit, veniam equidem celebrandi Concilii fecit, missurumque Legatos, qui Concilio præessent, promisit, illud tamen præcautum jussit, ne ab se definita retractari pateretur, aut in dubium revocari, quæ ab se in epist. ad Flavianum jam de fide fuerant decreta, permitteret. Legere est has epistolas par. 1. Concilii Chalcedonensis. Illud non prætereundum, quod Act.6, cui præsentia adfuit Imperator, quædam capitula Synodo approbanda proposuit his verbis, quæ animum ostendant omnino alienum a juribus Ecclesiasticis invadendis: *Quædam Capitula sunt, quæ ad honorem vestræ reverentiæ Vobis servavimus, decorum esse judicantes a Vobis hæc regulariter potius fir-*

firmari per Synodum, quam nostra lege sanciri. Unam vel alteram Principem fœminam pari erga Pontificem studio flagrantem subtexere fas sit.

Galla Placidia Honorii Imper. soror, Constantii in Imperio collegæ conjux in epist. ad Pulcheriam Theodosii Junioris sororem Marciano Augusto desponsatam, ac in conjugio virginem, qua adhortatur, ut Ephesinam pseudo-Synodum execretur, Conciliumque ad eamdem pseudo-Synodum ejurandam celebrari apud Marcianum curet, de Apostolicæ Sedis summa auctoritate, ac in fide infallibilitate egregia hæc habet: *Igitur tua Clementia secundum catholicam fidem, quod semper Nobiscum fecit, & nunc similiter conspirare dignetur, ut quidquid in illo tumultuoso apud Ephesum Concilio constitutum est, omni virtute removeatur: ut omnibus integris permanentibus ad Apostolicæ Sedis, in qua primus Apostolorum B. Petrus, qui etiam claves regni Cælestis accipiens Sacerdotii Principatum tenuit, Episcopatus caussa mittatur. Debemus enim Primatum in omnibus immortali conversationi tribuere, quæ totum Mundum propriæ virtutis dominatione complevit, & nostro Imperio Orbem gubernandum, servandumque commisit*. Atqui non absimili devotionis studio Apostolicam Sedem prosequebatur Pulcheria Augusta: quippe in litteris, quas ad S. Leonem exaravit, postquam Pontificem certiorem fecisset ab Anatolio Regiæ Urbis Episcopo epistolæ ad S. Flavianum ab ipso S. Leone directæ syngrapham adjectam fuisse, de cogendo Concilio hæc habet: *Præterea tua Reverentia, quocumque modo prospexerit, significare dignetur, ut omnes etiam totius Orientis Episcopi, Thraciæ, & Illyrici in unam Civitatem velociter valeant convenire; & illic facto Concilio, & de catholica confessione, & de his Episcopis, qui ante hoc segregati sunt*, (a Dioscoro scilicet in Ephesina Synodo) *sicut fides, & christiana pietas exigit, Te auctore decernant*. Quibus plane fatetur, ac palam facit absque Pontificis auctoritate nec cogi Concilium licere, neque in Concilio de fide, aut de caussis Episcoporum definiri. S. Leonis rescripta recole ex art. de Concil. Chalcedonensi, ubi de his satis, & abunde, opinor, actum est.

Leo Augustus, apud quem Eutychiani alterum Concilium, quo

quo Chalcedonense rescinderetur, aut retractaretur, celebrari postquam frustra efflagitare se perspexissent, instabant tamen, ut indulgeret collationem de fide fieri; hanc hæreticis postulationem haud denegandam arbitratus, attamen absque Pontificis Romani auctoritate eam fieri non posse agnovit. Ea erga de re ad S. Leonem supplices dedit litteras, ut Legatos dirigeret, qui quasdam de fide quæstiones elucidarent, eliquarentque. Litteras, & Legatos S. Leo misit, non equidem ad pugnam cum hæreticis instaurandam, disceptandumque de his, quæ ab se in epist. ad Flavianum de fide jam fuerant definita; sed ut imprimis Imperator, atque imbecilles perinde, & in fide infirmi magis, magisque de Mysterio Incarnationis instruerentur. Quibus intellexit Imperator Eutychianis de fide disputandi non linquendum locum, permotusque Pontificis litteris Timotheum Ælurum Alexandria ejecit, alterumque Chalcedonensis Concilii adsertorem ejus Sedi suffici curavit. Quibus de rebus ab ipso præclare gestis novis datis litteris ipsi gratulatus est S. Leo. Suffectus autem Timotheus alter cognomento Salophaciolus, idest Albus, statim litteras ad S. Leonem dedit, quibus illi fidei suæ rationem reddebat, ut Ordinationem suam haberet ratam, rogabat, atque Apostolicæ Sedi devotæ suæ mentis affectum planum faciebat. Legere est S. Leonis de hac re litteras 78, nunc 132; 99, nunc 137, 101, nunc 139. in edit. Quesnelli.

Zeno Imperator, siquis alius, post natos homines, impius, (in eoque dumtaxat pius, quod apud Hunnericum Vandalorum Regem efflictim egerit, sive ut Ecclesiæ Carthaginensi annis 24. Pastore destitutæ, Episcopum præfici sineret, quod obtinuit: quippe Eugenius fuit ordinatus, uti habet Victor Vitensis lib. 2; sive ut a persecutione in Christianos commota sibi tandem temperaret, desæviendique in Ecclesiam faceret aliquando finem: quod tamen non impetravit Victore teste lib. 5.,) quanti tamen Romani Pontificis imperata, & potestas facienda forent, perspexit probe, & fassus est. Siquidem apud S. Simplicium rogavit supplex, ut tum Acacio Constantinopolitano Episcopo, qui Ordinator, tum Stephano, qui Antiochenus Episcopus ordinatus Constantinopoli fuerat, (quippe Antiochiæ, & quidem in Synodo Orientalium

contra Symmachum electi schisma promoveret, atque saltem ab isto pseudo-Pontifice eam syngrapham impetraret. Quorsum vero isthæc, nisi quia non eum fugiebat Zenonis henoticon nunquam ratum, firmumque futurum, quoad usque Romani Pontificis calculo probatum non fuisset? Censura notatus, etsi nominatim non excommunicatus, a S. Symmacho, quod Laurentii schisma patrocinio suo foveret, & quod Acacii execrandæ memoriæ, atque hæreticis Chalcedonensis Concilii hostibus opera sua faveret, equidem furore percitus libellum adversus Pontificem contumeliarum, conviciorumque, quibus dire illum proscindebat, refertissimum evulgavit, atque inter alias infamiæ personas optimo Pontifici impositas, Manichæum per ora plebis traducebat, attamen non inficias ivit in se intorqueri anathematis jaculum a Pontifice Romano potuisse. In epistola vero apologetica, qua Symmachus impactas calumnias diluit, atque ad ipsum Anastasium direxit, inter alia Pontificiam cum Imperatoria dignitatem, potestatemque conferens, Pontifices Imperatoribus præstare, illisque reverendos, obediendosque ostendit.

Post hæc ad frugem se receptum fingens, siquidem res suas pessum ire perspiceret, Concilium Heracleæ indixit anno 514, & ad illud S. Hormisdam Papam invitavit. Notatu digna sunt verba, quæ in epistola, quam legere est tom. 4. Concil. Labb., ad Hormisdam ea de re exaravit; *Deus*, inquit, *ac Salvator noster SS. Apostolos divino sermone docuit, ac maxime B. Petrum, in quo fortitudinem Ecclesiæ suæ constituit*. Paucisque interjectis pergit. *His igitur præfatis initiis hortamur, ut ad ea, quæ de Scythiæ partibus* (a Monachis scilicet Scythis) *mota, unde & Concilium fieri convenire perspeximus, mediatorem se Apostolatus vester faciat, ut contentionibus amputatis unitas Sanctæ restituatur Ecclesiæ*. An ex animo, necne ista exaraverit, non disputo, istis tamen contendo ab Anastasio Sedis Apostolicæ utrumque privilegium adsertum; dum eadem affirmatur esse Ecclesiæ fundamentum firmum, ac fidei fortitudinem; atque in Ecclesia suprema potiri potestate, sine qua Concilium celebrari sit nefas. Rursus Romam redeuntibus Legatis, quos S. Hormisdas Heracleam ad Concilium direxerat, sed re prorsus infecta, ipsius Anastasii fraude, ne

epist.48. gratulatus est optimus Pontifex, ejusdem egregia opera Costantinopolitanæ Ecclesiæ restitutam pacem, quam ut pariter Ecclesiis Alexandrinæ, & Antiochenæ restitui adlaboraret, adhortatur. Aliud erga Apostolicam Sedem suæ, atque summæ pietatis argumentum præbuit idem Justinus. Exardescente enim tunc temporis controversia circa eam sententiam, num *Unus e Trinitate in Carne confixus esset*; eamque Monachi Scythæ credendam ad seditionem usque inculcarent; ac insuper Fausti Regiensis libros ceu hæresi Pelagiana aspersos damnandos edicerent: qui vero contra pugnabant, ac in diversas partes erant distracti, Scythis Monachis Eutychianæ hæresis notam appingerent, Faustique libros erroris labe omnino puros esse contenderent: gravissimæ hujusce quæstionis Judices non suæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopos, sed eosdem Romanæ Ecclesiæ Legatos Judices interpellavit Imperator. Quibus reponentibus talibus de rebus nihil se a Pontifice in mandatis habuisse, imo sibi injunctum, ne aliis se caussis immiscerent; idque unum Justino instanti respondentibus: *Quod non est scriptum a Papa Leone non suscipimus*: Imperator Scytharum Monachorum caussam ad S. Hormisdam integram detulit, judicandamque dimisit, Pontifici Monachos illos commendans, qui caussa vincere sibi videbantur. Quo de argumento loco in alio uberius erit agendum.

Eluxit etiam Justini erga S. Johannem I. Hormisdæ successorem cum obsequio egregia observantia, quem testibus Anastasio in vita Johannis, & Aimoino lib.1.cap.1. Constantinopolim appulsum summa religione suscepit, sibique ab ipso Imperialem capiti coronam imponi infimis precibus impetravit. *Justinus Imperator*, ait Anastasius, *gaudio repletus est, quia meruit temporibus suis Vicarium B. Petri Apostoli videre in Regno suo, de cujus manibus cum gloria coronatus est. Johannes Papa*, inquit, Aimoinus, *Justino Augusto, ut Vicarius B. Petri, imperialem imposuit coronam*. Justini tandem laude omni dignum studium, quo Cabadum Regem Persarum, & Alamundarum Regem Saracenorum ad Religionem Christi an. 513. amplexandam adduxit; Elesbaanum quoque Æthiopum, sive Axumitarum Regem apud Homeritas christianam Religionem restituentem adjuvit. In eo

etiam laudibus celebranda Juſtini de re chriſtiana ſollicitudo, qua Tzatium Lazorum in Colchide Regem Conſtantinopolim anno 522. profectum, & chriſtianam Religionem amplecti cupientem, ut de Chriſtiana re probe inſtrueretur, ſummopere ſategit, noſtræ Religionis miſteriis initiatum e ſacro fonte ſuſcepit, eique ab ſe Regio titulo, & inſignibus exornato adverſus Perſas, qui ad fidem Chriſtianam deſerendam ipſum compellebant, ſuppetias tulit. Id conſtat ex Cedreno, & Procopio lib. 1. de bello Perſico. Itaque illis ſummam, qua ipſe affectus erat, erga Romanam Eccleſiam exiſtimationem Juſtinum inſpiraſſe, facile perſuaſus ibit quiſque, qui perſpectam habeat, quam ipſe erga Romanos Pontifices tenuit agendi rationem. Ad cumulum ejus laudum accedit, quod L. 12. Cod. Juſtin. de *Hæreticis* Arianos, & Manichæos compeſcuit, atque ab inferenda Eccleſiæ moleſtia, ac noxa deinceps abſterruit. Itaque iis multis modis abunde abſterſit, expurgavit, compenſavitque inſcientiæ, quæ eidem adhæſit, notam, fuit enim Analphabetus, ſive litteris defectus; non autem Juſtinianus, ut autumavit Baronius a mendoſo Suidæ Lexico Mediolanenſis edit. deceptus, ubi V. Ιυστινιανός ſubjecta legitur vox Αναλφαβήτος, quæ tamen Juſtino ſubjicitur in omnibus codicibus Mſs. Bibl. Vatic.; idque ipſum de Juſtino tradit Procopius lib. 1. de bello Perſico cap. 11.

Juſtinianus, qui Phocam annis 70. circiter anteceſſit, quamvis non nihil in Romanos Pontifices, & Eccleſiaticas regulas peccaverit, collationem cum Severianis Conſtantinopoli habendam Catholicis Epiſcopis imperans: contra Vigilii ſententiam edictum adverſus tria Capitula emittens: contra pacta cum Pontifice conventa Synodum V. celebrandam indicens: Africanos Antiſtites trium Capitulorum defenſores male habens: Vigilium imo Pontificem in exilium per ſummum nefas ejiciens: Pontifici Romano confirmandi locum jus ſibi attribuens: & tandem in hæreſim lapſus Aphthartodocetarum, qui Chriſti Corpus ante reſurrectionem incorruptibile aſſerebant, eaque de re in Eutychium Conſtantinopolitanum, & Anaſtaſium Antiochenum Epiſcopos, quod hanc hæreſim execrarentur, deſæviens, in qua illum objiſſe, etſi unus neget Richardus Crachanthorpius e grege

ge Protestantium in opere, cui titulum fecit: *Vigilius dormitans*; post Eustachium in vita S.Eutychii apud Surium, & Bollandum ad diem 5. Aprilis, & Evagrium lib. 4. cap. 40. tenent Eruditi. Nihilominus quum partium studio minime abreptus prærapide non ageret, sibique recte agendum proponeret, ea egit, scripsit, edixit, quorum multa refert Baronius tom. 7. ad an. 533, quibus nihil illustrius ad confirmandum, quanti faceret Romani Pontificis de fide doctrinam æque, atque in Ecclesia auctoritatem, potest adferri. Enim vero in professione fidei, quam Imperator inauguratus ad S. Bonifacium II. direxit, quæ legitur in ejusdem Bonifacii decretis, hæc habet: *Prima salus est rectæ fidei regulam custodire, & a constitutis Patrum nullatenus deviare. Et quia non potest Domini Nostri Jesu Christi prætermitti sententia dicentis*: Tu es Petrus &c. *Et hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica extra maculam semper est catholica Religio servata. De qua spe, & fide minime separari cupientes, & Patrum sequentes constituta, anathematizamus omnes, qui contra Sanctam Romanam, & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suas erigunt cervices: sequentes in omnibus Apostolicam Sedem, & prædicantes ejus omnia constituta, & per omnia spero, ut in una communione Vobiscum, quam Sedes Apostolica prædicat, esse merear, in qua est integra, & vera Christianæ Religionis, & perfecta soliditas; promittens sequestratos a communione Ecclesiæ Catholicæ, idest non consentientes Sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non esse recitanda mysteria.* Hæc consentanee ad fidei libellum ab S. Hormisda ad Orientales subscribendum missum Justinianus enuntiabat. Hanc eamdem fidei professionem iterum S.Agapeto nuncupavit, ut mox dicetur. Hac autem fidei professione palam fit credidisse illum nulla erroris macula coinquinari ullo unquam tempore Romanum posse Pontificem, cujus proinde fidem amplecti, & præceptis obsequi de necessitate salutis sit. Age dispiciamus, quid de Pontificis potestate illi fuerit persuasum.

Ea etiam tum Monachos Scythas inter, & Acæmetas vigente controversia, num videlicet *Unus de Trinitate carne crucifixus esset*, quam quidem Scythis affirmantibus, contra Acæmetæ oppugna-

pugnabant, adversus eosdem Acæmetas Justinianus ad Johannem II. Pontificem Maximum legatis missis, qui ea de quæstione Pontificem consulerent, litteras dedit, in quibus fidem suam, atque Ecclesiæ Orientalis ea de quæstione exponebat, utque probaretur Pontifici enixe efflagitabat. Extat isthæc epist. tom. 4. Concil.; & in Cod. *De summa Trinitate, & fide Catholica*, in qua inter alia illustriora hæc habentur: *Reddentes honorem Apostolicæ Sedi, & vestræ Sanctitati (quod semper Nobis in voto fuit, & est, & ut decet Patrem, vestram honorantes Beatitudinem, omnia, quæ ad Ecclesiarum statum pertinent, festinavimus ad notitiam vestræ deferre Sanctitatis. Quoniam semper Nobis fuit magnum studium unitatem vestræ Apostolicæ Sedis, & statum Sanctarum Dei Ecclesiarum custodire, qui hactenus obtinet, & incommote permanet, nulla intercedente contrarietate. Ideoque omnes Sacerdotes universi Orientalis tractus, & subjicere, & unire Sedi vestræ Sanctitatis properavimus. In præsenti ergo quæ commota sunt (quamvis manifesta, & indubitata sunt, & secundum Apostolicæ vestræ Sedis doctrinam ab omnibus semper Sacerdotibus firme custodita, & prædicata) necessarium duximus ad notitiam vestræ Sanctitatis perveniant.... Quæ Caput est omnium Sanctarum Ecclesiarum*. Porro Johannis Papæ rescriptum ad hasce Justiniani litteras, quod incipit: *Inter claras*, insertumque a Justiniano fuit Cod. sub cit. titulo de sum. Trinit., inficias ire nonnulli in Pontifices Romanos parum æqui, ac pessime affecti Jurisperiti ausi sunt. Sed illud egregie vindicarunt Alciatus parerg. lib. 4. cap. 23; & Cujacius observat. lib. 12. cap. 26., de quo par. 2. tanquam opportuniori in loco nobis erit agendum. Othomanus J. C. e Calvinistarum grege lib. 1. respons. amicabilium cap. 1. pro sua Pontificiæ auctoritati detrahendi audacia hancce pariter Johannis II. Papæ ad Justinianum epistolam suppositītiam non modo habuit, sed præterea ipsum Justinianum Romani Pontificis potestati infensum, infestumque agere non erubuit. Quam vero atrocem Justiniano calumniam infligat vir iniquus, ostendit Baronius ad annum 534. n. 31, & seqq.; planumque faciunt profecto, quæ hactenus ex præfato Inperatore in medium producta sunt. Quibus junge consti-

ſtitutionem ad Epiphanium Conſtantinopolit. Epiſcop. ab eodem Juſtiniano exaratam L. 7. C. de ſum. Trinit.; ubi Apoſtocæ Sedis Antiſtitem expreſſis verbis nuncupat *Cunctorum Sacerdotum Caput*, cujus muneris ſit errores omnes exterminare, & locorum ubique hæreticos coercere. Adhæc in Authentica, ſive Novella 9. etiam ad eumdem Johannem II. directa, quæ ut Eccleſia Romana centum annorum gaudeat præſcriptione præcipit, hæc præclara de eadem Eccleſia prædicat. *Ut legum originem anterior Roma ſortita eſt, ita & Summi Pontificatus apicem apud eam eſſe nemo eſt, qui dubitet: unde & Nos neceſſarium duximus patriam legum, & fontem Sacerdotii ſpeciali noſtri Numinis lege illuſtrare.* Subdit legem, qua non niſi centum annorum ſpatio præſcribi contra Romanam Eccleſiam poſſe jubet. Idem in Authentica de Eccleſiaſticis titulis, & privilegiis, ſive Novella 131. ad Petrum Prætorio Præfectum cap. 2.: *Sancimus*, inquit, *ſecundum Sanctarum Synodorum definitiones Sanctiſſimum Senioris Romæ Papam primum eſſe omnium Sacerdotum.* Poſt ſecundum honoris locum juxta canones Concilii Conſtantinopolitani, & Chalcedonenſis defert Epiſcopo Conſtantinopolitano, quem Alexandrino, & Antiocheno dignitate, & auctoritate deſiderabat anteferri.

Compendio id totum comprehendit in gemina epiſtola, quam ad S. Agapetum, dum Conſtantinopoli ageret, idem Juſtinianus direxit, quæ habetur tom. 4. Concil. In prima, quæ incipit: *Ante tempus in hac Regia Urbe*, poſtquam narraſſet jampridem edictum ab ſe vulgatum contra Neſtorianos, Eutychianos, & Acemætas, ejuſque exmplar ad Johannem ipſius prædeceſſorem miſſum ipſi probatum fuiſſe, rogat pariter Agapetum, ut pro ſumma, qua fungebatur poteſtate, quæ Johanni placita fuerant, ipſe quoque firma juberet. In ſecunda vero ad Pontificem fidei ſuæ profeſſionem mittit, quæ incipit: *Prima ſalus eſt rectæ fidei* &c., cujus tenorem paullo ſuperius exhibuimus. Acceptas habuit S. Agapetus Imperatoris litteras, ipſique reſcribens inquit ſe equidem illius edictum ad Johannem II miſſum, ab eoque approbatum probare, & amplecti, addit tamen: *Non quia Laicis auctoritatem prædicationis admittimus, ſed quia ſtudium fidei*

ve-

vestræ Patrum nostrorum regulis conveniens confirmamus, atque roboramus. Quid quod ipsa eadem agendi ratio cum Vigilio id ipsum ostendit? Esto enim iniquior in illum fuerit, ita tamen, ut vel injuria in partes suas pertrahere Vigilium tentans, indicavit Justinianus operæ omnino esse pretium, ut Romani Pontificis suo contra tria Capitula edicto assensus accederet.

Nec vero obtrudas a Justiniano de rebus, ac personis Ecclesiasticis tot leges ferente, quot ipsius Codex refertissimus est, Ecclesiasticæ auctoritati vulnus fuisse inflictum. Nam legibus suis nihil aliud fategit, nisi ut veteres Canones redintegraret, atque in novum usum assereret, consentiente Ecclesia Romana. Ita constat ex Justiniano ipso in rescripto ad Dacianum Africanum Episcopum; & in Novellis 42., 83., & 123; ex S. Gregorio M. epist. 54. lib. 11. ad Defensorem; ex Johanne VIII. epist. 163; ex Johanne Scholastico Patriarcha Constantinopolitano in collatione canonum cum legibus; ex Hincmaro opusc. cap. 17.; & Ivone Carnot. epist. 280. Agit de his copiose Petrus de Marca lib. 2. Concord. Sacerd., & Imp. capp. 9., & 11. Nec etiam moras injiciat, quod Justinianus L. 24. C. de Sacrosf. Eccles. semel dixerit: *Constantinopolitana Ecclesia omnium aliarum est Caput*: quippe dictum istiusmodi accipiendum ita esse respectu dumtaxat habito ad Orientales Ecclesias, ex dictis hactenus facile intelliges, prout expresse habetur in Novella 131: quo pariter sensu intelligenda venit Zenonis Imper. Constitutio L. 16. Cod. eodem, qua Ecclesiæ Constantinopolit. sua quidem jura vindicat, & restituit, ampliora non attribuit, quæ Romanæ detraxerit. Eodem denique Justiniano imperante, curanteque, (quod singularem in ejus gloriam vergit,) Getta Herulorum Rex Constantinopolim profectus, & Religione christiana imbutus baptismi lavacro anno 528 ablutus est: Gettæ vero exemplum prosecutus ipsius Exercitus, majori ex parte Christi fidem suscepit. Gordas etiam Hunnorum Rex eodem anno ejusdem Justiniani cura Christo nomen dedit, exemploque suo Abasgos, aliosque Tanais incolas ad Christi fidem perduxit, illos autem Sacerdotibus missis in re Christiana erudiendos Justinianus suscepit, & templum Deiparæ Virgini, in quo ad sacra celebranda congregarentur, inter ipsos Abasgos opera sua, & im-

impensis extruxit. Legendi Evagrius lib.4.hist.Eccles. capp.20., 22., & 23.; Baronius ad annum 327.; & Pagius ad annum 537.

Phocas, qui interempto Mauritio Imperium invaserat, sua summopere interesse intellexit, si Apostolicæ Sedis clientelam demereret. Ergo Bonifacio III. Pontifice Maximo petente, quod a Phocæ prædecessoribus, videlicet a Tiberio, Constantino, & Mauritio Pelagius II., & S. Gregorius Magnus impetrare non potuerant, idest, ut Johannis, & Cyriaci Patriarchatum Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui se Patriarchas œcumenicos inscribere affectaverant, inanis fastus cohiberetur, lata lege professus est solum Romanum Pontificem esse dicendum œcumenicum Episcopum, ab eaque nomenclatura, ut Constantinopolitani Episcopi imposterum abstinerent, præcepit. Ita referunt Anastasius in Bonifacio III., & Paulus Diaconus lib. 4. de gestis Longobar. cap.37. Baronius, Binius & Brietius legem illam in odium Cyriaci Constantinopolitani Episcopi, cui Phocas subinfensus erat, evulgatam existimant. At ut animadvertit Pagius in Bonifacio III, & post ipsum Cuperus hist. chronolog. Patriarch. Constantinopolit inCyriaco n.33, prorsus concidit ista conjectura, quandoquidem priusquam Bonifacius Pontifex inauguraretur, idest ante an. *607*, Cyriacus mortalitatem expleverat an. *606*, eique suffectus fuerat Thomas EcclesiæConstantinopolitanæ Diaconus: ac propterea concludendum non aliam ob caussam a Phoca legem illam evulgatam, nisi æquitatis, ut qui optime nosset soli Romano Pontifici concreditas a Christo primas in Ecclesia partes, quas proinde ne per invidiam usurparent, & invaderent, Patriarchæ Constantinopolitani essent prohibendi. Non moror hoc autem loci Molinæum, & Othomanum, quorum calumniam, commentumque jampridem Lutherus, Calvinus, Centuriatores, aliique, de quibus superius est dictum, obtruserant, postea vero Basnagius, aliique ejusdem furfuris ad nauseam usque recoxerunt, oggannientes Primatum a Romano Pontifice tyrannice invasum, a Tyranno Phoca per tyrannidem in illius jus transcriptum. Eos enim modis omnibus depexos dedit Baronius ad an.*606*. n. 4., & seqq. S. Bonifacio IV. postea idem Phocas dedit Pantheon nobile illud delubrum a MarcoAgrippa tem-

pore Augusti ædificatum, atque Jovi Vindici consecratum, quod unum ex Gentilium superstitione Romæ erat reliquum; quodque ab ejusdem sordibus expurgatum D. O. M. in honorem Dei Genitricis, & omnium SS. Martyrum dedicavit.

Constantinus Pogonatus, quum apud se operam omnem impenderent Theodorus Constantinopolitanus, & Macarius Antiochenus Patriarchæ Monothelitæ, ut S. Vitaliani Papæ nomen e diptychis expungi pateretur, donec ea de re Concilii Oecumenici sententia aliud decerneretur, principio diu multumque obstitit, ne Apostolicæ Sedi debitus violaretur honor; ut liquet ex ipsius epist. ad Donum Papam; postremo tamen id equidem passus est, non aliam tamen ob caussam, nisi ut seditiones, & scandala in Ecclesia Constantinopolitana conquiescerent: nam alioquin optimo erga Sedem Apostolicam animo erat affectus. Cujus rei illud est illustre testimonium, tum quod Theodorum admonuerit, ut ad Donum Synodicam dirigeret: tum quod Ecclesiæ Constantinopolitanæ unioni cum Romana consulturus ad Donum ipse Legatos, & litteras direxerit, quibus enixe obsecrabat, ut ad Concilium generale mox celebrandum pro pace Ecclesiarum Legatos, ac libros mitteret, ex quibus dirimi posset controversia; tum quod fatis functo Dono ad S. Agathonem ejus successorem, & ad Synodum Romanam epistola inscripta post felicem Concili III. Constantinopolitani exitum, qua una cum Synodica ejusdem Concilii in eodem gesta confirmari a Pontifice infime postulabat, quæque S. Leoni II. ejusdem Agathonis successori reddita est, eximium animi sui erga Apostolicam Sedem expressferit sensum ita scribens: *Idcirco & omnes consonanter mente, & lingua concredimus, & similiter confessi sumus, & tamquam ipsius divini Petri vocem Agathonis relationem supermirati sumus.* Relege dicta de Concilio III. Constantinopolitano. Auctor est etiam Anastasius in S. Agathone Constantinum ad hujus Pontificis postulationem Romanam Ecclesiam liberasse ab illa pecuniæ pensitatione, quam Gothorum Reges Ariani persolvendam recens electis Pontificibus, antequam inaugurarentur, indixerant. Jus insuper electos Pontifices confirmandi Exarchis Ravennatensibus a suis decessoribus concessum revocavit idem Imperator, ad fe-

retra-

retraxit, & sibi aliquando retinuit, donec S. Benedicto II. rogante illud dimisit; ita Romanam Eccclesiam in libertatem asserens, ut testatur citatus Anastasius in Benedicto II. Sed de argumento hoc alibi, Deo auspice, diligentius, & amplius.

Justinianus II. Junior dictus minus quidem æquus aliquando erga Pontifices fuit, quippe nulla sacræ Constantini jussionis habita ratione Ecclesiam Romanam olitæ servituti expectandi Ravennatensis Exarchæ consensum in electione Pontificis iterum subjugavit: quinimo S. Sergium Pontificem Maximum acta Synodi Quini-Sextæ probare renuentem Protospatario suo ut Constantinopolim captivum deportaret, in mandatis dedit. Verum id etiam egit, quo satis ostenderet maximi esse faciendam procul dubio Romani Pontificis auctoritatem. Enim vero teste Anastasio ad Cononem Papam missa Divali (scilicet sanctione) illibatam, & integram custodiri sextam Synodum jussit, atque ab se integre, illibateque custodiendam spopondit. Dum etiam in Sergium Synodo Quini-Sextæ ad eumdem directæ subscribere detrectantem desæviit, satis ea iniqua agendi ratione indicavit, adeo Sergii necessariam autumasse syngrapham, ut ea denegata Trullana Synodus obtinere non posset. Itaque apud Constantinum Papam ea de re Constantinopolim accersitum, ut controversiam de Trullanis canonibus excitatam, & in dies exardescentem sua auctoritate componeret, summopere enixus est, ut Trullanorum Canonum confirmationem, quam frustra a S. Sergio I., & Johanne VII. postularat, tandem impetraret. Atque quidem impetrasse a Constantino illorum Canonum confirmationem, qui Ecclesiæ Romanæ moribus, & ritibus non adversarentur, ex Anastasio in vita Constantini conjicit vir Clariss. Christianus Lupus in scholiis, & notis ad canones Trullanos. Illustre illud vero profusi erga Pontificem obsequii exemplum exhibuit; quo venienti Pontifici Nicomediam usque obviam processit: præsentis pedes devote exosculatus est: diadema humi deposuit; alteramque post diem e litantis Pontificis manibus ad aram sacra communione percepta, Romano Pontifici integra imposterum privilegia manere sua præcepit.

Ad eumdem Constantinum Papam Anastasius II. antea di-

ctus Arthemius statim ac imperio, pulso Bardane Philippico pervasore, potitus est, fidei suæ professionem dedit, atque a Pontifice Legatos obtinuit, qui Constantinopolim profecti lapsos in persecutione Philippici, qui scilicet damnationi Synodi VI. consenserant, Ecclesiæ reconciliarent. Ad S. Gregorium II. Pontificem Maximum, quum primo Imperator est inauguratus, fidei quoque suæ, & quidem sincere, professionem misit Leo Isaurus, ut constat ex epist. prælaudati Pontificis ad eumdem. Miser autem, quia diu in sententia non stetit: sed quum primum erga sacras Imagines iniquus esse cœpit, Romano quoque Pontifici infensus evasit, infestusque, postquam ad ipsius monita in lapidem obduruisset. Eodem Imperatore dirissime in SS. Imagines desæviente, ab earumdem cultoribus, ac signate a S. Gregorio Decapolitano Episcopo tum Constantinopoli commorante id consilii captum est de mittendo Romam ad Pontificem Ecclesiæ Orientali laboranti opem imploratum S. Josepho hymnographo: qua de legatione, exituque adeundus Bollandus in actis SS. ad diem 3. Mensis Aprilis. De Constantino, & Irene Matre, a quibus apud Hadrianum Papam curatum est quam maxime, ut ejus auctoritate, atque ab eo indicto Concilio sacris Imaginibus debitus restitueretur cultus, Ecclesiæ vero Orientali concordia, & optata cum Romana communio, diximus ubi de Synodo VII: cujusquidem confirmationem a S. Leone III. præclaris his verbis, precibusque Imperator petiit, quibus profitebatur: Apostolicam Sedem eam esse *Petram*, (Petram fidei S. Petrum in edicto suo nuncuparat), *super quam Dominus fundavit Ecclesiam, & prædixit nunquam fore, ut portæ inferi, hoc est hæreticæ insidiæ, adversus eam prævalerent*. Michaelem Balbum, & Michaelem III. Theodori filium non moror, qui quamvis ad Eugenium II. ille scilicet, iste vero ad Benedictum III., & S. Nicolaum I. Legatos direxerint, quo facto maximopere sua interesse significarunt, si in partes suas Romanos Pontifices trahere fas fuisset, perspecta tamen est omnibus eorum impietas, qua in SS. Imagines, atque in SS. Ignatium, & Nicolaum bacchantium cæco, indomitoque more desævierunt.

Basilius Macedo statim ac Imperii fastigium ascendit, Photio e thro-

e throno deturbato, in locum suum, ut dignum erat, justumque, redire S. Ignatium jussit, cujusce rei ab se præclare gestæ Legatos confestim Romam ad S. Nicolaum I. Pontificem M. properare jussit, illum certiorem facturos. Zonaras schismaticus auctor scribit Photium ea de re a Basilio exauctoratum, quod ipsum Imperatorem ob cædem Michaelis III. communione Ecclesiæ mulctasset. Zonaræ in mendacio anteiverant Leo Grammaticus, Simeon Logotheta, & Georgius Monachus; sed omnes apertissimi mendacii evincunt epistolæ tum S. Ignatii ad S. Nicolaum, tum Basilii ad eumdem Pontificem; tum Hadriani II. ad Basilium insertæ actis Synodi VIII, ex quibus constat id egisse Imperatorem in executionem sententiæ a S. Nicolao latæ. *Divinitus evectus*, inquit S. Ignatius, *Imperator noster, & fidelissimus filius vester, tuæ Sanctitatis sententiam, & decretum executus, utrumque, & me, inquam, & Photium pro æquitate causæ tractavit*. Audiatur idem Imperator in act. 6. *Neque enim*, ait, *ut Sanctissimus Patriarcha ad proprium regrederetur Thronum imperii mei opus, vel excogitatio facta est, sed multum ante Sanctissimus, & Beatissimus Papa Nicolaus, quæ circa illum erant, certissime discens Synodice decrevit reddi ei jus proprii Throni, & anathema cum tota Sancta Romanorum Ecclesia pronunciavit contra resistentes hujusmodi decreto, atque sententiæ. Hoc autem Nos olim scientes, & paventes judicium anathematis promulgari, obsecundari Synodico judicio Romanæ Ecclesiæ necessarium duximus, & hujus rei gratia reddidimus ei proprium Thronum*.

Ab Hadriano II. jussus Concilium VIII. Constantinopoli Imperator indixit, ac libello Legatis tradito a Pontifice, cui omnes ante consessum subscriberent, ultro calculum adjecit suum. Ad Hadrianum completo Concilio Legatis, & litteris missis supplex ipse postulavit, ut quæ a Concilio definita non fuerant, auctoritate sua absolveret, atque in iis, quæ Concilium decreverat, scilicet promotos a Photio, vel qui in Photiana Pseudo Synodo adversus S. Nicolaum sententiam dixerant, non recipiendos, dispensaret. Ad Johannem VIII. litteris, & Legatis missis postea petiit, ut Ignatio fatis functo, Photio tum communionem suam, tum sedem Constantinopolitanam ob unitatis bonum concederet:

quas

quas præterea preces apud Hadrianum III., quamvis frustra, ob- idque graviter eidem fuerit indignatus, redintegravit. Quæ quid aliud, dic sodes, significant, quam quod Basilius summam rei Christianæ apud Pontificem Romanum integram esse intelligebat, supremoque in generalia Concilia gaudere illum jure? In ipsius postremo gloriæ magnam partem vergit, quod Croatis, qui a christiana Religione, cui imperante Heraclio nomen dederant, turpiter desciverant, ad Christiana sacra reducendis operam impenderit, uti refert Porphyrogenneta in ipsius vita: quod eodem religionis zelo flagrans Agarenos, Manichæosque, quibus tum principabantur Carbeas, & Chrysochetus, rebus christianorum infestissimos, quos religioni subjugare non licuerat, internecione deleverit, ut auctor est, testisque oculatus Petrus siculus in hist. de Manichæor. hæresi tom. 16. Bibliot. PP. edit. Lugd.: quod Judæorum gentis ad sacra pariter nostra perducendæ maximam sollicitudinem gesserit, teste Porphyrogenneta loco mox laudato.

Leo sapiens, & Philosophus dictus, atque quidem jure optimo, quippe qui egregia ingenii sui pleraque monumenta litteris mandata reliquit, quorum plurima ex Codice Vaticano in suis Annalibus ad annum 911. exhibet Eminen. Baronius, alia vero ab ipso prætermissa ediderunt qua Gretzerus, qua Combeffisius tom. 1. Auctuarii Bibl. PP.; qua Pontanus, qua Fabrotus Jurisconsultus, is, inquam, Photio, quem restituerat Pater, e sede extemplo exturbato, quam ei denegari a Romanis Pontificibus non ignorabat, eidem Stephanum Fratrem suum subrogavit. Quo peracto, quia Stephanus sacris a Photio Ordinibus fuerat initiatus, ac Diaconatu insignitus, a Romanis vero Pontificibus damnatos noverat, atque gradu aliquo potiri in Ecclesia prohibitos quotquot a Photio ordinati fuissent; eaque de re haud facile futurum, ut Constantinopolitanus Clerus, & Episcopi eidem subjecti Ecclesiæ cum Stephano communionis societatem inire vellent, iis cunctis in unum congregatis, postquam eos prohibuisset, ne cum Photio ab se dejecto sacrorum consortio jungerentur, sed potius cum Stephano Fratre suo ejus in locum suffecto, ita subdit: *Si autem inconsultis Romanis, qui Photium*

tium damnaverunt, nolueritis Fratri meo convenire, quoniam videlicet a Photio Diaconus fuit ordinatus, venite scribamus, & mittamus una Romam ad Pontificem, ut dispenset absolutionem anathematis iis, qui a Photio fuerunt ordinati. Scripsit itaque ad Stephanum V; scripsit & Stylianus Neocæsareensis Metropolita suo, Imperatoris, & omnium Sacerdotum nomine id obsecrans etiam his verbis: *Quoniam scimus, quod a vestra Apostolica Sede corrigi, & juxta Canones corripi debemus, hac de caussa humilibus his nostris litteris tuam oramus Venerabilitatem, ut misericorditer nobiscum agas*. Eorum sententia ergo supra Concilii generalis Canones Romanus Pontifex poterat. Porro Stephanus veritus, ne sibi obreperetur, quippe Imperatoris, & Styliani litteras non satis cohærere invicem observarat, rescripsit dispensationem, quam rogabant, ab se suspendi, donec missis Legatis certior magis, magisque fuisset factus. Leonis, & Styliani novos legatos, novasque litteras recepit Formosus, qui Stephano successerat, rescribensque duo lapsorum distinxit genera, Sæculares, quos dignos venia edixit, non etiam Sacerdotes, quos absque honoris gradu manere voluit. Interea indulgentiam laicis largitus est ea lege, ut in Photium lata a Pontificibus sententia loco suo staret; atque ut lapsi oblatis libellis facti pœnitere summopere se profiterentur, istiusmodi facinora se non amplius imposterum perpetraturos pollicentes. Legere est hasce epistolas apud Harduinum tom. 6. Concil. par. 1. pag. 366, ac seqq., & 423. Postremo præclarum est illud, quod idem Leo in sermone de S. Petro ab se adornato pronunciavit ad illa verba: *Tu me sequere. Tu me sequere*, inquit, *hoc est sequere me baculo pastorali, & sicut Ego, quum eram vobiscum, servabam vos, ut Pater vester, & Caput, ac Magister vigilans pro vobis: sic & Tu esto meo loco, & & sequere me Principatu, ac potestate ista Fratres tuos confirmans. Te enim volo esse meo loco. Unde manet usque in hodiernum diem Petrus sequens Christum in Successore suo*.

Ab eo tempore, quo a Michaele Cerulario Photii schisma e tumulo excitatum est, scilicet ab anno 1053, ex Oriente Imperatores non defuere, qui Romanorum Pontificum excolendam esse communionem, traditæ ab illis doctrinæ adhærendum, illorum

sacris

nem enixe efflagitavit, quem in epistolæ epigraphe his nominibus cohonestat: *Patrem Patrum, Beatissimum Papam, Imperii dominum, & Apostolicæ Sedis summum Pontificem* appellans: in ipsa vero epistola his infimis verbis deprecatur: *Quatenus sicut Princeps omnium Sacerdotum, & universalis Doctor Ecclesiæ catholicæ urgeat unionem ejusdem Ecclesiæ, cui loco B. Petri Deus præcipue ipsum præfecit, promittens se omnes gentes, & Patriarchales Sedes sui Imperii ad devotionem, obedientiam, & amorem ejus subjecturum.* Id constat ex Wadingo ad annum 1263. Eam unionem, quam rursus a Clemente IV. expetivit, in Concilio Lugdunensi II. sub B.Gregorio X. perfectam fuisse, in qua idem Imperator, & una Ducas Angelus Comnenus per Legatos fidei formulæ a Pontifice præscriptæ subscripserunt, alibi jam enarratum est. Quin insuper idem Michael, unaque Andronicus ejus filius iterato cum ad Johannem XXI., tum ad Nicolaum III. formulam professionis fidei, ac juramenti obedientiæ eorumdem Pontificum Apocrisariis Constantinopoli ab se præstiti transmiserunt. Id constat ex Bzovio ad annum 1276., & Raynaldo ad annum 1277.

Andronicus Junior ad unionem, cujus vinculum abruperat ejus decessor Andronicus Senior, redintegrandam propensum gestare animum visus est, ut qui ejusmodi spem fecerat cum Johanni XXII., tum Benedicto XII., qui studiis omnibus, ut ea unio ex sententia cederet, adnitebantur. Quia vero is quoque affectus ita erat, ut a Latinis auxiliares copias contra Turcas obtineret, illis non impetratis, negotium intermissum est. Instauravit tamen Johannes Cantacuzenus tractatu instituto cum Clemente VI., & Innocentio VI., apud quos conditionem istam apposuit de Concilio celebrando: a cujus propositione non abhorruisse Pontifices, sed eam ob bellorum pericula ad exitum non perductam idem Imperator scribit lib. 4. cap. 9. historiæ suæ. Johannes Palæologus Innocentio VI. obedientiam juravit, operamque omnem impensurum Græcis ad fidem Romanæ Ecclesiæ revocandis spopondit. Ejusmodi juramenti formulam ex MSS. Arcis S.Angeli, & Vaticani descripsit Raynaldus ad an.1355. n.34, & seqq. Imo Romam ipsemet accedens Urbano V. obedientiam exhibiturus juxta formulam

mulam ab ipso Pontifice sibi præscriptam, schisma,erroresque ejuravit, & Ecclesiæ Romanæ fidem professus est: eamdem vero exhibet ad an.1366.n.7,& 8. Raynaldus. Imperatoris exemplum imitati plerique Græcorum,e quibus Clara vidua Alexandri Valachiæ Principis, ejusdem Claræ filia Bulgariæ Regina, & Latzcho Moldaviæ Dux eamdem professionem emiserunt. Adisis Bzovium, & Spondanum ad annum 1369.

Manuel Palæologus propensum ad Ecclesiæ Grecæ cum Romana conjunctionem, præstandamque Romano Pontifici obedientiam animum præsetulit, ut liquet ex legationis Antoni Massani Ord.Min.actis apud Raynaldum ad an.1422.Ea enim de re Oratores ad Martinum V. misit, sed infirmitate præpeditus idem negotium perficiendum Filio Johanni Palæologo integrum permisit. Is igitur nihil moratus intentas sibi ab Amurate Turcarum Tyranno minas de iterato Constantinopoli invadenda, nisi a conjunctionis cum Latinis ineundæ consilio recederet, ad Eugenium IV. Florentiam properavit, atque in Concilio Florentino definitioni fidei, atque fœderis decreto ab Eugenio edito libens, volensque subscripsit, Græcosque suos ad subscribendum jussione sua, exemploque adduxit. Stetisset utinam Johannes in sententia, & schismatis evertendi studium non remisisset! Neque enim ab auxilio contra Turcas commodando Eugenius recessisset, ut ad Constantinum Palæologum litteris suis significavit idem Pontifex. Sed & idem Constantinus litteris admonitus a Nicolao V. schismati extinguendo utinam operam impendisset, fidemque in Concilio Florentino datam implevisset! Quis enim scit, si forte Orientis Imperium stetisset? Quod Latinis suppetias denegantibus, ac permittente vindice Deo, uti a Deo infra triennium ipsius excidium Nicolaus Papa fuerat interminatus, anno 1453. die 29. Maii non absque Cælestibus signis concidit, & capite diminutus Constantinus imperandi Græcis in Oriente finem fecit; ea deinceps dignitate in Turcas transfusa.

Ad Occidentis convertimur Imperatores. Observatum est, quod sicut Imperium Occidentale ab Augusto inchoatum in Augustulo desierat: (Fuit autem Occidentale Imperium ab Augusto institutum juxta calculum Pagii anno 39. ante verum Christi

fti Natalem, atque 45. ante vulgarem Æram: fubinde duravit annos 521., ideft ad annum ufque 476.: quo Odoacer Rex Herulorum dictus eft Rex Italiæ, & Auguftulus depofitus:) Ita Imperium Orientale a Conftantino Magno inchoatum Romæ anno 306; Conftantinopoli anno 324. a devicto Licinio; aut 328. ab Imperii Sede Conftantinopoli defixa; poftquam duraffet annos 1146., aut 1129., aut 1125., ideft ufque ad annum 1453. fub altero Conftantino eo anno interfecto finem accepit. At Occidentis Imperium redintegravit S.Leo III, ad illius apicem inaugurato anno 800. Carolo Magno ex gente Francorum, apud quam Imperii infulæ manferunt ad annum ufque 924., quo in Berengario ex ftirpe Caroli Magni poftremo defecit, atque ad Germanos translatum eft, cujus gentis primus dictus Imperator, (quamvis nonnullis dicendus videatur Conradus, & poft ipfum Henricus I. Auceps nuncupatus, laudandufque utique quam maxime ab egregio, enixoque ftudio cum curandæ, ac procurandæ Religionis chriftianæ, quo videlicet Vandalorum, Gothorumque ingentem copiam dum vicit, & devicit, rite credere per victores fuos vel milites docuit: Danis vero, & Northmannis in fide fatifcentibus conftantiam, & fortitudinem fuafit, & perfuafit: tum amplificandæ Romanæ Ecclefiæ, cui profecto incrementum dedit quam maximum, ut propterea ab Eminentiffimo jufti, æquique æftimatore Baronio dictus fit *Decus Religionis chriftianæ*: qui equidem Germaniæ Reges fuere, prior ab anno 912. ad 919, pofterior ab anno 919. ad 924; at quia nec Modoetiæ Corona ferrea a Mediolanenfibus Archiepifcopis, nec Romæ aurea a Romanis Pontificibus redimiti fuerunt, Imperatoribus adfcribi non debent), Otto magnus audit anno 962. a Johanne XII. Romæ inauguratus. De Imperatoribus ex gente Francorum impræfentiarum non dico, dicturus poftea: dicere modo præftat de iis, qui ex Germania imperarunt.

Atque quidem is primus, ac præfto efto ipfe Otto Magnus, qui antequam inauguraretur, Johanni Papæ ad Romanæ Ecclefiæ defenfionem juramento fe obftrinxit; eidemque non modo ablata a Tyrannis reftituit, & ampliffimas Pippini, & Caroli Magni donationes ratas habuit, fed & nova dominia adjecit. Ottonis

Juramentum exhibet Gratianus dist. 63. can. 33; diploma vero aureis exaratum litteris ex Cod. Castri S. Angeli, & Bibl. Vatic. descriptum refert Baronius ad annum 962. De dominio temporali Romani Pontificis agemus part. 2. Vindiciar. Interea tibi sum auctor, ut de eo argumento consulas doctissimum Orsium in lib. de hac re adornato. Praeterea Occidentis Imperatores priusquam aurea Corona a Romanis Pontificibus redimirentur, iisdem jugiter fidei professionem nuncupasse, ac religionis sacramento erga Romanam Ecclesiam se obstrinxisse eadem par. 2. Vindic. observabimus. Cujus quidem praeclarum specimen praebuit Otto III, qui Gregorium V. Crescentii Nomentani Romae tyrannidem exercentis opera expulsum, ejus in loco suffecto Johanne Episcopo Placentino, suae restituit Sedi, Crescentium vero capite mulctavit; Johannes autem lingua, oculisque imminutus a militibus hujusmodi ausibus inhabilis redditus est. Adisis Baronium ad annum 998. De attentatis vero ab Ottone I. adversus Johannem XII. Spondanum legesis, qui offensionis lapidem omnem amovet.

S. Henricus II. statim ac accepisset Benedictum VIII. e Throno, & Urbe expulsum a Gregorio quodam, qui conflato schismate ipsius Cathedram invaserat, collecto exercitu Romam properavit, atque in fugam Gregorio conjecto, Benedictum suo restituit loco: a quo postquam Imperii insignibus fuisset indutus, non prius tamen, quam sacramenti religione Pontifici fidem despondisset, edito diplomate omnia dominia a decessoribus suis Romanae Ecclesiae collata confirmavit. Refertur a Baronio diploma ad an. 1014; schismatis vero illius solus meminit, ac 13. memorat Wernerus Rollevinch in Fasciculo temporum. Cum Benedicto IX. eodem pietatis officio functus est Conradus II, eum siquidem a Romanis Sede dejectum in eamdem restituit, ut adnotavit Pagius ad an. 1038. adversus nonnullos, qui id beneficii impensum non Benedicto, sed Johanni XIX. autumarunt. Sub uno eodemque tempore, quo Benedictus IX. Pontifex audiebat, Romae eodem honoris titulo cohonestabantur Silvester III, & Gregorius VI, ad unum tres simoniaca labe aspersi, scilicet a Benedicto IX. ingenti pecuniae pondo Gregorius Pontificatum emerat,

rat, Silvester autem in eumdem Pontificatum immigraverat. Ad eam igitur abstergendam sordem, illudque schisma ablegandum Henrico III. adjutore, haud auctore anno 1046. congregata est Synodus Sutrina, in qua Silvester exauctoratus est: Gregorius postulata venia sponte Pontificatu cessit: Benedictus vero IX. jam antea, ut indicavimus, Gregorio VI. ab eo accepta pecunia Pontificatum dimiserat: ex quo factum est, ut legitimos inter Pontifices, tum Benedictus, tum Gregorius adnumerati sint. Eo modo vacante Sede Imperator Romam progressus, Romanoque Clero, populoque congregatis una cum Episcopis Synodi Sutrinæ operam dedit, ut alter eligeretur Pontifex, electus est autem Clemens II, a quo ipse Henricus Imperiali diademate est insignitus. Ista constant ex Victore III. lib. 3. dialog. 3 & Clemente II. in epist. ad Clerum, populumque Bambergensem, cujus Ecclesiæ ipse prius Episcopus fuerat, quam refert Gretzerus in lib. de Divis Bambergensibus.

Henricus IV. homo alioquin post natos homines Romanis Pontificibus infensus, infestusque, de quo proinde copiose aliquando erit agendum, nihilominus apud Alexandrum II. ab Ottone Bajoariæ Duce simoniæ, aliorumque scelerum accusatus, teste Mariano Scoto in Chron. ad annum 1075, atque ab Alexandro in jus vocatus, jussusque, ut Romam caussam dicturus, responsurusque accusationibus ad Sedem Apostolicam a Saxonibus delatis accederet, Pontifici præcipienti sibi obsequendum fore agnovit. Postea de mandato S. Gregorii VII. denuntiato sibi decreto contra investituras lato, Pontifici, ut par erat, obsequentem se exhibuit, seque parere paratum, verbis saltem, si non animo, simulavit, teste Paulo Benriedensi in vita S. Gregorii VII. cap. 64. apud Mabillonium. Postremo ad Paschalem II. missis litteris demerere sibi illum studuit, utque indulgentiorem erga se efficeret supplex fategit. Legatis illius coram iniquitatem suam confessus satisfactionem spopondit: eisdemque admonentibus Imperii deposita insignia Henrici Filii potestati ultro dimisit: S. Hugonem Cluniacensem Abbatem tandem, ut pacis apud Pontificem sequester accederet, data epistola deprecatus est, pollicitus, si a Pontifice id impetrasset, ut Imperio restitueretur, Hierosolymi-

lymitanum iter ab se adornandum. Ista constant ex Urspergensi Abbate ad annum 1106, & epist. ejusdem Henrici ad S.Hugonem tom.3. Spicilegii Dacheriani. Henricus V. postquam longas cum Paschali II, tum Callisto II. molestias creasset; tum demum Apostolicae Sedis auctoritate compressus investituras dimisit, cujus dimissionis, cum in Wormatiensi Conventu, tum in Concilio Lateranensi I. recitatus tenor iste est: *Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus pro amore Dei, & S. Romanæ Ecclesiæ, & D. Papæ Callixti, & pro remedio animæ meæ dimitto Deo, & SS. ejus Apostolis Petro, & Paulo, & S. Catholicæ Ecclesiæ omnem investituram per annulum, & baculum.* Et in fine. *In quibus S. Romana Ecclesia auxilium postulaverit, fideliter juvabo, & in quibus mihi querimoniam fecerit, debitam sibi justitiam faciam.* Similia spoponderunt, qui post ipsum Imperatores sunt inaugurati, quorum memoria alio in loco celebranda erit: ex quibus Lotharius II. non ante imperium inire voluit, quam ab Innocentio II. jussus: totus nempe ad Romani Pontificis nutum pientissime intentus.

Fridericus I. dictus Ænobarbus, qui in Ecclesiam, ejusque Pontifices Eugenium III, Anastasium IV, Hadrianum IV, Alexandrum III, Lucium III, & Urbanum III. insaniens tot, & tanta intulit incommoda, quum tamen aliquando veri, rectique ei adfulsisset lumen, illud scilicet, quo cum fide christiana fuerat imbutus, probeque agnoscens in se concitatam supremi Numinis iram, ut testantur acta Alexandri III. apud Baronium ad an. 1176, & Pagium in Crit. Baronii ad eumdem annum, eidem Alexandro reverentiam, obedientiamque ejurato schismate spopondit, ad eamque, quoad usque viveret, observandam sacramento religionis se obstrinxit. Eamdem quoque Romano Pontifici obedientiam ut exhiberet, per epistolam vehementer adhortatus est Manuelem Græcorum Imperatorem: *Sicut ille*, inquit Fridericus, *Rex Regum, a quo omnis potestas, Romanum Imperium Caput totius Orbis constituit; ita etiam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum unicam Matrem, Dominam, & Magistram ordinavit, quod utique duorum gladiorum numero figuravit, quos etiam sufficere perhibuit auctor fidei nostræ. Quapropter tuam Prudentiam com-*

commonemus, quatenus Nobis, & Romano Imperio honorem debitum impendas, & Summo Pontifici, quem nomine tenus Sanctum appellas, debitam obedientiam exhibeas, & honorem. De Ottone IV. dicemus alibi, quum de Innocentio III. De Friderico II. diximus, ubi de Concilio Lugdunensi sub Innocentio IV.

Rodulphus I. Habspurgensis Augustissimæ Domus Austriacæ, cujus extitit Caput, in Imperii apice successoribus insigne erga Pontifices Romanos obedientiæ, reverentiæ, & observantiæ reliquit exemplum. Ad B.Gregorium X. quippe Lugduni Concilium agentem solemni decreta legatione eidem obedientiam, & fidelitatem sub sacramenti religione spopondit. Legationis hujus tabulas ex Archivo Castri S.Angeli, seu Molis Adrianæ descriptas exhibet Raynaldus ad an.1274.n.7,& seqq. Non moror autem Hippolythum a Lapide hominem Lutheranum in dissert.: *De ratione status in Imperio Romano-Germanico* Rodulpho ex eo capite invidiam conflantem, quod Romano Pontifici munificum præter modum se exhibuerit, Italiæ Exarchatum ipsi confirmans, sed magis ad Baronium hæreticorum hujusmodi imposturas passim expungentem; & ad Gretzerum *De munificentia Principum in Sedem Apostolicam* egregie differentem patiare te dimitti. De Ludovico Bavaro, & Wenceslao agemus par. 2. Vindic. De Sigismundo, & Friderico III. egimus, ubi de Conciliis Constantiensi, & Basileensi, sicuti de Carolo V, ubi de Concilio Tridentino, in quo finem facimus, ab eo præ aliis præclare gestis utique laudando, quod Capitulationis suo nomine Carolinæ dictæ cap. 1. coram Electoribus sacramento, cujus perinde formam in Imperio successoribus præbuit, ac præscripsit, semet obstrinxit, spopondit que *Christianum populum, Sedem Romanam, & Pontificiam dignitatem, atque Ecclesiam Romanam Universam tanquam Ecclesiæ Advocatum constantissime defensurum*. Jam ad Regum testimonia, ac gesta convertatur oratio.

Ex

Ex Regibus, Virisque aliis Principibus Occidentis.

§. II.

AUspicabor autem ab iis, qui in Italia quidem publicarum rerum summa potiti sunt, sed quæ ad Religionem pertinerent, nihilo magis fecerunt, quorum proinde minus suspectum haberi testimonium possit. In his Theodoricus Gothorum Rex, qui Odoacro Rege Herulorum, ac primo Italiæ occiso, Regno Ostrogothorum in Italia initium anno 493. dedit, Princeps Arianorum partibus addictissimus, nihilominus, quum adversus S. Symmachum legitime in Romanum Pontificem electum, Laurentium Presbyterum superbe insurrexisse, eique Sedem suam invidere intellexisset, hunc quidem, ejusque partiarios in ordinem redegit, illi vero suum manere integrum locum jussit. Ita refert Auctor libri Pontificalis sub nomine Damasi. Post annos 4, anno scilicet 503. denuo cum schismate excitatas turbas a Laurentio in Symmachi locum irrepere tentante, atque illum e gradu deturbandi gratia plurium criminum personam Symmacho viro sanctissimo imponente, de hujus consensu indicta a Theodorico est Synodus a loco dicta *Palmaris*, cui hac de caussa integrum detulit judicium: *In Synodali*, inquiens, *esse arbitrio in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reverentiam de Ecclesiasticis negotiis pertinere*. Uti referunt acta Synodica. *Non nostrum*, inquit in præcept. ad Synod. apud Harduinum tom. 2, pag. 974, *judicavimus de Ecclesiasticis aliquid censere negotiis; ideo Vos de diversis Provinciis fecimus evocare, ut sub divini timore judicii, totius certaminis Vobis disponentibus caussa transiret... Nec a Nobis vestri expectetur forma judicii; sed Vos qualiter vultis, ordinate. Sive discussa, sive indiscusa caussa, proferte sententiam*. Cæterum Synodo caussam S. Symmachi nec in judicio experiri licuisset, nisi se illius judicio sponte submisisset Pontifex, ut contra Launojum alio loco probabimus. Quod quidem optime perspectum habens Pontificis caussam divino judicio servandam decrevit. Legendus Ennodii Ticinensis liber apologeticus

eus pro Symmachi defensione adornatus. Scio a Theodorico postea S. Johannem I. inhumaniter habitum, sibique Romanum Pontificem eligendi jus adscripsisse: sed in exemplum sane trahenda esse nolim, quæ per summum nefas perpetravit Arianus homo, sed quæ æqui bonique facienda consuluit.

Athalaricus etsi eadem Ariana pece conspurcatus in Romani tamen Cleri gratiam lege lata sanxit, ne Clerici ad sæcularia tribunalia traherentur, sed Romano Pontifice coram suam disceptarent caussam, cujus sententiæ obsequi omnino deberent: qua occasione præclara de eodem Pontifice edixit: *Si quispiam*, inquit, *ad Romanum Clerum aliquem pertinentem in qualibet caussa probabili crediderit actione pulsandum, ad judicium Beatissimi Papæ potius conveniat audiendus, ut aut ipse inter utrosque more suæ Sanctitatis agnoscat, aut caussam deleget æquitatis studio terminandam. Et si forte, quod credi nefas est, competens desiderium fuerit petitoris elusum, tunc ad sæcularia fora jurgaturus accurrat, quando suas petitiones probaverit a supradictæ Sedis Præsule fuisse contemptas. Quod si quis extiterit tam improbus litigator, atque omnium fuerit judicio sacrilega mente damnatus, qui reverentiam tantæ Sedi exhibere contemnat, & aliquid de nostris affatibus crediderit promerendum, ante alicujus conventionis effectum decem librarum auri dispendio feriatur, quæ pauperibus erogentur, carensque impetratis negotii quoque sui amissione mulctetur. Dignus enim est duplici pœna percelli, qui & divinam reverentiam,* (erga Pontificem) *& nostra jussa temerarit.* Extat apud Cassiodorum lib. 7. variar. epist. 24. Ex cujus etiam epist. 20. lib. 12. liquet a Theodato Rege jussum, ejusdem Cassiodori opera, qui Præfecti Prætorio apud ipsum officio fungebatur, ut vasa sacra, quæ S. Agapetus ad expensas in profectione Constantinopolitana ei a Rege imperata faciendas oppignorare coactus fuerat, Ecclesiæ S. Petri redderentur, a qua sublata fuerant. Scilicet viro, etsi Ariano, tanta erga Apostolorum Principem animo insedebat reverentia. In Teja anno 552, postquam annos non ultra 60. prorogatum fuisset, Ostrogothorum in Italia Regnum defecit. Inchoatum paullo post anno 568. ab Alboino Regnum Longobardorum, quod in Desiderio anno 774. desiit, postquam ad an-

nos 206. duraffet, fcilicet a Carolo Magno Francorum Rege deftructum.

Ex Regibus Longobardis principio id obiter attingam, quod profecto devoti erga Pontifices animi non parvum indicium poffit haberi, videlicet ab Ariberto II. hujus nominis alpes Cottias a Romanæ Ecclefiæ juribus a Longobardis diftractas S. Petro, & Iohanni VII. reftitutas fuiffe, eoque de re confectas tabulas aureis litteris exaratas Romam ad Pontificem miffas, ut refert Paulus Diaconus lib. 6. de geftis Longobard. cap. 28. Eamdem reftitutionem Romanæ Ecclefiæ confirmavit poftea Luitprandus, ob id præcipue laudandus, quod inter leges ab fe latas illud tit. 23. §. 5. fanxerit tenendum Romanum Pontificem fuprema in Orbe Chriftiano potiri poteftate: *Papa Urbis Romæ*, inquiens, *in omni Mundo Caput eft Ecclefiarum Dei, & Sacerdotum*. Quanto vero in honore ábfe haberetur Pontifex patefecit, dum fe ad pedes S. Gregorii II. abjecit, ejufque cohortatione commotus non folum a quoppiam lædendo abftinuit, fed imo, quibus erat indutus, omnia five arma, five infignia, facras ante exuvias S. Petri depofuit, ut auctor eft Anaftafius in S. Gregorio II. Rachis poftquam aliquando juris, pacifque violato fœdere S. Zachariæ Papæ moleftus fuiffet, tandem ejufdem Pontificis cohortationibus devictus, non modo a fæviendo deftitit, fed priftinæ vitæ pertæfus abdicato Regno Monachum fub S. Benedicti regula induit. Id conftat ex Anaftafio in Zacharia, & Leone Oftienfi in Chron. cap. 8. Aiftulphum iniquiffime agentem erga Romanam Ecclefiam, cujus patrimonia longe lateque populabatur, ad Stephani II. preces compreffum a Pippino Francorum Rege dicam, Deo aufpice, alibi, quum de Romanæ Ecclefiæ dominio erit dicendum; quo loci Defiderium poftremum Longobardorum Regem peffime quoque erga Stephanum III, S. Paulum I, Stephanum IV, & Hadrianum I. fe gerentem, bonaque Ecclefiæ Romanæ contra pacta nedum reftituere detrectantem, fed diripientem imo, in ordinem redactum primo a Pippino, dein a Carolo Magno, a quo poftremo Longobardorum in Italia regnum eft deletum, copiofe dicetur. Videlicet res proprias iis ceffiffe aut peffime, aut profpere, qui Romanæ Ecclefiæ res aut peffum dedif-

diffent, aut procuraffent. De Regibus Siciliæ hæc paucis accipe.

Siciliæ Reges a Romanis Pontificibus Regni infignibus adornatos, ab iisque unis regnandi jure donatos res eft extra omnem dubitationis aleam conftituta. Id enim conftat exemplis multis, ac maxime Rogerii, quem Innocentius II. Regem dixit: Edmundi genere Angli, quem Innocentius IV. Regem dicere voluit: Caroli Andegavenfis, quem Urbanus IV, & Clemens IV. Regem efse dixerunt: Caroli II. dicti Claudi, quem Nicolaus IV: Friderici Aragonii, quem Bonifacius VIII., & Benedictus XI: Roberti, quem Clemens V. Reges crearunt Siciliæ: Friderici II, quem Gregorius XI. Trinacriæ Regem nuncupari juffit: Ladislai Dyrrachinii, quem Bonifacius IX. Regem Neapolis inauguravit, aliorumque, de quibus alibi opportunius, & copiofius. Non ita certo conftat tamen de privilegio, quod Siculi *Monarchiam* nuncupant; quo nempe apud Gaufredum Maleterram Monachum Siculum, rerumque a Rogerio geftarum defcriptorem lib.4. cap. ult., circumfertur ab Urbano II. Pontifice M. anno 1098 Rogerio indultum, tum ut nullus Legatus a latere in Siciliam, præter ipfius voluntatem, Roma mitti pofset; tum ut ipfe poffet cohibere, quæ Legatus miffus præter ejufdem voluntatem tentare voluiffet; tum ut Epifcopos, & Abbates Romam accerfitos mitteret ipfe, quos vellet. Præterquam enim privilegium iftud, five Urbani II. hancce Bullam pfeudo-epigraphis adnumerant plerique, eamdemque qua refcidit, qua ad ufus fub Regibus Auftriacis reduxit Clemens XI, fpectare tandem eos tantummodo a viris doctis obfervatum eft, idque ex Bullæ textu deductum, qui Rogerio jure dumtaxat hæreditario, non etiam jure belli, aut cujufque alterius conventionis fucceffiffent. Ut ut fit de privilegio ifto, certo certius eft tamen præfatos Reges hujus genus beneficia ab Apoftolica Sede obedientia, devotione, obfequio in fe derivaffe.

Ex Sabaudiæ Ducibus, nunc Sardinæ Regibus, de quibus mihi filendum nullo erat modo, uti quibus ortu, & inftituto quam maxime obftringor, ut verbo dicam, quo non religionis ftudio Apoftolicam Sedem profecuti funt, atque operibus, opibufque eam demeruerunt, atque quidem inter alios Oddo, ejuf-

que conjux Adelais, quam S. Petri filiam nuncupatam voluit S. Gregorius VII.: Amedeus II. Adelaidis filius, qui ob egregiam ipsis impensam operam, Alexandro II., & S. Gregorio VII. acceptissimus fuit, quem postremum inter, & Henricum IV conciliationis, & pacis sequestrem se fecit: Humbertus III, qui partes Alexandri III. adversus Fridericum I. dictum Ænobarbum pro virili parte defendit: Philippus, qui Innocentio IV., a quo Lugdunensis Archiepiscopus fuerat designatus, sed Petro ipsius fratre defuncto in Principatus jura successit, magno adversus Comites Urbini, & Camerini, ac Malatestam Domicellum Ariminensem Friderici II.Imperatoris partibus addictos fuit auxilio; adeo ut patrimonii S.Petri administrator, & Ecclesiæ Vexillarius ab eo Pontifice fuerit constitutus, atque a Paulo Pandulpho in panegyri Innocentii IV. dictus *Papæ Amantissimus*, & de Ecclesia optime meritus: Thomas II, qui ejusdem Innocentii IV. partes adversus Fridericum II. pro viribus tuitus est, ut proinde Pontifex in eumdem jura transtulerit, quæ Archiepiscopus Taurinensis in castra Ripularum, Avillianæ, & Segusii obtinebat, eumdemque Ecclesiæ Vexillarium, & Patrimonii S. Petri custodem crearit: Aimo, cui de Ecclesia Romana optime merito Benedictus XII.anno 1339. id prærogativæ concessit, ut in Romani Pontificis coronatione Pontificii equi fræna Sabaudiæ Comites, modo nullus adesset Rex, perpetuo tenerent: Ludovicus, a quo nihil non actum, ut magnum Ecclesiæ schisma sub Johanne XXIII, Gregorio XII, & Benedicto XIII. compesceretur, cujusque cura effectum est tandem, ut Martinus V. in Concilio Constantiensi inauguraretur: Amedeus VI. dictus Comes Viridis, qui rem Christianam in Bulgaria egregie curavit; atque Johannem Palæologum Græcorum Imperatorem, unaque Patriarcham Romam perductos ad fidei professionem coram Pontifice emittendam adduxit; scilicet nihil operæ prætermittendo, quo Græcæ Ecclesiæ cum Romana unionem redintegraret: Amedeus VIII, qui Nicolai V, & B. Amedeus IX, qui Pii II. gratiam officiis suis optime sunt consecuti: Emanuel Philibertus a Paulo III. litteris anno 1535. die 4. Februarii datis impense laudatus propterea, quod oblata ab hæreticis Helvetis, modo ad ipsorum partes voluisset pertransire con-

constantissimo animo repulit, ne Apostolicæ Sedis fidei deficeret: Sabaudiæ vero Domum Augustam *Toto Orbe celebrem ex pientissimis, & catholicis gestis præteritis tantam sibi gloriam, & veræ pietatis decus*, asserente eodem Pontifice, acquisivisse. Mitto cæteros ne sim longior, de quibus legendus inter alios Thomas le Blanc in epitome hist. Regiæ Domus Sabaudiæ to. 3. comprehensæ, quorum propterea beneficentiæ, gratoque studio gratiis, ac beneficiis vicem rependere Romani Pontifices curarunt, atque præ ceteris, Nicolaus V., Sixtus IV., Innocentius VIII., Julius II., Leo X., Clemens VII., Clemens VIII., Benedictus XIII., & Benedictus XIV. privilegiis cumularunt; illo præsertim, ac præclarissimo nominandi quotquot, qui Ecclesiis Cathedralibus, atque Abbatialibus suis in ditionibus præficiendi forent. Legendus citatus Thomas le Blanc in Carolo Emanuele I. Jam ad Reges Hispaniæ, & Portugalliæ excurrat oratio, complexura non quidem quæ suppeterent omnia, (quod nescio an fieri quiret,) sed illustriora nonnulla suæ erga Apostolicam Sedem devotionis specimina ab illis reddita, quæ ultro citroque se offerent.

Reccaredus inter Reges Hispaniæ primus, qui S. Leandri opera a S. Gregorio Magno adhibita Ariana hæresi ejurata catholicæ religioni nomen dedit, exemploque suo, & edicto ingentem Gothorum multitudinem ad Ecclesiæ gremium pertraxit, S. Gregorio litteris, legatisque missis obsequium omne exhibuit, adjectis ex auro muneribus ad S. Petrum, & vestibus multis ad usum pauperum Ecclesiæ Principis Apostolorum, quem dato rescripto in suscepta Religione confirmare optimus Pontifex sategit. De Thedomiro, qui ex Principibus Suevis primus christianis sacris est initiatus, quatenus erga Pontifices animo fuerit obsequentissimo imbutus, adisis Ambrosium Moralesium Chron. lib. 2. cap. 62. Unus Vitiza Rex, qui Johanni VI. obedire, & censum a Majoribus decretum solvere detrectavit, subditis invisus evasit. Alphonsus I. Portugalliæ Dux, postquam Mauros ingenti clade affecisset, ab Innocentio II. regiam dignitatem sibi conferri, adjecto promisso duas auri marcas annuatim Ecclesiæ Romanæ loco census persolvendi, postulavit. Lucio II. dein Romano Pontifici Regnum suum vectigale reddidit ea ratione motus, ut sub Aposto-

licæ

licæ Sedis clientela degeret, nulliusque dominio subjaceret deinceps, nisi ejusdem Apostolicæ Sedis. Id constat ex epist. Alphonsi, & Lucii editis a Baluzio tom. 2. Miscellan. Ab Alexandro III. denique Portugalliæ Regibus eadem regia dignitas vel confirmata, vel ut alii malunt, collata est. Sanctius I. Lusitaniæ Rex censum Romanæ Ecclesiæ ab Alphonso constitutum solvere detrectavit: at ad illum persolvendum Innocentius III. epist., quæ est 99. lib. 1., compulit. Ob alia crimina ab eodem Pontifice objurgatus humillime satisfecit, ut adparet ex ipsius epist. 58., & 59. Neque absimili ratione egit idem Pontifex cum Alphonso II. ejus filio, qui nec a Patre degener Pontifici morem gessit, violataque Ecclesiæ jura redintegravit, uti constat ex Innocentii epist. 52.

Veremundus, qui regnandi, vivendique finem fecit anno 999. referentibus Roderico Toletano lib. 5. de rebus Hispan. cap. 18., & Johanne Mariana lib. 8. de rebus Hispaniæ cap. 9., sanctissimo edicto sanxit, ut tum secundum priscas Gothorum leges, tum præsertim secundum Pontificum Romanorum responsa jus redderetur. Ferdinandus cognomento Magnus Victori II. præcipienti, ut ab Imperatoris titulo, quem usurparat, abstineret, parere officii loco duxit: obid magis laudandus, quam ob inanem nominis umbram. Alphonsus VI. S. Gregorio VII. ut morem gereret id suadenti, ritum Gothicum a sacris exulare jussit, Romano subrogato, & in Ecclesias Hispaniæ invecto. Sanctius I. Aragoniæ Rex Cœnobium S. Johannis de Penna iisdem met privilegiis, quibus gauderet Cluniacense in Gallia, donatum voluit edito diplomate apud Hieronymum Blanca in comment. rer. Aragon., cujus quidem concessionis eam causam ait: *Ut sicut Cluniacenses sunt liberi ab omni jugo humanæ servitutis, ita & isti sint tantummodo servantes debitam reverentiam Apostolicæ Sedi*. Petrus II. Aragoniæ Rex Romam profectus postquam Innocentio III. obedientia, fidelitateque sese obstrinxisset, juris jurandi adjecta obligatione; eique, ac successoribus Regnum suum vectigale sub certo tributo annuatim persolvendo fecisset, ab eo Rex inauguratus est; atque Tarraconensibus Episcopis, ut Romani Pontificis vice fungentes Aragoniæ Regibus coronam imponerent, facta facultas. Juramen-

menti formula a Petro edita legitur in actis Innocentii III. Jacobus I. Aragoniæ itidem Rex veniam sceleris in Gerundensem Episcopum patrati, cui linguam abscindi imperaverat, infimis precibus ab Innocentio IV. postulavit, a quo ad pœnitentiam agendam provocatus, ab ejusdem Legato in genua provolutus, gravissimis verbis castigari se passus est, satisfactionemque impositam religiose, ut par erat, adimplevit. Id liquet ex Innocentii IV. litteris apud Raynaldum ad annum 1246. n. 44, & seqq., & Johanne Mariana lib. 13. cap. 6.

Alphonsus III. Lusitaniæ Rex, quum aliquando Ecclesiasticæ immunitati vulnus intulisset, eaque de re a Regni Episcopis sacrorum justitium toto Regno indictum fuisset, ipseque Rex a summis Pontificibus Clemente IV, B. Gregorio X., & Johanne XXI, gravissimis verbis increpatus, ad rectam frugem, antequam fatis cederet, regressus se Apostolicæ Sedis mandatis religiose, ut par erat, parere professus est: quæ Ecclesiarum occupaverat bona, e vestigio restitui jussit, atque ad Ecclesiæ inlatas resarciendas injurias Dionysium filium, ac successorem religione sacramenti obstrinxit. Ita refert Brandanus lib. 15. Monarchiæ Lusitanæ cap. 47. Sed & idem Dionysius ob simile violati juris Ecclesiastici crimen a Nicolao IV. anathemate devinctus, ut ab eo solveretur, satisfactionis leges subiit, quas ipsi Pontifex præscripsit. Adeundus Raynaldus ad an. 1289. n. 16, & seqq. De actis a Martino IV. cum Alphonso X, Sanctio, Petro III. Castellæ Regibus, & Alphonso II. Rege Aragonum dicturus sum alibi. Jacobus II. Aragoniæ Rex Sardiniæ, & Corsicæ Regnis a Bonifacio VIII. adauctus, ut liquet ex diplomate Pontificio anno 1297. dato, Apostolicæ Sedi, cui præerat Benedictus XI, sacramento fidei per Oratores sese devinxit, clientelarique sponsione magis, magisque se dedidit. Constat id ex diplomate Clementis V. apud Raynaldum ad annum 1304. n. 16. Alphonsus IV. Aragonum item Rex sollicitum admodum se præbuit, teste Zurita in Indicibus pag. 172, ne Fridedericus patruus Siciliæ Rex cum Ludovico Bavaro Ecclesiæ Romanæ inimico fœdera jungeret, utque a pacto inito modo omni abduceretur. Sollicitior scilicet, quam de Imperatoris, Patruique impendiis, de Pontificis obsequio, & obedientia.

Johan-

Johannes Castellæ,ficut ubi de Constantiensi Concilio observatum est, ex Petri de Luna, cui sub Benedicti XIII. nomine diu multumque audiens fuerat,pertinacia facile intelligens schismaticum,illegitimumque illum esse,obedientia abdicata,eam integram Martino V. legitimis electo suffragiis transdidit. Johannis vestigiis hærens Ferdinandus Aragoniæ Rex, postquam eumdem pseudo-Pontificem obtestatus fuisset frustra, ut cessione sua pacem Ecclesiæ concederet, edicto anno 1416. edito ejus obedientiam demum ejuravit, quam postea Martino V. professus est. Eleganter ejusdem gesta tribus libris descripsit Laurentius Valla hujus ævi disertus scriptor. Alphonsus in Aragoniæ Regno successor equidem principio cum Pontificibus Martino V., & Eugenio IV. ob Siciliæ Regni prætensa jura, quæ ipsi Pontifices abjudicabant, simultates ad schisma usque gessit, postea tamen grande nefas esse ab Apostolicæ Sedis obedientia aberrare facile intelligens, Eugenio IV. submisit se se. Ejus præclara facinora libris quatuor comprehendit Antonius Panormitanus. In Henricum IV. Castellæ Regem rebelles subditi, qui eo nefarie exauctorato Alphonsum fratrem subrogarant,tanto facinori patrocinium non potius,quam a Pii II. Pontificis Maximi consilio, & consensu sibi quærendum putarunt. Quod quam falso, ac per nefariam calumniam effictum a maleferiatis fuerit per Legatos declarandum duxit Paulus II. Pii II successor: id autem a Paulo II, ut declararet per Oratores enixe postulavit Henricus. Ergo Pontifex exerto gladio rebelles ad Regis obsequium, vellent,nollent redire compulit. De hoc argumento copiosius alibi. Legesis Jacobum Cardinalem Papiensem ep.122., & Marianam lib.23. cap.9.,& seqq. Ferdinandus Catholicus ob Mauros ann.1492. ejectos ita denominatus, sub quo Aragonia, & Castella in unam Monarchiam coaluerunt, novi Orbis recens a Christophoro Columbo detecti tum tandem in se legitime dominium transcribi posse putavit, quum primum Summus Pontifex jus hujusmodi sibi permisisset: quare ab Alexandro VI. ejusmodi, idest Americæ donationem, impetrandam duxit; impetrataque fas illi fuit Imperium in eum Orbem dilatandi, quod fuse alio loco prosequemur. Ut vero in iis Regionibus Catholicæ fidei conservandæ, ac propagandæ caussa Episcopales Cathedræ

cri-

erigerentur, a Paulo III. Pontifice Maximo postea facile impetravit Carolus V.

Emanuel, ac subinde Johannes III. Lusitaniæ Reges optime de re christiana promeriti, postquam Vasci Gammæ, Petri Alvari, Americi Vespucii, Alphonsi Albuquercii, & Francisci Almeidæ egregia opera Malabariam, Brasiliam, Malacam, Molucas, aliasque Insulas cum in Occidentis, tum in Orientis Indiis: In Africa autem Æthiopiam, Guineam: In Asia Goam, Cambajam, aliasque Regiones aut detexissent, aut subjugassent, nihil antiquius habuerunt, quam ut Ecclesiæ Romanæ fidem, religionem, mores, ritusque eas in regiones inferrent. Testantur id Emanuelis litteræ ad Leonem X, & Johannis III. ad Clementem VII, quæ extant tom. 2. Hispaniæ illustratæ, quibus de christiana Religione in eas regiones ab se invecta certiores Pontifices faciunt; unamittunt Davidis Æthiopum Imperatoris, & Zagazabo eorumdem Æthiopum Episcopi litteras, quibus Romanæ Ecclesiæ fidem profitebantur, Romanoque Pontifici obedientiam pollicebantur, quas paullo post referemus; tandemque petunt viros Apostolicos prædicatum Evangelium in utramque Indiam ab Apostolica Sede dirigi, qui eamdem in christiana religione erudirent: quorum petitionibus satisfactum a Pontificibus Summis est, misso præ aliis celebratissimo illo Indiarum postea dicto Apostolo, quod longe, lateque per Indias Christi fidem dilatasset, S. Francisco Xaverio. Johannes V. e Domo Bragantiæ nuper a Benedicto XIV. Pontifice Maximo plurimorum officiorum gratia, quibus ipsius Augusta stirps Apostolicam Sedem prosecuta est, ipseque prosequi non desinit, Regis *Fidelissimi* præclarum titulum promeruit. Hæc de Hispaniarum, videlicet Castellæ, Aragoniæ, & Lusitaniæ Regibus leviter delibasse, atque primoribus, ut ajunt, labiis salutasse satis superque arbitror, quum res omnibus perspectissima sit, omni studio a Regibus Catholicis res Religionis curatas semper fuisse, omnique officiorum genere Apostolicam Sedem obstringere sibi nunquam non navatum.

Ad hæc doctissimus Cardinalis de Aguirre tom. 1. collect. Concil. Hispan. dissert. 15. excursu 3, apposite observavit Hispaniæ Reges tanta olim, nedum ut decebat, in Romanos Pontifices,

sed & in Episcopos observantia, devotione, ac religione affectos fuisse, ut sub initium Conciliorum, quibus interesse consueverant, initio tamen eorumdem tantum, humi prostrati enixe se Episcoporum precibus commendarent, nec ante in pedes exsurgerent, donec pro ipsis plures orationes fuissent effusæ. Advertit etiam Regum christianorum primos Hispaniæ Reges, horum vero primum Reccaredum, quem anno 589. ejurata Ariana hæresi catholicæ Ecclesiæ adscribi voluisse diximus, in coronatione sua ab Episcopis solemnem, regiam, sacramque unctionem accepisse. Ferunt equidem Clodoveum Francorum Regem primum, qui Christo nomen dedit, chrismate e Cælo demisso consecratum fuisse: sed ea unctio non Regia fuit, & ad Coronationem spectans, sed Sacramentalis, & pertinens ad Baptismum. Id liquet ex epist. S. Hormisdæ ad S. Remigium Remensem Episcopum, quam tamen genuinam esse non convenit inter Eruditos, ut observat Pagius in crit. Baronii ad annum 514, & Sirmondus eam ceu spuriam a sua collect. Concil. Galliæ rejecit. Liquet etiam ex S. Gregorio Turonensi lib. 2. hist. Francor. cap. 31, ubi agens de Clodovei baptismo inquit: *Delibutusque sacro chrismate cum signaculo Crucis Christi*. Quamobrem P. Gabriel Daniel Soc. J. tom. 1. hist. Gall. constantissime affirmat Francorum Regum primum fuisse Pippinum, qui sacra, ac solemni unctione Rex inauguratus fuerit, eam bis accipiendo, primo quidem anno 752. a S. Bonifacio Archiepiscopo Moguntino, atque Sedis Apostolicæ Legato; postea vero anno 754. a Stephano III. Papa in Gallias profecto, sicuti referunt Annalistæ Bertinianus, Loiselianus, Metensis, Tilianus, Eginhardus, Regino, & alii. Nunc ad Angliæ, Daniæ, & Scotiæ Reges inferendus gradus.

Ad S. Eleutherum, qui Pontificatus fastigium anno 170. ascendit, Lucium Britanniæ Regem epistolam dedisse, rogatum precibus infimis, ut divini verbi præcones, qui populum suum de rebus Romanæ Ecclesiæ erudirent, Sacerdotes item, qui sacramentis, moribus, ritibusque populum eumdem procurarent, mitteret, missos vero a Pontifice Fugatium, & Damianum, aliis Donatianum, seu Duvianum, qui Regem, subditosque magnum numerum Religione Ecclesiæ Romanæ imbutos sacris mysteriis initiarunt, testantur Au-

Auctor libri Pontificalis, & V.Beda lib. 1. hist. Angl. cap. 4. Fertur item fuisse tunc temporis in Britannia Flamines 28, & Archiflamines 3, inque eorum locum postea totidem Episcopos, & Archiepiscopos suffectos. Quod posterius si fabellarum loco reponendum pugnes, per me licet, non repugno, reponas. V.Bedæ testimonium confirmat Usserius antiq. Britannicar. Ecclesiar. cap. 3. duobus nummismatibus antiquissimis, argenteo uno apud Josephum Hollandum, aureo altero penes Robertum Cottonum, in quibus signata Crux, & Regis Lucii nomen subscriptum legebatur. Usserio vero consentiunt Tillemontius tom. 3. monum. hist. Eccles.; Bollandiani in catalog. veter. Pontif. præfixo tom. 1. Aprilis; Baronius ad annum 183; Pagius in Eleutherio; Rapinus de Thoyras lib. 1. hist. Angl.; Michael Alfordus Soc. Jes. in Annal. Eccles. Britan. ad annum 182; Blanchinius in adnot. ad Anastasium in Eleutherio; aliique ex Anglis Protestantibus: contra quos pugnant Fridericus Spanhemius filius lib. 3. Miscellan., in disquisitione de conversionibus Lucii Britonum Regis, Juliæ Mameæ Augustæ, & Philippi Imper. Patris, & Filii; & Samuel Basnagius in Annal. polit., & Eccles. ad annum 181, quorum opinio post habenda mihi quidem videtur, nullo satis fixo argumento suffulta. Quandoquidem Origenes hom. 4. in Ezechiel.; Tertullianus in lib. adversus Judæos; & S. Athanasius in epist. ad Jovinianum Imper. apud Nicephorum lib. 9. hist. Eccles. cap. 42, jam tum in Britannia Christi nomen auditum, atque excultam rem christianam testantur.

Ab exordio iterum reparatæ christianæ religionis a S. Augustino in Angliam directo a S. Gregorio M. cœpit Angliæ Regum eximia erga Apostolicam Sedem devotio, quam ut demererent, omni genere officiorum sategerunt. Ergo Ethelbertus Canthii Rex recens a S. Augustino ad christianam Religionem adductus S. Gregorium Magnum maxima observantia ei exhibita sibi obstrinxit, ut liquet ex V. Beda lib. 1. cap. 32. referente litteras S. Gregorii, quibus Ethelberti Religionem commendavit. Enituit præcipue erga Apostolorum Principes ejus devotio eorumdem in honorem excitato templo. Quid autem quod Honorio I. Cynigilsus Saxonum Occidentalium Rex S. Birino Episcopo du-

ce; atque S. Martino I. Penda Mittelengorum, sive Anglorum ad mare Mediterraneum Alcfleda conjuge suadente devotionis sacramento se se devinxerunt? Ethelbaldus, qui Merciis imperabat, ad S. Zachariæ Papæ salutaria monita statim Concilium Cloveshoviæ ad morum reformationem, accepta regula a moribus Romanæ Ecclesiæ, celebrandum curavit; testatur id Uvillelmus Malmesburiensis lib. 1. de gestis Regum Anglorum. Offa alter Merciorum Rex Romam profectus veniam peccatorum ad sepulchrum S. Petri exoraturus Hadriano I. Pontifici Maximo anno 775, ejusque successoribus Regnum suum vectigale fecit, singulis Regni familiis domesticatim imposito tributo singuli denarii in annos singulos Romanæ Ecclesiæ solvendi. Ita Willelmus Malmesburiensis lib. 1, & Polydorus Virgilius lib. 14. Anglic. hist. Scholam Anglorum Romæ ab Ina, de quo infra, fundatam amplificavit idem Offa, atque reditibus auxit, ut majori numero Romam Anglia proficiscentibus rerum necessariarum nihil deesset, quo a diuturniore mora trahenda prohiberentur, sed imo commode magis, Ecclesiæ Romanæ doctrina instrui possent. Ita refert Matthæus Parisius in vita Willegodii Abbatis Monasterii S. Albani ab Offa erecti.

Osuvius Rex Northumbriæ vigente controversia de celebratione Paschatis, postquam longam in utramque partem audivisset disputationem, illi victoriam detulit, quæ pro servando more Ecclesiæ Romanæ decertarat: proinde imposterum juxta Romanæ Ecclesiæ morem celebrandum Pascha pronunciavit. De hacce controversia par. 2. Vindiciar. copiosius agemus. Porro eo uno argumento, nulloque præterea, quam quia antiqui Britanni Asiatico more aliquando Pascha coluerunt, ducti Anglo-Calvinistæ non nulli Majores suos fidei Christianæ prima rudimenta a Græcis, Asianisque recepisse conjiciunt, istaque conjectura, quod pejus est, a Patriarchatu Romano Britannicas Ecclesias subducunt, quo modo viam inivere excusandi nefarii consilii, quo Ecclesiæ Romanæ jugum, quin verius jurisdictionem excusserunt. Quam fictitia, & quam falsa conjectura isthæc sit, ex una Johannis IV. Papæ epistola anno 640. ad Scotos exarata de Paschate post Lunam 14. celebrando conficitur, quam exhibet V. Beda lib. 2.

cap. 19,

cap.19, in qua error ille celebrandi Pascha Luna 14. recens apud Scotos invectus dicitur; & Beda eo loci sub id temporis eum exortum in Scotia, nec eidem adhæsisse gentem universam, sed quosdam dumtaxat refert. Sed de hoc argumento alibi. Confer & Chenulphi Regis epistolam ad S. Leonem III, de qua paullo post. Nec alteram Naitano Pictorum Regi celebrandi Paschatis insedisse rationem, quam quæ Romanæ Ecclesiæ referretur accepta, perhibet V. Beda lib. 5. cap. 22.

Ceduvalla Rex Occidentalium Saxonum Christo nomen dediturus Romam ad S. Sergium I. Papam an.689. profectus, ab eodem sacro expiari baptismo voluit; id testantibus V. Beda lib. 4. capp.15, & 16; & Willelmo Malmesburiensi lib.1. Confer etiam Alfordum ad annum 687; Bollandum ad 20. Aprilis; & Pagium ad annum 689. n. 2, & seqq. De Coenredo Merciorum Rege consule V. Bedam lib. 5. cap. 20. Ina Ceduvallæ successor Regnum suum Romano Pontifici S. Gregorio II, ejusque successoribus subjecit anno 726, in singulas domos constitutis singulis nummis argenteis S. Petro annuatim persolvendis. Rem narrant V. Beda lib. 5. cap. 7; & Polydorus Virgilius lib. 5. Ab eodem Ina exoratus S. Gregorius, ut sibi liceret Romæ scholam Anglorum ædificare, libenter indulsit, teste Matthæo Westmonasteriensi in hist. Angl., utpote quam non aliam ob caussam extruere Rex expetebat, nisi ut ad eam Reges Angliæ, & *Genus Regium*, ut loquitur citatus auctor, cum Episcopis, Presbyteris, & Clericis, in doctrina, & fide catholica erudiendi venirent; ne quid in Ecclesia Anglicana sinistrum, aut veritati catholicæ contrarium doceretur;& sic in fide stabiliter roborati ad propria remearent. Porro Schola hæc postea conversa est in Xenodochium, quod hodie S. Spiritus dicitur, estque celeberrimum, teste Matthæo Parisio loco paullo superius laudato.

Chenulphus Merciorum Rex, statim atque inauguratus est, legatione ad S. Leonem III. decreta rogaturus, ut Ecclesiæ Cantuariensi Primatum ad preces Offæ ab Hadriano I. ab ea ad Ecclesiam Lichfeldensem translatum, iccirco quod Lamberto Archiepiscopo Cantuariensi subinfensus Offa fuisset, restitueret, quod postea impetravit; litteras quoque ad eumdem Pontificem dedit, quas

quas exhibent Labbeus tom.7.Concil.,& Baronius ad annum 796. n.18,& seqq.,quæ quanto in Romanum Pontificem obsequii,& devotionis flagraret studio ostendunt. *Merito*, inquit, *omnis per Orbem exultat Ecclesia, quia quum omnium verus Remunerator bonorum gloriosissimum Gregis sui Pastorem Hadrianum perpetuo remunerandum super æthera duxisset, suis tamen Ovibus, pia erexit providentia prævium, qui scit Ovile Dominicum ad caulas non inferius vitæ agitare. Nos quoque merito, quos extremitas Orbis tenet, eodem modo præ ceteris gloriamur; quia illius sublimitas nostra salus est, illius proceritas nobis perennis exultatio; quia unde sibi Apostolica dignitas, inde nobis fidei veritas innotuit. Quapropter opportunum arbitror tuis sanctis jussionibus aurem obedientiæ nostræ humiliter inclinari, & quæ tuæ pietati rite Nobis sequenda videantur, toto nisu implenda: quæ vero rationi contraria deprehensa fuerint, citius declinanda, ac interim a nobis omnimodis resecanda.* Subinde se Pontificis gratiæ commendans, ab eoque benedici summopere exoptans subjungit: *Hanc benedictionem omnes, qui ante me sceptro præfuere Merciorum, meruerunt ab Antecessoribus tuis adipisci: hanc ipse humilis peto, & a Vobis ò sanctissime impetrare cupio, quatenus imprimis adoptionis sorte me Tibi Filium suscipias, sicuti Te mihi Patris persona deligo, & totis obedientiæ viribus semper amplector.* Eardulphus Northumbriæ Rex regno ab Alphuvoldo, & regni Optimatibus pulsus, ad Carolum Magnum primo in Germaniam, Romam deinde ad prælaudatum S. Leonem III. profectus caussam suam Pontifici permisit. Is vero intelligens certo regnandi jure Eardulphum præditum esse, in Britanniam Adulpho Diacono Legato misso, ac litteris ad Episcopos, & Optimates directis eum Regno suo anno 808. restituit. Rem enarrat Eginhardus in Annalibus ad eumdem annum.

Ethelvulphus filius Egberti Regis, sub quo in unam Monarchiam multa Britanniæ Regna in multos Reges dispertita demum coaluerant, Regni hæres Romam religionis ergo ad Benedictum III. accedens Sedi Apostolicæ Regnum suum integrum subjecit, atque annuo tributo persolvendo, quod S. Petri denarius vocatum diu est, obnoxium reddidit. Sed & testamento suo jussit

sit annuatim trecentas auri marcas Romam mitti, scilicet centum Basilicæ S. Petri, totidem Basilicæ S. Pauli ad luminaria concinnanda, centum reliquas Pontifici Maximo cessuras. Aelfredus ejus filius jam pridem ab eodem Rege Romam ad Pontificem missus fuerat, a S.Leone IV. Benedicti III. decessore moribus pariter, & religione informandus, quem Pontifex in Regem inauguravit, & in spiritualem filium adoptavit. Ea sæpe is usurpare solebat verba: *Maximam Regis esse dignitatem, si nullam in Ecclesia Christi haberet potestatem: si se in Regno Christi, quod est Ecclesia, non Regem, sed Civem cognoscat: si non in Sacerdotes legibus dominetur, sed Christi legibus, quas promulgaverunt Sacerdotes, humiliter subjiciatur*. Ita testantur Asserus coævus in ejus vita, & Ælredus Abbas Rievellensis in lib. de genealog. Regum Anglor. Ethelvolphum etiam Romæ instaurasse Anglorum scholam ab Ina, & Offa Regibus sub S. Gregorio II; & Hadriano I. institutam referunt. Confer Pagium ad annum 855; nec non ad annum 874; non secus atque Baronium ad eumdem annum, ubi agunt de Burrhedo Merciorum Rege haud absimili erga Romanam Ecclesiam devotionis affectu flagrante.

Ethelstanus Alfredum, qui e Regno ipsum exturbare moliebatur, vinctum ad Johannis X. tribunal dimisit coram Pontifice caussam dicturum. Alfredi bona Ethelstano Regi Pontifex adjudicavit: at ille S. Petro in grati animi obsequium Monasterio Malmesburiensi bonis illis mancipatis dedicavit. Edgarus inter Angliæ Reges pietate, & potentia celeberrimus, postquam ab Episcopis sacris Canonibus Ecclesiæ disciplinæ ut consuleretur, opera sua curasset, legibus ipse optimis ut iidem Canones sarti, ac tecti custodirentur, sategit; inter quas præclara illa est, qua erga Apostolicam Sedem ardens sui animi studium, religionemque summam ostendit, denarium S. Petri persolvendum jubens his verbis: *Denarius in domos singulas impositus ante festum divi Petri redditur: qui eum non solverit, denarium illum, ac alios præterea triginta Romam comportato, certaque litterarum testificatione domum rediens se eo detulisse confirmato, ac Regi denique centum viginti sol dos numerato. Si quis secundo non dederit, denarium illum, ac præterea terdenos Romam deferat, Regique post-*

quam

quam redierit, ducentos solidos dependito. Si tertio deliquerit, rebus suis omnibus exuitor. Extant hæ Edgari leges in collectionibus Conciliorum. Observes obiter a nonnullis Regibus Regnum vectigale Romanæ Ecclesiæ factum fuisse, quod ita est intelligendum, donationem factam ab alio sequiore Rege auctam, vel per ceteras provincias, quæ regiæ potestati accesserunt, subinde ampliatam: vectigale quoque pietate Regum factum, non ex obligatione aliunde obstringente. Denarium illum testibus Polydoro Virgilio lib. 5, & Ranulpho Cestrensi lib. 5. cap. 24. Angli vocant *Romescot*, qui Latinis est argenteus nummus.

S. Eduardus Angliæ Rex anno 1043. salutatus votum Romam devotionis gratia petendi more majorum Deo nuncupavit: a quo tamen illum S. Leo IX. solvit, peregrinatione cum aliis pietatis operibus commutata. Ergo pientissimus Rex tributum pendi ab Anglis Sedi Apostolicæ solitum auxit; & Cœnobium Westmonasteriense instauravit, reditibusque ampliavit: in epist. vero ad Nicolaum II, qua Cœnobii privilegia confirmari petiit, eximium suæ erga Sedem Apostolicam observantiæ specimen ostendit: sic enim scribit: *Summo, Universalis Ecclesiæ Patri Nicolao Eduardus gratia Dei Anglorum Rex debitam & subjectionem, & obedientiam*. Gratulatur dein de ipsius inauguratione, subditque. *Quapropter justum judicamus apud Vos, velut ad solidam petram, acuere, & probare omnes bonas actiones nostras, & vestram notitiam, & societatem in bono habere, quatenus eas, donationes, & privilegia, quæ obtinuimus apud Prædecessorem vestrum, renovetis, atque augeatis Nobis, videlicet, ut quod ille* (S. Leo IX.) *injunxerat Nobis sub nomine obedientiæ, & pœnitentiæ propter votum, quod voveram ire Romam, & in remissionem omnium peccatorum meorum construere Cœnobium Monachorum in honorem Apostoli Petri, ratum faciatis, & privilegia possessionum, & dignitatum ejusdem loci confirmetis, renovetis, & decernatis. Ego quoque pro modulo meo augeo, & confirmo donationes, & consuetudines pecuniarum, quas habet S. Petrus in Anglia, & ipsas pecunias collectas cum regalibus donis mitto Vobis, ut oretis pro me, & pro pace Regni mei*. Legitur in collect. Labb. tom. 9. Nicolaus autem Cœnobii privilegia confirmavit; illud ab

ab Episcopi jurisdictione exemit; Eduardo vero Ecclesiarum omnium Angliæ defensionem, & custodiam commisit. Legesis S. Ælredum in ejus vita apud Bollandianos ad diem 5. Januarii: ab Alexandro III. dein Sanctorum catalogo adscriptus S. Eduardus est. S. Eduardo improle defuncto Willelmus I. Normaniæ Dux ejus Regnum obtinuit, atque ab Araldo, cui illud Angli detulerant, Alexandri II. auctoritate, cui caussæ suæ æquitatem cognoscendam commiserat, vindicavit. Videsis Ordericum lib. 3. hist. Eccles. De Willelmi II, & Henrici I. cum S. Anselmo dissidiis alibi dicetur.

Henricus II. ab Hadriano IV. ut liceret sibi petiit Hiberniam invadere, exleges populos illos, ut in desiderio ei erat, ad frugem adducendi gratia, eamdemque subactam, Christianæ Religionis in ea conservandæ, & amplificandæ caussa, in suum dominium transcribere. Permisit quidem id Pontifex, ea tamen conditione adjecta pensionis unius denarii singulis annis a singulis domibus Apostolicæ Sedi persolvendi: *Ad cujus*, inquit, *jus eam Insulam, ceterasque omnes, quæ documenta fidei cæpissent, pertinere nemini dubium esset*. Hadriani diploma ex Codice Vaticano descriptum exhibet Baronius: referunt etiam Radulphus de Diceto in imaginibus historiar.; Giraldus Cambrensis lib. 2. de rebus ab se gestis cap. 10; & Matthæus Parisius ad annum 1159. apud Pagium in Crit. Baronii ad eum annum: ut propterea immerito Michael Alfordus Soc. Jesu in Annal. Angliæ de illius diplomatis sinceritate dubitaverit. De Henrici II. dissidiis cum S. Thoma recurret sermo. Sed & legenda ejus nomine a Petro Blesensi exarata ad præf. Pontificem epistola 165. A Johanne Rege *sine terra* dicto Regna sua Angliæ, & Hiberniæ Innocentio III, ejusque Successoribus resignata, homagii juramento ejus Legato præstito, constitutisque mille marcis quotannis Romanæ Ecclesiæ persolvendis, illudque homagium, atque tributum etiam ab Henrico III. exhibitum Innocentio IV. dicetur opportuniori in loco, ubi & operosius erit agendum de jure, quod Bonifacius VIII. sibi asseruit, cognoscendi de controversia Eduardum inter, & Johannem de Balliolo circa Regnum Scotiæ. Eduardus III. sane Procuratoribus ad Romanum Pontificem Clementem VI,

poſt quam litteras dediſſet ad ejus deceſſorem Benedictum XII, miſſis illi cognoſcendum permiſit jus ſuum ſucceſſionis præ Philippo Valeſio in Regnum Franciæ. Id refert Thomas Walſinghamus in hiſt. Anglic. ad annum 1343.

Richardus II. in Regni Conventu anno 1385. ſtatuta nonnulla ediderat, quæ ut rata manerent, a Romano Pontifice ratihaberi curavit Apoſtolicis litteris impetratis, quibus graves cenſuræ decernebantur adverſus quoſcumque, qui ſtatutis illis obluctati auſi eſſent. Id poſtea Richardo vitio datum fuit ab Optimatibus Regni, unaque ex cauſſis extitit, ob quas ab eo abalienati ſunt, ac Regno cum ipſe ſe abdicaret, tum ab illis abſtineretur: at ii peſtilentiſſima Wicleffi labe jam infecti erant, ut notavit Walſinghamus loco citato. Non ita egere Optimates illi, qui apud Bonifacium VIII. ſupplices accedentes, officio devotionis perſoluto, leges, & libertates a deceſſoribus Pontificibus Angliæ Regibus conceſſas ut confirmaret, enixim efflagitarunt. Henricus VI, dum in Eugenium IV. Baſileenſes debaccharentur, ejus partes viribus omnibus proſecutus eſt, adeo ut officiis devinctus Pontifex litteris datis anno 1440, quas refert Raynaldus, ejus religionem quam maxime commendarit.

Henricus VIII, antequam a Catholica Religione deſciſceret a pravis ſuis cupiditatibus abreptus, dum aliquando Lutheri Captivitatem Babylonicam lectitaſſet, zelo fidei flagrans, quumque litteris non leviter eſſet inſtructus, librum de aſſertione ſeptem Sacramentorum contra Lutheri doctrinam adornavit, quem Leoni X. dedicavit. In epiſtola nuncupatoria ſuam erga Chriſti Vicarium obſervantiam, atque erga chriſtianam Religionem enixum ſtudium his explicat verbis: *Quæ peſtis unquam tam pernicioſa invaſit gregem Chriſti? Qui ſerpens unquam tam venenatus irrepſit, quam is* (Lutherus,) *qui de Babylonica captivitate Eccleſiæ ſcripſit, qui Scripturam ſacram ex ſuo ſenſu contra Chriſti ſacramenta detorquet, traditos ab antiquis Patribus Eccleſiaſticos ritus eludit, ſanctiſſimos viros, & vetuſtiſſimos ſacrarum litterarum interpretes, niſi quatenus ipſius ſenſui conveniunt, & conſentiunt, nihili pendit, Sacroſanctam Sedem Romanam Babylonem appellat, ſummum vero Pontificium vocat tyrannidem,* totius

totius Ecclesiæ decreta saluberrima captivitatem censet, & sanctissimi Pontificis nomen in Antichristum convertit? Ob detestabilis arrogantiæ, contumeliæ, ac schismatis Buccinator! Quantus inferorum Lupus est iste, qui Christi gregem dispergere quærit, & a capite suo decerpere! Articulo vero 2. sic ait inter alia: *Negare Lutherus non potest, quin omnis Ecclesia fidelium Sedem Romanam velut Matrem, Primatemque recognoscat, ac veneretur: quæcumque saltem neque locorum distantia, neque periculis inter jacentibus prohibetur accessu. Quamquam, si vera dicunt, qui ex India quoque veniunt huc, Indi etiam ipsi tot terrarum, tot marium, tot solitudinum plagis disjuncti, Romano tamen Pontifici se submittunt. Ergo si tantam, & tam late fusam potestatem neque Dei jussu Pontifex, neque hominum voluntate consequutus est, sed sua sibi vindicavit; dicat, velim, Lutherus, quando in tantæ ditionis erupit possessionem. Num potest obscurum initium esse tam immensæ potentiæ; præsertim si intra hominum memoriam nata sit? Quod si rem dixerit unam fortasse, aut duas ætates superare, in memoriam nobis rem redigat ex historiis: alioquin si tam vetusta sit, ut rei etiam tantæ obliterata sit origo, legibus omnino cautum esse cognoscat, ut cujus jus omnem hominum memoriam ita supergreditur, ut scire non possit cujusmodi habuerit initium, censeatur habuisse legitimum; vetitumque esse constat omnium consensu gentium, ne, quæ diu manserunt immota, moveantur.* Pluribus idem argumentum prosequitur, eoque præsertim Lutherum perstringit, quod Græci olim, quamvis apud ipsos Imperium vigeret, Romani tamen Pontificis supra se Primatum stare agnoscebant. Adisis Raynaldum ad annum 1521, ubi Henrici VIII. librum in epitomen redigit. Perlecto vero a Leone X. libro, Henrico Regi ejusdem auctori illustre nomen, & titulum *Denfensoris fidei* attribuit Constitutione edita anno eodem, quæ extat tom. 1. Bullarii Romani. Jam ad Reges Daniæ, Scotiæ, Insularumque descendo.

Harioldus, sive Haraldus Daniæ Rex hostium invidia Regno excedere coactus, inde ad Ludovicum Pium Imper. suppetias postulaturus profectus, ab eodem ad Christianam Religionem amplexandam persuasus est. Itaque ab Imperatore, atque ab S. An-

ſchario, & Autberto, quos ad id operis Imperator adhibuerat, de Romanæ Eccleſiæ doctrina edoctus eſt, & ſacris ejuſdem myſteriis initiatus. In Daniam regrediens Anſcharium, & Autbertum initeris comites voluit, qui in Regnum Chriſtianam Religionem longe, lateque, quo patebat, propagarent. Ante omnia autem maximopere curatum eſt ab Imperatore, Rege, & Anſchario, ut harum rerum fieret certior Gregorius IV. Pontifex Maximus, a quo litteræ deinde datæ ſunt ad Anſcharium, quibus eidem facta eſt poteſtas amplificandi apud Danos rem Chriſtianam. Extat Gregorii IV. epiſtola iſthæc legenda apud Lambeccium tom. 1. orig. Hamburgen.; apud Cointium tom. 8. annal. Franc.; Iſaacum Pontanum lib. 4. hiſt. Daniæ, & Mabillonium ſæcul. IV. Benedic. par. 2. Anno circiter 150. ab obitu Harioldi Sueno Rex, quem miror a viro quodam doctiſſimo recentiore, ac mihi quidem magno in pretio, dictum Harioldi hujuſce filium, a quo attamen tanta annorum intercapedine diſtat, Sueno, inquam, Rex aliquando pravo animo in rem Chriſtianam affectus, in noſtros gravem anno 980. circiter commovit tempeſtatem: ſed ſupremo Numine vindice Regno expulſus, idque mali ſibi in vindictam violatæ Religionis agnoſcens, quantum antea Chriſtianæ rei infenſus fuiſſet, tantum poſtea ſtudioſiſſimus cultor, & propugnator fuit fortiſſimus. Adiſis Grammaticum Saxonem lib. 10, & Pagium ad annum 994.

Canutus, qui anno 1017. Daniæ Regnum Angliæ adjunctum a Patre Suvano adiit, quique anno 1028. Olao Norvegiæ Rege debellato, & iſtud Regnum ſuo pariter adjecit, præcedentium Angliæ Regum, quibus pietate haud erat impar, propoſitis ſibi exemplis, profectionem Romanam ad Principem Apoſtolorum, apud quem ſummam eſſe poteſtatem ligandi, & ſolvendi probe noverat, anno 1027. adornavit: cujus equidem itineris eam extitiſſe cauſſam idem met indicat in epiſt. ad Angliæ Epiſcopos relata a Labbeo tom. 9. Concil.; & a Baronio ad annum 1027. *Quia didici*, inquit ibi, *S. Petrum Apoſtolum magnam poteſtatem accepiſſe a Domino ligandi, atque ſolvendi, Clavigerumque eſſe Regni cæleſtis*. Qua quidem in ſententia ſtetiſſe pariter, ac Romano Pontifici ſubſcribendum ſemper voluiſſe Waldemarum Daniæ Regem, teſtata res eſt apud Saxonem Grammaticum lib. 14, & Iſa-

cium

cium Pontanum hist. Daniæ lib. 6. ad annum 1168. A Johanne XIX. Canutus deinde obtinuit, ut Dani, Anglique religionis caussa Romam adeuntes ab oneribus Romipetis imponi solitis abirent immunes, ut idem in cit. modo epist. testatur; legiturque apud Willelmum Malmesb. lib. 4. de gestis Reg. Anglor. De Waldemaro Sueciæ, & Haquino Norvegiæ Regibus Apostolicæ Sedi addictissimis consule epistolas ab Innocentio IV. ad ipsos inscriptas, quas refert Raynaldus ad annum 1252. n. 20, & seqq.; neque enim præstat omnes singillatim persequi. Ericum Sueciæ pariter Regem in Romanæ Ecclesiæ fidem submisse, devoteque se transcribentem paterno affectu amplexus in clientelam admisit Honorius III, cujus ad illum datas litteras legere est apud Raynaldum ad annum 1225. n. 18. Ericus Daniæ Rex a Bonifacio VIII. censuris Ecclesiasticis irretitus, iccirco quod in Johannem Archiepiscopum Lundensem Sueciæ Primatem suo jussu in vincula conjectum violentas manus injecisset, tum demum, idest anno 1299. ab iisdem absolvi impetravit, postquam Pontifici fecisset satis, atque Præsulem in libertatem asseruisset. Adisis Raynaldum ad eum annum, ubi Bonifacii litteras regerit. Postremo Christiernus Daniæ pariter Rex anno 1474. Romam pro voti peregrinationis in Palæstinam commutatione ad Sixtum IV. profectus, tot, tamque egregia erga Pontificem obsequii submissi, sinceræque observantiæ specimina exhibuit, ejusque rei gratia religionis perinde, ac reverentiæ erga S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ut propterea Jacobus Cardinalis Papiensis rerum omnium præsens testis scribere non dubitaverit in epist. 566. Romæ præcitato anno data: *Ita nobis Italis, quo animo esse in summum Sacerdotium debeamus, suo docuit exemplo*. Hancce Cardinalis Papiensis epistolam legi dignam descripsit Raynaldus ad eumdem annum n. 2.

Reginaldus Insularum Britanniæ adjacentium Princeps Insulam Man dictam latine Euboniam in mari Hibernico anno 1219. Romanæ Ecclesiæ, sive Honorio III. dedidit, quam subinde a Pandulpho Honorii legato possidendam recepit sub annuo censu duodecim marcarum sterlingorum. Ejusmodi donationis, conventionisque instrumentum confectum Londini anno præcitato se vidis-

vidisse scribit Spondanus in collectione Nicolai Cardinalis Aragonii; atque ex eo nonnulla recitat Raynaldus ad eumdem annum n. 44, illudque extare testatur in registro Honorii III. lib. 4. epist. *629*, & lib. 7. epist. 18*9*. *Noverit Sancta*, inquit Reginaldus, *Paternitas vestra, quod nos, ut participes simus bonorum, quæ fiunt in Ecclesia Romana, ... dedimus, & obtulimus ei* (Pandulpho Legato) *nomine Ecclesiæ Romanæ, & vestro, & catholicorum vestrorum Successorum Insulam nostram de mari quæ ad nos jure hæreditario pertinet; & deinceps nos, & hæredes nostri in perpetuum tenebimus in feudum dictam Insulam ab Ecclesia Romana, & faciemus ei per hoc homagium, & fidelitatem; & in recognitionem dominii nomine census nos, & hæredes nostri in perpetuum annuatim solvemus Ecclesiæ Romanæ duodecim marcas Sterlingorum in Anglia apud Abbatiam de Furnis Cisterciensis Ordinis*. Rogat deinde Pontificem, ut protectionem, quam aliis Regibus impendebat Ecclesiæ Romanæ subjectis, sibi quoque impertiret. S. Gregorius VII. pluribus in locis agit de Regibus Feudatariis Ecclesiæ Romanæ: lib. 2. epist. 74. de Regno Russiæ: lib. 4. epist. 28. de Regno Hispaniæ: & lib. 7. epist. 13. de Regno Hungariæ. Confer ejusdem lib. 1. epist. 7. ad Princip. Hisp.; *29*. ad Judices Sardin.; 38, 45, & *6*1. ad Uratislaum Bohemiæ Ducem: 41. ad Orzocum Judic. Calarit.; 58. ad Geusiam Ducem Hungar.; *6*3. ad Sancium Reg. Arag.; 70. ad Guillelmum Reg. Anglor.; lib. 2. epist. 7. ad Uratislaum præmem.; 13. ad Salomonem Reg. Hungariæ; 51, & 75. ad Suenum Reg. Danor.; *6*3. ad præf. Geusiam Reg. Hung.; 73. ad Boleslaum Ducem Poloniæ; 74. ad Demetrium Reg. Russiæ; lib. 5. epist. 10. ad Regem Daniæ; lib. *6*. epist. 2*9*. ad Ladislaum Reg. Hung.; lib. 7. epist. 5, & 21. ad Aconum Reg. Danor.; *6*. ad Alphonsum Reg. Castellæ; 23, & 25. ad prælaud. Guillelmum Anglor. Reg.; & lib. 8. epist. 11. ad Sueciæ Regem, ex quibus palam fit quam solliciti viritim fuerint illi, sive Pontifex, sive Principes de Romana Ecclesia impense colenda; deque ejusdem rebus sive divinis, sive humanis amplificandis.

Donaldus I. hujus nominis Scotiæ Rex, uti scribunt Hector Boetius lib. *6*. de rebus Scotorum, & Johannes Leslæus Episc. Rof-

Roffenfis lib. 3, quum multa de chriftiana Religione audiviffet, quæ fibi apprime grata fuerant, de fanctitate fcilicet, & miraculis, Pafchafio, a quo doctrinam acceperat, Romam properare ad S. Victorem I. Pontificem Maximum juffo, eumdem fufceptæ ab fe chriftianæ Religionis certiorem fecit, virofque doctrina, & religione infignes in Scotiam ad fe mitti rogavit, qui tum filios fuos, tum gentes fibi fubjectas facro baptifmate abluerent, atque doctrinam, ritus, & mores Romanæ Ecclefiæ edocerent. Id autem a S. Zephyrino, qui in Victoris locum fuccefferat, facile impetravit. Igitur a Donaldo datam fuisse diligentem operam, quam a Pontifice directi viri Apoftolici magnopere adjuvarunt, ut fuperftitio penitus deleretur, effectumque demum, ut nobiles, rufticique magnum numerum Romanæ Ecclefiæ religionem amplexarentur, laudati auctores teftantur: idque factum ajunt anno vulgaris Æræ 203, ab Scotorum vero Regno inftituto 533, quorum in ferie Donaldus Rex fuerit 27, a quo deinde ufque ad Mariam Reginam Reges, qui Romanæ Ecclefiæ fidem coluerint, 80. omnino fuerunt. Confer & Dempfterum hift. Ecclef. Scotor. lib. 1. cap. 6; Buchananum rerum Scoticar. lib. 4; & Bofium de fignis Ecclef. lib. 8. cap. 1. Dempfterus quidem primum Scotorum Epifcopum fcribit lib. 13. S. Nicolaum Culdæum anno 296. Martyrio affectum: at S. Profper in lib. contra Collat. cap. 41, & in Chron. auctor eft a S. Cæleftino I. primum in Scotiam Epifcopum mifsum fuisse Palladium. Confule Ufferium, fi licet, de Britan. Ecclef. primordiis cap. 16; Baronium ad annum 429; Alfordum in Annal. Britan. ad annum 431; & Pagium ad annum 429, nec non ad annum 431. n. 51.

Pari pietatis ftudio permotus, deque Romano Pontifice impenfe colendo perfuafus Machetadus, aliis Macbetha Scotorum Rex Romam ad limina Apoftolorum profectione adornata Romanæ Ecclefiæ obfequio, obedientiaque fe mancipavit, de quo Malmesburienfis lib. 2. cap. 13, & Wigornienfis ad an. 1050. Quid præterea, quod piiffimis legibus, quas ad præfatum annum defcribit Spelmannus, cautum maximopere voluit, tum ne chriftiana religione quifquam initiatus ad profanum Judicem traheretur, fed potius apud facros Antiftites in judicio experiretur: tum ne

Ecclesiarum Pastores fructuum terræ parte decima, idque ob Dei cultum, defraudarentur: tum ne Pontifici officio quis deesset, quique ipsius imperata per annum minoris faceret, ut hostis Reipublicæ pariter haberetur; si autem per biennium in contemptu persisteret, tum demum fortunis omnibus mulctaretur? Nempe a Religionis præsertim erga Pontificem observantia Reipublicæ bonum omne pendere quam maxime probe intelligebat. Davidis Scotiæ Regis litteras ad Clementem VI. officii, devotionis, & obsequii cumulatissimas describit Raynaldus ad annum 1344. n. 60. Jacobus hujus nominis IV. Scotiæ Rex a Julio II. exstimulatus, ut a Regno hæresis Wicleffianæ reliquias penitus eliminaret, Pontificis dicto, ut par erat, audientem se dedidit, deditque extemplo egregiam operam, ut hæresis quam exosa, tam exitiosa Regno prorsus exularet. Propterea a Pontifice illustrem titulum Protectoris fidei promeruit, in cujusce significationem aureis floribus intertexto diademate donatus est. Nulla præterea ratione se adduci passus est, ut ejurata Pontificis obedientia Pisano Conventiculo adversus Julium coadunato adhæreret. Quamquam postea Julii posthabitis monitis in Regis Galliarum partes descenderit; sed vindice Deo non multo post demum justas pœnas dedit. Videsis Spondanum ad annum 1507, & Pagium Juniorem in Julio II.

Jacobus Stuartus hujus nominis II. Rex Scotiæ postquam nihil prætermisisset, quo Romanæ Ecclesiæ Religionem,quamprofitebatur, firmiter propugnaret, quum perduellium æque, ac pertinacissimorum hæresis patronorum sustinendis impetibus se imparem animadvertit, præclaro exemplo postponendum Religioni Regnum, patriaque potius cedendum, quam a fide abscedendum duxit.Inter ejus fidei,ac fortitudinis laudatores illustrior extitit V.Innocentius XI, qui tum oratione in Consistorio Cardinalium habita illum laudibus cumulavit, tum ad Ludovicum XIV. Galliarum Regem, penes quem Rex se receperat, datis litteris commendavit; nihilque non excogitavit, non egit, ut Regem eumdem reduceret, rebusque suis bene consuleret. Invidia igitur perciti Jacobo calumniati sunt Rapinus de Thoyras lib. 24. hist. Angl., & Burnetius hist. revolut. Angl., scilicet ut suorum impro-

probitatem modo aliquo possent excusare. At eo in exemplo Jacobo Regi anteiverat Christina Sueciæ Regina, cujus in benedictione memoria est. Ea extincto Gustavo Adolpho genitore, ejus in locum Sueciæ Regina septennis adhuc salutata anno 1632. aliquando in Religionem Catholicam, Romanamque Ecclesiam inimicum animum tulit, quem nempe Lutherana hæresis imbuerat, praveque affecerat. At quum primum illi sedatis bellorum tempestatibus licuit ad rem Religionis, quam in Germania tot in dies succrescentibus sectis dilacerari cernebat, mentis aciem, qua prædita erat, intendere, facile intellexit in una dumtaxat Romana Ecclesia vera Christi Domini vigere dogmata, in reliquis nihil esse, nisi hæreses. Ergo anno 1654. insigni virtutis exemplo in Regni Comitiis Regno abdicato, quod cum Catholica fide componere nequibat, primum Bruxellis, quó progressa fuerat, Romanæ Ecclesiæ fidem ultro professa est, exinde Romam ad Alexandrum VII. properans in ejus fide, & obedientia pie vixit, & obiit. Confer Berninum in hist. hæres. sæcul. XVII. capp. 4, & 5, quibus in locis paucis præclara Christinæ gesta complexus est. Carolus II. quinimo Scotiæ, & Angliæ Rex, etsi aliquando in Religione versatilis visus fuerit, prope diem tamen moriturus fidem Romanæ Ecclesiæ professus ex animo est, ut ex certis litteris demandatis monumentis cap. 8. ostendit laudatus Berninus. Anna Hydæ quoque Eboracensis Ducissa, quam præfatus Jacobus II. primo connubio sibi copulaverat, eidem Romanæ Ecclesiæ fidei, quoad vixit, immobiliter hæsit, uti ex certo instrumento ejusdem met manu exarato idem Berninus demonstrat cit. cap. 8, quo loci, quæ paullo supra de Jacobo II. protulimus, diffuse prosequitur. Agemodo ad Reges Hungariæ, Bohemiæ, Poloniæ &c. accedamus.

Ex Hungariæ Regibus S. Stephanus a S. Adalberto ad Ecclesiæ Romanæ fidem perductus, statim atque sacris Religionis mysteriis initiatus fuit, ac Romanæ Ecclesiæ moribus institutus, nihil antiquius habuit, quam ut Hungaros universos ad Romanæ pariter Ecclesiæ unitatem, Romanique Pontificis obedientiam pertraheret. Id ut semel perfecit, Legatis suis ad Pontificem Romam properare jussis a Silvestro II. supplex Regis Coronam sibi

impertiri petiit: at Pontifex Regia Corona non modo cohonestandum duxit; sed imo Crucem ante se, ceu Apostolatus insigne deferendi, & in Ecclesiis in ejus Ditionibus constitutis designandi Episcopos facultatem fecit. Ista constant ex Cartuitio Episcopo in vita S. Stephani apud Surium ad diem 20. Augusti. Idem auctor est S. Stephanum diadema, & Regnum, tanquam a Romano Pontifice, & a B. Petro donatum, acceptumque habuisse: & sane S. Gregorius VII. lib. 7. epist. 13. scribit Hungariæ Regnum ad jus, & ditionem Romanæ Ecclesiæ pertinuisse. Optimis quoque legibus S. Rex Reipublicæ non modo, sed Religioni maxime nuper invectæ cautum summopere voluit, ut Romanæ Ecclesiæ doctrinæ, moribus, & ritibus cuncti studerent; ratus Reipublicæ cuncta bene cessura, si Religionis res optimo in loco semel fuissent constitutæ. Audire præstat, qui non modo S. Stephani, sed & sui erga Apostolicam Sedem summi specimen, ac testimonium perhibent studii, cum Andream Hungariæ Regem in epist. ad Jacobum Cardin. Prænestinum apud Raynaldum ad annum 1233. n. 51. verbis hisce: *Hunc* (S. Stephanum) *Regem ... qui ad Regni solium propria auctoritate noluit sublimari .... sed a Vicario Jesu Christi, & Petri Beatiss. successore per revelationem Divinam summo Pontifici factam assumpsit Regni diadema*: tum Ladislaum Regem Hungariæ in epist. ad omnes Christifideles apud Raynaldum ad annum 1279. n. 31, ubi de S. Stephano scribit: *Ut Principatum fidei in Sacrosancta Romana Ecclesia consistere .... demonstraret, non a se, vel ab alio, sed ab eadem Romana Ecclesia Matre omnium, & Magistra Regni diadema revelatione Divina meruit obtinere; ut ab ea quasi quodam capite principali dona sua in omne corpus diffunderet lux divina, & exortem ministerii se intelligeret esse divini, qui a Petri soliditate recederet deviando.*

Salomon, qui a S. Stephano Hungariæ Rex VI. est dictus, eo quod ab Henrico Germaniæ Rege Regni Hungarici investituram accepisset, a S. Gregorio VII. gravissimis est verbis objurgatus; Hungariæ Regnum Ecclesiæ Romanæ, cui a S. Stephano submissum fuerat, & vectigale factum, beneficiarium esse affirmante, ideoque a Romano Pontifice eo Regno investiendum fuisse. Profecto Geisas, qui pallo post, Salomone ejecto, ejus locum inva-

invasit, confestim ad eumdem Pontificem litteris, Legatisque missis sibi Regnum confirmari rogavit. At rescripsit ille velle se quidem, ut Romanæ Ecclesiæ jura in Regnum Hungariæ integra manerent, quæ quia violasset Salomon, eum e Regno excidisse vindicis Dei judicio; nolle tamen, ut quidquam Geisæ præter jus, & fas in eodem Regno liceret. Egit proinde modis omnibus optimus Pontifex, ut Geisam inter, & Salomonem pacem, fœdusque componeret. Quam in rem legenda ipsius epist. 70. lib. 2. Geisæ anno 1077, quo fatis functus est, in Regnum Hungariæ successit S. Ladislaus ipsius frater, quem quanto Religionem, Ecclesiam Romanam, ejusque Pontificem studio demerere adnixus sit, & adlaborarit adeo omnibus est compertum, celebratumque, ut oratione nostra non indigeat. Ludovicus, qui Urbani VI, & Clementis VII. vigente schismate Hungariæ Regno præerat, tum ac maxime a S. Catharina Senensi, qui ejusdem partes egregie promovebat, epistolis tum adversus Clementem VII., tum adversus Johannam Siciliæ Reginam, quæ ab ejusdem pseudo-Pontificis partibus stabat, concitatus, præclaram Urbano VI. impendit operam. Ipsi perinde laudi cessit vorum, quo quotquot sibi ceu Regi, iidem omnes Romano Pontifici ceu Christi Vicario pariter ut parerent, voluit; Judæosque ideo jussit aut Romæ subesse, aut Regno exesse.

Ladislaus Posthumus, ac Pupillus Hungariæ, & Bohemiæ Rex, cujus tutelam administrabat Fridericus III. Imperator, ab Imperatore Romam Imperii corona redimiendo a Nicolao V. properante comes adscitus, in Pontificis conspectum admissus, exosculatis de more ipsius pedibus orationem de laudibus Pontificis recitavit, deque auctoritate Sedis Apostolicæ, cujus obedientiæ, & obsequio se, Regnaque sua obtulit, & commendavit. In ea vero inter alia hæc habet: *Quum animadverto, Beatissime Maxime Pontifex, me apud inclytos pedes Sanctitatis tuæ constitutum, quæ inter mortales Dei omnipotentis vicem gerit, coram hoc sanctissimo Senatu, ad quem illustrissima totius Mundi sidera, atque homines doctrina, & sanctitate lectissimi convenerunt, non injuria equidem in tanta rei magnitudine subsistens, unde initium sumam orationis, quibus verbis Te unicum Christianorum Principem,*

cipem, Te Regem Regum, atque in terris Deum adorem, non facile constituere possum. Refertur Oratio ista a Cochleo lib. 11. hist. Hussitar., & a Raynaldo ad annum 1452. Verum quidem est, quod quum ægre ferentes Hungariæ, Bohemiæ, & Austriæ Proceres apud Fridericum detineri Ladislaum, consilio inito, junctisque viribus illum ab Imperatoris tutela, & custodia abduxissent, de injuria vero sibi illata apud Nicolaum V. conquestus fuisset Fridericus, atque Pontifex Ulricum Ciliæ Comitem Ladislai avunculum, qui pupilli Regis tutelam Imperatori eripuerat, in judicium vocasset, intentatisque minis jussisset, ne Imperator a Regis tutela impediretur, verum est, inquam, quod Ladislaus, qui læte sua libertate gaudebat, data epistola ad Pontificem ita scripsit: *Accepi Sanctitatem tuam adversus eos, qui pro mea in Austria liberatione laborant, nonnullos processus decrevisse. Precor, ut eos revoces. Id enim erit officii tui, quum scriptum sit: Pupillo, & Orphano adstabis: ac nisi feceris compelles me majores Judices appellare*. At id scripsit Rex ex sententia, & consilio Scholæ Viennensis in Austria, quæ per appellationem ad futurum Concilium Romani Pontificis mandata suspendi posse censuerat. Quod quam falsum sit par. 2. Vindiciarum palam fiet. Adeundi Cochleus loc. cit., & Æneas Silvius in descriptione Europæ cap. 3, & seqq.

Borzivojus, qui sub IX. sæculi exitum Bohemorum Princeps erat, a SS. Cyrillo, & Methodio Orientalibus Monachis de christiana fide edoctus, atque salutari baptismi lavacro expiatus est, quanti sibi facienda foret Romani Pontificis cum auctoritas, tum doctrina, facile ab iisdem viris Apostolicis intellexit, qui summo jugiter studio Apostolicam Sedem sunt prosequuti. Nam principio a S. Nicolao I. Romam acciti, deinde eo defuncto ab ejus successore Hadriano II. benigne accepti, postquam Romanæ Ecclesiæ fidem professi fuissent, & Pontifici Maximo obedientia se devovissent, Episcopi Bohemis, Moravisque ordinati sunt, accepta facultate Missarum solemnia, & Divina officia lingua Sclavonica decantandi. Postmodum vero, quum apud Johannem VIII. S. Methodius calumniam passus, quasi aliter doceret, quam quod cum S. Cyrillo socio coram Apostolica Sede fuisset pollicitus,

tus, eaque de re Romam a Pontifice accersitus fidem exposuisset suam, eadem approbata ad opus ministerii redire jussus est. Alium Episcopum ei socium itineris, & laboris etiam ordinavit, deditque nomine Wichinum; epistolaque ad Sfentopulcrum Moraviæ Comitem exarata indulsit, ut officia lingua Sclavonica celebrarentur. Confer Bollandum ad diem 9. Martii tom. 2, Baronium, & Pagium ad annum 880, ac seq., nec non Bohuslaum Balbinum Soc. J. in epit. hist. rer. Bohemicar. lib. 1. cap. 1, & seq.

Boleslaus cognomento Pius in Principatu successor Boleslai Patris, cui post necem S. Wenceslao fratri illatam sævi nomen adhæserat, de Ecclesia optime meritus universa est: maxime vero Romanam coluit, atque ab ejusdem mandatis ne vel latum unguem recederet, summopere cavit. Nam Johanni XIII. Pragam in Episcopatum erigenti, jubentique, ut eidem præficeretur vir latinis litteris eruditus, qui in Ecclesia Pragensi ritum Romanæ Ecclesiæ servaret; neque ullo modo fineret juxta ritum Bulgaricæ linguæ, aut Ruthenæ, aut Sclavonicæ officia celebrari; mandanti quoque ut Monasterium ædificaret, in quo sub regula S. Benedicti vitam cælibem cum aliis Deo dicatis virginibus traducere posset Maria ipsius Regis soror; quam Romæ, quo orationis gratia venerat, ipse met Pontifex Deo consecrarat, ac Monasticis disciplinis imbuerat, officii loco duxit obtemperare, ideoque cum in sororis gratiam Monasterium extruxit, tum Ecclesiæ Pragensi Dietmarum Monachum Saxonem præfici curavit. Adeundi auctor Chronici Magdeburgensis ad annum 967., & Mabillonius Sæculo V. Benedictino, ubi Johannis Papæ litteras ad Boleslaum exhibet. Uratislao Bohemiæ Duci de Apostolica Sede optime merito Alexander II. exemplo nunquam viso Mitræ usum concessit, ea conditione, ut census nomine centum marcæ argenti S. Petro annuatim persolverentur. Eumdem usum eidem Uratislao confirmavit S. Gregorius VII. eo censu recepto, ut constat ex ipsius epistola 38. lib. 1; & 7. lib. 2. Postremo Primislao ob egregia de Ecclesia merita, ut Bohemiæ Rex nuncuparetur, indulsit anno 1204. Innocentius III, ut constat ex epist. 42. lib. 7. apud Raynaldum ad cit. annum 1204. n. 55.

Mi-

Micislaus Poloniæ Dux, postquam christianæ Religioni nomen dedisset, ejus rei summam unum penes Romanum Pontificem stare, cunctaque ejusdem nutu circa Religionem agi oportere non modo, sed imo circa orthodoxorum Regna intelligens, ut Rex ipse quoque inter Catholicæ Ecclesiæ Reges audiret, Lamberto Cracoviensi Archiepiscopo Legato ad Benedictum VII. Pontificem Maximum misso rogavit obnixe, ut Regium diadema sibi impertiret, Regemque Polonorum se, & posteros suos dici juberet. Id ei tamen denegatum testantur Chromerus lib.3.polit.; Bzovius de Rom. Pontifice cap. 44, & Pagius in Brev. hist. chron. Nihilominus Boleslaus II. anno 1077. Regiam dignitatem affectans Regium nomen sibi assumpsit, & diadema imposuit, atque a quindecim Episcopis in Regem est consecratus, ut scribit Lambertus Scafnaburgensis in Chron. Non diu tamen ea dignitate potitus est, quippe anno 1079. ob cædem S. Stanislai Episcopi Cracoviensis a S. Gregorio VII. ea dignitate spoliatus est, interdictique sunt Episcopi, ne imposterum Regem aliquem injussu suo inungerent. Itaque interregnum hoc duravit annos 215, donec anno 1295. Primislaus a Gnesnensi Archiepiscopo Rex est inauguratus: sed paullo post eo fatis functo Poloniæ Episcopi communicato cum Uladislao successore electo consilio, legatione ad Johannem XXII. Pontificem Maximum missa, eidem diadema, & Regium nomen impetrarunt. Existimabant enim inauspicato id sibi Primislaum injussu Pontificis assumpsisse, quod non ignorarent interdictum fuisse eo dignitatis nomine post cædem S. Stanislai Polonis Ducibus. Porro in litteris, quas ea de re ad Uladislaum dedit Johannes XXII. inter alia sic ait: *Nobis cum instantia supplicasti, ut quum Regnum Poloniæ esset Nobis, & Ecclesiæ Romanæ nullo mediante subjectum, & in signum subjectionis hujusmodi, census, qui B. Petri vocatur, Nobis, & eidem Ecclesiæ deberetur, aperientes viscera*, & reliqua, quibus Regiam confert dignitatem. Legendi Chromerus lib.4,& 11. de rebus Polonorum; Pagius ad citatos annos, Raynaldus ad annum 1319. n.1, & seqq.; & Pagius alter in Johanne XXII. Videnda etiam Johannis XXII. epistola de Gedeminno Lethuinorum Rege, deque Ruthenis in fide Christi instituendis apud Martenium tom. 1. veterum Anecdotorum.

rum. Ab Henrico V. Imperatore ad Eugenium III. in Concilio Remensi delatam trium Fratrum Boleslai III. filiorum Poloniæ Principum caussam par.2.Vind. pluribus prosequemur.Quo etiam loci de Georgio Podiebratio Bohemiæ Rege agendum erit. Confer interea Cochleum lib. 12. hist. Hussitarum. A Casimiro Miesconis II. filio Poloniæ Rege Regnum Romanæ Ecclesiæ vectigale factum, ac Romam anno 1045. ad Benedictum IX. Oratores missos, qui Regis, Regnique nomine obsequium præstarent, tributumque penderent: a Casimiro præterea altero Poloniæ Rege ad Alexandrum III. transmissas, quas in Religionis, Regnique bonum adornaverat, leges, ut ab auctoritate Pontificis robur majus acciperent, refert Johannes Longinus Episcopus Leopoliensis in hist. Poloniæ ad annum 1045, & 1180: Alexandri vero rescriptum regerit Baronius ad cit. annum n. 14.

Mindanus Lithuanorum Dux ethnicorum abjectis erroribus, & Christianorum sacris expiatus Romanæ Ecclesiæ, de cujus auctoritate, & doctrina maximam acutum animo existimationem induit, devote adeo sese demisit, ut S. Petro pariter in devotionis argumentum dominium detulerit. Legendæ litteræ ad ipsum ab Innocentio IV. exaratæ apud Raynaldum ad annum 1251. n. 44. Uladislaum Lithuaniæ Ducem,& dein Regem Poloniæ anno 1386. salutatum pro affectu pietatis tum Gregorii XII,& Johannis XXIII, quorum utique probabiliora erant jura, partibus religiose studuisse, tum summopere, ut Romanæ Ecclesiæ fides in omnes, quibus longe lateque patent, Lithuaniæ, Poloniæque fines, propagaretur; quin etiam ad finitimas diffunderetur Provincias, curasse constat ex Dugloffo lib. 10. hist. Polon., & Raynaldo ad annos 1386, 1409, & 1413. Sigismundus I. anno 1507. Poloniæ Rex inauguratus statim, atque accepit Lateranense V. Concilium indictum a Julio II, a Leone X. continuari, Oratoribus, & litteris missis obedientiam Pontifici exhibuit, animique sui sententiam,qua erga illum egregie teneretur,hisce significavit: *Memores officii, ac debiti nostri, quo eidem S. Romanæ Ecclesiæ Matri nostræ sumus adstricti, pro cujus honore, & tranquillo statu omnes vires nostras effundere semper parati sumus, Johannem Gnesnensis Ecclesiæ Archiepiscopum, & Stanislaum de Ostrog Equitem aura-*

auratum designamus Oratores nostros, dantes illis potestatem coram Sanctitate Leonis X. Papæ comparendi, ibidemque obedientiam juxta Majorum meorum consuetudinem præstandi, & recognoscendi eumdem esse verum, unicum, & indubitatum Pontificem, & Dominici gregis Pastorem. Non prætermittendum heic, quin perstrictim de Georgio Saxoniæ Duce ex linea Albertina illud indicem, quod alioqui multis ut celebraretur, dignum est, studium scilicet tale, ac tantum, quo Romanum Pontificem prosequebatur, Romanæque Ecclesiæ sibi adhærendum statuerat, ut ab eo illum Lutherus *Diaboli Apostolum* appellare non dubitaverit.

Postremo Fridericus Augustus Saxoniæ Dux, atque in Poloniæ Regem postea adscitus, divina affulgente gratia, quum mentis aciem ad Ecclesiam Romanam intendisset, eamdemque veram Christi Ecclesiam esse considerasset, ut testatus est ipsius Orator, de quo mox, utpote quæ sibi semper consentiens, in eadem semper fidei, morumque doctrina mansit; nihilque ab ea unquam minus rectum, minus sanctum, minus antiquum, minusque Deo dignum manasse, Lutheri ejuratis erroribus, Romanæ Ecclesiæ fidem professus est, datisque litteris, & Oratore ad Innocentium XII. tum Ecclesiæ clavo incumbentem misso in ejus se communione vivere, & commori velle protestatus est, eique obedientiam, devotionem, & observantiam promisit. Constat id totum ex Innocentii epist. ad eumdem Regem anno 1698. apud Berninum tom. 4. hist. hæres. sæcul. XVII. cap. 10., qua inter alia ita scribit. *Satis assequi verbis non possumus, quo gaudio affecti fuimus, ubi primum, vel ipso rumore publico nunciante, accepimus te, abjuratis hæreticæ pravitatis erroribus, orthodoxæ fidei professionem in manibus venerabilis Fratris Christiani Augusti Episcopi Javarensis consanguinei tui, cujus jampridem zelum catholico Antistite dignum probe agnovimus, emisisse: quam quidem lætitiam ea deinde plene cumularunt, quæ ad voluntatis tuæ in eodem proposito magis, magisque significandam a te peracta fuisse intelleximus. Addiderunt luculentum hujus rei testimonium litteræ tuæ a dilecto filio Barone de Taje Nobis redditæ, ac pro ea, qua pollet in rebus agendis prudentia, explicatæ, in quibus nihil omisit, quod ad declarandam filialem tuam erga hanc S. Sedem, Nosque ipsos obser-*

van-

vantiam, & devotionem pertinent. Ex quibus omnibus certam in ſpem adducimur ſplendidiſſimam Polonici Regni coronam æternæ ſapientiæ conſilio tuo capiti ideo fuiſse impoſitam, ut tu Catholicæ fidei, cujus modo profeſſor agnoſceris, non multo poſt vindex, & aſsertor egregius evaderes. Reliqua habes recitata ibidem a Bernino.

Spendoblus, ſive Suvatoslaus Ruthenorum, qui nunc Moſchi nuncupari ſolent, Principum primus anno circiter 943. chriſtianam Religionem in Ruſſiam invexit, quam poſtea circa annum 987. mirum in modum amplificavit Wolodemirus I, eam ob rem Ruthenorum dictus *Apoſtolus*, & *Salomon*. Quamquam vero Rutheni, ſeu Moſchi a Græcis noſtræ Religionis myſteriis initiati ſint, Græcæ Eccleſiæ ritus colendos ſuſceperint, atque a Græcis Epiſcopi illis ſint ordinati, ut ſcribunt Papebrochius in diſſert.18. Conatus Chron. hiſt., & in præfat. ad Ephemerides Græco-Moſchas tom. 1. Menſis Maji præfixas; Lequiennius tom. 1. Orientis Chriſtiani; Joſeph Simonius Aſſemanus in Kalend. univerſæ Eccleſiæ par. 2, & alii: quia tamen a Græcis tunc vere catholicis, atque Romanæ Eccleſiæ communione conjunctis, non autem a ſchiſmaticis, ſicut Antonius Poſſevinus autumavit, quem cit. loco refellit Papebrochius, Rutheni chriſtiana fide imbuti ſunt, proinde de Romani Pontificis prærogativis divinitus collatis edocti, ita illi tenaciter adhæſerunt, ut vel Michaeli Cerulario ſchiſma conflanti non auſcultarint. Cujus rei luculentum teſtimonium ſuppeditat S. Gregorius VII. in epiſt. 74. lib. 2. ad Demetrium Ruſſorum Regem, & Reginam ejus conjugem inſcripta, qua ſcripſit ſe ex eorum conſenſu eorumdem filium Georgium, poſtquam S. Petro religionis ſacramento, ſe Regnumque deſpondiſſet, Regem creaſſe, mittere etiam Legatos, qui in Ruſſia diligenter rem chriſtianam curarent. Ex quo liquet tunc temporis Ruthenam Eccleſiam, & Ruſſiæ Reges Eccleſiæ Romanæ præ Græca fuiſſe fide, & communione conjunctiſſimos; quin paullo poſt Alexander Nufski Ruſſiæ Rex ſanctitate etiam celebris evaſit. Poſtquam vero a Græcis ſchiſmaticis in partes ſuas Rutheni pertracti fuiſſent, a Romanis Pontificibus nihil prætermiſſum, quod ad illos ad frugem, rectamque fidem reducendos pertineret. Teſtata

res est apud Possevinum lib. 6. Bibl. select.; Baronium ad calcem tom. 7. Annal.; Bzovium ad annum 1514; Raynaldum ad eumdem annum, & alibi; Richardum Simonium Bibl. selec. cap. 41; Thomam a Jesu lib. 6. de procuranda omnium gentium conversione, & alios. Ad hæc Daniel Russorum Rex Innocentium IV. Pontificem M. de Religionis, cultusque divini rebus consulendum duxit: cui rescribens Pontifex epist. 174. lib. 5. Græcis, qui Romanis non repugnarent, uti ritibus libens indulsit.

Post hæc Johannes Basilius Moscoviæ Dux anno 1472. ad Sixtum IV. Summum Pontificem legatis missis eumdem veneratum ut Christi Vicarium, significavit se Florentini Concilii decretis adhæsisse; atque ut Legatum dirigeret, qui in Moscovia corruptelas omnes, si quæ irrepsissent contra fidem, moresque, tolleret, efflagitavit. Id refert Maffæus Volateranus in Codice Vaticano Ms., quem edidit Raynaldus ad cit. annum n.48, qui & Sixti litteras ad eumdem Ducem describit, quibus eum laudat, quod a Patriarchis Græcis Græcum Episcopum in Moscoviam mitti non esset passus: quod Concilium Florentinum admisisset: quod Romano Pontifici Christi Vicario reverentiam exhibuisset. Sed diu ille in sententia non mansit, nam ad Græcorum schisma rediit, ad eorumdemque ritus cum erroribus est relapsus. Confer Chrantzium lib. 13, & Panvinium in vita Sixti IV. Propterea Clemens VII. Pontificatum adeptus in Moscoviam fidei curas protendens, Oratorem misit anno 1525. ad Johannem Basilium Moscoviæ dictum a Maximiliano Cæsare Imperatorem ad unionem cum Ecclesia Romana redintegrandam, agnoscendamque supremam in Ecclesia Romani Pontificis auctoritatem. Et sane spes magna affulserat, fore ut res ex sententia Romano Pontifici succederet: nam Moschus Princeps perhumaniter acceperat Pontificis Legatos, litterasque, ipseque vicissim Oratore Romam misso litteras ad Pontificem exaraverat sub hac epigraphe: *Clementi Papæ, Pastori, ac Doctori Romanæ Ecclesiæ*; quibus præconceptam a Pontifice spem majorem fecerat. Sed bellorum tempestate, & Lutheranæ hæresis furore prohibitum est, quominus ea unio perficeretur. Confer Raynaldum ad cit. annum, Spondanum, Augustinum Oldoinum, aliosque.

Pau-

Pauca hæc, ne in immensum oratio excresceret, ex innumeris Regum exempla exhibuimus, qui Romanos Pontifices omni religionis studio prosequuti apud bonos omnes optime meriti sunt. Quibus subteximus illustrium quoque illorum hominum nomina, tum qui paullo post egregia Romanæ Ecclesiæ observantia obstrictos se se ostenderunt, quales Willelmus IV, & Ludovicus Bajoariæ Duces crebro auditi dicere: *Malle se millies mori, quam latum unguem discedere ab Ecclesia Romana*: Albertus V. cognomento Magnanimus Willelmi filius, Duxque Bajoariæ a studio, devotioneque Romanæ Ecclesiæ denominatus a Patribus Concilii Tridentini *Firmissimum Apostolicæ Ecclesiæ propugnaculum*: Willelmus V. Bajoariæ itidem Dux Romanæ Ecclesiæ totus addictus: tum qui postremo sub Pontificatu Innocentii X. hæreticorum castris desertis ad Romanæ Ecclesiæ sinum convolantes, eam dumtaxat, quam doceret Romanus Pontifex, fidem fore amplectendam probe agnovere, eique ceu legitimo Christi Vicario obedientiam nuncuparunt. Sunt autem Odoardus Comes Palatinus Rheni; Uldaricus Dux Wittembergensis; Dux Holsatiæ; Johannes Fridericus Dux Brunsvicensis; Dux Luneburgensis; Ernestus Lantgravius Hassiæ; Wolfangus Fridericus Hofmannus Baro Moraviæ; Christophorus Ranzovius Eques Holsatiæ; Herardus Comes Truxensis, de quibus agit Ciacconius in Innocentio X; quorumque in censum parum abhinc advenit Fridericus Hassiæ Casellensis Lantgravius. Præstat modo, ut ad Orientis Reges, Principesque alios, qui Pontificibus Summis æquos se præbuerunt, nostra, nec prolixa admodum pertranseat oratio.

Ex Regibus, & Principibus aliis Orientis.

§. III.

AB Ecclesiæ primo ævo in Mœsiam inferiorem, quæ post Bulgaria dicta est a Bulgaris, a quibus postmodum Provinciæ quoque reliquæ Illyrici, Dacia scilicet Mediterranea, Dacia Ripensis, Prævallis, Dardania, ac Mœsia superior occupatæ sunt, christianam Religionem fuisse invectam, & quidem S. Andreæ

Apostoli opera, ab eoque Odyssæ, quæ inferioris Mœsiæ Oppidum est, creato Episcopo S. Ampliato, cujus, & Sociorum Stachys, qui Byzantii; Urbani, qui Macedoniæ; & Narcissi, qui Athenarum, aut Patrarum ab eodem S. Andrea ordinati feruntur Episcopi, meminit S. Paulus ad Roman. 16, referunt Hippolytus Martyr in libello de 72. discipulis, & Dorotheus in Synopsi apud Baronium in notis ad Martyrolog. Rom. die 31. Octob.; & Sirletum in Menologio Græcorum, quod edidit Henricus Canisius tom. 2. antiq. lect. Sed vereor ne istorum fides omnino nutet, nam opus illud S.Hippolyto attributum dubiæ admodum esse auctoritatis conveniunt eruditi, eo quod fabellis sit refertum, inter quas illa de Marco, & Luca, qui auditis verbis illis Christi Domini: *Qui non manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, non est me dignus*, ab ejus sequela recesserint, quos tamen postea ad frugem reduxerint SS. Petrus, & Paulus: illa de S. Clemente, quem in Sardinia: de S. Barnaba, quem Heracleæ: de S. Crescentio, quem Chalcedoniæ in Gallia Episcopos affirmat. Confer Ceillierium tom. 2. hist. general. auct. sacr. cap. 27. art. 9. Dorothei Tyrensis quoque Synopsis de vita Prophetarum, & Discipulorum Christi, quæ extat in Bibl. SS. PP., fabulis undique scatet; cujusmodi specimen in eo præ ceteris exhibet, quod inter 72. Christi discipulos enumerat, eosdemque Episcopos facit, quotquot omnes, qui a S.Paulo nominati sunt, etiamsi Ethnici fuerint, vel fœminæ. Confer Bellarminum de Script. Eccles., ubi de Dorotheo Tyrensi.

Primus, qui ex Bulgariæ Regibus Christo nomen dedisse legitur, audit Telericus, qui anno 777. Constantinopolim profectus sacris Religionis nostræ mysteriis initiatus est; quem Patritium declaravit Leo IV. dictus Porphyrogenitus, ei data in connubium Irenis Imperatricis consobrina. Post ipsum Bogoris Bulgariæ dictus Rex a Paulo Presbytero Romanæ Ecclesiæ baptismo ablutus, & Michaelis nomine donatus anno 861. ad S.Nicolaum I. Pontificem Maximum Oratoribus missis idoneos institutores petiit, qui se, gentemque suam cum in fide, tum in christiana disciplina erudirent. Misit vero Pontifex Paulum Populoniensem, & Formosum Portuensem, a quibus res christiana mirum in modum

dum amplificata est. Tanta vero erga S. Petrum, & Romanos Pontifices devotione, observantia, & pietate flagravit Michael Rex, ut capillis sibi attonsis, atque Sedis Apostolicæ Legatis in subjectionis, & obsequii argumentum traditis hisce verbis se illi mancipavit: *Omnes Primates, & cuncti Populi Bulgarorum terræ cognoscent ab hodierna die me servum fore, post Deum, B. Petri, & ejus Vicarii*. Ista constant ex Anastasio in vita S. Nicolai I, & Hadriani II, & in præfat. ad Synodum VIII, ubi addit, quod Græcis modis omnibus adnitentibus, ut Bulgariam a jure Patriarchico Romanæ Ecclesiæ abducerent, & Constantinopolitano Patriarchæ adjicerent, Michaelem columnæ instar obstitisse; atque in Romani Pontificis obedientia stetisse, donec Græcorum fraude deceptus consensit demum, ut Bulgaria in jus Constantinopolitanæ Ecclesiæ transcriberetur, eo quod id definitum in Synodo VIII. ex Orientis Patriarcharum coram Apostolicæ Sedis Apocrisariis sententia falso Græci affirmassent. Qua de controversia alio in loco erit agendum; agit vero inter alios Natalis hist. Eccles. ad sæcul. IX, & X. dissert. 4. §. 23. Ad consulta demum sibi a Michaele missa responsa dedit Nicolaus, quasi totidem decreta, eaque capitulis 106. comprehensa, quibus multa difficilia explanavit, atque Romanæ Ecclesiæ ritus, disciplinamque in Bulgaria stabilivit.

Johannitius, sive Calo-Johannes etiam Rex, seu Imperator; qui anno 1200. circiter Græcorum excusso jugo spem Innocentio III. Summo Pontifici fecerat maximam fieri facile posse, ut Bulgariæ Regnum a longo tempore ab obedientia Apostolicæ Sedis abstractum ad eamdem græcanico schismate abrogato reduceretur, postquam Innocentii Papæ Oratori ad se misso aurem præbuisset facilem, ad Pontificem decreta vicissim legatione, ei obedientiam professus est, Regiaque corona insigniri precibus infimis postulavit, quam olim de manu Pontificis decessores suos accipere consuevisse testatur: *Hoc, inquit, petit Imperium nostrum ab Apostolica Sede, ut Nos simus in Ecclesia Romana sicut Matris filialitate firmati. Imprimis petimus ab Ecclesia Romana Matre nostra coronam, & honorem tamquam dilectus Filius secundum, quod Imperatores nostri veteres habuerunt*. Post hæc professionem fidei

fidei juxta formulam a Pontifice præscriptam emisit, atque Bulgariæ Regnum, Ecclesiamque, Romanæ Ecclesiæ legibus, juribus, & ritibus subjugavit. Innocentius sceptro illum, & diademate insignitum Regem dixit; donatum etiam Crucis vexillo, & Clavibus in memoriam Christi D.,& S. Petri in Apostolicæ Sedis clientelam suscepit: facultatem denique fecit cum Regi cudendi monetam, tum Archiepiscopo Trinonitano, quem eam ob rem annulo, pallio, & mitra ornavit, Apostolicæ Sedis vice Bulgariæ Reges inaugurandi: atque ita Innocentius Ecclesiæ Romanæ jus Patriarchicum in Bulgariæ Regnum, quod jam a multo tempore a Græcis fuerat usurpatum, recuperavit. Constant ista omnia ex actis Innocentii III. a num. 65. ad 82. Confer & lib.2. epist. 115, & lib. 10. epist. 65; Illustrissimum Bosquetum ibi, & doctissimum Pagium in Innocentio III. Junge Vulcanum Dalmatiæ, ac Diocliæ Regem, qui litteris ad eumdem Innocentium III. inscriptis Pontifici quidem primas in Ecclesia detulit, semet vero imo ex pectore devovit: nec non Stephanum Rasciæ Regem, ad quem exaratas ab Innocentio VI. litteras describit Raynaldus ad annum 1354. n. 26, & seqq.

Stephanus Sclavorum, seu Serviæ, quæ olim Dardania dicta est, & Bosniæ Rex Nicolai IV. opera, qui & operam Helenæ Reginæ Matris egregie adhibuit, ut videre apud Wadingum ad annum 1288. est, ad fidem conversus, ejusdem fidei dilatandæ, & conservandæ in suis ditionibus studio flagrans, ab eodem Pontifice in Principatus Bosniæ fidei Inquisitores ex FF. Ord. Min. institui, qui rem fidei diligenter ibidem procurarent, supplex postulavit. Rem sibi acceptam quam maxime probavit Pontifex, datisque anno 1291. ad Regem, & Helenam Reginam Matrem litteris, quas ad cit. annum refert Wadingus, postulata concessit: & quia tum a Stephano, tum ab Helena idem quoque Pontifex rogatus fuerat, ut Ditionem omnem, universumque Dominium sub S. Petri, & sua protectione susciperet, libenter illis, illorumque rebus S. Romanæ Ecclesiæ clientelam concessit, in suamque, & Apostolicæ Sedis tutelam transcripsit. Id constat ex ipsius epist. 17. Itaque exinde opportunitatem nactus curandi Græcanicum schisma, in quod Bulgari rursus prolapsi fuerant, quod & cu-

& curandum summopere sumpsisse Helenam Reginam probe intellexerat, eidem scripta epist. 20. ejusdem studium multis commendavit, & ursit, obtestatus etiam, atque etiam, ut nihil eorum prætermitteret, quibus Georgium Bulgariæ Imperatorem ad fidem reduci posse cognosceret. Sed & significavit jam ab se scriptas litteras ad Bulgariæ tum Regem, tum Archiepiscopum, quibus idem negotium vehementer insinuaverat, modisque omnibus sategerat, ut ad optatum exitum Bulgarorum cum Ecclesia Romana reconciliatio perduceretur. Referuntur Pontificis litteræ ab eodem Wadingo loc. laudato. Sequioribus ævis Bulgaros, Cazaros, & Blachos ad Græcorum schisma iterato delapsos revocare ad unitatem Ecclesiæ nostri curarunt, dante operam Ladislao Walachiæ Principe, opemque omnem impendente Urbano V. Pontifice Maximo, a quo eam in rem litteræ datæ ad eum, atque ad Latzkum Moldaviæ Ducem, nec non ad Stazimirum, Georgium, & Balsam Albaniæ Principes legendæ extant apud Raynaldum ad annum 1368. n. 19; & ad annum 1370. n. 6, & seqq. Sed ob eorum animi levitatem ad ingenium juxta Græcorum morem facile redeuntium, pronumque ad fallendam fidem, diuturna non fuit cum nostris consensio. Itaque sub Turcarum jugo ingemiscunt. Agedum de Regibus Armeniæ, finitimisque dicatur, paucioribusque, quoad fieri poterit.

Leo seu Lievo Armeniæ Rex ad Innocentium III. litteris, Legatisque missis, siquidem Regem ab eo dici, & audire mereretur, se paratissimum ultro præbuit, tum Romanæ Ecclesiæ, tum Romano Imperio cum gente sua subdi. Secundum hæc se illi fidei individue inhærere, quam Pontifex doceret, professus est, gentem pariter suam ad ejusdem fidei professionem adducturum pollicitus; interea privilegia postulans, ut præter Romanum Pontificem nemo in se, aut in suos excommunicationis, vel interdicti pœnis animadvertendi potestatem haberet. Utrumque indulsit Innocentius, scilicet illum Regem creavit, & illi concessit, ut nonnisi a Romano Pontifice, aut ejus Legato, aut de ejus speciali mandato in ejus Regno districtio Ecclesiastica exerceretur. Constant hæc ex actis Innocentii a numero 111. ad 119; & lib. 5. epist. 43. ad 48. Vide Raynaldum ad annum 1206; atque ad annum 1224.

num 1224. n. 19. confer Johannis Comestabuli Bratiæ, sive totius Armeniæ epistolam ad Honorium III. inscriptam obsequii, devotionisque refertissimam: nec non epistolam a Johanne XX. ad Ossinium Armeniæ Regem, quam exhibet idem Raynaldus ad annum 1318. n. 8, & seqq. Leo alter Armeniæ Rex, quum Regnum suum a Saracenis diripi, divexari, ac disperdi undique versum videret, ipse vero impar eorum sævitiæ retundendæ esset, ad Benedictum XII. Pontificem Maximum anno 1338. litteris Legatisque directis, quibus suppetias adversus Saracenorum incursus supplex eflagitabat, Regnum quoque suum S. Romanæ Ecclesiæ subjecit, fidemque obligavit suam Monophysitarum errores ejurandi, nec alteram fidem ab ea, quam Ecclesia Romana edoceret, amplectendi se, atque ut Armeni sui amplecterentur, diligentem operam impendendi. Quia vero Missionariorum, quos Johannes XXII. ex Ord. Prædicatorum, & Minorum in Armeniam direxerat, opera, multi Romam Armenorum libri delati fuerant, e quibus diligenti præhabito examine errores ad numerum 117. excerpti sunt, propterea Pontifex anno 1341. datis ad eumdem Leonem, & ad eorumdem Patriarcham Catholicum dictum litteris jussit errores illos in libello, quem ad ipsos mittebat, descriptos in antecessum damnari. Litteras, libellumque ex MS. Vaticano ad hunc annum tom. 16. Annal. descripsit Raynaldus: qui pariter ad annum 1338. n. 77. litteras recitat, quas ad Alanorum Principes idem Pontifex dedit testes locupletes observantiæ, qua ii maxime erga ipsum afficiebatur.

Pii II. pro re Christiana sollicita cura, quum Ludovicus Bononiensis Ord. Minor., quem a calumniis ipsi a Gobelino impactis egregie vindicat Pagius Junior in Pio II, in Orientem profectus, ut Christianos Reges Iberiæ, Armeniæ, & Mesopotamiæ ad nostrorum partes perduceret, atque adversus Turcas in pugnam provocaret, is secum Romam adduxit plurium Orientalium Principum Oratores, inter quos dinumerati sunt Davidis Imperatoris Trapuzuntii Michael Aligerius; Georgii Persarum, & majoris Armeniæ, & Iberiæ minoris Regis Nicolaus Thephellus; Asæ Mesopotamiæ Regis Mahometus Turcomannus; Gorgoræ in Iberia majori imperantis Cassadanus Carcechanus; & Urtebe-

tebeci Armeniæ minoris Regis Moratus Armenus, qui Principum, a quibus missi fuerant, publico in Consistorio coram Pontifice exhibitis litteris, hæc inter alia habuere. *Misisti ad nos Ludovicum Bononiensem professione Minorem, qui ait Te Mantuam petivisse, ut conventu cum Christianis celebrato Mahumete Turcarum Imperatori bellum inferres .... Oderunt Turcas nostri Principes, Te amant, & Christi Vicarium venerantur, parendum Tibi esse fatentur; eam ob caussam, quum gravibus inter se odiis discordarent, bellumque gererent, jubente Nuntio tuo arma deposuere, parati, cum jusseris, adversus Turcas ea resumere. Centum viginti millia pugnatorum, quum volueris, præsto aderunt. In Asiam usque ad Hellespontum, & Thracicum Bosphorum Mahumetis Imperium invasuri, dum Tu pari modo cum Occidentalibus populis aggrediaris Turcas. Ad hoc missi sumus, simulque tuos osculemur pedes tanquam vicem Dei tenentem in terra. Nobis fœderati sunt Bendias Mingrelliæ, & Arabiæ Rex, & Panchratius Iberorum, qui nunc Georgiani vocantur, & Manio Marchio Goriae, & Ismahel Sinopi Dominus, & Casatimene; ac Fabia Dux Anagostae; & Charamannus Ciliciae Dominus, quorum maxima erunt praesidia. Illud tantum ex nunc petimus, ut Ludovicum, qui nos huc adduxit, super eos, qui Romanum in Oriente ritum custodiunt, & tuae Sedis fidei consociantur, Patriarcham constituas.* Adeundi Raynaldus, Spondanus, Continuator Fleurii ad annum 1460, & 1461, & Pagius in Breviar. hist.crit. chronol. de gestis Pii II. De Georgianorum Regum erga Romanam Ecclesiam devotione hæc nunc paucis accipe.

In Colchide, Albania, & Iberia, quæ nunc Georgia, Mingrelia, & Cercetia nuncupantur, fuisse olim Reges, & quidem sub ætatem Constantini Magni, a quo Bachurius Iberorum, sive Colchorum ad Mare Caspium Rex ad sacra nostra conversus Missionarios, velut vocamus, postulavit, a quibus in Christiana fide gens sua erudiretur, atque sub Justino Imperatore, a quo & Tzantius Laziorum in Colchide Rex, & Gurgennes Rex Iberorum christianæ Religioni addicti suppetias postularunt adversus Cabadem Regem Persarum, qui illos a Christi fide abducere, omnique modo ad Solis cultum juxta Persarum consuetudinem

pertrahere conabatur, constat liquido ex Ruffino lib.1.hist.Eccles. cap. 10; Socrate lib. 1. cap. 20; Sozomeno lib. 2. cap. 7; Procopio lib. 1. de bello Persico cap.12; & Gallano tom. 1. Conciliationis Ecclesiæ Armenæ cum Latina cap. 5. Post id temporis facile in Græcorum opiniones, errores, superstitionem, & schismata gentes illæ pro ingenio versatili pertractæ sunt, donec sæculo XIII. Russutana Georgianornm Regina ad Honorium III; ac deinde Rusuda Regina altera, atque David Georgiæ Rex ad Gregorium IX. litteris, quas describit Raynaldus ad annum 1224. n. 17; & ad annum 1240. n. 38, significarunt ardentissimum, quo afficiebantur desiderio, se sacrorum communione Romanæ Ecclesiæ conjungendi. In eadem postea vestigia ingressus Constantinus alter Georgianorum Rex ad Alexandrum VI. Pontificem Maximum Oratore misso Nilo Monacho Basiliano, veterem cum Ecclesia Romana unionem redintegrati rogavit, & Florentini Concilii de fœdere Orientalis Ecclesiæ, damnatisque Græcorum erroribus decreta ad se transmitti. Præsentissimus adfuit Pontifex, unaque cum decreto unionis amplam misit instructionem, præsertim de processione Spiritus Sancti, ac de suprema Romani Pontificis potestate. Has Alexandri litteras exhibet Raynaldus ad annum 1496. n.21, & seqq. Quis tandem fuerit negotii hujus exitus, si scire aveas, is fuit, qui Græcorum frequens, solemnisque, a quibus sæpe ad frugem reditum, & sæpe in schisma relapsum est. Confer & Continuatorem hist. Eccles. Fleurii ad eumdem annum.

Sequiori ætate nova, & major affulsit spes fore, ut Græcorum ejuratis cum schismate erroribus firmiori nexu Romanæ Ecclesiæ fidei Georgiani conglutinarentur. Auspicio suo spem istam fecit Sciahnava Rex, qui epistola Alexandro VII. Papæ *Patriarcharum omnium Maximo, S. Petri vicem gerenti, totius christiani Orbis Capiti, omnium Magnatum dignitatibus digniori, Archipatrum Domino, atque dispoto* inscripta, ipsi communione sacrorum conjungi, obedientemque esse oportere probissime intellexit. Id pariter Georgio Regi adeo persuasum a P. Angelo a Figline Missionario nostro, ut Mahometica superstitione ejurata, fideique professione emissa integre se V. Innocentio XI. permiserit, ut liquet ex litteris Innocentii ad ipsum anno 1688. Horum vestigiis hærens

hærens Barzimus Georgiæ Princeps, a b eodem propterea optimo Pontifice litteris benevolentiæ plenis anno 1692. exceptus, in professione fidei his Innocentium XII. celebravit titulis: *Verum Christi Vicarium, Sanctissimi Petri successorem, Regni Cælestis Clavicularium, omnium fidelium Patrem, Directorem, & Doctorem*, cui totum se dovovet: epistolæ vero hæc epigraphes: *Pastor Pastorum; Pater Patrum; novus Petrus, Plantator fidei Orthodoxæ; Caput legis Christi; Columna, & immobile Christianitatis fundamentum*. Sed & Regius stabuli Præfectus Benedicto XIV. postea scribens hæc usurpavit verba: *Excelso, Potentissimo, & omni laude majori, quo inter Dominationes, & Principes terrestres non est sublimior, cujus inextinguibili celsitudini cum sublimi solvendi, & ligandi potestate, & Paradisi clavibus a Cælo confertur, & unitur pastoralis quoque cura totius Terræ, quam Potentes Mundi timent, & a qua pænitentes misericordiam, & veniam expectant*. Legendæ etiam litteræ eo de argumento ad S. Congreg. anno 1734. ab Orbelliano viro inter Georgianos magni nominis exaratæ, quæ tom. 7. Bullarii Cappuc. extant, nam omnia persequi res esset profecto tædii, laborisque plena. Ad Turcas, & Tartaros efferatos etsi brevi modo oratione excurrendum.

Qui Mauris in Provincia Sitifensi a Sitifa, nunc in Algerii, & Bugiæ Regno, denominata Regis nomine circa sæculi XI. dimidium præerat Annazir dictus in christianos affectu propensus, quo rei christianæ Præfectum Romanum Pontificem haberet in pretio fecit planum, dum ad S. Gregorium hujus nominis VII. Episcopum consecrandum misit Servandum, litterisque exaratis a Pontifice consecrari postulavit, ut liquet ex epist. 21. lib. 3. Reg. Gregoriani: consecratum eum vero fuisse Episcopum Hipponensem patet ex epist. 20. ejusdem libri ad Clerum, populumque Hipponensem. Soldanus Iconii cum Matris christianæ, sed occultæ ob metum Saracenorum, quæ proxime moritura ei fidem suam aperuerat, adhortationibus, tum Angeli, qui super Matris sepulchrum Crucis signum collocaverat, apparitione commotus, Religionem christianam amplecti anno 1169. decrevit. Itaque legatione ad Alexandrum III. missa petiit obnixe a Pontifice virum idoneum ad se mitti, a quo Pontificis ipsius vice de lege Christi,

de eaque, quam Pontifex ipse profiteretur, fide plenius instrueretur. Misit autem Alexander litteras Catecheticas, quibus Soldanus in Religione Christi eruditus, & confirmatus est, unaque hominem doctrina, & virtute præstantem, a quo ille sacro baptismate, clanculum tamen ob suorum metum, rite est expiatus. Adeundi hacce de historia Matthæus Parisius ad annum 1169; & Robertus de Monte in append. ad Sigebertum ad annum 1181. Sed & Alexandri III. laudatas litteras legere est apud cit. Parisium, Petrum Blesensem, Labbeum, & Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1401. Confer etiam Soldani Salachini, Ismaelis, & Davidis litteras ad Innocentium IV, quas regerit Raynaldus ad annum 1247. n 69, & seqq.; nec non ejusdem Innocentii epistolam ad Soldanum Turcarum apud laudatum modo Raynaldum ad annum 1254. n. 5.

Missionariorum opera, & prædicatione paullo ante hanc ætatem Mulejus Achmetus Mulei Abensaris Regis Fessæ filius, & nepos Mulei Ismaelis Regis Marochii Muhamedis impia secta ejurata, Regiisque commodis contemptis, christianorum se legibus, dogmatibus, & moribus libens obstrinxit, & Romam veniens Ecclesiæ Romanæ fidei consociari non modo voluit, sed imo Societati Jesu dato nomine, sub quo Balthasar de Lojola est appellatus, homine christiano vitam dignam duxit, atque sub Clemente XII. Pontifice Maximo vivendi finem fecit. Agit de eo Thyrsus Gonzalez in manuductione ad conversionem Muhamedanorum par. 2. lib. 2. cap. 8. Præiverat ei vero in exemplo Mulejus Xequus Mahometis Fessæ, & Marochii Regis filius, qui anno circiter 1593. in Hispania cum aulicis suis Muhametana abdicta superstitione, christianæque Religioni dato nomine, Romanæ Ecclesiæ sacramento se totum dedidit.

Osmannus Ibraini Turcarum Imperatoris primogenitus, dum Methymnam sepulchrum Mahometis cum matre Bassæa Sultana visitatum navigio delatus adiret anno 1644, in Melitensium Equitum manus fortunatus incidit, a quibus captus, Melitamque deportatus, ubi paullo post Mater mortua est, divinæ gratiæ luce affulgente, quum impiæ Turcarum sectæ absurditatem cœpisset agnoscere, Religionis vero christianæ fidem sibi fore sectandam, si

salu-

ſalutem adipiſci vellet, fidei Catholicæ myſteriis imbui voluit, & poſtquam Romanæ Eccleſiæ nomen dediſſet ſuum, perinde Ordini Prædicatorum ſe nuncupavit, dictus ſubinde Dominicus Ottomanus. Conſule hac de re doctiſs. Gravezonium hiſt. Eccleſ. tom. 8. colloq. 1. Sub Clemente VIII. Pontifice Maximo Romam adveniſſe anno Jubilæi 1600. Turcas nonnullos, qui Romanæ Eccleſiæ majeſtate, ſanctitate, & religione in admirationem rapti Mahometica ſuperſtitione abdicata Religioni chriſtianæ ſe ſe obſtrinxerint, atque baptiſmi lavacro abluti ſint, refert Spondanus ad annum 1600. Mitto litteras Pii II. ad Mahometem Turcarum Imperatorem de amplectenda Chriſti fide; nihil enim iis profecit; cæterum eæ alio in loco opportuniori proferentur.

Tartarorum Orientalium Rex Sattachus baptiſmo ablutus ad Innocentium IV. acturum miſſo Oratore Johanne Presbytero obedientia ſe devinxit, deque Chriſtianis ſacris ab eo, qui Chriſtianorum Sacerdotiis præfectus erat, erudiri infimis precibus depopoſcit. Legito litteras Innocentii ad ipſum propterea exaratas apud Raynaldum ad annum 1254. n. 2. Poſt hunc, qui Tartaris Imperatorum nomine præerant, Cobila, & Abaga inſigni legatione cum litteris ad Johannem XXI. Summum Pontificem miſſa, mitti ad ſe viros ſcientia, & religione idoneos, a quibus tum ipſi, tum ipſorum filii, tum ipſis ſubjecti populi in fide Chriſtiana inſtrui, atque ſacris Romanæ Eccleſiæ myſteriis initiari poſsent, enixe poſtularunt. Johanne fatis functo Nicolaus III. provinciam a prædeceſsore inceptam explere exoptans, litteris, & Legatis ex Ordine Minor. delectis ad illos Reges directis, quas quidem litteras legere eſt apud Wadingum, & Raynaldum ad an. 1278, multis illos de Religione chriſtiana docuit, & ad eam in ſubditas gentes diffundendam eſt adhortatus. Atque quidem Pontificis officiis devinctum Cobilam noſtris nomen dediſse, & rem Chriſtianam in Imperio diligenter curaſse conſtat ex litteris, quibus ea de re eidem gratulatus eſt Pontifex. At Abagam a præconcepto fidei deſiderio excidiſse, optimi Pontificis de ejus converſione conatus eluſiſse; ac inolito Idolorum cultui hæſiſse, nulloque modo paſſum, ut a ſuperſtitione abſtraheretur, narrat Marinus Sanutus ſecret. fidelium Crucis lib. 3. parte 13. cap. 8. apud Pagium in Ni-

Nicolao III. Conjicere exinde est Abagam legationem ad Pontificem missam Religionis fuco delinivisse, ejus tamen fuisse sententiam, ut Christanæ gentis opera suis rebus consuleret. Et sane jampridem ad B. Gregorium X. Pontificem Maximum in Concilio Lugdunensi eumdem Abagam litteras, Legatosque dedisse, non quidem fidei caussa, sed ad fœdus cum Christianis feriendum legitur in actis Concilii Lugdun., & referunt Sanutus loc.cit., Haytonus de Tartaris capp.32,& 35, & Matthæus Westmonasteriensis in annalibus Anglic.ad annum 1275, ac liquet ex litteris Gregorii X.ad eumdem Regem eodem anno exaratis apud Wadingum ad hunc ipsum annum; Binnium; Labbeum tom. 11. Concil.; & Harduinum tom. 7. pag. 704. Testantur tamen acta laudata ex Tartarorum Oratoribus tres Idolorum superstitione relicta Christiana fide imbutos fuisse, atque a Petro Ostiensi Cardinali paullo ante sess. 5. baptismo ablutos. Ex ea tamen Agabæ agendi ratione liquet agnovisse illum totius rei Christianæ summam penes unum Romanum Pontificem stare: persuasumque vel Orientalium remotissimis, in Religione christiana primas a Romano Pontifice agi partes.

Abagæ interfecto anno 1282. successit ipsius frater Tangodor, qui equidem Christianam fidem fuerat amplexatus, atque baptismo puer ablutus Nicolai nomine assumpto, sed postea fœdere inito cum Soldano Saracenorum, eorum quoque Sectæ totum se dederat, Mahometi accepto nomine. Itaque qua præmiis, qua pœnis Tartaros christianos a Christi fide deterrere studuit, cunctasque per Regnum suum Ecclesias Christo Domino ædificatas evertit. Eum tamen paullo post, idest anno 1285. Argon supradicti Abagæ filius, ac Regni legitimns hæres vicit, vinxit, occidit. Igitur is Regno potitus, atque a Cobila paullo supra commemorato, quem penes Tartarici Imperii summa stabat, in Regno confirmatus, quum animo erga christianam Religionem optime esset affectus, utque esset, tum Cobila Imperator, tum nostri Ordinis Minorum homines illuc missi effecerant, Ecclesias dirutas instauravit, & Tartaris suis, ut in Christum crederent exemplo fuit. Siquidem Oratoribus, & litteris ad Nicolaum IV. missis significavit se animo erga Christianam fidem apprime compa-

paratum esse, ac desiderio fervere eidem nomen dandi. Sed & certior factus est Pontifex Tartarorum Reginas Tuctanem, & Elegagem jam sacro baptismatis fonte expiatas fuisse: gentis quoque Episcopos schimaticos, & hæreticos, Nestorianos scilicet, aut Jacobitas facile posse ad frugem perduci. Itaque Nicolaus tum ad Argonem Regem, tum ad Tuctanem, & Elegagem Reginas, tum ad Episcopos Regionum illarum incolas, tum ad Fratres Minores iis in Regnis Missionatios agentes litteris exaratis, quas ad annum 1288. exhibent Wadingus, & Raynaldus, qua de fide Christiana instruxit, qua eadem in fide confirmavit, qua fidei mysteria explanavit, & qua ad eamdem fidem dilatandam excitavit. Argonem Regem, & Caydonum Principem in Regno successorem Nicolai monitis morem gessisse, fidemque Romanæ Ecclesiæ fuisse amplexatos tradunt Wadingus, & Sanutus locis cit. apud Pagium in Nicolao IV.

Caganus alias Cassanus Tartarorum alter Princeps, & Argonis filius anno 1298. Missionariorum opera ad ejurandam superstitiosam Mahometi sectam, Religionemque, quam Romana Ecclesia teneret, amplectendam est adductus; qui propterea, ut de re Christiana optime mereret, Saracenis e Palæstina expulsis ea regione potitus est. Carbaganda Argonis filius alter Christiana sacra, assumpto Nicolai IV. nomine, anno 1291. fuerat amplexatus: sed postea pro ingenii levitate rei optime factæ pœnitens a proposito resilivit, ad Mahometi castra regressus. Videsis Raynaldum ad hunc annum. Clemens V, ut apud Tartaros Christi fidem magis, magisque amplificaret, Johannem de Monte Corvino Ordinis FF. Minorum, qui magno cum fructu apud Tartaros præconem egerat, Archiepiscopum, aliosque septem ex eodem Ordine assumptos homines scientia, & virtute eximios ordinavit Episcopos, quibus provincia demandata, ut recentem Tartarorum Ecclesiam fide, moribus, & ritibus Romanæ Ecclesiæ pro iis, quibus valebant, viribus informarent. Idem Johanni XXII. studium, zelusque insedit. Ad Benedictum XII. magnus Tartaro-Chamus anno 1338. Oratoribus missis litteras dedit singularis observantiæ in Sedem Apostolicam testes, quas ad cit. annum exhibet Raynaldus n. 74, & seqq. Siquidem Pontificem *Dominum Christiano-*

rum

rum salutabat, ipsius benedictionem, & sanctas orationes efflagitabat, ipsique Alanos, aliosque Imperii sui christianos commendabat. Pontifex missis ex Ordine Minor. viris Apostolicis eo in Imperio Religionem christianam propagari curavit: exaratis etiam litteris tum ad Magnum Chamum, tum ad Christianos in ejus aula commorantes, illi in rem Christianam, nostrosque homines studium gratulatus est, utque cum eidem nomen daret, tum eamdem in Regno suo prædicari permitteret, est obtestatus: illis vero orthodoxorum dogmatum exarata summa, instructioneque de recta credendorum ratione missa, de Christiana fide ipsos commonefecit, in eaque confirmavit. Ad Tartaros pariter a veteri superstitione abducendos Guillelmum Archiepiscopum Cambaliensem multis Minoritis consociatum misit Urbanus V, datisque ad Magnum Chamum, universosque Tartaros litteris, quas Raynaldus regerit ad annum 1370.n.9,& seqq., ad sacra nostra amplectenda adhorttus est.

Hactenus de Tartaris, qui ad Occidentem spectant dictum est. Jam de Tartaris dicendum, qui ad Orientem pertinent, seu Orientalis maris partem inhabitant. Tartaros porro, ac ferme universos circa sæculi VIII. exitum, & IX. initium in Nestorianorum partes transiisse refert Moshemius vir e Protestantium grege hist. Tartar. Eccles. cap. 1. Scilicet narrat a Timotheo Patriarcha Nestorianorum in Tartariam missum primo Subchaliesum Monachum Siriace, Arabice, & Persice doctum Episcopum ab se ordinatum, ac postmodum Kardagum, & Jaballahamum, ex Monachis pariter Episcopos consecratos, aliosque quindecim Monachos socios adjunctos, a quibus christiana Religio, sed Nestorii hæresi conspurcata, longe lateque per Tartariam, Cathajam, & Sinas propagata est. Initio sæculi X. Tartarorum Orientalium Princeps Presbyter Johannes dictus primus fuit, qui Romanæ Ecclesiæ Religioni studuerit. De ejus nomenclatura, & Regni situ controversia est inter eruditos. De ejus nomine agunt Josephus Scaliger lib. 7. de emendat.; Jobus Ludolphus lib. 2. hist. Æthiop. cap. 1; Moshemius hist. Eccles. Tartarorum cap. 3; Pagius uterque, Senior quidem ad annum 1145., & 1177., Junior vero in Alexandro III: atque illum quidem Presbyterum Johannem di-

ctum volunt Moshemius, & Pagius testimonio innixi Ottonis Frisingensis lib. 7. cap. 33, Gullielmi Tyri in Gerardo Mercatore, & Marini Sanuti lib.3. fidel. Crucis par.3. cap.4, eo quod Rex esset, & simul Nestorianorum Sacerdos. E contra Ludolphus illum Presterchan, hoc est adoratorum Chanum dictum fuisse contendit, ut indicaretur illum Christianorum Principem fuisse. Nec minor est de loco dissensio. Jampridem Presbyterum Johannem in Africa, seu Abyssinia, sive Æthiopia Imperium obtinuisse existimatum est a Baronio, Renaudotio hist. Patriarch. Alexand., & Josepho Francisco Lafiteau tom. 1. *Des decovertes des Portugais*. At contra in Asia illum imperasse ostenderunt post Ottonem Frisingensem, Martinum Polonum, Vincentium Bellov., Marinum Sanutum, Jacobum de Vitriaco, & Paulum Venetum Balthasar Telezius, Alphonsus Mendesius, Kircherus par.2. Chinæ illustratæ, Matthæus Veisserus la Croze vir acatholicus histor. christian. Æthiop., & Armen. lib. 3, Jacobus Ludolphus Lutheranus homo in comment. ad histor. Æthiop., Moshemius loc. cit., Johannes de plano Carpini in relat. itiner. art. 5, Guillelmus Rubruquius suor. itiner cap. 18, Pagius uterque in locis indicatis, aliique, quibus adhærendum puto. Hæc de nomine, ac loco Presbyteri Johannis observasse lectori non injucundum arbitror. Jam ut rei nunc nostræ intereft

Primus Tartarorum Orientalium Princeps, qui Presbyter Johannes dictus sit, catholicæ Religioni sæculi XI. initio nomen dedit, ut auctor est Assemanus tom. 3. Bibl. Orient. ex Abulpharagio in Chron. Syror. ad annum Hegiræ 438. Post hunc, qui Imperii summam adeptus est Presbyter Johannes in hujus nominis serie tertius opera Philippi cujusdam Alexandri III. Pontificis Medici ad partes illas peregrinati certiorem Pontificem fecit se avide cupere de omnibus Apostolicæ Sedis dogmatibus erudiri, adeo ut deinceps in nullo a doctrina ejusdem sanctissimæ Sedis dissentiret: desiderare etiam, ut in Urbe suæ Regionis viris concederetur Ecclesia, domusque, ubi ab se missi viri ad id idonei de Romanæ Ecclesiæ doctrina, moribus, & disciplina instrui possent, quam postmodum in patriam reduces alios edocerent. Rem apprime jucundam Alexander habuit, ideoque ad illum litteras

dedit, quas referunt Radulphus de Diceto in Imaginibus histor. pag. 608, Matthæus Parisius ad annum 1181., & Baronius ad annum 1177, quo illæ datæ sunt, Legatumque remisit præfatum Philippum, qui eumdem, & suos de articulis Christianæ fidei, in quibus a Romana Ecclesia discordarent, erudiret; spondens ab se Ecclesiam in Urbe concedendam, ut ab eo missi in fide orthodoxa magis instituerentur. Quis autem ejus legationis exitus fuerit, ignoratur: concessam tamen Indis istis Ecclesiam S. Stephani cum adjecta domo sitam post absidem Basilicæ S. Petri auctor est Baronius. Eugenio IV. anno 1441, & Sixto IV. anno 1482. a quibusdam, qui & Presbyteri Johannis nomine donarentur, Legatos venisse legitur, qui avere summopere Reges suos christianos quidem, sed catholicorum dogmatum ignaros dixerunt, postulaturi perinde, ut illuc a Pontificibus proficisci juberentur viri idonei veritatem incolas edocturi. At eos Æthiopes, seu Abyssinos, non Asianos fuisse virisimilius fit, ac proinde de iis paullo infra agendum, postquam idest paucis Thibeti, & Japponiæ Reges attigerimus.

Clemente XI. Pontifice de re christiana amplificanda maxime sollicito, & jubente ad magni Thibeti Regnum, cujus Princeps urbs Lassa, cuique conterminæ sunt cum Tartaria, tum Sinæ, profecti nostræ Cappuccinorum Congregationis homines pietate, & doctrina præstantes P. Franciscus Horatius a Penna, unaque 12. Religiosi comites Provinciæ Picenæ Mivaganum Regem, summum gentis Sacerdotem, quem magnum Lamam nuncupant, aliosque plures genere præclaros ad Religionem christianam magnopere propensos effecerunt. Itaque Imperator Mivaganus una ac de re Christiana, de Romani Pontificis auctoritate post Christum summa, ejusque zelo catholicæ fidei in Thibeto propagandæ, atque ad salutem ipsum Imperatorem, gentemque perducendi instructus, præclara erga Pontificem ipsum reverentiæ, atque observantiæ specimina exhibuit. Nam Romam reversuro P. Francisco, ut rerum gestarum certiorem Pontificem faceret, exindeque novos Evangelii præcones in Thibetum mitti curaret, etiam, atque etiam institit, ut se, gentemque suam Pontificis studio commendaret. Regresso Roma in Thibetum præfato P. Fran-

P. Francifco ab eo delatas Clementis XII. litteras gratantiffime accepit, pro ejufdem ftudio ad rectam fidem fe, gentemque fuam perducendi gratias egit quam maximas; lataque lege anno 1741, ut juxta Pontificis optimi monita chriftianam fidem a noftris in Regno prædicari, eique fubditos, quicumque vellent, nomen dandi poteftatem fecit pleniffimam. Pontificis quoque litteris ad ipfum exaratis, quas laudatus P. Francifcus detulerat, quum accepifset Magnus Lama eamdem, qua præiverat Imperator, agendi rationem tenuit; evulgatoque eodem anno 1741. edicto Summum Pontificem laudibus cohoneftavit ob eam, quam gentis fuæ in fide Chrifti erudiendæ induerat curam: noftros homines genti univerfæ fummopere commendavit ob eam, quam tum Pontifici Maximo obedientiam exhibuerant, & quam populis religionis, pietatis, amorifque fpeciem ingerebant: jubens, ut a nemine in officio mora illis fieret, utque fidem ab illis prædicatam amplexari cuilibet pro bona voluntate liceret.

Thibeto finitimum eft Regnum Batgai, cujus principalis Urbs Nepal eft. Igitur ad Regnum illud directus una cum aliis ex Ordine noftro anno 1735. P. Vittus a Ricineto, quum Zaervanegittam Mallam Regem, & Biforaggem magnum gentis Sacerdotem de Religione chriftiana, & Romano Pontifice fupremo ejufdem Capite approbe inftruxifset, magnum iifdem defiderium Romanæ fidei fecit. Itaque per utrumque noftris licuit Evangelium annuntiare, & fuis fidem noftram amplecti. Sed & Rex Battiæ Mogoli conterminæ, quum a prælaudato P. Vitto, qui eò conceflerat, de Religione chriftiana audiviffet, tam bene ftatim in legem ab illo annuntiatam eft affectus, ut eum e Regno excedere nullo pati vellet modo. Quia vero P. Vittus id, quominus in Battiæ Regno fibi degere liceret, obeffe dixiffet, quod a Summo Pontifice ad Regnum Batgao proficifci juffus fuiffet, ad Pontificem Maximum datis actutum Rex litteris enixe obfecravit, ut ejus juffu noftri homines in Regno Battiæ demorarentur, a quibus ipfe, ipfiufque fubditi de chriftiana fide inftruerentur. Conftant hæc omnia ex epiftolis hifce de rebus ad Pontificem, & S. Congregationem de propaganda fide miffis, atque ex relatione Rmi P. Sigifmundi a Ferraria tum Procuratoris Generalis, ac poftea Generalis Miniftri

Romæ anno 1742. exarata. Porro a Benedicto XIV. Pontifice M. ad Reges cum Battiæ, tum Batgai datæ deinde litteræ sunt, quibus gratias agit eorum omnium beneficiorum, quæ in Missionarios contulissent, atque ad Religionem christianam amplexandam, curandumque, ut populi pariter amplexarentur, gravissimis verbis est adhortatus.

Magna laudum pars, quæ S. Francisco Xaverio, pariterque ejusdem inclytæ Societatis Jesu eximiis Missionariis debetur, ea est, quod omnium primi in remotissimas Japponiæ Regiones christianam Religionem intulerint, summoque studio enixi sint, & fategerint, ut inlata mirum in modum amplificaretur. Quo de argumento, si amplius scire aveas, tibi auctor sum, ut adeas historiam Ecclesiæ Japponicæ gallice editam, ejusdemque generis historias hispanice adornatas a PP. Marcello Ribadeneira; Ludovico Gusmano; Petro Morejone, aliisque; latine a PP. Andrea Schotto; Johanne Petro Maffejo; Nicolao Trigaultio; Bartholo; Crasseto, aliisque; atque, si licet, Varennium hominem e numero Protestantium lib. de Jappon. Relig.; & Scheuchzerum ejusdem furfuris virum in hist. naturali, civili, & eccles. de Imper. Jappon. Itaque Societatis Jesu Sacerdotum opera ad Christianam fidem perducti Bungiensium, Omurensium, & Arimensium in Japponiæ Insulis Reges Oratoribus, & litteris ad Gregorium XIII. Pontificem Maximum anno 1582. missis eximiæ erga Apostolicam Sedem obedientiæ, & observantiæ testimonium dederunt. Atque quidem iis in litteris Franciscus Bungi Rex sic inter alia scribit: *Summi Dei auxilio suppliciter implorato magna cum humilitate ad Sanctitatem vestram scribere aggredior. Dominus rector Cæli, terræque, cujus imperium super solem, lunam, & stellas, ignoranti mihi, & profundis immerso tenebris claritatis suæ lumen jussit splendescere, ac nostratibus præcipue populis reserans arcam suæ misericordiæ, atque gemmarum dignatus est ante annos amplius quatuor, & triginta destinare in hæc Japponiæ Regna Patres e Societate Jesu, quorum e salutari, & divina semente non nihil in meum quoque Dei benignitate cecidit pectus. Quod tam insigne beneficium, aliaque multa o Sanctissime totius christiani populi Parens vestræ potissimum precationi, meritisque accepta equidem refero,*

fero, ac proinde, nisi me bella; senium, & affecta valetudo impedirent, conferrem me ipse ad visenda, ac veneranda Sacratissima isthæc loca, ac simul obedientiam exhibens, pedes vestræ Sanctitatis post pia ipsorum oscula capiti meo superimponerem, & Sacratissima vestra manu pectus meum signo Crucis muniendum curarem. Sed quoniam iis, quas dixi caussis, impedior, sororis meæ filium D. Hieronymum Regis Fiungæ filium cogitabam legare pro me, verum quando is in præsenti longe abest, & P. Visitatoris instat profectio, D. Mancium ejus consobrinum eodem nomine mittere visum est; a vestra Sanctitate magni beneficii accipiam loco; si pro ea, qua fungitur in terris Dei vice, me & Christianum hunc gregem, uti facit, favere, & adjuvare perrexerit.

Consentanea his omnino exaravit Prothasius Rex Arimanorum: postquam enim Pontificem fecisset certiorem susceptæ ab se Religionis Presbyterorum Soc. Jesu opera, sic attexit: *Quumque Sanctitas vestra Christianum gregem universum moderetur, & pascat, valde mihi fuit optatum isthuc venire, coramque humi stratus magna cum submissione exhibere illi obedientiam, & post pedum oscula beatorum, eos met meo capiti superimponere. Sed quoniam rebus variis impedito id mihi non licet, mitto cum eodem Patre Visitatore patruelem meum D. Michaelem, ut pro me hoc munere pietatis, officiique fungatur. Ex eo ipso mea vota, & alia cognoscet vestra Sanctitas, ac proinde non ero fusior, quam ego ex animo sincero, & humili venerabundus adoro.* Denique Bartholomæus Omurenorum Rex pari in Pontificem animo humili affectus sic scribit: *Vereor ne crimen audaciæ subeam, attamen quum Regis Cælorum gratia rudem hanc epistolam offero Sanctitati vestræ, quæ quum in terris locum obtineat Dei, ac simul ex ipsius doctrina, & magisterio Christianus populus pendeat universus, æquum sane fuerat me met maria transmittere, ipsumque ad vestram Sanctitatem invisendam venire, sacrosque ejus pedes post pia istorum oscula super meum caput imponere; sed quominus hoc fungar officio, multæ me hoc tempore prohibent caussæ.* Perhonorifice, & peramanter Legatos, litterasque horum Regum Gregorius XIII. suscepit, iisque gratulatus de suscepta fide, ut in Romanæ Ecclesiæ communione permanerent cohortatus est.

Nec

Nec absimili studio Regi Cochini, a quo Legatos acceperat, ad christianam fidem amplectendam, ejusdemque fidei præcones adjuvandos persuasit. Sed & Johanni Regi Insulæ Ceylani cum viginti subditorum millibus FF. Minor. opera christianis sacris initiato, cujusque fidei, & obedientiæ professionem receperat, litteris gratulatus est, illique ea de caussa Regno spoliato auxilium, suppetiasque tulit. Adeundus Raynaldus ad annum 1575, & 1582. At de Asiæ Regibus satis: jam ad Reges Africæ nostra, brevisque transeat oratio.

In Æthiopiam, seu Abyssiniam invecta primum sæculo Ecclesiæ II. a Panthæno Philosopho christiano, ac genere quidem Siculo, incolatu vero Ægyptio, ut auctor est Eusebius lib. 5. hist. Ecclef. cap. 10; postmodum vero IV. Ecclesiæ ævo a Frumentio Salama dicto ab Æthiopibus in Hagiologio, ut ibidem adnotavit Sollerius, illó a S. Athanasio misso, & Axumitarum ordinato Episcopo, (ex quo factum est, ut observarunt post Elmacinum Ludolphus, Vanslebius, Bernatus, & Sollerius, & quidem usque in hanc diem, ut Æthiopibus unus Episcopus Metropolitæ nomine, quem Abbunam, hoc est Patrem gens vocat, vocatus ab aliis Amba, præsit, isque Alexandrino Patriarchæ hodie adhuc pareat), amplificata, ut est traditum a S. Athanasio in apolog.; Ruffino lib. 1. hist. Ecclef. cap. 9; Theodoreto lib. 1. cap. 23; Socrate lib. 1. cap. 19; Sozomeno lib. 2. cap. 24, aliisque, quo deque agit Æthiopum Hagiologium ad 11. Musre, idest 26. Julii apud Sollerium in tract. prælim. ad tom. 5. Junii de Patriarchis Alexand. cap. 12. in corollario, christiana Religio, postquam Monophysismi, ac Monothelismi erroribus illuc ab Alexandrinis Monothelitis, & Monophysitis delatis conspurcata foede fuisset, ac tandem ad veterem Idolorum superstitionem fuisset a gente reditum, sæculo tandem XV. iis in Regionibus Evangelii luce resplendente sacra christianorum ibi coli cœptum est. Et sane Albertus Sartianensis Ord. Minor. ab Eugenio IV. ad Ægypti, & Æthiopiæ populos Evangelium prædicatum missus, ex missione redux, ad Eugenium Concilium Florentiæ celebrantem inter alios laborum, quos uberes ferebat fructus, reduxit Andream Abbatem S. Antonii in Ægypto, & Petrum Diaconum Oratorum munere obeuntes

tes Constantini Zaræ Jacob Imperatoris Æthiopum, qui & Presbyter Johannes dicebatur, qui Pontifici obedientiam præstiterunt, atque de fide ab eo decreta professi sunt. Extant Eugenii epistolæ eam ob rem datæ tom. 13. Concil. Labbei. Sixto IV. Pontifici Maximo anno 1482. ab Æthiopiæ Imperatore dicto quoque, nescio quomodo, Presbytero Johanne, Oratores venerunt nuntiantes Principem in optatis summopere habere, ut in Provincias idonei viri a Romano Pontifice concedere præciperentur, a quibus tum ipse, tum ipsius populi christiani quidem, sed christianorum dogmatum multam partem ignari, plene instruerentur. Quis rei fuerit exitus, ignoratur.

Sæculo XVI. David Æthiopum Imperator denominatus ad Clementem VII. Oratores duos Franciscum Alvarez Lusitanum, qui Emanuelis Lusitaniæ Regis vices apud illum fuerat defunctus, & Christophorum Licanati Æthiopem misit, qui duas a Rege Davide exaratas litteras Pontifici obtulerunt. Eas latina lingua donatas a Paulo Jovio legere est apud Damianum Goez Equitem Lusitanum in comment. de rebus Æthiopum, & apud Oldoinum in additionibus ad Ciacconium. Prima vero hæc habet: *Pax tibi sit juste Domine, Pater Sancte, potens, pure, sacrate, qui es Caput Pontificum omnium, & neminem metuis, quum nemo Tibi possit maledicere; qui es vigilantissimus super animas Curator, & amicus peregrinantium, consecrate Magister, & Prædicator fidei, & earum rerum hostis, quæ conscientiam offendunt; amator optimorum morum, vir sanctus, quem omnes laudant; & benedicunt. O felix Sancte Pater, ego tibi reverenter obedio, quum sis pax omnium, & cuncta bona merearis, & ita æquum est, ut omnes Tibi obedientiam præstent, sicuti SS. Apostoli præcipiunt apud Deum.* In posteriori vero ad eumdem sic loquitur: *Felix Sancte Pater, qui a Deo effectus es gentium Consecrator, & S. Petri Sedem obtines: Tibi datæ sunt Claves regni Cælorum &c. Mitto ad deosculandos pedes Sanctitatis vestræ more ceterorum Christianæ fidei Regum Fratrum meorum &c. Cupio ingenti desiderio consequi sacrosanctam benedictionem a Vicario Domini nostri Jesu Christi; nam procul dubio Sanctitas vestra Dei est Vicarius. Exosculor autem pedes sanctos, & supplex oro, ut benedictionem mittat.*

tat. Narrat interea rem christianam in Æthiopia bene haberi: dolet se ab eo litteris non esse visitatum: rogat obnixe, ut Nuncium in Æthiopiam cum instructione mittat: ait extare in archivis suæ aulæ litteras ab Eugenio IV. Pontifice ad proavum suum de Concilii Florentini decretis exaratas: postulat efflictim ad se transmitti sanctorum, ac quam maxime B. V. Mariæ imagines: artifices etiam imagines pingere doctos, & organa musica tum scite facere, tum docte pulsare idoneos; alia horum similia adjungit, quibus edepol, quanto erga Romanum Pontificem ferveret pietatis studio, planum faciebat. Cunctis vero ejus postulatis Clemens Pontifex, prout par erat, fecit satis.

Paulo III. Pontifici Maximo anno 1549. ab Æthiopia Nuntius veniens legatus a Claudio Aznafsagad Imperatore litteras obtulit, in quibus sic ajebat ille: *Pax Tibi, pax Trinitatis sit Tecum. Audi Pater noster, quem nobis in Patrem dedisti, Johannem consecratum posuimus in Sede Pontificia .... Audi nos Pater noster Paule Princeps Patrum Romæ, cui subjiciuntur septem Reges christianorum, obliviscitur ne consanguineus sanguinis sui?* Secutæ sunt deinceps aliæ Æthiopum legationes, curatumque summopere a Pontificibus; ut Episcopi in Æthiopiam contenderent rei Christianæ diligentem operam amplificandæ daturi. Ita Gregorius XIII. Oratore Johanne Baptista Britti in Æthiopiam proficisci jusso Imperatorem Sarzadinghel, ut ad Ecclesiæ unionem, & Apostolicæ Sedis obedientiam regrederetur, vehementer adhortatus est. Ita Paulus IV. Nonnium Baretum Soc. Jesu professorem Patriarchali dignitate adauctum in Æthiopiam ad Imperatorem direxit. Ita ab Urbano VIII. illuc missus Alphonsus Mendesius Soc. Jesu Patriarchæ dignitate exornatus, ut rem christianam in Æthiopia pro virili parte curaret. Sed res nostris male cesserunt. Ita Innocentius XII. Franciscum Mariam a Saleme Ord. Minor. ad Imperatorem Æthiopiæ Nuncium misit, litterasque illi tradendas anno 1700. dedit, quibus inter alia sic effabatur: *Nos, qui licet immerentes, Dei vices gerimus in terris, etsi longo locorum intervallo a te separati, Apostolica tamen charitate non disjuncti indeficientibus votis optamus, ut Cælesti beneficentiæ congrue respondeas, ita ut tibi humanis, quibus frueris bonis, & his quidem*

dem fugacibus, ac transitoriis, superna aliquando felicitates, & immortales addantur. Verum quia id nemo assequi potest, nisi hanc Romanam Ecclesiam Principis Apostolorum Sedem, omniumque Orbis Ecclesiarum Matrem, ac Magistram agnoscat, eique firmiter adhæreat, Pontificiæ nostræ sollicitudinis partes esse duximus Te etiam, atque etiam hortari, ut semitam catholicæ veritatis, quæ ducit ad vitam ingrediaris, & Majorum tuorum, qui hanc ipsam veritatem amplexi sunt, sequaris exemplum. Cetera legito apud Berninum hist. hæres. sæcul. XVII. cap. 10. Mitto reliqua ne sim ultra modum longior. Quod si plura aveas, præsto erunt Franciscus Titelmannus Ord. Cappuccin. lib. de Relig., Morib., & Cærem. Æthiopum; Balthasar Telezius Soc. J. in hist. gener. Æthiop.; Eusebius Renaudotius in hist. Patriarch. Alexandr.; Vanslebius in hist. Ecclesf. Alexand.; qui & Abulbaracat in epitomen contraxit; Solerius in tract. prælim. ad tom. 5. Junii de Patriarch. Alexand.; ex Acatholicis vero Ludolphus in hist. Æthiop.; Crousæus in hist. Christian. Æthiopiæ, & Armeniæ, aliique multi.

Congi, & Angolæ, quò a S. Congregatione de propaganda fide anno 1641. Cappucini nostri prædicatum Evangelium contendere jussi sunt, a quibusque teste Cerrio in relat. ad V. Innocentium XI. res fidei eis in Regionibus egregie curatæ sunt, ingensque itinerum, laborum, prædicationisque fructus est relatus, Congi, inquam, & Angolæ in Africa Reges hominum nostrorum opera ad nostra sacra perducti Romano Pontifici, quibus testata esset ipsorum erga Apostolicam Sedem obedientia, ejusdemque communioni adhæsio, litteras, legatosque sæpe miserunt. In his Antonius Congi Rex, ejusque frater germanus Franciscus nomine, qui Religioni christianæ nomen dedit non modo, sed inter nostros cooptatus, ad nostræ amussim vitam transegit, pieque tandem anno 1651. obiit. Adeundus Jo: Franciscus Romanus Ordinis nostri vir doctus, & pius, qui ad Regnum Congi semel, & iterum profectus descripsit vulgari idiomate historiam Missionis Fratrum Cappucinorum ad Regnum Congi cum descriptione Geographica ejusdem Regni, adjunctis moribus, & ritibus illius gentis. Regina Matambæ Anna nomine alias Singa nuncupata a P. Antonio Laudato a Gaeta sacris nostris reconciliata suæ fidei,

fummique erga Apoftolicam Sedem obfequii locupletes teftes litteras dedit tum S. Congregationi de propaganda fide, tum Alexandro VII. anno 1662, a quo viciffim gratulatorias anno 1665. recepit. Quo pariter erga Pontificem devotionis ftudio flagrarent Principes Sonhi Antonius, & Paulus Generofus Baretti de Sylva liquet ex eorum litteris ad PP. Generalem, & Procuratorem Ordinis prælaudato tom.7. Bullar.Cappucc. relatis. Alvarus item Rex Congi, adparet ex litteris Apoftolicis Pauli V. anno 1620; Gregorii XV. anno 1621; Urbani VIII. anno 1640; & Innocentii X. anno 1645. ad eum exaratis. Garzias Alphonfus II. Congi etiam Rex, conftat ex actu obedientiæ ab ejufdem Oratoribus PP. Angelo Valentino, & Johanne Francifco Romano ejus nomine anno 1648. Innocentio X. exhibitæ; ex litteris ab illo Pontifici infcriptis, viciffimque ipfi a Pontifice una cum Regia corona redditis; nec non ex litteris ab Alexandro VII. anno 1660. eidem nuncupatis, quas legere eft præmemorato tom. 7. Bullarii Cappucc. Alphonfus infuper Angolæ Rex cum Regina conjuge, & filiis pari obfequio erga Pontificem affectum animum prætulit, ut liquido patet ex ejus epiftolis anno 1663. Alexandro VII, eique a Pontifice anno 1666. mutuo infcriptis. Garzias rurfus Congi Rex, uti fit exploratum ex epift. Clementis X. anno 1673, & V. Innocentii XI. anno 1677. Petrus tandem Rex pariter Congi, Maria Regina conjux, Anna Regina vidua; nec non Veronica Regina Matambæ; Petrus Dux Bambæ; Dominicus Dux Somni; Dux etiam Battæ, & Sonhi Principes quanti facerent, quantoque Pontificem in honore haberent liquido conftabit legenti litteras Clementis XI. anno 1707. una cum Regio diademate ad Petrum datas, quas cit. loco exhibet P. Michael a Tugio.

In Borno Regno Guineæ, quò pariter miffi anno 1674. a Sacra Congregatione de Propaganda fide Cappuccini noftri, ut auctor eft Cerrius in relatione cit., Regem quidem rei Chriftianæ propitium, & Romanum erga Pontificem obfequentem fecerunt, gentis autem ingentem multitudinem chriftianis facris imbuerunt. Quo quidem officio perfuncti perinde funt in Infula S. Thomæ fub linea æquinoctiali in Africano Guineæ Mari fita cum Ludovico II. Rege Overii, ut liquet ex litteris ab eo ad noftros anno 1690.

no 1690. exaratis; nec non cum Obba Bennini Rege, ut adparet ex litteris ab eodem anno 1710. scriptis ad P. Procuratorem Gener. Ord.; ad S. Congregationem de propaganda fide; & ad Clementem XI. Pontificem Maximum tom. 7. Bullarii nostri relatis. Ad hæc in America a Missionariis Cappuccinis ad sacra Christianorum perducti quinque Reguli, quos Caziques appellant, e Provinciis Cumanæ, Carachæ, Guarapichæ, Guacharæ, Araguæ, & Amanæ, nomine Dominicus, Gaspar, Macarius, Stephanus, & Christophorus, quæ de Pontifice a nostris fuissent edocti, in litteris anno 1666. ad Alexandrum VII. exaratis aperuerunt: *Inter alia*, inquientes, *ipsi nos docuerunt Sanctitatem vestram Dei apud nos vicem obtinere, eique, sicuti ipsiusmet Dei Vicario, debere nos submissum animum contestari, ac sub ipsius semper obedientia vivere; quod libentissime amplectimur. Quapropter abhinc omni cordis obsequio, animæque resignatione Sanctitatis vestræ arbitrio, ac potestati nos subjicimus, & in perpetuum devovemus.* Quæ in nostratum laudem attexo, non ita demum accepta velim, ut Religiosis aliorum Ordinum detractum aliquid sit: præfiscine id enim, proculque abs me tantum nefas, qui si id operis mei institutum esset, illorum præconia multis, præclarisque celebrarem; quod & supra ubi oportunitas affuit, præstitisse me puto, sed & confestim præsto.

Sæculo superiore Monomotapæ Rex ab Aloysio a Spiritu S. Ord. Prædicat. viro Apostolico ad christianam Religionem perductus, a Romano Pontifice, de cujus potestate edoctus fuerat, operarios mitti, qui Romanæ Ecclesiæ fidem in Regno suo disseminarent, ut refert Cerrius, valde desideravit. Sed de his hactenus dicta abunde sufficere arbitror, ut palam fiat, quod principio articuli propositum fuerat, a Regibus, qui in Religione christiana enati, aut enutriti essent, Apostolicam Sedem summo semper in pretio habitam; pessimeque res illis cunctas cessisse, qui eam aliquando despicatui habuissent. Regibus vero, qui Idololatriæ, superstitionis, aut ignorantiæ tenebris fuissent involuti, ut Religioni christianæ optime iret consultum, id summopere persuasum a Missionariis fuisse, oportere Romani Pontificis, cujus summa esset in Ecclesia auctoritas, doctrinam amplecti, monitis obtem-

perare, & præceptis morem gerere; quæ si semel fierent, fore ut humana, & divina optimo in loco essent constituta, uti plurimo experimento, pluriumque exemplo Regum, Regnorumque expositum est, & exploratum.

Ex Doctrina veteri, & nova Gallicanæ Ecclesiæ.

ARTICULUS X.

VEterem Gallicanæ Ecclesiæ de privilegiis doctrinam voco, quæ ab exordio ejusdem Ecclesiæ obtinuit jugiter ad epocham usque Concilii Constantiensis:novam autem,quæ ab eo tempore, ac deinceps invecta est. Contendo vero Gallicanæ Ecclesiæ eamdem esse novam, atque veterem, in qua enutrita semel eidem semper adhæserit. Fuisse ex Gallis equidem, qui sub ævum Concilii Constantiensis in oppositam ultro opinionem concesserint,esseque etiam num, qui veteri illa, veraque sententia abdicata, in novitiam,a veritateque toto ostio aberrantem descenderint, quam & eidem sacratissimæ Ecclesiæ appingere non verentur. At Gallicanæ Ecclesiæ hanc minime arrisisse, fuisseque acceptam, sed religiose, ut par erat,potius a Majoribus acceptæ doctrinæ jugiter,tenaciterque adhæsisse illam propugno, atque ut propugnem, multa sunt, quæ efficiunt, momenta, quæ antequam in medium proferam, illud in antecessum,obiterque, opportunitatem e re nata nactus,in laudem Gallicanæ Ecclesiæ producendum arbitror, ab omni ævo de Apostolica Sede optime Gallicanam Ecclesiam fuisse promeritam, adeo ut uni Galliæ acceptam frequentissime retulerint Romani Pontifices jurium suorum conservationem, dignitatis defensionem, vitæ imo securitatem. Ita enim in eos debacchantibus, ac desævientibus schismaticis, rebellibus, hæreticis, hostibus Principibus Leone Isaurico, Luitprando, Aistulpho, Desiderio, Ottone, Henrico, Friderico, Ludovico &c. Sæculo VIII. SS.Gregorius II; Gregorius III; Stephanus II; Paulus I; Stephanus III; Hadrianus I; Leo III: Sæculo IX. Stephanus IV; Johannes VIII: Sæculo XI. Urbanus II; Paschalis II: Sæculo XII. Gelasius II; Callixtus II; Innocentius II; Alexander III; Gregorius

gorius VIII: Sæculo XIII. Innocentius IV; Urbanus IV; Bonifacius VIII: Sæculo XIV. Johannes XXII: Sæculo XVI. Clemens VII; Paulus IV: Sæculo XVII. Clemens VIII; & Paulus V. Quo vero animi obsequio Romanos Pontifices non sunt prosequuti Francorum Imperatores, Regesque Carolus Martellus, Pippinus, Carolus Magnus, Ludovicus Pius, Philippus, S. Ludovicus &c. paullo post laudibus pro meritis cumulandi?

Quamobrem in Gallicanæ Ecclesiæ laudem, & quidem magnam cedit, quod S. Nicolaus I. calumniis appetitam a Photio, Græcisque Latinam Ecclesiam, ut vindicaret, ad Episcopos Gallicanos inscripta epist. 70, quam exhibet Baronius ad annum 867. n. 43, & seqq., auguste eosdem adhortatus sit, ut Græcorum propulsandi calumnias provinciam susciperent, Latinorum vero ritus, mores, religionemque in libertatem assererent. Quod Johannes VIII. epist. 30. ad Ludovicum Bajoariæ Regis filium in hæc effatus sit: *Ex vestra progenie nullus cervicem superbe contra hanc extulit Sedem: sed propter Deum suppliciter colla submisit*. Quod S. Gregorius VII. epist. 8. lib. 8. Regi Suecorum gratulatus sit, iccirco quia sacri verbi præcones, a quibus gens sua in christiana fide erudiretur, ex Gallicana Ecclesia arcessisset, affirmans ab Ecclesia Gallicana non aliam Suecis suis doctrinam, quam qua ipsa a Romana Ecclesia edocta fuerat, propinandam. *Gallicana siquidem*, inquit, *Ecclesia non vos alienis documentis instruxit, sed quod de thesauris Matris suæ S. Romanæ Ecclesiæ accepit, salubri vobis eruditione contradidit*. Quod Gelasius II. apud Baronium ex Pandulpho verba referentem affirmarit: *Portum Romanæ Ecclesiæ, & fluctuantis Naviculæ Petri Galliam esse*. Quod Gregorius IX. in epist. ad Archiepiscopum Remensem scripserit: *Gallicanam Ecclesiam in devotione Apostolicæ Sedis non sequi alias, sed antecedere*. Quod Alexander III. ad Ludovicum VII. Galliarum Regem pariter effatus fuerit: *Gallicanam Ecclesiam ..... nunquam a Catholicæ Matris Ecclesiæ unitate recessisse; nunquam ab ejus subjectione, & reverentia se subtraxisse, sed tamquam devotissimam filiam firmam semper, & stabilem in ejus devotione permansisse*. Quod Innocentius III. ad Philippum II, & ad Archiepiscopos, & Episcopos Galliarum datis litteris dixerit: *Fidem, & obedientiam*

tiam vestram Nos, & Prædecessores nostri sumus frequenter experti: in aliis etiam litteris in hæc verba sit loquutus: *Exaltationem Regni Francorum sublimationem Apostolicæ Sedis reputantes: quum hoc Regnum benedictum a Deo semper in ipsius devotione permanserit, & ab ejus devotione nullo unquam, sicut credimus, sit tempore discessurum*. Quod Pius II. ad Carolum VII. Francorum Regem scribens affirmarit: *Francorum Regibus solemne fuisse ... Romanam Ecclesiam honestare: hæreditariam devotionis constantiam, ac fidei puritatem a Progenitoribus suis accepisse*. Quod Concilium Lateranense III. de Simon. cap. 18. apud Harduinum tom. 6. part. 2. in append. p. 1724. in Ecclesiæ Gallicanæ laudem hæc protulerit: *Gallicana Ecclesia majorum personarum scientia, & honestate præfulget*. Quod Concilium Tridentinum in elogium Galliarum Regis, ac Regni tum dicentem libenter audierit: *Rex christianissimus ... non tam quæ sua sunt, quærit, quam quæ sunt Catholicæ Ecclesiæ, & Pontificis Maximi, cujus dignitatem, & auctoritatem, ut sartamtectam in Gallia retineat, non dubitat tanti Regni imperium, vitam, & fortunas magnorum Principum, Procerum, & Nobiliorum in periculum adducere*: tum liquido dixerit apud Harduinum tom. 10. pag. 276: *Omni tempore Regnum illud firmissimum Catholicæ veritatis præsidium, & columen jure optimo habitum* fuisse. Quæ quidem jure, atque merito effata ex sequentibus exploratissimum fiet. Hæc vero tam libenter protuli, quam sincere: quorum utique similia sexcenta in ejusdem Gallicanæ Ecclesiæ laudem proferre mihi esset pronum, si id propositi mei ratio pateretur. Ex his tamen paucis volo cetera plurima intelligantur, quove ego animo approbe afficiar erga Gallicam gentem, palam fiat: & proinde si, quam mente gero, sententiam Gallicanæ Ecclesiæ appingam, id æquo animo facere credat, non secus atque si contra Gallos nonnullos calamum exacuero, id abs me non fieri, ingenue profiteor, aut invidiæ genti illi conflandæ gratia; (absit a me etenim tantum nefas) aut ex minori, quo eam gentem in pretio habeam, (maximi enim pendo) bene vero eo uno, quod ego Italus Gallis illis, qui Italos nostros Sedi Apostolicæ studentissimos vellicant, vicem rependam; palamque faciam quinimo Italos præ Gallis neutiquam Sedi

di

di Apostolicæ studuisse magis, aut magis studere. Præterea quum ex Ecclesiarum traditione, sive testimonio disputationem meam corroborandam, valIandamque circumquaque suscepissem, de ea, quæ una ex præcipuis habenda est, distinctim, copiose, ac dilucide agendum operæ pretium duxi: ea quoque ratione ductus, quod admodum ægre audirem ei adversam passim attribui opinionem, ex eaque, etsi pessima consecutione, Protestantes ansam arripere Pontificum privilegiis conviciandi, quam ut penitus eriperem, hanc inire viam proposui, in quam e vestigio ingredior.

Ex Conciliis Ecclesiæ Gallicanæ, atque ex Gallicani Cleri Comitiis.

§. I.

ERgo Ecclesiam Gallicanam ei a prisca ætate, & posteriori jugiter institisse sententiæ, quod Romanus Pontifex ejusmodi Primatu in Ecclesia universa potiatur, cujus appendices sint cum supra Concilia generalia potestas, tum in fide infallibilitas exploratum fit primo ex Conciliis ea in Ecclesia celebratis. Principio, quæ in proleg. art. 3. tom. 1. ex Concilio Arelatensi primo jam prolata sunt, adeo sunt præclara, ut repetere, paucis tamen, quoad fieri poterit, omnino præstet. Enim vero eo in Concilio una cum Afris, Hispanis, Britannis, Italis, omnibus 600, coadunati Gallicani Episcopi perfecta jam Synodo pro ipsius confirmatione, magnificis verbis illis ad S. Silvestrum scripserunt: *Placuit hæc juxta consuetudinem antiquam a Te, qui majores Diæceses tenes, & per Te potissimum omnibus insinuari.* Quæ plane verba Concilio Arelatensi restituenda collatis Codicibus Mss. Colbertino, Pithæano, & Parisiensi Collegii Societ. Jesu apud Sirmondum, & Harduinum conspicies, jureque restituta a Perronio, & Harlæo, atque ab obtrectationibus Eduardi Stillingfleeti, qui in suis origin. Britan. nihil non egit, ut Romani Pontificis cum Patriarchatum, tum Primatum everteret, quæque faverent, recta, & oblique intorqueret, susque deque vexaret, vindicata a Clarifs. Schelestratio perpendens doctifs. Tho.

Thomassinus veter., & novæ discip. lib. 1. p. 1. cap. 8. tam vere, quam nitide pronunciavit, quod prima S. Silvestri Sedes, ad quam Patres Arelatenses scribebant, *indeclinabilem jurisdictionem exercuerit in ceteros omnes Patriarchas*: indeclinabilem ita, inquam, ut vel ipsi subjectas se generales Synodi intellexerint, nec nisi ipsa jubente, loco stare suo a generalibus Synodis instituta. Quæ vero de Pontificis infallibilitate præclara ipsis insederet sententia, patefecerunt Galliarum Episcopi 43. in Concilio Narbonensi anno 451. congregati in epistola Synodica ad S. Leonem M., quæ inter Leoninas post epist. 51. legitur, qua de ejusdem Pontificis epistola ad Flavianum scribentes sic ajunt: *Quæ Apostolatus vestri scripta, ut symbolum fidei quisquis Redemptionis sacramenta non negligit, tabulis cordis adscribit ... Doctrinæ post Deum vestræ debet quisquis fidelis, ut constanter teneat, quod credebat: debet etiam infidelis, ut a perfidia sua, agnita veritate, discedat; & Apostolicæ institutionis luce perfusus erroris sui tenebras derelinquat, magisque sequatur, & credat, quod per os vestrum Dominus noster Jesus Christus de sacramento Incarnationis suæ docet.* Grates Deo reddunt deinde: *Quod tantæ fidei, tantæque doctrinæ Apostolicæ Sedi, unde Religionis nostræ fons, & origo manavit, Antistitem dederit*. Sunt ne vero indicia isthæc, amabo, opinantium Pontificem de fide edocentem falli posse, & fallere, cui non sit cur proinde utroque, pronoque auscultetur aure, an potius hominum plane, qui officio deputent Pontifici edocenti animum integre apponere, velut ei, a quo, dum edocet, errandi procul omne absit periculum? In Concilio Arausicano II. anno 529. congregati adversus Fausti Rejensis Episcopi errores, eidem cum Semipelagianis communes: *Id nobis*, inquiunt, *secundum admonitionem, & auctoritatem Sedis Apostolicæ visum pauca capitula ab Apostolica Sede nobis transmissa ... ad docendos eos, qui aliter quam oportet, sentiunt, ab omnibus observanda proferre, & manibus nostris subscribere deberemus. Quibus locis, qui hucusque non sicut oportebat, de gratia, & libero arbitrio credidit, ad ea, quæ fidei Catholicæ conveniunt, animum suum inclinare non differat*. Itaque Apostolicam Sedem in fidei sententiis sequendam absque periculo erroris fore pronunciant; reapseque sibi sequendam proponunt.

Exin-

Exinde profectum pariter studium illud eximium, enixumque, quo cautum summopere est a Concilio tum Vasensi II. anno 529. can. 3,4,&5, sive de ritibus in Ecclesia Romana sacris in Ecclesiam Gallicanam transcribendis, sive de Romani Pontificis nomine inter sacra a Gallicana Ecclesia recitando: tum ab Aurelianensi IV. anno 541. can. 1, ut quæ pariter Romanæ Ecclesiæ clebrandi Paschatis ratio placuisset, eadem, ut par erat, religiose a Gallicana Ecclesia observaretur: *De qua solemnitate quoties aliquid dubitatur, inquisita, vel agnita per Metropolitanos a Sede Apostolica sacra constitutio teneatur*. Ita obiter de disciplina. Jam uberius de doctrina, & decretis.

In Concilio Aurelianensi V. anno 549. collecti Galliarum Episcopi can. 1. Nestorii, & Eutychetis sectas cum eorum auctoribus, & sectatoribus diris cunctis devoventes, Apostolicæ Sedis judicium præ oculis haberi debere duxerunt: *Quas etiam sectas*, inquiunt, *Sedes Apostolica, & Sancta condemnat*. Confer et canonem 1. Concilii Arvernesis II. anno eodem celebrati. Sane hæreses illas una cum Hæreticis a Synodis Ephesina, & Chalcedonensi damnatas non nesciebant: qui igitur fieri potuit, ut Sedis Apostolicæ dumtaxat judicium sibi sectandum proposuerint, nisi quia illud satius fore in caussis fidei finiendis ratum, perspectumque ipsis fuerat? In Concilio II. Turonensi anno 567. coacta Gallicana Ecclesia plane non alteram prætulit de Apostolicæ Sedis decretis sententiam, dum præclare ita pronunciavit: *Quis Sacerdotum contra decreta talia, quæ a Sede Apostolica processerunt, agere præsumat?* Loquebatur de S. Innocentii decretali epistola ad Victricium Rotomagensem. Pergit deinde de S. Gelasii decreto loquens: *Vel quis, quod pejus est, contra sententiam, quam .... Paulus Apostolus ... promulgavit? ... & quorum auctorum valere possit prædicatio, nisi quos Sedes Apostolica semper aut intromisit, aut apocryphos fecit, & Patres nostri semper hoc custodierunt, quod eorum præcepit auctoritas? Nos ergo sequentes quod vel Apostolus Paulus, vel Papa Innocentius statuit, in canonibus nostris inserentes statuamus observandum*. Sibi igitur Pontificum decretis parendum fore probe intelligebant, nullum vero in ejusmodi obedientiæ obsequio subesse profecto er-

roris periculum. In Concilio Lugdunensi I. sub S. Nicetio Archiepiscopo, & Guntheramno Rege ex 14. Episcopis coadunato anno 570. adversus Salonium Ebredunensem, & Sagittarium Vapincensem, qui plurium, ingentiumque criminum, puta cædis, pervasionis, homicidii, adulterii, personam gerebant, quum lata fuisset depositionis sententia, ii vero ad Johannem III. Pontificem M. interposita appellatione, graduquo festino Romam properantes suis restitui sedibus, (ob id puto, quod Pontifice inconsulto gradibus fuissent deturbati) precibus impetrassent, datisque ad Regem litteris Pontifex imperasset, ut iis ad suum regredi locum liceret, tantum abest, ut sive Rex, sive Galliarum Præsules mandato Pontificio, quo suamet sententia fuerat infracta, aut inferre moras, aut vim facere se posse absque piaculo autumarint, ut potius in argumentum obsequii, quo Apostolicæ Sedi assurgebant, ambobus, prius tamen officii admonitis copiam pristini loci confestim ultrocitroque fecerint. Consule S.Gregorium Turon.hist.Francor. lib.5.cap.20, ex quo fit exploratum præclarum, enixumque sane studium, quo de colendis, adimplendisque Sedis Apostolicæ dogmatibus, sive decretis, Galliarum qua Reges, qua Antistites afficiebantur. Suspecta quidem peritis quibusdam S. Gregorii Turon. narratio visa est, sed hujus loci non est de hujus rei veritate curiosius investigare. Ut ut enim de his sit, argumento sunt approbe statuta Synodalia Ecclesiæ Remensis sub Sonnantio, sicuti verisimilius videtur, qui Synodo Remensi anno 625, aut 630. præfuisse legitur apud Flodoardum lib. 2. hist. Rem. Eccles. cap. 5: nam cap. 1. sancitum habetur, ut omnes *Exacte doctrinam fidei juxta verbum Dei, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ traditionem teneant, sequanturque*.

Qui vero quæro a singulari Ecclesia testimonium, quum liquidum, ac luculentum suppeditat tota Ecclesia Gallicana, una cum Germanica in Concilio Liptinensi congregata in Francia Orientali anno 743. sub Carolomanno Rege, & S. Bonifacio Moguntino Præside jussu S.Zachariæ Papæ in dicto, ejusdemque auctoritate comprobato, ut liquet tum ex Benedicto Levita in præfat. ad tres posteriores libros Capitularium, tum ex epistolis S. Bonifacii ad Zachariam, & vicissim S. Zachariæ ad Bonifacium,

& ad

& ad Francos, ac Gallos apud Labbeum tom. 8? Siquidem in eo statutum præsertim de obedientia, obsequioque Pontifici impendendis in epistola 105. ad Cudbertum Archiepiscopum Cantuariensem præmemorato loco legenda præfatus S. Bonifacius, qui Synodo præfuit, liquidis his verbis perhibet: *Decrevimus in nostro Synodali conventu, & confessi sumus fidem catholicam, & unitatem, & subjectionem Romanæ Ecclesiæ fine tenus vitæ nostræ velle servare: S. Petro, & Vicario ejus velle subjici ... Metropolitanos Pallia ab illa Sede quærere, & per omnia præcepta Petri canonice sequi desiderare, ut inter oves sibi commendatas numeremur. Et isti confessioni universi consensimus, & subscripsimus, & ad corpus S. Petri Principis Apostolorum direximus, quod gratulando Clerus, & Pontifex Romanus suscepit.* Quæ quidem profecta ex animis de Pontificis suprema potestate, ac infallibilitate persuasis liquido patet etiam, atque etiam ex aliis epistolis ad SS. Gregorium II, Gregorium III, & Zachariam ab eo exaratis, ab iisque vicissim acceptis. Quid autem quod Episcopi Concilii Francofordiensis in Elipandum, & Felicem ab se prolatam sententiam à Pontifice confirmari precibus infimis petierunt? Quid enim earum precum in caussa fuit, nisi quia non ignorarent post Synodum reliquum Romani Pontificis, qui Synodis ipsis superstat, judicium superesse? Itaque post Synodum Francofordiensem Synodus altera Romæ anno 794. ab Hadriano I. habita est, ex cujus actis Auctor veterum Annalium Francorum a PP. Martenio, & Durando tom. 5. veter. Monum. editus ista describit. *Placuit etiam universali Concilio* (Francofordiensi,) *ut ob reverentiam Sancti Apostolici Hadriani Papæ Romæ scripta mitterentur, per omnia juris privilegio reservato Summo Pontifici. Qui præfatus Papa iterum Concilio congregato Episcoporum totius Ecclesiæ Romanorum, Helephantum,* (Elipandum) *& Felicem totius perfidiæ & arches, & sequaces eorum* ... (comdennavit). *Misit etiam epistolam Episcopis, vel Ecclesiis partibus Hispaniæ, vel Galliciæ consolatoriam.* Epistola ista Synodo Romanæ anni 792. olim tribuebatur; sed jam tribuendam esse Synodo Romanæ anni 794. ex modo dictis adparet.

Videri possent iis, qui obliquo oculo Apostolicæ Sedis am-

plitudinem aspiciunt, Parisiensis Synodi Patres anno 824. juxta Labbeum, & Harduinum, aut verius 825. juxta Baronium, & Pagium in caussa Imaginum congregati Romanum Pontificem hoc honoris loco, quo ex Gallicanæ Ecclesiæ sententia nos collocamus, haud habuisse. At, si superis placet, non alteri, si investigetur accurate, eos sententiæ, quam quæ Majoribus insederat, communisque nobis contingit, institisse demonstratu haud difficile arbitror. Equidem in epistola Synodica ad Ludovicum, & Lotharium Imper. parum habuerunt SS. Patrum sententias sinistrorsum intorquere, interpretarique ita, ut illos SS. Iconum hostes inique agerent: parumque perinde Synodi VII. Patres erroris iccirco temere insimulare, quod SS. Imaginibus cultum indixissent, Hadrianum Pontificem Maximum errato pariter afflarunt; in eo audacter reprehendentes, in quo plane se duplici reprehensione dignos præbuerunt, tum quod in epistola apolog. ad Carolum M. pro cultu SS. Imaginum, Imagines erigi, & coli sub juramenti religione jussisset: (quas quidem licite erigi ipsi non ibant inficias, coli autem nefas autumabant:) tum quod illis in litteris multa miscuisset, turbassetque testimonia veritati, auctoritatique directo contraria, & absona: tandem tamen in fine apologiæ explicate fuisse professum non aliam de Imaginibus sibi insidere sententiam, quam quæ a S. Gregorio M. adversus Imagines fuerat expressa: ex quo inferunt *Quod non tantum scienter, quam ignoranter in eodem facto a recto tramite deviaverit*. At ipsi magis ignorantia in transversum acti toto ostio abs veritate aberrarunt, tum in eo, (ne dicam quod neque Patrum Synodi VII, neque Hadriani Papæ sensum assecuti sunt), tum, inquam, in eo quod veritati, & traditioni adversa a Pontifice prolata adstruunt; tum in eo, quod demum cum S. Gregorio Hadrianum Imaginum cultui infensum agunt, quum potius Hadrianus S. Gregorium, (quem tam scriptis, quam factis Imaginum cultum fuisse professum affirmat, planumque facit, probatque fuse Baronius ad annum 794. n. 46, & seqq.), in cultu Imaginibus impendendo sibi exemplo imitandum proposuerit; atque Imagines quidem erigi, & coli, non tamen sub jurisjurandi sacramento imperaverit. Cetera minoris momenti, quæ suapte corruunt,

Ha-

Hadrjano objecta non moror, quæ abunde alioqui diluta a Doctiss. Baronio videre est ad annum 825. n. 5, & seqq.

Ex his tamen nihil exculpi posse pugno, quo Pontificem ex Cathedra loquentem falli, & fallere posse Patribus præfatæ Synodi Parisiensis fuisse persuasum conficiatur. Præter enim quam quod errori facti, sive errori personali Hadriano id totum deputarunt, uti ex loco mox adnotato liquido adparet; quinimo nec errasse Hadrianum, sed in via veritatis S. Gregorii testimoniis fuisse retentum affirmarunt: *Nisi retinaculis veritatis*, inquientes, *B. scilicet Gregorii institutis astrictus iter devium præcavisset, in superstitionis præcipitium labi potuisset*; præter, inquam, totum id, tandem ad religionis officium se se recipientes, ea subtexunt, quæ non nisi ex animo de Pontificis infallibilitate, supremaque potestate auguste persuaso haberi profecta, accipique sane possint. Suggerunt enim ab Imperatoribus ad Michaelem Imperat. Græcorum non ex propria dumtaxat, sed præcipue ex Apostolicæ Sedis auctoritate, litteras, (quarum formam eo loci ipsi describunt,) esse scribendas. Quorsum id vero, nisi quatenus exinde litteris invictum robur adsciscerent, exploratumque haberent nefas esse Pontifice Romano inscio, aut inconsulto litteras pacificas conscribere, prout ipsas propterea inspiciendas ad Pontificem dirigere Imperatores officio duxerunt? Subjungunt ad Romanum Pontificem litteras pariter obsequii plenas, (quarum quoque exemplar ibidem exhibent,) scribi oportere. Quare id iterum, nisi quia Pontifice invito nihil sibi propitium futurum sperabant; atque quem putabant, errorem a Pontifice omnino damnari, proscribique debere probissime sciebant? Qui vero fieri potuit, ut faterentur nunquam fore, ut a Pontifice quippiam proficisceretur Apostolicæ Sedi adversum, *Ab eadem Sede*, ajentes, *aliter, quam auctoritas, & veritas se habet*, nisi infixa animo opinio de indefectibili fide Apostolicæ Sedis, quam tamen inepte ab sedente in eadem Antistite secernunt? Quid plura? In litterarum exemplari ad Pontificem mittendarum illum toti Orbi terrarum præfectum, & universalem Papam habent, & prædicant. Quamobrem operæ pretium fuisse, ut ex Pontificis sententia res ad exitum perduceretur, ratum ipsis fuerat, receptumque.

que. Præterea in exemplari litterarum, quas a Pontifice ad Imperatorem Græcorum dirigi obsecrant, & desiderant, de Romana Ecclesia tam vere, quam explicate perhibent: *Quod in his, quæ pertinent ad conservandum Ecclesiæ incontaminabilem statum... noxia, vel nociva... resecare consuevit; & ea, quæ ad salutem totius Ecclesiæ pertinerent ... sancire solita fuit*. Quæ quidquæso te, aliud, præferunt, quam quod ex Patrum Synodi Parisiensis sententia, utrumque videlicet Romani Pontificis privilegium propugno? Ad quorum quidem cumulum facit, quod alioqui principio fuisset ponendum, illud idest, quod persuasum habuerint nefas fore ex SS. Patrum libris circa Imaginum cultum ad sententias quærendas, colligendasque accedere, (quas tamen quæsitas, collectasque postea aliorsum detorserunt, ut exinde potius SS. Imaginibus cultum detraherent,) antequam a Romano Pontifice sibi fuisset facultas facta: quam in rem legenda Ludovici Pii ad Eugenium II. epistola apud Harduinum tom. 4. pag. 1259. Quod autem ad ipsum Ludovicum attinet, quamvis horum consiliis inhærere visus sit, quum tamen ab his abhorrere Pontificem dignovit, a cœptis prorsus desistere, nec præter ipsius placitum efferre pedem religioni duxit, de quo fusius paullo post. Obiter demum observes velim, quod hujusce Parisiensis Synodi acta sub titulo *Synodi Parisiensis de Imaginibus* in lucem prodiere primum Francofurti ab auctore Anonymo edita: quod opus quum in odium Romanæ Ecclesiæ elucubratum videretur, Bellarminus actutum refellere aggressus est, suæ vero Conciliorum collectioni inserere nefas sunt arbitrati Labbeus, Sirmondus, & Harduinus. Verum eadem deinde acta ex Codice Bibliot. Thuanæ n.270. edere non dubitavit Petrus dela Lande. De hac Synodo denique accurate disserunt doctiss. Mabillonius in præfatione prioris par. sæcul. IV. Benedict., & post ipsum Pagius tom. 3. Crit. ad annum 825. num. 3, & seqq.; quos præ aliis ut adeas, tibi sum auctor.

Quanti profecto facerent, faciendaque essent Pontificis Romani, pro summa, qua pollet in Ecclesia potestate, sive monita, sive mandata, explicarunt plane alterius Synodi Parisiensis apud Duchesnium tom. 2, quæ a Baronio, Binio, Sirmondo,

aliis-

aliisque Turonensis IV. hactenus denominata est, ex quatuor Provinciis Antistites in epistola Synodica apud Lupum Ferrar. 84. ad Nomenojum Britanniæ Ducem, qui divinis, humanisque susque deque versis, excussaque utraque potestate Regis, & Pontificis, rei utriusque civilis, & sacræ arrogaverat sibi summam, adjunctoque ad criminum cumulum contemptu Carlo Calvo intentanti minas, & S. Leoni IV. monita insinuanti tantum abest, ut inflexus cederet, ut potius frontem præfractam contraponeret. Nomenojum igitur ex eo potissimum capite gravissime objurgant, quod objurganti Pontifici non obsequeretur, nec sibi temperans a sævitia Pontifici monenti gereret morem: quam grave piaculum esset Pontificem M. offendere, his efferentes verbis: *Ad cumulum malorum auxisti temeritatem, & omnem læsisti christianitatem, dum Vicarium* (ex asse Successorem verius) *B. Petri Apostolicum, cui dedit Deus Primatum in omni Orbe terrarum, sprevisti.... In eo igitur læsisti Apostolos, quorum est Princeps Petrus.* Et infra: *Maximum reatum te contraxisse scimus, quod epistolam Sedis Apostolicæ respuisti*. Si enim magnus reatus est potestati Ecclesiasticæ non obtemperare, reatus maximus erat non obedire Summo Pontifici, a quo in Ecclesiam omnem potestas diffunditur, & promanat.

Eadem Ecclesia Gallicana in Concilio Aquisgranensi anno 860. in caussa Theurbergæ Lotharii conjugis congregata in epistola Synodica ad S. Nicolaum I. Pontificem M. ad Apostolicæ Sedis Antistitem res dubias, difficilesque Ecclesiarum referendas esse, exindeque expetenda, accipiendaque responsa ex more recepto Majorum, a quo recedere nefas sit, fatetur sic fata: *Apostolicis documentis, & Pontificalibus decretis multipliciter informamur, vestri SSmi Apostolatus apicem Principis Apostolorum fide, & nomine consecratum, quoties S. Ecclesia aliqua novitate pulsatur, humiliter adeamus, ibique veri consilii saluberrima instituta sinceriter hauriamus, ubi mitis Magister Christus, & Summum Caput nostrum fundamentum Ecclesiæ posuit.* Juxta ista itaque totius Ecclesiæ fides nutaret, si Ecclesia Romana, cui universalis innititur, de fide periclitari posset. Id autem quid, amabo te, est, quam Pontificem esse infallibilem? Quia

vero

vero Lotharii a Theutberga divortio ejusdem loco Waldradam superinducentis assensum præbuerant suum Guntharius Coloniensis, & Theutgaudus Trevirensis Archiepiscopi, atque in eorum sententiam Episcopi alii concesserant, re comperta S. Nicolaus I. Romæ anno 863. habita Synodo, utrumque Archiepiscopum loco quidem movit, ceteris vero Episcopis eamdem pœnam minitatus est, si cum illis coirent, atque a Sede B. Petri illis inhærendo dissentirent: si vero Pontificis, ut par erat, dicto potius obedientes essent, veniæ spem fecit. Itaque ex illis Adventius Metensis, & Franco Tungrensis Antistites libello supplici ad Nicolaum exarato ejusdem sacris jussionibus se adquiscere contestati sunt, veniamque precibus infimis efflagitarunt; quam illis ea lege dumtaxat impertitus est Pontifex, ut sententiis ab Apostolicæ Sedis Præsule prolatis nullo modo desciscerent. Extat S. Nicolai I. ad Adventium, & Franconem epist. tom. 3. Concil. Galliæ collect. Sirmondi.

Ejusdem Gallicanæ Ecclesiæ Præsules, idest septem Provinciarum Episcopi in Concilio III. Suessionensi anno 866. collecti pro caussa Wlfadi, ac sociorum, qui ab Hincmaro in Synodo Suessionensi II. gradu dejecti fuerant, Apostolicam vero Sedem a Synodi judicio appellaverant, quamvis apud Nicolaum I. Hincmari agendi rationem, ob quam fuerat a Pontifice objurgatus, excusare quoquomodo studuerint, Pontifici tamen Wlfadi, & sociorum caussam, & restitutionem reservare religioni duxerunt, hisceque officii refertissimis Pontificis auctoritati assurgere consilium injerunt. *Congregato*, ajunt in epistola synodica, *& devotissime coadunato Vobiscum nostro spiritu, quod pium, justumque sentitis, sentimus; quod decernitis, exequimur, & quod deliberaveritis, eorum in omnibus gratulantes restitutioni, efficaciter nos amplectendum fatemur. Et quia de recuperatione eorum a vestræ sapientiæ medela sumpsit exordium, oportet omnino, & æquum fore claret totius ejusdem negotii summam præstantiæ vestræ consummari decretis .... quorum summa, perfecta, & integra firmitas, ut claret, & justum est, in Apostolicæ Sedis reservata est arbitrio potestatis*. Legenda etiam altera eorumdem a Concilio Tricassino anno 867. ad S. Nicolaum exarata epistola, qua Ebbo-

Ebbonis historiam accurate, ut jussi fuerant, exponunt; ab eo dein decerni, ne ullus Episcopus Pontifice inconsulto e gradu dejiciatur, efflagitant, obsecrantque etiam, atque etiam ut Wlfadum pallio dignitatis insigni condecoraret. Paullo ante eumdem Pontificem consuluerant Episcopi Synodi Senonensis anno 862, num absque ejus consensu Herimannum Episcopali ab officio, cui impar erat, amovere sibi fas afforet. De Wlfadi, sociorumque appellatione par. 2. Vindic. agendi suus opportunior erit, ampliorque locus.

Explorata sit etiam optima, quam de suprema Pontificis auctoritate Gallicana Ecclesia animo gerebat, opinio ex Concilio Pontigonensi anno 876., in quo collecta sic can. 1. statuit: *Ut Sancta Romana Ecclesia, sicut est Caput omnium Ecclesiarum, ita ab omnibus honoretur, & veneretur; neque quisquam contra jus, & potestatem ipsius aliquid injuste agere præsumat, sed liceat ei debitum tenere vigorem, & pro universali Ecclesia pastoralem exhibere curam*. Et can. 2. sic ait: *Ut honor Domino, & spirituali Patri nostro Johanni* (VIII) *summo Pontifici, & Venerabili universali Papæ ab omnibus conservetur, & quæ secundum sacrum ministerium suum auctoritate Apostolica decreverit, cum summa veneratione ab omnibus suscipiantur, & debita illi obedientia in omnibus conservetur*. Ista ne indicant homines, qui Concilio Pontificem haberent inferiorem, adeo ut ceu inferiori superius, obedientia deesse Pontifici Concilium posset impune? Ne vero hoc ullo putetur modo prohibet expressa sententia ejusdem Ecclesiæ in Concilio Trecensi II. anno 878. tom. 3. Concil. Gall. collect. Sirmondi coadunatæ adversus Lambertum Spoletinum Ducem, & Adelbertum Marchionem, qui Romanam Ecclesiam dirissime divexabant: quippe Hincmari Remensis verba sua faciens, sic Johannem VIII. Concilio præsentem, Præsidentem, & alloquentem excepit: *Domine Sanctissime, & Reverendissime Pater Patrum Johannes Catholicæ, atque Apostolicæ Ecclesiæ, videlicet Romanæ primæ Sedis Papa, Nos famuli, & discipuli vestræ auctoritatis Galliarum, & Belgicarum Episcopi ... vestræ auctoritatis judicium, quod privilegio B. Petri, & Sedis Apostolicæ ... protulistis, voto, voce, & unanimitate nostra, atque auctoritate S. Spiritus ...*

prosequimur: quos excommunicastis, excommunicatos tenemus, quos ab Ecclesia abjecistis, abjicimus, quos anathematizastis, anathematizatos esse judicamus, & quos regulariter satisfacientes vestra auctoritas, & Apostolica Sedes receperit, recipiemus. Itaque sibi necessitatem incumbere Pontificis judicio ex animo adquiescendi probe agnoscebant; quod proinde supremum omnium esse, idque infallibile oportet:qui pote alioqui labente Pontifice,in errorem pariter abripi obsequentem eidem Ecclesiam contingeret?

Posteaquam in Concilio Troslejano anno 909.can.15.Ecclesias Italiæ, Galliæ,& Hispaniæ singulari ratione Romanæ Ecclesiæ filias affirmassent, quia a S.Petro, ejusque successoribus institutæ esent, & edoctæ, his verbis quam veris, tam egregiis Romanam Ecclesiam extollunt: *Nunc omnes alloquamur, qui juste, & pie volunt vivere in communione S. Ecclesiæ catholicæ ..., quæ quum generaliter ab ipso suo Capite Christo super Petrum, idest super confessionem Petri sit ædificata, manifestum tamen est in omnem Italiam, Gallias, & Hispaniam nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos Venerabilis Petrus, aut ejus Successores constituerunt Sacerdotes. Et quoniam Ecclesia in nostris quoque partibus super hanc Petræ soliditatem non tantum fundata, sed ab eo, ejusque Successoribus est etiam edocta, cum Dei gratia ipsius B. Petri suffragantibus meritis, firmitatem fidei, quam primo percepit, hactenus inconcussam servare studuit, nullaque perfidorum consortia recepit*. Vidistin' unde ex Gallicanæ Ecclesiæ sententia ceteris Ecclesiis in fide firmitas accessit? Videlicet ex infallibilitate in fide Romanæ Ecclesiæ, quæ Caput, & Centrum, Mater & Magistra ceterarum a Christo Domino est constituta. Quo perinde loco Pontificis haberi auctoritas debeat, & haberetur profecto ab se, declaravit, tradiditque dilucide in Concilio Remensi anno 992. sub Hugone, & Roberto Regibus in causa Arnulphi Remorum Antistitis collecta ad Johannem XV, aut XVI. his verbis scribens: *Beatissime Pater non sumus nescii jamdudum oportuisse nos expetere consulta S. Romanæ Ecclesiæ pro ruina, & occasu Sacerdotalis Ordinis.... Adesto Pater ruenti Ecclesiæ, & sententiam ex sacris Canonibus ... prolatam profer in medium ... Sentiamus in Vobis alterum Petrum defensorem, &* cor-

corroboratorem Christianæ fidei . Ferat S. Romana Ecclesia sententiam damnationis in reum (Arnulphum ,) *quem universalis damnat Ecclesia . . . Ut sciamus , & intelligamus , cur inter ceteros Apostolatum vestrum præferre debeamus.* Quibus approbe Pontifici supremum in omnes Episcopos , Ecclesiasque jus adfirmant , ideoque Pontifici jus distringenti obedientia Ecclesias , omnesque Episcopos devinciri omnino , & obstringi .

Utrumque hoc Pontifici Romano in persona S. Petri collatum a Christo Domino privilegium paucis complexi sunt Concilii Lemovicensis II. anno 1031 , ut ostendit Pagius n. 7 , non vero anno 1034 , ut autumavit Baronius , celebrati Antistites . Postquam enim perlecta Pontificis , (qui Thomassino veter. , & novæ discipl. par. 1. cap. 6. est Benedictus IX , qui tamen esse nequit , siquidem ante annum 1033. Pontificatum non inivit , sed potius Johannes XIX , aliis XX ,) perlecta , inquam , epistola ad Stephanum Claromontanum Episcopum , (qua quod Pontium Arverniæ Comitem ad se profectum ab anathemate , quo ab Episcopis Provinciæ fuerat adstrictus , potuisset absolvere ex potestate sibi facta a Christo Domino in Christifideles omnes defendit ; quod autem Pontius per fraudem absolutionem obtinuisset , Stephano crimini deputat , quatenus de legitima uxore a Pontio dimissa, ac pellice in consuetudinem superinducta Pontificem non commonefecisset ,) postquam , inquam , semet ultro in culpam vocassent , quod de vibrato ab se in præfatum Comitem anathemate Pontificem non fecissent certiorem , ad avertendas procul imposterum e provincia ejusmodi prætermissiones, ceteros Galliarum Episcopos officii sui religiose erga Romanos Pontifices exhibendi admonendos judicarunt his verbis : *Comprovinciales nostros necesse est admoneri , ut obediant Romanæ Sedis Capiti suo . . . Judicium enim totius Ecclesiæ maxime in Apostolica Romana Sede constat .* Igitur ipsorum sententia non secus , atque universalis, ita Romana Ecclesia, Deo adjuvante, in fidei discrimen adduci nequit . Confer , quæ ibidem de Stephano Galliarum Rege referuntur .

Quid ad hæc, quod in Concilio Remensi anno 1049, cui præfuit S. Leo IX , Gallicani iidem Præsules declaratum voluere : *Solum Romanæ Sedis Pontificem universalis Ecclesiæ Primatem esse , &*

 Apo-

Apostolicum? Neque Concilium œcumenicum proinde supra ipsum Pontificem esse. Dolent, & conqueruntur deinde quam maxime, quod non dessent homines tam impudentes, quam impii, qui Regi Galliarum suggerere non desinerent: *Regni sui decus annihilari, si in eo Romani Pontifici auctoritatem dominari permitteret; vel si eidem, ut decreverat, occurrens, præsentiæ suæ favorem ad cogendum Concilium exhiberet... & quod nullus Antecessorum ejus id reperiatur aliquando concessisse, ut ob similem caussam in Franciæ Urbes ingressus pateret alicui Papæ*. Eo enim gravissimæ calumniæ genere Pontificis jus, potestatemque offendi, & infringi perspiciebant non modo, sed imo Galliarum Regni, Regumque devotionem, religionem, decusque imminui, & deterreri. Quid amplius? Concilii Bituricensis acta anno 1276. a Simone Archiepiscopo B. Gregorii X. auctoritate edita recipere religioni duxerunt Galliarum Antistites, ut adparet ex Johanne Turonensi in epistola ad Nannetensem Episcopum a P. Cossartio primum evulgata. Ejusdem præterea Pontificis Constitutiones Cap. *Quicunque*; & Cap. *Quia nonnulli* extra de Rescriptis religiose, uti par erat, recepit perinde Synodus altera Bituricensis anno 1286, ut habetur capp. 11, & 12: quibus insertas pariter voluit Constitutiones Innocentii III. incip. *Omnis utriusque sexus*; Clementis IV. incip. *Quidam temere*; & Martini IV. incip. *Ad fructus uberes*. Ad hæc Urbano V. admonenti, jubenti, & annuenti ut subito facerent satis, Petrus Narbonensis, & Gaffredus Tolosanus ex utraque Provincia Synodum Vaurensem anno 1368. congregarunt, eaque statuerunt, quæ ad Pontificis adimplendum placitum conferrent. Quæ quid aliud, obsecro, præferunt, quam Gallicanæ Ecclesiæ ex intima proculdubio profectum sententia de Apostolicæ Sedis summa auctoritate, ac in fide infallibilitate, propositum nunquam vel transverso ungue ab ejusdem decretis declinandi?

Pleraque multa, quæ ad hæc confirmanda conferrent, atque ex Gallicanis Conciliis præsto essent, consulto prætermitto, ut modum demum faciam dicendi, id unum ad horum cumulum adjungere contentus, quod horum omnium compendium veluti haberi possit, videlicet, quod Galliarum Præsules in Concilio Narbonensi an-

si anno 1551. congregati hæc ad appendicem canonum de Ecclesia Romana adjici voluerunt, quæ quam sublimi eadem Ecclesia ab se haberetur loco, clara, & præclara essent testimonia: *Voluit Concilium omnia, de quibus in his Canonibus, & Statutis agitur, determinationi S. Matris Romanæ Ecclesiæ subjici, a qua in quoquam deviare, aut aberrare nolumus*. Aberrare autem a veritate Ecclesiam Romanam posse propterea nefas est cogitare. Non vacat plura congerere; sed & plura jam dedimus, ubi de Conciliis Nicæno II, Remensi, & Viennensi egimus. Viden exinde Gallicanam Ecclesiam unius Pontificis judicio fidei caussas finitas agnovisse: illi judicanti morem gerendum ab universis intellexisse: illum penes rei Christianæ summam, Ecclesiæque universæ sententiam consistentem edixisse: gloriantem se ab Ecclesia Romana approbe edoctam, adeoque fidei jacturam non fuisse perpessam, & pleraque hujusmodi de Pontifice fatentem, quæ quam lato ostio ab ea, quæ per summam nefas præclarissimæ Ecclesiæ appingitur, qua scilicet Pontifici Maximo cum supra Concilium potestas, tum in fide infallibilitas abjudicatur, sententia absit, palam faciunt. Fit idipsum secundo palam, atque perspicuum

Ex Comitiis generalibus Cleri Gallicani, quæ vicem Nationalis Concilii apud Gallos supplere compertum est. Principio itaque Gallica Natio, ac Regni Proceres, quo erga Pontifices ferrentur animi obsequio, ac pia sententia, ostenderunt, dum in scripto Clementi V. adversus Bonifacium VIII, quo cum Philippus Rex simultates gesserat, oblato sic ajebant: *Non quæritur de hæresi Papæ quondam ut Papæ, sed ut privatæ personæ, nec ut Papa potuit esse hæreticus, sed ut privata persona. Nec unquam aliquis Papa, ut Papa potuit esse hæreticus; & ideo quum de ejus mortui hæresi quæritur, non habet congregari Concilium generale: estis enim Vos, Pater Sanctissime, Jesu Christi Vicarius totum Corpus Ecclesiæ repræsentans, qui Claves regni Cælorum habetis. Nec congregatum totum generale Concilium sine Vobis, & nisi per Vos potest cognoscere*. Videsis *Histoire du different* &c. Est ne in his, dic sodes, vestigium requisiti, quem hodie nonnulli osores ad nauseam usque, ravimque obtrudunt, assensus Ecclesiæ, ut Pontificis de fide judicium infallibile evadat? Est ne levis dubitandi

di locus de Pontificis potestate super universam Ecclesiam? Imo hisce nonne Pontifex, qua Pontifex, ab errore omnino immunis adstruitur; eique omnis, qua potis esset Concilium generale, potestas; tanta quin imo, talisque, qua sola Concilium potest, & sine qua istud nihil posset? Præ Laicis attamen præstat audire, uti par est, Gallicanos Antistites. Itaque sex Galliarum Episcopi in epist. ad Innocentium II. anno 1140, quæ inter S. Bernardi epistolas est 337, olim 370, *Nulli dubium est*, inquiunt, *quod ea, quæ Apostolica firmantur auctoritate, rata semper existunt, nec alicujus possunt deinceps mutilari cavillatione, vel invidia depravari*. Hæc de infallibilitatis privilegio: de suprema vero Pontificis Romani potestate hæc Episcopi Provinciæ Senonensis apud Ivonem Carnot. in epist. 238. *Romani Pontifices*, ajunt, *non subjiciuntur ulli hominum judicio*. Quibus consona sunt apprime, quæ Concilii Senonensis nomine ad eumdem Pontificem adversus Abælardum epistola 191. prælaudatus S. Bernardus exaravit.

Quam prope ad hanc ipsam de Pontificis suprema potestate, atque in fide infallibilitate sententiam Gallicana Ecclesia tum temporis pariter accessisset, æstimare fas est tum ex Conventu Melodunensi anno 1479. habito, uti legitur tom. 1. *Memoires du Clerge*, ex quo Episcopi de Apostolica Sede, *Hæc Sedes*, egregie scribebant, *Columna, & firmamentum veritatis* &c.: tum etiam ex altero Melodunensi Cœtu anno 1579. coacto, ex quo idem Clerus Gallicanus, ut habetur tit. 1. Const., qui est de professione fidei, Episcopis omnibus, eorumque per Diœceses vices gerentibus, sive Vicariis generalibus præcepit, & præscripsit, ut in Synodis tam Diœcesanis, quam Provincialibus omnes Christifideles tam Laicos, quam Clericos adstringant ad eam fidem amplectendam, profitendamque, quam S. Romana Ecclesia tenet, & docet, quæ veritatis Magistra, columen, & fulcrum est, hancque esse illam Ecclesiam, cui ob suum Primatum ceteræ omnes Ecclesiæ se coaptare tenentur. Evidentius id evadit ex Comitiis anno 1626. Parisiis celebratis, e quibus idem Clerus in epist. ad omnes Regni Archiepisc., & Episcopos præclaris hisce monitos voluit: *Hortamur Episcopos omnes, ut sacram Apostolicam Sedem, Romanamque Ecclesiam, utpote in Dei sponsione infallibili, & Apo-*

& Apostolorum, ac Martyrum sanguine fundatam, omniumque Ecclesiarum Matrem omni honore, cultuque prosequantur. Ipsa enim, ut cum B. Athanasio loquamur, est sacer Vertex ille, a quo in omnes Ecclesias velut in totidem membra omnis Spiritus diffunditur, quo nutriuntur, & conservantur. Sanctissimum quoque Patrem, & Pontificem nostrum, quippe Ecclesiæ universalis Caput visibile, Deique in terris Vicarium, Episcopum Episcoporum, & Patriarcham Patriarcharum venerabuntur. Is enim Successor est Petri, a quo Apostolatus, Episcopatusque initium, originemque sumpserunt, & super quem Christus Jesus Ecclesiam suam fundavit, quando illi Claves regni Cælorum, atque infallibilitatis donum in caussis fidei reliquit, quam non sine ingenti miraculo immotam, illibatamque in ejus Successoribus perseverare etiam num videmus; unde ingens ille in Romanorum Pontificum decretis, mandatisque amplectendis apud fideles omnes, orthodoxosque observantia profecta est. Quid enim, quæso, his luculentius, illustriusque proferri potest ad ostendendam Ecclesiæ Gallicanæ eam tunc egregiam insedisse sententiam de Apostolica Sede, ut ab eadem omnis a fide defectio procul abigeretur, eique primæ, potioresque supra Concilium vel generale partes assererentur: quippe quæ Ecclesiæ universæ potestate præsit, atque in quæstionibus fidei finiendis dono infallibilitatis prædita a Christo fuerit, ut proinde ab ejusdem decretis, dogmatibusque, ne latum quidem unguem deflectere orthodoxi omnes religioni ducere debeant?

Quo pariter affecta Gallicana Ecclesia esset consilium, sententiamque capiendi ab Apostolica Sede de rebus dubiis, difficilibusque, dum nempe in dies ferveret, Galliamque exagitaret, ac in partes distraheret gravissima Jansenii controversia, studium aperiens suum in epistola e Comitiis generalibus anno 1651. ad Innocentium X. exarata, cui Episcopi 85. omnino subscripsere, Jansenii errores Pontifici hisce devotionis plenis detulit verbis: *Majores caussas ad Sedem Apostolicam referri solemnis Ecclesiæ mos est, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro jure suo postulat. Æquissimæ huic legi obsequenter &c. experta est nuper Beatitudo vestra, quantum Apostolicæ Sedis in gemini Capitis errore* (a Barchosio invecto) *profligando valuerit auctoritas: continuo*

tinuo sedata est tempestas; æque ad Christi vocem venti, & mare obedierunt. Paucis id omne perstringens sic subjicit: *Scimus ubi Caput Ecclesiæ, ibi totius fidei arcem esse*. In alia perinde ad eumdem Pontificem epistola e Comitiis anno 1653. adornata post latam ab ipso Constitutionem, cuique epistolæ 30. Episcopi syngrapham apposuere, ita scripserunt. *Potestas Romani Pontificis sola acerrimas fidei contentiones compescere potuit*. Id persuasissimum sibi, exque sententia profectum, ut magis, magisque tum Pontifici innotesceret, tum gentilibus suis insinuarent, subnectunt. *Constat non solum ex Christi Domini nostri pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematismis adversus Apollinarium, & Macedonium nondum ab ulla Synodo œcumenica damnatos a Damaso paullo ante jactis judicia pro sancienda regula fidei a Summis Pontificibus lata super Episcoporum consultatione, sive suam in actis relationis sententiam ponant, sive omittant, pro ut illis collibuerit, divina æque, ac summa per Ecclesiam universam auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio ipsum quoque mentis obsequium præstare teneantur*. Præterea portas Inferi, hæreses hoc est, prævalere non posse adversus Petram Apostolicam, Petri nempe Cathedram diserte, explicateque declarant: aliud ad hæc ex S. Innocentii I. ad Africanos epistola exemplum expromentes, quo illius auctoritate suffultam Pelagianam hæresim execratam fuisse Ecclesiam universam subjungunt hisce verbis: *Enim vero vetustæ illius ætatis Ecclesia Catholica sola Cathedræ Petri communione, & auctoritate fulta, quæ in Decretali epistola Innocentii ad Africanos data elucebat, quamque dein Zosimi altera ad universos Orbis Episcopos epistola subsequuta est, Pelagianæ hæresis damnationi absque cunctatione subscripsit*. Post hæc concludunt: *Nos Innocentio X, cujus ore Petrus locutus est, ut Leoni I. acclamabat quarta Synodus* (Chalcedonensis,) *hanc divinam lauream gratulati sacros inter Ecclesiæ fastos, quod olim de Synodis œcumenicis fieri solitum, Constitutionem istam ab eo editam lubentes ex animo reponemus*. Huicce doctrinæ individue se inhærere declaravit deinde Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus anno 1705, & 1713, de quibus paullo post. Itaque Gallicanæ Ecclesiæ intime persuasum erat, perspectumque a Romano Pontifice ejus-

ejusmodi profundi de fide judicia, quibus adquiescendi toti Ecclesiæ necessitas incumbat, quæque ab omni erroris periculo longe semota sint. Quorsum ergo Gallicanæ Ecclesiæ aliena pessime affricatur a maleferiatis quibusdam sententia? Hancce ante me a celeberrima Ecclesia calumniam depulit, & propulsavit doctiss. P. Dominicus a SS. Trinitate, qui lib. 3. Bibl. Theolog. sect. 4. cap. 16. præfatis ad Innocentium X. a Clero Gallicano inscriptis litteris rite, serioque perpensis, *En*, inquit, *suprema tandem, qua in Ecclesia nulla major*, *universalis*, *ac independens Romanorum Pontificum auctoritas*, *eaque infallibilis in rebus fidei*, *& religionis*, *ubi ex Cathedra loquuntur*! Recte ne vero ita enuntiaverit vir eruditus, ex laudatis litteris volo lector apathes dijudicet, & discernat.

Juvat interea adnotare doctrinæ, quam modo explicate a Gallicano Clero traditam accepimus, eidem pariter institisse, ad eamque suam omnem credendi, agendique rationem exegisse in Comitiis generalibus anno 1661. congregatos Antistites Gallicanos: quippe qui ad Alexandrum VII. Pontificem Maximum scribentes; *In te*, inquiunt, *veluti in Petri successore nostra omnium fortitudo firmata est*. En unde in Episcopos, Gallicano Clero judice, promanat fidei firmitas, a Romano nempe Pontifice. *Quia*, subtexunt, *in hoc Monte*, (Sede Apostolica scilicet) *Dominus docet*, *statuimus ibi finem quærendi*, *stationem credendi*, *expunctionem inveniendi*. Non manet ergo, si Gallicanis auscultes Episcopis, post latam a Pontifice sententiam amplius de fide judicium. Id enucleatius exponentes in Comitiis anno 1663. celebratis, his verbis officium, obsequiumque, quo erga Apostolicam Sedem afficiebantur, declararunt: *Nostra erga Romanum Pontificem obedientia illud est*, *quod invictam reddit nostram fidem*, *ac infallibilem nostram auctoritatem*. Quum Romæ anno 1699. die 15. Martii Innocentii XII. decretum prodiisset adversus librum *Des Maximes des Saints* a D. de Fenelon Archiepiscopo Cameracensi adornatum, idem Clerus Gallicanus per unamquamque Provinciam in cœtum congregatus, ut constat ex actis verbalibus Cœtuum, præsertim Provinciarum Parisiensis, Arelatensis, Bituricensis, & Remensis, nullo prævio adhibito examine, aut Episco-

porum exquisito consilio,ei decreto ultro citroque adquievit, admisitque velut illud,quod omnem extra erroris periculum, aleamque positum esset, ideoque religionis,officiique loco ducens Pontifici edicenti parere. Audire præstat præ aliis Episcopos Provinciæ Remensis, qui in cœtu ea de caussa habito sic fati sunt: *Certum est juxta omnium sæculorum traditionem consensum Episcoporum primæ Sedis judicio simul esse actum obedientiæ erga Sanctam Sedem, & actum auctoritatis, & judicii sub principali ejusdem S. Sedis auctoritate*. Scilicet judicii adhæsionis, ac necessarii assensus, non item examinis, ac liberæ consensionis.

In eadem ingressi vestigia Præsules Gallicani in Comitiis anno 1681. Parisiis habitis, purumque a præjudicatis opinionibus animum adjicientes tum ad pollicitationes B. Petro a Christo D. factas de nunquam defectura ipsius fide, imponendaque provincia regendi supremi Præsidis jure, viceque sui universam Ecclesiam; tum ad Patrum dicta de Romano Pontifice post S. Petrum constituto a Christo D. universæ Ecclesiæ Vertice, & Capite, Ecclesiasticæque unitatis, & jurisdictionis Centro, & Fonte, religioni duxerunt quam expresse, tam sincere declarare: *Summum Pontificem esse Caput Ecclesiæ; Centrum unitatis; obtinere Primatum auctoritatis, & jurisdictionis, ipsi a Christo in persona S. Petri collatum; & eum, qui ab hac veritate dissentiret, schismaticum, imo & hæreticum fore*. Quod, amabo, quid aliud est, quam Pontificem suprema in Ecclesia potestate potiri, ac in fide falli, & fallere omnino esse nescium fateri, & profiteri? Ad hæc in Comitiis generalibus anno 1700. utrumque hoc privilegium supremæ scilicet potestatis, & in fide infallibilitatis complexus idem Gallicanus Clerus *Unum in Ecclesia adesse primum Episcopum* professus est: *Unum adesse Petrum toti gregi pascendo a Christo præpositum: Unam adesse Matrem Ecclesiam ceteris edocendis institutam*. Inde autem inferunt: *Jesu Christi vero Ecclesia super hanc unitatem fundata, tanquam supra Petram immotam, est inconcussa*. Cum quibus stare, quod Pontifex Concilio subsit, atque a fide devius esse possit, quis dicat? Dicant, per me licet, Launojus, Dupinus, Quesnellus, quique horum incumbunt gressibus, homines quippiam æqui bonique facere pro inge-

ingenio fastidioso detrectantes non modo, sed delectantes vel res, quæ in confesso venerunt, unoque sermone celebrantur, & cavillari, & calumniari: longe abfuit tamen edepol ab horum dicto, cogitatoque Gallicana Ecclesia. Adesdum, eamque abfuisse quam maxime accipe amplius. In Comitiis anno 1705. postquam Episcopi Constitutionem Clementis XI. *Vineam Domini* eodem anno die 16. Julii Romæ publici juris factam integro, quo par erat, obsequio suscepissent, ad eumdem Pontificem scribentes: *Judicio Sedis Apostolicæ firmari pacem Ecclesiarum* professi sunt. Planiora hæc fecit, quique germanus esset Gallicanæ Ecclesiæ, quem apprime habuit perspectum, aperuit Cardinalis Noallius in epist. ad eumdem Clementem XI. post acta Parisiis, acceptamque ibidem laudatam Constitutionem anno 1711. exarata (cujusque similem anno antecedenti dederant 12. Episcopi, eique idem Cardinalis subscripserat,) qua excusandum suscepit apud Pontificem modum, quo Clerus eam Constitutionem admiserat, qui Pontifici diversus ab eo plane visus fuerat, quo olim Constitutiones Innocentii X, & Alexandri VII. fuerant susceptæ, testatus est 1. Clerum Gallicanum vere in animo habuisse Constitutionem illam eodem prorsus obsequio, eademque obedientia complecti qua Majores sui Summorum Pontificum Constitutiones adversus Jansenium complexi fuerant. 2. Quum idem Clerus enuntiavit Constitutiones Summorum Pontificum a corpore Episcoporum acceptatas totam Ecclesiam obligare, non ea mente id dixisse, quod necessariam esse existimaret acceptationis hujusmodi solemnitatem, ideo ut illæ tanquam regulæ credendi a catholicis omnibus haberi deberent; sed eo sensu dumtaxat, ut ultima Jansenistarum munimenta convelleret penitus, ipsisque effugium omne principio ab iisdem concesso, positoque intercluderet. 3. Non sibi id arrogasse Clerum, ut Pontificias sanctiones examini suo subjiceret, sed in ipsis fidei suæ assertionem recognovisse, sicuti S. Leoni Magno scribebant olim Episcopi Gallicani. 4. Clero in confesso fuisse Pontificum decretis adversus Jansenium nihil deesse, ut universam Ecclesiam obligent, & circa eadem neque appellationem admittendam fore, nec mutationem expectandam. Itaque Gallicanorum Antistitum sententiam, agendique ratio-

nem a sinistra qualibet suspicione liberavit, eoque gradu posuit, qui Pontifici ipsi allibuisset. Hæcce epistola a Cardinali Noallio anno 1711. ad Clementem XI. inscripta est: expositio vero quatuor articulorum, quos eadem complectitur, facta anno 1710, eique syngrapham adjecerant suam, ut innui superius, Archiepiscopi, & Episcopi 12, videlicet Cardinalis Noallius; Colbertus Tolosanus; Leon Bituricensis; Armand Burdigalensis; Henricus Albiensis; Augustinus Auscensis; Carolus Aquensis omnes Archiepiscopi; Carolus Franciscus Constantiensis; David Nicolaus Blesensis; Franciscus Trecensis; Carolus Autisiodorensis; Johannes Valentinus Episcopi, qui omnes Comitiis anno 1705. interfuerant, compertumque apprime universi Cleri sensum habuerant.

Conferunt quam maxime ad hæc confirmanda, quæ ab eodem Clero in Comitiis anno 1713. die 15.Octob. Parisiis congregato acta, ac scripta sunt. Vix enim a Rege sibi transmissum Constitutionis *Unigenitus* exemplar recepit, ut statim die sequenti sex Episcopos delegit, qui ulla absque cunctatione, non quidem in Constitutionem examen instituerent, sed media inquirerent, quæ aptiora afforent ad eamdem Constitutionem acceptam omnibus reddendam, cui demum die 23. Januarii consensu unanimi (demptis 9, de quibus mox) subscriptum est. Porro ii novem Episcopi, interquos Cardinalis Noallius, ab ea solemniter acceptanda supersedendum esse ducebant, donec ab Apostolica Sede explicationes quasdam, quibus illam indigere putabant, (quum tamen revera non indigeret,) impetrassent. Ita quippe suo, & aliorum 8. Episcoporum nomine Cardinalis Noallius, cui principio liber Quesnelli probatus fuerat, ut refert Illustrissimus D. Petrus Franciscus Lafiteau Episcopus Sistaricensis lib. 1. hist. Constit. *Unigenitus* ad annum 1695, (qui tamen paullo post, idest anno 1696. die 20. Aug. ut suspicionem Jansenismi ab se amoliretur, fidemque liberaret suam, fategit, dum nempe eodem Lafiteo teste pastorali instructione evulgata cum generatim quinque Jansenii propositiones devovit, tum speciatim libellum inscriptum *Expositio fidei supra Gratiam, & Prædestinationem* teste D. Vaucello in epist. ad Archiep. Sebastenum a Sangyrano olim ador-

adornatum, atque a Gerberonio in lucem emissum Typis Montensibus Gasparis Migeotii, in quo prima ex quinque Jansenii propositionibus explicate adstruebatur, infamiæ notis affecit,) ad Clementem XI. exarata epistola, non alia ratione se, illosque octo ab ea subscriptione supersedisse testatus est: *Rati*, inquiens, *vestram Sanctitatem prius consulendam, quam commisso nobis gregi ipsius censuram exponeremus*. Protestabatur interea se, illosque Pontificis jussionibus parere paratos his verbis: *Illud imprimis habuimus in animo, ut Apostolicæ Sedi debitam observantiam exhiberemus*. Quapropter studio conciliandæ Ecclesiasticæ pacis, illosque lucrandi, uti scripsit Clemens XI. in Brevi die 17. Martii anno 1714. dato, ceteri Episcopi aliquandiu, idest ad tres Menses, quot scilicet a die 15. Octobris anni 1713. ad 23. Januarii anno 1714. interfluxerant, Constitutionis acceptationem distulerunt, donec media suppeterent apta, quibus refractarii omnes ad eam Constitutionem acceptandam ultro citroque adducerentur, mandatoque Pontificio parendum. Qua de re qui affatim velit instrui, adeat præ aliis prælaudatum Lafiteum lib. 2. ad annum 1714.

Mirari subit propterea Bossuetium putasse a Clero Gallicano agnitam quidem, assertamque Sedis Apostolicæ in definiendo infallibilitatem, non etiam Apostolici Antistitis: neque vero ab ipso Clero Pontificum Constitutiones acceptatas, nisi postquam prævio illas subjecissent examini. Nam inaniter prorsus, neque nisi ad præconceptam semel animo opinionem, quibus posset viribus, defendendam excogitata isthæc a Bossuetio fuisse ex dictis palam fit. Quippe, ut illud prætercam, quod alio in loco, opinor, abunde exagitatum jam est, inaniter ab Apostolica Sede secerni in ea sedentem Antistitem, quandoquidem dicta de Apostolica Sede principaliter de Romano Pontifice intelligenda esse dubitandum haud sit, ut propterea Melchior Canus de loc. Theolog. lib. 6. cap. 8. jure optimo dixerit, quod eam distinctionem, qua inter Apostolicam Sedem, & Sedentem in ea Pontificem secernitur, *Ratio aspernatur*; si vel perfunctorie relegantur, quæ ex Cleri Gallicani decretis protulimus, liquido patescet, quæ Apostolicæ Sedi privilegia attribuuntur, eadem plane principaliter de Romano

mano Pontifice fore prædicanda, ab eodemque Clero reapse prædicata fuisse. Clementi XI. certe Gallicanæ Ecclesiæ intimum sensum perspectum non fuisse, nisi qui pro impudentia in omnem effusa licentiam quodlibet audet, inficias ibit: ecce autem quæ in allocutione ad Cardinales in Consistorio anno 1716. die 27. Junii, quam legere est apud Lafiteum lib. 3. hist. Constit. *Unigenitus*, asseveranter asseruit. Equidem Gallicanæ Ecclesiæ inter libertates referri a Gallis hæc duo potissimum ait inter alia. 1. Quod Episcopi in caussis fidei judicium, ut vocant, in prima instantia ferre possint. 2. Quod possint insuper Pontificum Constitutiones explicare, planioresque facere: ob hæc subjungit, se Gallis Antistitibus negotium ullum facessere nolle; attamen affirmat, confirmatque ex sententia etiam Cardinalis Noallii in epistola anno 1711. ad se exarata, morem esse veterem, ac constantissime in Ecclesia Gallicana receptum, retentumque Pontificiis Constitutionibus prompte, ac submississime obsequendi, perfecte, atque sincere obediendi: a Gallicanis Episcopis sibi nunquam adscriptum, arrogatumque jus, & fas Pontificia decreta ad examinis incudem revocandi: Gallicanæ Ecclesiæ imo esse intime persuasum, quod decretis Pontificum dogmaticis nihil desit, quin actutum Ecclesiam universam obstringant; ideoque quod irreformabilia seipsis sint, nefas sit ab iis appellationem interponere. Hæc summatim ex præfata allocutione delibata satis superque haberi possunt ad eorum infringendum ausum, qui Gallicanæ Ecclesiæ sinistram alteram sententiam afflare non erubescunt. Auctor denique locuples, liquidusque accedit Benedictus XIV. Pontifex Maximus in epistola encyclica anno 1756. ad Galliarum Antistites exarata, qua litteris e Gallicani Cleri Comitiis die 31. Octob. elapsi anni scriptis respondens, delatamque ad se controversiam de Eucharistia deneganda Refractariis Bullæ *Unigenitus* pro sua eximia, qua præstat eruditione, & doctrina enucleans, ac dissolvens, ac in mediis statuendis, & defigendis, quibus Refractarii hujusmodi ceu publici, & notorii habendi sint, iique proinde, qui absque ulla hæsitatione a perceptione Eucharistiæ arceantur, mire elucens, ac discernens, in laudem ejusdem Ecclesiæ ob egregium studium erga Apostolicam Sedem adnectit: *Vestram firmitatem*,

tem, atque constantiam, vestram perspeximus perfectam consensionem in custodiendo veræ, sanæque doctrinæ deposito, & in retinenda, quam semper Majores vestri professi sunt, erga Apostolicam B. Petri Sedem, catholicæ Unitatis centrum, observantia, & veneratione.

Me miseret perinde excogitatæ a Tournellio de Ecclesia tom. 2. q. 5. art. 3. edit. Parif. vanæ, inanisque distinctionis de Romano Pontifice ad eludendam plane, qua premebatur, argumenti vim obtrusæ: *Quæ est Ecclesia*, inquiente, *firmum, & immobile fundamentum, subdistinguo, quando Ecclesiæ totius ædificio indivulse adhæret, concedo; si forte ab ipso propter hæresim sejungatur, nego.* Gerræ profecto gerræ sunt istæ; est fundamentum, quando est fundamentum; est immobile, quando est immobile. Sane objicientibus Jansenistis, quod Ecclesia universa per Orbem diffusa Innocentii X, & Alexandri VII. decreta circa factum dogmaticum Jansenii non acceptaverat, una excepta Gallicana Ecclesia, eo quod una eademque Gallicana excepta, a nulla alia Jansenii liber expensus fuisset, ut certa fieret de sensu quinque propositionum in eodem contentarum, respondet idem Tournellius de Ecclesia q. 5. art. 3. in resp. ad obiect. 3. ordinis 2, respondet, inquam, 1. ex sua sententia Gallis sat esse debere Gallicanæ Ecclesiæ auctoritatem, ita ut si sola Apostolicas Constitutiones de facto dogmatico Jansenii admisisset, obsequi tamen Gallos omnes iisdem oporteret; nec cuiquam licitum esse obluctari judicio Ecclesiæ, in qua exigit. At, quæso, judicium ejusmodi esset ne infallibile? Si sic autem, ergo ne ex definitione Pontificis, an ex admissione Gallicanæ Ecclesiæ? Quum vero fides una debeat omnium esse, si obsequi deberent Galli, eccur non ceteri? Respondet 2. ex sententia Episcoporum Galliæ in epist. anno 1653. die 15. Julii ad Innocentium X. ab universa Ecclesia illas Constitutiones fuisse acceptatas, eo quod nulla intercessit, nulla reclamavit, nulla improbavit. Neque vero esse necesse, ut singulæ librum Jansenii expenderent, suumque de illo ferrent judicium; sed satis fuisse, ut Romanæ Ecclesiæ librum expendenti, ac de illo judicium promenti singulæ adquieverint, sive tacite, sive expresse. Verum si id totum eo sensu reponit Tournellius, ut contra

Jan-

Jansenistas evincat nullum ipsis patere amplius effugium, quod ex desiderato Ecclesiæ universæ consensu suæ inobedientiæ conquisiverant, abs vero non abhorret: nam eo modo refractariis illis aditum omnem intercludere se voluisse ea in epistola Gallicani Præsules significaverant. At si id velit Tournellius, eam universæ Ecclesiæ acceptationem fuisse necessariam, ut præfatæ Constitutiones Pontificum in fidei dogmata evaderent, næ is vehementer in errore versatur, falsique personam Gallicanis Episcopis imponit, quandoquidem illi apertissime fassi sunt Episcoporum juris non esse, Pontificias Constitutiones examini subjicere, eisdemque consensum suum adjicere, aut detrahere, sed imo officii esse, ut statim cunctatione omni semota iisdem obediant, summisseque obsequantur. Sed de his fusius paullo post.

Ex Regum Francorum Testimoniis.

§. II.

Erga Romanos Pontifices obsequii, obedientiæque refertissimum animum gessisse jugiter Galliarum re, & nomine Christianissimos Reges, in idque potissimum intendisse perpetuo, ut Romanam ditarent Ecclesiam, atque Sedis Apostolicæ dignitatem, auctoritatemque defenderent, res est cunctis, qui vel a primo limine Ecclesiasticam historiam salutaverint, compertissima. At in antecessum obiter animadvertere nec inutile, nec erit injucundum, quod anno Incarnationis Dominicæ 420. a Faramundo, a quo lata lex Salica fœminas a regnandi jure fecit extorres, initium auspicata est Gallica Monarchia. Anno vero 448. in Regem salutatus Meroveus primæ stirpi, exinde Merovingiæ nuncupatæ, atque in 22. Regibus, quorum 4. idololatræ, ceteri autem catholici essent, regnaturæ ad annum usque 751, quo Childerico III. S. Zachariæ Papæ sententia exauctorato, suffectus est Pippinus, ex suo nomen fecit. A Carolo Martello Palatii Magistro alterius Pippini notho, atque Pippini Regis patre secunda Francorum Regum stirps Carolingia nomenclaturam sortita est, quæ in 14. Regibus ad annum usque 987, quo improle fatis functo Lu-

Ludovico V, rejectoque Carolo Lotharingiæ Duce, electus est Hugo Capetus, Regni clavum tenuit. A Capeto tertia stirps Capeta denominata est, quæ etiam num regnat, Regesque sui nominis 21. recenset: quamquam anno 1328. dicta quoque sit Valesia a Philippo VI. Valesio filio Caroli, qui frater fuit Philippi IV. agnomine Pulchri S. Ludovici nepotis. Valesia autem stirps an. 1589. in Henrico III. finem accepit, cui succedens Henricus IV. Borbonius ex stirpe S. Ludovici per Robertum ipsius filium descendens, Borbonicæ nomen fecit. Qui omnium primus christianæ Religionis mysteriis initiatus est Clodoveus Clotildis uxoris hortatu templum in honorem SS. Petri, & Pauli extruxit, quo suum erga rem christianam ab illis egregie curatam, pium animi affectum commonstraret, atque ad S. Symmachum, seu, ut aliis placet, ad S. Hormisdam recens electum coronam auream gemmis ornatam dono misit, qua illius Primatum, summamque potestatem testaretur. Theodebertus, ut liquet. ex epist. Vigilii ad S. Cæsarium Arelatensem, eumdem consuluit de pœnitentia incesto imponenda. Non nesciebat scilicet factu optimum, si Pontifici Maximo in rebus vel fidei, vel morum, vel disciplinæ auscultaret; nefasque esse, si ab ejus sententia recederet. Baronius in ea versatus est opinione, quod Pontifex consultus fuerit de pœnitentia ipsi met Theodeberto imponenda ob incestas nuptias: at jam ab adulterino conjugio resilierat Rex, quum Vigilium consuluit: de subditorum igitur incestis consultum ab Rege Pontificem oportet. Childebertus teste Papyrio Massono lib. 1. Annal. Francor. Pelagio II. consulto de litteris S. Leonis adversus Eutychetem Pontificis fidei se integre dedere religioni, officioque duxit. Quo de argumento par. 2. redibit sermo.

Pippinus statim, atque Rex est salutatus, quo non obsequio Romanos erga Pontifices se affectum præbuit? Stephanum III. Pontificem Maximum in Gallias profugum ab Longobardorum molestiis, & vexationibus ut se surriperet, Italiamque universam in libertatem assereret, suppetias imploratum, incolumem in Italiam reduxit non modo, sed eorumdem Rege Aistulpho armis subacto, spoliatoque, Romanæ Ecclesiæ Exarchatum Ravennæ, & Pentapolim, idest veterem Flaminiam, Æmiliam, & Picenum,

in hisque nobiles Urbes Ravennam, Bononiam, Ferrariam, Ariminum, Anconam, Urbinum, aliasque ad tres, & viginti contradidit. Jura vero omnia eidem Ecclesiæ cum a Christo collata, tum abse semel attributa, ut integra manerent, ac sarta, & tecta, cum ipse, tum ejus successores jusserunt, & curarunt summopere. Adeundus Anastasius in vita Stephani III. Ex his Carolus Magnus Ecclesiæ Romanæ a Pippino attributa dominia confirmavit ne dum, sed ipsi infesto Desiderio Longobardorum Rege devicto, Regnoque Italiæ diminuto, Spoletano Ducatu adjecto amplificavit. Plena vero erga Pontificem obsequii, puræque sententiæ sunt, quæ gessit, dixit, scripsit.

Vix inauguratum Hadrianum I. Papam anno 772. intellexit, ut legato misso Angilperto Alcuini, seu Albini discipulo, datisque litteris, quibus quo erga Apostolicam Sedem afficeretur devotionis studio aperiebat, eumdem ita est allocutus: *Scio me per sacri Baptismatis adunationem de illius esse ovili Pastoris, qui pro suis ovibus animam ponere non dubitavit, quas etiam post altissimam suæ resurrectionis gloriam Beatissimo Petro Principi Apostolorum ob trinam magnificæ dilectionis confessionem pascendas commendavit, cui etiam in Cælo, terrisque æternam ligandi, atque solvendi potestatem delegavit. Hujus te excellentissime Pater, ut Vicarium sanctissimæ Sedis agnosco, ita & mirificæ potestatis hæredem esse confiteor.* Ad eumdem anno 797. Legatis, litterisque missis, quid de Elipandi Toletani circa Christi Domini adoptionem opinione credendum foret, consuluit. Id constat ex Caroli epistola ad Elipandum: *Ad Beatissimum,* inquit ibidem, *Apostolicæ Sedis Pontificem ter, quaterque dereximus missos, scire cupientes, quid S. Romana Ecclesia Apostolicis edocta Traditionibus de hac respondere voluisset traditione.* Acceptis vero Hadriani litteris ad Episcopos Gallæciæ, & Hispaniarum, quas Elipandi error pervaserat, quibus ea hæresis proscribebatur, Pontificis sententiæ se plane adquievisse eadem in epistola ad Elipandum significat. *Nec vestræ,* ajens, *me paucitati in consensione hujus assertionis novæ* (de Christi adoptione) *socium admitto: sed Apostolicæ Sedi, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiæ, & Catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate*
con-

conjungo. Quæ qui tenet, probe perſpicit, cur Carolus M. Apoſtolicæ Sedi indivulſe ſibi inhærendum ſtatuiſset, ideo ideſt, quod apud eam rei chriſtianæ adminiſtrandæ ſumma integra, religioniſque orthodoxorum Dogmatum jugis traditio, illibataque vigeret.

Immenſus eſsem vero, ſi omnia, quæ de Romano Pontifice in ſuarum legum Capitularibus idem Carolus præclare prædicavit, complecti, & perſequi vellem: ſatius ſit itaque nonnulla delibaſse. Iſta duo a Carolo M. conſtituta inter viginti tria Capitula recitat Gratianus diſt. 19. cap. 3. hiſce verbis. *In memoriam B. Petri Apoſtoli honoremus S. Romanam, & Apoſtolicam Sedem, ut quæ nobis Sacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſe debeat Eccleſiaſticæ magiſtra rationis. Quare ſervanda eſt cum manſuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa ſancta Sede imponatur jugum, tamen feramus, & pia devotione toleremus.* Hujuſce Capituli mentio in Concilio Tribirienſi occurrit. Aliud Capitulum edidit eodem anno 801. idem Rex, quod integrum non refert Gratianus 11. q. 1. can. 37. *Volumus*, quod ex 16. Theodoſii Imperatoris libro capitulo 11. ad interrogata Ablavii reſcripto deſumpſiſse Carolus teſtatur, quodque ſic habet. *Quicumque litem habens, ſive poſseſsor, ſive petitor fuerit, vel in initio litis, vel decurſis temporum anniculis, ſive quum negotium peroratur, ſive cum inceperit promi ſententia, ſi judicium elegerit ſacroſanctæ Legis Antiſtitis, illico ſine aliqua dubitatione, etiam ſi alia pars refragetur, ad Epiſcoporum judicium cum ſermone litigantium deferatur. Multa enim, quæ in judicio captioſæ præſcriptionis vincula promi non patiuntur, inveſtigat, & promit ſacroſanctæ Religionis auctoritas. Omnes itaque cauſsæ, quæ vel prætorio jure, vel civili tractantur, Epiſcoporum ſententiis terminatæ perpetuo ſtabilitatis jure firmantur. Nec licet ulterius tractari negotium, quod Epiſcoporum ſententiis deciderit. Teſtimonium etiam ab uno licet Epiſcopo perhibitum omnes Judices indubitanter accipiant, nec alius audiatur; quum teſtimonium Epiſcopi a qualibet parte fuerit repromiſsum... Hoc nos perpetua lege firmamus*. Qui tanta erga Epiſcopos obſervantia ferebatur, quanta, putas, erga Pontifices erat affectus?

Is vero etsi parcissimus in novis condendis legibus, attamen ex sacris Conciliis, decretisque præsertim Summorum Pontificum Capitula ad 168. colligi jussit, quibus Ecclesiastica disciplina redintegraretur. Quandoquidem vero a plerisque ea Capitula, quod ab ipso Carolo adornata non fuissent, minime observanda fore, putatum intellexerat, Pippino filio anno 802. præcepit, ut in Gallia, dum ipse in Italia exigeret, eadem observari summopere curaret. Libro 1. Capitular. cap.6. quam eximiam de Pontificis infallibilitate animo perferret, sinceramque sententiam, itemque de ipsius suprema potestate significat: *Non ab aliis scripturis*, inquiens, *nisi ab his*, *quas illa* (Apostolica Sedes) *inter Canonicas recipit*, *testimonia sunt assumenda*; *nec aliorum Doctorum*, *nisi eorum*, *qui a Gelasio*, *vel aliis illius S. Sedis Pontificibus suscepti sunt*, *dogmata sunt amplectenda*. Eodem loci ad comprobandum illorum dumtaxat inoffenso pede relegi vestigia Doctorum, qui Apostolicæ Sedi fuissent accepti, eorumdem ponit exemplum, ac proponit, quibus in more positum fuit, ad omne prorsus erroris declinandum discrimen a Pontifice de rebus dubiis, difficilibusque capere consilium, recipereque responsum. Ex his vero commemorans a S. Hieronymo consultum de fide S. Damasum subdit: *Quod regulariter omnes Catholicæ debent observare Ecclesiæ*, *ut ab ea post Christum ad muniendam fidem adjutorium petant*, *quæ non habens maculam*, *nec rugam*, *&* *portentosa hæresum capita calcat*, *&* *fidelium mentes in fide corroborat*. Eatenus nempe Romanam Ecclesiam fore de fide deposcendam edicit, quod ab eadem omne errandi procul abesse periculum eidem probe esset persuasum. Romanæ autem Ecclesiæ nomine præcipue ejusdem Præsulem habitum a Carolo M. quis dubitet? Hanc obrem, quod apprime perspectum ei esset Pontificem potissima, ac suprema super Ecclesiam potestate pollere, atque a Pontifice æquitatis, veritatisque jugiter plena judicia proficisci, proinde lib.7. Capitular. cap. 237. statutum voluit, ut appellationum ad Sedem Apostolicam jus staret integrum: *Placuit*, inquiens, *ut si Episcopus accusatus appellaverit ad Romanum Pontificem*, *id statuendum*, *quod ipse censuerit*. Confer Baronim ad annum 819. n. 8, & seqq., ubi horum simillima multa describit. Exor-

Exorta, & exardescente controversia de Chorepiscoporum auctoritate, nihil antiquius habuit, quam S. Leonem III. consulere, cujus responsis edoctus Lege eidem lib. 7. inserta sancivit, ne a Chorepiscopis ordinationes, & consecrationes cum virginum, tum altarium celebrarentur, neve Confirmationis sacramentum administraretur, imo ne Chorepiscopi amplius crearentur. Extat tom. 1. Capitular. edit. Baluzii. Mitto cetera ne sim molestior. Teste S. Gregorio VII. lib. 8. epist. ultima ad Episcopum Albanensem, & Principem Salernitanum in Gallia Legatos, idem Carolus M. annuatim mille, & ducentas libras Apostolicæ Sedi pendebat; Saxoniam insuper S. Petro vectigalem fecit, constituitque sub eodem *signum devotionis, & libertatis*, ut inquit ibidem optimus Pontifex. Postremo in supremæ suæ voluntatis tabulis tres filios Ludovicum, Pippinum, & Carolum, quos inter Provincias sui juris partitus est, anno 806. id cautum voluit, ut Romanæ Ecclesiæ clientelam gerere pro viribus omnibus studerent, ejusdem inclytos defensores illos constituens in hæc verba, ut refert in ejus vita tom. 1. pag. 486. Duplexius: *Super omnia autem jubemus, ut ipsi tres filii mei curam, & defensionem, sive patrocinium Ecclesiæ Sancti Petri simul suscipiant; quod fecit Carolus* (Martellus) *Avus, & Pippinus felicis memoriæ pater meus, quorum vestigiis institi, ut Deo auxiliante, eam adversus omnes ejus hostes propugnare totis viribus contendant, ipsiusque jura pro virili, & quoad licebit, tueri nitantur*. Quod quidem testamentum, ut probaret Leo III. Pontifex Maximus ab eodem Carolo per Legatos, rogatus confirmavit: qui tandem postremum sibi vitæ diem appropinquare intelligens, anno 813. Ludovicum filium, quem Imperatorem designaverat, admonitum voluit, ut Dei Ecclesias defenderet, & Sacerdotes honoraret ut Patres. Vere itaque Magnus non tam fortitudine, quam fide dictus est, de quo merito dicat Baronius ad annum 794: certe non nisi ad ipsam Sedem Apostolicam in Ecclesiasticis controversiis ipsum Carolum recurrere consuevisse; ab eadem responsa accipere sollicite procurasse, atque ex ipsorum rescripto perficere omnia laborasse. Jure perinde etiam Morajnes Doctor Parisiensis in epistola nuncupatoria sui Anti-Jansenii Ludovico XIV. Magno significavit: ipsam Occidentalis

talis Imperii Coronam singularis erga Sedem Apostolicam venerationis, ac religiosæ observantiæ merito Carolum Magnum fuisse adeptum.

Ludovicus Pius Patrem imitatus, quum in Gallias anno 816. pro confirmanda pace, & unitate S. Ecclesiæ, ut ait Anastasius in vita Stephani IV, profectionem adornasset Stephanus IV. aliis V, Pontificem eo reverentiæ officio excepit, ut ter ante ipsius pedes procubuerit. Anno 823. Lotharium filium Romam misit, Imperii, Regnique Italiæ insignibus redimiendum a S. Paschali Papa, ea adjecta lege, ut Romanæ Ecclesiæ defensionem ageret. Id constat tum ex testimonio Ludovici, qui anno 835. quum accepisset a Lothario Romanæ Ecclesiæ homines divexari, Legatis ad ipsum missis monuit, quatenus memor esset: *Quia quando ei Regnum Italiæ donavit, etiam curam S. Romanæ Ecclesiæ simul commisit, & quam ab adversariis defensandam susceperat, nequaquam a suis diripi permitteret*: ut ait Astronomus in vita Ludovici Pii: tum ex testimonio Lotharii, qui in vita Walæ Corbejensis Abbatis apud Mabillonium sæculo IV. Benedict., ita Patrem de Romana sua profectione allocutus refertur: *Ad eamdem Sedem* (Romanam) *clementer me vestra imperialis Eximietas misit ad confirmandum in me quidquid pia dignatio vestra decreverat, ut essem socius, & consors, non minus sanctificatione, quam potestate, & administratione: unde quia coram sancto altari & coram sancto corpore B. Petri Principis Apostolorum a Summo Pontifice, vestro ex consensu, & voluntate, benedictionem, & nomen suscepi Imperialis officii, insuper diademata capitis, & gladium ad defensionem ipsius Ecclesiæ, & Imperii vestri, nemo vobiscum magis, qui eam, quam ego, defendere velit, aut debeat.*

Posthinc Caroli M. exemplo Francorum Reges Imperatoris nomen sibi assumere non sunt ausi, antequam Romæ a Romano Pontifice inaugurati essent, uti testatus est Ludovicus II. in epist. ad Basilium Græcorum Imperatorem apud Duchesnium tom. 3. histor. Francor. Ad id vero usque temporis, annum 823. penes Pontificem supremum Urbis Romæ, unumque dominium stabat. Omnium primum S. Paschalem I. cum Lothario Imperatore, cum eodemque postmodum Eugenium II, cum Ludovico II. præterea

S.Leo-

S. Leonem IV. Urbis dominium fuisse partitos ex supplemento historiæ Pauli Diaconi, quod affert ex corpore Francicæ historiæ veteris, & sinceræ ad annum 823, affirmat Franciscus Pagius in Paschali I. Veruntamen unum penes Romanum Pontificem supremum Urbis dominium stetisse semper, præfatis vero Imperatoribus unius dumtaxat Patriciatus insignia, dignitatemque, qua quidem ad Romanæ Ecclesiæ patrocinium impendendum obstringebantur, non etiam in Romanæ Urbis dominium jurisdictionis partem obtinerent, ostendit vir doctiss. Octavianus Gentilius in egregio suo opere de Patriciorum origine, varietate, præstantia, & juribus lib. 3. cap. 8, qui cap. 1. omnium primum a S. Gregorio III. Patriciatus dignitatem adeptum Carolum Martellum, & a Stephano III. deinde Pippinum demonstrat. Ex Nummis plurimis, de quibus videri potest Vignolius de antiq. Rom. Pontif. denar., sub Ludovico Pio, Lothario, & Ludovico II. percussis, in quibus nomina leguntur Ludovici, Lotharii, Romæ, & Sancti Petri putant Le Blanc in tractat. de antiq. Regum Francor. monetis; & Cl. Antonius Pagius præfatos Imperatores supremi juris in Romanam Urbem fuisse potitos; scilicet quia putant Nummos illos Imperatorios esse. Verum, uti Franciscus Pagius observavit, & post ipsum Octavianus Gentilius loco cit. in Nummis illis una cum Imperatorum nomina quoque vel S. Petri, vel Pontificum leguntur, sicut in Nummis Benedicti III, & S. Leonis IX; quod indicium est Nummos illos non Imperatorios, sed Pontificios fuisse: atque proinde absque Pontificis concessione potestatem ab Imperatoribus illis in Romanos non fuisse exercitam, neque jus cudendæ monetæ illis concessum. Sed de his parte 2. Vindic. Confer interea, qui hoc de argumento copiose, egregieque, agit, Octavianum Gentilium lib. 3. cap. 6., & seqq. Ad propositum nunc redeat oratio.

Anno 824. Lotharius a Ludovico Patre Romam missus sedandæ caussa dissensionis post obitum Paschalis in electione Eugenii II. exortæ, Constitutionem ibidem edidit, qua inter cetera jussit, ut Summo Pontifici in omnibus integra servaretur obedientia, Ducibusque, ac Judicibus ab eodem ad jusdicundum constitutis, ab omnibus obtemperaretur: ut vivente, vel mortuo

tuo Pontifice Romanæ Ecclesiæ bona nulli incommodo, aut invasioni paterent: ut Pontificis electioni impedimentum nullus apponeret, sed ea Clerum penes integra permaneret. Legesis Cointium in Annal. ad annum 824: sed & has Lotharii Constitutiones legere est apud Harduinum tom. 4. pag. 1261., & apud Holstenium in collect. Rom. par. 2. pag. 211. Anno 825. post celebratam Nicænam II. Synodum, in qua de sacris Imaginibus actum fuerat, agi de iisdem in Gallia Ludovicus exoptans, non antea id sibi licere, eaque de re Conventum Episcoporum cogere intellexit, quam Legatis, litterisque ad Eugenium II. missis facultatem impetrasset: qua obtenta Synodus Parisiis habita est, in qua decretum sacrarum Imaginum cultui minus idoneum editum est, de quo alibi est abunde dictum.

Magis vero studium, quo Pontifices colerent, sententiamque, qua de Pontifice censerent, prodit epistola, quam anno 826. ad eumdem Eugenium Ludovicus, & Lotharius exararunt: *Quia veraciter*, inquiunt, *nos debitores esse cognoscimus, ut his, quibus regimen Ecclesiarum, & ovium Dominicarum cura commissa est, in omnibus caussis ad divinum cultum pertinentibus opem, atque auxilium .... feramus .... Idcirco rogamus, ut Almitas vestra curam, & diligentiam adhibere dignetur, quomodo per vestram saluberrimam doctrinam, & admonitionem magis ad concordiam, & unitatem revocetur, quam propter hoc ad majorem discordiam impellatur*. De Ludovico Pio Vindic. par. 2. recurret sermo. Paucis hæc omnia complexus est P. Dominicus a SS. Trinitate Bibl. Theolog. lib. 3. sect. 4. cap. 16. observans Carolum Magnum, Ludovicum Pium, & Lotharium Imperatores, Francorumque Reges Capitularia sua ex Summi Pontificis consensu edidisse: Pontificis auctoritate confirmari voluisse: Decreta semel a Pontifice servanda omnino statuisse: in dubiis ad Pontificem ab omnibus recurrendum jussisse: atque a Pontifice Synodos omnes aut infirmari posse, aut confirmari oportere affirmasse. Confer Capitular. lib. 6. cap. 267; lib. 7. capp. 91, 104, 187, 205, 265, & 267; in addit. 4. ad lib. 7. capit. 12; apud Harduinum tom. 4. Capitul. excerp. tit. 2. cap. 5; tit. 3. cap. 2; tit. 4. cap. 1; & Constit. cap. 1, & seqq.: epistolam etiam Lotharii ad S. Nicolaum

laum I. obſequii, devotionis, obedientiæque cumulatiſſimam. Ludovicum II, S.Nicolao I. Ravennam ingreſſo, dixiſſe Johanni Archiepiſcopo Papiam ad ſe profecto: *Vadat, & faſtu elationis depoſito tanto ſe humiliet Pontifici, cui & Nos, & omnis Eccleſiæ generalitas inclinatur, & obedientiæ, ac ſubjectionis colla ſubmittit*, auctor eſt Anaſtaſius in S. Nicolao I.

Carolus Calvus, ideo quod ingenti non abſque reatu, probroque Monaſteriorum bona in prædam abſtrahi, diſciplinamque peſſum abire permitteret, a Benedicto III. Pontifice Maximo, qua monitis, qua objurgationibus perſtrictus, anno 856. prope Pariſios placitum celebrans ab Epiſcopis, qui & ipſi increpatoriis litteris a Pontifice exſtimulati fuerant, ut Regem ad officium revocarent, graviſſimis verbis admonitus eſt, ut Pontifici faceret ſatis, ejuſdemque cum monitis, tum mandatis auſcultaret. Ab Hadriano II. etiam admonitus, intentatiſque minis juſſus eſt idem Carolus, ut ab uſurpando mortui Lotharii Regno, quod in jus Ludovici II. tranſiiſſet, abſtineret, quo de argumento parte 2. Vindiciar. copioſius agemus. Is igitur quod probe tandem intellexit, cunctis pariter integre cuſtodiendum injunxit, videlicet: *Ut S. Romana Eccleſia, ſicut eſt Caput omnium Eccleſiarum, ita ab omnibus honoretur, & veneretur; neque quiſquam contra jus, & poteſtatem ipſius aliquid injuſte agere præſumat, ſed liceat ei debitum tenere vigorem, & pro univerſali Eccleſia Paſtoralem exhibere curam*. Extat Capit. tit. 41. cap. 1. tom. 1. collect. Sirmondi. In epiſtola inſuper ad S. Nicolaum I. de Ebbonis cauſſa ſic effatus legitur: *Congruum* (eſt)... *veſtræ præ ceteris reverentiæ Pontificatus regia colla ſubmittere, veſtriſque ſaluberrimis monitis aurem cordis ad obtemperandum humillima devotione ſubdere. Quippe quem luce clarius cernimus Eccleſiæ inter Mundi turbulentam voraginem fluctuantem ſolidiſſimam ancoram conſtitutum, paxillumque immobilem*. Extat apud Harduinum tom. 5. pag. 686.

Hugo Capetus is, inquam, in quem e Carolingia, defuncto Ludovico V. improle, & abjudicato Carolo Lotharingo ipſius Ludovici patruo, Galliæ Regnum translatum eſt, quum proditionis ſuſpicione laborantem Arnulphum Remenſem Archiepiſcopum in Synodo Remenſi gradu dejici curaſſet, is autem alte-

rius se, quam Romani Pontificis, judicio subesse pernegaret; Johannes XV. etiam Episcopis omnibus, qui in Synodo adversus Arnulphum sententiam dixerant, sacris interdixisset, quod se inconsulto illum loco movere fuissent ausi, Hugo, inquam, Rex ad Johannem Pontificem Maximum anno 990. inscriptis litteris rogavit, ut in Gallias venire ipsemet non gravaretur, hanc caussam præsens judicaturus: nec enim sibi, nec Episcopis Regni sui eam insedere sententiam, ut Apostolicæ Sedis judicium declinare vellent: *Hoc*, inquiens, *ex integro affectu dicimus, ut intelligatis, & cognoscatis nos, & nostros vestra nolle declinare judicia. Petimus itaque, ut Johannis Archidiaconi legationem benigne suscipiatis, ut dum quod petit, obtinuerit, nos in suo adventu efficiat lætos, & in vestro obsequio ferventissimos*. Nihilominus Regis petitioni obstitit obfirmato animo Pontifex, Arnulphumque suæ restituit sedi: & quamvis (contra quam Baronius, & Binius ab Aimoini Continuatore decepti putarint) Rex Hugo Pontificis mandatis obsequi detrectaverit, jubente tamen Gregorio V, qui Johanni fuerat suffectus, minasque intentanti, nisi Arnulphus juxta Johannis decessoris sententiam suæ redderetur Ecclesiæ, Robertus, qui Hugoni patri successerat, morem gerendum duxit, Arnulpho suum locum integrum fecit, Pontificique litteras obsequii, & obedientiæ plenas inscripsit, ut refert Aimoinus in vita S. Abbonis Abbatis Floriacensis, quem ad Gregorium V. Oratorem Robertus Rex miserat.

Ludovicus VII. cum Alexandri III. Pontificis Maximi adversus schisma Victoris Antipapæ, quod præpotentia sua favebat Fridericus, partes defendendas aggrediens; tum S. Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi contra gravissima incommoda eidem illata ab Henrico III. Angliæ Rege patrocinium suscipiens datis ad Alexandrum III. an. 1160. litteris, quo in Apostolicam Sedem pietatis affectu ferretur, ac ferveret satis aperuit. *Ab humanæ pietatis*, inquiens, *lege recedit filius, qui matrem deturpat; neque Creatoris beneficii reminiscitur, qui de sanctæ Sedi Apostolicæ illata turpitudine non contristatur. Verum specialius est condolendum .... quoniam in Sanctum Dei insurgens malignitas in pupillum Christi gladium infixit, & Cantuariensis Ecclesiæ lucer-*

lucernam non tam crudeliter, quam turpiter jugulavit. Excitetur ergo exquisitæ genus justitiæ, denudetur gladius Petri in ultionem Cantuariensis Martyris, quia sanguis ejus clamat pro universa Ecclesia. Præterea Friderico per Legatos de ipsius in Alexandrum III. studio conquerenti eximium hoc reddidit responsum: *Miror prudentem Virum vana mihi, & fabulosa verba misisse: an ignorat, quod D. N. I. Christus, quum esset in terris, B. Petro, & per eum universis ejus Successoribus Oves suas pascendas commisit.... Nunquid sunt hinc Francorum Reges, vel antiqui Prælati excepti? An Episcopi Regni mei non sunt de Ovibus, quas Filius Dei B. Petro commisit?*

Philippus I, quod Bertradam pellicem non dimitteret, ab Urbano II. latæ excommunicationis sententia perstrictus; quodque sacerdotia pretio venderet, a S. Gregorio VII, ut liquet ex epistola 35. lib. 1. ad Rodericum Episcopum Cabilonensem, exauctorationis minis perterrefactus, obediendum sibi Pontificibus intellexit demum, scilicet se duplici pœna, cum spirituali, tum temporali ab illis alioqui puniendum, nisi satisfaceret, subiturumque ex pertinacia honoris quidem nihil, plurimum autem dedecoris. Philippus II. dictus Augustus Innocentio III. jubente Ingelburgam Reginam dimissam recepit, & Mariam superinductam dimisit non modo, sed quum ab eodem Innocentio anathematis vinculo innodatus, & Angliæ Regno mulctatus fuisset Johannes Rex, Angliæ vero Regnum sibi attributum ea lege, ut Episcopos Anglia exules suis restitueret sedibus, remque christianam in Anglia redintegraret, Pontifici morem gerundum ratus, instructissimum collegit exercitum, numerosamque instruxit classem. Infecta quidem res fuit, quo tamen animo Pontificis jussa prosequeretur eo, quo modo dicebam, opere significavit. Quam vero animo gereret de Pontificis auctoritate sententiam, ad eumdem Innocentium anno 1209. exaratis litteris exposuit his verbis scribens: *Romani Pontificis judicium soli Deo reservatur, soli Deo debetur.* De formula *Regnante Christo*, quæ loco formulæ *Regnante Philippo* usurpata est durante interdicto, cui ob adulterinas nuptias Philippi I, non vero Philippi II, ut perperam scripsit Nicolaus Vignerius lib. 3. histor.

Francor., ab Urbano II. Galliæ Regnum fuerat suppositum, ut observavit Juretus in notis ad epist. 46. Ivonis Carnotensis, quamvis occasione nuptiarum incestarum Philippi II. eidem Regno sacrorum justitium ab Innocentio III. fuerit etiam indictum, parte 2. Vindiciar. agemus.

S. Ludovicum IX. inter sanctissima documenta, quæ ante mortem Philippo primogenito manu propria gallice exarata tradidit, quæque historiæ suæ inseruit Jonvillæus, latine vero reddita exhibent Gaufridus de Belloloco, & Guillelmus Nangius de gestis S. Ludovici, illud, quod summam erga Romanam Ecclesiam observantiam redolet, summopere commendavit. *Sis devotus, & obediens Matri nostræ Romanæ Ecclesiæ, & Summo Pontifici, tanquam Patri spirituali*. De Philippo III. Audace par. 2. Vindiciar. agetur, sicuti & de Philippo V, cui Pulchri nomen accessit. De Carolo VI, & VII. diximus, ubi de Conciliis Constantiensi, & Basileensi. Ludovicus XI, a quo Pio II. mandante Pragmatica sanctio abrogata est, cujusque abrogationem Leone X. petente confirmavit Franciscus I, uti dictum jam est, ubi de Concilio Lateranensi V, quamvis Regaliæ jura amplificare studens nonnihil in Ecclesiæ libertatem deliquerit, qua de re legendus doctiss. Cardinalis Sfondratus *in Gallia vindicata* dissert. 1. §. 7, in epistola tamen anno 1461. ad Pium II, quæ inter Pii epistolas legitur, de Pragmaticæ sanctionis abrogatione verba faciens, hisce, quo erga Pontificem animo esset optime comparatus, indicavit: *Te Vicarium Dei viventis ea veneratione prosequimur, ut sacra, præsertim in Ecclesiasticis rebus, tua monita velut vocem Pastoris audire, illisque parere prompta mente velimus. Te Principem totius Ecclesiæ, Antistitem sacrorum, & Dominici gregis Pastorem profitemur, & scimus; Teque jubentem sequimur, Tibi, & Beatissimi Petri Cathedræ consentimus. Itaque sicut mandasti* (Pragmaticam Sanctionem) *tuæ Sedi infensam, utpote quæ schismatis tempore, atque per seditionem mota sit, e Regno nostro, nostroque Viennensi Delphinatu, & omni Ditione nostra per præsentes pellimus, dejicimus, stirpitusque abrogamus*. Easdem litteras exhibet Raynaldus ad eumdem annum 1461. n. 118. Ad Paulum II. Pontificem M. Carolo Borbonio Archie-

chiepiscopo Lugdunensi Oratore misso anno 1466. obsequium, obedientiamque spopondit, cujus certum indicium illud esse voluit, tum quod moleste ferret a Carolo VII. patre non ita in pretio habitum fuisse, uti par erat, Pontificem; tum quod contra Regni Procerum, Doctorum Parisiensium, Parisiensisque Senatus opinionem abrogasset sanctionem Pragmaticam. Extant Ludovici XI. ad Paulum II. litteræ tom.1. Privilegior. Rom.Ecclesiæ, & apud Raynaldum ad annum 1466. n. 15, & seqq.

Franciscum I. hujusce nominis pro virili parte adversus Hæreticos tum temporis adnixum, pro studio, quo approbe erga Apostolicam Sedem afficiebatur, contendisse, & curasse, ut ubique in Regno suo omnes colerent, & revererentur *Unum in Ecclesia Romana Episcopum, utpote Petri successorem, reliquorum & auctoritate, & dignitate Principem, ad quem ceteri ut ad Caput referrentur, qua maxime re nostra hac in terra militans Ecclesia illius in Cælo triumphantis effigies quædam agnosceretur*: in oratione habita ad Patres Concilii Tridentini anno 1546. die 3. Julii, quam refert Pallavicinus lib. 8. cap. 3, perhibuit Petrus Danesius præfati Regis Orator. Henricus II, quo Religionis integritati zelo studeret, quo pariter erga Religionis ejusdem Principem Romanum Pontificem afficeretur animo, quo scilicet nonnisi Pontificis sententia Religionis rem curatam ire intelligeret, celebri eo anno 1555. edicto ostendit, quo Ditionum suarum Judicibus omnibus injunxit, ut Judicum a Pontifice delectorum, & Quæsitorum fidei sententias adversus hæreticos, nulla provocationum quarumlibet ad supremas Curias factarum, aut faciendarum habita ratione, ocyus exequerentur.

Ejusmodi edicti occasione observare est 1. a S. Ludovico in Galliis tribunal Inquisitionis fuisse institutum anno 1255. Quos posthac suprema Curia Parisiensis Inquisitores designaverat, Clemens VII. dato ad eamdem Curiam Brevi anno 1525. die 20. Maji approbavit. Anno 1550. ab eadem suprema Parisiensi Curia approbatæ fuere litteræ inquisitionis concessæ P.Mathurino Olri: & anno 1557. Henricus II. mox laudatus ad Paulum IV. supplices litteras dedit, quibus in Galliis fidei Quæsitores constitui obsecrabat, facileque obtinuit. Observare est 2. in Galliis a Tribunalibus

bus facrar. Congregat. Inquisitionis, & Indicis edita decreta sæpissime recepta, religioseque executioni mandata fuisse. Enim vero Concilia Rotomagense anno 1581. capit. 2; Burdigalense anno 1583. capit. 27; Turonense eodem anno capit.4; Bituricense anno 1584. capit. 4; Aquense anno 1585. capit. 4; Tolosanum anno 1590. par. 4. capit. 10, & seqq.; Avenionense anno 1594. capit. 7; Narbonense anno 1609. capit. 3; Burdigalense anno 1624. cap. 1. tit. 12; quibus jungendum Cameracense anno 1565. capit. 1; libros Romæ confixos, ac in Indicem relatos omnes ad unum legi vetuerunt, Episcopis vero jussere, ut quotannis librorum prohibitorum catalogum a Parochis per Diœceses promulgandum a S.Officio depostularent. Clerus etiam Gallicanus in Comitiis generalibus anni 1614. conscriptum Romæ Indicem publici juris in Galliis esse voluit, decreto ea de re ad tertium Regni Ordinem directo, cui libentissime sacra Parisiensis facultas syngrapham adjecit suam, teste Domino De Filesac tunc temporis Sorbonæ Syndico; quamquam Cleri decretum nec a Rege fuisset obsignatum, nec a suprema Parisiensi Curia in acta relatum. Anno 1641. idem Clerus S. Officii decreto adversus tres libros Baunii lato subscripsit; & anno 1645. altero decreto, quo ab eodem S. Officio tres pariter libri P. Rabardeau proscribebantur, quin prius decretum illud Regi, Curiisque Regni probatum fuisset: quin imo simile decretum Romæ a S. Officio evulgatum supremus Senatus Parisiensis anno 1710, ceu canonicum, atque a legitima potestate latum agnovit.

Observare est 3. ab Episcopis Gallicanis summopere semper cautum fuisse, ne caussis Ecclesiasticis se Laicæ Curiæ immiscerent, aut de censuris Ecclesiasticis cognoscere auderent. Id constat ex Conciliis Arelatensi II. anno 452. can. 31; Andegavensi anno 455. can. 1; Venetico anno 465. can. 9.; Agathensi anno 506. can. 8, & 32; Epaonensi anno 517. can. 11; Aurelianensi III. anno 538. can. 32; Aurelianensi IV. anno 541. can.20; Aurelianensi V. anno 549. can. 17; Autisiodorensi anno 578. can. 35, & 43; Matisconensi I. anno 581. can. 8; Matisconensi II. anno 585. can. 9, & 10; Parisiensi anno 614, aut 615. can. 4; Remensi anno 625, aut 630. can. 6, & 18; Rotomagensi

gensi anno 1189. can. 21; Valleguidonensi anno 1242. can. 5; quo & citatur canon 19. Concilii Millevirani II; Bituricensi 1276. cap. 7; Turonensi anno 1282. cap. 7; altero Bituricensi anno 1286. cap. 11; Rotomagensi anno 1299. capp. 3, 4, & 5; Melodunensi anno 1300. cap. 3; Compendiensi anno 1301. capp. 1, & seqq.; Avenionensi ex tribus Provinciis Arelatensi, Aquensi, & Ebredunensi anno 1326. capp. 8, 9, 10, & 14; Marciacensi eodem anno capp. 8, 9, & 10; Roffiacensi anno 1327. cap. 1; Compendiensi altero anno 1329. capp. 1, 3, & 7; Rotomagensi anno 1581. cap. 10; & Tolosano anno 1590. cap. 4; a quibus lata excommunicationis sententia in Laicos quoscumque, qui directe, vel indirecte in Ecclesiasticam jurisdictionem irrepere auderent, eamque vel impedire, aut usurpare, aut de censuris Ecclesiasticis cognoscere. Mitto latam a Concilio Lateranensi ea de re censuram in Aquisextianam Curiam, de qua alibi.

Observare 4. juvat, nostraque interest, anno 1580. dumtaxat in Galliis Bullæ Cœnæ Domini promulgationem fuisse prohibitam, quod ea Regis jura nonnihil violari circa vectigalia Clero Gallicano imposita viderentur. Ante vero annum 1665, diem 29. Aprilis, quo Alexandri VII. Constitutio *Regimini*, qua Jansenistici erroris suspectis formularium subscribendum præscribebatur, a supremis Curiis Regni in tabulas relata est, nullam unquam Pontificiam dogmaticam Constitutionem in Galliis fuisse in Curiarum tabulis descriptam; ac propterea Constitutionem *Unigenitus* Clementis XI. ordine 4. esse ex illis, quæ in easdem tabulas referri cœperunt. Nunquam pariter Pontificiæ Constitutiones in Galliis Regia syngrapha obsignari consueverant, antequam ab Episcopis reciperentur, ac publici juris fierent: quippe vel anno 1643. Dominus de Gondi, qui Archiepiscopus Parisiensis primus audivit, Constitutionem Urbani VIII. *In eminenti* anno 1641. adversus Jansenii librum editam evulgavit, etsi nedum a Rege obsignata esset, aut a Curia ulla in tabulis exarata. Videlicet Gallis universis tum temporis illud persuasum erat, quod postremo Cardinalis Noallius in epistola suo, aliorumque 9. Episcoporum nomine Cleri Gallicani anno 1705. Comitiorum sententiam explicans, Clementi XI. anno 1711. die 29. Junii scripsit: *Sa-*

Sacrum Ordinem persuasum ire haud necessariam esse solemnem acceptationem, ut Pontificum Constitutiones ab omnibus Christifidelibus veluti fidei, morumque regulæ habeantur. Quam Cleri sententiam a Rege, Regnique Curiis propriam quoque factam ea ratione liquet, quod Ludovici XIV. jussu ea Cardinalis Noallii epistola cum a Domino Ponchartrain magno Cancellario, tum a Domino Daguessau Procuratore generali probata fuerit. Regum ergo Galliæ omnium primus Ludovicus XIV. anno 1653. die 4. Julii sacra jussione Constitutionem Innocentii X. *Quum occasione*, qua ad preces 85. Episcoporum Galliæ quinque Jansenii propositiones proscripserat, in Curias Regni referri, ac publicam per Regnum fieri præcepit. Cetera Regum Galliæ edicta, quæ subsecuta sunt, ad sacri Ordinis postulationes evulgata sunt, idcirco scilicet, ut Pontificum Constitutiones quam celerius, & quam consultius executioni mandarentur; Novatoribusque omnis evadendi locus interciperetur. Denique omnium primus Ludovicus XI in Gallias recipi a Romana Curia rescriptas Litteras, Processus, Scripturas &c., (non tamen Brevia, aut Bullas) prohibuit, quæ plane antea ultro citroque nullo præhabito Regis, aut Curiarum placito admittebantur. Id omne adnotavit Clemens XI. in epist. anno 1716. ad Ducem Aurelianensem data apud Lafiteum lib.3. ad cit. annum. Facit huc propterea, quod quondam Cardinalis Richelius Carentonicis Ministris assentationis vitium erga Apostolicam Sedem Gallicanis Episcopis appingentibus, quod Pontificum Romanorum judiciis, præter quam par foret, ultro citroque adquiescerent, in Gallicani Cleri, Regnique egregiam laudem reposuit: *Si crimen est Patris filios epistolis commonere, si filiorum Patris consilia excipere, crimen erit amborum Galliæ Ordinum Nobilium scilicet, Ecclesiasticorumque, Pontificum Constitutiones excipere, venerari, & observare*. Hæc ex occasione edicti ab Henrico II. lati a nobis observata sunto. Jam ad propositum oratio revertatur.

Henricus IV, qui Borbonicæ stirpi rem Gallicam impræsentiarum gloriose adeo administranti nomen fecit, quum disputationi a Perronio habendæ cum Philippo Mornæo Plessio præcipui inter Calvinistas nominis, in qua quidem doctissimus Perronius cum-

eumdem Mornæum in lib. gallico idiomate de Missæ abusibus inscripto interpolationum, falsarumque citationum ad 60. convicit, adesse decrevisset, palam imprimis protestatus est nolle se, ut ea in collatione de fidei articulis ageretur, quandoquidem illorum judicium dubio omni procul ad Apostolicam Sedem pertinere non ignoraret; sed in id unum diligenter inquiri,num revera, ut objecerat Perronius, pernegabat vero Mornæus, veterum Patrum sententias idem Mornæus præfato in libro depravasset. Id constat ex relatione ejusdem collationis ab eodem Perronio descripta apud Berninum tom.4. hist. hæres. sæcul.XVI. cap.13. Ludovicus XIII. officii loco duxit Clementis VIII. sacris obedire jussionibus: nam legem, quam Henrico IV. Patri, antequam absolutionis beneficio donaretur, præscripserat Pontifex, videlicet, ut rem catholicam, eliminata Calviniana hæresi, in Bearnia redintegraret,adimplendi gratia, tum edicto lato a Provincia Bearnensi hæretica labe pollutos quamprimum secedere jussit;tum detrectantes anno 1620. ducto exercitu ad parendum, Romanæque Ecclesiæ fidem amplexandam compulit. Cujus vestigiis inhærens Ludovicus XIV, cum Calvinistas ad unum omnes expelli e Regno anno 1685. jussit: qua de re præclare gesta gratulatoriis litteris eidem Regi inscriptis die 15. Novembris ejusdem anni V. Innocentius XI. inter alia in hæc effatus est: *Recensebit suis in fastis Catholica Ecclesia tam grande tuæ erga ipsam devotionis opus, nomenque tuum non interituris præconiis prosequetur*. Et in allocutione ad Cardinalium Collegium eadem de re anno 1686. die 18. Maji sic ait præfatus Pontifex: *Quæ sane in re* (laudato edicto hæreticos coercendi) *quum Christianissimi Regis zelus, & pietas mirifice eluceant, ipsius immortali merito nostræ, & omnium laudes debentur, quas quidem uberes omnis posteritas illi reddet, dum hujus tam præclari facti memoriam recolet*.

Enituit ejusdem Regis cum fidei curandæ eximium studium, tum de Pontificis potestate optima sententia occasione turbarum, quas in Gallia excitaverat liber D. Francisci de Salignac Fenelon Archiepiscopi, & Ducis Cameracensis, cui is titulus: *Explication des Maximes des Saints*, quo de libro hæc inter alia verba latine reddita die 23. Decembris anno 1698. ad Innocentium XII.

Pontificem Maximum scripsit Rex: *Non absque animi mœrore intellexi Apostolicæ Sedis eo de libro judicium Ecclesiæ paci tam necessarium, adhuc illorum artificio dilatum iri, quorum, ut illud differatur, summopere interest. Cunctationis hujusce aperta adeo, atque periculi plena consectaria conspicio, ut digne Ecclesiæ primogeniti filii nomine me donari non putem, ni apud Sanctitatem vestram enixas in preces iterato me effundam, atque rogem etiam, atque etiam, ut tandem conscientiarum turbas hocce a libro commotas sua auctoritate compescat, quæ quidem pax alia ratione conciliari non potest, quam suprema omnium Patris definitione, quæ tamen clara, apertaque adeo sit, ut ambigendi reliquus non sit locus, dubiumque omne circa doctrinam libri prorsus amoveat, stirpitusque hoc malum evellat.* Regis autem optimi petitionibus fecit satis Pontifex, datoque anno 1699. die 12. Martii decreto 23. propositiones illo ex libro decerptas proscripsit. De Ludovici XIV. erga Pontificem obsequio iterum infra, cujus quidem ob egregia pro Religionis bono facinora, laudes eximie, eleganterque celebravit anno 1683. Bernardus de Monnoje de litteris vir optime meritus: quin & Lafiteus lib. 2. hist. Const. *Unigenitus* ejusdem Regis eximium pro fide catholica, obedientiaque Pontifici custodienda studium in aprico posuit, omnique prorsus ab invidia liberavit.

Non minori, quam Majorum suorum religionis studio, atque in Apostolicam Sedem reverentia fertur, fervetque, qui feliciter regnat Ludovicus XV, cujus quidem præclarum specimen præbuit anno 1723; quo quum prodiisset in lucem opus posthumum gallice inscriptum: *Neuvieme discours de M. l'Abbe Fleuri sur les libertes de l'Eglise Gallicaine*, ubi Auctor pag. 24. hæreticam ait sententiam, quæ asserit Romanum Pontificem humana dumtaxat institutione, ac pura, putaque Ecclesiastica politia Primatum obtinere, quumque censura isthæc ceteroquin æquissima cuidam Anonymo, qui præfatum opus publici juris fecit, notis omnino hæreticis deformatum, displicuisset, hominis audaciam non tulit pro sua pietate, & in Romanum Pontificem religionis studio Rex Christianissimus. Itaque decreto supremi Consistorii die 9. Septembris 1723. opus nefastis cum notis suppressit,

jus-

jussitque in auctorem, editoremque diligenter inquiri. Ejusdem Regis zelus, quo Ecclesiasticam jurisdictionem a Laicis impetitam sartam, ac tectam jubet, quove Apostolicæ Sedis judicia de Jansenii, Quesnellique erroribus integra vult, tam Orbi universo palam factus est, quam de eo sermonem facere opus sit. Cujus quidem illud non prætereundum, quod edicto anno 1728. die 3. Julii præclarum specimen præbuit: quum enim libellus gallice inscriptus: *Consultation des Mmrs les Avocats* (numero 50.) *du Parlament de Paris au sujet du jugement rendu a Embrun contre Monsieur l'Eveque de Senez*, in lucem anno 1726. editus fuisset, atque a Benedicto XIII. die 9. Junii ejusdem anni diris cunctis devotus, optimus Rex, ut turbis consuleret, quas nefarium opus excitarat, eumdem Episcoporum examini delatum, quum erroribus refertum Pontificiæ præsertim auctoritati adversis intellexisset, ex secretioris Consistorii sententia lato edicto præfatum libellum, tanquam eum, quo præcipue Romani Pontificis, qui quidem in Ecclesia, non etiam Ecclesiæ visibile Caput adstruebatur, privilegia lædebantur, prohibuit, gravibusque propositis pœnis, quominus detineretur, aut divulgaretur, præcepit. Eadem de caussa libello illi nigerrimas appinxere notas Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi num. 31. in litteris ad Regem die 4. Maji anno 1728. nuncupatis; atque privatis in instructionibus pastoralibus Episcopi præ aliis Suessionensis, Massiliensis, Carcassonensis, & Cameracensis. Ad illius denique laudum cumulum accedit, quod Benedictus XIV. P. M. in encyclica anno 1756. ad Galliarum Antistites ab *Hæreditario*, uti loquitur, *ipsius in Apostolicam Sedem obsequio* eumdem celebrandi exordium capiens, studiumque egregium, quo de Religionis rebus ad Apostolicam Sedem referendis, ab eaque sententiam expetendi sollicitum se se exhibebat, commendans, præconium quam breve, tam illustre his attexit verbis: *Testari possumus, atque debemus Nos semper illius Regii animi sensus eos plane deprehendisse, qui maxime decebant orthodoxum Principem, & vera in Deum religione, & sincera erga Romanam Sedem pietate præditum*. Atque hæc quidem de Francorum Regum veteri, novaque de Romano Pontifice persuasione attigisse sufficiat: de quorum meritis erga Ec-

clesiam, atque cum Pontificibus Summis necessitudine recte quidem, sed non æque recta intentione Puteanus tom. 1. de probat. libert. Eccl. Gallic. tria capita instruxit. Jam ad Ecclesiæ Gallicanæ Patres, & Doctores oratio decurrat, quæque illis hæserit intime pervestigata in lucem producatur.

Ex SS. Patribus, & Doctoribus Ecclesiæ Gallicanæ.

ARTICULUS XI.

§. I.

PRopositum non est, nec pretium operæ eorum quotquot, qui cum sapientia singulari, tum sanctitate illustri Ecclesiam Gallicanam exornarunt, aut seriem perlustrare, sententiasque proferre, nec enim facere possem, etsi vellem, ac si facerem, rem me facturum lectori frugi gratam autumarem: aut eorum testimonia retexere, quorum pleraque, eaque præstantiora jam attigi, quum agerem de Latinæ Ecclesiæ Traditione, ne viderer videlicet traditionis ejusmodi ordinem abrumpere, atque diminutum admodum tradere; aut ab ejusmodi ordine Ecclesiam Gallicanam excipere, tantam nempe, tamque præclaram Latinæ partem ablegarem. Quamquam & dicto veniam deprecor, siquidem ea, quæ eo loci obiter insinuavi, uberius heic ceu suo recolo loco, dum recolenda interea dimitto, quæ ibidem copiosiori jam sunt oratione dimensa. Atque quidem S. Irenæus Episcopus Lugdunensis, Gallicanæque Ecclesiæ inter Patres facile Princeps omnium primus offerat se se, quamque a S. Polycarpo Magistro auditam a Christi discipulis accepit ipse, acceptamque, uti perhibet in epistola ad Florinum, non in charta, sed in corde describere curabat diligenter, atque Gallicanæ Ecclesiæ puram, illibatamque propinavit, doctrinam agedum in aciem producat. Principio S. Irenæus Romam profectione aliquando ad S. Eleutherum Pontificem M. adornata, proprioque, ac SS. Martyrum Lugdunensium nomine, ac legatione defungens litteras, quibus ad Pontificium tribunal pseudo-Prophetias Cataphrygum denuntiabant,

præ-

præterea commotæ in Ecclesia Lugdunensis persecutionis, nec non Confessorum, qui passionibus suis christianam confirmassent fidem, commonefaciebant, detulisse, dum adhuc Presbyter esset, legitur apud Eusebium lib. 5. hist. Eccles. cap. 3. Postquam vero S. Photino in Ecclesia Lugdunensi Episcopi officio successisset, apud S. Victorem Papam per epistolam sequester, supplexque accessit, obtestans etiam, atque etiam, ut cum Asianis a Romanæ Ecclesiæ ritu Paschatis peragendi abscedentibus mitius ageret, sententiamque suspenderet tot, tantasque Asiæ Ecclesias abscindendi, uti auctor Eusebius est lib. 5. cap. 24. Cur vero ii ad Romanum Pontificem appulissent sive pro actorum suorum ratione reddenda, sive pro rebus ad religionem attinentibus capiendo consilio; tum is id itineris adornasset, id muneris adimplesset, ac pro Ecclesiarum pace obnixe obsecrasset, nisi a SS. Eleuthero, & Victore sacrorum in Ecclesia summum Principatum gestum, eisdemque propterea a cunctis gerundum fuisse morem existimasent? Existimasse ita vero eos unde tibi videntur, nisi ex certa, constantique Christi D. testimoniis innixa ab Apostolis traditione accepta, quæ usu in Ecclesia universa jam venisset?

Celebris est, necdum celebratus satis S. Irenæi locus ex libro 3. adversus hæreses cap. 3, ubi paucis quidem, perspicuis adeo tamen has, quibus de agimus, Pontificis Romani prærogativas exprimit, & perstringit, ut eas in confesso omnino collocet. Enim vero propositum suum de profligandis hęreticis, quod ibidem inierat S. Irenæus, quo tandem putas efficaciori perfecit modo, quam illos provocando ad Romanam Ecclesiam, de qua profecto ratione præcipua Pontificis habita hæc præ aliis in medium protulit, de parta victoria quin jam securus, antequam proferret? *Maximæ, & antiquissimæ, & omnibus cognitæ a gloriosissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo Romæ fundatæ, & constitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annuntiatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum pervenientes usque ad nos indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per sibi placentia, vel per vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam sententiam,* (tria germina, ex quibus exurgunt hæreses,) *præter-*

terquam oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem (legi *potiorem* malunt plerique, sed nihil interest, nam voci utrique eadem vis inest) *principalitatem necesse est convenire omnem Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quæ est ab Apostolis, Traditio.* Exinde Romanorum Pontificum ad suam ætatem recensita serie, ac successione repetit, ac reponit: *Hac ordinatione, & successione, ea, quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio, & veritatis præconatio pervenit usque ad nos, & est plenissima hæc ostensio unam, & eamdem vivificatricem fidem esse, quæ in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata, & tradita in veritate.* Itaque S. Irenæi sententia Ecclesiam Romanam instituit S. Petrus: S. Petro in locum Romani Pontifices succedunt: in hac successione tanquam in fonte pura, ac perpetua conservatur traditio; quæ in ceteras dein promanat Ecclesias: Ecclesiis itaque cunctis incumbit Romanæ Ecclesiæ se instruendas exhibere; atque ita ab ea instructas in accepta fide ab Apostolis integras, tutasque ab erroribus manere, & permanere. Quæ plane sententia eadem efferuntur, quum Pontificem affirmamus potissima in Ecclesia pollere auctoritate, proculque abesse ab eo periculum, ut falli possit, aut fallere.

Mirum propterea quam grave negotium facessat adversæ opinionis patronis apertissimum istud S. Irenæi testimonium: mirumque magis, quod leve adeo reputent alii, ut illo se premi ullatenus negent. Ut nihil dicam nunc de Blondello, Glassio, Clerico, aliisque Heterodoxis alibi explosis, Launojus locum hunc dissimulare, ac silentio præterire satius habuit. Dupinus, & Natalis eo loci Pontificis Primatum quidem confirmari, amplius autem nihil autumant. Non ita tamen illum textum interpretati sunt Gallorum Doctores alii, & doctissimi Antistites, ex eo testimonio docentes Ecclesiis omnibus cum Romana Ecclesia, idest cum Pontifice Maximo in doctrina fidei conveniendi omnimodam necessitatem incumbere. Ita Petrus de Marca lib. 1. concord. cap. 2; Stephanus Baluzius in adnot. 63. ad epist. 55. S. Cypriani; Fevardentius, & De la Bare in not. ad præfatum locum S. Irenæi; atque in locum Tertulliani de præscrip. cap. 38; Bossuetius ipse

imo

imo in ferm. habito ad Conventum Cleri Gallic. anno 1682, atque in instruct. 2. Pastor. super promiss. Eccles. Pontificis infallibilitatem eo loci prædicari nec inficiatus. Ita edepol intellexere Gallicani Præsules, quotquot docuere, professique sunt, quod Romanæ Ecclesiæ fidei adhærere perinde sit, atque veram Ecclesiæ fidem profiteri, inque Pontificis doctrina ullo absque periculo erroris quiescendum fore: uti Cardinales amplissimi de Bissy, & de Tencin; & doctrina conspicui Illustriss. Episcopi Fenelonius; Languetius; de Vintimille; de S.Albin; de Colongue; de Belsunce; de Argentre; de Revel; aliique, de quibus paullo post: Cardinalis imo Noallius cum aliis 9. Episcopis in epist. ad Clementem XI. anno 1714. exarata: Clerus Gallicanus denique in litteris ad Regem nuncupatis e Comitiis anno 1728, & 1730. *Cathedræ S. Petri adhæsio*, inquiens, *Catholicam Ecclesiam ab omnibus Sectis secernit*. Atque quidem accipiendum ita locum S.Irenæi ratio ipsa evidenter suadet: in id enim totus incumbebat S. Irenæus, ut ex jugi, interruptaque nunquam Apostolicæ Sedis Antistitum successione veram Christi Ecclesiam ostenderet, ab eaque extorres hæreticorum ad unam omnes sectas erroris manifestissimi revinceret: exinde nempe quod apud Sedem Apostolicam integra perseveraret tradita ab Apostolorum Principe fidei doctrina, ideoque Ecclesiis ceteris necessitas incumberet cum eadem conveniendi: quod eodem recidit, ac si dicatur, ex Pontificis infallibilitate infallibiles evadere Ecclesias: Ecclesiasque cunctas Pontificis juri subjacere, dictoque obedientes esse debere. Alioquin enim Adversariorum invita interpretatio, quam adhibere solent, hunc plane ineptum sensum redderet: necesse est ceteras Ecclesias cum Romana in fide convenire, quia ceteræ cum eadem Ecclesia in fide conveniunt: sive quando ceteræ Ecclesiæ cum Romana in fide conveniunt, tum necesse est ceteras cum eadem in fide convenire: quod quam nugax sit, ineptumque, nemo, opinor, non videt. Jam ad alios Gallicanæ Ecclesiæ Patres excurrat sermo.

S. Hilarius Pictaviensis Antistes, illeque Arianæ hæreseos invictissimus debellator, acerrimusque Nicenæ fidei assertor, & vindex tum in cap.16. S.Matth., tum in Psal.131, tum lib. 6.

de

de Trinit., verba illa *Super hanc Petram, & Tibi dabo Claves &c.* de persona S. Petri ita est interpretatus, ut ad Pontificem Romanum pariter transferri commode, omninoque oporteat: ita perinde de privilegiis divinitus S. Petro collatis accepit, ut eadem ad Romanum Pontificem ex asse successorem pertransiisse, ac pertinere agnoverit. Ei etenim *Claves Regni Cælorum* datas dicit, *ut quæ in terris aut ligata sint, aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant & in Cælo*: super eum, ceu super *Petram*, ac *felix fundamentum* Ecclesiam ædificatam, adversus quam proinde *Portæ inferi nihil prævalerent*: eum iterum esse *Petram, & Ecclesiæ fundamentum, ædificationi Ecclesiæ subjacens*: *Cælestis Regni Janitorem, & in terreno judicio Judicem Cæli* &c. Quibus præsumebat, ut mihi quidem videtur, ejusdem in Ecclesia parem non esse potestatem, majorem vero multo minus: ejusdemque fidem periculum erroris passuram fore nunquam. Quæ autem ei appingitur a nonnullis pessima de Liberii fide persuasio, suo excutietur loco, atque ab omni, opinor, prorsus invidia abstergetur. Huic S. Hilarii interpretandi rationi hærens, atque ex his locis eamdem sententiam insinuans S. Eucherius Lugdunensis Episcopus, sive is quispiam alter sit Gallicanus Antistites, in serm. de Nat. Apostol. Petri, & Pauli Eusebio Emisseno adscripto etiam, locum ex Johannis 21, 15. interpretatus: *Prius Agnos*, inquit, *deinde Oves commisit ei*: (Petro videlicet Christus D.) *quia non solum Pastorem, sed Pastorum Pastorem eum constituit. Pascit igitur Petrus Agnos, pascit, & Oves: pascit filios, pascit & matres. Regit & subditos, & Prælatos: omnium igitur Pastor est, quia præter Agnos, & Oves in Ecclesia nihil est*. Ignorabatur tum, ignoscas, a priscis illis Patribus celebrata dein plurimum distinctio de Episcopis seorsum, ac singillatim acceptis, deque Episcopis collectim, ac in Concilio coadunatis: ideo indiscriminatim enuntiabat S. Eucherius *in Ecclesia nihil esse* præter subditos, & Prælatos, omnibus vero omnino præesse Pontificem, potestateque in Ecclesia esse potiorem.

Ecclesiarum suarum, sive eorum, qui loco præcesserant, Episcoporum traditioni acceptam ego refero, sollicitudinem, qua maximopere affecti Garetius, Salonius, & Veranius ex Provin-

vincia Alpium Maritimarum Gallicani Antistites, quum S. Leonis M. epistolæ ad Flavianum exemplar sibi descripsissent, eumdem ad Pontificem anno 449. dirigendum, ut si quid ab autographo discordaret, ab ipsomet emendaretur, consultius duxerunt: qua occasione, quæ de Apostolica Sede optima sibi, intimeque persuasa opinio inhæreret, perbellis hisce expresserunt verbis: *Domine Sancte Pater Apostolica Sede dignissime Papa, magna tui gratulatione succrescimus, quod illa specialis doctrinæ vestræ pagina ita per omnium Ecclesiarum conventicula celebratur, ut vere consona omnium sententia declaretur, merito illic Principatum Sedis Apostolicæ constitutum, unde adhuc Apostolici spiritus oracula referantur... Deprecamur, ut opus & præsentibus, & futuris temporibus profuturum, quod nos asservandi studio foliis mandare curavimus, Sanctitas Vestra percurrere, & si quid Librarii errore defuerit, emendare dignetur.* Qui etenim a Pontifice ceu a Principe Ecclesiæ profecta dogmata ita excipiunt, tanquam quæ fuissent Apostolico spiritu profusa; hoc ipso perinde nomine haberi ab se perhibent, celebrataque etiam imo in Ecclesia evasisse; seque adeo propterea sollicitos præbent de eorumdem sincero exemplari adipiscendo, ad quod deinceps futuris quoque temporibus fidem suam confidentissime exigere possent, & conferre probe, putasne, deprecor, Pontificem aut Concilio auctoritate, dignitateque posteriorem habuisse, aut eo demum fidei loco, de quo posset decidere? Quominus præpostera hæc ipsis affiicetur opinio, procul dubio prohibent iidemmet Præsules, qui eodem anno cum 44. aliis convenientes in Gallia Narbonensi S. Leoni gratulati de epist. ad Flavianum ad se missa epistolam inscripsere synodicam, qua inter alia hæc habent, quibus sensum suum faciunt planissimum. *Multi in ea gaudentes pariter, & exultantes recognoverunt fidei suæ sensum, & ita se semper ex paterna traditione tenuisse, ut vester Apostolatus exposuit, jure lætantur.... gratulantes, quod tantæ sanctitatis, tantæque doctrinæ Apostolicæ Sedi, unde Religionis nostræ propitio Christo fons, & origo manavit, Antistitem dederit.* Recolenda, quæ tradidimus, ubi de Conciliis Gallicanæ Ecclesiæ.

Ad eumdem S. Leonem M. anno 450. scribentes Provinciæ

Arelatensis Episcopi, inque eisdem stare se vestigiis, summo idest, ut oportebat, Sedem Apostolicam se habere loco, & prosequi honore profitentes, hæc præclare loquuntur: *Memores quantum honoris, & reverentiæ Beatissimæ Sedi Apostolicæ, cui vos Dominus Noster Jesus Christus pro meritis sanctitatis voluit præsidere, semper debitum fuerit, semperque debeatur, Ordinationem, qua Coepiscopus noster Ravvennius in Civitate Arelate post transitum beatæ recordationis Hilarii Episcopi.... ad summum Pontificium.... provectus est, missis continuo litteris Apostolatui vestro indicare curavimus.* Et infra. *Sicut per Beatissimum Petrum Apostolorum Principem Sacrosancta Ecclesia Romana tenet supra omnes totius Mundi Ecclesias Principatum, ita etiam intra Gallias Arelatensis Ecclesia, quæ S. Trophimum ab Apostolis missum Sacerdotem habere meruit, ordinandi Pontificium vendicat.* Extat apud Baronium tom. 7. ad cit. annum. Viden a Gallis Episcopis eam in Pontifice agnitam auctoritatem, qua nulla sit eminentior, quaque Episcoporum ordinationes firmari oporteat? Antiquitus etiam Archiepiscopi Galliarum sub ævum Caroli Calvi professionem Romano Pontifici, antequam ordinarentur, in hæc verba nuncupare debebant, ut adparet ex veteri formula, quam edidit Sirmondus in append. tom. 2. Concil. Galliæ. *Beato vero Petro, & Vicario ejus debitam subjectionem, & obedientiam: suffraganeis vero nostris adjutorium me exhibiturum profiteor.* De S. Prospero Aquitano, Gennadio Massiliensi, & S. Avito Viennensi artic. 8. dictum est. Recolendam indico Leontii Arelatensis Episcopi epistolam ad S.Hilarum Papam apud Labbeum tom.4. edit. Paris. anni 1671. Legito etiam libellum S. Symmacho P. M. oblatum ab Ægidio Abbate,& Messiano Notario de privileg.Ecclesiæ Arelat. apud Labbeum loc. cit., quo *Quantum*, inquiunt, *in omnibus Ecclesiarum Pontificibus, quae in toto Orbe diffusæ sunt, Apostolica Sedes sibi vindicet Principatum, & Synodalibus decretis firmior ejus praecellat auctoritas* &c. Ex quibus facile percipis hanc Primatus Pontificii esse prærogativam, ut Synodis præstet; alteramque eidem connexam, ut Pontificia ut pote irreformabilis Synodicis sententiis prævaleat.

Prae his attamen præstat audire, qui tum pondere aucto-

ctoritatem gerit longe majorem, tum pretio testimonium facit longe gravius, quamque Gallicanæ Ecclesiæ perspectam approbe habebat, traditionem ampliorem reddit, & apertiorem, S. Cæsarium Arelatensem Episcopum a;o, qui in libello supplici S. Symmacho Pontifici M. inscripto sic de ipsius summa auctoritate effatur. *Sicut a persona B. Petri Apostoli Episcopatus sumit initium, ita necesse est, ut disciplinis competentibus Sanctitas vestra singulis Ecclesiis quid observare debeant, evidenter ostendat.* Quibus liquido significat legibus universam Ecclesiam obstingere suis in Pontificis auctoritate esse positum, ideoque super Ecclesiam omnem Pontificem esse potem. Qui enim dixisset a S. Petro derivari in Episcopos potestatem, nisi super Episcopos omnes collectim etiam ille posset; debereque Pontificem Ecclesiis prospicere, nisi Ecclesia universa deberet ab eo pendere? Quid autem caussæ fuit, ut adparet ex Bonifacii II. epistola ad ipsum, ut acta in Concilio Arausicano II. probari a Pontifice posceret, nisi intellexisset probe fore, ut posthac certum in fidei dogma evaderent, fixamque in Ecclesia obtinerent auctoritatem? Quam pio quoque studio prosequerentur, quantique penderent Apostolicæ Sedis sive vota, sive jussiones, sive monita Virgilius Arelat.; Pelagius Turon.; Desiderius Vienn.; Etherius Lugdun.; Syagrius Augustod., & Serenus Massil., conjectura facile, aut ego fallor, assequi potest ex S. Gregorio M. lib. 5. epist. 53, alias lib. 4. epist. 50; lib. 6. epist. 51, alias lib. 5. epist. 57, & 58; lib. 9. epist. 106, alias lib. 7. epist. 111; epist. 107, alias 112; & lib. 11. epist. 13, alias lib. 9. epist. 9. Quibus profecto in obsequio, & observantia erga Romanos Pontifices, ob id, quod his obaudire, obedireque studerent quam maxime, nequaquam impares fuisse S. Amandum Trajectensem, qui ut sibi liceret ob Cleri sui in libidines effusam licentiam se loco abdicare, per litteras supplex ad S. Martinum I. accessit; S. Heimerammum genere Pictaviensem, dignitate Episcopum in Aquitania, sed incerti loci, (quem perperam quidam Ratisponensem Episcopum agunt, siquidem tum adhuc temporis in Bajoaria tres dumtaxat erant Sedes Episcopales Salisburgensis, Laureacensis, & Pataviensis, primus autem, qui Epis-

copi nomine Ratisponensem rexit Ecclesiam sub sæculo VIII, audit S. Claribaldus,)qui ad nefandum sibi impactum scelus amoliendum ad Johannem VI. appellationem interposuit; Fulradum item Sandionysianum Abbatem; nec non Tilpinum Remens., & Bertherium Vienn. Archiepiscopum sit exploratum ex litteris S. Martini apud Harduinum tom. 3. pag. 945; ex actis S. Heimerammi a Cyrino Episcopo Ratispon. descriptis apud Surium die 22. Septemb. tom. 5; ex epistola Stephani II. ad Pippinum, quæ in Codice Carolino n. 8. extat; atque ex litteris Hadriani I. ad Bertherium, & Tilpinum apud Petrum De la Lande in supplem. Concil. Gall., & Harduinum tom. 3. pag. 2026, & seq.

In celebri, quam Romæ anno 799. Carolus M. adversus eos, qui S. Leonem III. Pontificem optimum afflixerant, institui jussit, quæstione, ii non fuerunt dumtaxat Itali, qui pro ingenito erga Apostolicam Sedem studio Pontificem ab invidia, qua apud imperitos quosdam, ac præter modum credulos laborabat, liberarint, fuere quinimo quotquot cum Francorum Imperatore e Gallicana Ecclesia insigniores Antistites interfuerunt, a quibus una voce, votoque cum Italis communicato est conclamatum, ut auctor est Anastasius: *Nos Sedem Apostolicam, quæ est Caput omnium Dei Ecclesiarum, judicare non audemus. Nam ab ipsa nos omnes, & Vicario suo judicamur; ipsa autem a nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit: sed sicut ipse Summus Pontifex censuerit, canonice obediemus.* Scilicet eis in sententia anteiverant nedum Itali in Synodo Palmari sub S. Symmacho, sed Galli Episcopi utique in epistola communi ipsorum nomine a S. Avito Viennensi ad Senatores Urbis exarata, de qua alibi est dictum. Postivere pariter, qui ex Synodis sive Aquisgranensi in caussa Lotharii; sive Silvanectensi in caussa Rothadi; sive Suessionensi III. in caussa Wlfadi; sive Trecensi in caussa Ebbonis litteras S. Nicolao I. inscripserunt. Etiam sacratæ eidem sententiæ institisse S. Aldricum Cenomanensem Antistitem conjicere est certe cum ex epistola a Gregorio IV. ad Episcopos Germaniæ, & Galliar. &c., quam quidem Cointius ad annum 839. subdititiam autumat, sed quia probabilibus conjecturis dubitationem suam non suffulcit, genuinam proinde habent pro-

procul dubio Baronius, Sirmondus, Pagius, Harduinus, aliique periti critici; tum ex altera epistola ejusdem Gregorii IV. ad ipsum exarata apud Baluzium tom. 3. Miscellan.: institisse item Rothadum Suessionensem fit manifestum ex instrumento appellationis, quo ab Hincmari Synodo ad S. Nicolaum I. anno 868. provocans, sic præfatus est: *Ad illam summam auctoritatem sine intermissione appello, cui nullus potest contradicere, quæ a Domino Jesu Christo per B. Petrum Apostolum tantum meruit Principatum, cui scilicet omnes Synodi subjaceant, ipse vero nullius judicio subjectus sit*. Confer vero S. Nicolai I. ad Galliar. Episcopos epistolam hac in Rothadi caussa nuncupatam, qua ejusmodi Apostolicæ Sedis prærogativas in aprico ponit. De Alcuino, Hilduino, Aimoino, Autperto, Auctore annal. Metensium, Jona Aurelianensi, Paschasio Corbejensi, Ratramno, & Hincmaro Remensi dictum est alibi.

Æneas Parisiensis Episcopus utramque Romani Pontificis Primatui adnexam, qua de agimus, prærogativam adeo egregie ab invidia Græcorum defendit, adeoque loco suo, atque in bono lumine collocavit, ut postquam illum de suprema Pontificis auctoritate disserentem audivisse art. 7. §. 2. non pœnituit, paucis nunc de ipsius infallibilitate agentem excipere non pigeat. Itaque in præfat. libri adversus Græcos apud Dacherium in spicileg., & Labbeum in collect. Concil., præclaris hisce, atque absolutissimis Pontificem in fide falli, & fallere prorsus nescium adstruit, & prædicat. Postquam enim dixisset plerosque hæretica pravitate infectos homines in Constantinopolitana Ecclesia consedisse, *Non vero*, subtexit, *in Romana Sede, Deo rectore, tale unquam contigit dedecus, ut aliquis hæresiarches eidem præsideret; quam Summus Apostolorum Princeps sua sessione illustravit;.. cui suas regendas Oves Dei Filius speciali cura commisit. Nec mirum, quia ipsi dictum fuerat*: Tu es Petrus &c. *Ergo cui propria auctoritate Regnum dabat, hujus fidem firmare non poterat? Quem quum Petram dicit, fundamentum Ecclesiæ indicavit*. Quæ ipsissima verba ex S. Ambrosio mutuatus sua fecit peculiaria, & propria. Ad hæc dum plerique Galliarum Antistites privatis studiis in diversa distraherentur, Rotlandus Arelatensis in vestigia ingres-

ingreſsus Deceſsorum ſuorum, quibus nihil accidebat antiquius, quam Apoſtolicæ Sedi individue inhærere, horum ſibi propoſito exemplo, ad S. Nicolaum I. Pontificem M. inſcriptis litteris profeſsus eſt, & pollicitus ab Apoſtolica Sede decretis, quoad viveret, deceſsurum ſe nunquam, vel latum unguem; dignumque ſe præbuit propterea, quem Pontifex tum laudibus pro devotione cumularet, tum in propoſito pro voto confirmaret. Igitur inter alia, quæ huc conferunt, hæc ad eumdem reſcripſit Pontifex in epiſtola, quam ex Codice Antonii Auguſtini acceptam deſcribit Baronius ad annum 864. n.28: poſtquam enim probaſſet ejus erga Apoſtolicam Sedem obſervantiam, obſequiumque, futurum ipſi pollicetur, ut a quocumque diſcrimine fidei declinet: *Si in Apoſtolicæ Sedis petra more Majorum præſidium tuum locaveris; ejuſque fidei doctrinis, vel decretis arctius inhærere contenderis; quam ille ſua ſacravit ſeſſione, quem Dominus ejus Chriſtus Eccleſiis ſuis voluit primum, & ſpeciale retinere faſtigium*. Quæ quidem verba Rotlando hæſiſſe deinceps non modo, ſed pervaſiſſe in animum perinde Hincmari perſpicuum ſit ex epiſtola apud Flodoardum lib. 3. cap. 13, qua S. Nicolaum certiorem fecit de ſtatu Eccleſiæ Cenomanenſis, ac de cauſſis Balduini, & Rothadi, ubi inter alia ita ait: *Scimus noſtras Eccleſias ſubditas eſſe Romanæ Eccleſiæ; & nos Epiſcopos in Primatu B. Petri ſubjectos eſſe Romano Pontifici; & ob id ſalva fide, quæ in illa Eccleſia ſemper viguit, & Domino cooperante florebit, nobis eſt veſtræ Apoſtolicæ auctoritati obediendum*. Dictum de Hincmaro id obiter ſit; ſiquidem abunde de eo actum ſit alibi, de quo conferri adhuc poteſt libellus ab ipſo oblatus Concilio Duziacenſi anno 871. cap.26; pertranſiiſſe ad Heriveum pariter Remenſem ſit planum ex ipſius epiſtola ad Johannem IX, de qua ſermo factus alio in loco eſt.

Nec vero cuiquam moras injicere debent ſive Gerbertus Remenſis, ſive Erchembaldus Turonenſis: ille quidem, quatenus in Apoſtolicam Sedem inſurgere ſolum, ſtareque adverſus haud ſatis habens, alios quamplures Antiſtites ad rebellionem ſollicitavit, ut epiſtolis ad Seguinum Senonenſem, & ad Conſtantinum Miciaſenſem, ſuadendo judicium Synodi a Papa reſcindi non poſſe: nec Papæ accommodandas faciles, pronaſque aures: iſte vero,

qua-

quatenus Pontificii interdicti posthabita ratione, præsentia sua Roberti Francorum Regis cum Berta incestum conjugium cohonestare non erubuit. Nam quod ad Gerbertum attinet, præterquamquod non ex prava sententia, sed ex impendio proprio, nempe ne locum, quem invaserat, Arnulpho expulso, amitteret, præposteram eam agendi rationem tenuit, nec dicto obaudientes Episcopos habuit, & ipse postea Pontificatum adeptus eamdem devovit: ut perperam propterea avide istiusmodi arripuerint Centuriatores ad insultandum Apostolicæ Sedi, eidemque creandam invidiam. Quod autem Erchembaldum attingit, paullo post una cum facinoris sociis aliis Præsulibus justas pœnas dedit in Synodo Romana anno 998. a Gregorio V. communione suspensus: quem tamen postea facti pœnitentem Romam venisse, atque a Pontifice venia petita accepisse pœnitentiam auctor est locuples S. Leo IX. in fragm. epist. ad Henricum Regem Franc. Roberti filium. Neque magis quempiam movere debet eorum Episcoporum inobedientia, & obstinatio, qui ob Simoniacam ordinationem gradu deturbari ab Apostolica Sede ægre ferentes, aut superbas adversum erexerunt cervices, aut sententias adversus se latas minoris habuerunt, uti liquet ex epist. 21, & 22. Alexandri II; nec non ex epist. synodica Hugonis Diensis Legati ad S. Gregorium VII. apud Harduinum tom. 6. par. 1. pag. 1572. Nam alioqui Pontifici M. vel gradu dejectos majori ex parte Episcopos parere, moremque gerere officio, religionique duxisse in confesso fit ex Gallicanis Conciliis habitis sub S. Leone IX, & Victore II; nec non sub S. Petro Damiani Nicolai II, & Alexandri II. Legato; subque Hugone Diensi Legato S. Gregorii VII. Decreto demum, quo idem S. Gregorius VII. in gratiam Gebuini Lugdunensem Ecclesiam Primatus dignitate in ejus persona adauxerat, eidem subjugatis Provinciis Rotomagensi, Turonensi, & Senonensi, obfirmato animo obstitit Richerius Senonensis: sed hujus refractarii haberi ratio nulla debet; siquidem ex adverso decreto illi obtemperare officii loco duxerunt Rodulphus Turonensis, & paullo post cum Rotomagensis Archiepiscopus, tum Daimbertus Senonensis Richerii successor, unaque sententia eorumdem suffraganei: de quibus consulendi Petrus de Marca

in

in differt. de Primatu Lugdun.; Baluzius in append. ad hoc opus; Carolus de Boifins hift. Ecclef. Parif. lib. 11. cap. 5; & Natalis hift. Ecclef. ad fæcul XI, & XII. fynop. cap. 7. art. 7.

Eorum omnium, qui fub hac, ac fequiori ætate Gallicanam Ecclefiam qua doctrina, qua dignitate illuftrarunt, intimam fententiam velle fcrutari, ac perluftrare res profecto effet operæ plena, numerifque fuis nunquam perficiendæ; unde fatius erit fuperque perftrictim, ac promifcue nonnullos attingere, ex quibus, qui ceteris ineffet communis, approbe detur affequi fenfus; atque dignofci, quam prope, & quam procul abs vero aberrent, qui alienum iis appingere non verentur. Atque quidem quam fummiffe, attenteque ftuderet Apoftolicæ Sedi Leothericus Senonenfis electus Antiftes, eique acceptus evafiffet, liquet ex litteris Silveftri II. ad ejus fuffraganeos, quibus jubet, ut infuperhabitis, quas Frotmondus Comes locum illi invidens injiciebat, moris, minifque, electum ordinent in Epifcopum, & loco fuo collocent. In hoc ipfo ftudii genere enituerunt Willelmus S. Benigni Divionenfis, & Richardus S. Wintoni Virdunenfis Abbates, qui quum intellexiffent apud Johannem XIX. agere Græcos, enitique, quatenus Conftantinopolitanam Ecclefiam *Univerfalem* vocari Romana affentiretur, adque poftulata concedenda paratum effe Pontificem, ad ipfum litteris infcriptis, quas refert Glaber Rodulphus lib. 4. hift. cap. 1, a confilio deterruerunt, adhortantes, admonentefque, fiquidem fua intereffet fummopere, ne vel nominis, quod unius fui in Ecclefia univerfa Primatus erat proprium, Græcis particulam faceret, quin potius illorum faftum comprimeret, atque ad fubmittendos Romanæ Ecclefiæ fafces compelleret: *Quoniam*, inquit Willelmus, *licet poteftas Romani Imperii, quæ olim in Orbe terrarum Monarches viguit, nunc per diverfa terrarum innumeris regatur fceptris*, (exinde enim, quod civilis Imperii faftigium Conftantinopoli fuiffet collocatum, Græcorum Patriarchæ anfam arripuerant pariter affectandi nomen univerfalis,) *ligandi, folvendique in terra, & in Cælo poteftas dono inviolabili incumbit Magifterio Petri*. Ob eximium, quo erga Romanam Ecclefiam affectus erat, animi fenfum S. Leoni IX. apprime acceptum evafiffe Hallinardum Abbatem S. Dionyfii

sii Divion., ac dein Lugdun. Archiepiscopum testis est liquidus Chronographus ejusdem Monasterii apud Dacherium tom.1. Spicileg. Ab obedientia, devotione, obsequioque, quo Apostolicæ Sedi inhærebat, Gervasium Remensem Antistitem laudibus exornarunt in epistolis ad eumdem exaratis, legendisque apud Harduinum tom. 6. par. 1. pag. 1051, & seqq. Stephanus IX, aliis X, & Nicolaus II, quibus devotionem omnem suam despondit, fidelemque se fore perpetuo pollicitus est, uti liquet eodem loci ex litteris ad ipsos inscriptis. Quanti pariter Romani Pontificis sive præcepta forent pendenda, sive facienda esset potestas, fecerunt planissimum, qua Ivo Carnotensis, ut qui in epist. 60. ad Hugonem Lugdun. Apostolicæ Sedis Legatum se paratissimum professus est ad dura, diraque quælibet perferenda, ne obedientia deesset decretis ab Apostolica Sede pro dogmatum defensione; & in epist. 67. ad Urbanum II. perhibuit se, pro servanda Pontifici fidelitate, obedientiaque ejusdem præceptis, injurias percepisse, & contumelias pertulisse, quin tamen unquam ab officio divelli se passus sit; de quo plura alibi: qua Goffridus Vindocinensis, siquidem Urbano II, Paschali II, Callisto II, & Honorio II adeo fuit addictus, ut ad eorum adjuvandas partes duodecies alpes, quæ Galliam ab Italia disterminant, ultrocitroque transcenderit, ut Ecclesiæ Romanæ laboranti opera, & consilio prodesset, ac ter etiam propterea ab adversariis tetro carceri fuerit mancipatus. Legesis ejus epist. 8. ad Paschalem II; & Callisti II. ad eumdem vicissim epist. 9, & 10; de eo enim non plura subtexam, quum abunde dixerim alibi.

Antiquius nihil fuisse, animoque magis infixum Roberto Carnotensi Antistiti, quam sacramento Apostolicæ Sedi dedere se, fidemque devincire suam, demonstrat formula, cujus meminit S. Gregorius VII. lib. 4. epist. 14, exemplarque exhibet Harduinus tom. 6. par. 1. pag. 1563. Nec minoris fecisse, quæ a Pontifice proficiscerentur, sive monita, sive mandata Rodulphum Turonensem, Rolandum Dolensem, Lambertum Atrebatensem, Jozelinum Burdigalensem, Willelmum Rotomagensem, Hugonem Diensem, & homonymum Lugdunensem adparet ex S. Gregorio VII. lib. 2. epist. 20, & 32; lib. 6. epist. 24; & lib. 9.

epist. 1 ; ex Urbano II. epist. 10 ; & ex Concilio Claromontano anno 1095. sub eodem Urbano habito. Quid, obsecro, caussæ fuit, cur Urbano II. litteris sive quæstiones deferret Pibo Tullensis, sive fidem despondere Raynaldus Remensis, ut liquet ex epist. 17. Urbani, & altera post 36. in append., quam persuasio intima de Pontificis suprema potestate, indefectibilique de fide judicio? Quid autem gratiæ Paschali II. acceptissimos effecit Hildebertum Cenomanensem, & S. Godefredum Ambianensem, præterquam cum insigni pietatis specimine conjuncta sollicitudo sive in afflictis rebus ad Pontificem confugiendi, sive de Ecclesiasticis caussis apud eumdem in judicio experiundi? Quæ caussa fuit, cur Romanam profectionem uterque adornaret, de qua adeundi scriptor de gestis Episcopor. Cenoman. apud Mabillonium tom. 3. Analect.; & Surius tom. 6. ad diem 8. Novemb. Egregia sunt autem adeo, quibus S. Godefredus Pontificem allocutus est, quam quæ ullo prætermitti modo possint: *O Pastor orthodoxæ Matris Ecclesiæ! Ea caussa Te Christus voluit suo loco illi præesse, ut lucem a tenebris, verum a falso discerneres. Ut enim a capite membra reguntur, ut ad illius nutum membrorum vitia corrigantur, sic etiam a Te Christianorum omnium non facta dumtaxat, sed etiam malæ voluntates comprimendæ sunt.* Itaque haud aberrabit conjectura, qui haud absimilem sententiam afflet longe pluribus Galliarum Præsulibus doctrinæ, pietatisque laude non inferioribus.

Argumento enim vero erunt magis, ac magis, qui Innocentii II. diro schismate divexati partes adjuvarunt pro virili, operaque sua Pontificem optima demeruerunt: cujusmodi inter alios celebres evaserunt Hugo Rotomagensis Archiepiscopus, de quo videndus Ordericus Vitalis lib. 13. pag. 900; Hugo Atrebatensis Archidiac., ad quem legenda Innocentii II. epist. 26.; & alter homonymus Pontiniacensis Abbas, ac dein Episcopus Autissiodorensis, qui tum suo, tum Carthusianorum nomine Innocentio obedientia, devotioneque indivulse se devinxit; de quo adeundus Annalista Mauriniacensis ad annum 1131. Quanta pariter opera partes Innocentii proveherent, aliosque, quos possent, in easdem pertrahere pro sua in Pontificem observantia ad-

nixi

nixi sint Gaufridus Carnotensis, Vulgrinus Bituricensis, Willelmus Santonensis, Guillelmus Pictaviensis, Eustorgius Lemovicensis, & Willelmus Petragoricensis, tum ex Innocentii ad illos, tum ex mutuis ad invicem litteris, tum ex Gaufrido in chronico, tum ex Annalista Maurin. constantissimum fit, & confessum. Quibus adjungendi, qui speciatim Eugenio III. studio affectos se exhibuerunt Sugerius Abbas Sandionysianus, & Petrus Bituricensis Archiepiscopus, ut adparet ex Eugenii epistolis 11, & seqq., ac *69*. Auspicio præterea suo confirmant, qui Alexandro III. a schismaticis afflicto opera sua non defuerunt, quinimo solliciti quam maxime fuerunt de obedientia Pontifici ab aliis pariter impendenda, S. Anthelmus Bellicensis Episcopus, qui Carthusianis, & Cistercienfibus auctor fuit, ut ad Alexandri partes accederent, de quo Bollandus adeundus ad diem *26*. Junii; Arnulphus Lexoviensis, cujus epistolæ ad Alexandrum, ad Cardinales, & ad Episcopos Angliæ, quibus pro aris, & focis Pontificis caussam promovet, legendæ prostant tom. 22. Biblioth. PP.; Guillelmus Senonensis, ut liquet ex ipsius epist. ad Alexandrum inter epist. S. Thomæ Cantuar. 88. lib. *3*; Philippus Abbas bonæ spei, uti constat ex epist. ad eumdem Pontificem; Petrus Abbas, & Fulco Decanus S. Remigii, sicuti fit exploratum ex epist. Alexandri apud Harduinum tom. *6*. pag. 1450, & seqq.; Hugo Suessionensis; Henricus Remensis; Hugo Senonensis; Galterius Lingoniensis; Henricus Æduensis; Alanus Antisiodorensis; Bernardus Niverniensis &c., de quibus legere est epistolas Alexandri III. 20, & *61*. in append. 1; ac *9*, 11, & 12. in append. 2; Antistites ii demum, & Abbates inter centum, qui ex Gallia, & Anglia Synodo Tolosanæ anno 11*61*. interfuere, cujus quidem acta perierunt, qui tamen præsens adfuerat, eadem memoriæ prodidit Fastardus Abbas ClaræVallensis apud Harduinum tom. *6*. par. 2. pag. 15*86*. Confer & Canonicorum Aurelianensium epistolam ad Alexandrum III. inter Alexandrinas post 10*6*. in append. 2. ibidem pag. 1535, qua eximia de Pontificis auctoritate prædicant.

In maximam æstimationem venerant utique Gallicanis Episcopis Apostolicæ Sedis sive mandata, sive monita, dum a Cælestino III.

no III. in epist. ad Michaelem de Corbolio Archiepiscopum Senonensem, quam refert Parisius ad annum 1195, datam tamen anno sequenti ostendit Pagius, vel objurgati ob excessum, quo Philippum Regem a conjugio Ingelburgis absolverant, in culpam violati Pontificii juris vocari submisse tulerunt, revocarique in memoriam a Pontifice, quæ gravibus exortis quæstionibus Gallicana Ecclesia ineundam rationem judicasset, his verbis: *Hic revera contra SS. Patrum veneranda Concilia processum est manifeste, qui majores, & difficiliores quæstiones ab universis ad Sedem Apostolicam censuerunt debere referri: quod usque in hodiernum diem non solum a Gallicana Ecclesia, præterquam in præsenti articulo, verum etiam a longe remotioribus devotissime observatur*. Post quæ, subdit, metu pœnæ, quam a Prædecessoribus suis parem ob culpam subierant Theutgaudus Trevirensis, & Guntharus Coloniensis ab ejusmodi ausu eos abstinere debuisse: ab se itaque attentatum rescindi, juberique ut Regem ab incestu revocarent. Quod heic de more religiose a Gallicana Ecclesia observato tradit Cœlestinus, exemplo suo confirmarunt cum Michael Archiepiscopus Senonensis, & Odo Parisiensis Antistes, qui ad normam sacræ jussionis ab Innocentio III. perceptæ, postquam adversus Populicanos hæreticos tum in Gallia grassantes processissent, Decanum Nivernensem gravi hæresis suspicione laborantem ad Apostolicam Sedem in judicio experiundum dimiserunt, ut liquet ex epist. *69*, & *90*. lib. 2; & refertur Cap. *Inter sollicitudines* extra de Purgat. canon.: tum Johannes Archiepiscopus Lugdunensis, qui eidem Pontifici quæstiones de forma verborum in transubstantiatione, & de mutatione aquæ cum vino in sanguinem proposuit, istudque accepit responsum epist. 121. lib. 5, & refertur Cap. *Cum Marthæ* extra de celebrat. Missar. *Quoniam in Primatu Apostolorum Principis Apostolicæ Sedis magisterium recognoscens, ad eam credis majores caussas Ecclesiæ referendas &c. respondemus &c.* Confer & epist. 14. lib. *6*, & 164. lib. 15. ad Archiepiscopum Bisuntinum. Atque quidem in laudem Gallicanæ Ecclesiæ propterea idem Innocentius protulit in epist. ad Episcopos Galliar. de pace procuranda Philippum inter, & Johannem Reges Galliæ, & Angliæ: *Fidem, & obedientiam vestram Nos, & Prædecessores nostri*

nostri sumus frequenter experti: cujus profecto testes liquidi, locupletesque perinde accesserunt Romam profecti Senonensis, & Bituricensis Archiepiscopi; Parisiensis, Meldensis, Catalaunensis, & Nivernensis Episcopi sacramento fidei certiorem facientes Pontificem de sua obedientia, & observantia, ut auctor est Anonymus apud Duchesnium tom. 5. pag. 809: accesseruntque pariter Episcopi Concilii Vaurensis anno 1213. per litteras apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 2023. Pontificem commonefacientes de fidei negotio adversus Albigenses juxta ipsius jussiones numeris, qui fuerant proprii, ab se absoluto. Quarum quidem ad laudum cumulum accedit testimonium, quod epist. 21. lib. 1. ad Galliar. Episcopos dedit Honorius III. Gallicanam Ecclesiam hoc elogio exornans: *Quis nesciat, quod Reges, & Regnum Francorum semper in Apostolicæ Sedis devotione firmiter perstiterunt; quod semper in difficilibus, arduisque negotiis astiterunt ei studio indefesso, & nunc contra hæreticam pravitatem, & nunc contra paganorum barbariem ei devote, & humiliter obsequendo, illam utrisque formidabilem reddiderunt? Hæc quidem obsequia, ... & merita Ecclesiæ Gallicanæ, cujus fides, ac devotio nullo unquam tempore defecerunt, pro vobis sufficienter, ut credimus, fide jubent, quod inter cetera Regna mundi illud quadam prærogativa diligimus charitatis, ejusque statum semper tranquillum esse cupimus, & felicem*. Horum simillima cum Ludovico VIII. Regi epist. 86. lib. 1, tum ad Ecclesiam Remensem, & Parisiensem epist. 133. scripsit Gregorius IX: *Ecclesia Gallicana*, inquiens, *post Apostolicam Sedem quoddam totius Christianitatis est speculum, & immotum fidei firmamentum, utpote quæ in fervore fidei christianæ, ac devotione Apostolicæ Sedis non sequitur alias, sed antecedit*. At, te amabo, devotione erga Apostolicam Sedem excelleret ne, aliasque antecelleret, ideoque præ aliis ejusmodi præconiis extolleretur, si quæ Apostolicæ Sedi ab aliis privilegia ultro citroque attribuuntur, ipsa una invideret, detraheret, denegaret?

Injuriam infert propterea sive præfatis Pontificibus, qui Gallicanæ Ecclesiæ intimam sententiam eosdem non attigisse existimaret, sive Ecclesiæ Gallicanæ, qui ejusdem sensum sinistrorsum

ſum accipere vellet, dum ita videlicet laudatorum, & laudatæ laudes vergeret in ludibrium. Atqui præterea mendacii putidiſſimi coargueretur ab Ivone Carnot.; Guigone Carthuſ.; Hugone Victor.; S. Bernardo Claræval., V. Petro Cluniac.; Hildeberto Turon.; Arnulpho Lexov.; Petro Cellen.; Petro Bleſen.; Stephano Tornac.; aliiſque, quibus alteram plane ab ea, quam Gallicana Eccleſia gereret, opinionem inſediſse, nemo dicet; in eorum vero opinione Romanum Pontificem falli, & fallere prorſus eſse neſcium, talique, ac tanta potiri auctoritate, ut ea nec par ſit, nedum potior, abunde, aut ego fallor, articulo 8. eſt demonſtratum. Nec tamen horum tantummodo incumbimus teſtimoniis, & innitimur tametſi liquidis, ac locupletibus: conferunt enim ad hæc confirmanda, quæ profert vel Pariſius in hiſt. Angl. ad annum 1247. Nempe a Friderico, pro ſuo Pontificibus infenſo ingenio, fraude, fucoque ſubornati Galliarum Proceres quodam nefaſti fœderis genere percuſſo de adimenda, aut diminuenda ampla, qua Clerus Gallicanus in dirimendis cauſſis defungebatur auctoritate, hanc ad cauſsas hæreſis, matrimonii, & uſurarum coarctaverant, nec cenſendos deinceps eſse excommunicatos, niſi quos laici Judices ad id muneris delecti juſte ſacris depulſos judicaſsent, declaraverant. Clerus itaque Gallicanus ad Innocentium IV. pro auxilio ad inlatam Eccleſiaſticæ juriſdictioni, libertatique injuriam propulſandam acceſſit: nempe imparem ſe intelligens, abſque Pontificis ope, & opera, ad id præſtandum. Præſentiſſimus fuit Pontifex, datiſque litteris, quas legere eſt apud Raynaldum ad annum 1247. n. 49, & ſeqq., acta omnia a laicis Proceribus reſcidit, ſacris vero Præſulibus auctoritate ſua communitis animos ad reſiſtendum adjecit. Legeſis & litteras ab Alexandro IV. ad eoſdem Epiſcopos anno 1257. exaratas apud Raynaldum n. 54, & ſeqq.

Clementi IV. in hæreſis ſuſpicionem venerat Narbonenſis Antiſtes delatus, quod dicere non deſiſteret Chriſtum D. in Euchariſtia exiſtere ſolumodo ſicut ſignatum ſub ſigno. Juſsus igitur fidei ſui rationem reddere accuratam, apologetico adornato, legendo apud Raynaldum ad annum 1267. n. 36, ſuſpicionem omnem deterſit, Sedique Apoſtolicæ ſcripta, & dicta ſua corrigen-

genda, & emendanda demisit. Galterus Episcopus Pictaviensis in Synodo anno 1284. cap. 3. Apostolicam auctoritatem supra Synodum stare non modo, sed in omnem, qua longe, lateque patet, Ecclesiam extendi approbe agnovit. Radulphus Lugdunensis, & Hugo Æduensis Antistites ordinationes ab se editas anno 1286. Apostolicæ Sedis auctoritate confirmari maximis in votis habuerunt. Ad Honorium IV. quamplurimi erroris nomine a Parisiensibus Theologis delatus Ægidius genere quidem Romamanus, sed instituto ejusdem facultatis doctor, ac dein Bituricensis Archiepiscopus Pontificis judicio ultro citroque se, scriptaque sua submisit, ipsoque jubente, quæ a Stephano Parisiensi nigro fuerant carbone notata, retexuit, revocavit, retraxit. Extant hac de re Honorii litteræ lib. 1. n. 33. ad Nicolaum Parisiensem Stephani successorem, quæ & legi possunt apud Raynaldum ad annum 1285. n. 76. Jam vero argumentando exinde inferre est a Gallicanæ Ecclesiæ sive Episcopis, sive Doctoribus ApostolicamSedem tanti habitam, ut ea superius in terris tribunal non sit, tanti factam fidem, ut ea falli, aut fallere nullatenus possit, tantique pensam sententiam, ut ad eam credendi, docendi, agendique rationem omnes suam exigere, & componere oporteat. Sed qui rem aliunde certissimam, apertissimamque conjecturis conficio? Audire præstat Stephanum Parisiensem, quæ Gallicanæ Ecclesiæ esset de Summi Pontificis in quæstionibus ad fidem pertinentibus indefectibili prorsus judicio, potiorique auctoritate, sententiam, cujus ipse apprime erat conscius, ex sua peræque, nec non ex sententia propria Capituli Ecclesiæ suæ, Willelmi Viennensis Archiepiscopi, 23. in Theologia Doctorum, & 39. Facultatis Parisiensis Baccalaureorum, verbis hisce quam veris, tam egregiis exprimentem. *Nos igitur attendentes cum eis* (scilicet præfatis Canonicis, & Doctoribus) *quod Sacrosancta Romana Ecclesia Fidelium omnium Mater, & Magistra in firmissima Petri Christi Vicarii confessione fundata, ad quam velut ad universalem regulam Catholicæ veritatis pertinet approbatio, & reprobatio doctrinarum, declaratio dubiorum, determinatio tenendorum, & confutatio errorum, præfatum Doctorem venerabilem* &c. Declarat subinde (ob eam namque caussam is cœtus fuerat

rat convocatus) doctrinam S. Thomæ *Salutarem Orbi terræ commendabilem*. Quæ quidem declaratio, ut observavit Doctiss. Charlasius lib. 10. cap. 10., eo majoris est ponderis, quod idem Parisiensis Antistes antea quasdam Angelici Doctoris propositiones oppugnari permiserat. Ideo igitur a priori sententia decesserat, quia, ut indicat, Romana Ecclesia S.Doctoris doctrinam commendaverat: judicio vero Romanæ Ecclesiæ adquiescendum omnino esse certo certius habebat. Referuntur hæc ab Egassio Bullæo tom. 4. hist. Universit. Paris. ad annum 1324.

Quam heic Stephanus Parisiensis Facultatis fuisse affirmat sententiam, fuisse profecto, foreque propriam illam honori habuisse, pleraque alia historiæ Universitatis monumenta confirmant. Exardescente enim vero Philippum Regem inter, & Bonifacium VIII. dissidio, quænam Academiæ sententia hæsit? Hæcce plane: Pontificis potestatem esse fontem plenitudinis, ex quo omnis in Ecclesiam potestas profluit: illum omnium in Ecclesia Judicem esse, nulliusque subjacere judicio. Sub Clemente V. instaurata caussa, in sententia mansit sua dictis, & scriptis docens: in solo hæresis casu Pontificem Concilio subesse: in caussa Bonifacii Clementem solum esse Judicem, utpote qui solus Ecclesiam universalem repræsentaret; & sine quo de Bonifacii caussa cognoscere Concilium nequiret. In controversia pariter de Minorum paupertate haud in alteram ab hac abiit, quod Pontificum Constitutiones de fidei caussis revocari ad examinis incudem nequeant. Quid ad hæc, quod anno 1384. in tractatu adornato confirmandæ gratia censuræ adversus errores Johannis Montesonii editæ, qui prostat in appendice operum Petri Lombardi, approbe agnoscit, affirmatque Pontificem Summum penes supremam stare de rebus fidei judicandi facultatem, easque postremo finiendi judicio, neque eo in judicio falli, aut fallere illum posse? Quid amplius? Universitatis Parisiensis nomine Petrum Alliacensem ad Clementem VII. (Gallis acceptum, locoque habitum legitimi) allocutionem habentem, atque suam, Universitatisque sententiam de sacris Romani Pontificis prærogativis aperientem verbis hisce claris, & præclaris refert Bullæus hist. Univ. Paris. tom. 4. ad annum 1387: *Quidquid dicturi sumus, totum correctioni, & judicio*

cio Sedis Apostolicæ, & Sedentis in ea Summi Pontificis humiliter submittimus, dicentes cum B. Hieronymo 24. *q.* 1. (verius cum Pelagio dixisset, ut suo adnotavimus loco:) Hæc est fides Pater Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, in qua si quid minus perite, aut minus caute forte aliquid positum est, emendari petimus a te, qui Petri fidem, & Sedem tenes. *Non ignoramus enim, sed firmissime tenemus, & nullatenus dubitamus, quod Sedes Apostolica est illa Cathedra Petri, supra quam eodem Hieronymo teste fundata est Ecclesia, & habetur in eadem quæstione* Cap. Quoniam vetus: *Et sicut dicit Cyprianus* 93. dist. Cap. Cathedram: *De qua Sede in persona Petri Apostoli in ea Sedentis dictum est*: Petre rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. *Hæc est igitur, ad quam determinatio fidei, & approbatio veritatis catholicæ, ac hæreticæ impietatis detestatio maxime pertinet*. Offundant his tenebras, qui invidiam, quam in Pontifices quærunt, Parisiensi Academiæ afflare pariter non erubescunt, lucem tamen frugi cuilibet afferunt, quæque intima fuerit celeberrimæ Facultatis, sententiam in aprico ponunt: in qua quidem perinde mansisse, & permansisse, magis magisque paullo post exploratum fiet.

Age nunc vero argumento utamur, cui adversarii velint nolint, victas tamen manus dedere debeant. Galli genere, Parisienses professione Doctores fuerant, deinde Pontificatum adepti inter alios Clemens V, Johannes XXII, Benedictus XII, Clemens VI, Innocentius VI, Urbanus V, & Gregorius XI: iis autem, quænam, amabo, de prærogativis propriis sententia insedit, quam quæ tum temporis Parisiensis pariter Facultatis fuerat, Gallicanæque Ecclesiæ semper fuit, estque non altera ab ea, quam pro virili parte propugnamus? Eorum loca, quæ plane dubitationem procul omnem abigant, proferemus Vind. par. 2. art. 1. §. 2., quæ modo indicasse sufficiat. Clementem V. legesis in litteris convocatoriis Concilii Viennensis, in Clementina de summa Trinit., & Fide cathol. §. *Nos igitur*, ubi docet *Quod ad Apostolicam Sedem dumtaxat declarare pertinet*, quæ in SS. Scripturis obscura sunt: atque in epistola ad Amanevum Episcopum Auxitanum, qua præscribit formulam fidei Sedi Apostolicæ præ-

standæ ab iis, qui ad tabellionatus officium ab illo forent admovendi apud Harduinum tom. 7. pag. 1350. Johannem XXII. confer in diplom. Canoniz. S. Thomæ, in cap. *Si Fratrum* extra lib. 5. *Ne Sede vacante*; in epist. ad Armenorum Episcopos; in epist. ad Osinium Regem Armeniæ; in epist. ad Episcopos universos adversus errores Waldensium; in epist. ad Zachariam Cachanæ in Tartaria Archiepiscopum, qua Clementis IV. fidei formulam Græcis propositam regerit; & in epist. ad Georgium Georgianorum Regem, ubi ex verbis *Quodcumque ligaveris &c. Pasce oves meas &c. Ego rogavi pro te &c.* utrumque privilegium egregie adstruit apud Raynaldum ad annum 1318. num. 8, & 47, & ad annum 1321. num. 5, & seqq. Benedictum XII. adire præstat in diplom. incip. *Benedictus Deus*; & in cap. *Sancta Romana Ecclesia* extra de elect. lib. 1. tit. 3; atque in litteris ad Alanorum Principes apud Raynaldum ad annum 1338. num. 77, & seqq. Clementis VI. locus insignis legendus exhibetur in litteris ad Consolatorem Armeniæ Catholicum; nec non in litteris ad Patriarcham, Archiepiscopos, & Episcopos Græcorum, quas describit Raynaldus ad annum 1343. num. 17, & seqq. Innocentii VI. epistolam ad Johannem Cantacuzenum Græcorum Imperat.; epistolam ad Stephanum Rasciæ Regem; atque Constitutionem incip. *Sollicitudo Pastoralis Officii*, quibus Apostolicæ Sedis privilegia diserte prædicat, refert Raynaldus ad annum 1353. num. 23, & 29; & ad annum 1354. num. 28. Urbani V. recolere est litteras ad Johannem Palæologum, cui fidei formulam proponit, quam pridem Benedictus XII. Alanorum Principibus; Johannes XXII. Osinio Armeniæ Regi; B. Gregorius X. Græcis; Clemens, & Urbanus IV. Michaeli Palæologo proposuerant, apud Raynaldum ad annum 1366. num. 4, & seqq., quamque ille anno 1369. Romam accedens coram Pontifice professus est. Gregorii XI. instructiones Legatis suis Constantinopolim proficiscentibus, quibus præcipit Græcis ad frugem regredientibus formulam fidei profitendam præscribi, quam Urbanus V. Johanni Palæologo, aliisque plurimis Regibus, Principibus, ac populis, ut Armenis, ut Persis, ut Tartaris, ut Rasciis, ut Alanis, ut Russis &c.; atque Orientalibus aliis ejusdem Decessores, ut modo indicavimus, propofue-

fuerant, adire poteris apud Raynaldum ad annum 1374. num.3; epistolam præterea ad Emanuelem Cantacuzenum Romaniæ Despotam ibidem num. 5; litteras insuper ad Johannem Cantacuzenum ex Græcorum Imperatore S. Basilii Monachum factum apud eumdem Raynaldum ad annum 1375. num. 2; & epistolam ad Episcopos Cretæ Insulæ ibidem num. 25.

Quod si referimus pedem ad eos, qui tum Parisiensem Academiam doctrina exornarunt, tum Gallicanæ Ecclesiæ dogmata excoluerunt, comperiemus hancce de Romano Pontifice supra Concilium pote, atque falli, & fallere nescio doctrinam veterem esse a Majoribus receptam, ab eis retentam, ratamque habitam. Ex his Humberti Cardinalis olim Tullensis Monachi; Jacobi a Vitriaco; Alexandri Halensis; Vincentii Bellovacensis; Hugonis Carensis; Alberti Magni; Guiberti Tornacensis; Sancti Thomæ; S. Bonaventuræ; Richardi Mediavillani; Durandi Mimatensis; Durandi Meldensis; Nicolai Lyrani; Guidi Elnensis; Augustini Triumphi; Petri Paludani; Nicolai Gorrani, aliorumque Gallicanæ Ecclesiæ Doctorum testimonia art. super. protulimus, quibus impræsentiarum plerique alii doctrina illis haud inferiores sunt attexendi, longe pluribus silentio prætermissis, ut dicendi fiat tandem modus. Hervæum heic Paris. Doct. Ord. Præd. Gener. Magistrum revocare in medium non distædet, qui in tract. de potest. Papæ laudato a S. Antonino par. 3. tit. 22. cap. 2. §. 3. fidei unitatem totius Ecclesiæ repetens ab unitate Capitis, cui jus tribuit finitivo judicio fidei dubia dirimendi, Pontificem plane, sicuti de Ecclesia indubium id est, necessaria consecutione in fide falli, & fallere nequire perspectum, persuasumque habuit: *In tota*, inquiens, *universitate christiana debet esse conformitas de iis, quæ pertinent ad veritatem fidei, & bonos mores circa necessaria ad salutem: sed talis conformitas non potest salvari, nisi in ordine ad unum Caput, seu unum Præsidentem, ad quem spectat sententiare quid credendum, & quid non credendum*: & in tract. ms. Bibl. Vatic. num. 4109. apud Raynaldum ad annum 1321. num. 33. de jurisdict. Eccles. adversus Johannem de Poliaco Ordinibus Religios. hostem infensissimum, *Potestatem omnem esse a Sede Apostolica, & super potestate Sedis Apostolicæ esse stabili-*

bilitam docens, docet plane Apostolicæ Sedis potestate non esse superiorem, ac potiorem, aut imo ei supparem. Consimillima adversus eumdem Johannem de Poliaco in tract. de potest. Eccles. tradidit Petrus Paludanus ejusdem Ord. Præd. Doctor Parisiens., & Patriarcha Hierosolym. ex verbo Dei sive scripto, sive tradito ostendens: Primo, quod S. Petrus habuit *a Christo potestatem super omnes Apostolos, tanquam Princeps, & Prælatus eorum*. Secundo, quod *a Christo habuit prælationem super totam Ecclesiam Universalem*. Tertio, quod *Omnis potestas jurisdictionis Ecclesiasticæ, & prælatio in Ecclesia procedit, derivatur, & originatur a Papa*. Quas propositiones subinde probat ex S. Scriptura, Conciliis, Canonibus, Patribus, & Pontificibus, quæ regerere non vacat. Si igitur Pontifex toti Ecclesiæ præest, ceu toti Populo Princeps, atque a Pontifice ceu a capite in corpus potestas omnis profluit, Pontificem Ecclesia potestate esse superiorem Paludani sententia prorsus oportet.

Eamdem ceu communem, propriamque Scholæ Parisiensis sententiam propugnabat Vitalis e Furno Patria Vazatensis, professione Ord. Minor., dignitate a Johanne XXII. Cardinalis inauguratus, & Episcopus Albanensis. Consultus enim, jussusque a Pontifice de Minorum paupertate sententiam promere, in tract. ms. Bibl. Vatic. num. 3740. apud Raynaldum ad annum 1322. num. 67. præclaris hisce proloquutus est. *Præmitto omnibus, & singulis dictis meis illud, quod scribitur* 24. q. 1. C. Hæc est fides, *ubi sic dicitur*: Hæc est fides catholica &c.; quem locum descripsimus alibi; post quæ subjungit: *Prædictum Capitulum duo continet evidenter, quæ in protestatione mea volo includi. Primum est, quod si in dictis meis forte aliquid ponam minus provide, incaute, vel indiscrete, omnia per Christi Vicarium corrigantur. Secundum est, quod quidquid per eumdem Christi Vicarium fuerit determinatum... de quibuscunque maxime ad fidem pertinentibus, omnia volo simpliciter, & indubitabili fide tenere, prompte, & libere confiteri*. Itaque nequidem leviter suspicabatur posse in Pontificiis de fide decretis quidpiam latere periculi, atque ab Apostolica Sede aliquid proficisci catholicæ fidei minus congruum. Ægidii Bituricensis Antistitis eadem animo incesserat sententia Romanum

num

num Pontificem in S. Petro Ecclesiæ firmum, fixumque a Christo D. constitutum fuisse fundamentum, a quo in Ecclesiam omnem fidei firmitas derivaret, a qua fide proinde deflectere nullo ille posset modo: quippe in quæst. de potest. Pontif. locum illum: Tu es Petrus &c. postquam interpretatus ita fuisset: *Quia sicut in ædificatione materiali est unus lapis primarius, & fundamentarius: sic in Ecclesia debet esse unus Princeps principalis totius Ecclesiæ fundamentum*; propius in rem nostram pergit: *Hæc Petri firmitas, super quam fundata erat Ecclesia ... est immobilis, & inviolabilis stabilitas fidei Christianæ, sicut insinuat Christus dicens*: Ego pro te rogavi &c.

Perspicuis hisce, ac planis alioqui lucem afferunt non modicam adhuc, quæ Petrus Bertrandus Æduensis Episcopus, ac dein Cardinalis adversus Petrum Cunerium in Parisiensi Senatu Procuratorem, atque jurisdictionis Ecclesiasticæ infensissimum hostem propugnavit, & quidem coram Philippo VI. Galliarum Rege, uti de hujus gestis agens Paulus Æmilius est auctor. Is igitur, ut fidem jam liberem meam, qua sum pollicitus me de illo sermonem facturum, in opusc. de orig. potest. Eccles., quod a nonnemine Durando Meldensi attribuitur, prostatque in Bibl.PP. tom. 4, hanc primum doctrinam veluti a SS. Patribus acceptam adstruit q. 2. num.3: S. Petro, ipsiusque Successoribus collatas a Christo D. claves, ab his deinde aliis Ecclesiæ Antistitibus consignandas: hoc est Romanum Pontificem accepisse potestatis summam, cujus deinde copia inferioribus Præsulibus fieret: *Inter Christianos, inquit, necessaria est spiritualis potestas, quam Christus dedit B. Petro, quando ei commisit regimen Universalis Ecclesiæ. Origo hujus potestatis fluit a Deo immediate, videlicet a Christo, tradente eam certæ personæ, scilicet Petro, pro se, & suis Successoribus, a quibus in alios derivatur*. Postea hac sub potestate Christifideles omnes universim, & ubique comprehendi subjungit, quibus opus, officiumque incumbit Pontifici morem gerendi, pronasque aures præbendi. *Quum prædictam jurisdictionem habeat Papa sine limitatione loci, & personarum; ideo omnes Christiani, ubicumque sint, debent ei obedire*. Postremo admonet a Christo D. collatum S. Petro, ac Romanis Pontifici-

bus

bus eam omnem potestatem, quæ Ecclesiæ maxime expediret: *Christus commisit Petro regimen Ecclesiæ tantum, quantum necessarium erat, & expediebat cum regimine Ecclesiæ*. Quæ quidem cujusmodi esset Gallicanæ Ecclesiæ sententia, certe exprimunt, eoque certius, quod non tam propriam, quam totius Ecclesiæ Gallicanæ personam indutus hæc expromebat. Confer Jacobi Abbatis Cisterciensis in Diœcesi Silvanectensi, alteriusque Anonymi tractatus adversus impugnantes exemptionem Regularium circa tempus Concilii Viennensis elucubratos, quos ex Codic. Mss. Bibliot. Vatic. n. 2109, & 4109. describit Raynaldus in append. tom. 15. Annal. ad annum 1312, in quibus Romani Pontificis utrumque privilegium vindicant, bonoque in lumine collocant. Quapropter multo nomine ad hanc usque ætatem Gallicana Ecclesia laudem illam promeruit, qua pridem S. Innocentius I. S. Victricium Rotomagensem ob egregium studium se, Ecclesiamque sibi demandatam ad Ecclesiæ Romanæ dogmata, & regulas exigendi, cumulavit verbis illis: *Romanæ Ecclesiæ normam, atque auctoritatem magnopere postulasti*: & qua idem Pontifex simile ob studium excepit S. Exuperium Tolosanum sic scribens: *Dilectio tua institutum secuta prudentium ad Sedem Apostolicam referre maluit, quid deberet de rebus dubiis custodire potius, quam usurpatione præsumpta, quæ sibi viderentur, de singulis obtinere*: ut pote quæ nullo non tempore facto, dictoque comprobavit, quæ olim ad S. Hormisdam de Gallicanæ Ecclesiæ insita sententia certiorem faciens, ut crederet nempe ne latum unguem ab Apostolicæ Sedis esse aut judicio recedendum, aut jussioni resistendum, scripserat S. Avitus Vienn. Archiepiscopus, quæ inter ejus epistolas a Sirmondo 87. recensetur. *Jam securus de totius Galliæ devotione polliceor: omnes vestram de statu fidei captare sententiam*: quamque ipsamet propriis expressit verbis in epist. ad S. Nicolaum I. apud Sirmondum tom. 3. Concil. Gall. pag. 158. *Apostolicis documentis, & Pontificalibus decretis multipliciter informamur, ut vestri Sanctissimi Apostolatus apicem, Principis Apostolorum fide, & nomine consecratum, quoties Sancta Ecclesia aliqua novitate pulsatur, humiliter adeamus, ibique veri consilii saluberrima instituta sinceriter hauriamus, ubi Christus & summum Caput no-*

nostrum fundamentum Ecclesiæ posuit. Ex his quammaxime laudes celebrandi Ecclesiæ Gallicanæ opportunitatem arripuit, vel ipsemet Carolus Fevretus de abusu lib. 1. cap. 3, excelsam, ad quam evectam Gallicanam Ecclesiam videbat, dignitatem ab indissolubili cum Apostolica Sede conjunctione auspicatus, qua factum ait, ut Gallicanæ Romana Ecclesia jugiter intimus veluti spiritus semper esset, quo vegetaretur; Caput, a quo regeretur; Centrum, in quo coiret; Sol, ex quo pura fidei lux perpetuo in eam proflueret.

Ex Episcopis, Scriptoribus, ac Theologis Ecclesiæ Gallicanæ.

§. II.

PRopositum est præsenti paragrapho, quod operæ exigit pretium, planum facere præsertim etiam post fata Concilii Constantiensis, quinimo post epocham celeberrimæ declarationis Cleri Gallicani anno 1682., Ecclesiam Gallicanam a veteri sententia, qua Romano Pontifici suprema potestas, atque in fidei quæstionibus infallibile judicium adscribitur, vel transversum unguem nunquam abscessisse. Ad hanc veritatem loco statuendam, bonoque in lumine collocandam, pleraqae, eaque invictissima utique monumenta ex superior. paragr., atque ex præfatis de Conciliis Constant., Basil. &c. suppetunt: pleraque insuper suppeditabunt opera gallice ea epigraphe insignita: *Tocsins Catholiques*; tum ista: *Recueil des mandaments des Eveques*; tum illa: *Memoire du Clergè* anno 1716. Paris. edit., ex quibus præsertim quam plura, eaque præclariora Gallorum Antistitum erga Sedem Apostolicam existimationis, ac venerationis cumulatissima specimina decerpsimus. Quorum quidem ad provinciam hancce exornandam, vindicandamque Ecclesiæ Gallicanæ de suprema Pontificis auctoritate, ac in fide infallibilitate nuperam doctrinam post Eminent. Sfondratum in sua *Gallia vindicata* nuper Clariss. Soardus Academiæ Taurinensis eximius doctor multam partem produxit, elegantique oratione optimo in loco posuit. Verum quidem est, (quod principio nec diffitendum est, nec dissimulandum,) postea quam ab Alliacensi, Ger-

Gersonio &c. invecta novitia opinio fuit, eamdem plurimis Gallis, Germanis quinimo, Polonisque Doctoribus arrisisse, adeo ut actutum ambabus ulnis ultro citroque sint amplexati: absit attamen, ut eam in opinionem Gallicana Ecclesia concessisse existimetur. Germanos profecto, Polonosque non multo post ad pristinam regressos fuisse sententiam perspectum est, adeo ut nulla nunc extra Galliam Academia sit, quæ Pontificem infallibilem inficias eat, aut Concilio Generali inferiorem affirmet. Imo ipsa in Gallia ævo mox elapso exiguus admodum Theologorum numerus audiebat, quibus Alliacensis, Gersonii, &c. opinio alluberet, reliquis avitæ doctrinæ adhærescentibus, & dediticiis.

Quid imo, quod ii, qui nuperæ opinioni fecisse ortum circumferuntur, ejusmodi dixere, scripsere, docuere, quæ homines parum sibi in sententia cohærentes, aut sententiam alternatim variantes prodant? Id alibi, ut reor, satis, superque ostensum est, non erit abs re attamen, si rursus paucis, quoad fieri poterit, quod abunde præstitum fuit, ac parce, idipsum attingatur, atque compendifiat. Petrus Alliacensis Gersonii Magister, præterquam quod Parisiensis facultatis nomine, sicuti superiori §. palam est factum, suoque Clemente VII. coram irreformabile prorsus Romani Pontificis judicium in caussis fidei professus est, in tract. de Ecclesiæ auctoritate ea statuit, quæ cum Pontificis auctoritate Concilio inferiori stare nullo possint modo. Statuit enim Universæ Ecclesiæ regimen a Christo D. ita S. Petro, ejusque Successoribus commendatum, commissumque, ut ad avertendum procul schismatis periculum omne in Pontifice ceu in Capite potestatis Ecclesiasticæ summam constituerit, a quo deinde particulæ quædam in Episcopos ceteros emanarent. *Quia confusio*, inquit, *sequi poterat, ideo Dominus hoc prævidens contulit Petro pro se, & suis Successoribus auctoritatem disponendi Ministros Ecclesiæ, & determinandi jurisdictionem dicens*: Pasce oves meas: *idest sis Pastor generalis, ad quem pertineat dispositio, & regimen generale ovium, & ovilis &c. & ita in Petro fuit ista plenitudo potestatis, quam tamen postea divisim aliis dedit, vocans eos in partem sollicitudinis*. Non nisi igitur nefaria juris, ac rationis inversione is, qui jurisdictionis summam tenet, iis, qui partem dumtaxat acceperunt,

runt, quique etsi omnes in unam conferant, non majorem illam efficient, inferior agetur. Gersonius, qui plus omnibus, ac omnium primus Romani Pontificis deprimendis privilegiis adlaboravit, novitiæ tamen opinionis ab se inductæ epocham in Concilii Constantiensis tantummodo tempus conjecit, ita plane in opusc. de potest. Ecclef. consid. 12. ajens: *Ante celebrationem hujus sacrosanctæ Constantiensis Synodi sic occupaverat mentes plurimorum litterarum magis*, (injuriam plane viris doctissimis infert,) *quam litteratorum ista traditio, ut oppositorum dogmatizator fuisset hæretica pravitate vel notatus, vel damnatus*. Quin imo etiam post Concilium Constantiense, (quod certum indicium est Concilii Constantiensis decretum sess. 4, & 5. haud fuisse habitum loco dogmatis, aut ad casum indubii Pontificis deductum,) Theologos non destitisse ab extollenda Pontificis auctoritate supra Concilium perhibet his verbis: *Hujus rei*, inquiens, *signum accipe, quia post declarationem, & quod urgentius est, determinationem, & practicationem ejusdem S. Synodi inveniuntur, qui talia passim asserere non paveant*. Quorum simillima repetit in opusc. de excommun., quæ regerere non opus est. Quamquam vero animo ei esset præceptum, persuasumque Pontificiæ longe auctoritate Concilia antecellere, constantissimum attamen, certumque erat Monarchicum esse Ecclesiæ regimen, atque plenitudinem auctoritatis in Pontifice residere: *Plenitudo potestatis*, inquit, *non potest esse de lege ordinata, nisi in unico summo Pontifice; alioquin Ecclesiasticum regimen non esset Monarchicum*. pag. 125, & 126. tom. 1. Quinimo unum alteri privilegium accumulans, a Romano Pontifice certum de fide quemlibet fore faciendum affirmare non dubitavit in serm. de Ascens. Dom. coram Alexandro V. habito: *Ab hac*, ajens inter alia, *Ecclesia Romana fidei certitudo petenda est*. Denique in tract. de statibus Ecclef. consid. 13. *Status Episcopalis*, scribit, *habet rationabiliter Monarcham supremum, scilicet Papam, ratione unitatis fidei, & sacramentorum*. Juxta hæc itaque iccirco divina institutione in Ecclesia Episcoporum unus est Monarcha supremus, Pontifex scilicet, a quo de fide quærendum, atque in totam, qua late patet, Ecclesiam potestas exeritur, idest, ut si ceteros Episcopos dissentire

invicem, & diffidere contingat, ac in varias, diversasque sententias distrahi, imperio suo, & suo judicio ad unitatem restituat: post hæc autem fieri posse, ut Pontifex Ecclesiam docens a fide deficiat, atque Episcopis in Concilio coadunatis sit ipse inferior, inferat, per me licet, Gersonius, recta tamen, aut ego fallor, non inferet. Gersonium interea gravi reprehensione dignum judicarunt Ruardus Tapperus; Franciscus Victoria; Didacus Payva; Andreas Duvallius; Dominicus Bannez &c.

Gersonio consentanea tradidit Jacobus Almainus in tract. de potest. Ecclef. ex loco illo *Pasce Oves meas* S. Petrum, ejusque successores divina institutione docens universæ regendæ Ecclesiæ præfectos, ipsisque mandatam provinciam gradus, dignitatesque Hierarchicas dispensandi, atque omnes potestatis Ecclesiasticæ numeros adimplendi, quibus, quantisque opus afforet ad Ecclesiæ bonum: in eo deinde peccans, secumque met pugnans, quod ejusmodi potestatem effundi a Pontifice in Ecclesiæ corpus in Concilio congregatum prohibeat: qui enim in omnem per Orbem dispersam Ecclesiam potestatem extendit, quippini etiam exerat in congregatam, sed magis ejusdem in Concilio coactæ auctoritate intra orbitam ipse juris coarctetur? Eidem semitæ institit Johannes Major nihil morarum injiciens iis, qui unum penes Pontificem Ecclesiasticæ potestatis summam persistere pugnarent: exinde quinimo pugnare potissimam Theologorum partem Concilio Pontificem auctoritate prævalere non diffitetur de potest. Eccles. cap. 15. *Duo sunt modi*, inquiens, *dicendi, quorum unus tenet Papam esse supra Concilium universale: hunc modum tenuerunt aliqui Cardinalium* (sustinueruntque invictissime in Concilio Constantiensi,) *& tenent communiter Thomistæ*; (cur non subtexere etiam Scotistas, ceterasque scholas?) *& Romæ, ut asseritur, nulli fas est oppositum tueri. Alium modum semper Universitas nostra Parisina a diebus Concilii Constantiensis imitata est*; (ecce tibi evidentissimam novitatis invidiosæ notam;) *sic quod in ea, qui prædictam viam tenuerit, in campo cogitur eam revocare*. Quam a recta argumentandi ratione deflectat, nemo non dispicit: quam autem perperam hanc Academiæ Parisiensi opinionem, agendique rationem appingat, paullo post adparebit. Ab his non discre-

discrepat Johannes Parisiensis eorum alter, quos in partes trahere Richerius, aliique ex numero Pontificiæ auctoritatis hostes adaugere studentes, adnixi sunt. Nam iis haud auspicatis in tract. de potest. Regia, & Papali cap. 3. hæc habet: *In tota Ecclesia est unus summus Episcopus, scilicet Romanus, & Petri successor; ut sic Ecclesia militans per similitudinem a triumphante derivetur, ubi unus præsidet toti universo*. Quid igitur caussæ prohibet, quominus qui militanti præest, eadem auctoritate præstet, quemadmodum qui præest triumphanti, super ipsam omnino potest? Pergit deinde porrigens, quæ alterum infallibilitatis privilegium confirment. *Post corporalem subtractionem præsentiæ corporalis Christi contingit interdum circa ea, quæ sunt fidei, quæstionem moveri, in quibus propter diversitatem opinionum, vel sententiarum divideretur Ecclesia, quæ ad sui unitatem requirit fidei unitatem, nisi per unius sententiam Ecclesiæ unitas servaretur. Hic autem unus Principatum hujusmodi habens est Petrus successor Christi, non quidem Synodali ordinatione, sed ex ore Domini, qui Ecclesiæ suæ noluit deficere in necessariis ad salutem, ipso dicente Johan. ult. ante Ascensionem Petro singulariter*: Pasce Oves meas *& Lucæ 22. ante Passionem*: Et Tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Confer alterum, quæ alibi ex eodem Doctore locum dedimus. Hæc loquebantur, qui amplificandæ Romani Pontificis auctoritati plus æquo studuisse accusari non possunt; & loquebantur non ex perivestigatis Conciliorum, ac Patrum commentariis, quos testimoniorum ad Pontificis ista privilegia confirmanda esse cumulatissimos ad oculum ostendimus, sed ex unius Evangelii liquidis, obviisque locis, quæ, postmodum cur pessima, ac præpostera interpretatione implicarent, quid quæso causæ fuit? Quæque suapte consectaria profluerent, pro præoccupata opinione perspicere, ac percipere nescio, quo demum modo aut noluerint, aut nequiverint.

Accedo nunc propius ad eam, quæ proposita mihi quæstio est de germana Ecclesiæ Gallicanæ sententia. Et quidem si ad tempus ascendam, quo diro schismate affligebatur Ecclesia, Anonymus Monachus Sandionysianus apud Dacherium tom. 6. Spicilegii acta describens Concilii Parisiensis a Carolo VI. an-

 no 1394.

no 1394. ad sedandum schisma indicti auctor est ad Conventum accitos quidem 150. Antistites fuisse, adfuisse tamen aliis plerisque ætate, aut morbo præpeditis, Episcopos dumtaxat 58, Abbates 10, atque ex utroque Clero viros illustres, doctoresque in utroque jure 47: quibus considentibus a Petro Alliacensi sermone habito viam cessionis Pontificatus præ aliis fuisse propositam, tanquam quæ Universitati Parisiensi non modo, sed universis Christifidelibus, veluti *brevior*, *lucidior*, *& expeditior*, videbatur eligenda: de sententia vero interrogatos sequenti die singulos, ac singillatim 87. conclusisse *per viam cessionis eundum*; nec aliam ineundam esse. Indicium id est non obscurum existimasse illos Pontificem ad experiundum in judicio apud Concilium ceu inferiorem adigi nequire. Verum est quidem postea cum Bononiensi Parisiensem Academiam in eam abiisse sententiam, (quum nempe frustra cessisset opera impensa ad suadendam, urgendamque cessionis viam,) posse a Concilio illum de Papali dignitate dejici conclus. 5. Univers. Paris., & Bonon. in litt. Card. ad Gregorium XII. anno 1408. apud Dacherium tom. 6. Spicileg.; & apud Labbeum tom. 11. Concil.; sed adnotanda diligenter sunt verba, quibus sententiam cohibent suam: *Stante dubio Papatus inextricabili propter dubium facti, & juris*: quem extra casum, Pontificem idest indubium Concilio subjugare non præsumebant. Præsumpserunt id postea Academiæ Cracoviensis, Erfordiensis, Vindobonienisis, & Coloniensis in Basileensium partes distractæ, quarum opinio propterea de Concilii præstantia supra Pontificem schismati vires adjecerat, sed harum oppositio hujus loci non est, quam tom. 1. art. 4. in proleg. expunximus; satiusque habemus heic dimittere ad Spondanum anno 1431. n. 10, ubi describit modum, quo Basileensium res se se tum haberent, quodque Academiarum illarum Doctores pessimam eam in rem pro ingenio prave affecto opus conferrent.

Ad Ecclesiæ Gallicanæ investigandum intimum sensum redeundo, Gersonii opinionem ceu nuperam, atque ab accepta a majoribus, retentaque ad eam diem traditione immaniter aberrantem, ab ea fuisse neglectam demonstrarunt Petrus ipse Alliacensis in allocutione anno 1387. Parisiensis Academiæ nomine ad Cle-

Clementem VII, de qua jam dictum. Petrus Meldensis Episcopus, qui Caroli VII. Regis, Ecclesiæque Gallicanæ nomine Eugenium IV. anno 1441 die 16. Decemb. hisce alloquutus legitur apud Raynaldum ad cit. annum n. 9, & seqq. Nempe ad excindendum schisma, & ad Pontificiæ auctoritatis existimationem in pristinum splendorem restituendam renuntiabat necessarium visum fuisse Galliarum Regi, & Episcopis, ut Concilium generale in Galliis cogeretur, in quo Pontificis quidem potestas loco firmiter stabiliretur suo, ad obstruendum tamen schismaticis os, ac simplicium animos ab invidia avocandos, ejusdem potestatis usus explanaretur, cæteroquin attamen Gallicanam Ecclesiam de Pontificis suprema potestate ire persuasam, eamque cum per invidiam a Concilio Basileensi impetitam, tum a Florentino bono in lumine collocatam affirmat: *Princeps noster esto*, inquiens, *ut quemadmodum Princeps noster es institutione a Christo derivata, ita Princeps noster existas conditione ab ipso Christo huic Principatui imposita*: exposita ejusmodi conditione, quam in usu potestatis recto reponit, transiens ad ea, quæ ad potestatis ipsius summam attingunt, zeloque effusus adversus nefaria Basileensium attentata pergit: *Ad hanc vesaniam devenerunt, quod supremam potestatem in uno supposito consistere denegant, sed eam in multitudine, quæ cito in diversa scinditur, collocant; & sic pulcherrimam Monarchiam Ecclesiæ, quæ christianos hucusque tenuit in unitate fidei, in una professione religionis christianæ, in uno ritu sacramentorum, in una observantia mandatorum, in eisdem cæremoniis divini cultus, atque pacem, & tranquillitatem asseruit, nunc abolere, & supprimere contendunt, nobilissimam politiam, quæ beatitudinem cælestem habet pro fine, ad democratiam, vel ad aristocratiam redigentes*. Non æque sane sibi persuaderi quispiam patietur hæc a Petro Meldensi prolata ex propria dumtaxat animi opinione, istaque plus æquo propensiori ad potestatis Pontificiæ exaggerationem. Eluunt ejusmodi suspicionem omnem, proculque propulsant, quæ adhibet argumenta: siquidem in speciem egregiam assumendo cælestem Monarchiam, conferendoque cum eadem Ecclesiasticam, atque dein recta ascendendo ab unitate Ecclesiæ, ab unitate fidei, ab unitate legis, ab unitate sacramentorum,

torum, & ab unitate cultus ad unitatem Capitis divina institutione constituti, rectissime concludit exinde in eodem Capite jurisdictionis summam, integram, idest supremam sive supra Concilia potestatem in Pontifice ceu supremo Principe collocatam. Confirmat id magis ex Concilio Florentino: *Concilium Basileense*, subjungens, *veritatem de suprema potestate in uno extinguere pertentavit: Concilium autem Florentinum hanc veritatem bene lucidavit, ut patet in decreto Græcorum*. Et certe luce clarius eo in decreto Pontificis supra Concilium potestas extollitur, adeo ut Gallorum nonnulli morosiores decreto illi detrahere maluerint, quam aliorsum intorqueri posse arbitrati sint. Cæterum subjicit desiderari adhuc, ut a Concilio potestatis usus fuisset expositus, cujusmodi defectum ut suppleat, reliquum esse, ac requiri Concilium alterum: deinde sibi objiciens rem cum inutilem prorsus, tum aleæ plenam ab se obsecrari: *Non ne Romana Curia cum suo Capite ad hoc sufficit? Quis Principum suam auctoritatem discussioni multitudinis committeret?* Respondet sufficere quidem, in præsenti tamen schismatis casu Concilio opus esse, in quo non de potestate ipsa extra dubitationis aleam posita, sed de usu potestatis dumtaxat decernatur: *Ad has extremitates evellendas non sufficit auctoritas Papæ sine generali Concilio, nempe quoad effectum exoptatum, quamvis valeat quoad potestatem*. Addit deinde nihil ex multitudine extimescendum, quum non humano juri, sed divinæ institutioni ejusdem auctoritas innitatur. *Longe aliud est* (a Principatu sæculari) *de tuo Principatu Ecclesiastico, cujus Monarchia non ab homine, sed de Cælo venit: illam enim testantur Evangelia, illam prædicant Sanctorum testimonia, illam tenuit hucusque Universalis Ecclesia*. Post hæc præclaris hisce ad disserendum de Monarchia adversus schisma Basileense descendens, in rem nostram prosequitur. *Quid, quæso, magis posset in perpetuitatem schismatis tendere, quam Monarchiam Ecclesiæ, quæ Christianos tenuit in unitate, tollere, & abolere, quam auctoritatem supremam multitudini, quæ cito scinditur, tribuere? Quam potestatem judicandi superiores inferioribus dare? Et sic de multis aliis, quæ in practica, & doctrina Basileensium concurrunt, quibus semel junctis, & stantibus non est pax in Ecclesia Dei stabi-*

ftabilis. Clara hæc funt, & præclara, quæ Pontificis auctoritatem prorfus fupra Concilium collocent: in eo tamen errabat, quod abufus in exercenda auctoritate emendari vellet a Concilio, quum ex eo errore Politicos in fchifma fere prolapfos fuifse Pifani Concilii adverfus Julium II. hiftoria poftea oftenderit.

Extat in veteri Codice Vatic. collectio, cujus meminit Clarifs. Orfius de auctor. Rom. Pontif. lib. 6. cap. 21, teftimoniorum, quæ ex veteribus Patribus, & Theologis excerpta a tribus Occitaniæ Ordinibus Carolo VII. Galliarum Regi exhibita fuerunt, ut iis perfuaderetur in Eugenii IV. Pontificis Maximi parte, obedientiaque permanere oportere, neque ullo pateretur modo ad Bafileenfium fchifmaticorum fe abripi ftudia. Eò vero ejufmodi teftimonia collineabant, ut commonftrarent, oculifque Regis objicerent: Romanum Pontificem penes tanquam fupremum Ecclefiæ Principem Ecclefiafticæ jurifdictionis fummam, & originem perfiftere: Ecclefiafticam Monarchiam ejufmodi efse, ut quemadmodum in ceteris principandi generibus contingit, ita in Ecclefiæ regimine ab uno, eoque fupremo Capite, & principio auctoritas omnis, poteftafque in reliquum omne corpus diffunderetur: eam prætcrea efse Romani Pontificis fupremam, five Monarchicam poteftatem, ut fub fe utramque, fpiritualem videlicet, & temporalem complectatur; pugnantia proinde opinari, dicere, fcribere, & docere illos quotquot, qui Pontifici quidem velint, nolint, fupremam in Ecclefiam univerfam auctoritatem attribuunt, quam poftea alterutrius generis poteftati fubjugare geftiunt: pugnare poftremo fecummet, qui Romani Pontificis primas efse in Ecclefia partes credunt, ac nihilominus ab ejufdem fententia appellatione provocari ad aliud in terris tribunal impune pofse contendunt. Atque quidem ifta effecere, ut Carolus ejurato Bafileenfium cœtu, qui in dies audacius efferebatur adverfus Eugenium, Eugenio animum fummifse apponeret, Oratoremque dimitteret præfatum Meldenfem Epifcopum, qui Regis, Regnique Galliarum erga Pontificem enixum ftudium magis, ac magis aperiret, a quo plane ad eorumdem teftimoniorum exemplar proloquium fuum exegifse, ac provinciam iftam explevifse modo obfervatum eft.

Hæreo

Hæreo tamen adhuc in vestibulo, nec dum ad intimum accessi adytum, quod si demum aperiam, Ecclesiam Gallicanam ecce ad Leonis X. Pontificis M. pedes veniam precibus infimis poscentem, quod Pisanæ pseudo-Synodo aliquando adhæsisset: pro eadem sequestres accedentes Franciscum Lugdunensem, Johannem Arelatensem, aliosque Gallos Antistites sub juris jurandi sacramento polliceri se imposterum in Romani Pontificis fide, ac potestate futuros. Qua in fide infracto animo stetisse paratos cuncta perdere, ac perpeti, quam ab ea deficere, confirmant fidei formulæ, ex quibus in Pontificis jus se se transdiderunt, recolendæ apud Raynaldum ad annum 1514. n. 7, & seqq.; quibus profecto magis auscultandum, quam Petro Corderio pseudo-Theologo Parisiensi Pontificiæ auctoritati infenso, infestoque, qui nedum gentilibus suis schisma, sinistramque de auctoritate Pontificis afflare existimationem non erubuit, sed imo ab obedientia Pontificis avertere, proculque abigere Daniæ, & Scotiæ Reges non destitit. Synodo itaque superiori loco legitimum haberi debere Pontificem Gallicanæ Ecclesiæ persuasum fuerat: quod perspectum factum est amplius a Francisco Cardinali Turnonio, dum ceterorum Præsulum indutus personam in Conventu Melodunensi anno 1544. ad defendendam, tuendamque dignitatem, auctoritatemque summam Apostolicæ Sedis egregie se comparavit, operamque contulit omnem, laudibus exornatus propterea a Paulo III. in litteris ad ipsum datis eodem anno die 6. Aprilis.

Emicuit attamen eximia hæc de Apostolica Sede existimatio Gallicanæ Ecclesiæ insita, & intesta in Conventu Episcoporum anno 1548. die 29. Septemb. apud Nolium ab Henrico II. Rege indicto, cujus acta ex Angelo Massarello in diar. Concil. Trident., & ex Cod. Mss. Bibl. cum Vatic. n. 3229, tum Barber. n. 2677. descripta exhibet Raynaldus ad annum 1548. n. 73, & seqq. Eo in Conventu quum in quæstionem venisset Pontificia potestas, quove demum loco foret statuenda quum disputari cœpisset, quamplures doctrina præstantiores Antistites in hanc ultro citroque sententiam concesserunt: S. Petrum præ ceteris a Christo D. fuisse constitutum Ecclesiæ fundamentum, & petram: peculiarem ei potestatem collatam alligandi, & absolvendi; commis-

missique gregis curam gerendi: sicut unum in una Dei Ecclesia Corpus est, unus Spiritus, unus Dominus, una fides, unus Deus, ita unum Petrum esse, unum Pontificem: eodem Spiritu, quo se affuturum Concilio Christus promisit, eodem pariter Spiritu Petro adesse: & sicuti uno eodemque Spiritu Petro conjuncti erant Apostoli, ita Pontifici ceu Capiti conjungi eodem uno spiritu ceu corpus Ecclesiam. Inepte proinde quæri an Pontificis auctoritas sit Concilii auctoritate potior: *Dissentientium enim*, inquiebant, *partium est istiusmodi dijudicatio, & pugnantium inter se; non unius, ejusdemque & Dei, & Domini spiritu, opinionum, & voluntatum, si forte dissimiles essent, ac diversi invicem. Summa Ecclesiæ conciliatio non patitur hoc Ecclesiæ vere dissidium ... Illa ergo & Pontificis Summi, & Concilii auctoritas una, atque eadem est, ac veterum Pontificum, veterum Conciliorum nec dissimilis, nec dispar.* Ex his exurgit, quod eorum sententia, summa una, eademque sit Pontificis, Conciliique potestas. Qua vero ratione id fieri queat, si quæras, non alia plane, ut insinuant, quam ex conjunctione Concilii cum Pontifice tanquam corporis cum capite; qua nempe fit, ut quæ in capite permanet, in corpus promanet. Igitur quemadmodum corpus quoad influxum coaptari capiti oportet, ita plane Concilium Pontifici. Id autem quid tandem est, quam Concilio a Pontifice, ut contendimus, potestatis, cujus ipse plenus est, copiam fieri? Concilio ceu corpori Pontificem tanquam caput supereminere, & præstare, & Concilio ceu inferiori Pontificem influxum præbere; sive a Pontifice tanquam superiore potestatis particulam Concilium accipere; ab illoque præcisum omnem potestatem amittere?

Obvia hæc, opinor, nihilque obscura sunt, quam quæ obduci fuco, aut obtorqueri fallaciis queant; atque si cum iis, quæ articulo super. ex Gallicanæ Ecclesiæ Conciliis, & Comitiis allata fuerunt, conferantur, adparebit liquido invitam prorsus illorum esse interpretationem, qui ista tandem eó trahunt, ut dicta accipi velint ita debere Pontificis auctoritati Ecclesiæ accumulari auctoritatem, itaque ex utraque unam coalescere, ut ex Ecclesiæ accessione decreta Pontificum demum obtineant, ac in fidei dogmata evadant. In gratiam tamen nostræ, quam germanam

existimo, interpretationis jungere juvat, quæ Parisiensis sive suprema Curia, sive Facultas Theologica, quas sive intimum sensum Gallicanæ Ecclesiæ non attigisse, sive erga Pontifices Romanos assentationis vitio laborasse nemo suspicabitur, de Pontificiæ potestatis præstantia, atque in fidei quæstionibus infallibili judicio, nullo non tempore tradiderunt. Atque quidem antehac Parisiensis Senatus per Johannem Lozellier Curiæ inquisitionum Præsidem Ludovicum XI. alloquutus apud Petrum ipsum Puteanum, & Antonium Charlasium lib. 10. cap. 11. hisce legitur: *Protestatur Curia ob quæcumque infra dicenda, velle se nullo modo excellentiæ, sanctitati, dignitati, honori, & auctoritati N.S.P. Papæ, Sanctæque Sedis Apostolicæ derogare: quin imo ei honorem, reverentiam, & obedientiam, quam omnes bene morati Christifideles supremo Ecclesiæ Pastori præstare tenentur, sicut veros Ecclesiæ filios reddere, & exhibere volentes. Protestatur insuper, si quid dictum ab se fuerit, factumque, quod correctione egeat, istud totum velle se omnino Ecclesiæ Sanctæ Apostolicæ Romanæ determinationi submittere, quæ errare non potest juxta* Can. A recta 24.q.1. Sed præstat accipere, quæ paucis, apertissimis tamen, prodidit D. Aguesseus in Parisiensi Senatu. Vix enim fama deferente a Romano Pontifice librum *Des Maximes des Saints* damnatum fuisse intellexerat, ut de lato Pontificio decreto publico in cœtu sententiam proferens apud Lafiteum hist. Const. *Unigenitus* lib. 2. ad annum 1715, *Nos*, ait, *adhæremus huic doctrinæ ita illibatæ, quam Caput Ecclesiæ, Successor S. Petri, Vicarius Jesu Christi, & Pater communis fidelium suo decreto confirmavit*. Supremo scilicet, quo emisso procul absit erroris periculum omne, utpote quod ab eo profectum, qui nec falli, nec fallere ullo modo potest. Descivit, non diffiteor, ab antiqua doctrina plurimum Curia Parisiensis, ut vel unum Lafiteum legenti liquet: sed in rebus ad religionem attinentibus, non laicorum hominum attendendam esse sententiam; sed & illis stare adversam Episcoporum nemo jam nescit.

Ad Parisiensem Academiam quod attingit, quamquam & ipsa ab avita doctrina non nihil devexiori sub ævo deflexerit, uti paullo post dicetur, quæ tamen cum Gallicanæ Ecclesiæ communis,

nis, tum Facultatis propria sententia esset, sæpissime expressit, & explicuit. Paullo superius plurima monumenta attulimus, quæ Facultatis Parisiensis fidem omnino liberent, quibus nunc pleraque alia, prout ratio temporis poscit, ad eamdem confirmandam fidem præstat adnectere. In Censura adversus errores Lutheri, & Calvini adornata a Parisiensi etiam Senatu accepta sanctione anno 1548. eodem dein in Senatu relecta, recepta, relataque in acta, supremo loco Pontificem collocavit his verbis: *Certum est unum esse jure divino summum in Ecclesia Christi militante Pontificem, cui omnes Christiani parere tenentur*. In Censura an. 1554. edita adversus recens exortum, approbatumque Soc. J. Institutum sententiam suam occasione Constitutionum Pauli III, & Julii III. intra orbitam continens, atque ad Pontificum obedientiam componens, ad omnem præconceptæ sinistræ opinionis de Pontificiæ potestati gradibus, & confinibus ab Academia circumscriptis eluendam suspicionem, unanimi consensione, communique voto pronunciavit, & protestationem in hæc verba emisit: *Omnes, & singuli Magistri &c. ut obedientiæ filii Romanum Pontificem, ut Summum, & Universalem Christi Jesu Vicarium, & Universalem Ecclesiæ Pastorem, cui plenitudo potestatis a Christo data sit, cui omnes utriusque sexus obedire, cujus decreta venerari, & quisque tueri, & observare teneatur, ut semper agnoverunt, & confessi sunt, ita nunc quoque sincere, fideliter, & libenter agnoscunt, & confitentur*. Ecce dilucide, ac diserte heic exposita, & expressa de Pontificis auctoritate præconia illa, a quibus abstinendum in Tridentino Concilio Gallorum morosiores nonnulli contenderant, ideo quia illis supra Concilium elatam Pontificis auctoritatem cernebant. Ad hæc in Censura anno 1617. contra M. Antonium de Dominis elucubrata propositioni, qua ille profligatissimus affirmabat Romanam Ecclesiam jure divino, sive divina institutione in Ecclesias ceteras auctoritate non esse præditam, hæresis, ac schismatis infamiam appinxit. Decretum adjungendum descriptum a Mauclero par. 4. lib. 8. cap. 6, quo sacra Facultas statuit: *Hierarchiæ Ecclesiasticæ potestas divino jure Monarchica est, eaque Papalis, cui quilibet Fidelium subesse dignoscitur*. Præterea anno 1657. extempló Prolytam quemdam

ad revocandum adegit, quod in æstu disputationis contra dignitatem, Primatum, summamque Pontificis auctoritatem eidem exciderat: & anno 1659. decreto unanimi Doctorum consensu exornato syllabatim instauravit, quam anno 1554. declarationem ediderat. Neminem latent turbæ illæ, quas in Parisiensi Academia tum libro suo de Ecclesf., & polit. potest., quo Ecclesiasticam Monarchiam evertebat, Richerius, tum illa propositione, qua *Ad solum Pontificem pertinere articulos fidei definire* affirmabat, Strigoniensis Archiepiscopus, excitarunt. At ille quidem, qui Apostolicæ Sedi auctoritatis plurimum detraxerat, ab accessu Conventuum Academiæ abstinere, atque elucubrationes suas devovere, execrarique adactus fuit: sed is tom.1. in proleg. art.1. multum jam sermonem subiit: hic vero, utpote qui Pontifici plus æquo tribuisse videbatur, quamvis censura fuisset perstrictus a Facultate, quinimo censuræ hujusmodi Regia auctoritas robur adjecisset, ex Facultatis Doctoribus plurimos expertus patronos est, qui adversa fronte censuræ contradixerunt, adeoque ut exilium maluerint perferre, quam propositioni illi dicam appingere, præfatæque censuræ syngrapham apponere.

Ejus, quæ Ecclesiæ Gallicanæ esset devexiore adhuc sub ætate, vera, intimaque, sententiæ interpretes, & testes idonei, equinam utique liquidi magis, locupletesque? haberi debent homines aut doctrina, aut Ecclesiastica dignitate conspicui, ac celebrati: ab iis autem modo accipere interest, quæ de Pontificio Primatu, eidemque adnexis prærogativis ex præconcepta animo, defixaque opinione protulerunt. Robertus Cenalis Episcopus Abrincensis lib. 2. de oblata ab hæret. condit. pag.42. *Pontificis Monarchia*, scribit, *ad hoc ut doctrinæ consensus retineatur, non solum utilis, sed etiam necessaria, imo & a Christo instituta, & ab omnibus omnium ætatum Doctoribus asserta est*. Quæ sententia æquis efferri solet verbis, quum dicitur a Christo D. Ecclesiæ unitati ea ratione optime fuisse consultum, dum unus fuit constitutus Ecclesiæ Princeps Romanus Pontifex, cujus dicto obaudire omnes deberent. Quod non aliud est, quam Pontifici obaudiendo procul abesse periculum aberrandi. Explicitius, illustriusque idipsum expressit Gilbertus Genebrardus lib.3. de Trin. pag.402.
apud

apud Thomam ex Charmes in proleg. differt. 5. cap. 4. q. 1. *Ecclesia*, inquiens, *supra Petrum fundata est*, *unus Episcopus in Catholica Ecclesia*, *a quo ceteri pendere debeant*, *& Romana Ecclesia ab omnibus aliis Ecclesiis pro Matrice*, *& Radice Catholicæ Ecclesiæ est agnoscenda*. Vim nempe unitatis in Vertice, Centro, Capite, Fundamento, & Fastigio, ideft Romano Pontifice juxta Patrum doctrinam collocatam docet, ideoque infert a Pontifice Episcopos omnes pendere oportere. Excipientur ne vero Episcopi in Concilio coacti, aut dum ab eo dicta tenent, ab errore tuti non erunt? Sed hanc dubitationem omnino amolitur Nicolaus Coeffetellus Ord. Præd., doctor Parisiensis, ac dein Massiliensis Episcopus, qui in tract. de Monarch. Eccles. adversus M. Antonium de Domin. par. 5. cap. 12. lib. 1. in fide infallibilem Pontificem absolute adstruit ex Lucæ 22: *Nam*, inquit, *uni ei in persona Petri dictum est*: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Sexcenta horum simillima, quæ de infallibilitate, supremaque Pontificis auctoritate persequitur adversus Jacobum Angliæ Regem, Duplexium Mornæum, & M. Antonium, contra hos pariter in aciem produxit Davydius Perronius, quem adire etiam præstat in orat. ad tertium Ordinem anno 1615, quæ extat tom. 5. collect. actor. Cleri Gallic. Gabrielis Albaspinæi Aurelianensis Antistitis insignem locum ex adnot. ad lib. Tertulliani de pudicit. cap. 1. ibidem recolere juvat, ubi de Tertulliano agentes recensuimus artic. 8. sub initium §. 1. Sed & eumdem confer in adnot. ad S. Optatum lib. 2. adverf. Parmenianum.

Petrus de Marca Tolosanus primum, ac dein Parisiensis Archiepiscopus in differt. gallice adornata de infallibilitate Papæ, quam ab ore dictantis, ac paullo ante, quam fato cederet suo, se excepisse refert fide dignus hacce in re certe ejus discipulus Stephanus Baluzius in vita præfati Præsulis operi de Concordia præfixa, Pontificem infallibilem propria ex sententia docuit non modo, sed eamdem sententiam de Pontifice falli, & fallere nescio sua ætate propugnatam ab Academia Parisiensi, aliisque universim affirmat. Præterea lib. 1. Concord. cap. 11. Pontificem a nemine proculdubio, neu a Concilio generali in jus vocari posse, ac experiri in judicio, nisi a fide deflexerit, ex Synodo Romana sub S. Sym-

S. Symmacho, necnon ex S. Innocentio I. docet, & demonstrat: & lib. 5. cap. 8. liquidis hisce verbis conficit, & confirmat: *In asserenda veritate Romanæ Sedis Apostolicæ Antistes primam, & maximam accepit potestatem; nec aliud contra veritatem, sed pro veritate plus ceteris Consacerdotibus potest, ut loquar cum Facundo Hermianensi.* De eodem Parisiensi Antistite scribit Antonius Charlasius in tract. de libert. Ecclesiæ Gallic. lib. 10. cap. 10: *Errori non esse obnoxium Papæ in fidei quæstionibus judicium ita defendit, ut opinionem contrariam antiquorum doctorum Universitatis Parisiensis* (Alliacensem, Gersonium, Almainum, & Majorem intelligebat) *ab Ecclesia tolerari tantum asseruerit.* Subjungens, quod paullo superius ex Baluzio indicatum jam est, Academiarum Parisiensis, aliarumque tum temporis alioqui Doctores pro infallibilitate Pontificis stare, & decertare. Aut ego fallor, aut nunc postquam ab Alexandro VIII. decreto lato anno 1690. die 20. Decembris inter 31. propositiones confixas, ea pariter ordine 29. censura perstricta fuit, qua dicebatur: *Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium œcumenicum auctoritate, atque in fidei quæstionibus decernendis infallibilitate*, eam tolerari ab Ecclesia opinionem non existimasset. Utrique huic prærogativæ Pontificis clarum, & præclarum perhibuit testimonium Illust. Antonius Goddæus in epist. ad Alexandrum VII. Venciæ die 9. Augusti anno 1661. data, de Sede Apostolica, ajens, quod *Non solum unitatis centrum est, sed ad quam in rebus dubiis velut ad veritatis oraculum, qui non vult errare, confugere debeat. Nam, ut verbis Cæsarii Arelatensis utar, sicut a persona B. Petri Episcopatus sumit initium, ita necesse est, ut disciplinis competentibus Sanctitas vestra singulis Ecclesiis, quid agere debeant, evidenter ostendat.* Quæ, si bene teneo, præferunt hinc quidem Pontificem dum Ecclesiæ de rebus fidei dicit, falli, & fallere prorsus nescium, inferunt vero inde Ecclesiæ onus incumbere dicenti Pontifici, absque ullo periculo erroris, obaudiendi, & obediendi.

Ad illustres alios ejusdem Ecclesiæ Doctores digrediatur nunc sermo noster; quos quidem omnes complecti oratione non præstat, nec si vellem, possem. Eorum multam partem jam attigi,

gi, ac præcipua loca prælibavi, ideſt Claudii de Seyſſel; Franciſci Rupifucaldi; Gabrielis Martini; Thomæ Jacomelli; Franciſci Fevardentii;Franciſci Combefiſii;Johannis Baptiſtæ Gonetti; Cardinalis Richeliæi; Jacobi Vernantii; Joberti Baraultii; Henrici Spondani; Michaelis a Caſtrofranco; Dionyſii de Rives; Johannis Baptiſtæ Abrincenſis; Ivonis Pariſienſis; Silveſtri Lavallenſis; Hyacinthi Calvet; Michaelis Lequiennii; Johannis de Jeſt; Theophili Raynaudi; Dominici a Sma Trinitate &c., quorum nunc in cenſum referendi alii doctrinæ laude iis haud inferiores. Leonardus Coquæus Ord. S. Auguſtini, doctor Pariſienſis in Antimornæo tom. 1. pag. 83. poſtquam hæreticis inſaniam exprobraſſet,qua ægre ferrent a catholicis Concilio Pontificis auctoritatem anteponi, *Quomodo*, inquiens, *ægre ferunt nos Romanum Pontificem Conciliis ſuperiorem aſſerere*; ſubjungit Catholicorum ſententia ſive Concilia legitime congregata, (ideſt inter alia Pontificis conſenſu accedente) ſive Pontifices ſe ſolos in definiendis rebus ad fidem pertinentibus errare non poſse. Quod tom. 2. pag. 237. confirmans: *Quum ſedeat*, ait, *in Cathedra Petri, pro quo Dominus rogavit, ut non deficeret fides ejus, & ut confirmaret Fratres ſuos, non ſinet eum ex illa Cathedra aliquem errorem loco fidei ſalutiferæ obtrudere fidelibus credendum*. Nec diſpar ibat Ordin. S. Auguſtini Doctor alter, ac in Toloſana Academia Profeſsor Johannes Puteanus. Nam in 2.2. S. Thomæ q.1. art. 6. dubit. 2. concluſionem hanc 3. conſtituit: *Solius Pontificis Maximi eſt res de fide Catholica definire, & eaſdem certo, & indubitanter proponere credendas*: quam poſtquam S. Scripturæ, SS. Patrum, ac Doctorum teſtimoniis comprobaſset, generalis Concilii de fide definitiones ab errore tutas, immuneſque ex conjunctione cum Pontifice deducit, nempe ex adſiſtentia Spiritus S. Pontifici promiſsa, ex quo dein in Epiſcopos derivet, adeo ut abſque Pontifice vel adſiſtente, vel adnuente Concilium ea ab errore immunitate careat: *Si tamen*, ſubjungit, *fuerint congregati totius Orbis Epiſcopi abſente Pontifice Maximo, & ejus Legatis, Epiſcopi ſubjiciuntur erroribus*.

Quid autem quod Johannes Raguſæus Ord. Præd., & doctor Pariſienſ. orat. de communione ſub utraque ſpecie apud Caniſium tom. 3.,

tom. 3. antiq. lect., & Harduinum tom. 8. Concil. pag. 1655. vel in Concilio Basileensi Romanum Pontificem ab erroris periculo absolutum omnino pronunciavit, ex S. Augustino lib. de cura pro mortuis; ex Alberto Magno in Lucæ 22; ex Nicolao Gorrano in 16. Matthæi; ex S. Innocentio I. epist. 26; ex S. Hieronymo, seu verius Pelagio in confessione fidei; ex S. Bernardo epist. ad Canon. Lugdun.; ex S. Thoma in præfat. ad Urbanum IV; ex S. Ambrosio in 1. ad Timoth. 3. loca producens, quæ retexere modo piget? In eadem ingressus vestigia Johannes a Celaja doctor Parif. in 3. dist. 25. q. 4. concl. 5, disputationem suam ex doctrina SS. Patrum instituens, *Romanæ*, inquit, *Sedis judicium in his, quæ fidei sunt, & ad humanam salutem necessaria, errare nequit*. Probat id autem ex pollicitationibus a Christo D. S. Petro factis Lucæ 22. verbis illis: *Rogavi pro te* &c.; progressusque exinde ad eorum præoccupandum responsum, qui præfatum locum non de Pontifice, sed de Ecclesiæ universali indeficentiæ privilegio collato accipiendum pugnant, de Pontifice accipi debere ex Patrum interpretatione conficit: *Idcirco*, inquiens, *D. Cyrillus, & D. Chrysostomus, & D. Leo, & B. Agatho, & D. Bernardus, & Anselmus, & Albertus Magnus, & D. Thomas glossant præfatam auctoritatem de Ecclesia Romana, ut distinguitur ab aliis Ecclesiis*. Quæ horum fuit, fuisse pariter veterum Gallicanæ Ecclesiæ Doctorum propriam sententiam, a qua nonnisi deterioris ætate nonnulli novitatum cupidi deflexerint, atque quidem præfato loco Lucæ 22, junctæque Patrum interpretationi præmem. innixam, auctor est liquidus, locuplesque Andreas Duvallius in tract. de suprema Rom. Pontif. potest. *Velint, nolint*, ait ibidem, *adversarii, liquido constat veteres Ecclesiæ Gallicanæ Proceres hanc in Summis Pontificibus Petri successoribus infallibilitatem semper agnovisse, Christique D. orationem in Petro non stetisse, sed ad ejus Successores certissime transiisse, eosque, qui hanc veritatem impugnare conati sunt, a 200, aut circiter annis, quibus in Ecclesiam horrenda schismata irruerunt, cœpisse*.

Nec disparem alteram dedisse caussam, cur Almainus tritæ ab Alliacensi, & Gersonio tempore schismatis institerit, simultates scilicet, quæ Julium II. inter, & Ludovicum XII. intercesserant.

ferant. Cæterum exemplo Celajæ Alliacensi, Gersonio, Almaino, & Majori objicit SS.Thomam, & Bonaventuram, nec non Hervæum Natalem, Henricum Gandavensem, Johannem ipsum a Celaja, imo Parisienses Doctores in Censura adversus Montessonium: exindeque animum capiens injuriæ, calumniæque Vigorium coarguendi, iccirco quod ipsum velut scholæ Parisiensis desertorem traducere non erubuisset. Quod observavit Duvallius, apposite adnotarunt Ruardus Tapperus in tract. 3. theolog., & Dominicus Bannez in 2 2. q. 1. art. 10, imo Maimburgus loco infra allegando, nimirum nonnisi a tempore Concilii Constantiensis invectam nuperam de Pontifice infra Concilium pote, ac in fide fallibili opinionem, atque oppositæ quidem jugiter inhæsisse cum Parisiensem, tum ceteras per Orbem Catholicas Academias. Quæ demum sibi accepta, probataque foret opinio, par. 1. q. 7. aperiens Duvallius, postquam dixisset opinionem, quæ Pontifici Concilium præfert, temeritatis nota vacare quidem, (hæc scribebat ante decretum Alexandri VIII. anno 1690. die 20. Decembris,) turbis tamen, & dissidiis latissimam aperire, sternereque viam, subnectit: *Opinio, quæ Romæ tenetur, vacat omni temeritate, quum totus Orbis, exceptis pauculis doctoribus, eam amplectatur; & præterea rationibus validissimis cum ex S. Scriptura, Conciliis, & Patribus, tum ex principiis Theologicis petitis confirmatur*. Quin par. 4. q. 7. *Nemo*, superadjicit, *nunc est in Ecclesia, qui ita pro certo sentiat, præter Vigorium, & Richerium, quorum si vera esset sententia, totus fere Orbis Christianus, qui contrarium sentit, in fide turpiter erraret.* Hæc de Pontificis supra Concilium præstantia, de infallibilitate autem sic prosequitur q. 11, postquam nempe part. 2. pro eadem adversus Vigorium, & Richerium acerrime decertasset: *Statuenda nobis est hæc conclusio, etiamsi de fide non videatur, saltem non ita evidenter constet Summum Pontificem seorsum a Concilio privilegio infallibilitatis, licet agat ut Pontifex, gaudere, tamen absolute certum est, & indubitatum*.

Non unus Duvallius Pontificem in decidendis fidei controversiis extra periculum erroris positum, eamque communem esse scholarum, nec Parisiensi excepta, persuasionem affirmavit, idipsum

affirmavit Michael Mauclerus doctor Sorbonicus de Monarch. divin., Eccles., & saecul. Christ. lib. 4. part. 2. cap. 4, & seqq. dicens: *Haec illa communis S. Sapientiae Professorum, quae docetur in scholis, assertio, disceptationum, caussarumque de fide cursum, motumque Romani Pontificis in Cathedra Petri sedentis consopitum judicio finiri*. Affirmavit Vincentius Contensonus Theolog. mentis, & cordis lib. 5. dissert. praeamb. cap. 2. *Ab hac doctrina*, quam ibidem tradit, inquiens, *nunquam recessit Ecclesia Gallicana, sive vetus, sive moderna*. Apud eumdem affirmavit Ludovicus Halè doctor Parisien. in tract. ms. de Ecclesia his verbis: *Sicut unicum in Terra sancta templum Dominus esse voluit, ut omnes in unum Israelitae convenirent, nullumque inter eos schisma oriretur, ut patet Deuter. 12, 4, sic Sedes Romana in medio Ecclesiae constituta est veluti signum conspicuum, & aspectabile Nationum omnium oculis subjectum, ad quod respicientes Ecclesiae omnes, & singulae in unitate fluerent, & se se adversus omnes haereses, & schismata incolumes conservarent*. Affirmarunt, atque quidem Pontificem Concilio auctoritate praestare Johannes de Selva in Senatu Paris. Praeses in tract. de benef. par. 3. q. 8. n. 32: *Papa*, inquiens, *praefertur toti Concilio*, in fide vero infallibilem, atque a periculo erroris prorsus tutum Johannes Dartis Paris. doctor in tract. de benef. sect. 1. cap. 3: *Propter illam orationem Christi*, scribens, Lucae 22, *seu illa verba omnes colligunt Ecclesiam Romanam non posse errare*. Confirmavit denique Illustris. Franciscus Gondaeus Archiepiscopus Parisiensis mandato pastor. anno 1666, ubi docuit: *Vi illius pollicitationis Petro factae*: Rogavi pro te &c. *Veritatis doctrinam in Cathedra unitatis illibatam semper extitisse*. Confer Theophilum Raynaudum de bicip. Ecclesiae Capite; Ludovicum Bail in appar. ad Concilia q. 43, & seq.; Johannem Fabrum in L. 1. Cod. de sum. Trinit., & fide cathol. n. 10, & seqq.; Petrum Rebuffum in concord. tit. de mandatis Apost.; Antonium Dandinum Altaserram in not. ad Anastasium; Comment. in decret. Innocentii III, & in defens. jurisd. Eccles. advers. Fevretum; aliosque passim, quos ad unum omnes persequi nec vacat, nec praestat; opinionisque adversae patronos aliorum praeterea Gallorum testimoniis onerare jam piget.

Ut

Ut conferam me modo ad celeberrimam epocham, sub qua nupera invecta opinio est, nempe ad declarationem Cleri Gallicani in Comitiis anno 1682. de potest. Eccles., juvat imprimis eadem met exscribere, ac exhibere, quæ iidem ipsi Præsules initio epistolæ, quam describit Eminent. Cardin. Sfondratus in Gallia Vindic. dissert. 1. §. 8, ad V. Innocentium XI. inscripta, edixerunt. *Quantum olim a Majoribus nostris Apostolicæ Sedi delatum est, tantum nos vestræ Sanctitati debere solemniter profitemur.* At satis, superque, aut ego fallor, demonstratum est a Majoribus Gallicanæ Ecclesiæ Doctoribus, & Præsulibus Romano Pontifici utrumque privilegium supremæ potestatis, atque in fide infallibilitatis fuisse ultrocitroque delatum. Adesdum, quæque Antistites iidem ex iisdem Comitiis anni 1682. in epist. ad Archiepiscopos, & Episcopos universi Galliarum Regni dederunt, accipere non despicias: *Fidenter*, scribunt, *cum B. Cypriano pronunciamus eum, qui Cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia non esse*: & paullo post de Innocentio XI. Pontifice M. pergunt: *Quem non modo Ecclesiæ Petram, sed etiam tanquam fidelium, atque in omnibus exemplum bonorum operum debemus jure merito venerari.* Quæso te, cohærent ne ista cum declaratione illa, si de puris, putisque verbis declarationis vitilitigare, digladiatique velis? ut velis per me licet, malim ego putare eos sibimet æquales non stetisse, atque aut ad fallendum, faciendumque fucum, si ita loqui licet, quod una destruxerant manu altera ædificare videri volebant; aut, ut autumo verisimilius, quod ex præpostera, præcipitique agendi ratione vix, ac ne quidem vix statuerant, ad antiquam a Majoribus acceptam redintegrati traditionem actutum subruere curarunt. Sed de hoc argumento paullo post. Auspicio suo nunc facit, ut posterius ipsi potius affricetur consilium, Clerus Gallicanus, qui in encyclicis e Comitiis anno 1714. conscriptis de Pontifice fidelium Doctore a Christo D. constituto egregiam hanc explicuit sententiam: *Datum est Petro, & ipsius Successoribus, ut Fratres suos in his maximi momenti casibus* (fidei nempe, morumque) *corroborent*. Quam subinde ex Lucæ 22. *Rogavi pro te &c.* confirmat. Confirmari vero in fide Christifideles a Pontifice

rite non posse, nisi ipse in fide ita firmus sit, & fixus, ut quominus falli, & fallere possit, absit procul omne periculum, sæpius dictum accepisti, ut dicere denuo non subeat. Nunc quæ posthac singularibus Præsulibus insederit sententia, præstat inquirere.

Atque quidem S. Petrum non modo, sed etiam Petri Successores Romanos Pontifices a Christo D. constitutos fuisse Ecclesiæ, fideique catholicæ *Petram*, & *Fundamentum*; ideoque locum illum: *Tu es Petrus &c.* ipsi nedum, sed & illis fore aptandum: præterea verba illa: *Rogavi pro te &c.* de Petro quidem, sed perinde quoque de Romanis Pontificibus accipienda fore; ideoque utroque infallibilitatis, potestatisque omnino potissimæ, omnique superiori fuisse insignitos dixere, scripsere, docuere Illustris. dignitate, ac doctrina Claris. D. Franciscus Harlæus Rotomagensis primum, ac dein Parisiensis Archiepiscopus in Apologia pro Catholicis ad Jacobum Britanniæ Regem adornata, qua postquam lib. 2. capp. 1, & 2. propria fecisset præconia clara, & præclara, quibus a Patribus Concilii Ephesini, & Chalcedonensis, atque a S.Petro Chrysologo Pontifex Romanus celebratus est; nec non S. Agathonis de Pontifice ab erroris periculo immuni asseverantissimum produxisset testimonium in epist. ad Episcopos Synodi VI. eadem in Synodo act. 4. perlecta, exindeque intulisset Romanum Pontificem in Ecclesia audivisse jugiter nomine ejusmodi illustri, quod esset *Custos Fidei*, *Fidei violatæ Vindex*, *Fidei totius Caput*, atque ubi de fide agitatur, ab eo veritatem exquirendam, cap. 12. in hæc effatur: *Cui non patet fidei ostium Romanis Clavibus aperiendum, a Romanoque Pontifice patefaciendum esse?* D. Ludovicus Abelly Ruthenensis Episcopus iisdem pariter insistens vestigiis in tract. de obed. Rom. Pontif. debita ex prælaudato Lucæ 22. loco sic habet: *Ex hac Evangelica Christi sententia* Ego rogavi pro te &c. *Ecclesia conclusit ad S. Petrum, & ad Petri Successores spectare omnes fidei catholicæ veritates certo definire, ac omnes errores fidei adversos reprobare, ac proscribere.* Argumentum istud ex eodem S. Lucæ loco par. 1. Medullæ Theolog. cap. 4. sect. 4. §. 4. iterum versans, exagitansque: *Ex quo*, infert, *sequitur ad illum* (Pontificem) *pertinere de rebus ad fidem*

dem, & religionem spectantibus juridice cognoscere, majoresque caussas, quales sunt fidei, ac religionis, dijudicare; hæreses emergentes damnare; veritates fide divina credendas definire; ipsique omnes ubique terrarum fideles in his, quæ ad fidem, & religionem spectant, subesse debere, ac vocem illius tanquam supremi Pastoris auscultare. Quæ dein confirmat doctrina S. Bernardi in epist. 160. ad Innocentium II; & adjuvat exemplis cum Victricii Rotomagensis, & Exuperii Tolosani, qui S. Innocentium I. super Vigilantii erroribus; tum Aviti Alcimi Viennensis Archiepiscopi, qui S. Hormisdam super erroribus Græcorum consuluerant.

Neminem fugit, sicuti præferunt, si tamen veritati innituntur, qua de re paullo infra, libri præclaro ipsius nomine, eaque epigraphe *Defensio declarationis* &c. insigniti, qua animi contentione prælaudato utroque privilegio Romanum Pontificem exspoliare sit enixus Jacobus Benignus Bossuetius multo nomine illustris. At, si superis placet, si non passim semper, aliquando saltem, atque dum liberos haberet affectus, ut S. Athanasii utar verbis, Pontificibus æquum se præbuisse, sine paullisper, ut suadeam, & persuadeam. Is itaque in orat. ad Cleri cœtum ejusdem an. 1682. habita hæc non tam ex propria, quam ex pervulgata in Gallicana Ecclesia persuasione exprompsit: *Nec quisquam dicat, vel cogitet hoc Petri ministerium*, (quo defungitur scilicet tanquam Fidei Petra, Ecclesiæque Fundamentum, in fide confirmandi Christifideles) *cum ipso fuisse finitum. Æterni ædificii æternum esse fundamentum oportet. In suis Successoribus Petrus vivet, & in Cathedra sua semper loquetur. Petrus manet in suis Successoribus fundamentum Fidelium: hoc Christus ipse dixit* &c. Porro hisce ex Bossuetio laudatis verbis in Monito 2. ad suæ Diœcesis Refractarios, hancque interpretationem aptans Illustris. Languetius Archiepiscopus Senonensis: *Ita loquebatur*, subjungebat, *egregius ille vir, & divinam Cathedræ Petri perpetuitatem ipsis Christi verbis stabilitam demonstrando vobis annuntiabat, qui contra illam rebellatis; vos non alterata ejus soliditate, nec ejus duratione uspiam interrupta excessuros, docebat vobis abeuntibus æternam illam Ecclesiam nullas in fide sua vices esse experturam*. Eodem loci Bossuetium etiam descripsit D. de S. Albin Archiepiscopus Came-

Cameracensis in docum. pastor. anno 1739; eamdemque doctrinam, quam nec præteriisse Græcos idem Bossuetius perhibuerat, omnium retro ætatum in Ecclesia doctrinam extitisse in docum. pastor. anno 1732. quod fuso calamo a nobis suo fuit declaratum loco.

Ex eisdem Matth. 16, & Lucæ 22. liquidis locis eumdem sensum eruit D. Franciscus Fenellonius de Salignac celeberrimus Archiepiscopus Cameracensis. In docum. pastor. pro receptione Constit. *Vineam Domini* anno 1706. evulgato: *Sine dubio*, ait, *Petri fides in ejus Cathedra ad docendas Nationes defecisset, si verum esset,* (sicuti Jansenistæ obganniebant, & obloquebantur,) *quod ea Pelagianam propositionem, tanquam fidei regulam, tot solemnibus decretis* (SS. Innocentii, & Zosimi) *omnibus Ecclesiis propinasset*. In mandato vero pastor. anno 1714. pro acceptatione Constit. *Unigenitus*: *Scimus*, inquit, *Cathedram Petri illam esse Petram, supra quam fundata est Ecclesia*. Quæ dicta ab se debere accipi de Pontificis infallibilitate demum indicat, dum ex formula fidei Orientalibus olim a S. Hormisda præscripta dicta sua confirmat. Illustrius tamen, ac luculentius id argumenti prosequitur in epist. ad Quesnellum, qua sic scribit: *Hic Christus Petri fidem in sua Sede nunquam defecturam promisit; atque ex ea Petrum suos fratres in æternum confirmaturum*: *illic Pontificiæ Bullæ denuntiator* (alludit ad libellum, cui titulus: *Denuntiatio Bullæ* Vineam Domini *facta universæ Ecclesiæ*; cujus auctor, si auctori Bibliot. Jansen. credas, est D. de Withe Doctor Lovaniensis; in eoque inter perversa cetera Clementem XI. Pontificem M. ea Constitutione Pelagianam hæresim recoquere impudentissime effutit; quam propterea Constitutionem ceu gratiæ divinæ inimicam, tyrannicam, atque in S. Iprensem Episcopum [Jansenium] calumniarum refertissimam odio habendam a bonis omnibus profligatissimus sycophanta deprædicare non erubuit, & deprecari;) *Denuntiator*, inquam, *ex adverso propugnat Pelagii iniquitatem a Christi Vicariis ætate nostra suscitari, atque Petrum non modo fratres suos in pura fide non confirmare, sed etiam eos in impietatem contra gratiam trahere*. Quo quidem nihil potest aut excogitari impius, aut enuntiari impudentius. Inserta epistola isthæc legitur

gitur relationi jussu Cleri Gallicani editæ, eidemque in Comitiis anno 1700. probata.

Fleurius Claudius plurimis operibus celebris, quem plane, nisi valde hospes in ejus historia, causari potest nemo amplificandis, exaggerandisque Pontificum Romanorum prærogativis plus æquo incubuisse, studuisseque, attamen lib. *6*. hist. Eccles. de S. Gregorii VII. agendi ratione disserens, atque quidem de ipsius perperam affićto nomini Dictatu, quod opus S. Gregorii genuinum fuisse fœtum ille autumabat, Articulos 17. eo in opere comprehensos ita veritati innixos affirmat, ut iis nihil ferme verius reputet: idcirco 1., quod Ecclesia Romana jure divino proculdubio sit instituta: 2, quod Apostolicæ Sedis Legati honoris gradu Episcopis etiam in Concilio generali congregatis præcellant: 3, quod ad eamdem majores, gravioresque religionis caussæ juxta Canones sint deferendæ: 4, quod eadem Ecclesia nullo unquam errore fœdata fuerit; eidemque de fide enuntianti adhærendi, adquiescendique ceteris Ecclesiis necessitas, onusque omnino incumbat. Hæc ex proprio sensu proferebat. Quid vero hacce eadem in re perinde aliis placeret, essetque persuasum expromens, & perstringens in serm. *9*. de libert. Eccles. Gallic., postquam dixisset nostram de Pontificis suprema, Conciliumque supra potestate, eodemque in fide falli, & fallere nescio, in Italia, Hispania, Germaniaque, quibus in Regnis prævalent Regulares, (quorum plane magno accedit honori,) tenere, & obtinere sententiam, *In Gallia*, subjungit, *vix reperire erit Religiosum hominem, qui Romani Pontificis in fide infallibilitatem inficias eat. Quid ajo Regulares? Quinimo Ecclesiasticorum quoque Collegia, quamvis Episcoporum jurisdictioni subjecta, eam in sententiam de Pontificis Romani infallibilitate, uti eam, quæ pietati conformior est, pronius inflectuntur.* Paucis interjectis pergit subinde de nostra subtexens: *Antiqua sententia apud Doctores integra, sacrataque manet illos, qui moribus, vitæque genere præ aliis, qui in novitiam opinionem concesserunt, magis magisque exornati sunt, enitentque; a quibus contra profanas novitates jugiter pro viribus pugnatum est. Quibus vero hujusce generis novæ opiniones placuere, ii frequentius fuere Jurisperiti, aut profani Politici, aut liberioris etiam disci-*

disciplinæ, *laxiorisque vitæ generis*. E quibus quidem illud nostram in rem argumentum reponere apposite est, quod jampridem S. Bernardus in epist. 388, nunc 348. egregie versaverat: *In omni*, inquiens, *siquidem negotio validissimum argumentum est ad faciendam rei dubiæ fidem, id semper esse melius, quod placeat bonis, malis vero displiceat*. Age vero ad Gallicanos Antistites convertatur oratio.

Ex his doctrina, officio, dignitateque illustrifs. Carolus Duplexius de Argentré socius olim Sorbonicus, ac tandem Episcopus Tutellensis, non uno in loco hanc liquido tradit doctrinam, & quidem ex prælaudatis SS. Matth., & Lucæ locis haustam, descriptamque. In tract. de locis Theolog. cap. 7. relatis verbis illis: *Rogavi pro te* &c. hæc attexit: *Mihi videtur ex promissis Christi contingere non posse, ut Romanus Pontifex in fide pertinaciter erret*. Quinimo ex Pontificia inferens Ecclesiæ infallibilitatem, quatenus Pontifici veluti fundamento superstructa fuit, *Universæ Ecclesiæ*, inquit, *firmitas immobilis maxime pendet ab immobili Sedis Romanæ firmitate*. Descriptis dein verbis illis: *Tu es Petrus &c.* exinde pariter eximie Pontificiæ inerrantiæ privilegium subinfert: *Manifestum est*, ibidem inquiens, *hæc verba a Christo dicta fuisse de persona Petri, quem præcipuum Ecclesiæ suæ fundamentum, & unitatis Ecclesiæ quasi centrum esse volebat, ut perpetua Ecclesiæ traditione constat, sexcentisque veterum testimoniis, qui disertis verbis asseruerunt Petrum, ipsiusque Successores in Romana Sede hanc esse Petram firmissimam, super quam Christus Ecclesiam suam fundavit*. Quam pariter sententiam hisce aliis effert verbis in epist. pastor. anno 1725: *Portas inferi*, scribens, *juxta Christi dispositionem nunquam fore prævalituras nec adversus Ecclesiam Catholicam, nec adversus Primariam sui supremi Vicarii Sedem*. Cui scilicet eadem Catholica Ecclesia subnixa est. Horum simillima multa ex iisdem Evangelii textibus expressa tradiderunt in suis mandatis pastoral. pro acceptatione Constit. *Unigenitus*, quæ referuntur tom. 8. historiæ Casus conscientiæ gallice editæ, D. de Villeroi Archiepiscopus Lugdunensis anno 1718, D. de Castellane Episcopus Forojuliensis an. 1715. ajens inter alia: *Visibili sane Ecclesiæ Capiti dictum fuit*: Tu es Pe-

Petrus &c.; D. Josephus de Magrigni Ord. Cappucc. Episcopus Grasensis anno 1718; nec non in epistolis polemicis anno 1715. Lugduni editis; D. de Rabutin de Bussi Episcopus Lucionensis anno 1730, *Cathedra*, ibidem inquiens, *Petri est basis*, *& fundamentum Ecclesiæ*; D. de Belsunce Episcopus Massiliensis anno 1733. ubi *Sempiterna*, scribit, *erit veritas*, *quod Ecclesia Christi fundata est super Petrum*, *tanquam fundamentum inconcussum*, *& ipsius Successores*; Episcopi Tullensis anno 1714; Nivernensis anno 1718; Viviensis eodem anno; Lectorensis an. 1723, ubi hæc habet: *Sancta Sedes Petra illa immutabilis est*, *quæ conterit quidquid mendacio*, *aut vanitate lucet*; Bajonensis an. 1729. auctor accedens *Catholicos omnes ita sentire debere*; D. Lafiteus Episcopus Sistaricensis in hist. Const. *Unigenitus*, & apud ipsum ad annum 2735. D. de la Fare Episcopus Laudunensis anno 1730, qui infracto animo frequens cum adversa fronte contra supremam Parisiensem Curiam, tum adversum Refractarios nonnullos Præsules stetit, & pugnavit; Episcopus Andegavensis in serm. Synodico anno 1721. palam, coramque pronuncians: *Qui Clementis XI. auctoritati refragari non verebantur*, *contra firmam Petram conspirant*, *& inconcussam ejus soliditatem concutere nituntur*. Nihil vero in his, ut vides, intertextum est, quod opinionem de requisito Ecclesiæ assensu redoleat, ex quo adversæ opinionis patroni ansam arripere possint ejusmodi testimonia eludendi, aut elevandi.

Finirem nunquam, si quæcumque Gallicani Antistites in documentis suis pastoralibus de Apostolicæ Sedis divinis prærogativis Diœcesanos suos docuerunt, oratione complecti vellem. Haberi hactenus allata satis superque possent, nisi adhuc nonnulla suppeterent, quæ nullo prætermitti modo debent. In his Cardinalis de Mailly Archiepiscopus Remensis in mandato pastor. anno 1718. Pontificem alloquens: *Tibi*, inquit, *innituntur Ecclesiæ columnæ*: & post pauca: *Christus*, attexit, *Sedem Apostolicam instituit fixum*, *& immobile fundamentum*. Cardinalis de Bissy in docum. pastor. contra appellantes a Constit. *Unigenitus* anno 1728. Concilii VIII. testimonio usurpato absolutissime declaravit: *In Sede Apostolica integram inveniri christianæ Religio-*

nis integritatem: & in mand. pastor. an. 1722. eadem de caussa promulgato S.Hormisdæ verba in formula fidei Græcis olim præscripta faciens propria: *Quia*, inquit, *non potest D. N. J. Christi prætermitti sententia dicentis*: Tu es Petrus &c. *Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica immaculata est semper catholica servata religio, & sancta celebrata doctrina*. Cui apprime concinunt Cardinales de Janson Arelatensis, & de Tencin Ebredunensis Archiepiscopi; de Fenelon; De la Fare, aliique mox laudati. Quibus adnectendi, qui iisdem Christi pollicitationibus innixi S. Petro nedum, sed & Romano Pontifici ejus ex asse Successori pariter a Christo datum perhibent, ne a fide unquam deflectat, sed in fide imo fideles omnes confirmet, D. de Colongue Aptensis Antistes in docum. pastor. anno 1717, quo sic Quesnellistas perstringit: *Si Ecclesia Romæ fundata errori succubuit, ut Refractarii Constitutionis* Unigenitus *contendunt, quid ergo evaserunt, quas Christus ipsi fecit, promissiones, se nimirum ipsi semper adfuturum, ac portas inferi adversus eam non prævalituras?* Ad hæc advertit ex S. Nicolao I. in epist. 8. ad Michaelem Imperat., Romanæ Ecclesiæ a Christo D. tria privilegia fuisse collata: quod ea Unitatis Ecclesiasticæ centrum sit, & Ecclesiarum omnium Mater: quod a fide nunquam defecerit, neque sit defectura: quod supremo jure, sive appellatione Ecclesiasticæ caussæ ad eam deferri debeant. Quæ omnia tandem confirmat testimoniis Cleri Gallicani in epist. ad Innocentium X; Petri de Marca de Concord. lib. 5. cap. 8; D. de Fleuri hist. Eccles. lib. 6; & Facultatis Parisiensis, de quibus superius dictum est. D. de Languet Archiepiscopus Senonensis in docum. pastor. anno 1731. horum habet simillima: *Jesu Christi*, ibidem inquiens, *promissiones Petro, & ipsius Successoribus factæ sunt*. In adnotationibus vero ad docum. Cardinalis Noallii hæc Bajodocensis Episcopi verba expendens: *Pro fide solius Petri Christus oravit, ut illa in Petri Successoribus non deficiat*: adjungit ab eo speciali Christi auxilio, quo fit, ut fides ejus defectura nunquam sit, non excludi Concilia œcumenica, (modo eis Pontificis non desit assensus,) sed ceteras peculiares dumtaxat Ecclesias, quarum nulla aut Primatum Ecclesiæ, aut speciale illud auxilium Pe-

Petro soli promissum sibi ullo modo vindicare potest. *Absit autem*, subdit, *ut Galli Theologi hunc Primatum, atque hoc speciale Christi auxilium Petri Ecclesiæ unquam inficientur*. Denique in epist. ad Episcopum Bononiensem anno 1720. data gravissimo errori Quesnelli partiariis vertit, quod tam perverse, quam falso obtruderent Christi oraculo non officere, quominus Romanus Pontifex errorem definire solemniter possit.

Quæ hactenus allata sunt, adeo egregie exornavit, amplificavit, corroboravit Albertus Augustæ Salassorum Episcopus, ut negari ei aures nequeant. Enim vero a Diœcesis suæ hominibus de sana doctrina sollicitis obsecratus, ut sibi adversus grassantes Jansenii errores pro Romano Pontifice argumenta suppeditaret, in encyclica ad ipsos exarata Pontificis cum supremam in Ecclesia potestatem, tum in fide infallibilitatem, tam SS. Patrum, quam aliorum Doctorum auctoritate adstruit, & loco collocat. Imo argumentum ut numeris absolveret suis, Jansenii testimonium adhibet, atque in medium adfert, qui in cap. 21. Johan. sic inquit: *Quod officium* (pascendi Ecclesiam in Petro) *quum sit ordinarium, ac tandiu necessarium, quandiu erit Ovile, profecto iisdem istis verbis* (Pasce oves meas) *eamdem potestatem omnibus Petri legitimis Successoribus* (Christus D.) *tribuit*. In Lucæ 22. etiam hæc habet. *Quia confirmare Fratres, quod sequitur ad officium Pastoris, pertinet, & proinde perpetuum esse debet; hinc juxta sensum antiquorum impetravit ei & aliud privilegium ad Successores propagandum, ut videlicet tanquam Caput Ecclesiæ nunquam nec ipse, nec Successores ejus in docenda vera fide deficerent, juxta illud Leonis serm. 3. de assum. sua*: In Petro omnium fortitudo munitur; *& Bernardi epist. 190. ad Innocentium*: Dignum arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Ita Jansenius, qui paullo ante observaverat ex S. Augustino lib. de correp., & grat. in fide infallibilitatem a Christo D. impetratam non fuisse, nisi liberrimam, fortissimam, invictissimamque perseverandi in fide voluntatem: *Quando rogavit*, ait S. Augustinus cap. 8, *ne fides ejus deficeret, quid aliud rogavit, nisi ut haberet in fide liberrimam, fortissimam, & perseverantissimam voluntatem*. Similia scripsit postea

Quesnellus, de quo paullo post. Ex his itaque, plerisque aliis horum simillimis liquido adparet, quam vere, tam approbe in suo Docum. pastor. anno 1718. pronunciasse Episcopum Engolismensem: Collegas suos Pontificiae infallibilitatis doctrinam auctoritate sua comprobasse, eorumque potiorem partem adjungere, & adserere doctrinam eamdem communem esse Episcopis, atque Academiis Italiæ, Germaniæ, Hispaniæ, Lusitaniæ, Hungariæ, Poloniæ, Belgii, Illyrici, Helvetiae &c.: quibus ex Gallis, præter hactenus memoratos, jungendi Illustriss. Petrus Franciscus Lafitæus in hist. Constit. *Unigenitus*; nec non in refutat. Anecdotor. super Constit. *Unigenitus*, operis nempe 2. volum., quo a Quesnellianis compendiosiebat histor. reflexion. moral., & Constit. *Unigenitus*; Jacobus Ozonamus, cui in ore id erat: Res theologicas discutere ad Parisiensem quidem Facultatem pertinere, decretorie vero definire, ac dirimere ad Pontificem; Eleonorus Langerinus, qui in lib. adversus Masium Codaniæ Proseuchæ Protestantium Ministrum in Ecclesia Romana dogmata orthodoxa variasse nunquam dilucide ostendit; Petrus Coutantius par. 1. in præfat. ad epist. Rom. Pontif.; Franciscus Diroisius, a quo adversus Quesnellianos Formularii Alexandrini defensio frequens adornata est; prætcrquam quod adversus falsas Sectas, & Atheismum Religionem christianam tract. edito egregie defendit; Paulus a Lugduno Ord. Capp. in Anti-Hexaplis, quibus Hexaplorum auctorem, Quesnellique vindicem profligat; Thomam ex Charmes nostri etiam Ordin. in proleg. disser. 5. cap. 3. q. 3. art. 1., & cap. 4 q. 1, & 2, aliique in nostram proni, propensique sententiam.

Quid tandem, quod Maimburgus ipse in hist. magni 6. schismatis Occident. lib. 5. pag. 439., aut 280. edit. 2. Parisiens. auctor est, ac sane hac in re fidei haud dubiæ, suspectæque, ab annis nongentis Ecclesiæ Gallicanæ hanc jugiter hæsisse persuasionem, quod hæresis excepto casu, Pontifex Romanus a nullo homine, nulloque Concilio, sed a solo Deo judicari, deponique possit? Quod si postea in tract. Gallico *De l' etablissement de l' Eglise* capp. 13., & seq. in oppositam manibus, pedibusque descendit opinionem, nihil mirari subeat, siquidem sublestæ fidei

fidei hominibus familiare est, ac frequentatum sibi æquales haud stare, nec cohærere in sententia. Quipote? Quesnellus ita quoque vir etsi, ut norunt omnes, ac si quis unquam, Summis Pontificibus infensus, infestusque, in opere Gallico tamen, cui titulum fecit: *Tradition de l' Eglise Romaine*, latine redditus sic loquitur: *Traditio, qua de rebus fidei dijudicari debet, tribunal obtinet suum in cunctis Catholicis Ecclesiis... Hujusce tamen tribunalis auctoritas illustrius, luculentius, & certius præ ceteris Apostolicis Ecclesiis, in Romana Ecclesia emicat; quum in ea Sanctæ Sedis Primatus a Deo constitutus sit, Ecclesiis omnibus eadem præemineat, supremum Episcoporum Caput in ea resideat, eamque Apostolorum Principes doctrina, prædicatione, & sanguine instituerint. Quamobrem jugiter Romanæ Ecclesiæ traditio ceterarum omnium traditioni est antelata; quatenus dogmata, quibus Apostolorum Principes Orientis Ecclesias imbuerunt, apud Romanam deposuerunt Ecclesiam, exinde in Occidentem omnem dimananda: atque quidem absque dubio iisdem fidei fundamentis superstructa est Domus Dei.* Paucis interjectis ita pergit. *Temporis successu, quum Pelagius, Cælestiusque adversus Apostolicam doctrinam errores disseminassent, Africani Antistites postquam illos in duobus Conciliis Provinciarum Carthaginensis, & Numidiæ damnassent, ad S. Petri Successorem synodica gestorum relatione missa rogarunt, ut ab se prolatum judicium Apostolicæ Sedis auctoritas comprobaret, atque ut traditione Africanæ Ecclesiæ cum Ecclesiæ Romanæ traditione collata, innotesceret: utrum rivulus in Africanam Ecclesiam diffluens ex eodem capite profflueret, ex quo plena fluenta in Romanam dimanant Ecclesiam, ut loquitur S. Augustinus in epist. ad Innocentium I. verbis illis:* Utrum noster rivulus licet exiguus ex eodem, quo etiam Tuus abundans, emanet capite fluentorum, hoc a Te probari volumus. Hæc Quesnellus: ex quibus liquido adparet eam veritati inesse vim, ut vel ab inimicis etiam invitis testimonium extorqueat, ut exinde inexcusabiles evadant, si agnitæ veritati manus dare victas denegent non modo, sed ex malitia terga vertere malint. Quod in Quesnello contigisse conspicitur, a quo nihil minoris sunt factæ, quam Apostolicæ Sedis definitiones, quas atta-

attamen maximi faciendas esse modo ultro citroque confessus est.

Ad hæc, quæ hactenus allata sunt, quid ajunt opinionis adversæ patroni, quos aliorum præterea Gallorum testimoniis oppugnare jam piget? Opponunt 1, atque quidem prætermissis Antistibus illis, puta Cardinali Noallio, Petro de la Brove Mirapicensi, Carolo Colberto Monspessulano, de Langlet Boloniensi, de Soanen Sanitiensi, aliisque perpaucis, inter quos de Herveau Turonensis Archiepiscopus; de Bethune Virdunensis; de Chaste Laudunensis; Desmaretz Macloviensis; Drevillet Bajonensis; de Caylus Autissiodorensis; Gaston de Noailles Catalanensis, aliique nonnulli, e quibus 8. quidem Clementinæ Constitutioni *Unigenitus* obluctari palam non erubuerunt, aliique 7. amplecti dumtaxat detrectaverunt, uti legere est apud Illustrifs. Lafiteum hist. Constit. *Unigenitus* lib. 1, & 2: quibus aut ex intercessione adversus Clementinam Constitutionem *Unigenitus*, aut ex interposita ab eadem Constitutione ad Concilium appellatione nihil laudis, multum imo labis adhæsit, opponunt, inquam, Illustrifs. toto Orbi multo nomine celebris Jacobi Benigni Bossuetii Meldensis olim Episcopi auctoritatem, doctrinamque, quam tradit duobus voluminibus sub hoc titulo: *Defensio declarationis Cleri Gallicani de potestate Ecclesiastica anno 1682.* adornatis, ubi totus in id intenta mentis acie incumbit, ut præfatas quatuor propositiones a Clero Gallicano in Comitiis præmemorati anni procusas omni argumentorum genere, quod plane virum doctissimum non prætererat, defendat, & propugnet; quamque propugnat, opinionem Academiæ Parisiensis, Gallicanæque Ecclesiæ doctrinam esse defendit. Bossuetio demum adjungunt Illustriss. Gilbertum de Choyseul du Plessis Praslain Episcopum Tornacensem in epist. ad doctiss. Martinum Steyaertium Academiæ Lovaniensis Professorem, qua occasione arrepta litterariæ concertationis eum inter,& Anonymum Gallum exagitatæ, exortæque ex occasione ejaculatæ censuræ in Dominum de Withe, cum hunc,tum Gallum Anonymum ut defenderet, id inivit consilii, ut eorum caussam propriam faceret, oppugnatamque ab iisdem Pontificis cum supra Concilia potestatem, tum in fide infabillitatem pro virili parte ipse pariter oppugnaret.

℟. 1. Etsi

℟. 1. Etsi daretur præfatum opus sub Bossuetii nomine vulgatum ipsius revera genuinum, germanumque esse fœtum, nihil exinde mihi vestigia Clarissimorum virorum, qui contra calamos exacuere non sunt veriti, sectanti morarum injici, quo a Romani Pontificis vindicandis privilegiis, undique ex verbo Dei scripto, traditoque, atque ex Ecclesiarum, ac præsertim Gallicanæ doctrina accersitis argumentis, arceret, nihil enim in ipsum auctorem inquirendo producta passim ex Bossuetio momenta, viribus, quibus potui, exertis propulsavi, atque quidem loca, quibus apposite id præstiti, index, qui ad calcem operis prostat, satis ostendit: sacratiorem rem me acturum arbitratus, si Pontificis Maximi potius, quam privati Episcopi auctoritati, dignitatique consulerem. Quamquam vel præstantissimum virum maximi pro meritis faciam, summoque in pretio ut ipsius opera habeantur, (si hoc unum, quo de agitur, excipias) auctor certe sim. Præterea etsi parens hujusce operis Bossuetius esset agnoscendus, ex hoc tamen opere germanam Bossuetii doctrinam, sententiamque non esse æstimandam arbitror sane: quandoquidem opus est infausto, turbatoque tempore, quo Romanam Curiam inter, & Gallicanam Aulam Regaliæ occasione dissidia effervescebant, instructum, elucubratumque; atque quidem (verbo absit injuria) ab homine Delphini præceptore, Aulæque Regiæ optime accepto, qui imo nonnisi Aulæ Regiæ iteratis jussionibus, uti testatur Trecensis Episcopus infra laudandus, adactus huicce operi manum vel nolens admovit. Postremo opus hocce publicam lucem ut adspiceret, noluit auctor. Quamvis enim Bossuetius ultimo fato functus sit anno 1704, opus vero confectum ante V. Innocentii XI. obitum, idest ante annum 1688, ut ex operis conclusione constat; nihilominus nonnisi 26. annis ab obitu Bossuetii Typis, & iis quidem extraneis, Luxemburgi, & Basileæ demandatum est. Quod argumento est voluisse auctorem, ut opus tenebris, atque oblivioni consepultum iret; ac propterea ex ipso nemo prudens genuinam Bossuetii, idest tanti viri, tamque de Romana Ecclesia meriti, de Pontificia potestate, atque infallibilitate opinionem expiscetur.

℟. ad 2. Momenta, & quidem minime spernenda, suppetere,

re, quibus cordato cuique suaderi videtur opus istud Bossuetio abjudicandum fore: quæ jampridem collecta a doctissimo Soardo, si iis, quibus hujusce præclarum opus præsto non sit, obiter hic indicavero, propterea id vitio mihi verti nolim, quasi agam actum: si iis vero quispiam æquam nolit aurem præbere, per me licet, non præbeat. Itaque id suadetur 1. ex eo, quod ut mox dicebamus, opus istud nonnisi 26. post Bossuetii fata annis publici juris factum sit, Typisque non Galliæ, sed Luxemburgi, & Basileæ anno 1730. evulgatum, uti vel ex epigraphe constat. 2. Ex eo quod Anonymus auctor, a quo opus sub Bossuetii nomine editum est, ajat quidem se summo studio ad fidem autographi codicis exactum opus ab se evulgari: at codicem illum autographum apud quem extet, a quove alio inspectus sit, adeoque fidem liberet suam, non ait. 3. Ex eo quod eidem Bossuetio alia opuscula supposita sint, quæ sane ipsius germanum non esse fœtum, indubium est: cujusmodi (ut nihil interea dicam de *Meditationibus in Evangelia* vol. 4. edit. anni 1731; nec non de Tractatu *Elevationum in Deum* vol. 2. edit. anni 1727, quæ plane opera Bossuetio abjudicarunt Auctores Ephemer. Trivult. ad annum 1731, & 1732; quandoquidem instruct. pastor. anno 1733, & 1734. ceu legitimum fœtum Patruo restituit Bossuetius Trecensis Antistes,) est opus gallice inscriptum: *Justification des reflexions morales du Pere Quesnel*: quod opus ab Auctore libri gallice inscripti: *Memoire donnè en 1719. sous les noms des Messegneurs les Eveques de Mirepoix, de Senez, de Montpelier, e de Boulogne* (quatuor nempe appellantium a Constitutione *Unigenitus*) par. 2. art. 9, quemque librum refellit D. Languetius Archiepiscopus Senonensis in 5. docum. pastor. par. 2, quod opus, inquam, non solum ad fidem autographi summo studio recensitum refertur, sed imo præfidentissime affirmatur primigenium ejusdem codicem apud Bossuetium Trecensem Episcopum extare, eumdemque a quodam Gallo Episcopo inspectum.

Ad hæc autem Bossuetius alter Trecensis Episcopus, atque Meldensis nepos in instruct. pastor. anno 1729. die 30. Septembris testatur quidem a Bossuetio patruo suo Ludovici XIV. jussu opus elaboratum, ejusdemque Ms. exemplar ab se Ludovico Regi contra-

traditum. Non amplius igitur extat apud ipsum Trecensem Episcopum: at neque in Bibliotheca Regia extare testatur Dominus Targni: imo nec ullum haberi vestigium, quod aliquando in Regia Bibliotheca extiterit Dominus Salier ejusdem Bibliothecæ Præfectus; & D. Carpentier Bibliothecarius a Soardo expostulati responderunt. In Regia Bibliotheca unum equidem operis exemplar servatur, non est tamen autographum illud, cujus ab se in Regias consignati manus meminit Trecensis Episcopus: exemplaris enim istius initio extat manu propria exarata declaratio D. Targnii Regiæ Bibliothecæ Præfecti, cujus declarationis ecce tibi excerptum. Declarat itaque D. Targnius ab se anno 1724. die 10. Martii a Cardinali Fleurio receptum opus latinum Mſ. Bossuetii Meldensis inscriptum *Defensio declarat. Cleri Gallicani de potestate Ecclesiastica* in ea Bibliotheca servandum, neminique communicandum, ut exscriberetur. Se a Cardinalibus Fleurio, & de Rohan expostulatum anno 1728. die 15. Decembris petiisse a D. de Aguesseau magno Regni Cancellario sibi operis Bossuetii copiam fieri, ut ex eo exemplar latinum in Regia bibliotheca servatum, ignota manu exaratum, & multis refertum mendis, quod inter chartas D. Abbatis Fleurii regii confessarii post ipsius obitum repertum a D. Cardinali Fleurio in Regia bibliotheca reponendum, servandumque receperat, corrigeretur, & emendaretur. Sibi vero, subdit, responsum a magno Cancellario præfati operis apographum apud se minime extare: illud equidem ab se lectum in exemplari D. Abbatis Fleurii, atque ab eodem nonnullis in locis punctis adnotatum se observasse; adjectum imo ab eodem magno Cancellario exemplar illud a præfato Abbate Fleurio dono sibi legatum, quod tamen adipisci ipse neglexisset. Ad hæc declarat præcitatus D. Targnius observatu digna se a prælaudato Domino de Aguesseau accepisse: videlicet opus illud a Bossuetio Meldensi revisum, multisque in locis emendatum ab ipso parente ad operis calcem quædam adjecta, quibus opus Ludovico XIV. nuncupabatur, quibusque Rege coram a Bossuetio ipso perlectis Rex ipse adeo commotus fuerit, ut vel in lacrymas profluxerit: exemplar vero Regi exhibitum post ejus fata juris factum Ducis Aurelianensis: inspectum etiam a Cardinali du Bois, apud

apud ipsum attamen non prostare: autographum, & quidem emendatum Ms. extare apud Bossuetium Trecensem Episcopum, se ab eodem Cancellario accepisse subnectit, eique ita correcto, & aucto standum, non vero exemplari in Bibliotheca Regia asservato, atque a Bossuetii primigenio plane diverso. Hactenus Domini Targnii declaratio. Ex qua intelligere facile est, quæ fides sit adhibenda vulgato Bossuetii operi, quandoquidem penitus ignoratur, ubi degat, aut delitescat autographus Bossuetii codex, qui a Domino de Aguesseau apud Trecensem Episcopum extare dicitur, a Trecensi autem dicitur Ludovico Regi contraditus.

Suadetur 3. ex scribendi ratione ab auctore vulgatæ defensionis adhibita: siquidem scribit inter alios, qui Comitiis an. 1682. adfuerunt, Præsules doctrinæ, eloquentiæque laude conspicuos enituisse cum Tornacensem, tum Meldensem: auditos ab se cœtus illius celeberrimi Episcopos, atque insigniora ab illis dicta ab se diligenter collecta. Ad hæc par. 1. lib. 3. cap. 12. Bossuetii Catechismum laudibus celebrat, & elogia cumulat, quibus Catechismus ille est celebratus: Bossuetium ipsum *Illustrissimi, & Reverendissimi*, item Delphini præceptoris titulis exornat non modo, sed etiam *Doctissimum*, & cap. 13. unum e gravioribus Theologis, ac Doctoribus nuncupat. Putas ne vero Bossuetium Christianæ modestiæ cultorem eximium, adeoque sui oblitum, doctrinæ, eloquentiæ, aliisque ejusmodi nominibus se conspicuum, atque quidem inter reliquos Galliarum Antistites, & Doctores scripsisse, & dixisse? Conjecturas ejusmodi nonnullis aliis, nec contemnendis sane confirmat vir doctiss. Johannes Antonius Blanchus, ex quibus quidem æqui, bonique æstimator persuaderi sibi satis nunquam possit, quod Bossuetio ex calamo, multoque minus ex animo id opus exciderit, ex quo, gravius ne dicam, multum se fore sermonis subiturum, nec levem nomini suo creandam invidiam præsentire facile poterat.

Accedit ad hæc, quod quamplurima hocce in opere defens. a Bossuetii sententia, germanisque ipsius placitis aliena prorsus leguntur, & adversa. Enim vero 1. germanus Bossuetius in serm. habito ad eumdem Cœtum anno 1682. pronunciavit, unum, vel alte-

alterum e Romanis Pontificibus dumtaxat fuisse, qui contra suis Prædecessoribus sacratum morem per vim, aut per circumventionem non satis firmiter propugnaverint, nec satis liquido fidei dogmata explicaverint: prætensus vero Bossuetius lib. 14. cap. 33, & seq. retexere aggressus Romanorum Pontificum catalogum, qui in fide turpiter lapsi sint, adnumerat Liberium, quem Arianæ hæresos insimulat: Zosimum, quem Cœlestii, & Pelagii erroribus favisse contendit: Hormisdam, quem, quasi Catholicam propositionem a Schytis Monachis adsertam, *Unus de Trinitate est passus*, proscripsisset, redarguit: Joannem VII, quem quia tomum continentem Canones Synodi Quinisextæ, sive Trullanæ, a qua Synodo plerique ritus Romanæ Ecclesiæ, præsertim Cœlibatus lex Presbyteris, & Diaconis indicta, damnabantur, a Justiniano Imperatore ad se missum non emendavit, sed imo ad Imperatorem remisit, erroris criminatur: Honorium, cui Monothelismi labem adhæsisse asserit: Gregorium II., quem, quasi docuerit Matrimonium infirmitatis caussa dissolvi posse, perstringit. Stephanum II, quem suggillat, quasi docuerit dimissa uxore posse aliam duci, atque validum esse Baptismum in vino collatum: Nicolaum II, cui scribenti valere Baptismum in Christi nomine collatum, erroris notam appingit: Sergium III, quem ordinatos a Formoso, vel ab Episcopis, quos ordinasset Formosus, aut abjecisse, aut iterato ordinasse: eaque imperasse, quae per 20. annos in Italia, & Romana Ecclesia Sacerdotium, & Sacramenta, ipsam imo Christianam rempublicam extinguerent, scribit: Gregorium VII, a quo contra Dei verbum scriptum, & traditum in Regum jura intentatum ait: Bonifacium VIII, quem in decretali *Unam Sanctam* Scripturas a vero sensu traditione accepto aperte detorsisse, nec non intollerabilia pleraque ad infirmandam potius fidem congessisse asserit, eaque de re eumdem carpit: Paschalem II, cui geminam criminis, errorisque personam imponit, iccirco quia contra Spiritum Sanctum, & Canonicam Institutionem privilegium Investiturarum Henrico V. Imperatori concessit: Alexandrum III, quem quod ex Traditione, & Scriptura Sacra verbis illis videlicet: *In ore duorum, vel trium testium &c.* testamenta coram duobus, aut tribus testibus conscripta valida declaraverit,

vellicat: Innocentium III, cui ceu Monachis Cistercienfibus scripserit Confessionem sacrilegam a Confessario pandi debere, & posse, succenset: Cœlestinum III, cui vertit crimini, quod Matrimonii vinculum inter Christianos superveniente alterius conjugis hæresi solverit cap. *Laudabiliter* de Conversione Infidelium, ut proinde Decretalem illam reprobaverit Innocentius III. cap. *Quanto te novimus* de Divortio: Nicolaum III, & Johannem XXII, quibus quasi adversa, & quæ uni perfecta, & sancta, alteri hæretica, & injusta visa fuissent, edixerint, exprobrat. Ab Johanne imo falsa de visione beatifica prædicata, & credita pronunciat. Quæso vero cohæret ne Bossuetius defensor cum Bossuetio serm. cit. ajente ab uno dumtaxat, vel altero Romano Pontifice fidei doctrinam minus apte, minusve aperte declaratam, aut defensam?

Posthæc verus Bossuetius in serm. præfato docuit S. Petrum verbis illis *Tu es Petrus &c.* a Christo constitutum fuisse Ecclesiæ fundamentum. Bossuetius vero defensor lib. 15. in summario cap. 1. verba illa ad hunc sensum detorquet, ut non Petri persona, sed fides, quam confessus est, aut officium prædicandæ scilicet fidei constitutum fundamentum Ecclesiæ fuerit. Verus Bossuetius in allegato sermone Petrum a Paulo reprehensum non de violata fide, sed de agendi ratione, adeoque ab illo non in re fidei, sed in re disciplinæ peccatum pronunciat: at suppositititius Bossuetius lib. 14. cap. 48. Petrum in eo peccasse, quod ad Evangelii veritatem pertineret, scribit, quodque a fide aversos fecisset Gentiles. Germanus Bossuetius in instruct. pastor. *Super promissiones Ecclesiæ* cap. 104. Jurio Calvinistæ exprobrat, quod Liberii lapsum quidem objecisset, Liberii vero reditum ad officium taceret: vindicando etiam Liberio veterum testimonia colligit: at Bossuetius defensor totus est, ut Liberium in lapsu circa fidem confirmet. Verus Bossuetius, ut suo loco dicemus, refricanda non esse infausta Bonifacium VIII. inter, & Philippum Pulchrum dissidia, desideravit, dixitque; at fictus Bossuetius lib. 7. tribus integris capitibus, nimirum 23, 24, & 25, in eisdem dissidiis exagitandis desudat, iratumque adeo, nigrumque calamum in Pontificem acuit, ut id catholicum Scriptorem dedeceat quam maxime. Mitto Sacræ Scripturæ, & SS. Patrum interpre-

terpretationes detortas, mutilationes, invidiosas notas, aliaque ejus generis, quæ in Bossuetio defens. declar. data opera, modeste tamen, refutarunt Clariss. Roncalia, Platina, Orsius, quæ vero Bossuetio, idest viro tam gravi, tam pio, tam docto adscribere nefas reputaverim.

Suadetur 4. ex eo, quod Auctor vulgatæ defens. declar. sibi certe non constet, secummet confli&ctetur, atque andabatarum more, velut ajunt, certamen contra se ineat. Enim vero totus est ut evincat unam esse universalem Ecclesiam, quæ falli, & fallere omnino sit nescia: Pontificem vero Romanum etiam cum Concilio particulari, etiam cum Cardinalium Collegio, etiam cum Clero Romano de fide periclitari posse, quinimo ipsammet Sedem Apostolicam a fide deficere posse: at vero sparsim in opere scribit Ecclesiam universalem non modo, sed vel Romanam particularem Ecclesiam, atque Apostolicam præsertim Sedem indeficientem in fide esse: ita namque lib. 15. cap. 4. ex verbis illis: *Rogavi pro te &c.* nunquam fidei jacturam passuram fore vel Petri personam, vel Apostolicam Sedem, vel Romanam Ecclesiam arguit. Cap. 6. Romanam Ecclesiam, atque Apostolicam Sedem in fide immotam esse docet: *Quæ proinde Cathedra Romana si concidere posset*, inquit, *fieretque jam Cathedra non veritatis, sed erroris, Ecclesia ipsa Catholica non haberet societatis vinculum, jamque schismatica, ac dissipata esset, quod non est possibile.* Cap. 7. sic infert: *Omnes ergo Ecclesiæ subsignata formula profitebantur Romanam fidem Sedis Apostolicæ, & Ecclesiæ Romanæ fidem integra, & perfecta soliditate constare, ac ne unquam deficiat certa Domini pollicitatione firmatam.* Cap. 10. relatis S. Leonis IX., & S. Gregorii VII. locis, scilicet ex illis verbis *Rogavi pro te &c.* subinferentibus: *Romanæ Ecclesiæ fides nunquam defecit, nunquam deficiet*: subnectit: *Quid contra nos? qui quidem tanto conatu id agimus, ne illa Petri Sedes a vera unquam fide avellenda credatur; quodque nos quoque credimus, omnique ope asserimus.* Cap. 12. Alliacensem laudat, quod in legatione ad Clementem VII. peroraverit illis verbis: *Firmissime tenemus, & nullatenus dubitamus, quod Sancta Sedes Apostolica est illa Cathedra Petri..... de qua in persona Petri in ea sedentis dictum est*: Rogavi pro

pro te &c. *& Sedes Apostolica semper immaculata permansit, & in futuro permanebit*. Cap. 13. Gersonium laudibus prosequitur, quod coram Alexandro V. prædicaverit in hæc verba: *Latinitas* (idest Latina Ecclesia) *Sedem habet Petri, pro cujus fide, ne deficeret, specialiter oravit ille, qui in omnibus exauditus est pro sua reverentia*. Cap. 15. S. Bernardi celebrem locum jam a nobis laudatum in epist. ad Innocentium II. profert. Cap. 16. ex *D. Thomæ dictis*, ait, *constitit, quod illa non defectura fides Petri sit ipsa universalis Ecclesia, aut certe peculiaris Ecclesiæ Romanæ fides*. Cap. 17. describit demum, quæ Episcopi Gallicani an. 1653. ad Innocentium X. scripsere, quæque nos superiori §. exhibuimus: ea vero omnia cap. 35. compendifacit. Sane hisce in locis ab Sede Apostolica Romanos Pontifices auctor distinguit; sed quam perperam id faciat, alibi satis ostendimus. Ex iis ergo illud plane exsurgit opus præfatum pro germano Bossuetii fœtu habendum non fore, ut qui longe abfuit quam maxime ab eo scribendi genere, scribendi scilicet pugnantia.

Postremo audiendus Eminent. Cardinalis de Tencin Archiepiscopus Lugdunensis in documento pastorali adversus instructionem pastoralem Episcopi Monspessulani de miraculis, ubi hæc habet in rem nostram: *Monspessulanensis Antistes ea contra Nos profert posthuma Bossuetii opera, quorum utique nec erit unquam, nec esse poterit tanta auctoritas, quantam in famosis illis operibus ab ipso auctore publicæ luci, ac utilitati consecratis agnoscimus. Cariorem sui memoriam reliquit nobis Magnus Meldensium Præsul, quam ut ea veneremur scripta, in eum finem, uti videtur, fabricata, ut Bossuetium cum Bossuetio male committerent. Quæ quidem si illum auctorem, & parentem vere habeant, jure, meritoque judicare possumus ejus illa generis Bossuetio ipsi visa fuisse, quæ publicam adspicere lucem non mererentur*. Atque hactenus de 1. argumento. Quo quidem agere non aliud intendimus, nisi magni Bossuetii doctrinæ consulere, & nomini. Certe ejusmodi Soardi conjecturas, aut saltem aliquas Platinæ, Lucino, Blanco, Orsio, aliisque viris doctissimis arrisisse novi; si qui sint, quos utique non deesse intelligo, uti Serrjus, qui despicatui habeant, quique opus vel in dubium verteret, deridendum susci-

suscipiant, ii quod 1. loco repositum est, habeant responsum.

Quod ad Antistitem Tornacensem tandem attinet, quem profecto quis æqua, patientique aure excipiat cum temere suggillantem S. Gregorium VII, tanquam qui adversus apertissimum S. Scripturæ sensum, atque unanimem SS. Patrum traditionem auctoritatem suam extulerit, ultraque terminos æqui, justique extenderit; tum audacter traducentem Auctores ad unum omnes sive Canonistas, sive Theologos nostram tradentes doctrinam, tanquam qui doctrinam hancce non ex purioribus S. Scripturæ, & Traditionis fontibus propinarint, sed ex præconcepta opinione, aut præpostera assentandi cupidine profuderint; quæ quam falso, tam per injuriam proferri hactenus dicta liquido demonstrant? præterquam quod ea in epistola ad Steyaertium nihil regerit, quod jam pridem a Richerio, Launojo, Maimburgo, (cum quibus profecto rem habere communem, propriamque facere caussam, ac patrocinium velle suscipere D. de Withe, viri nempe Ecclesiastici, qui epulas inter, & pocula, coramque laicis illiteratis, nec satis bene moratis dicteria adversus venerandam Pontificum dignitatem profundere non erubuit, uti Præsulem doctrina prætetcrea dignitate nedum illustrem decebat, summopere pudere illum debuisset), a Dupino, & Bossuetio, aliisque eis in opinione æqualibus repositum sæpius, & affatim non fuerit refutatum; quum egregiis eam in epistolam observationibus adornatis objecta ab eo omnia elevaverit ita, & eliserit vir doctiss. Antonius Charlasius, ut vim roboris nullam reliquerit, non est, cur denuo iis repellendis operam ludam. Id unum observare obiter juvat ex assertione Pontificii Primatus, in quam Episcopus Tornacensis ultro citroque concedit, recte & ad rem intulisse Charlasium inficiari nullatenus posse Pontificem perinde supra Concilium stare, atque in fide prorsus infallibilem esse. Etenim si Pontifex in Ecclesia Primas est, ejusdem est de caussis ad Ecclesiam universam attingentibus dignoscere, & dijudicare; dijudicanti vero Ecclesia universa obaudire debet. Si ita res est, sicuti esse revera ille non inficiatur, quibusnam Pontifex erit inferior, equis Pontificis Judex, qui ipsum informet, quumque opus afforet, errantem corrigat, emendetque? Episcopi, inquit, Ecclesiam in Con-

ci-

cilio coadunati exhibentes, five univerfim in unam, eamdemque fententiam coalefcentes. At Epifcopi ubique ad unum omnes Pontifici morem gerere debent, non ei jus dicere? Ita fane, fubtexit, fingulatim Pontifici fubfunt, collectim præfunt, quomodo finguli Cives Magiftratui fubjacent, fimul convenientes præftant. Augufte id utique ubi Civium univerfitas Magiftratui auctoritatem concredidit: quid autem fi auctoritatem non ab Epifcopis five fimul, multoque minus feorfum, fed ab uno Chrifto cunctorum fupremo Domino accepit Pontifex? Quis hunc, quæfo te, Epifcoporum cœtui fupponat, nifi idem Chriftus Dominus omnium fupremus? At, amabo te, ubi nam Chriftus D. Pontificem, vices fuas gerentem in terris Epifcoporum cœtui fubjugavit? Ad decretoria hæc Antiftite Tornacenfi haud diffitente Concilium abfque Pontifice legitimo nec cogi, nec celebrari licet: nec Concilio licet de legitimo Pontifice jus dicere: nec imo judicium a Concilio latum tenet, & obtinet, valet, & prævalet, nifi Pontificis vel præcedat, vel accedat fenfus, vel affenfus: fi igitur, ficut ipfe fupponit, accidat Pontificem in averfam ab ea, quæ Epifcopis allubet, fententiam abire, quid tum? Perftabit a capite divulfum corpus? Præ iis, qui Pontificem uti Caput fufpiciunt, cuique parere tenentur, pronius non ne eft Pontifici adhærere, ejufque placito adquiefcere? Quid enim? Epifcopos dum invicem difsentiunt, quid inquio difsentiunt, dum errant, ficut errafse vel in Concilio collectos explorata res eft, five ad fententiam componere, five ab errore revocare Pontificis eft procul dubio, quo plane præmonente ita jugiter Ecclefia ab errore evafit tuta, & incolumis. Quid itaque caufsæ eft, cur præ Epifcopis a Pontifice diffidentibus Pontifici, ideft Capiti potius, quam corpori acephalo non fit aufcultandum? Siquidem ei aufcultando, cui confirmandi chriftifideles in fide a Chrifto D. datum eft, hac ratione hactenus retentam in Ecclefia rectam fidem res adeo in confefso eft, ut expofitione non egeat.

Opponunt 2. Sacræ Parifienfis Facultatis auctoritatem, & doctrinam: nam noftræ adverfam opinionem tenuifse, & legiffe ejufdem Facultatis Doctores Petrum de Alliaco; Johannem Gerfonium; Jacobum Almajnum; Philippum Abbatem Saudionyfianum;

num; Hadrianum Galterum; Jodocum Clicthoveum; Claudium Cousfordium; Simonem Vigorium; Claudium Sanctesium; Renatum Benedictum a Natali hist. Eccles. ad Sæcul. XV., & XVI. dissert. 4. art. 6. laudatos liquet; eorumque vestigiis inhærente ab eadem sacra Parisiensi Facultate teneri, & legi testantur Franciscus Victoria in relectione de potestate Concilii, & Papæ; Thomas Campegius lib. de potest. Papæ cap. 24, & Martinus Navarrus de pœnitentia dist. 5. Exinde vero liquido adparet 1., quod in Censura lata in Johannem de Montesono anno 1387. in caussis fidei a Summo Pontifice appellari ad Concilium posse affirmavit. 2. Quod in Censura anno 1429. lata in Johannem Sarrazinum in certis casibus Summo Pontifice Ecclesiam potestate præstare docuit; quam doctrinam confirmavit anno 1432. in Censura lata in Nicolaum Quadrigarii Ord. S. August.; anno 1470. in Censura lata in Johannem Munerii Ord. Prædic.; & anno 1481. in Censura lata in Johannem de Angelis Ord. Minorum. 3. Quod Conciliorum Constant., & Basileensis decreta de Concilii supra Papam potestate ultro citroque amplexata sit, annoque 1497. a Carolo VIII. Rege consulta de habendo generali Concilio respondit, quod Summus Pontifex Alexander VI. juxta Concilii Constantiensis decretum teneretur Concilium congregare; atque anno 1505. ejusdem Concilii, non secus ac Basileensis, decretis innixa ab eodem Alexandro VI. certam pecuniarum collectam præcipiente ad futurum Concilium appellationem interjecit. 4. Quod anno 1512. quum ad Facultatem librum Cajetani de comparatione Papæ, & Concilii misisset examinatum Ludovicus XII, suo, & Facultatis nomine librum illum confutarunt Jacobus Almajnus, & Johannes Major Facultatis doctrinam ajentes, quod Pontifice potior Concilii potestas sit. 5. Quod anno 1611. quum Parisiis apud Prædicatores inter propositiones publicæ concertationi exhibitas ea quoque exposita fuisset de Pontificis supra Concilium potestate, atque in fide indeficientia, suo, & sacræ Facultatis nomine intercessit Richerius Syndicus. 6. Quod in Censura anno 1641. lata in Ludovicum Cellotium Conciliorum generalium convocationem quandoque necessariam dixit; atque anno 1656. Franciscum Guillonium ad hanc propugnandam Thesim: *Ecclesia jure divino Monarchia est, tametsi*

Aristocratia temperata, adegit. 7. Quod eadem Facultas Ludovico XIV. sex illos celeberrimos Articulos, in totum postea Regnum sacra Regis jussione vulgatos, attulit anno 1663., quos tamen jam ab annis plus viginti editos fuisse refert Bossuetius, quorum quintus sic habet: *Doctrinam Facultatis non esse, quod Summus Pontifex sit supra Concilium Oecumenicum*: & Sextus sic effertur: *Non esse doctrinam, vel dogma Facultatis, quod Summus Pontifex nullo accedente Ecclesiæ consensu sit infallibilis*. 8. Quod anno 1664. censura inussserit ex libro cujusdam Carmelitæ sub Jacobi Vernantii nomine inscripto: *La deffense de l'autorite de Notre Saint Pere le Pape, de Nosseigneurs les Cardinaux, les Archeveques, Eveques* &c. excerptas propositiones, quibus ille soli Pontifici infallibilitatem activam, Ecclesiæ passivam tribuebat: Pontificem soli Deo subjici, nec nisi Divina potestate ejus restringi potestatem affirmabat: unum penes Pontificem jurisdictionis totius fontem consistere in Episcopos omnes, atque in Ecclesiam universam diffundendum docebat; & Summum Pontificem infallibilem esse fidei regulam adstruebat. 9. Quod in censura, qua anno 1665. Amædei Guimenii librum notavit, eam quoque propositionem nigro theta perstrinxit, qua ille Pontificiam infallibilitatem de fide esse affirmabat. 10. Quod anno 1683. in Strigoniensis Episcopi propositionem, quæ sic efferebatur: *Ad solam Sedem Apostolicam divino, & immutabili privilegio spectat de controversiis fidei judicare*, supremi Senatus jussu ad suum examen deductam censura animadvertit. Quæ omnia fuse prosequitur Bossuetius defens. declar. par. 1. lib. 3. cap. 11; & par. 2. lib. 10. cap. 20., & seqq; usque ad cap. 28.

℞. 1. Sacram Parisiensem Facultatem pro merito faciendam esse quam maxime, ac facile Academiarum omnium Principem illam prædicamus, ut quæ viros sapientia, & sanctitate Orbi toti celeberrimos pepererit, ex quibus duo gemina illa laude præfulgentia lumina Angelicum, & Seraphicum Doctores, SS. Thomam scilicet, & Bonaventuram nominasse sat est, & super, quæque nullo non tempore contra, qua schismata, qua hæreses, qua Idololatriæ præstigias, reliquiasque, qua Judaismi pertinaciam, obstinationemque non decertavit, nisi vinceret: neque in Religionis castra

castra descendit, nisi victoriam referret. Ea de re egregium Sorbonæ pro Religione studium, ob egregios, quos in bonum Religionis genuit athletas, ob egregiam, quam contra Religionis hostes navavit operam, frequentes fuere Romani Pontifices in ea præconiis cohonestanda, ac privilegiis cumulanda. Verumtamen ea, quam aliquando tenuit, agendi ratio, quæque objecti argumenti est robur, id a nobis etsi nolentibus extorquet, ut eamdem & suos manes passam fuisse planum faciamus: quod quia invite facimus, omnem verbo procul esse injuriam volumus, neque invidia id fieri contestamur. Esto ergo ex ejus gremio viri prodierint sapientia, & sanctitate conspicui: prodiere & viri erroribus, moribusque conspurcati quam maxime. Pro veris dogmatibus, pro vera Religione esto eadem sæpissime cum laude dimicaverit: at aliquando, neque infrequenter in pravas opiniones se abripi permisit, atque se agi in transversum a recta sententia passa est. Semel, iterumque ejus in præconia Pontifices Summi proruperint: sed & iterato, qua se in querelas effudere, qua minas intentarunt, qua pœnas intorserunt. E tumulo revocare nolim veteres illos multo nomine infames, quos e sinu suo ejectos cum suis erroribus execrata jamdudum, consepultos etiam num, oblivionique traditos Sorbona ipsa desiderat. Utinam sicut vetustos illos odio habuit, ita nuperos alios e sinu suo erumpentes, ne in castra Jansenii concederent, cohibere ei datum fuisset! Argumento ii uno sint tum Magistri illi supra septuaginta, qui quum anno 1656. secunda Arnaldi epistola ad Sorbonæ tribunal delata nigro carbone notata fuisset, ejusdem patrocinium suscipere non erubuere, ut narrat Montaltus, sive Nicolius Arnaldi Apologista: tum quoque quadraginta illi Doctores, qui anno 1702. die 20. Julii celeberrimo Conscientiæ casui, quo Jansenismus purus, putusque confovebatur, & confirmabatur; cujusque fuerat auctor Perrierius nepos Paschalis, editor autem Thierrius, teste Lafitæo lib. 1. ad annum 1701, Quesnelliana pece uterque infectus, syngrapham adjecere suam, e quibus præcipui audivere Hideux, Bourret, Dupinus, Pinsonat, Jollain, De Lau, Desprez, Herlau, Feu, Auquetil, Soullet, Camet, Alexander, de Lamac, de Longueil, de Bourges, Petitpied &c.,

qui tamen, postremo Petitpied dempto, factum improbantes subscriptionem revocarunt; quamvis, si fides foret adhibenda Auctori hist. Casus Consc. tom. 1. pag. 133, & 255, fuco plena revocatio fuerit illa, quibusque subinde 17. alios Doctores accessisse, imo alios plusquam 100. idem narrat auctor tom. 2. pag. 112. ab ejusmodi subscriptione deterritos iccirco dumtaxat ajens, ne in exilium amandarentur.

Sorbonæ absit, ut plurimis nominibus debitam, præclarisque facinoribus partam laudem detractam velim: eam imo gemina laude dignam prædico, quod frequentissime a Pontificibus, Conciliis, Episcopis, Curiis, Populisque consulta optima responsa protulerit, utilissimasque censuras procuderit: cujusmodi fuere, quibus Lutherum, Erasmum, Spalatensem, Richerium, Santarellum, Arnaldum, Seguenotum, Voissini missale, Montensem versionem, celebrem Conscientiæ casum &c. inussit. At ei crimini vertitur, quod aliquando in opiniones abierit, vel qui abirent, Magistros aluerit, Rationi, Regno, Religiosis cœtibus, Reipublicæque christianæ adversas; ut fidem faciunt refertæ ejusmodi exemplorum historiæ fœderis edit. anni 1606, DD. de Thou, de Mezeray, de Avila, de Lazeure, P. Danielis, Egassii Bullæi imo, necnon P. Piccinardus de approbat. Doctr. S. Thom. lib. 1. cap. 1, & seqq., quas ego malim silentio obvolvi, quam aliquid per me probri sacræ Parisiensi Facultati obvenire. Quamquam id nullo prætermitti modo potest, quod postquam datam Constitutioni *Unigenitus* subscriptionem facti pœnitens revocasset edito libello sub hac epigraphe: *Relationes deliberationum Facultatis Theologicæ Parisiensis circa prætensum decretum* die 5. Martii anno 1714. eamdem Constitutionem diris cunctis proscidit, veluti quæ cum morum disciplina, fideique dogmatibus pugnaret. Cui sane adornando operi Sorbonæ calamum accommodasse suum Habertum, Pastellum, Hydeux, Dupinum, & Jollain narrat Auctor *Tocsins Catoliques* in libello parænetico de Sorbonæ lapsibus: subnectens DD. Witassium, de Berthe, Ravechet, & Tonnelier eidem operi elucubrando, quo scilicet Constitutio *Unigenitus* exploderetur, præfectos: præterea a DD. de Asfeld, & Bidel eo adductam sacram Facultatem, ut se Constitutioni *Unigenitus*

nitus nunquam adhæsisse ediceret. Quin imo eò progressos audaciæ fuisse Facultatis Doctores non nullos refert Lafitæus lib. 3, tum ut Constitutionem *Unigenitus* diris cunctis lacesserent, tanquam quæ morum licentiam induxisset, multique erroris labem redoleret; jactarentque propterea a Facultate Parisiensi nunquam receptam fuisse, etsi fuisset in tabulas regesta, nempe doctrinam, qua vituperabatur Religio, Hierarchia subvertebatur, pessumdabantur Gallicanæ Ecclesiæ libertates, juraque Regni, & Episcoporum infringebantur: tum ut defendere, ac laudibus excipere imo non erubescerent *Hexapla*, & *Testimonium veritatis*, libros scilicet errorum refertissimos, cujus posterioris principia Protestantium propria affirmavit Basnagius, quibus propterea Gallicanus Clerus in Comitiis anni 1715. publicam infamiæ dicam conscribere e re sua duxerat. Quamquam Hexaplorum Auctor in præfat. pag. 73, & seq. affirmare alioqui non dubitaverit ab Academia Parisiensi Constitutionem *Unigenitus* die 10. Martii anno 1714. numeratis votis sive suffragiis 525. ultro citroque fuisse receptam. Quid amplius, quod anno 1719. die 19. Jan. decreto edito, uti legere est apud Lafitæum lib. 5, eo devenit audaciæ summæ, ut Academiæ Cadomensis appellationem ad Concilium approbaret non modo, sed censuram etiam, qua opinioni de infallibilitate Pontificis nigra erroris nota infligebatur, suas in tabulas regerere, calculo probare suo, suamque facere, ac propriam Facultas Parisiensis non detrectaret? Quid tandem, si ad anteriorem paullulum ætatem referimus pedem, quod quamvis Paulus V. litteris brevibus ad Angliæ Catholicos bis datis anno 1606. die 23. Septemb., & anno 1607. die 23. Octob. juramenti formulam, quæ ab eis exigebatur, fuisset execratus, defendere tamen decreto edito anno 1680. die 19. Augusti Doctores 56. ausi sunt? Quid ergo mirum, si modo in eadem Facultate sint, qui propugnent Pontificem supra Concilium non esse potem, ipsumque minime infallibilem nullo accedente Ecclesiæ assensu?

Sed ea propter præposteram docendi, sive agendi rationem, qua se abripi quandoque Parisiensis Facultas patiebatur, ut emendarent, atque ad rectum callem revocarent, a principio, videlicet sæculo XII. exeunte, vel XIII. ineunte, quo ejusdem Faculta-

tis.

tis jacta fundamenta Auctor est Dupinus in sua Bibliotheca, & deinceps Romani Pontifices, monita, præcepta, minas, pœnasque adhibuere. Animadversionibus parco, quas adducere præsto alioquin esset ex Innocentio IV., Alexandro IV., Bonifacio VIII., Joanne XXII., Martino V., Clemente VI., & Julio III.; siquidem in litteris Gregorio XIII. nuncupatis Parisienses Doctores a Summis Pontificibus sæpe in Facultatem suam animadversum ultro, citroque fassi sunt. Unum commemorabo Clementem XI, qui Constitutione incip: *Circumspecta Romanorum Pontificum providentia*, quod Constitutionem *Unigenitus* recipere renuisset, sive receptam respuisset, Facultatem Parisiensem privilegiis omnibus, jure præsertim ad Doctoris infulas provehendi, spoliatam voluit. Eadem de re, quod Richerismum foveret sinu suo, ac seditionibus adversus Apostolicam Sedem sæpius Academiam dedisset locum, permoleste ferens Duvalius aliquando protulit: Religioni fore consultius, si non extaret Sorbona: & Cardinalis Perronius in serm. habito ad Reginam Regentem coram Episcopis Parisiensi, & Andegavensi Sorbonam dixit velle se omnibus immiscere, eamque ferme semper in deteriorem partem descendere.

Quas non olim in Regno turbas, & contra Religionem tumultus excitarunt adversus Regum jura Parisienses nonnulli Magistri sub temporibus S. Ludovici, Philippi Audacis, Caroli V, Philippi Pulchri, Ludovici XII, Henrici II? adeo ut Reginaldus de Alliaco Caroli V. Procurator Generalis ad Pontificem interponere appellationem coactus fuerit, ut Regni, Religionisque imo jura cum a violentiis, quas exercebant Rector, & Decanus Facultatis, tum a conviciis, quibus Hermandus Doctor theologus Rege coram Pontificem proscciderat, integra, atque intemerata essent, efficeret: ut Ludovicus XII. consultissimis edictis cohibere effrenem Parisiensium quamplurium Doctorum licentiam, effrontemque detrahendi libidinem compescere compulsus sit: ut Henricus II. Alienigenas Scholarum auditores Parisiis pellere, Collegiorum januas serotinis horis claudi, Magistros certis legibus obstringere sapientissimis sacris jussionibus fuerit adactus. Ut Erasmus ad Franciscum I, quem veluti hæresis fautorem Noelis

Beda

Beda Facultatis Syndicus præfracta fronte traduxerat, scribens, admonuerit, sitque adhortatus, ut Syndici, aliorumque Sorbonicorum audaciæ præsto occurreret, modumque audendi cohiberet, fore alioquin facile, ut Academia celebris adeo latronum spelunca (ejus sunt verba) evaderet: ut Dux Aurelianensis Regni administrator veritus ne a turbis, quæ contra Constitutionem *Unigenitus* excitatæ in Sorbona fuerant, aliis pro ea pugnantibus, & repugnantibus aliis, Regni pax pessumiret, ne in Sorbona de eadem Constitutione institueretur sermo consultum jusserit. Idem quod de Parisiensi, pariter de Nannetensi, & Remensi Academiis judicium esto, quæ prælaudatæ Constitutioni *Unigenitus* pravo Sorbonæ exemplo perductæ refragatæ sunt. Sed invidiæ plena sunt ista, a quibus proinde abstinendum, eoque magis, quod abunde demum maculam omnem Academia Parisiensis absterserit, quam sibi ex denegato Constitutioni Clementinæ *Unigenitus* assensu contraxerat, dum 15. Decemb. anno 1729. decreto edito, appellatione, quam anno 1717. interjecerat, retractata, & rescissa, se sincera, ac submissa animi devotione eidem Constitutioni adquiescere, & ambabus ulnis amplexari declaravit non modo, sed imo pro ejus defensione adversus Potestates laicas decertare obnixe nec dubitavit, nec destitit: quamobrem nec levem gloriam sibi comparavit, laudemque a bonis omnibus promeruit.

℞ 2. Quæ quamque proba de Romani Pontificis infallibilitate, & potestate sacræ Facultatis fuerit sententia, palam fecimus paullo supra: quamvis eam, quæ nunc ei arrisisset, non moraremur, satis esset meminisse eorum, quæ Gregorio XIII. scripserat jampridem quidam Doctor Sorbonicus; scilicet postquam dixisset a viris qua doctrina, qua dignitate conspicuis Sorbonæ sententias, censurasque parvipendi, quin imo a Pontificibus ipsius Prædecessoribus non semel Sorbonæ agendi, docendique rationem improbatam, sæpiusque cum monitis, tum minis curatum, ut adamussim rediret, subnectit: Academiam Sedi Apostolicæ indivulse jugiter adhæsisse, summopere illius obsequio, & obedientiæ studuisse; atque ut aberrantes omnes illis adsciscеret, semper curis omnibus adnixam. Et quæ Petrus Hardivilliers Facultatis Rector anno

anno 1611. sermone habito coram supremo Senatu Parisiensi, quo Sorbonam ab adversariorum obtrectationibus, & objectis vindicandam susceperat, pronunciavit, scilicet non aliud potius ejus rei gratia depromsit, adhibuitque argumentum, quam petitum a Facultatis firma Apostolicæ Sedi adhæsione, ita illos alloquens: *Quasi alibi, quam in Castris Sorbonicis stet Legio illa fulminans, non Aurelii Imperatoris, sed Romani Pontificis: quasi alii sint, quam Sorbonici, qui in illa munitissima divi Apostolorum Principis navi regenda potissimum laborent.* Quæ quoque sua fuerit tempestate Facultatis Parisiensis de Romano Pontifice doctrina explicat Duvalius de suprem. Pontif. potestate par. 2. q. 1. his verbis: *Scio quidem in re Pontificia Alliacensem, Gersonium, & Almainum non esse tantæ auctoritatis, quia tempore Schismatum floruerunt, & scripserunt: duo priores, quando tres se pro Pontificibus gerebant; postremus vero Almainus tempore Julii II, & Conciliabuli Turonensis, quo Gallia sub Ludovico XII. a Sede Apostolica defecerat.* Almaino adjicere est Johannem Majorem eidem coævum. Idem iterum in elencho libelli de Eccles., & polit. potestate pag. 9. hæc habet: *Ex quo satis cuivis constare potest* (Richerium) *nondum abjecisse erroneam illam opinionem, quam in Scholam Dominicanorum Parisiensium coram Illustrissimo Cardinali Perronio nuper impudentissime professus est:* De fide est Concilium esse supra Papam: *cujus falsitas a magno illo Cardinali validis rationibus in amplissimis Comitiis demonstrata est: etsi enim Parisiensis Academia stet a partibus Conciliorum generalium, non tamen propterea in unitatem cum ceteris Academiis descendit, neque earum Doctores pro deviis a fide habet, aut unquam habuit. Postea etsi Academia Parisiensis infallibilitatem in decernendo ad Concilium generale solum referat, ab eo tamen nunquam abesse debet Pontifex. Denique etsi Parisienses ad Concilium generale ultimam fidei analysim referant, non tamen propterea potestatem de fide decernendi Pontifici unquam ademerunt, & merito.* Vides igitur a Duvalio novæ doctrinæ in Sorbonam invectæ epocham repeti a Gersonij ætate, seu Concilii Constantiensis æra: ideoque ab avita doctrina Academiam recessisse, imo non satis in doctrina nova Academiam sibi cohærere, æqualemque esse, quandoquidem Ponti-

tifici de fide definienti Christifideles omnes ad obsequendum teneri, non tenere vero Concilii etsi generalis de rebus fidei definitiones, si in illo Pontificis præsentia desideretur, docet. Dum autem audis Duvalii librum, intelligito illum, illiusque elenchum a Doctoribus Parisiensibus commendatum, probatumque iccirco, ut publicam lucem aspiceret: *Ad summam*, ut inquiunt, *cum Capite visibili Romano Pontifice unionem arctissime retinendam, cui aliter Schismaticorum mala mens, malusque animus male, & seditiose consultum vellet*.

Censuras in objectione commemoratas non moror, quippe vel per invidiam, & seditionem editæ sunt; vel alieno plane a nostra causa sensu elaboratæ; vel superioris potestatis jussu sunt revocatæ. Ita lata in Iohannem Sarrazinum, & in Iohannem de Montessono intelligenda est de tempore Schismatis, aut Pontificis dubii, aut hæretici, eoque nomine, quod Episcopis jus de fide pronunciandi adimeret. Ita lata in Nicolaum Quadrigarii, Johannem Munerij, & Johannem Angeli ex pessimo Decretorum Concilii Constantiensis, & Basileensis intellectu prodiit; neque enim censura notari meretur propositio, qua soli Pontifici immediate a Christo collata jurisdictio in ceteros Episcopos derivanda adstruitur. Ita ex cóntorta eorumdem Decretorum interpretatione obligatio Alexandro VI. imposita congregandi Concilium atque impudentissim e ab eo interposita ad Concilium congregandum appellatio. Ita lata in librum Cajetani censura assentationis vitio datur, a viris autem Doctis habetur despicatui, eique vicem rependit Duvalius, a quo Alliacensis, Gersonius, Almainus, Major, Vigorius, & Richerius ceteris Sorbonicis ea in censura præeuntes exsufflati sunt. Ita Richerio in hominem de Pontificis privilegiis recta disputantem insurgenti, & obloquenti obstitisse, ejusque impudentiæ digna rependisse doctissimum Peronium auctor est Duvalius paullo supra commemoratus. Ita latæ in Cellotium, & Guillonium ne volam quidem causæ nostræ nocent; nam & Concilia in casu saltem Schismatis necessaria dicimus, & si Episcoporum jura immediate esse a Deo daremus, nihil exinde Pontificis privilegiis adversum extunderetur. Ita celebres illi articuli ad Aulæ gratiam aucupandam, Apostolicæ vero Sedi

contumeliam,injuriamque faciendam, iccirco quod per tumultum, perque temeritatem adornati sint, contemptui habentur. Sed & pessime illis cessit, nam a Pontifice Alexandro VIII. sunt proscripti, atque jubentibus Innocentio XII, eodemque Alexandro revocati, ut paullo infra palam fiet. Mirari autem subit hominum audacissimam confidentiam, qui in caussam suam latas in Vernantium, & Guimenium Censuras advocant: quandoquidem illas Alexander VII. Pontifex Maximus, qua litteris 6. Aprilis anno 1664. ad Regem exaratis, qua Constitutione anno 1665. Romæ evulgata ceu temerarias, & scandalosas damnavit, defendique sub anathematis pœna prohibuit. Mirari vero est magis, quod Alexandri Constitutio nihili habita sit,ac Bosuetium par.2. lib. 10.cap. 27. scribere non puduerit in hæc verba: *Itaque Censuræ suæ* (in Vernantium, & Guimenium) *apud nos loco steterunt: Bulla annumerata iis, quæ ignota, ac nulla nihil ad nos pertinerent*. At mirum non est, quod qui Pontificis privilegiis detrahunt, Pontifici pariter obedientiam denegent, pessime agant, qui prave opinantur; atque in transversum abeant, qui a veritate abscedunt. Ita denique lata in Episcopum Strigoniensem eatenus laudanda, quatenus in ea propositionem præstrinxit, qua ex parte, prout accipiebatur, Episcopis etiam in Concilio congregatis judicandi de fidei controversiis auctoritatem adimeret: quo plane sensu propositionem nigro theta dignam nos dicimus. Hæc levi calamo attigimus, quæ lato sermone par. 2. Vindiciar. prosequemur.

Opponunt 3. Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam de Pontificis suprema potestate, & infallibilitate opinioni esse plane oppositam. Censet enim, & docet Episcopos in caussis fidei Judicum officio defungi, eorumque jurisdictionem a Christo immediate defluere; non simplices Romani Pontificis esse consiliarios, eorumdemque Constitutionum executores: non enim eis consuescit absque prævio examine calculum adjicere suum; neque a Pontifice jurisdictionis Episcopos participes fieri autumat. Constat id 1. ex declaratione Cleri Gallicani anno 1655. edita, libroque descripta, cui titulus: *Relation des deliberations du Clerge*. Episcopi enim illi iidem triginta, qui Cleri universi nomine Innocentio X. ob damnatas quinque Jansenii propositiones gratulatorias dederant litteras,

teras, in litteris ad Episcopos exaratis diserte declarant ad Episcoporum necessariam, atque essentialem dignitatem pertinere, ut de fidei quæstionibus primam ferant sententiam, & ne id facerent Episcopos, qui Papam consuluerant, animorum dissensionibus fuisse prohibitos: addentes Episcopos congregatos, ut deliberarent quid in hoc negotio facto opus esset, uno spiritu, uno corde, uno ore ita consensisse ad recipiendum illius (Innocentii Constitutionem) judicium, cui per unitatem christiani Episcopatus hierarchica subordinatione colligati essent; ut merito crediderint propositionum condemnationem una cum eo ab se quoque esse prolatam, ac pronunciatam. Sic se Episcopi Conjudices, & condecernentes declararunt: neque Pontificem falli, & fallere esse nescium, nisi Episcoporum consensus accederet. Idem declaratum anno 1656. a Glero Gallicano in litteris, quas Cleri nomine tum ad Alexandrum VII, tum ad Regem, tum ad Episcopos ceteros Præsules numero 40. nuncuparunt,extantque in supra laudato libello deliberationum Cleri Gallicani. Eadem doctrina liquido, & luculenter exposita ab Episcopis anno 1655. congregatis, qui postquam Johannem Bagotium purgantem se, profitentemque Episcopos immediate a Christo jurisdictionem accipere audivissent, litteris encyclicis de more ad Episcopos inscriptis declararunt Episcopos a Christo habere potestatem, quamvis eam exercere sub Pontifice debeant.

Clarius id constat 2. ex celeberrima declaratione Cleri Gallicani in Comitiis anni 1682. adornata, & quatuor articulis exposita; quorum 1. declaratur Romano Pontifici nullam a Christo Domino in Regum temporalia factam potestatem fuisse. 2. Romanum Pontificem juxta decreta Concilii Constantiensis sess. 4, & 5. supra generale Concilium potem non esse, eoque præstantiorem. 3. Pontificiæ potestatis usum cancellis sacrorum Canonum coarctari: nec valere illam ultra, aut contra Gallicanæ Ecclesiæ regulas, mores, & instituta, quibus nominibus ejusdem Ecclesiæ libertates efferuntur. 4. Præcipuas Summi Pontificis in fidei quæstionibus esse quidem partes, non tamen irreformabile ejus esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit. Quibus articulis sic expositis Episcopi numero 34, aliique Ecclesiastici nu-

mero 38. syngrapham apposuerunt suam. Ludovicus autem Rex sacræ jussionis, qua in totum, quo late patet, Regnum illos evulgari, doceri, & observari edixit die 2. Martii ejusdem anni 1682. robur adjecit: jubens idest, ut hæ propositiones in universa Ditione, ac Provinciis, atque Academiis Regnorum suorum defenderentur; neque quisquam gradum aliquem litterarum in Theologia, aut jure Canonico adipisceretur, nisi jurisjurandi sacramento prius se ad eorumdem defensionem religiose obstrinxisset.

℞. 1. Quod vel ipsi partium nostrarum patroni, atque Pontificiorum privilegiorum assertores, & propugnatores acerrimi, & præcipui Cardinales de Turrecremata, Bellarminus, & Sfondratus; Canus, etiam, & Orsius, ut de aliis taceam, Episcopos in fidei quæstionibus Judices esse profitentur, & data opera probant. At ipsos nequidem in Conciliis Judices esse infallibiles, nisi Romani Pontificis judicium anteiverit, aut accesserit, a quo in Episcopos plenitudinis potestatis partem derivare par. 2. Vindiciar. demonstrabitur. Judicis igitur ministerio, & munere funguntur Episcopi, potestative pronunciando quæstionem quampiam sacræ Scripturæ, ac Traditioni esse consonam, ideoque fide divina esse credendam, quæ pronunciatio plane duobus fieri modis potest; ut de altero nunc taceam, qui æquivalens dici solet, fitque ex tacito, aut expresso, sed singillatim, cunctorum tamen unanimi Episcoporum consensu, contra quem non pugnet Pontifex. 1. Modo antequam de ea quæstione ab Ecclesia, idest a Pontifice, vel a Concilio œcumenico fuerit pronunciatum: atque pronunciatio ejusmodi absque prævio, diligentique examine non fit, neque est infallibilis. 2. Modo postquam Concilium generale, vel Pontifex pronunciarunt: atque isthæc pronunciatio etsi fieri possit, fiatque post collatum judicium istud prolatum cum S. Scriptura, & Traditione, eaque ratione judicium dici possit, quod sit pronunciatum ab Episcopis juredicundi potientibus; revera tamen huic judicio necessarium non est prævium examen, multominus illud patitur examen, quo suspensus, ac interea cunctabundus maneat assensus: uno verbo: judicium est ejus generis, cujus extitere illa, quæ posteriores Pontifices, ac posteriora Concilia de iis rebus, de quibus jam prolatum judicium fue-

fuerat a prioribus Conciliis, & Pontificibus, quæque plane in dubium revocare ingens piaculum esset, iterum protulere.

Itaque Gallicanæ Ecclesiæ, ut ex actis Verbalibus Cleri Gallicani anno 1653, 1699, 1705, 1713, aliisque laudatis liquet, solemne fuit Romanorum Pontificum de fide Constitutionibus statim absque cunctatione, & absque examine, & antequam nossent, aut noscere valerent easdem Constitutiones majori Episcoporum parti fuisse probatas, acceptasque, ultro citroque assensum suum adjicere, & adhærere, quam plane adhæsionem judicium icciroco dicimus, quod præstita sit ab Episcopis jurisdictione insignitis; cuique judicio adhæsionis, si quando examen præcesserit, id non indigitat in antecessum ab Episcopis dubitatum de Pontificiæ Constitutionis veritate; sed dumtaxat indicio est adhæsionem illam absque cognitione, atque cum Dei verbo scripto, & tradito collatione præstitam nequaquam fuisse. Ergo tum etiam Judicis funguntur officio Episcopi, quum vel absque prævio examine, quod sane necessarium non est, vel etiam adhibita collatione cum Scriptura, & Traditione, non ut exinde veritas eliquescat, de qua antea dubitaretur, sed ut jam definita magis elucescat, firmisque adnixa rationibus fidelibus populis magis in palam fiat, & facilius adducantur ad assensum præstandum. Quin tamen ea, quæ ita conferuntur, dubitationi supponantur, Romanorum Pontificum decretis adhærent, idest judicium suum jungunt, seu interius judicant Episcopi decretis illis obediendum esse. Rem omnem uno verbo, aut altero complexus est Conventus Episcoporum Provinciæ Remensis anno 1699. in caussa damnationis libri *Des Maximes des Saints*. *Certum est*, inquiens, *juxta omnium sæculorum traditionem consensum Episcoporum primæ Sedis judicio simul esse actum obedientiæ erga sanctam Sedem, & actum auctoritatis, & judicii sub principali ejusdem S. Sedis auctoritate.*

℞. 2. Quænam fuerit, sitque germana Ecclesiæ Gallicanæ doctrina de Romani Pontificis prærogativis satis superque liquere ex dictis superioribus §§, neque ullo modo dimetiendam ex præfata declaratione anni 1682, quam contradicere palam vel doctrinæ Episcoporum Galliæ expressæ, qua in Conventu Melodunensi

dunensi anni 1579. tit. 1. Constit., inque Comitiis Parisiens. anni 1626. in monitis ad Antistites Regni artic. 137. observat Antonius Charlasius in præfat. tom.1. de libert. Eccles. Gallic.; qua in litteris ab Episcopis Gallicanis mox 85, & mox 30. inscriptis ad Innocentium X. anno 1653. animadvertit Cardinalis de Aguirre in defensione Cathedræ S. Petri disput. 2. sect. 1, & seq. Itaque ex præcitata declaratione non expiscandam fore Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam ex eo suadetur 1, quod eam accurate conferenti cum aliis doctrinæ capitibus ab eadem Ecclesia editis, pugnare cum eisdem constet. 2. Quod ea declaratio iis concepta, & nata temporum nebulis sit, quibus Romanam Curiam inter, & Gallicanam Aulam de jure, & extensione Regaliæ acerrimæ vigebant altercationes, & simultates acerbæ, ut constat ex epist.1. ad V.Innocentium XI. e Conventu Parisiensi anno 1682. mense Februarii inscripta, quam refert Eminent. Sfondratus in *Gallia Vindicata* dissert.1. §. 8. Quare multis modis peccatum iis in Comitiis, præjudicio, præcipitatione, partium studio, assentatione, ac forte etiam (verbo absit injuria) vindicta, ut observavit Antonius Charlasius tract. de libertat. Gallicanæ Ecclesiæ lib.3.cap.13. & ut scribit prælaudatus Cardinalis de Aguirre in defens. Cathedræ S. Petri disput. 1. tract. 2. sect. 2. præfatæ quatuor propositiones in Comitiis anni 1682. *Non a Concilio, aut matura consultatione prolatæ sunt, sed subita quadam animi commotione ... occasione gravis dissidii inter Innocentium XI, & Regem Christianissimum.* 3. Quod eamdem declarationem a Clero Gallicano eo in Conventu extorserint graves incussi metus. Ita ingenue Innocentio XI. confessi sunt iidem met Episcopi data ad eumdem epistola mense Februarii anno 1682, qua sic loquuntur: *Quam consecrandi fecimus Apostolicæ Sedi canonicæ obedientiæ professionem, ea nos impellit, quæ Parisiis jussu Regio congregati gessimus, ad Apostolatum vestrum referamus, gravesque metus nostros paternum in sinum effundamus.* Unde illis rescribens V.Innocentius, *Metu suasore* inquit, *nunquam Sacerdotes Dei esse solent in ardua, & excelsa pro Religione, & Ecclesiastica libertate vel aggrediendo fortes, vel perficiendo constantes.* 4. Quod eadem declaratio, ut quæ metu extorta fuisset ea, qua par erat, modestia, ingenue ta-

tamen, religiose, ex animo dolore affecto ab iisdem Episcopis, a quibus fuerat elucubrata, rescissa fuerit: ita enim in epist. ad Innocentium XII, quam legere est apud Eminent. Sfondratum in Regali sacerdotio lib. 4. §. 5, & Gravezonium tom. 8. histor. Eccles. conscripsere: *Quum in hac tandem exultantis Ecclesiæ felicitate ingentes Christiani omnes æternæ providentiæ Sanctitatis vestræ fructus percipiant, facilemque in sinum Clementiæ vestræ aditum experiantur, nihil accidere molestius nobis potuit, quam quod eo nunc loco res nostræ sint, ut aditus in gratiam Sanctitatis vestræ nobis hactenus interclusus videatur. Cujus quidem rei, quum eam fuisse rationem perceperimus, quod nos Cleri Gallicani Comitiis anno 1682. Parisiis habitis interfuerimus: idcirco ad pedes Beatitudinis vestræ provoluti profitemur, & declaramus nos vehementer quidem, & supra id, quod dici potest, ex corde dolere de rebus gestis in Comitiis prædictis, quæ Sanctitati vestræ, ejusque Prædecessoribus summopere displicuerunt, ac proinde quidquid in eisdem Comitiis circa Ecclesiasticam potestatem, & Pontificiam auctoritatem decretum censeri potuit, pro non decreto habemus, & habendum esse declaramus.* Atque quidem hæc ipsa, quod Episcopis fuisset adempta libertas, in caussa fuere cur multo ex capite adversus cœtum illum Parisiensem intercesserit Vicarius Generalis Diœcesis Apamiensis, ut est apud Charlasium loco paullo superius indicato.

Est & aliud, graviusque utique, quod Cœtum illum illegitimum comprobet, editamque exinde declarationem Ecclesiæ Gallicanæ tribuendam non esse evincat. Nempe Præsules dumtaxat, qui iis Comitiis interfuerunt, eam declarationem adornarunt absentium, quorum amplior numerus, desideratus assensus est: quibus nihilominus nec mandantibus, nec demandantibus vicem, quæ plane ad rem adeo difficilem, arduamque, expressa requirebatur, nec deinde ratihabentibus, juris nefaria inversione, ex timore, ex impetu, ex temeritate ea declaratio edita est. Longe leve tamen momentum hoc haberi debet in comparatione illius, quod statim indico, prætergressos nempe Præsules Gallicanos propriæ potestatis limites, immaniterque extra omnem Ecclesiastici juris orbitam excurrisse; ideoque ex istius attentati capite illici-

licitam, atque illegitimam ejusmodi declarationem omnino evasisse. Enim vero res erat, & versabatur inter majores, aut imo maximas causas computanda: agebatur siquidem de potestate Ecclesiastica, non quidem Episcoporum, sed Romani Pontificis, sed Concilii œcumenici, sed Ecclesiæ universalis: rem conditionis istius, & generis, tam arduam, tam gravem ad Apostolicam Sedem, aut ad Concilium generale ex Apostolicæ Sedis assensu dignoscere, ac dijudicare procul dubio attinebat. Quorsum itaque Gallicanos Antistites istiusmodi jus sibi arrogare, nisi ita attentando notum facere rem ab se factam perperam, præcipitanter, præpostere, quæ nulla ratione in rectum reduci tramitem queat, nulloque modo tenere, quum omni prorsus robore careat? Ad horum denique cumulum facit, & confert, quod horum omnium plane conscius factus, omnique ex parte concidere probe habens perspectum Ludovicus XIV. Galliarum Rex, ad Innocentium XII. Pontificem M. die 24. Septemb. anno 1693. pariter inscripta gallice epistola ab se jussum, ut nullius amplius esset roboris edictum, quo eam Cleri Gallicani declarationem ubique doceri, & defendi præceperat, significaverit. En Regis verba: *E parce que je tache de lui temoigner par les preuves les plus fortes, dont je suis capable, que je suis bien aise de faire sçavoir a votre Saintete, que je ai donnè les ordres necessaires, affin ques les affaires contenus dan mon edit du 2. Mars 1682. concernant la declaration faite par le Clergè du Rojaume, à quoi les conjoinctures d' allors m' avojent oblige, n' avojent point de suite.* Legitur ad calcem appendicis 2. operis Anonymi de Romani Pontificis privilegiis dissertat. dupl. cum dupl. append.; apud Sfondratum in Regali Sacerdotio; & apud Berninum tom.4. histor.hæres.ad Sæcul.XVII. cap. 10.

Ut ut ista essent, nullius sane roboris eam Gallicani Cleri declarationem esse habendam exinde hauritur 1. quod V. Innocentius XI., quum primum certior esset factus rerum in præfatis Comitiis anni 1682. gestarum, atque præcitatæ declarationis editæ accepit exemplar, confestim die 11. Aprilis ejusdem anni 1682. brevibus, ut ajunt, ad Galliarum Episcopos rescriptis litteris, quæ in dictis Comitiis acta fuerant, & declarata improbavit, rescidit,

ſcidit, proſcripſit, atque irrita perpetuo, & inania pronunciavit. Ita teſtatur Alexander VIII. in Conſtitutione mox laudanda. 2. Quod Alexander VIII. cum die 20. Decembris 1690. decreto edito 31. propoſitiones proſcripſit, inter quas iſtam numero 29, quæ ſic effertur: *Futilis, & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis Romani ſupra Concilium œcumenicum auctoritate, atque in fidei quæſtionibus decernendis infallibilitate*: tum die 4. Auguſti an. eodem 1690. Conſtitutione evulgata, quæ incipit: *Inter multiplices Paſtoralis officii noſtri curas*, quamque Berninus loco cit. cap. 9. deſcribit, tam geſta omnia in negotio Regaliæ a Clero Gallicano in Comitiis anni 1682, quam præfatam declarationem de poteſtate Eccleſiaſtica, atque quatuor in ea contentas propoſitiones, unaque epiſtolas, decreta, edicta in earum confirmationem edita invalida, inania, irrita, & viribus omnino vacua dixit, & declaravit, eoque nomine delevit. Poſtremo propediem moriturus Pontifex prælaudatus litteris ad Ludovicum XIV. Regem anno 1691. die 30. Januarii inſcriptis, quas citato loco exhibet Berninus, ſic ait: *Quum in ſummopere metuendo mortalis hujus vitæ confinio conſtituti, de reddenda Judici diſtricto, & pulſanti demandatæ Nobis in Eccleſia Dei ſupremæ adminiſtrationis ratione ſerio cogitemus, noſtrarum eſſe partium omnino duximus, irrita, atque inania declarare omnia, quæ aliquot ab hinc annis in iſto Regno tuo, ſive adverſus Eccleſiarum ejuſdem Regni, perſonarumque, & locorum Eccleſiaſticorum jura, ſive alias adverſus Romani Pontificis, Apoſtolicæ Sedis, Eccleſiæque univerſæ auctoritatem acta, geſta, & reſpective pronunciata fuerunt, quæque inde quomodocumque ſecuta, & ſecutura ſunt, ſicuti ex Brevi hac ſuper re edito manifeſte apparet. Quia vero nullis concluditur finibus charitas, qua Majeſtatem tuam complexi ſemper fuimus, & complectimur, ſuſceptam a Nobis per quam neceſſariam ejuſmodi deliberationem hiſce tibi ſignificamus effuſo cum paterni cordis affectu: etiam atque etiam a te flagitantes, ut ipſam æqui bonique habeas, ac ab univerſis prædicti Regni tui Ordinibus fideliter ſervari cures. Sane ubi id præſtes, quemadmodum a Filio ſuo primogenito præfata Sedes, & Eccleſia jure merito expectant, conſtantem tibi ab illo,*

per quem Reges regnant, secundorum eventuum faustitatem polliceri procul dubio poteris. Æqui bonique plane habitas cum ab optimo Rege, tum ab Episcopis Gallicanis, tam Alexandri Constitutionem, quam ejusdem epistolam demonstravit eventus. Quippe exaratis ad Innocentium XII. Alexandri Successorem viritim abs Rege, & ab Episcopis epistolis se nova retractata ad veterem, ac veram rediisse sententiam multis significatum est, ut supra dictum est.

In hæc eadem Decessorum vestigia ingressus Innocentius XII, non nisi postquam a Rege, & Episcopis Gallicanis præfatæ declarationi valedictum intellexit, eorumdem Episcoporum nominationi ad vacantes Ecclesias a Rege factæ assensum suum adhibuit: ex præfatis igitur epistolis perspectum quum habuisset eos a præcitata declaratione decessisse, eamque ex animo rescidisse, consensit tandem, ut qua in Ecclesia honoris loco cohonestarentur, qua ad majorem conscenderent. Hinc in allocutione die 26. Octobris anno 1693. ad Sacrum Cardinalium cœtum habita sic inter alia præfatus est Pontifex: *Vacantibus .... Regni Galliarum Ecclesiis illos ex iis, quos Carissimus in Christo Filius noster Ludovicus Francorum Rex Christianissimus Nobis ad eas nominavit, Prædecessorum nostrorum* (Innocentii XI, & Alexandri VIII.) *vestigiis inhærentes præficere hactenus recusavimus, qui satis notis Cleri Gallicani Comitiis anno 1682. Parisiis habitis interfuerant; atque inibi gestis jam pridem ab hac S. Sede reprobatis, assensum præstiterant. Verum quum ipsi novissime datis ad Nos litteris se de gestis hujusmodi vehementer quidem, & supra id quod dici potest, ex corde dolere significaverint, ac quæcumque in præfatis Comitiis sive circa Ecclesiasticam potestatem, & Pontificiam auctoritatem Decreta, sive in præjudicium jurium earumdam Ecclesiarum deliberata pro non decretis, nec deliberatis habere, & habenda esse declaraverint; serio insuper spondentes se imposterum gesturos, ut nihil penitus de vera eorum erga hanc Sanctam Sedem obedientia, ac debito pro juribus ipsarum Ecclesiarum defendendis zelo Nobis desiderandum supersit, Apostolica illos benignitate complecti, nec diutius a Pastorali officio arcere constituimus .... quum præsertim ipsemet Rex suis ad Nos litteris certiores reddiderit,*

se

se nuperrime Regium illud edictum, quo in Comitiis prædictis edita de potestate Ecclesiastica declaratio firmabatur, ita haberi jussisse, ut neminem ad illius observantiam teneri perspectum omnibus sit, ac exploratum. Cetera, quæ sequuntur, legere est apud Berninum tom.4. histor. hæres. ad sæcul.XVII.cap.10. Sed & idem Pontifex in litteris, quibus Episcopi, aliique Ecclesiastici viri, qui Comitiis anni 1682. interfuerant, Ecclesiis post præficerentur, id maximopere cautum voluit, ut de gestis, & declaratis eo in cœtu ex corde in antecessum dolerent, assensumque gestis illis, & declaratis adhibitum revocarent. En Pontificiarum litterarum verba. *Quum in nostro secreto Consistorio hoc mane habito, postquam nimirum tuis ad Nos datis litteris te de his, quæ in Comitiis Cleri Gallicani, quibus interfuisti, anno 1682. celebratis minus recte gesta fuerunt, ex corde dolere significaveras, Nobisque, & huic S. Sedi desuper satisfeceras . . . Ecclesiæ NN. te præfecerimus &c.* Ex quibus palam fit quam perperam, falsoque Gaspar Andoul in tract. de origine Regaliæ gallice elucubrato anno 1708. Parisiis edito, Romæque die 25. Septembris ejusdem anni confixo scripturierit: Innocentium XI. id enixum, quo Rex modis omnibus eo adduceretur, ut declarationem anni 1673. de extensione ad Regnum universum Regaliæ editam aboleret: atque post fata ipsius Pontificis ejusdem Regaliæ jus a Pontificibus Successoribus agnitum fuisse, & adsertum; ideoque eo jure Regem juste, pacificeque ire potitum.

Cedo tandem a laudata Cleri Gallicani declaratione Pontificis privilegia nihil lædi, nihil lacessiri, nec nisi secummet decertare. demonstro. Ait 4. Articulus: in fidei quoque quæstionibus præcipuas Summi Pontificis esse partes, ejusque decreta ad omnes, & singulas Ecclesias pertinere: nec tamen irreformabile esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit. Peto 1. quum dicitur Pontificis in fidei quæstionibus præcipuas esse, sive primas partes, nonne significat id plane Pontificem Concilio supereminere? Quod si perneget quis, imo privato Episcoporum judicio examinanda Pontificis judicia subjiciat, profecto ludit, & Pontifici illudit, dum subdit ea judicia ad singulas Ecclesias pertinere, quando ipsa explodere posset quilibet Episcopus: secum quoque pugnat, pugnat-

 que

que articuli 1. pars cum secunda, quandoquidem subjungitur: nec tamen irreformabile esse ejus judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit: nam sensus est Pontificis judicia ad Ecclesiam pertinere, idest ab Ecclesia recipienda esse, nec ei licere, aut liberum esse, quominus illa recipiat: e contra vero tunc demum, ac dumtaxat Pontificis judicia valere, quum illa Ecclesia receperit, idest quum diligenti præhabito examine assensum suum adhibuerit. Sed neque tunc Pontificis præcipuæ erunt partes, sed æque eas tenebit Episcopus quilibet, qui prius de assensione sua deliberaturus sit, & a quo demum si fidei articulus proponatur, isque ab Ecclesia probetur, ac recipiatur, certo certius est, quod in fidei articulum evadet. Quocirca his, aliisque ex capitibus, quorum jam multa obiter attacta sunt, declarationem istam exagitandam, vexandamque adorsi viri doctissimi, undequaque concidere demonstrarunt. Inter quos, si noscere, qui celebriores haberi debeant, in voto, & desiderio tibi sit, sunt ii Cardinalis Sfondratus; Antoninus Diana; Thomas Roccabertus; Augustinus Reding; Nicolaus Cevoli; Tyrsus Gonzales; Nicolaus Duboisius; Antonius Charlasius; Franciscus Denghien; Dominicus a Sanctissima Trinitate; Matthæus Petitdidierus; Augustinus Matthæuccius; Platina; Lucinius; Roncalia; Mansius; Orsius; Blanchus; Doctores Lovanienses præsertim, atque præ his doctiss. Martinus Steyaertius, ut propterea non esset, cur Huygens Gummarus Lovaniensis pariter doctor adversus præfatos 4. Articulos Cleri Gallic. anni 1682. etsi exstimulatus calamum distringere detrectaret, maletque vir morosior Romanæ Curiæ suspicionem, invidiamque subire.

Porro huc faciunt, congruuntque, quæ olim Auctor tractatus *De unitate, & visibilitate Ecclesiæ* Basnagio attributi Cardinali Noallio, ejusque Symmistis Constitutioni *Unigenitus* obviam euntibus objectabat: scilicet eos eodem in luto hærere, quo Lutherani Leonis X. Constitutioni difficultates opponentes, quominus illi morem gererent: Clementis Constitutionem qui oppugnarent, id agere, idque audire, quod in Ecclesia Romana agit, auditque, qui unitatis, fidei, obedientiæ, charitatisque vinculum diffringit, atque Pontifici supremam potestatem, Primatum,

matum, infallibilitatem, præcipuasque in fidei caussis partes denegat: piaculo deputari examinis depostulationem, antequam de Pontificis decretis deliberetur: ab ipso Jansenistas inter Duce Nicolio difficultates, quibus examen hujusmodi esset obnoxium, Protestantibus objectatas fuisse olim, illoque modo illorum fecisse satis objectationibus; oportere igitur Jansenistis ut probatum iret, quod Nicolio placuisset: ab exiguo admodum Episcoporum numero Constitutioni obviam euntium veritatis, ac fidei testimonium quærere, ac repetere, eumque a studio partium alienum, nullo ambitionis æstu, aut Regiæ assentationis vitio affectum, nulloque mentis errore, aut animi sententia obductum, obduratumque venditare idem esse, atque veritatis, & fidei testimonium conjecturis fidere, & vanis phantasmatibus fulciri. Uno verbo Basnagius id agit, ut demonstret non alia ad profligandam Constitutionem *Unigenitus* principia assumi a Protestantibus, quam quæ assumpserint Quesnellus, Noallius, eorumque assentatores: a Quesnello vero, a Noallio, aliisque Constitutionis *Unigenitus* refractariis principia adhiberi, quæ illos in Protestantium partes descendisse demonstrent: videlicet Constitutioni *Unigenitus* non obsistere illos, nisi Pontificis infallibilitati, & supremæ potestati bellum inferant, neque hisce privilegiis, nisi Primatui quoque obluctentur.

Peto 2, quum ait præfatus 4. Articulus Summi Pontificis judicium in fidei quæstionibus non esse irreformabile, nisi Ecclesiæ consensus accesserit, quale judicium requirit? Privatum ne, & simplex; an publicum, & solemne? Id non explicat Clerus: sed subtexit: nisi Ecclesiæ consensus accesserit. At cujus nam, amabo, Ecclesiæ? Universalis, & catholicæ ne, an Romanæ tantum, & particularis; an etiam Gallicanæ, aut alterius Provinciæ cujuslibet? Neque id, ut oportuisset, explicandum duxit, imo detrectavit: nam uti refert Tournellius de Ecclesia tom. 2. q. 5. art. 3, quamvis Illustriss. Gilbertus de Choyseul Duplessis-Pralin Episcopus Tornacensis, de quo paullo superius, ut præfatis verbis adderetur vox *Universalis* efflagitasset, id tamen minime impetravit. Igitur si Clerus eo articulo 4. uni Ecclesiæ universali inerrantiæ privilegium adserere

vo-

voluisset, illudque penitus abjudicare Pontifici, vocem illam *Universalis* sane attexuisset, neque adeo, neu adderetur, intercessisset. Quamobrem quamplures in Theologia, & jure Canonico Doctores Parisienses in consultatione publica toti Ecclesiæ Gallicanæ anno 1718. facta significarunt declaratione Cœtus anni 1682. infallibilitati Sedis Romanæ, seu Ecclesiæ Romæ constitutæ nihil fuisse detractum: declaratum quidem ajunt ab eo Conventu, quod Pontifex non sit infallibilis; non etiam quod Ecclesia inter Romanæ Urbis Mœnia constituta errori sit obnoxia; quin imo, pergunt, Bossuetius Cœtus illius magna pars coram, & constanter Romanæ Ecclesiæ indeficentiam defendit, videlicet in sermone habito ad eumdem Cœtum. Præterea ab eodem Clero dictum quidem: nisi Ecclesiæ consensus accesserit; at minime explicatum est, utrum illa conditio necessaria esset, an libera, seu utrum Ecclesiæ liberum sit Romani Pontificis judicio consentire, an necessarium, ut animadvertit Auctor operis inscripti: *Memoire sur la maniere, dont les Eveques doivent recevoir la Constitution Unigenitus* anno 1714, ubi sane contendit ineluctabilem Episcopis necessitatem incumbere solemnibus, sive, ut ajunt, ex Cathedra pronunciatis Romani Pontificis judiciis consentiendi. Atque hactenus de hac oppositione gravissima quidem, sed cui, ni fallor, plene satis factum arbitror.

Opponunt 4. Academiæ Parisiensis, Gallicanique Cleri doctrinam de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ ejusmodi esse, ut eadem cum Pontificis supra Concilium potestate, atque in fide infallibilitate salva, & integra stare nequeat, contra imo conspiret, & apertissime potius iis privilegiis advetsetur. Ita sacra Parisiensis Facultas in Censura lata adversus Vernantii librum propositionem, qua ille affirmabat Pontificis judicia neque examini, neque appellationi esse subjecta, suggillavit tamquam quæ sacræ Concilii auctoritati detraheret; ac germanis Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus esset adversa. Eadem de re, quod Gallicanæ Ecclesiæ libertatibus adversa docuisset, Guimenii librum eadem Facultas nigro calculo perstrinxit, atque Alexandri VII. Constitutionem, quod eisdem legitimis Gallicanæ Ecclesiæ libertatibus obviam iret, absque piaculo non acceptari posse, roboreque apud Gallos

los omnino carere declaravit. Atque ita ex sententia Facultatis Parisiensis, & Cleri Gallicani adversus Petrum de Marca, & Antonium Charlasium contendit præ aliis Illustriss. Bossuetius defens. declar. p. 2. lib. 11. cap. 15.

℞. 1. Cum doctissimis Charlasio, Petitdidiero, Soardo, aliisque hoc de argumento præclare agentibus Gallicanæ Ecclesiæ libertates bifariam considerari, ut aliæ nempe sint, quas sacras, & legitimas habendas esse jure jubent, & consentiunt optimi ex Gallis tractatores: aliæ autem, quæ libertatis potius abusus, Ecclesiæ Gallicanæ servitutes, & sanctioris disciplinæ corruptelæ habendæ sint. Cujusmodi genus posterioris libertates sub priori, ac legitimo comprehendere nefaria temeritate tentasse Puteanum scite observavit Illustris. Franciscus Bosquetus Episcopus Monspessulanus in epist. ad Stephanum Baluzium præfixa lib. de concordia Petri de Marca. Primi generis libertates, seu verius Gallicanæ Ecclesiæ peculiares leges, ac consuetudines, aut legitima potestate invectæ, ac præsertim si Pontificum Romanorum aut potestas, aut pactum intervenerit, studiose, religioseque conservandæ sunt sane, jubentibus vel ipsis Conciliis Nicæno can. 6, & 7; Ephesino can. 8; Chalcedonensi act. 15; Pontificibus Maximis SS. Leone I. epist. 52; Gregorio Magno lib. 1. epist. 75; & lib. 2. epist. 37, & 39; Nicolao I. in cap. *Scit Sancta* 3. dist. 12; Leone IX. ibidem laudato; & SS. Patribus Basilio epist. 181, & 197; Hieronymo epist. 28, nunc 52; Ambrosio apud S. Augustinum epist. 54, alias 118; & Augustino epist. 86. Adeundus Gratianus dist. 11. De libertatibus secundi generis scripsere equidem, & copiose quamplures Petrus, & Jacobus Puteanus; Petrus, & Franciscus Pithæus; Jacobus Capellus; Natalis Brulartius; Johannes Tilletus; Renatus Choppinus; Glaudius Fauchetius; Antonius Hotmannus; Guido Coquilæus; Jacobus Leschasserius; & Benignus Milletotius; quorum tractatus duobus voluminibus in folio comprehenduntur, quæ anno 1639. Parisiis absque auctoris nomine publicam adspexere lucem sub hoc titulo: *Traitès des droits, e libertès de l' Eglise Gallicane*: *Et Preuves des libertès de l'Eglise Gallicane*. Pessime exceptum opus fuit, vix quippe in lucem prodiit, ut agente Cardinali Rupefocal-

caltio, & Clero Gallicano Parisiis in Comitiis coacto diris cunctis devotum opus fuit, tamquam noxium, nefarium, schismaticum, impium, hæreticum passim, Verbo Dei contrarium, Hierarchiæ Ecclesiasticæ, disciplinæ sacramentorum, & sacrorum rituum eversivum, Sanctæ Sedi Apostolicæ, Galliarum Regi, Dei Sacerdotibus, Ecclesiastico Ordini, ipsique Gallicanæ Ecclesiæ injuriosum, scandalis, mendaciis, periculisque plenum. Accessit etiam Regii Consistorii decretum, Regisque edictum, quo proscriptum opus fuit, & publico commercio interdictum. Legendi, qui in præfatum opus calamum exacuere, viri doctissimi Petrus de Marca de Concord. Sacerd., & Imper. lib. 1. cap. 1; Thomassinus differt. 18. num. 114; Charlasius tract. de libert. Eccles. Gall. lib. 1. cap. 1, & lib. 4. per totum; Langletius du Fresnois in præfat. historiæ, quam præmisit commentario Puteani de libertatibus Gallicanis; Tournellius de Ecclesia tom. 2; Petrus Collet Congreg. Missionis Presbyter Tournellii continuator tract. de legibus cap. 5. art. 2. sect. 5; Petitdidierus in appendice tractatus de infallib., & auctor. Rom. Pontificis, aliique. Auctor tunc ignotus se prodidit (proh impudentiam!) in secunda adornata editione nihilo emendata sub nomine Petri Puteani. Præfato operi Gallis bene moratis, optimeque consultis, atque Ecclesiæ Gallicanæ adeo exoso, & exitioso adnumerandi Fevretus; Roussel; Salgadus Hispanus, aliique pauci Forensium potius, quam Ecclesiasticarum rerum periti, qui apud bonos omnes, æquique æstimatores male audiunt: adeo ut Fleurius ipse serm. 9. in hist. Eccles., quo de libertatibus Gallicanæ Ecclesiæ data opera disputat, de recentioribus hujusmodi Gallicanarum libertatum corruptoribus potius, quam defensoribus, & de corruptelis, ac servitutibus potius, quam usibus, & libertatibus Gallicanis acerbissime conqueratur: illó imo progressus, in quo castigandus putatur, ut bona fide fatendum affirmet variimodi Galliæ usus cum recta, consultaque ratione nullo conciliari modo posse, tam enim immaniter ab ea exulant.

℞. 2. Cum prælaudatis viris Doctissimis Gallos Scriptores non convenire inter se de loco, quo demum Gallicanæ libertates sint constituendæ. Choppinus lib. 1. de sacra politia tit. 1. eas constituit

ſtituit in obſervantia veterum Canonum. At quis inficias veteres Canones eat? Verum apud Gallos omnimode veteres Canones non vigere, ac in veterem, abolitumque abiiſſe uſum mox oſtendemus. Coquilæus in inſtit. ad jus Gallorum tit. de jure Reg. eas eſſe Gallicanæ Eccleſiæ libertates exiſtimat, ut Canonibus quidem antiquis adhæreatur, non admittantur etiam Pontificum Conſtitutiones a 400. annis editæ paucis exceptis. At quis indiſcriminatim Pontificum Conſtitutiones peſſum dare audeat, quæ annos 400. anteceſſerint? Juſtellus in epiſt. ad Leſchaſſerium initio tomi *Canonum univerſæ Eccleſiæ* eas collocat in 4. prioribus Conciliis œcumenicis, ac proinde quæ contra illa Pontifices aggrediantur, præcipuas appellationibus illis cauſſas præbere, quæ velut ab abuſu interponuntur; quam ſuam opinionem Juſtellus a Cardinali Lotharingo in Concilio Tridentino propugnatam fuiſſe, quam præfidenter, tam falſo affirmat. At quis, amabo, neget jus commune eſſe ſervandum? Quis neſciat apud Gallos uſu jam non amplius venire omnes veterum Conciliorum Canones? Paullo poſt a Gallis circa veteres Canones diſpenſationes a Pontificibus poſtulari, & impetrari oſtendemus. Pithæus libertates hujuſmodi collocat in libertate Laicæ poteſtatis in Eccleſiam. At quis patienter tam nefarium ferat aſſertum; quo ſuſque deque divino cæteroquin juri innixa fertur libertas Eccleſiaſtica, Eccleſiæ quin imo leges flocci, naucique fiunt? Petrus de Marca lib. 3. de Concordia cap. 1. libertatem Gallicanam vocat antiqui juris communis uſum. Eidem cohæret Carolus Fevretus in tract. de abuſu lib. 1. cap. 4. Johannes Doviatius in ſynopſi hiſtoriæ juris Pontificii ad calcem ſylloges operis ad jus ſacrum conjicit, in vetera Eccleſiæ inſtituta; quibus tenacius Galli adhæſerint. Veſtigiis iiſdem inhæret Johannes Gerbaſius in tract. de cauſ. Major. art. 2. apud Charlaſium. Illuſtriſs. Carolus Mauritius Letellerius Archiepiſc. Remenſis in proteſtatione facta anno 1678. contra Epiſcopatus Cameracenſis erectionem ad Archidiœceſis dignitatem perſuaſum habuit Gallicanæ libertatis unicum, & inconcuſſum fundamentum eſſe vetera quatuor generalia Concilia. Idem fundamentum Gallicanæ libertatis ſacris Canonibus, & SS. Patrum traditioni inniti declaravit Clerus Gallicanus in Co-

mitiis anno 1682. Thomassinus loco supra cit.; de Belsunce Episcopus Massiliensis in docum. pastor. de libert. Gall., aliique Gallicanas libertates in disciplinæ solius libero usu consistere docent. Johannes Pontas; Ludovicus Habert in tract. de legibus cap. 11; & Petrus Collet de legibus cap. 5. art. 2. libertates Gallicanas integras reponunt in jure constantissimo prosequendi receptos universalis Ecclesiæ Canones, & antiquas Regni consuetudines, contra quod jus Romani Pontifices aliquid in Gallia non aggrediantur, nisi de consensu Regis, & Populi. Verum in Gallia nec veteres Canones integros vigere, variasse etiam veterem disciplinam, obtestarique facile, ac frequenter Romanos Pontifices, ut Canones relaxent, ac peragi pleraque, quæ cum jure veteri communi non concordent, mox evincimus.

Neque vero magis conveniunt Galli tractatores de fonte, & capite, a quo hujusmodi libertates Gallicanæ profluxerint. Sunt enim, qui a Capitularibus Carolinis eas repetunt. At Capitularia illa majori ex parte a foro; & praxi nunc exulant. Sunt qui a sanctione Pragmatica S. Ludovici accersunt. Sed eam pseudoepigraphis dubio procul adcensendam fore plurimis ostendemus par. 2. Vindic. Qui a Conciliis sive Turonensi I, sive Francofordiensi earum usum primo acceptum referunt, eos exagitat, & explodit Charlasius lib. 1. cap. 14. eo loci adeundus, si aveas. Richerius Gallicanarum libertatum originem appellationibus ab abusu attribuit, exindeque earumdem exordium auspicatur. De his alibi erit agendum. Petrus de Marca pro jure Gallico intelligi vult jus ipsum Canonicum a Gratiano compactum. Sed exinde nihil peculiare pro Gallis expiscari quis probe non perspicit? Bossuetius veteribus Canonibus inniti jus Gallicum autumat. Sed id Hispanis præferti n pariter commune: Toletani enim II. Concilii Patres æque studiosissimos se præbuerunt veterum Canonum, adeo ut decreta subscribenda ducerent adjecta ea clausula: *Salva auctoritate priscorum Canonum*: quin & veteres Canones loco ut starent integri suo, enixe curasse, fategisseque constat Episcopos Concilii Bracarensis anno 563, nec non Toletani IV. anno 633. celebrati: uti nec Justellus ipse est inficiatus. Justellus uterque Pater, & Filius libertates Gallicanas revocant ad vete-
rem

rem Codicem Ecclesiæ universæ ante collectionem Dionysii Exigui adornatum; quibus in opinione accessit Guillelmus Voellius. At Romanæ Ecclesiæ ignotus erat hujusmodi Codex : nisi velint pro Codice universæ Ecclesiæ obtrudere Codicem Canonum Trullanæ Synodi a Græcis venditatum , quem ab Ecclesia Romana nedum non probatum , sed potius rejectum non ignorant , id asserente Anastasio in vita S. Sergii I. Papæ. Carolus Fevretus opinatur antiquitus in Gallicana Ecclesia duos Canonum Codices usui extitisse , scilicet collectionem Dionysii Abbatis , ac alteram innominatam Ecclesiæ Gallicanæ peculiarem , usuque frequentiorem . At prior Dionysii Codex etiam Romanæ Ecclesiæ acceptus , ut ex Cassiodoro narrat Baronius ad annum 325 ; imo Ecclesiæ Occidentali universæ usu sacratus erat, unde non erat peculiaris Ecclesiæ Gallicanæ:secundus vero teste ipso Fevreto,& fatente Sirmondo in præfat. ad Concilia Ecclesiæ Gallicanæ fuit penitus ignotus : commentum igitur istud est nulla veri vel simili conjectura subnixum. Itaque anceps,& incertum adhuc,ex quo dimanarint, in quove locandæ demum sint jactatæ toties Gallicanæ Ecclesiæ libertates. Confer interea Spondanum ad annum 1398. n.4. , ubi propius videtur digitum ad fontem intendisse ; refudisseque in immunitatem ab exactionibus pecuniarum , & reservationibus Beneficiorum tempore schismatis introductis.

Ut ut vero eæ sint , ostendo ab ejusmodi libertatibus non arctari intra Canonum veterum cancellos Pontificis Romani potestatem,& jurisdictionem . Principio enim pleræque, quæ apud Puteanum pro libertatibus Gallicanis venditantur,(jure ne an injuria non hic moror) nihil cum veteribus Canonibus habent commune: uti quod Regii Officiales excommunicari nequeant , dum suo funguntur munere : quod supremæ Regni Curiæ delegare Ecclesiasticas personas possint , a quibus Censuræ relaxentur : quod Regi jus Regaliæ , & quidem in Regnum , quo late patet , competat : Quod supremæ Curiæ cognoscere possint in materia possessorii quoad Beneficia , & decimas ; ad easque locus sit appellationibus , quas vocant ab abusu : quod non impetrata Regis , seu Curiæ supremæ licentia Indulgentiæ non promulgentur : quod Galliarum Ecclesiæ Breviaria , & Officia divina mutare nequeant abs-

que litteris Regis patentibus: quod absque Regio assensu novi Regularium Ordines admitti, aut nova construi Monasteria nequeant: quod laici consanguineis Ecclesiasticis in bonis etiam ex Ecclesiasticis profectitiis succedant: quod Clerus Regi subsidia ordinaria per modum decimæ, aut gratuiti doni præstet: quod Pontificia rescripta sub annulo Piscatoris data recipiantur; secus imaginibus SS. Petri, & Pauli obsignata: quod in caussis Ecclesiasticis mixtis criminalibus Judices laici se immisceant, aliaque hujusce generis, quæ diffuse lib. 4. Charlasius persequitur, quorum ne ullum quidem in veteribus Canonibus vestigium occurrit; si quod vero vestigium occurrit, extemplo odii, execrationisque dicam incurrit. Præterea olim, & nunc Pontifices in Galliis pleraque gessisse, & indulsisse, ac nunc gerere, & indulgere, quæ vel cum veteribus Canonibus, vel cum laudatis libertatibus non satis cohærent; neque tamen Gallis id male acceptum ire compertum est omnibus. Ita olim in Galliis Vicarios suos Apostolicos degere jubebant, ad quos omnes Ecclesiarum causæ deferebantur judicandæ, quibusque jus erat integrum cogendi Concilia. Adparet id liquido ex epistolis SS. Zosimi, Leonis, Symmachi, Felicis IV, Vigilii, Pelagii I, Gregorii M., aliorumque ad Episcopos Arelatenses Sedis Apostolicæ vices gerentes, quo de argumento par. 2. Vindiciar. agemus. Ita olim ad S. Ludovici Regis preces Alexander IV. Pontifex Maximus anno 1255. S. Inquisitionis tribunal in Galliis constituerat, librumque Guillelmi Sant Amoræi proscripsit; atque ultro citroque concessit sacra Facultas Parisiensis a Pontifice in universum Orbem constitui, ac dirigi posse qua Confessarios christifidelium peccata relaxatum, qua verbi Dei præcones Christi Evangelium prædicatum, quod SantAmoræus, inique inficias ibat. Recolenda, qua supradedidimus de sacro Inquisitionis tribunali in Galliis frequens erecto, deque decretis a S. Congreg. Romæ adversus perniciosos libros editis ultro citroque in Galliis admissis, pervulgatisque.

Impræsentiarum ita in Galliis Pontifici jus adseritur præventionis in conferendis Beneficiis: a Pontifice jus concessum agnoscitur in nominatione ad Beneficia conferenda: a Pontifice ad Regis nominationem Episcopatus, & Abbatias conferri: translatio-

tiones fieri Episcoporum; Episcopatus plures uniri; novosque institui: Beneficia commendari; atque plura simul licite ut retineantur, indulgeri: Pontificis esse Monasteria a jurisdictione Episcoporum eximere: Studiorum Universitates erigere: novosque Ordines approbare, etsi eos denuo institui Concilium Lateranense vetuisset: item indulgere, ut Episcopi ab Episcopis ordinentur; etsi olim eorum Ordinationes a Metropolitanis celebrari Canones juberent: Beneficiorum pluralitatem relaxari a Pontifice, tametsi eam olim reprobaverit præ aliis Concilium Chalcedonense: Pontificiæ esse potestatis Resignationes in favorem ratas habere; pensiones super Beneficia permittere; & Beneficiariis coadjutores indulgere: potem esse Pontificem plenarias indulgentias elargiri: reservare certos casus, ac sub certis legibus eorumdem veniam facere: dispensare circa ætatem Ordinandorum; circa temporum interstitia; circa irregularitates; circa Matrimoniorum impedimenta, & gradus vetitos a Conciliis Lateranensi, & Tridentino: quarum quidem dispensationum genus, si quod alicubi, in Galliis maxime in desiderio esse, Gallorumque voto, usuque frequens factum jam nemo ignorat. Mitto innumera, ne sim præter modum longior: sed & par. 2. Vindiciar. copiose de Pontificis Romani juribus agendum erit. Postremo etsi generalibus Conciliis suprema a Gallis, qui isthæc obtendunt, potestas adjudicetur, nihil tamen ex his libertatibus Gallicanæ Ecclesiæ timent, aut incommodi, aut discriminis: neque tamen Conciliorum generalium decreta omnia ad disciplinam spectantia Gallicana Ecclesia vel respuit, vel recipit, uti de Conciliorum Basileensis, & Tridentini decretis actitatum est. Eccur ergo ex asserta semel Pontificis supra Concilium potestate, aut ex acceptatione Pontificiarum Constitutionum de disciplina decernentium Gallicanis libertatibus periculum grande imminere, foreque facile, ut illæ pessum eant, Galli isti osores, quam temere, tam tumide, atque ad ravim usque jactitant? Adisis Spondanum ad annum supra cit., ubi auctor est locuples, liquidusque a libertatum Gallicanarum defensoribus nunquam existimatum Gallis exinde licere *Agere suo libitu, aut a jure communi in aliquo discedere, vel debitam ab omni ævo Romanis Pontificibus legitime intrantibus obedientiam denegare.* Osten-

Ostendo 2. easdem libertates nihil lædi ab asserta semel Pontifici infallibilitate. Quemadmodum enim etsi Concilio generali in fide indeficientia adjudicetur, nihil exinde præjudicii Gallicanis libertatibus infertur; ita neque illis quidquam adversi accidet, Pontificis infallibilitas stet, aut cadat: quippe Gallicanas libertates non ad fidei summam, sed ad disciplinæ caput spectare in confesso est. Quid quod ipsimet Gallicanarum libertatum depravatores, qui libertatum loco corruptelas, & abusus invexere Pithæus, Puteanus, Capellus, Hotmannus, Coquilæus, Leschasserius, aliique hujusce generis pessimi Scriptores nunquam Gallicanis libertatibus deputaverunt, quod Concilium Pontifici præstet, aut quod in fidei quæstionibus non sit iste infallibilis? Atqui id eorum exhibitis testimoniis ostendit Thomassinus dissert. 18. in Synodum Romanam. Tantum vero abest, ut idem Thomassinus, Spondanus, de Marca, Duvalius, Habertus, Fleurius, Charlasius, Pontassius, Contensonius, Serrius, Langletius, Colletus, aliique inter Gallicanas libertates eas de Pontificis fallibilitate, & infra Concilium facultate adstruerent, quin potius non adnumerandas docuere, uti de Marca, Fleurius, & Serrius: aut potius Pontificis infallibilitatem, atque supra Concilium potestatem tota mentis acie, animique contentione defenderint, uti Duvalius, Dartis, Gundeæus, Contensonius, Thomassinus, Charlasius, Argentræus, Abelly, Langletius, &c., quin propterea libertatum Gallicanarum propugnatores acerrimi esse destiterint: quin imo Romani Pontificis integra privilegia manere jubent, veluti primum, præcipuumque Gallicanarum libertatum fundamentum, ac proinde eos Gallicis rebus non prospicere, qui pro Gallicanarum libertatum fundamento Concilii generalis potestatem supra Pontificem collocant, concludunt, uti Petrus de Marca, Johannes de Selva, Spondanus ad annum 1639, Langletius; Cardinales de Bissy, & de Mailly, Episcopi de la Fare, de Fenelon, de S. Albin, aliique Gallicani Antistites superiori §. laudati. Quorsum ergo tam moleste habet Bossuetius defens. par. 2. lib. 11. cap. 15. dictum a Petro de Marca non unam esse ex libertatibus Gallicanis, ut Concilium generale superius Romano Pontifice dicatur, habeaturque, ea ratione,

tione, quod ea libertate perinde utantur Galli erga Conciliorum, atque erga Pontificum nova decreta ad caput ſpectantia diſciplinæ? Iccirco quia ita appellationibus a Pontifice ad Concilium aditus intercluderetur? Atqui iſtam unam ex Gallicanis libertatibus volens næ vehementiſſimo in errore verſatur. At de appellationibus par. 2. agemus.

Præſtat interea hactenus diſputata claudere præclaris verbis Caroli Magni in epiſt. ad Elipandum, & ceteros Hiſpaniarum Epiſcopos, quos adhortatur, ut quum pauci ſint, qui in alienam a veritate ſententiam ſe abripi paſſi ſunt, cohorti Patrum ſe adjungant, a qua vel latum unguem deflectere grande ſciant eſſe piaculum. *Nec pigeat*, inquit, *Chriſtianum, ubi hæſitet quærere, nec pudeat, ubi neſciat, diſcere, quoniam pia humilitas diſcendi ſapientiæ intrat ſecreta, & melius eſt diſcipulum eſſe veritatis, quam doctorem exiſtere falſitatis. Ille ad altiora ſemper provehitur; iſte ad inferiora ſemper dilabitur, & inde Magiſter efficitur erroris, unde auditor contempſit eſſe veritatis. Meæ propriæ unanimitatis*, pergit piiſſimus Imperator, *tum iis ſanctiſſimis prædictorum Patrum decretis, & Catholicis ſtatutis conſenſum ſubnexui .... ne paucorum ſubdolis aſſertionibus conſentirem, ſed plurimorum teſtimoniis roboratam fidem firmiter tenerem .... Horum me ſanctiſſimæ multitudini, & probatiſſimæ auctoritati in veræ fidei profeſſione firmiter aſſocians, nec veſtræ me paucitati in conſenſione hujus novæ aſſertionis ſocium admitto*: & poſt pauca: *Vos igitur quia pauci eſtis, unde putatis vos aliquid verius invenire potuiſſe, quam quod ſancta univerſalis toto Orbe diffuſa teneat Eccleſia?* Quam recta ad eam, quæ recens veteri abjecta, eaque quidem a Majoribus accepta, ab exiguo oppido noviter ſapere volentium numero invecta eſt inconſulte ſententia, iſta collineant? Quanto autem probro iis perinde cedere oportet de eorum, quotquot ex gentilibus in Eccleſia Gallicana emicuerunt, inſtituto voluiſſe decedere, eorumque poſtabire veſtigia, quorum nec ad vetuſtatem exacta auctoritas, nec ad veritatem intentus animus, nec ad ſobrietatem compoſita ſcientia, ſed uni indulgentium ingenio, quodque ad hujus conformaretur intemperiem, id unum inſectantium?

Ex

Ex Theologicarum rationum momentis.

ARTICULUS XII.

VIX ullum est alterum Christianæ Religionis caput, in quod impotentiori odii impetu bacchantium efferato, effrenique more ferantur qua schismatici, qua hæretici, quam in Romani Pontificis Primatum, potestatem, in fideque indeficientiam, ut qui ferre non possunt ab eodem vel erroris damnari, vel ab Ecclesia abscindi. Ejus rei caussa ut ab Ecclesia unum supremumque Caput amoveant, Ecclesiæ unitatem discerpere, ejusque Hierarchiam e medio tollere aggrediuntur; nempe hanc unam in rem nervos, ac vires omnes adhibentes, ut unum ab Ecclesia Monarcham eliminent. Itaque Ecclesiam jure divino unam, seu in Ecclesia Hierarchiam a Christo Domino institutam inficiantur Calvinistæ, & Lutherani, ac præsertim Anglo-Presbyteriani, (qui enim Episcopales audiunt, nostræ non admodum repugnant sententiæ,) e quibus Johannes Paulus Habenstricius in dissert. de form. regim. in Ecclesf.; Adam Tribechovius in dissert. de ordin. super. potest.; Franciscus Budæus lib. 5. instit. Theolog. cap. 4; Petrus Juriæus *Sisteme de l' Eglise* lib. 1. cap. 7; Claudius Salmasius in dissert. de Episcopis, & Presbyteris; Georgius Callixtus introduct. ad libellum Cypr. de unitate Eccl., & de Monarch. visib. Pontif.; Moshemius instit. hist. Ecclesf. major. sæcul. I. par. 2; Iohannes Musæus lib. de Ecclesf. p. 1. disp. 3, aliique cum antiqui, tum nuperi ejus generis profligatissimi homines, quorum plerosque aliis in locis dinumeravimus, quosque describit, graphiceque depingit in suo Βασιλικοδωρό vel ipse Jacobus Angliæ Rex pag. 147. ceu homines præcipites, ad unam plebem factos gratiosos, factiosos, unumque furoris præsidium in paritate collocantes, fine modo ambitiosos, sine caussa maledicos, nec quicquam spirantes, nisi seditiones; susque deque divina, & humana pervertentes, & perturbantes, atque Ecclesiasticam postquam everterint, contra Civilem pugnant potestatem. Eam obrem Ecclesiasticam Hierarchiam, atque in ea Pontificis Romani Monarchiam, rem esse puri

puri putique nominis, seu juris dumtaxat humani contendunt. Et quidem in Ecclesia quidam ab Apostolis invectam suadere nituntur ex S. Anacleti epist. 2. pseudoe-pigrapha; S. Julii I. epist. 1; & Canone pariter subdititio *Ego Ludovicus* dist. 62, ubi dicitur Apostolos voluisse, ut sibi præesset Petrus: jussisse præterea, ut Romana Ecclesia omnium Primatum obtineret; Romanumque Pontificem vices Petri gereret. Ab hac opinione non absfuere Grotius, Leibnitius, & Blondellus de Primatu. Alii autem non ante III.Ecclesiæ ævum Hierarchiam Ecclesiasticam audivisse, in eaque Romanum Pontificem supremum appellatum Monarcham: nec imo ante id temporis doctrinam de Ecclesiæ unitate inlatam. Ita Petrus Juriæus, & Georgius Callixtus, quorum opinionem ipsemet Moshemius in dissert. de Gallorum appellatione ad Concilium refellit, quippe eo tempore antiquiorem esse doctrinam, quam tamen ipse explodit, existimat. Juriæo, & Callixto eo in errore deinde accessit Musæus. Alii a Conciliis ortum ejusmodi Pontificis in Ecclesia Primatum nactum esse malunt. Ita Nilus, & Illyricus in lib. contra Primatum Papæ; id se extundere jactantes ex Concilio Chalcedonensi can. 28. juxta ipsum Nilum, idest act. 16. juxta nostrum Codicem; ubi Romana Ecclesia a Patribus habuisse Primatum adseritur: ex Justiniani Novella 100., apud nos autem 131, ubi decernitur, ut Romanus Episcopus omnium Sacerdotum sit primus: & ex epist. 301. juxta Illyricum, sed revera 288. Æneæ Silvii, ubi ait ante Nicænum Concilium, quemque sibi, prout liberet, vixisse, neque ad Romanam Ecclesiam quemquam habitum respectum: addere poterant & Synodum IV. sub S. Symmacho, ubi habetur Apostolicæ Sedi singularem potestatem traditam equidem ob merita B. Petri, sed a Conciliorum auctoritate. Eos autem egregie refellunt doctissimi Bellarminus, Boverius, Petavius, Hallerius, aliique. Alii ab Imperatoribus regiminis Monarchici Ecclesiastici rationem, sive Pontificis Primatum introductum, de quibus diximus art. 9, ubi de Imperatorum, Regumque testimoniis egimus. In id pessimi operis, ut Ecclesiæ Hierarchiam, & Pontificis Primatum labefactarent, incubuere postmodum Marcus Antonius de Dominis, & Edmundus Richerius, de quibus

 abun-

abunde dictum est alibi. An non in easdem partes descendant, qui contra Pontificis supremam potestatem eniuntur, eamque Concilio supponere conantur, ipsimet viderint, id plane nobis videtur, ac propterea contra omnes post quam S. Scripturæ, & Conciliorum auctoritate, nec non Patrum, & Doctorum testimoniis pugnavimus, ratione quoque ut pugnemus, unum est reliquum: nam par. 2. Pontificum perinde dictis, gestis, & juribus erit pro virili parte nobis pugnandum.

Unus Dominus, una Fides, ait Apostolus Ephes.4, 5: *Deus unus est, Ecclesia unitas; non respondet uni, nisi unitas*, aiebat S. Augustinus serm. 2. in Psal. 101. num. 8; ex quibus sic instauratur argumentum. 1. Religionis unitas infert Regiminis unitatem; atqui in Ecclesia Catholica Romana est, eritque unitas Religionis; ergo in ea necesse est unitatem esse Regiminis: ut autem unitas sit Regiminis unum necesse est summum extare Rectorem, qui omnes regat. Qui pote? Fieri non potest, ut Religio sit una, nisi qui ejusmodi Religionis nomine censentur, in unitatem unius Ecclesiastici corporis coalescant: at ita coalescere in unum corpus nequeunt, nisi adsit unum Caput, quod omnes in officio, & unitate contineat. Quid ad hæc autem, quod Ecclesiam Catholicam ejusmodi instituit Christus Dominus, ut eadem Religio in ævum maneret? Non enim Religionem juxta temporum mutationes voluit mutari: atqui eadem Religio manere in ævum nequit, nisi eadem una sit. Aliter. Christus Dominus ejusmodi Ecclesiam constituit, ut eadem semper esset, ejusque dum viveret, ipsemet Caput existeret, sub quo Christifideles omnes velut in unitate corporis connecterentur: igitur Christo Domino post ascensum in Cælum oportet eodem in officio Capitis aliquem velut ex asse successisse, qui Christifideles veluti membra in uno eodemque corpore unita in extremum usque ævum contineat: quem S. Petrum utique esse, ejusque Successorem Romanum Pontificem ex Christo D. didicimus, & credimus. Enim vero si Ecclesias omnes singulares in Orbem diffusas Christus instituit conjunctas inter se se, atque ita quidem ut in unum veluti corpus essent jugiter colligatæ: quemadmodum sibimet veluti capiti easdem, dum in vivis ageret, conjunxerat, necesse est, ut vice sui unum supremum Caput omnium Eccle-

Ecclesiarum constituerit, a quo sui modo Ecclesiarum omnium unio, & societas, qua monitis, & præceptis, in eos, qui societati nomen dedisent, agendo confoveatur; & quum opus fuerit, qua minis, & pœnis in eos, qui schismata conflare audeant, animadvertendo conservetur: nam alioqui, nisi auctoritate unius ceteræ in officio continerentur, omni ex caussa schismata exorirentur, & exorta modus exterminandi non esset. Jam vero Caput istud Ecclesiarum omnium Romanum esse Pontificem SS. Patres, qui vel ab Apostolis disciplinam acceperunt, vel horum Discipulos audiverunt, vel ab Apostolis derivata traditione cognoverunt, tenent, docent, & tradunt. Hinc Romani Pontificis Cathedram *Unitatis Centrum*, uti SS.Cyprianus, & Optatus nuncuparunt; neque id negare est ausus Moshemius in dissert. Theolog. hist. de Gallor.appell.: aut *Communionis Ecclesiasticæ, & Catholicæ Societatis Caput*, uti SS.Hieronymus, & Gregorius Nazianz. hom. de creatione Episcopi Doarorum, cujus locum de Romano Pontifice intelligendum fassus ingenue est ipsemet Casaubonus exercit.15.cap.16; & Patres Concilii Chalcedonensis in Synodica ad S. Leonem ita reapse intellexerunt. Recole argumentum e ratione Monarchici regiminis petitum, quod tom. 1. propositionis fundamentum positum fuit, cui dissertatio dein nostra superstructa.

Exinde 2. exsurgit aliud argumentum. Si Romanus Pontifex post Christum D., & S.Petrum Regimini Ecclesiastico est præfectus, seu Ecclesiæ Caput, & Rector, sive Ecclesiasticæ Communionis Centrum est constitutum, Ecclesia vero est corpus, & Christifidelium sub eo Capite congregatio, seu in eo Centro societas coadunata; itaque Romano Pontifici ab Ecclesia universa debetur obedientia, eique officii loco esse oportet Pontifici Romano obtemperare. Quis id, quæso, tam impudens eat inficias? Christo D. etenim procul dubio ea quoque ratione obedientia debebatur, quod supremus esset Religionis Rector: ejusque Regiminis ipsa quoque est ratio, ut qui sub Regimine continentur, suo Rectori sive præcipiat, sive moneat, sive puniat, sive minetur, omnes morem gerant. Hinc pessime apud probos audit Launojus propterea, quod pro sui ingenii intemperie in epistola ad Nicolaum Gattinæum definitionem Ecclesiæ a Bellarmino traditam impu-

gnare non erubuit; ac propugnare, quod describi Ecclesia recte possit, non facta mentione Romani Pontificis, a quo regitur: quia nempe sensu suo ita regi haud indiget, quod seipsa stare nequeat, in eaque computari, qui Romano Pontifici cæteroqui non pareat, nec consortio sacrorum conjungatur. Sed erroris manifestissimi coarguitur testimoniis SS. Cypriani in epist. 69. ad Pupienum; Paciani in epist. 2. ad Sympron.; Ambrosii de obitu Satyri; Gregorii M. lib. 9. in epist. 4. ad Isacium Hierosolym.; Eulalii in vita S. Fulgentii; Maximi Mart. tom. 2. pag. 76. oper. edit. Combefisii anni 1675, aliorumque, de quibus abunde suo loco. Hinc cum Romana Ecclesia ceteras omnes convenire oportere: cum eadem ab omnibus Episcopis communicandum esse: eidemque ab omnibus obediendum docuere, & scripsere SS. Irenæus, Cyprianus, Optatus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, aliique a nobis suo loco laudati. Hinc Petrus de Marca lib. 1. cap. 2. eam esse vim unitatis ajebat, quæ principium, & originem a S. Petri Sede trahit, ut cum ea sentiendi necessitatem ceteris omnino imponat.

Confert huc mos ille a primæva ad hanc usque devexiorem ætatem integer, religioseque custoditus, quem nisi in historia Ecclesiæ valde hospes causabitur, quo a Pontifice Romano decreta edita ubique ab Ecclesia ultro citroque admissa sunt. Ita decreta S. Victoris in caussa Paschatis contra Asianos testibus Eusebio lib. 5. cap. 24, & Sozomeno lib. 7. cap. 19. S. Zephyrini in caussa Mœchorum, contra Montanistas, aliisque in caussis contra hæreticos alios testibus Tertulliano lib. de pudicitia cap. 1, & S. Optato lib. 1. contra Parmen. S. Stephani in caussa anabaptissimi contra Africanos, & Orientales testibus S. Dionysio Alexandrino in epist. ad SS. Stephanum, & ad Sixtum ejus successorem apud Eusebium lib. 7. capp. 5, & 9.; S. Augustino lib. de unico baptismo contra Petil. cap. 14, & lib. 2. de baptis. contra Donatist. cap. 4; & S. Hieronymo in dialogo advers. Lucifer. S. Dionysii in caussa S. Dionysii Alexandrini de Sabelii errore ad Apostolicam Sedem delati; & contra Pauli Samosateni hæresim, uti liquet ex S. Athanasio in epist. de sententia S. Dionysii Alexandrini adversus Arianos, & in lib. de Synodis. S. Melchiadis in caussa

caufsa Cæciliani contra Donatiftas, ut auctores funt S. Optatus lib. 1. contra Parmen.; & S. Auguftinus epift. 162. S. Silveftri in cauffa Arii de hærefi ad fe delati a S. Alexandro Epifcopo Alexandrino, ut inferre fas eft ex ipfo S. Alexandro in epift. Synodica ad S. Alexandrum Epifcopum Conftantinopol.; & S. Liberio in epift. ad Conftantinum Imper. apud S. Hilarium in fragmentis. S. Julii in cauffa S. Athanafii, Pauli Conftantinopolitani, Marcelli Ancyrani, Afclepæ Gazenfis, & Lucii Adrianopolitani, uti referunt S. Athanafius in apolog.2; Socrates lib. 2. cap. 15, & Sozomenus lib. 3. cap. 10: item contra Photinum Sirmienfem Epifcopum de hærefi accufatum, ficut teftatur S. Hilarius in fragm. de Synodis. S. Damafi contra Apollinarem, Macedonium, aliofque hæreticos, uti narrant Sozomenus lib. 6. cap. 25; & Theodoretus lib. 5. capp. 10, & 11. S. Siricii contra Rebaptizantes; Jovinianum; & Bonofum, ut adparet ex ipfius epiftola ad Himerium, & epift. S. Ambrofii ad ipfum: item contra Manichæos, Sabellianos, & Prifcillianiftas, uti conftat ex Gennadio lib. 1. de Scriptoribus Ecclefiafticis cap. 14; & S. Leone epift. 93, nunc 15. S. Anaftafii contra Origenem, ficut fit manifeftum ex ipfius epift. ad Johannem Hierofol., Venerium Mediolanenfem, & Chromatium Aquilejenfem Epifcopos; & S. Hieronymo lib. 2. apolog. adverfus Ruffinum. S. Innocentii in cauffa S. Chryfoftomi, ut habent idem S. Innocentius in epift. 17, 19, & 31; S. Gelafius in epift. 13; Palladius in dialogo; Theodoretus lib. 5. cap. 34; & Facundus lib. 6: atque contra Pelagium, & Cæleftium, ficuti teftantur S. Auguftinus in epift. 47, nunc 215. ad Valentinum; & epift. 116, nunc 186. ad Paulinum; & S. Profper in carm. de ingratis. S. Zofimi contra eofdem Pelagianos, uti legere eft apud Marium Mercatorem in Commonit.; & Auctorem epiftolæ fub S. Cæleftini nomine ad Epifcopos Galliar. S. Cæleftini contra Neftorium, ficuti fit perfpicuum ex epift. S. Cyrilli ad eumdem. S. Leonis M. contra Eutychianos, Manichæos, & Prifcillianiftas, uti proftat in cit. epift., in epiftola ad Flavianum, & epift. 2, nunc 8; & apud S. Profperum in Chron. ad annum 443. Hadriani I. contra Felicem, & Elipandum, ut narrant Eginardus ad annum 782. in annal.; Alcuinus lib. 1. contra Elipandum; & Dungallus in lib. adver-

adversus Claudium Taurinensem; exploratumque est ex epist. 97. ejusdem Hadriani, quæ extat in Codice Carolino. Sed de his copiosius par. 2. Quocirca apposite S. Agatho in epist. ad Imper. postquam Apostolicam Sedem a periculo omni errandi pronunciasset immunem, subdit: *Cujus auctoritatem.... semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & Universales Synodi fideliter amplectentes in cunctis secutæ sunt*. Edi vero decreta eo verborum tenore consuevisse, ut exertissimam potestatem, & juris dicundi facultatem ostentarent, atque ideo parendi necessitatem inferrent, observavit doctissimus Thomassinus.

Quo plane argumento petito a Decretis Pontificiis jugiter in Ecclesia receptis adversus Græcos Schismaticos pugnarunt Æneas Parisiensis, Ratramnus Corbejensis, Anselmus Avelburgensis, Hugo Etherianus, Humbertus Silvæ Candidæ, SS. Petrus Damiani, Thomas, & Bonaventura. Ad hæc Henricus VIII, dum adhuc Catholicus audiret, contra Lutherum, & Lutherus ipse quin imo ex omnium Christifidelium, qui ubique gentium sub Pontificis Romani potestate degunt, consensu extra omnem dubitationis aleam ejusdem in Ecclesia Principatum esse positum, fierique non potuisse, ut idem Principatus a Deo non fuerit aut institutus, aut invectus, argumentati sunt. Hinc Hilarius Pragensis Ecclesiæ Diaconus, cum Hussitis Pragæ congressus, & Hieronymus Aleander Leonis X. Nuncius in Comitiis Wormatiæ celebratis anno 1521. contra Lutheranos disputans Romanæ Ecclesiæ Primatum ea ratione potissimum defendendum adorsi sunt, quod nisi id effecisset & Christi D. institutio, & Patrum traditio, effici minime potuisset, ut homines omnis generis, ceteroquin a subjectione maximopere abhorrentes, Romano Pontifici ceu Christi Vicario obedientiam exhiberent: expedire etiam quammaxime, ut in Ecclesia Primatum idem Pontifex gereret, cui omnes Episcopi fasces submittant: eo namque everso futurum facile, ut Ecclesiastica Hierarchia pessum eat, aut pessime cedat: tot enim rerum Ecclesiasticarum Domini, quot Episcopi, evadent: tot sententiæ, quot homines; quotque sententiæ, hinc totidem emergerent schismata. Neque vero in officio a Concilio eosdem contineri posse; nam neque istud congregari facile, semper-

perque poteſt, ac congregatum perſeverat: de jure pe rinde iſtud congregandi inter Epiſcopos non equidem conveniret; quod juris ſi Imperatori quis deferret, quominus id fieret, ceteri Imperatori haud ſubjecti Reges obluctarentur, & obſiſterent: quo igitur tandem cederet Eccleſiæ unitas? Quis Eccleſiæ leges ſacras, integraſque manere juberet? Quomodo Eccleſiæ ritus, doctrinamque in tuto collocaret? Confer Eminent. Pallavicinum in hiſt. Concil. Trid. lib. 1. cap. 25.

Equidem Gerſonius in tract. de exam. doctrín. conſid. 3. docet Romanorum Pontificum decretis deberi religioſam obedientiam externam, *Ita ut*, inquiens, *obligentur fideles ad non dogmatizandum contrarium*; non etiam deberi obedientiam internam, ita ut *non obligentur fideles ad credendum*. Cur id? Quia ſubdit, *Papa eſt deviabilis a fide, nec poteſtate ſupra Concilium pollet*. Cujuſmodi Gerſonianæ doctrinæ adſtipulantur Auctor operis, cui titulus: *Memoire pour ſervir a l' examen de cette maxime, que le Pape ajant la proviſion, on doit ſe ſoummetre a ſes jugements* an. 1717: Auctor diſsert. *Sur la Conſtitution du* 8. *Septembre annè* 1713., *ou l' on examine* 1. *ſi un grande Egliſe, comme celle de France, eſt obligè d' accepter purement, & ſimplement touttes les Conſtitutions dogmatiques des Papes* anno 1714.: Boſsuetius defenſ. declar. par. 2. lib. 14. cap. 23; & D. Le Gros Canonicus Eccleſiæ Remenſis in libro, cui ea epigraphe: *Renverſement des libertes de l' Egliſe Gallicane dan l' affaire de la Conſtitution* Unigenitus tom. 2. edit. anni 1716. Itaque juxta Gerſonii, eique adhærentium doctrinam internum animi obſequium Pontificiis Conſtitutionibus idcirco non debetur, quod Romani Pontificis auctoritas nec ſuprema omnium ſit, nec infallibilis. Ita plane: unde Boſsuetius ipſe in ſuo cum Miniſtro Claudio colloquio ſolide oſtendit abſolutam, perfectamque obedientiam nonniſi infallibili auctoritati deberi: & Cardinalis Noallius in docum. paſtor. anno 1719. pariter edixit fundamentum, quo nititur fides noſtra, certiſſimum, ac infallibile omni ex parte eſſe debere. Atqui (ita ex adverſo inſtauro argumentum) Pontificiis decretis debetur ab omnibus etiam internum animi obſequium, ſeu interior mentis obedientia; itaque ab adverſo Pontificibus Romanis adſerenda eſt ſuprema auctori-

auctoritas, atque omnimoda infallibilitas. Viden jure proinde dictum a nobis asserto Pontificis in Ecclesia Primatu, ejusdem appendices cum infallibilitatem in fide, tum supra Concilium auctoritatem fore perinde asserendas?

Jam vero interiorem ex animo obedientiam Pontifici esse præstandam ostenditur, quia 1. istam obedientiam internam præcipiunt Romani Pontifices; religiosumque silentium haud sufficere declararunt, & contrariam in sententiam concedentes erroris nota affecerunt, diroque anathemate, uti constat ex Constit. anni 1665. *Regiminis Apostolici* Alexandri VII: ex Brevi Clementis IX. anno 1669. ad quatuor Episcopos Andegavensem, Bellovacensem, Apamiensem, & Alectensem, quibus suam communionem restituit, qua pridem ob denegatam formulario fidei ab Alexandro VII. edito subscriptionem mulctati fuerant, atque formulario subscripserant, ut est apud Berninum tom. 4. sæculo XVII. cap. 6: ex Brevibus litteris an. 1694, & 1696. ab Innocentio XII. ad Episcopos Belgii exaratis; & Constitutione an. 1705. *Vineam Domini Sabaoth* Clementis XI. Quia 2. istam obedientiam internam Pontificiis decretis ab omnibus deberi docuit Gallicanus Clerus in Comitiis anni 1653, uti liquet ex litteris ad Innocentium X. inscriptis: in Comitiis anni 1656, ut adparet ex litteris ad Alexandrum VII. adornatis: in Comitiis anni 1663, ut patet ex epist. ad eumdem Pontificem exarata: in Comitiis anni 1705, uti legitur in epist. ad Clementem XI, in Encyclica ad Galliarum Episcopos; ac in Comitiis anni 1714, e quibus cum ad universos Regni Episcopos, tum ad eumdem Pontificem scribens ab se non modo Summorum Pontificum decretis dogmaticis omnimodam deberi obedientiam profitetur, sed etiam omnimodæ hujusce obedientiæ se vadem, & sponsorem pro tota Ecclesia Gallicana præstat. Similia scripsit idem Clerus e Comitiis anni 1735 ad Clementem XII. pro impetranda B. Francisci Regis inter Sanctos relatione. Doctrinam hancce nempe hauserat, velut conjectura assequi valeo, ex S. Nicolao I. in epistola ad Ecclesiam Constantinopolitanam, qua nedum simulata exterius obedientia, sive obsequioso silentio, sed imo ex intima animi sententia cum scripta in favorem Photii devoveri, tum ab se decre-

tis

tis subscribi jubens, *Alioquin*, inquiebat, *studiis, quibus possumus, insistemus, ut inter exanimes computentur, qui in auctoritatem Petri non consenserint, imo Dei ordinantis in Petro non intellexerint; ita ut nec ista, quæ perniciose compilata sunt* (pro defensione Photii) *defendere, nec his similia, ut non dicam scripto tradere, vel in mente volvere quis ulterius audeat*.

Quia 3. istam obedientiam internam deberi docuit sacra Facultas Parisiensis, quæ eam Antonii Arnaldi propositionem, qua affirmabat abunde id esse, si circa Pontificum Constitutiones religiosum servaretur silentium, ceu temerariam, scandalosam, & injuriosam summo Pontifici anno 1656. nigro calculo notavit. Anno item 1704. celebris Casus conscientiæ doctrinam, qua hujusmodi silentium sufficere dicebatur, confixit: antehac etiam anno 1661. formulario fidei ab Alexandro VII. adornato subscribendum sancivit: atque demum anno 1705. decreto solemni Constitutionem *Vineam Domini* Clementis XI. recepit, atque in tabulas retulit. Confer Tournellium de Eccles. quæst. 5. art. 3. Quia 4. istam obedientiam internam decretis Pontificiis deberi ultro citroque docuere plerique, iique doctrina præclarissimi Galliarum Antistites Cardinalis Noallius, qui anno 1703. in eum Casum conscientiæ, quo ea obedientia interna denegabatur, censorium stilum distrinxit: Bossuetius ipse in serm. habito ad Conventum Cleri Gallicani anni 1682, cujus verba refert, suaque facit Languetius Archiepiscopus Senonensis in epist. ad Episcopum Engolismensem die 2. Februarii anno 1719: Cardinales de Rohan Episcopus Argentorat. in mandato pastor. anno 1708., & de Bissy in docum. pastor. anno 1728: D. Abelly Episcopus Ruthenensis in tract. de obedientia debita Romano Pontifici eam obediendi omnimodam necessitatem confirmans testimonio, exemploque egregio S. Hieronymi in epist. ad S. Damasum se paratissimum pronunciantis ad sentiendum, & loquendum, (de una scilicet, aut tribus hypostasibus) quomodo ut sentiret, & loqueretur ipsi præscripsisset Pontifex; atque observans ex S. Cypriano non aliunde obortas hæreses, aut enata schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei, (cujus nomine a S. Cypriano S. Cornelium Papam præsignatum contextus series demonstrat,) nec obtem-

temperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Judex vice Christi cogitatur : D. de Fenelon Archiepiscopus Cameracensis, qui librum suum de Maximis Sanctorum ab Innocentio XII. censura confixum intelligens, ac supra viginti in eo propositiones proscriptas, dicto, & facto obedire se, & obsequi, & quidem ex animo Pon ificis judicio palam fecit, & professus est, cujus obsequii, obedientiæque exemplum, & doctrinam Clerus Gallicanus in Comitiis anni 1700. extulit, & probavit. Mitto ceteros, ne sim longior; sed recole dicta de doctrina Ecclesiæ Gallicanæ.

Ex quibus sic 3. instruitur argumentum. Si Romano Pontifici, quia Caput est Religionis, Sacrorum Præses, Sacerdotiisque cunctis Præpositus, obedire ex animo omnes debent, eidemque de fide edicenti ex intima mentis adhæsione Ecclesia debet adquiescere, igitur Romanus Pontifex Concilio generali, idest Ecclesia congregata est superior: alioquin enim si Concilio esset inferior, Concilium potius, quam Pontifex, esset unitatis Centrum, & Communionis Ecclesiasticæ vinculum; neque in Pontifice, sed potius in Concilio requiescendum Christifidelibus foret. At id absurdum valde, & absonum. Enim vero, ut id refugii præsto Christifidelibus sit, quandoquidem dubia circa fidem, mores, disciplinamque continuo emergunt, necesse foret utique, ut Concilium aut perenne esset, aut facile posset congregari: utrumque vero desiderare est, ac etiam difficillimum. Interea late, impuneque grassarentur hæreses, atque Christifideles inficiendi omnem haberent n odum. Putasne ita incaute provisum, inconsulteque prospectum a Christo D. Ecclesiæ? Fac vero congregandum fore Concilium: id a quo fiet? a Pontifice? At si Pontifex eo inferior sit, potestate coactiva illud cogendi procul dubio caret: congregatum sit tamen: in eo cum Episcoporum, tum Pontificis necessaria est præsentia, cujus quidem defectu incassum pleraque Concilia cessisse perspectum est; neutra autem horum præsentia desideretur, quid tamen si a Pontificis sententia Episcopi discordarent? Quibus horum Christifidelibus erit adhærendum? Neutris sane; non Pontifici, quippe eorum in sententia errori ipsius judicium subjacet; non Episcopis, quandoquidem infirmum plane eorum judicium evadit, si illi Pontificis desit assensus, experientiaque

tiaque exploratum est ipsos vel in Concilio congregatos sæpissime in errores prolapsos fuisse, atque in fide eclipsim passos. Itaque is, cujus interesset, vel a Papa ad Concilium, vel a Concilio ad Papam, vel alternatim ad utrumque facile provocaret, prout alterutrius sententia sibi non arrideret. Ad hæc quis nesciat Episcopos in Conciliis, qua partium studio abreptos, qua propriæ sententiæ, quam par esset, tenaciores persæpe in adversas abiisse sententias, & quidem aliquando plenas erroris? Cujusmodi evaderet ergo Concilium, nisi illi potestas quæpiam præesset, illoque quidem præpollens, quæ omnes in officio contineret, & quosdam ad meliorem frugem compelleret, quosdam vero in recta fide confirmaret? Non ne exinde sæpius schismata enascerentur, scilicet ex Episcoporum discordia? Quis vero enata schismata eradicaret, Episcopos ad concordiam revocando, nisi omnium potior Pontifex, cujus dicto omnes obedientes esse debere dicantur? E contra vero si Episcoporum unicuique fas fieret (& quidem fieri necesse foret, si Pontifici Episcoporum Concilium præferatur) Pontifici præcipienti impune obsistendi, obedientiamque denegandi, opponendo injustum esse præceptum, ac proinde ad Concilium provocandi, quis non videat latam exinde viam schismatibus aperiri, & sterni? Id jampridem observatum est a Viris doctissimis Francisco Victoria in tract. de auctor. Papæ, & Concilii; Didaco Payva in defens. Trident. fidei lib. 1; Andrea Duvallio par. 1. q. 7; & ante ipsos a S. Gregorio Nazianz. ep. 55. ad Procopium, qui propterea scripsit *Sine periculo, & offensione nunquam Sacerdotum haberi conventus*: & iterum: *Ego si vera dicere oportet, ita omnia Episcoporum Concilia fugio, quoniam nullum Concilii finem lætum, faustumque, nec quod depulsionem malorum potius, quam accessionem, & incrementum habuerit, vidi*. Et quidem, ut exempla prætercam Conciliorum Ephesini, & Ariminensis, eadem de Conciliis Constantiensi, & Basileensi, suppeditabunt legenti VonderHart, & Lenfantius; ac Pallavicinus de Tridentino ipso pleraque horum similia referens; ut proinde apertissima in re nolim esse prolixior.

Hujusmodi argumento petito ab obedientia Pontifici debita, seu adhæsione, qua in Pontifice veluti in unitatis Centro, &

Capite Ecclesiasticæ communionis conquiescendum Christifidelibus omnibus est, pressi auctoritatis Pontificiæ Osores reponunt 1. Concilia equidem œcumenica, atque dumtaxat eadem suprema, eaque infallibili auctoritate pollere. Quippe 1. in Conciliis generalibus retractata aliquando sunt Romanorum Pontificum decreta. Ita retractatæ, & ad incudem, ut ajunt, revocatæ epistolæ dogmaticæ S. Cælestini in Ephesino; S. Leonis in Chalcenensi; SS. Martini I, & Agathonis in Constantinopolitano III. 2. Ad Concilia generalia a Pontifice est frequentissime appellatum; stulta vero, & præpostera foret, fuissetque a superiori ad inferiorem, atque ab eo, qui falli, & fallere nequeat, ad eum, qui possit, appellatio. Atque quidem appellationum usum a S. Siricii tempore invaluisse scribit pro sua impudentia Launojus in epist. ad Nicolaum Parvipedium: Bossuetius par. 2. lib. 15. cap. 25. a prisca omnino traditione profectum autumat: Anonymus Lovaniensis de loc. Theolog. tom. 3. dissert. 5. quæst. 2. a II. Ecclesiæ sæculo obtinuisse existimat: Natalis, & Tournellius Gersonium appellationis doctrinam inducentem sectati ejusmodi appellationum exempla non altius, quam a Sæculo XIII. repetunt: quorum primum sit appellatio Philippi Pulchri, Cleri Gallicani, & Academiæ Parisiensis a Bonifacio VIII. 2. Johannis Dauvet Procuratoris Generalis Caroli VII. Regis a Pio II. Pragmaticam sactionem irritam esse jubente. 3. Academiæ item Parisiensis a litteris Pauli II. eamdem Pragmaticam sanctionem rescindentis. 4. Johannis Nanterre Procuratoris generalis a Sixto IV. ob legationem in Galliam Johanni Baule a Pontifice demandatam, qui libertates Gallicanas invadere ipsi videbatur. 5. Academiæ iterum Parisiensis ab Innocentio VIII. pro immunitate Cleri Gallicani ab indictione Decimæ a Pontifice imperatæ. 6. Ejusdem Academiæ pro electionum defensione a Concordatorum Bononiensium promulgatione, & Pragmaticæ sanctionis abrogatione facta a Leone X.: addere poterat Natalis exemplum suæ, (si fides est adhibenda Danesio id referenti,) aliorumque Refractariorum, præsertim quatuor Episcoporum Mirapicensis, Monspessulanensis, Boloniensis, & Sanitiensis a Constitutione *Unigenitus* Clementis XI, appellationis. Scilicet isthæc exempla

pla sunt ejus generis appellationum, quas jure interponi posse putat. Nam interjectas a Juliano Eclanensi Pelagiano homine a SS. Innocentio I, & Zosimo: a Johanne Hus ab Alexandro V; a Michaele Cæsenate a Johanne XXII; a Luthero a Leone X; a Thadeo Procuratore Friderici II. Imper. ab Innocentio IV; a Sigismundo Austriaco, & Georgio Heimburgio jurisconsulto a Pio II; a Paulo Voladinuro Poloniæ Regis Oratore a Martino V. temere factas, & jure vacuas pronunciat.

Reponunt 2. Concilia præterea generalia necessaria esse: quippe 1. ita docuere S. Augustinus, dum sæpe dixit *Implicatam, obscuramque de baptismo hæreticorum quæstionem plenario totius Orbis judicio finiendam fuisse*: Eusebius ajens *Majoris momenti controversias aliter, quam Synodorum sententia componi nequire*: S. Innocentius I. scribens *Synodali cognitione peropus esse, quam dudum cogendam censuerat, ut qua sola talium procellarum motus sopiri possent*: S. Leo M. a Theodosio Imperatore impensius efflagitans, ut Concilium intra Italiam contra Eutychetem celebraretur, quamvis Eutychetis hæresis ab ipso Pontifice in Romana Synodo jam prædamnata fuisset: Synodus quinta generalis, dum in collat. 8. enuntiavit: *SS. Patres, qui per tempora in sacris quatuor Conciliis convenerunt, antiquis exemplis utentes, communiter de exortis hæresibus, & quæstionibus disposuerunt; certo constituto, quod in communibus de fide disputationibus, quum proponuntur ex utraque parte, quæ discutienda sunt, veritatis lumen tenebras expellit mendacii: nec enim potest in communibus de fide disceptationibus aliter veritas manifestari*. 2. Cæteroquin non adeo Concilia esse necessaria, ut alio modo Ecclesiæ necessitatibus actutum occurri nequeat, atque ut novæ exsurgenti hæresi extinguendæ; aut exorto schismati exterminando continuo sit Synodus congreganda: nam ad id abunde est Pontificis judicium, cui assensum Episcopi suum exhibeant: exinde enim efficitur, ut error ab Ecclesia universali, seu ab æquivalenti Concilio auctoritate efficaciter extirpetur. Atque ita frequenter sacra Facultas Parisiensis docuit in Censuris suis tum contra Drovetium anno 1663; tum contra Milleterium anno 1664, qui quum librum evulgasset sub titulo *Le Pacifique veritable*, in eoque scripsisset Sedis Apostolicæ

licæ decreta de fide tum demum infallibilia evadere, si in Conciliis œcumenicis fierent, inquibus dumtaxat Ecclesiæ consensus explanatur, sacra Facultas doctrinam hancce, ceu temerariam, Ecclesiæ injuriosam, & hæreticam censura inussit, eo quod Ecclesiæ universali in nullo alio statu, quam in Concilio œcumenico congregatæ, infallibilitatem tribuat, qua frui etiam dispersam sacra Facultas docet.

Respondeo ad 1., ac quidem 1. ex adnotatis, ubi de iisdem Conciliis disserebam, luce meridiana liquere quidem laudatas epistolas a præfatis Conciliis agnitas fuisse tamquam sacræ Scripturæ, & SS. Patrum traditioni apprime conformes; at nequaquam examini fuisse suppositas, quin imo ea, qua par erat, summa animorum submissione, & obedientia Patres iisdem se subjecisse, idque obsequii iisdem Patribus ab illis Pontificibus fuisse præscriptum. Ad hæc adversarii ista objicientes se se confodiunt. Concedunt enim (absit namque, ut id negare audeant) dogmaticam Romani Pontificis epistolam, cui potior Episcoporum pars adhæserit, indubiæ prorsus auctoritatis evadere, ac proinde iterato examini, judicioque citra nefas subjici nequire: atqui prælaudatis quatuorRomanorum Pontificum epistolis, antequam celebrarentur præfata tria generalia Concilia, jam majoris Episcoporum partis consensus accesserat, uti præ aliis planum fecit Clariss. Orsius: nam S. Cælestini epistolæ contra errores Nestorii, antequam celebraretur Ephesinum Concilium, jam consensum præbuerant suum Episcopi Occidentis, atque ex Oriente permulti Antistites, ac præsertim Alexandrini Patriarchatus. S. Leonis adversus Eutychetem epistolæ ante Concilium Chalcedonense jam syngrapham adjecerant suam Episcopi omnes, præter nonnullos Palæstinæ, & Illyrici, quam par esset, morosiores. SS. Martini, & Agathonis epistolas adversus Monothelitas ante Synodum VI. jam Ecclesiarum Præsules fere cuncti æqui,bonique fecerant. Quorsum ergo hasce epistolas in laudatis Conciliis examini subjectas comminiscuntur? Demum etsi daremus epistolas illas novo examini, novoque judicio submissas, inde immerito colligitur Romani Pontificis haud supremam esse potestatem, eamque infallibilem, quandoquidem in Conciliis quoque generali-

ralibus, quibus id privilegii adversarii attribuunt, præcedentium Conciliorum definitiones plane indubiæ non absque caussæ cognitione, quo sensu examini subjectæ dici debebunt, confirmatæ fuerunt. Ita Patres Concilii Chalcedonensis post iteratum examen confirmarunt, & tamquam Nicænæ fidei consonas iterato approbarunt definitiones Conciliorum Constantinopolitani I, & Ephesini. Quemadmodum ab eodem Concilio Chalcedonensi in posterioribus actionibus ad regulam traditionis expensa fuit epistola S. Leonis, quæ in primis actionibus nullo prævio examine ab omnibus Episcopis jam fuerat recepta. A Concilio Florentino novo examini subjecta fuere ea fidei capita, ac planę indubia, quæ Græcorum schismati dederant occasionem, jamque in Lugdunensi finita fuerant. In Tridentino Lutheri errores a Leone X. prædamnati, atque ab Ecclesiis omnibus jam antea proscripti novo examini, & judicio submissi sunt, ut ostendit Thomassinus dissert.12. in Concil.Chalced. Quid quod, sicuti refert Pallavicinus, non nisi re in deliberationem missa, præhabitoque examine sacrorum Librorum canon, qui in Ecclesia usu jam venerat, ęditus est? Missa facio multa alia, in re enim facili nolo esse multus.

R. 2. Me parte 2.Vindic. palam facturum viam appellationis viam fuisse, quam soli aperuere hæretici ad eludendam debitam Pontificum decretis obedientiam: Ecclesiam cunctas contra dogmaticas Pontificum definitiones interpositas appellationes inficias ivisse, atque execratam esse; easdem quoque prohibitas fuisse, & quidem sub pœna excommunicationis tanquam frivolas, & contra sacros Canones factas, a S. Gelasio I, Martino V, Callixto III, Pio II, Sixto IV, Julio II, Gregorio XIII. &c.; prout etiam interjecta a quatuor Gallicanis Episcopis anno 1717. a Clemente XI. anno 1718. per suas litteras incipientes *Pastoralis officii* proscripta fuit. Quid autem quod 40., aut 50. Galliar. Episcopi, ut narrat auctor biblioth. Jansenisticæ tom. 1, in mandatis suis pastoralibus ejusmodi appellationi a 4. Episcopis interpositæ schismatis infamiam inflixerunt? Fleurius etiam histor. Eccles. auctor a Duce Aurelianensi Regni administratore interrogatus asseveranter respondit aliud ejus generis appellationum exem-

exemplum non præexistere, nisi quo Julianus, Lutherusque præluserunt a dogmaticis Pontificis decretis provocantes. Basilice porro id a Gallicanis illis Episcopis 40, aut 50. factum: atque recte a Fleurio adfirmatum. Nam appellatio fieret, vel a Papa ad Concilium Papæ conjunctum, vel disjunctum? Si posterius, tunc appellatio fieret ad Concilium acephalum, ideſt illegitimum, & ad Judicem consequenter haud idoneum: si prius, tunc fieret appellatio a Pontifice ad Pontificem, & ita esset irrisoria. Ita Lutherus primitus appellavit a Cardinali Cajetano ad Papam; deinde a Papa male informato ad Papam melius informandum; tum a Papa ad Concilium, & ubi vidit Concilium Tridentinum congregatum, a Concilio ad sacram Scripturam; ab hac autem ad sensum proprium, seu privatam interpretationem, atque ita ad semetipsum. Ejusmodi vero exempla appellationum, vix quatuor est in tota retro antiquitate adinvenire, quæ imitati subinde sint Janseniſtæ, ideſt Juliani Eclanensis ab SS. Innocentio, & Zosimo; Johannis Hus ab Alexandro V; Michaelis Cæsenatis a Johanne XXII; & Lutheri a Leone X: exempla enim, quæ attexunt Natalis, & Tournellius, quamquam contra fas, nihil ad rem, quippe quæ ad fidem non faciunt. Quare ex illis perperam Pontificum infallibilitas, & suprema poteſtas lacessitur, atque proinde ex illis perperam exemplum traxere Janseniſtæ, & Quesnelliani appellandi a Constitutione Clementis XI: cujusmodi exemplum potius in quatuor præfatis hæreticorum hominum appellationibus quærendum fuerat. Itaque jure optimo Petrus de Marca lib. 4. cap. 17. appellationes a Papa ad Concilium a vetere disciplina prorsus alienas pronunciavit.

Repono ad 2., & quidem 1. quod, ut multis oſtendunt DD. Abelly, & Languetius, S. Auguſtinus nunquam adfirmavit quæſtionem de rebaptizandis hæreticis nonnisi in Concilio plenario finiri potuisse. In scriptis equidem S. Auguſtini legitur, quod ea quæſtio tandem in Concilio plenario, (de quo viri eruditi dissentiunt, quibusdam illud fuisse Nicænum ajentibus, aliis pro Arelatensi pugnantibus,) finita fuerit: at non habetur, quod ad eam finiendam plenarium Concilium congregari fuerit necesse; quod sane eo tempore, quo excitata fuerat ea quæſtio, difficillime

lime cogi potuisset. Quod Eusebius loquitur eo loci de Conciliis Provincialibus, quibus juxta obtinentem, inductamque tum temporis disciplinam, majoris momenti caussæ componebantur; hancque disciplinam religiose custodiendam voluit Eusebius: quod non impedit, quo minus eo etiam tempore pleræque caussæ, quales Montani, Origenis, Novatiani, Sabellii &c. solius Romani Pontificis sententia terminatæ sint: constantissimum enim est tempore Eusebii nonnisi Nicænum Concilium congregatum, ante id autem ævi jam plerasque prostratas, protritasque hæreses fuisse plane a Pontificibus. Quod S. Innocentius agit ibidem de magnis Orientalium turbis, quas excitaverat S. Chrysostomi depositio, & deportatio, seu exauctoratio, & exilium; quibus sedandis Synodum tanquam peropportunam desiderabat Pontifex, non item ad fidei aliquam dirimendam quæstionem. Quod S. Leoni M. Concilium equidem in desiderio fuit, ut judicium contra Eutychetem solemne evaderet, non etiam quod existimaret Concilio ad id opus esse: eo vel maxime, quod eo in Concilio quid tenendum, quid docendum, quid agendum Patribus ipse præscripserit, ut ibidem ostendimus. Quod Patres Synodi V. his verbis palam fecerunt, equidem Episcopales cœtus, & Ecclesiasticas collationes utilitatem ad fidei controversias finiendas conferre quam maximam, quia nempe in illis in utramque partem se diligenter discussa veritas magis magisque elucescit: at absit eam iis insedisse sententiam, ut existimarent necessaria omnimodis esse Concilia ad dogmaticas caussas dirimendas.

℞. 2. Non inficias me ire sane eamdem esse omnino Ecclesiam, quæ in Orbem diffusa, & quæ in Concilio coadunata est: ideoque diffusæ judicium æquivalere adfirmo judicio coadunatæ, idest ejusdem ponderis, æquique pretii esse sive in Concilio expresse, sive extra Concilium tacite judicet: *Ecclesia Dei*, ajebat egregie S. Augustinus epist. 119, nunc 55. cap. 19, *ea, quæ sunt contra fidem, vel bonam vitam, non approbat, nec tacet, nec facit*. At ejusmodi judicium Ecclesiæ, qua ratione infallibile, notumque fiet? Ex Pontificis Romani definitione procul dubio, non etiam ex solo Episcoporum consensu, ut adversarii arbitrantur. Nam 1. Pontifici ex Cathedra definienti, idest Ecclesiæ universæ di-

dicenti ab Episcopis omnibus sive in Concilio, sive extra Concilium obedientiam, animique obsequium deberi, oppido multis demonstratum, opinor, jam est: Itaque ne definitioni dubiæ, errorique obnoxiæ obtemperando Ecclesia errori obnoxia ipsa evadat, oportet Pontificis definitionem extra omnem dubitationis aleam esse positam, proculque abesse fidei periculum. 2. Pontificibus ex Cathedra definientibus id solemne semper, ac frequens fuit, ut editas definitiones ad Ecclesias dirigerent, quibus Episcopi omnes, qui Romanæ Ecclesiæ communione nollent carere, syngrapham adjicere suam deberent. Ita in caussa Novati, & Catharorum factitatum a S. Cornelio refert Eusebius lib. *6.* cap. 43. In caussa Pauli Samosateni a S. Dionysio auctores sunt idem Eusebius lib. 7. cap. 30; S. Cyrillus Alex. in apolog., & Marius Mercator common. edit. Baluzii pag. 178. In caussa Donatistarum a S. Silvestro liquet ex Synodica Concilii Arelatensis. In caussa Apollinaris, Macedonii, & Eunomii a S. Damaso narrat Theodoretus lib. 5. capp. *9*, & 11. In caussa Joviniani a S. Siricio testis est locuples S. Ambrosius in epist. ad eumdem Pontificem tom. 2. ipsius oper. Similia multa suo loco laudabimus.

Ad hæc 3. Episcopis equidem errores de novo emergentes proscribendi jus facimus; proscriptos vero Episcopis omnibus denuntiandi encyclicis datis iisdem familiare extitisse fatemur: at præcipue ad Romanum Pontificem ejusmodi litteras dirigi consuevisse, quatenus ejusdem præsertim judicio errores prosternerentur, atque ab Ecclesia universa penitus eliminarentur, liquido constat ex litteris *99.* Episcoporum Concilii Lambesitani anno 240. ad S. Fabianum, quibus obsecrant, ut latam in Privatum sententiam suo calculo comprobaret, ut est apud S. Cyprianum epist. 55. ad S. Cornelium. Ex litteris Patrum Concilii Carthaginensis anno 251. ad S. Cornelium, quibus deprecantur, ut ejaculatam in Felicissimum, & quinque alios Presbyteros sententiam sua auctoritate probaret, ut est apud eumdem S. Cyprianum epist. 42. ad eumdem. Ex litteris S. Dionysii Alexandrini, quibus ad S. Sixtum Sabellium de hæresi detulit apud Eusebium lib. 7. cap. *6.* Ex litteris Antistitum Concilii Antiocheni anno 2*69*, quibus ad eumdem Dionysium de hæresi delatus est Paulus Samosatenus

nus apud cit. Eusebium lib. 7. cap. 30. Ex litteris Episcoporum Africæ ad S. Melchiadem in caussa Donatistarum, ut est apud S. Augustinum epist. 162. Ex litteris Patrum Concilii primi Arelatensis anno 314. ad S. Silvestrum, quibus ab se decreta ad Pontificem confirmanda dirigunt, atque ut ab ipso probata ad ceteras Ecclesias tenenda mitterentur. Ex litteris Episcoporum Concilii Antiocheni anno 379. ad S. Damasum in caussa Marcelli Ancyrani, Photini, & Apollinaris, ut est apud S. Gregorium Nissenum in epist. ad Olympium Monachum, seu in vita S. Macrinæ Sororis. Ex litteris Concilii Italici anno 390, cui adfuit S. Ambrosius, ad S. Siricium in causa Joviniani, ut est apud eumdem S. Ambrosium in epist. ad citatum Siricium. Ex litteris Præsulum Africæ ad SS. Innocentium, & Zosimum in caussa Pelagii, & Cælestii, ut est apud S. Augustinum epist. 47, nunc 215. ad Valentinum; & epist. 106, nunc 186. ad Paulinum. Ex litteris S. Cyrilli Alexandrini ad S. Cælestinum, quibus obtestatur, ut de Nestorio sententiam dicat, eamque ad Episcopos Orientis omnes subscribendam dirigat. Ex litteris apologeticis Johannis Thalajæ Præsulis Alexandrini ad S. Gelasium contra Pelagianam hæresim elucubratis, ut est apud Photium cod. 54. Ex litteris Episcoporum Orientalium ad Johannem II. circa propositionem Acæmetarum Monachorum apud Liberatum in breviar. cap. 20. Ex litteris Profuturi Bracarensis Antistitis ad Vigilium pro anabaptismo, quem in Hispania Ariani, & Priscillianistæ redintegrarant apud Baluzium tom. 1. Collect. Concil., & ne ultra modum longior sim, ac moram faciam, ex litteris Episcoporum Galliæ ad Romanos Pontifices Innocentium X, Alexandrum VII, &c. pro causa Jansenii, Quesnelli, Fenellonii, aliorumque, de quibus jam actum.

Accedit 4. quod Episcopos, atque quidem sive in Concilio, sive extra Concilium de fidei caussis cognoscentes, ac decernentes indeficientiæ prærogativa haud potiri, nisi eorum sententia Pontificis Summi calculo comprobetur, innumeris exemplis Ecclesiastica historia nos instruit, quorum pleraque parte 2. exhibenda erunt, quæ neque adversarii in dubium revocare audeant. Eo ergo modo Episcoporum de fide judicium infallibile evadit, sci-

licet si Pontifici edicenti pareant; aut ipsorum judicio assensum suum præbeat Pontifex: ita fit, ut fides omnium Episcoporum in unam, quam profitetur, de quaque pronunciat Romanus Pontifex, viritim, ac unanimiter coeat; eoque modo fit, quo fieri Tertullianus lib. de præscript. cap. 20. animadverterat, dum dixit: *Tot, & tantæ Ecclesiæ, una est illa ab Apostolis Prima, ex qua omnes. Sic omnes Prima, & Apostolicæ, dum una omnes probant unitatem*. Eo etiam modo facile fit, ut definitio fidei Christifidelibus confestim innotescat, ut continuo a cunctis animi, mentisque assensum dubitatione omni abjecta extorqueat: eoque modo innotescere veritatem animadvertit olim S. Irenæus, dum lib. 3. adversus hæreses cap. 4, postquam cap. 3. dixisset in Ecclesia Romana tradita ab Apostolis dogmata semper conservata, atque Romanorum Antistitum continua successione eadem ad nos dogmata pervenisse, *Hac*, inquiens, *successione ea, quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio, & veritatis præconiatio pervenit usque ad nos*: dixit deinde: *Non oportet apud alios quærere veritatem, quam facile est ab Ecclesia* (Romana) *sumere, quum Apostoli quasi in depositorium dives plenissime in eam contulerint omnia, quæ sunt veritatis*. E contra vero, si ut Christifideles de fide certi reddantur, ipsis Episcoporum judicium expectandum sit, hætendumque illis interea, donec longo temporis decursu istiusmodi judicium innotuerit; quid fiet interea fidei? Quam late, impuneque serpent hæreses? Quanta immanitate suapte desævient undique schismata? Ad hæc qua ratione Christifidelibus Episcoporum consensus planus fiet? Quis certiores faciet de consensu Indorum Italos, Americanorum Anglos, Iberorum Hispanos, Scytharum Scotos, Gentium omnis genus Gallos, & Germanos? Quomodo vero certiores facient? Litteris ne, an Legationibus? At non id necesse esse Gallicani ipsi Antistites declarabunt, sed satis esse Episcoporum silentium. Sed ex silentio Episcoporum quis existimet Christifideles majorem partem rudes, ignaros, imperitos rem fidei extra dubium positam dignoscere facile posse? Putasne vero hac pessima ratione Ecclesiæ suæ consultum a Christo D? At id putare summum piaculum: sed de his jam nimis: recolenda dicta tom. 1. art. 1. de Sacra Scriptura.

Ex

Ex his autem sic exsufflatis, & ex superius firmatis sic efformatur 4. argumentum. Unitas, & infallibilitas Religionis, seu Ecclesiæ infert necessario Unitatem, & infallibilitatem Magisterii; ideoque Romanus Pontifex, qui Religionis, seu Ecclesiæ Supremus est Rector, cui omnes, qui Christiano nomine censentur, auscultare oportet, idem Religionis, seu Ecclesiæ infallibilis est Magister, sive Doctor, cujus dicto obedientes esse omnes debent. Itaque &c. Aliter. Pontifici de fide pronuncianti obedientia debetur ab omnibus: seu in Pontificis fide tamquam unitatis, ejusdemque fidei centro conquiescendum omnibus est, eique ceu capiti suo membra adhærere debent: igitur infallibilem esse eum necesse est. Etenim si Pontifex a fide deficeret, aut deficere posset, Centrum Unitatis, & Communionis Ecclesiasticæ Caput non esset, aut esse desineret, nam ei Christifideles adhærentes a fide quoque deficerent, aut deficere possent, atque ita universa deciperetur Ecclesia: atqui id maxime absurdum est, & absonum. Atque ita plane argumentati sunt Antistites Gallicani in memoriali libello anno 1717. Philippo Duci Aurelianensi, & Regni administratori oblato; Cardinales de Rohan, & de Bissy; DD. de Fenelon, de Languet, de Colongue, de S. Albin, & de la Fare in mandatis suis pastoralibus sæpe laudatis. Ita S. Thomas, qui quodlibeto 9. art. 16. *Certum est*, inquit, *judicium Ecclesiæ universalis errare in iis, quæ ad fidem pertinent, non posse, unde standum est sententiæ Papæ, ad quem pertinet determinare de fide*. Nempe Ecclesiæ infallibilitatem a Pontificis infallibilitate repetebat. Ita jam pridem ante ipsos S. Gelasius in epist. ad Anastasium Imperat., qua Pontificiæ infallibilitatis illud potissimum argumentum exponit, quod si Pontifex errorem amplecteretur, tota cum eo prolaberetur turpiter in errorem Ecclesia: *Quid Nos*, inquiens, *de totius Orbis terrarum sumus universitate facturi, si, quod absit, nostra fuerit perversitate deceptus?* Atque ita post ipsum Innocentius III, qui in serm. 2. suæ Consecrationis, *Nisi enim*, ajebat, *Ego solidatus essem in fide, quomodo possem alios in fide firmare, quod ad officium meum noscitur specialiter pertinere, Domino protestante*: Rogavi pro Te &c?

Mirum

Mirum in modum hocce argumento pressi adversarii varias evadendi vias excogitarunt. Bossuetius defens. declar. part. 2. lib. 15. cap. 5. *Hæc igitur*, inquit ingenue, *Cathedra, hæc Sedes, hæc Ecclesia est, quæ pro sui Pontificis dignitate uniendæ Ecclesiæ necessaria, nunquam a vera Ecclesia, nunquam a vera fide abrumpatur*: & cap. 6. *Cathedra Petri*, subnectit, *si concidere posset, fieretque jam Cathedra non veritatis, sed erroris, & pestilentiæ, Ecclesia ipsa Catholica non haberet societatis vinculum, jam schismatica, ac dissipata esset, quod non est possibile*. Atque quidem id sapienter: quis enim recti, bonique æstimator sibi suadeat eum, qui Ecclesiæ Centrum est, & Caput, ac Unitatis Ecclesiastica Vinculum ab eadem per errorem posse desciscere, & qui fidei est Magister, & Doctor ab eadem per hæresim posse deficere? Uno verbo: Ecclesiæ Fundamentum, & fidei Columen posse concuti, subverti, corruere? Conspiciat is interea, num sibi cohæreat, æqualisque stet, dum postea id privilegii non singulis Pontificibus, sed Pontificum successioni dumtaxat, seu Apostolicæ Sedi, quam a Pontifice in ea sedente inepte distinguit, adjudicat. Age vero huic argumento quid alii Pontificiæ infallibilitatis Osores reponunt? Auctor opusculi gallice inscripti: *Dù droit, e de la Canonicitè de l' appel. &c.* §§. 5, 6, & 7. pernegat Apostolicam Sedem Unitatis existere Centrum, quod ab ipso in fide constituitur. Sed heteroclita hæc sane; nam ita nempe juxta ista fides fieret fundamentum fidei. Dupinus, & Natalis id consilii cœperunt, ut alto silentio hoc argumentum præterirent. Tournellius tom. 2. de Ecclesia quæst. 5. art. 3. respondet Sedem Apostolicam errare absolute posse, licet hactenus non erraverit. Itaque errando desineret esse actu Unitatis Centrum. Igitur in ipsius sententia Apostolica Sedes a Christo Servatore non est instituta Unitatis Centrum immotum, & necessarium, cui omnes Christifideles uniri, & communione consociari necesse sit. Sed cohæret ne sibi Tournellius, qui tom. 1. q. 2. art. 6. de Ecclesia adversus hæreticos productis SS. Patrum, & Conciliorum congestis testimoniis docet Apostolicam Sedem necessarium esse Unitatis Centrum, ita ut nemo catholico nomine censendus sit, nisi cum ea fidei unitate conjungatur: necessariam quin imo esse cum eadem Apostoli-

ca

ca Sede internam fidei conjunctionem; perinde esse propterea a communione Ecclesiæ Catholicæ extorrem abire, atque non consentire Sedi Apostolicæ, eique communionis vinculo conjungi: extra communionem Romani Pontificis nec posse aliquem veram profiteri fidem, neque sanctitatem adipisci: nullum cogitatu extare casum posse, quo ab Apostolicæ Sedis communione secedere fas sit, ac Petri Cathedræ absque piaculo non inhærere: & tandem unam ex Catholicæ Ecclesiæ notis esse cum Apostolica Sede conjunctionem. Eccur ergo contrariam subinde in sententiam concedit, atque andabatarum more secummet manus conserit?

Exinde vero ita 5. instituitur argumentum. Subsistens, substructumque Fidei non defecturæ Fundamentum, Ecclesiæ non erraturæ adspectabile Caput, Ecclesiasticæ Unitatis, & Communionis ad diem supremum duraturæ individuum Centrum, & Vinculum a Christo Domino constitutum, cuique Christifideles omnes coadunari debent, necessarium est; ideoque debet esse immotum, constans, & inerrans, juxta illud Tertulliani effatum lib. de virgin. veland. *Regula fidei omnino una est, sola, immobilis, & irreformabilis*. Qui igitur fieri poterit, ut Romano Pontifici de illo priori quidem detrahatur nihil, totum autem istud posterius exinde consequens abjudicetur? Quis, precor, vel suspicando putet Christum Dominum voluisse quidem unam esse Ecclesiam, eam in ævum duraturam, atque a fide nunquam defecturam; noluisse vero ejusdem Ecclesiæ Fundamentum, Centrum, & Caput ejusmodi prærogativa gaudere? Neque prævidisse facile potuisse fieri, ut ab isto errore decepti Christifideles in errorem inducerentur? Quod si quispiam ejusmodi prærogativam in Concilium generale conferendam fore pugnaret, næ is toto abs veritate abhorreret ostio, atque a præjudicata opinione abreptum se in errorem ostenderet. Nam Concilium generale nequit esse Centrum, seu Fundamentum fidei necessarium; quippe quamvis Conciliorum generalium necessitatem totis intentis nervis adstruere sint adnixi Tournellius tract. de Eccles.; Bossuetius lib. 13; Dupinus dissert. 5, & 17; Natalis dissert. 4. citata; Anonymus Lovaniensis tom. 3. dissert. 5, aliique; ex adverso Bellarminus, Canus, Sfondratus, Charlasius lib. 7. cap. 14; Thomassinus dissert. 18.

in

in Synodum Rom.; Orsius lib. 2, & 3; Anonymus auctor duplicis dissert. de Rom. Pontif., & alii Pontificiarum partium defensores, Concilia utilissima equidem esse, quinimo nonnunquam necessaria ad conciliandos animos, sedandas turbas, compescenda schismata, extirpandas hæreses, nunquam tamen absolute necessaria ad caussas fidei definiendas docent.

Non inquam, 1. Concilium generale (ita ego in eorum vestigia ingredior) fidei fundamentum esse potest, aut communionis Ecclesiasticæ centrum necessarium, atque a Christo D. constitutum, quia 1. Conciliorum etiam generalium decreta, nisi Pontificis auctoritate firmentur, rata, & fixa non evadunt; unde innumeris ex historia Ecclesiastica excerptis exemplis par. 1. palam fecimus Pontifices Conciliis ipsis, quæ decernenda essent, præscripsisse, aliquando vero ab ipsis decreta reprobasse. Quia 2. a Pontificibus frequentissime controversias fidei in Ecclesia exortas absque Concilii opera, opeque definitas fuisse, definitisque hujusmodi adquiescere Ecclesiam officii, religionisque loco duxisse, parte 2. ostendemus. Quia 3, sicut optime argumentabatur D. Languetius in epist. ad D. Lamoignonium, si necessaria forent Concilia, mala in Ecclesia persæpe forent ullo absque remedio, quum persæpe Concilia generalia cogi non possint, impedimenta opponentibus aut sæculi potestatibus, aut bellorum, contagiorumque periculis, aut imo intercedentibus Episcoporum ipsorum dissidiis. Atqui si res ita se habent, Ecclesia profecto trium priorum, & amplius sæculorum spatio, quo Concilia generalia celebrari nequibant, malis suis mederi non potuisset, quum tamen pleraque tum temporis inter Episcopos circa doctrinam exarserint dissidia, qualia de celebratione Paschatis, de Baptismo hæreticorum, de Lapsorum pœnitentia, sexcentaque horum simillima, quibus quidem non aliud præsentius, facilius, ac paratius reliquum erat remedium, nisi quod a Pontificibus Romanis adhibebatur. Quis autem æqui bonique æstimator dicat a Deo O. M. de tam necessario hinc Ecclesiæ malis remedio, illinc exitu tam difficili haud fuisse prospectum, illudque potius quam in Pontifice, qui præsto, ac præsentissimus esset, in Concilio generali difficillime congregando, ac difficilius conveniendo collocatum? In Ecclesia enim,

enim, quis ignoret? frequentissima, ne dicam quotidiana, adest necessitas vulneribus, quæ cum fidei, tum moribus ab viris scientiæ profligatæ, aut projectæ conscientiæ infliguntur, medicam manum adhibendi: non ne igitur divinæ providentiæ erat, intereratque, quæ in necessariis non deficit non modo, sed imo in opportunis dives est, *Ut sine intermissione*, ut Bossuetii verba adversus Calvinianos jaculata usurpem, *adesset in Ecclesia auctoritas semper loquens, semper manifesta, semper parata ad errorem exterminandum*, a qua Catholicus omnis sine labore, ac sine discussione veritatem dignoscere possit? Inconcussum stat ergo illud Cleri Gallicani ex Comitiis anni 1728. in epist. ad Regem exarata argumentum, quod latine redditum sic efferri potest. Illud nequit esse medium necessarium ad causas fidei finiendas, quod ab una Ecclesiæ Pastorum auctoritate non pendet; alioquin Ecclesiæ Pastoribus frequenter liberum non esset uti medio necessario ad hæreses comprimendas: atqui celebratio generalis Concilii non pendet ab una Ecclesiæ Pastorum auctoritate, quum ei Principum discordiæ, bellorum tempestates, aliaque ejus generis incommoda esse impedimento possint: itaque celebratio generalis Concilii nequit esse medium necessarium ad finiendas fidei controversias. Alioquin, addit, Christus non satis Ecclesiæ suæ consuluisset, ei medium sedandis schismatibus, & hæresibus eliminandis necessarium relinquens, quod tamen in Ecclesiæ potestate non esset r. positum. Non me latet responderi ab adversariis remedium istud repositum in consensu Episcoporum Pontificis definitionibus præstito: sed effugium istud jam satis, opinor, supra explosum est.

Nequit 2. Concilium generale (atque ita 6. instauratur argumentum) nequit, inquam, esse fidei fundamentum, Ecclesiæ Catholicæ centrum immotum, seu immutabile, ideoque in auctoritate supremum, atque in fide infallibile, si præscindatur scilicet Pontifex: quippe id 1. consequitur ex dictis: si enim necessarium non est, nec etiam immotum: si a Pontifice summo confirmari indiget, ut firmum, ratum, & fixum evadat: si a Pontificibus sæpius reprobata Concilia nullius roboris habita sunt: ergo ejusmodi characteris, scilicet, ut sit immotum, nota caret;

ideoque suprema, infallibilique potestate non pollet. Id 2. suadetur ex eo, quod uti dicebam, ex discordantibus, ac inter se dimicantibus Ecclesiis, seu Episcopis sive in Concilio, sive extra Concilium neque conflare unius sententiæ consilium est, neque unanimem consensum extundere: necesse est igitur Judicem extare immotum, a quo omne procul absit errandi periculum, qui omnibus absque errore veritatem planam faciat, quique omnibus Ecclesiis, & Episcopis sive collectim, sive divisim præeminens, & præpotens necessitatem imponat parendi, inque eam unam coeundi sententiam, quæ sibi fuisset accepta. Itaque a Constantio Imperatore tot in partes distractis, sive potius in errorem pertractis tot Episcopis Conciliorum Ariminensis, & Seleuciensis, unum superesse, qui malo occurreret, Romanum Pontificem agnovere SS. Athanasius, & Hilarius. Partiariis qua Meletii, qua Paulini de tribus, aut una hypostasibus in divinis inter se digladiantibus, atque ita diversas in partes discisso Occidente pro una hypostasi iccirco stante, quod Latinis hypostasis naturæ nomen sonaret, & Oriente pro tribus pugnante, eo quod Græcis hypostasis esset persona, unius Pontificis, S. Damasi scilicet, eam componi, finirique controversiam potuisse scripsere SS. Basilius, & Hieronymus. A Dioscoro in errorem adductis 130. Episcopis pseudo-Synodi Ephesinæ, in eaque Euthychetis hæresi collaudata, & constabilita, tanto malo unum esse, qui medicam apponere posset manum, Romanum Pontificem, idest S. Leonem, perhibuere S. Flavianus, & Eusebius Dorylæus. Desæviente in SS. Imagines Constantino Copronymo, ab eoque pseudo Synodo Constantinopoli congregata ex 338. Episcopis, iisque eo pertractis, ut sacrarum Imaginum cultum, veluti idololatricum scelus proscriberent, non alterum præsto adfuisse, qui tantorum emendaret errorem, remque Religionis vindicaret, quam Romanum Pontificem, fassi sunt SS. Stephanus Junior, & Theodorus Studites. A Photiano Schismate tot in partes distractis Episcopis Orientalibus, ea incommoda eliminare, & procul avertere potuisse unum Pontificem ultro citroque affirmaverunt Basilius Imp., & S. Ignatius Patriarcha: revocatum vero e tumulo a Michaele Cerulario nefarium Schisma sedari, & radicitus extir-

tirpari ab uno Romano Pontifice potuisse Græcorum ipsorum cordatioribus perspectum, approbeque persuasum alio in loco commemoravimus. Mitto pleraque, ne, quam par est, sim longior.

Id 3. suadetur ex eo, quod, ut optime argumentatus est olim S. Bonaventura in exposit. ad Regulam nostram V. *Honorius*, si Deus Synagogæ ita prisce consultum, prospectumque voluit, ut exorto circa fidem, legemque dubio Pontificem Maximum adiret, ejusdemque dicto auscultaret, adeo ut ab ejus sententia vel latum unguem discedere nefas esset, ut constat ex Deuteron. 17. vers. 8., & seqq., quis ibit inficias id quoque, ac magis a Christo Domino suæ consultum, cautumque Ecclesiæ? *Si partibus discordantibus*, inquit S. *D.*, *non esset, qui posset manum mittere in ambabus, fuisset Synagoga felicior, quam Ecclesia, quia illa habebat unum Summum Pontificem, qui omnes discordias poterat determinare, ut patet in Deuteronomio*. Cujus argumenti vi pressus Johannes Parisiensis, etsi Pontificis privilegiis parum æquus, lib. de potest. Reg., & Pap. fateri coactus est Ecclesiæ unitati, fideique conservandæ expediens fuisse, ut unius sententia, cui omnes in Ecclesia submisse adquiescerent, controversiæ omnes exorituræ dirimerentur: eum autem esse Pontificem a Christo post S. Petrum Ecclesiæ Caput, Centrumque constitutum: *Post corporalem*, inquit, *subtractionem Christi contingit interdum circa ea, quæ sunt fidei, quæstiones moveri, in quibus propter diversitatem quæstionum, vel sententiarum divideretur Ecclesia, quæ ad sui unitatem requirit fidei unitatem, nisi per unius sententiam Ecclesiæ unitas servaretur. Hic autem Principatum ejusmodi habens est Petrus, Successorque ejus, non quidem Synodali ordinatione, sed ex ore Domini, qui Ecclesiæ suæ noluit deficere in necessariis ad salutem &c. Ne propter diversitatem controversiarum unitas fidei destruatur, necesse est unum esse Superiorem in Spiritualibus, per cujus sententiam controversiæ terminentur*. Id autem ante ipsum docuerat S. Thomas, qui 22. q. 1. art. 10. agens de Symboli editione hanc pertinere ad auctoritatem Pontificis ea ratione scribit, ut Ecclesiæ unitas servetur: *Hujus ratio est*, ajens, *quia una fides debet esse totius Ecclesiæ secundum illud* 1. *Corinth*. 1. Id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: *Quod ser-*

servari non posset, nisi quaestio de fide exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiae praeest, ut sic ejus sententia a tota Ecclesia firmiter teneatur. Quae plane ab Ecclesia firmiter tenenda non foret, nisi Pontifex, a quo fertur, omnino falli, & fallere esset nescius. His non habent, quae praefidentius, quo frequentius opponant adversae opinionis Patroni, quam pleraque sine delectu excerpta Pontificum errata. Quam vero id falso, id perperam, id per fraudem, id per injuriam faciant parte 2. Vindiciarum palam faciemus; quo loco a quocumque lapsu liberos abire Pontifices omnino omnes ostendemus.

Igitur id unum superest, ut fidei Fundamentum, unitatis, & communionis Centrum, Ecclesiaeque Caput, cui cohaerere Christifideles omnes oporteat, & quidem necessarium, infallibile; immobile, unus a Christo Domino constitutus Pontifex credatur. Hinc priscis Ecclesiae Patribus ad revincendos haereticos id argumenti adhibere solemne erat, quod ex traditione Ecclesiae Romanae trahebant, dogmata illis objiciendo, quae in Romana Ecclesia religiose obtinerent. Ita Tertullianus lib. de praescript. cap. 36.; S. Irenaeus lib. 3. adv. haer. cap. 3; S. Cyprianus lib. de unit. Ecclesiae; S. Optatus lib. 1. adv. Parmen.; S. Pacianus epist. 2. ad Sympron.; S. Epiphanius, & S. Augustinus lib. de haeres.; aliique passim, ut adnorarunt Doctiss. Baluzius, Fevardentius, Albaspinaeus, Massuetius, aliique in praelaudata SS. PP. loca. Hinc Haereticis omnibus, nonnisi Romanae Ecclesiae doctrinam objicere, qua nihil in Ecclesia antiquius esset, utpote quae ab Apostolis accepta, sarta, & tecta jugiter in ea servaretur, Pontificibus MM. in more positum erat. Ita Quartadecimanis, Anabaptistis, Novatianis, Montanistis, Sabellianis, Arianis, Pneumatomachis, Pelagianis, Nestorianis, Eutychianis, Monothelitis, Iconomachis, horumque similibus Romanae Ecclesiae olitanam traditionem, ac religiose custoditam doctrinam objectarunt SS. Anicetus, & Victor; S. Stephanus; S. Cornelius; SS. Soter, & Zephyrinus; S. Sixtus II; S. Silvester; S. Damasus; SS. Innocentius, & Zosimus; S. Caelestinus; S. Leo; Severinus, Johannes IV, Theodorus, S. Martinus, S. Vitalianus, Adeodatus, Donus, S. Agatho; SS. Gregorius II, & Gre-

& Gregorius III, atque Hadrianus. Hinc semel ab Apostolica Sede de fide statuta, & decreta ne amplius in dubitationem adducerentur, aut examini subjicerentur, vel in Synodis, prohibitum a Romanis Pontificibus est, uti a SS. Bonifacio I, Cælestino I, Leone M., Gelasio, Agathone, Hadriano II, Clemente IV, & B. Gregorio X. Quæ quid aliud, cedo, significant, nisi fidem ab Apostolica Sede custoditam, nullo tempore erroris cujuspiam periculo patere; eamque Sedem supra Ecclesiam universam sive in Concilio congregatam, sive in Orbem diffusam potestate pollere?

Hoc ego quidem pura mente, affectuque pio, & integro credo, atque ut credant hoc discipulis, hoc Fratribus, hoc amicis, hoc omnibus, quibus bene volo, efficaciter suadeo: contra obfirmato animo contendentes viribus, quibus potui, pugnavi, idque feci uno ex amore veritatis, & Religionis studio; nihil ex invidia, nihil cum injuria; sed oculis solummodo ad Apostolicam Sedem intentis; sine fuco, sine fallaciis; animoque a præjudicata opinione, partiumque studio prorsus abstracto: atque ideo undique accersitis ex S. Scriptura veteris, & novi testamenti; ex Conciliis tam generalibus, quam particularibus; ex consensione Ecclesiarum Orientalis, & Occidentalis; ex SS. Patribus cum Græcis, tum Latinis; ex Scriptoribus Ecclesiasticis, & S. Theologiæ tractatoribus; ex Imperatoribus, & Regibus qua Occidentis, qua Orientis; depromptisque postremo ex rationis penu argumentis, in hacce prima parte id optima in luce ut collocarem, sategi. Res tanta utinam ex sententia, & voto successerit! In 2. perinde parte, quæ ad umbilicum, ut ajunt, usque perducta jam prælo est parata, conquisitis pariter momentis ex Romanorum Pontificum dictis, gestis, nominibus, juribus, & quidem quando Concilia congregandi, aut confirmandi, aut reprobandi, & quando Conciliorum Canones recipiendi, aut respuendi, aut relaxandi: appellationes ad Apostolicam Sedem a Concilio interjectas admittendi, easdem e converso a Sede Apostolica ad Concilium interpositas abolendi: Episcopos, qua Orientis, qua Occidentis mox jurisdictione donandi, mox in eosdem jus dicundi: Episcopatus etiam alios erigendi, alios amplificandi,

alios

alios transferendi: de Ecclesiis ubique gentium dijudicandi, deque Ecclesiasticis caussis cujuslibet generis dignoscendi: caussas præsertim Servorum Dei Beatificationis, & Beatorum Canonizationis peremptorio, velut ajunt, judicio finiendi, Ecclesiæque universæ parendi necessitatem imponendi: tam de libris finitiva sententia decernendi, quam definiendi de factis dogmaticis: hinc de Religionis, ac morum re, & regulis controversias in Ecclesia enatas dirimendi: illinc schismata suborta eliminandi, radicitusque evellendi: qua hæreses ubique locorum extirpandi: qua hæreticos ubilibet exterminandi: adeo ut nulla sive antiqua, sive devexiori Ecclesiæ ætate defuerint unquam ex Heterodoxis, qui modo ad Apostolicam Sedem appullerint, modo ad ejusdem communionem, sacrorumque consortium aspiraverint, modo ad ipsius tribunal confugerint, Reique Christianæ summam apud ipsam stare confessi sint: nunc fidei puritatem ab utroque Judaismi, & Idololatriæ fermento expurgandi: nunc prædicatum Evangelium, propagatumque in Ecclesiam Missionarios dirigendi: nunc formas profitendæ fidei tum Græcis, cum Latinis præscribendi, hisque similibus jura sexcenta loco stabilire studebo. Interea mea magnopere interest, ut omnia abs me dicta, atque dicenda summæ Apostolicæ Sedis corrigenda, & emendanda judicio supponam, meque ea, si illa jubeat, & judicet, correcturum, & emendaturum iterum, atque iterum spondeam: quod eo magis ex animo nuncupo, quo in ejus me communione vivere, & mori volo; ejusque juribus sive vivens, sive moriens studere.

EXPLICIT

Pars Vindiciarum Prima.

INDEX

RERUM NOTABILIUM

A

B

fuit. Pontifici in caussis Ecclesiasticis primas detulit partes, definire quæstiones fidei ad eum pertinere fassus, & professus est. Postremo Romanam Ecclesiam a pensitatione pecuniæ recens inauguratis Pontificibus impositam a Gothis Regibus liberavit; & jus confirmandi electos Pontifices Exarchis Ravennatibus attributum a Græcis ad se retraxit, aliquando retinuit, donec tandem dimisit *p.* 442, *& seq.*

D

E

G

riis

Gali-

Ge-

H

Hun-

M

SS. Mar-

N

O

 & seq.

Ju-

Q

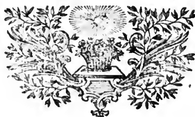
T

Virgi-

Zeno

Z

ZEno Imperator volens, nolensque cognovit Pontificem Romanum potestate supra Concilia esse collocatum: potestatis hujusce particulam esse dispensare circa Canones Conciliorum; ac Pontifici præcipienti obaudiendum, obtemperandumque etiam a Conciliis *pag.* 431, *& seq.* Zenonis autem Henoticum non obtinere, donec Pontificis calculo probaretur. Anastasius etiam agnovit; non secus atque se a Pontifice anathemate potuisse percelli; a Pontifice fidei quæstiones definiri debere; in B. Petro fidei fundamentum positum fuisse, Ecclesiæque fortitudinem firmatam, ideoque de fide a Pontifice decretis ab omnibus obsequendum, & adquiescendum *pag.* 432, *& seqq.*

ER-

ERRATA. CORRIGE.

Pag. 29	Lin. 36	adesse adesse	adesse
35	43	transubstatiationem	Transubstantiationem
36	40	Antiochene	Antiocheno
38	6	Grabriel	Gabriel
58	30	iu	in
61	26	Crodegundum	Chrodogangium
64	3	Turouense	Turonense
65	32	Maxims	Maximus
71	30	Hiernymo	Hieronymo
73	35	Zephirini	Zephyrini
74	21	Eleemosinis	Eleemosynis
81	1	viribns	viribus
82	21	Maximino	Maximo
85	42	Juvenco	Juventino
89	1	Rreliquiis	Reliquiis
90	28	Spiritus S.	Spiritus S., si ejus tamen est
123	29	Tragedia	Tragœdia
127	9	Symbo	Symbolo
135	8	Johannes	Johannis
179	13	Confessorum	Confessorum
ead.	17	Pontificum	Pontificum
ead.	24	sentia	sententia
201	13	tanta	tantæ
202	3	Synodi	Synodicam
205	24	Ciziceno	Cyziceno
227	4	peracta	peractæ
250	7	Wandingus	Wadingus
269	3	præevisse	præivisse
273	26	collatum	collatus
319	4	atqua	atque
332	8	lege-fis	lege-fis
339	28	quood	quod
341	10	vobs	vobis
343	6	unus	ullus
353	14	indeficicientiæ	indeficientiæ
366	22	prossequitur	prosequitur
387	23	ejndem	ejusdem
431	1	cclebrari	celebrari
432	17	quam	qua
456	13	excitatas	excitatis
ead.	ibid.	turbas	turbis
458	7	eoque	eaque
482	36	pallo	paullo

Pag. 484

ERRATA. CORRIGE.

Pag.484	Lin.	30	Sneceffore	Succeffore
504		16	adhorttus	adhortatus
505		24	dičtns	dictus
506		16	virifimilius	verifimilius
523		31	comdennavit	condemnavit
548		36	Baronim	Baronium
563		10	fuiftet	fuiffet
566		7	ætalem	ætatem
ead.		25	Glaffio	Gallaffio
571		10	obftingere	obftringere
582		33	folumodo	folummodo
601		34	aucturitatem	auctoritatem
608		7	Urbannm	Urbanum
627		9	Trinita	Trinitate
632		8	minns	minus
638		15	Academiam	Academia
639		35	illis	illi
669		27	116	106
673		tit.	ARTICULUS XI. §. II.	ARTICULUS XII.
677		ibid.	ARTICULUS XI. §. II.	ARTICULUS XII.

